

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ВАДИМА ГЕТЬМАНА

Факультет міжнародної економіки і менеджменту

**«ІННОВАЦІЙНІ РІШЕННЯ ДЛЯ ВІДРОДЖЕННЯ УКРАЇНИ
У ГЛОБАЛЬНІЙ ПАРАДИГМІ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ»**

**ЗБІРНИК ДОПОВІДЕЙ
92-ї щорічної студентської наукової конференції**

(17 квітня – 17 травня 2025 р.)

УДК 339.9:338.246.88:330.341.1](477)

I-11

Відповідальні за випуск:

Товстенко В.Р. - к.філол. наук, доцент кафедри бізнес-лінгвістики

Вінська О.Й. - к.е.н., доц, доцентка кафедри європейської економіки і бізнесу

Подвойська О.В. – в.о.зав.кафедри, к.філол. наук, доцент кафедри німецької мови

Козачок Т.С. - к.е.н., доцент кафедри міжнародного менеджменту

Лобецька І.М. – ст.викладач кафедри іноземних мов і міжкультурної комунікації

Машина Ю.П. - к.е.н., доцент кафедри міжнародних фінансів

Сандул М.С. - к.е.н., доцент кафедри міжнародної торгівлі і маркетингу

Солодковський Ю.М. – к.е.н., доцент, декан факультету МЕіМ

Рябець Н.М. - к.е.н., доцент кафедри міжнародного менеджменту

Черницька Т.В. - к.е.н., доцент кафедри міжнародної економіки

Швиданенко О.А. – д.е.н., професор кафедри міжнародної економіки

Небильцова О.В. – к.е.н., професор кафедри міжнародного обліку і аудиту

Редколегія може не поділяти погляди, викладені у збірнику.

Автори тез доповідей несуть відповідальність за їхній зміст

Рекомендовано до друку

Науково-експертною радою КНЕУ імені Вадима Гетьмана

Протокол № 6 від 19.06.2025 р.

**Інноваційні рішення для відродження України у глобальній парадигмі
I-11 конкурентоспроможності** : зб. доп. 92-ї щорічної студентської наукової конференції,
17 квітня – 17 травня 2025 р. — [Електронний ресурс]. Київ, КНЕУ, 2025. — 390 с.
ISBN 978-966-926-548-7

Збірник тез здобувачів вищої освіти факультету міжнародної економіки і менеджменту укладено за підсумками їх досліджень, представлених на науковій конференції КНЕУ 17 квітня – 17 травня 2025 р. Доповіді здобувачів присвячено інноваційним рішенням для відродження України у глобальній парадигмі конкурентоспроможності.

УДК 339.9:338.246.88:330.341.1](477)

*Розповсюджувати та тиражувати
без офіційного дозволу КНЕУ забороняється*

ЗМІСТ

КАФЕДРА МІЖНАРОДНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ	
ПЛАТФОРМА	
«ІННОВАЦІЙНІ СТРАТЕГІЇ МІЖНАРОДНОГО БІЗНЕСУ ДЛЯ ПОВОЄННОГО ВІДРОДЖЕННЯ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ»	11
<i>Штільгойз Олександр Леонідович</i>	11
Формування креативно-інноваційних бізнесів України в умовах відновлення	
<i>Фанталін Іван Вікторович</i>	14
Використання технологій штучного інтелекту у міжнародному бізнесі	
<i>Головчак Марія Вячеславівна</i>	17
Інноваційні драйвери розвитку готельного бізнесу в Україні	
<i>Фіалковська Дар'я Ігорівна</i>	20
КСВ-практики компанії McDonald's в Україні в умовах воєнного стану: основні вектори та особливості реалізації	
<i>Світлична Анастасія Юрївна</i>	23
Світові та вітчизняні тренди у впровадженні креативних управлінських рішень	
<i>Сандуленко Маргарита Андріївна</i>	26
Сталість українського бізнесу в умовах війни: пріоритетні напрями діяльності у сфері корпоративної соціальної відповідальності	
<i>Зав'ялова Аня Олександрівна</i>	29
Міжнародна економічна взаємодія як фактор формування ефективної логістики	
<i>Поліщук Євгенія Олегівна</i>	31
Діджиталізація стратегій розвитку бренду як інструмент підвищення конкурентоспроможності підприємства	
<i>Костецька Софія-Марія Михайлівна</i>	33
Проблеми позиціонування деревообробної галузі України на міжнародних ринках	
<i>Івашкова Марія Юрївна</i>	35
Глобальне позиціонування України на ринку туристичних послуг	
<i>Клюєва Ясмін Тоніївна</i>	37
Канали та інструменти комунікації у міжнародних фінансових операціях	
<i>Лиманська Софія Костянтинівна</i>	40
Галузеві аспекти провадження міжнародного бізнесу в країнах ЄС: виклики та нові можливості для українських підприємств	
<i>Богдан Марина Богданівна</i>	43
Глобальні виклики розвитку бізнес-середовища Канади в контексті повоєнного відродження України	
<i>Отамась Аліса Олексіївна</i>	46
Використання інноваційних рішень корпорації Apple в процесі відновлення конкурентоспроможності економіки України	
КАФЕДРА ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ЕКОНОМІКИ І БІЗНЕСУ	
ПЛАТФОРМА	
«ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ УКРАЇНИ В УМОВАХ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ»	48
<i>Мущерова Руслана Володимирівна</i>	48
Особливості оцінки рівня конкурентоспроможності економіки України в процесі конвергенції з ЄС	
<i>Ковальчук Тамара Сергіївна</i>	51
Роль України у забезпеченні продовольчої безпеки ЄС	
<i>Шаріфова Алсу Агаївна</i>	53
Роль процесів злиття та поглинання у відновленні українських підприємств у повоєнний період	
<i>Галань Софія Андріївна</i>	55
Фінансові відносини у зоні євро як модель для розвитку фінансової системи України в умовах післявоєнного відновлення	
<i>Безп'ятчук Жанна Іванівна</i>	58
Перспективи залучення інвестицій з арабських країн для відбудови України	
<i>Баранова Уляна Валеріївна</i>	61
Економічна емансипація жінок в ЄС	

Гапченко Владислав Олександрович	63
Стратегічні напрямки розвитку креативної індустрії в розвинених країнах світу	
Скоморовська Анастасія Ігорівна	65
Перспективи та виклики розвитку глобального енергетичного ринку	
Цікало Анастасія Андріївна	66
Оцінка конкурентних переваг та викликів для товарного експорту України до ЄС	
Риженко Анна Михайлівна	70
Особливості функціонування банківської системи України в умовах європейської інтеграції	
Сердюкова Єлена Сергіївна	72
Галузева та географічна структура прямих іноземних інвестицій у Китаї	
Вовченко Катерина Олександрівна	75
Сприяння гендерній рівності як інструмент економічного прогресу в розвинених країнах	
Горєлов Денис Олегович	78
Оборонні інновації як стратегічний чинник формування міжнародної конкурентоспроможності економіки України у повоєнний період	
Полуянова Анастасія Максимівна	82
Трансформація енергетичного сектору ЄС у контексті забезпечення міжнародної конкурентоспроможності	
Потанчук Юрій Юрійович	84
Особливості економічного співробітництва України з Польщею в умовах глобальної нестабільності	
Хітрова Анастасія Олексіївна	87
Сталий розвиток як основа національної політики відбудови України	
Бородій Діана Євгенівна	89
Інтернаціоналізація управлінських кадрів в Україні: потенціал для післявоєнної трансформації	
Загоруйко Дмитро Вадимович	92
Перспективи розвитку міжнародного туризму в Україні у повоєнний період	
Мазуренко Валентина Русланівна	95
Інтеграція українського ОПК у світовий ринок військової продукції: виклики та можливості	
Павленко Нкіта Сергійович	98
Інвестиційне співробітництво України з країнами-членами ЄС	
Рябчик Юлія Володимирівна	101
Інноваційні моделі розвитку провідних країн світу	
Галата Олександра Олегівна	103
Перспективи підвищення міжнародної конкурентоспроможності харчової промисловості в Україні	
Зайка Вероніка Вячеславівна	105
Бізнес-стратегії міжнародних фармацевтичних корпорацій: баланс між глобальним баченням і локальною адаптацією	
Кибенко Олеся Олександрівна	106
Інтеграція високотехнологічного сектора України в світову економіку	
Волощук Катерина Романівна	109
Стратегічні напрями інноваційного розвитку ЄС в умовах цифрової трансформації	
Будзинська Вікторія Валеріївна	111
Аналіз структури та тенденцій розвитку європейського ринку косметичної продукції	
Мещерякова Наталія Павлівна	114
Економічні інструменти екологічної політики ЄС	
Буряк Ганна Андріївна	116
Сучасний стан та перспективи розвитку економічного співробітництва між Україною та Японією	
Бондаренко Анна Олександрівна	118
Інтеграція українського експорту в глобальні ланцюги доданої вартості на прикладі співпраці з Швецією	
Мельник Назарій Миколайович	121
Трансформація міжнародного фінансового ринку в умовах глобальної нестабільності: виклики для України у повоєнний період	
Ричка Лоліта Сергіївна	123
Глобальна конкурентна стратегія сектору машинобудування Франції	
Бутилюк Денис Олегович	124
Вплив війни в Україні на розвиток малого та середнього бізнесу в Республіці Польща	

КАФЕДРА МІЖНАРОДНОГО ОБЛІКУ І АУДИТУ	
ПЛАТФОРМА	127
«ОЦІНКА І ШЛЯХИ РОЗВИТКУ ЕКСПОРТНОГО ПОТЕНЦІАЛУ УКРАЇНИ В НОВИХ ЕКОНОМІЧНИХ УМОВАХ»	
<i>Антонов В.</i>	127
Зелена економіка у постіндустріальному форматі глобального економічного розвитку	
<i>Грабовська Анастасія</i>	129
Домінування глобальних корпорацій у новій економічній реальності: виклики для національного відродження	
<i>Копильчук Софія</i>	130
Напрями вдосконалення застосування цифрових технологій у міжнародному маркетингу	
<i>Мирончук Людмила</i>	133
Роль глобальної консалтингової мережі у розвитку експортного потенціалу України	
<i>Осипчук А.</i>	136
Механізми розвитку міжнародного маркетингу у сфері послуг	
<i>Сірук Дар'я</i>	138
Гендерна нерівність у міжнародній міграції	
<i>Цабак Єлизавета</i>	140
Сировинна економіка як бар'єр інноваційного розвитку: український контекст	
КАФЕДРА МІЖНАРОДНИХ ФІНАНСІВ	
ПЛАТФОРМА	142
«МІЖНАРОДНІ ФІНАНСИ ЯК ІНСТРУМЕНТ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ У ВІДРОДЖЕННІ УКРАЇНИ»	
<i>Буряк А.С.</i>	142
Вплив еміграції на стійкий соціально-економічний розвиток України	
<i>Волобосв О.А.</i>	144
Моделювання економічного та фінансового співробітництва України з країнами Близького Сходу та Північної Африки	
<i>Елланська В.В.</i>	148
Глобальні фінансові дисбаланси як каталізатор світових криз	
<i>Жалій Г.В.</i>	151
Майбутнє долара США як світових грошей	
<i>Захарчук А.О.</i>	153
Залучення прямих іноземних інвестицій в умовах післявоєнного відновлення України: виклики та перспективи	
<i>Ільченко О.О.</i>	155
Фонди нерухомості (REIT) як перспективний інструмент інвестування в Україні	
<i>Калініна О. О.</i>	158
Стійкість банківської системи в умовах переходу до сталого розвитку	
<i>Коврігін О.І.</i>	161
Міжнародна фінансова підтримка України в контексті економічного відродження: стратегічні пріоритети	
<i>Прус Н.С.</i>	164
Грошові перекази трудових мігрантів як елемент сучасної міжнародної фінансової системи	
КАФЕДРА МІЖНАРОДНОЇ ТОРГІВЛІ І МАРКЕТИНГУ	
ПЛАТФОРМА	167
«ВИКЛИКИ ТА ІННОВАЦІЙНІ РІШЕННЯ У МІЖНАРОДНІЙ ТОРГІВЛІ І МАРКЕТИНГУ В УМОВАХ ГЕОЕКОНОМІЧНОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ»	
<i>Артюшенко А.</i>	167
Комунікаційні стратегії міжнародних брендів: локалізація реклами у глобальному середовищі	
<i>Ашаренков П., Кошіль А.</i>	170
Нейромаркетинг у забезпеченні глобальної конкурентоспроможності українського бізнесу в умовах геоекономічної нестабільності	
<i>Ващенко Д. О.</i>	174
Інноваційні технології забезпечення міжнародної конкурентоспроможності українських брендів	

Волошук М.О.	
Напрями адаптування торговельної політики України до умов та стандартів ЄС	177
Краснопольська С.О.	
Торговельні бар'єри: інструмент захисту чи перешкода розвитку	179
Кузьмінська П. К.	
Цифровізація маркетингу: як інтернет-технології допомагають бізнесу адаптуватися до геоекономічних викликів	181
Марчук О. О.	
Формування геоекономічної моделі економічної дипломатії на заміну торговельно-організаційної	184
Матросова Д. В.	
Міжнародна торгівля металургійною продукцією: перспективи відновлення експортного потенціалу України	188
Мішина Т. С.	
Трансформація аграрного експорту України в кризових умовах	191
Озірський О.О.	
Вплив міжнародних санкцій на торговельно-економічні відносини країн	193
Потапенко В.І.	
Трансформація міжнародних стратегій позиціонування дитячих брендів у контексті глобальних викликів: інноваційний досвід Nestlé	196
Рогожкін О.С.	
Адаптація світової практики електронного митного контролю	198
Самардак О.О.	
Глокалізаційна стратегія збереження конкурентних переваг Nestle в умовах глобальної нестабільності	200
Северин А.С.	
Глобальні виклики та можливості транснаціоналізації: стратегія України у процесі економічного відродження	202
Севрук А.Є.	
Модернізація митної інфраструктури	206
Трикіша О.С.	
Потенціал електронної комерції у міжнародній торгівлі українських підприємств як фактор відродження національної економіки	208
Францук К., Ашаренков П., Кошіль А.	
Інноваційні можливості штучного інтелекту для оптимізації логістичних ланцюгів експорту української продукції	211
Шеховцов К.А.	
Розвиток міжнародної торгівлі в умовах геоекономічної нестабільності	213
Шпак Є.Ю.	
Країни-лідери у сфері транснаціональних злиттів і поглинань: досвід для підвищення конкурентоспроможності України	215
Щербань В.О.	
Впровадження екологічного транспорту в сучасні ланцюги постачання: виклики та перспективи	218
Щербатюк В.І.	
Виклики для інтеграції України у глобальні ланцюги доданої вартості: маркетингові та торговельні аспекти	221
Юр О.В.	
Ре-брендинг України в глобальній системі: стратегія національного позиціонування через маркетингові комунікації	223
Юр'єв Д.	
Потенціал та дестабілізуючі фактори енергетичних ринків в умовах глобальної нестабільності та трансформації міжнародної торгівлі	226
Юхимець В.В.	228

Макроекономічні наслідки глобальних фінансових криз як точка відліку інноваційних економічних трансформацій в Україні

Яремко К. А.

Інноваційні підходи до логістики під впливом геополітичних ризиків 231

КАФЕДРА МІЖНАРОДНОЇ ЕКОНОМІКИ

ПЛАТФОРМА

«ЗЕЛЕНИЙ РОЗВИТОК, ЯК ІННОВАЦІЙНА СКЛАДОВА ПОВОЄННОГО ВІДРОДЖЕННЯ УКРАЇНИ»

233

Артеменко А.В.

Венчурні стратегії інноваційного лідерства БНП у парадигмі сталого розвитку 233

Бардега О.С.

Цифровізація у перспективах митного співробітництва України та Румунії 236

Богуславська К.О.

Вплив сучасних торговельних війн США на глобальний зелений перехід 239

Вольний А.С.

Криптовалюта та блокчейн як інструменти забезпечення прозорості економіки у повоєнному відродженні України 243

Гаврилов Д.С.

Інституційні, економічні та геополітичні чинники глобального лідерства провідних країн світу 245

Герасименко І.О.

Залучення іноземних інвестицій як чинник підтримки зеленого розвитку в Україні: інструменти та перспективи 247

Демедюк А.М.

Трансформація структури зовнішньої торгівлі України як передумова забезпечення конкурентоспроможності в контексті повоєнної відбудови 250

Ірклій А.О.

Карбоноефективність цифрового й традиційного банкінгу світова практика 252

Каменчук П.О.

Cashless Payments As A Driver Of Digital Green Economic Transformation 255

Kachynska O. Y.

Global Media Industry In Times Of Green And Digital Transformations: Role For Economic Recovery And Innovations 259

Кирилюк К.О.

Цифрові технології у просуванні екологічно орієнтованих продуктів українських компаній на міжнародні ринки 261

Клименко А.М.

Експорт органічної аграрної продукції України як чинник нарощування її міжнародної конкурентоспроможності 263

Коваленко А.В.

Роль комплаєнс-політик у процесі залучення іноземних інвестицій: європейський підхід для українського бізнесу 266

Компанець В.С.

Торговельні конфлікти у міжнародних економічних відносинах 269

Кордик І.В.

Зелений маркетинг у системі формування конкурентних стратегій міжнародного бізнесу 271

Коропенко І.Ю.

Грошові перекази трудових мігрантів у фінансуванні сталого розвитку 274

Костенко М.К.

Сучасні тренди розвитку європейської зеленої економіки 277

Кунах Анна

Трансформація банківської сфери України в умовах зеленого переходу 280

Куршин Д.О.

Інноваційні підходи до зеленого розвитку України в контексті інтеграції до міжнародних логістичних мереж 282

Лопоха С.В.

285

Роль зеленого розвитку у зміцненні експортного потенціалу зернової галузі України в умовах післявоєнної відбудови	
Лушницька В.В.	
Інноваційні рішення для відродження України в умовах глобальної парадигми конкурентоспроможності	288
Меркотан Є. В.	
Енергетична стійкість та зелена трансформація України в контексті міжнародної економічної безпеки	290
Михайленко Р.В.	
Зелений розвиток Великої Британії у контексті національних інтересів	292
Михно П.В.	
Міжнародне співробітництво у розвитку сектору відновлювальної та зеленої енергетики України	294
Нетребенко К.К.	
Екологічні інновації країн Східної Азії в контексті глобальної конкурентоспроможності	297
Пашинська В.В.	
Зелена економіка у постіндустріальному форматі глобального економічного розвитку	298
Солодаєв А. С.	
Роль ESG у нарощенні міжнародної конкурентоспроможності українських ІТ-компаній	300
Третьак В.С.	
ESG-критерії в контрактних відносинах: новий стандарт співпраці для українського бізнесу	303
Цимбаліст А.А.	
Роль зеленого протекціонізму у формуванні торговельної політики України у післявоєнний період	306
Шовкун Т.А.	
Зелений маркетинг у системі підвищення експортного потенціалу України в умовах повоєнного відновлення	309
КАФЕДРА НІМЕЦЬКОЇ МОВИ	
НІМЕЦЬКОМОВНА ПЛАТФОРМА	
«АКТУАЛЬНІ ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ»	311
Єлфімов С.О.	
Kurzfristige Prognose Für Die Konjunktur In Der Ukraine	311
Каменчук П.О.	
Zentrale Tendenzen Der Ukrainischen Exporte Nach Deutschland: Barrieren, Chancen, Empfehlungen	314
Попрійчук Н.Р.	
Konzeptionelle Grundlagen Und Praktische Aspekte Der Funktionsweise Von Börsen	317
Царук В.Л.	
Agrarwirtschaft: Überblick Und Entwicklungsperspektiven	318
Підгорна К.А.	
Die Ukraine Auf Dem Weg Zur EU: Hürden Der Eurointegration Und Wachstumspotenzial	320
Мазуренко В. Р.	
Integration Der Ukrainischen Rüstungsindustrie In Den Weltmarkt	322
Мороз К.В.	
Junge Talente Durch Flexibilität Halten: Ein Praxisnaher Blick Auf Hybride Arbeitsformen In Der Dach-Region Und Ihre Relevanz Für Die Ukraine	325
Колодій Я.В.	
Ukrainischer Tourismus: Popularisierung Der Inlandsrouten	328
Сидоренко Д.П.	
Bildung In Der Ukraine Im Krieg: Herausforderungen Und Neue Wege	330
Сич В.В.	
Bildungsverluste Im Schulsystem Der Ukraine Während Des Krieges	332
Коцюбняк К.В.	
Notwendigkeit Der Reformen Im Bildungssystem Der Ukraine	333
Ляшко Г.А.	
Zeit Als Ressource Oder Als Wert? Eine Neubewertung Der Kapitalistischen Logik	336
Крупницька П.О.	337

КАФЕДРА БІЗНЕС-ЛІНГВІСТИКИ

ПЛАТФОРМА

**«ПОГЛИБЛЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ МОВЛЕННЄВОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ В
ПАРАДИГМІ ПІДГОТОВКИ ЕКОНОМІСТІВ»**

Секція 1. Українська мова в парадигмі підготовки економістів

Секція 2. Польська мова в міжкультурній освітній парадигмі

340

Антонюк Р.О.

Роль економічних термінів у реалізації ефективних маркетингових стратегій

340

Дрегуца М.В.

Польські та українські молодіжні субкультури

341

Дворник А. А.

Видатні письменники польської літератури

343

Дрончак Т.О., Каленіченко В.О.

Сучасна українська економічна терміносистема як складник картини світу

347

Луханіна Є.А.

Порівняння української та польської побутової лексики

349

Калашнікова С. С.

Музичне мистецтво Польщі

351

Гаврилов Д.О.

Національні страви Польщі та України: гастрономічна спадщина двох народів

353

Солодковський І. Ю.

Мовний етикет як метод структурування сучасної бізнес-комунікації

354

Попов С.І.

Порівняльний аналіз систем міністерств у Польщі та Україні

357

Невінчана Д.О., Кизим В.О.

Історія та шляхи формування української економічної терміносистеми

358

Місюра А.В.

Українська економічна термінологія: національна чи інтернаціональна?

360

Куш М. А.

Український та польський кінематограф

363

Кулініченко Є.Г.

Сучасні польські режисери: відображення людських історій у кіно

365

Краснопольська С.О.

Tatry — Cud Natury

367

Шенфельд Д. С.

Мовна свідомість українців у загрозових умовах глобалізації світу

369

КАФЕДРА ІНОЗЕМНИХ МОВ І МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ

ПЛАТФОРМА

**«ПОГЛИБЛЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ МОВЛЕННЄВОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ В
ПАРАДИГМІ ПІДГОТОВКИ ЕКОНОМІСТІВ»**

Секції англійської, іспанської та французької мов

371

СЕКЦІЯ «АНГЛІЙСЬКА МОВА»

371

Бондар Дарія

Innovative strategies and competitive advantages of Ukraine in the era of Industry 5.0

371

Бондар Катерина

Green Investments and Post-War Reconstruction of Ukraine

375

Клименчук Серафіма

The Future of the space economy: opportunities for business growth

378

Попович Марія	
Smart Cities and Digital Transformation: A Path to Ukraine's Future	380
Шаповал Анна	
The impact of the Black Sea initiative on Ukraine	383
СЕКЦІЯ «ІСПАНСЬКА МОВА»	385
Садлівська Вікторія	
Escuelas del futuro para Ucrania: proyectos internacionales para restaurar las infraestructuras sociales dañadas por la guerra	385
СЕКЦІЯ «ФРАНЦУЗЬКА МОВА»	387
Скворцова Марія	
L'utilisation de l'expérience de la France dans le développement des énergies vertes pour la reconstruction de l'Ukraine d'après-guerre	387

**КАФЕДРА МІЖНАРОДНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ
ПЛАТФОРМА
«ІННОВАЦІЙНІ СТРАТЕГІЇ МІЖНАРОДНОГО БІЗНЕСУ ДЛЯ ПОВОЄННОГО
ВІДРОДЖЕННЯ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ»**

Штільгойз О.Л.

«Підприємництво, торгівля та біржова діяльність», 4 курс

Київський національний економічний

університет імені Вадима Гетьмана

Науковий керівник - к.е.н, доцент кафедри міжнародного менеджменту Олійник В.В.

**ФОРМУВАННЯ КРЕАТИВНО-ІННОВАЦІЙНИХ БІЗНЕСІВ УКРАЇНИ В УМОВАХ
ВІДНОВЛЕННЯ**

Реновація України є довготривалим визначальним етапом, що створює нові виклики та висвітлює вже наявні проблеми. Відновлення є унікальною реформацією, яка має поєднувати національну ідентичність і глобальні тенденції. Водночас такі зміни потребуватимуть сучасних підходів і поглядів, серед яких особливо важливим є оновлення та переосмислення економічних практик, що сприятимуть ефективній відбудові. З огляду на це, необхідним є розвиток креативно-інноваційних бізнесів, які не лише поєднують модерність, адаптивність та оригінальність, а й безпосередньо формують можливості та перспективи. Зважаючи на їхню варіативність та значення у післявоєнному відновленні України, інтенсифікується питання щодо їхнього формування та зростання, що й зумовлює актуальність дослідження.

Такі бізнеси є складниками креативної економіки, що є однією з ключових течій ХХІ століття. Це самостійний сектор економіки, основою якого є знання, інтелект, колективно-індивідуальна творчість та інноваційні розробки, а метою — матеріалізація новітніх оригінальних ідей як у науково-технічному секторі, так і в мистецтві, культурі, дизайні та бізнесі [1]. Водночас важливо розуміти, що креативно-інноваційні бізнеси не є аналогічними до компаній у творчій індустрії. На відміну від другої категорії, що зосереджується здебільшого на мистецтві, новаціях та культурі, серед основних сфер якої — музика, мистецтво, кінематограф, медіа, маркетинг та ІТ, перша характеризує підприємства незалежно від напрямку діяльності, радше з огляду на їхні рішення, ідеї та інтегровані філософії. Хоча наразі відсутнє чітке визначення, що детермінує поняття креативно-інноваційних бізнесів, проаналізувавши дослідження різних науковців, можна сказати, що це суб'єкти підприємницької діяльності, які генерують сучасні нестандартні рішення та впроваджують креативність у своє функціонування, асортимент послуг і товарів, балансуючи натхненність, цінність та позитивний суспільний вплив.

Незважаючи на обмеження та кризові ситуації в умовах повномасштабної війни, українські компанії вже зараз активно впроваджують новаторство, нестандартні ідеї та революційні рішення. Це гарні приклади інновацій та дієвих підходів, як локально, так і на міжнародному рівні. Розглянувши досвід бізнесів, що імплементують креативно-інноваційні підходи та активно розвивають свій потенціал, ми визначили три найбільш впливові та фундаментальні тенденції, що сприятимуть формуванню таких підприємств і в післявоєнний період.

Насамперед це впровадження відкритих інновацій. Це сучасний підхід компаній до концептуалізації ідей, які надходять як з внутрішніх, так і зовнішніх джерел, з їх практичною реалізацією надалі. Фактично це поєднання обміну знаннями для генерування перспективних

проектів та співпраці з суспільством за межами бізнесу [2]. Така теорія є альтернативою класичних закритих інновацій, за якою ідеї для нових продуктів, послуг та діяльності кристалізуються виключно в межах компанії та мають обмежене використання самим бізнесом. Відкритий підхід же полягає у залученні до діяльності компаній стартапів, інституцій, креативних лабораторій, студентів, молодіжних організацій, загалом творців новацій, які не лише сприяють розвитку задумів, а й можуть надалі використовувати їх у своїх дослідженнях, ініціативах та майбутніх проєктах. Чудовим прикладом застосування відкритих інновацій в Україні є співпраця бізнесів з агенцією розвитку бренду роботодавців UGEN. Завдяки такій взаємодії, компанії залучають студентів, дослідників та науковців, надаючи їм практичні завдання у розв'язанні актуальних для компанії проблем, натомість реалізуючи підтримку їх впровадження та професійно-особистісного зростання. Серед реалізованих заходів варто відзначити нетворкінги з роботодавцями в рамках проєкту Economist Career Way, конкурсу «Битва заводів» та інших. Завдяки кооперації розширюється екосистема ідей, знижуються витрати на інновації, а також прискорюється ринковий розвиток підприємств, зокрема у контексті впізнаваності та залучення інвестицій. На нашу думку, характерною перевагою цього підходу є доступ не лише до локальних ресурсів та можливостей, а й до глобальних мереж. Фактично, попри те, що самі бізнеси можуть не мати міжнародної економічної діяльності, завдяки мережі наукових ініціатив відбувається їх популяризація за межами країни, що також сприяє посиленню як компаній, так і національного бренду України.

Другою тенденцією є використання сучасної концепції ефекту Медичі. Її основою є історичний досвід відомої італійської родини банкірів Медичі, діяльність якої стала початком епохи Відродження. У XV столітті сім'я впровадила так званий творчий вибух, підтримуючи різноманітних митців: художників, скульпторів, поетів, вчених, філософів та архітекторів у вигадуванні ідей та їхньому реальному застосуванні [3]. Завдяки міжкультурній комунікації та мультидисциплінарній взаємодії не лише утворилися інновації, а й було змінено традиційні підходи та бачення в мистецтві й культурі, а також у суспільстві загалом. Згідно з ефектом Медичі, сучасність та креативність утворюються через співпрацю людей з відмінними світоглядами та досвідом (насамперед з мінімізацією асоціативних бар'єрів), а в контексті бізнесу — через інтеграцію різних сфер, особливо тих, що функціонують у цілком незалежних одна від одної галузях [3]. Гарним відображенням цього підходу до розвитку креативно-інноваційних бізнесів є IT-пасіка, що реалізується командою AmoHive. Так, у 2023 році було встановлено 10 експериментальних поліпропіленових вуликів, обладнаних сонячними панелями та сенсорами, якими бджоларі можуть керувати зі смартфонів [4]. Завдяки обробці даних з датчиків забезпечується не лише можливість моніторингу температури, рівня вологості, кількості меду у вуликах, а й завчасне реагування на потенційні проблеми, що додатково сприяє вирішенню проблем бджільництва. IT-пасіка поєднує передові технології аналізу даних та прикладного моделювання з класичним бджоларством, а також дозволяє створювати цифрові моделі для їх перетворення на навчальні ігри, симулятори та освітні інструменти [4].

Третьою основою розвитку креативно-інноваційних бізнесів є використання сучасних технологій, зокрема систем на основі штучного інтелекту. Серед наявних моделей їхньої імплементації найкращою, на нашу думку, є «золотий трикутник» цифрової трансформації. Це осучаснена модель Лівітта, яка характеризує найбільш оптимальну та гармонійну взаємодію для успішності інноваційних бізнесів — людей, технологій та процесів (PPT) [5]. Кожен з елементів виконує свою роль, яка водночас, у разі відокремленості, не є настільки ефективною. Так, люди є основою трикутника, що формує ідеї та сприяє їхньому покращенню й власне

впровадженню. Важливо зазначити, що це не лише працівники бізнесів, а й стейкхолдери, так чи інакше залучені до компанії: насамперед постачальники, партнери, інвестори та клієнти. У цьому контексті команда об'єднує досвід, навички, лідерство, корпоративну культуру, розвиток, навчання і комунікації. Процеси визначають формат взаємодії (адаптивність, систему контролю, оцінку ефективності, оптимізацію діяльності та мінімізацію витрат), а технології забезпечують використання розробок та їх підтримку в мінливому бізнес-середовищі, зокрема в умовах економічної невизначеності, завдяки автоматизації дій, точності, аналітичності, кооперації віддалених команд, інноваціям та підвищенню конкурентоспроможності [5]. На нашу думку, це передусім доцільно в період післявоєнного відновлення. Оскільки він є довготривалим та потребує великої кількості ресурсів, проте разом обмежується негативним впливом зовнішніх факторів, наявності підтримки та геополітичної ситуації, така модель буде своєрідною підтримкою у максимізації ефективності з мінімізацією витрат часу, ресурсів та можливостей. Відображенням цього підходу є ОТП Банк Україна, що використовує технології штучного інтелекту в комунікації з клієнтами задля кращого розуміння їхніх запитів та чіткішого надання послуг [6]. Для прикладу, застосування ШІ довідковим центром дозволяє аналізувати усі розмови з клієнтами, зменшуючи випадки некоректних консультацій, але зберігаючи високу швидкість надання відповідей. Схожа система була інтегрована і до чат-бота «Омілія» (Леся) з розпізнаванням мови, що використовує систему розмовної аналітики на основі технологій Ender Turing із застосуванням модуля великої мовної моделі (LLM). Система збирає та одразу аналізує розмови, на відміну від традиційних індексів підтримки споживачів (NPS). Крім того, банк співпрацює з Creatio, платформою автоматизації бізнес-процесів та CRM-систем, що підвищує продуктивність управління внутрішніми бізнес-процесами та їхній потенціал зростання [6].

Загалом, з огляду на досвід українських компаній, помітною є тенденція до активної інтеграції сучасних технологічних та творчих патернів, що не тільки розвивають самі бізнеси, а й формують міцну та комплексну мережу ідей, рішень та ініціатив для майбутніх підприємств. В умовах післявоєнного відновлення це, безумовно, є важливим складником розвитку креативно-інноваційних бізнесів та основоположною тенденцією у їх формуванні, попри обмежені ресурси та довгострокову відбудову.

Тож формування креативно-інноваційних бізнесів в Україні в умовах відновлення є важливим, необхідним, комплексним та водночас унікальним етапом, що визначатиме успіх у довгостроковій перспективі. Незважаючи на повномасштабну війну, українські компанії вже зараз активно розвивають свій потенціал, відкриваючи нові можливості, ідеї та концепції, а також використовуючи творчі підходи до розв'язання проблем. Завдяки цьому зростає й основа для майбутніх бізнесів, зокрема в контексті ефективних тенденцій та методів розвитку. Серед великої кількості підходів, що реалізуються бізнесами нині, ґрунтовними й адаптивними в імплементації є використання відкритих інновацій, ефекту Медичі для розширення взаємодії у формуванні ідей та активна інтеграція золотого трикутника співпраці суспільства, процесів і технологій. І хоча зараз неможливо визначити, як зміняться моделі та принципи формування креативно-інноваційних бізнесів у післявоєнний період, думаємо, що вони стабільно вдосконалюватимуться та оновлюватимуться, набуваючи модерних ідей, актуальних пропозицій та провідного значення у відновленні й репрезентації України.

Література

1. Algorytm. Що таке креативна економіка і чому її називають новою економічною епохою? 2025. URL: <https://algorytm.ngo/blogs/shcho-take-kreatyvna-ekonomika-i-chomu-yiyi-nazyvaiut-novoiu-ekonomichnoi-epokhoiu> (дата звернення: 14.04.2025).
2. Livescault J. What Exactly Is Open Innovation? URL: <https://www.braineet.com/blog/open-innovation#:~:text=Open%20innovation%20is%20the%20practice,business%20for%20solutions%20and%20suggestions> (дата звернення: 14.04.2025).
3. Chen Z. Medici Effect. 2021. URL: <https://www.divergentthinking.uk/post/10-skills-every-pm-must-have> (дата звернення: 14.04.2025).
4. Сухорукова Г. 5 незвичних бізнесів та стартапів в Україні. URL: <https://hub.kyivstar.ua/articles/5-nezvychnyh-biznesiv-ta-startapiv-v-ukrayini> (дата звернення: 14.04.2025).
5. ATS. People, Process, Technology: How ‘The Golden Triangle’ Drives Digital Transformation. 2023. URL: <https://www.ats-global.com/resources/blogs/people-process-technology-how-the-golden-triangle-drives-digital-transformation/> (дата звернення: 15.04.2025).
6. Денисова Д. III, диджиталізація, нові бізнес-рішення: топ 10 інноваційних компаній України. 2025. URL: <https://focus.ua/uk/economics/697500-top-innovaciynih-kompaniy-ukrajini-fokus-predstaviv-reyting-2025> (дата звернення: 15.04.2025).

Фанталін І.В.

*«Підприємництво, торгівля та біржова діяльність», 4 курс
Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана*

Науковий керівник – к.е.н., доцент кафедри міжнародного менеджменту Рябець Н.М.

ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЙ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ У МІЖНАРОДНОМУ БІЗНЕСІ

Сучасний етап розвитку глобальної цивілізації характеризується надзвичайно динамічним розвитком технологій та інновацій, які мають вплив на більшість сфер життєдіяльності суспільства та розвиток світу в цілому. Однією із найбільш поширених сьогодні технологій є штучний інтелект (ШІ) – галузь науки, що займається створенням комп'ютерних систем, які здатні виконувати завдання, реалізація яких вимагає інтелектуальних здібностей. Його історія розпочалася ще з стародавніх міфів та оповідань, про створення штучних істот, наділених надзвичайним розумом та свідомістю. В наш час штучний інтелект (ШІ) почав широко застосовуватися різних в галузях для підвищення ефективності, точності та розширення можливостей генерування та прийняття рішень. Ринок штучного інтелекту перебуває на фазі активного розвитку близько десяти років, а бізнес-структури усвідомили необхідність витратити все більше ресурсів, як часових, так і фінансових на дослідження можливостей та практичне впровадженні стратегій ШІ в свою бізнес-практику. Більшість науковців та представників бізнес-кіл схилиються до думки, що технології штучного інтелекту суттєво трансформують бізнес-ландшафт у XXI столітті, зокрема діяльність компаній, індустрій та суспільства. Водночас впровадження технологій штучного інтелекту є складним завданням, і організації повинні керуватися чітко визначеною стратегією, щоб у результаті забезпечити собі сталий успіх у міжнародному бізнес-середовищі.

У сучасних умовах глобалізації системи штучного інтелекту докорінно трансформують міжнародний бізнес сприяючи створенню нових конкурентних переваг завдяки автоматизації та оптимізації операційних процесів, аналізу великих даних, та прискоренню процесів генерування та прийняття стратегічно важливих рішень. Штучний інтелект сприяє виникненню та становленню нових індустрій, трансформує способи ведення бізнесу, а також створює нові бізнес-моделі. Сучасні наддинамічні умови розвитку змушують бізнес здійснювати швидку адаптацію до принципово нових технологій та рішень, що дозволить не лише утриматися на ринку, але й зайняти провідні позиції на міжнародній арені.

Безсумнівно, штучний інтелект пропонує безліч переваг компаніям. Слід відмітити, що завдяки технологіям ШІ компанії можуть надавати більш персоналізований доступ клієнтам, адаптуючи продукти та послуги відповідно до їхніх особистих потреб і уподобань. Адже через можливість аналізувати великі обсяги даних і визначати на цій основі певні тенденції та закономірності ШІ дозволяє краще розуміти клієнтів компанії. Технології штучного інтелекту сприяють оптимізації ланцюгів постачання, покращуючи прогнозування, планування і управління запасами, а їхнє практичне використання може стати ключовим фактором для компаній, що прагнуть залишатися конкурентоспроможними на міжнародному ринку, оскільки швидкість і точність прийняття рішень стають критично важливими за теперішніх умов. На додачу ШІ сприяє скороченню операційних витрат компаній. Так, використовуючи у своїй діяльності штучний інтелект для автоматизації бізнес-процесів, можна суттєво зменшити потребу у виконанні людьми однотипних завдань. Штучний інтелект, на думку експертів, спроможний подолати розрив у навичках між низькокваліфікованими та висококваліфікованими працівниками завдяки підвищенню продуктивності та якості виконуваної роботи. В контексті сучасного бізнесу все частіше використовуються навіть найпростіші моделі штучного інтелекту. Для автоматизації рутинної роботи можуть використовуватися класифікатори електронної пошти, прогнозування для різних типів даних, моніторинг і нагляд за безпекою інформації в цілому, планування зустрічей, нагадування про важливі події та швидкий пошук необхідної інформації. Таким чином, розумні асистенти дозволяють підприємцям зосередитися на стратегічних аспектах бізнесу та допомагають їм приймати зважені рішення. Також штучний інтелект може налагодити автоматичну комунікацію з клієнтами через чат-ботів [3], що швидко відповідає на поширені запитання і допомагають клієнтам зробити правильний вибір при покупці товарів. Такий підхід підвищує конкурентоспроможність бізнесу, зменшуючи час, що триває від комунікації до прийняття рішення про покупку клієнтом.

Варто зазначити, що вже сьогодні 35% міжнародних компаній застосовують штучний інтелект у своїй діяльності. Серед усіх країн Китай демонструє найвищий рівень впровадження технологій ШІ у бізнесові процеси (близько 58% компаній). Наступною країною за масштабами поширення штучного інтелекту серед компаній є Індія, де 57% фірм вже використовують ШІ, наступне місце в рейтингу посідає Канада – 48% компаній використовують штучний інтелект. Один із найнижчих показників практичного впровадження ШІ, як не парадоксально, мають Сполучені Штати Америки, в країні лише 25% компаній використовують штучний інтелект. Прогнозується, що глобальний ринок ШІ до 2030 року досягне 1,85 трлн. дол. США [4].

З метою більш детального розуміння динаміки розвитку та векторів впровадження штучного інтелекту в бізнес процеси, пропонуємо звернути увагу на щорічний звіт про розвиток штучного інтелекту від Стенфордського університету AI Index за 2024 рік, в якому

наводяться дані про загальний обсяг систем штучного управління, створених компаніями світу у 2023 році. Серед компаній-лідерів були представлені наступні: Google - 18 систем, Meta – 11 систем, Microsoft – 9 систем, OpenAI - 7 систем, Togetherai – 5 систем, Hugging Face – 4 системи (рис.1). В цілому за підсумками 2024 р. організації випустили близько 149 моделей ШІ, що у майже два рази більше, ніж у 2022 році.

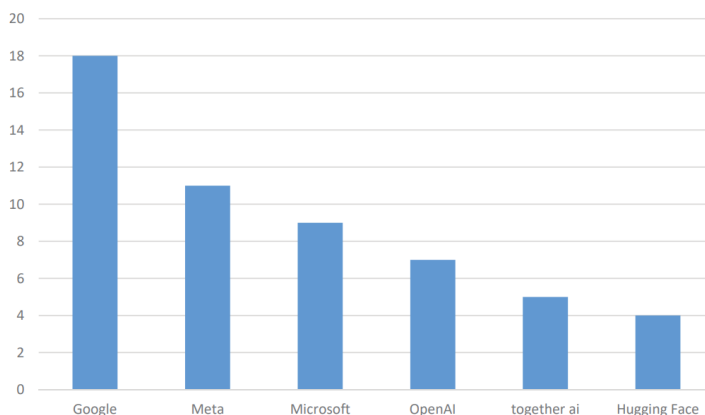

Рис. 1. Загальний обсяг систем штучного управління, створених компаніями світу у 2023 р.,

Джерело: [1]

У багатьох галузях штучний інтелект використовують для виконання трудомісткої або небезпечної для людини роботи, наприклад, у машинобудуванні, металургії, логістиці та харчовій промисловості. У виробництві штучний інтелект може прогнозувати необхідну кількість ресурсів, виявляти дефекти на ранніх стадіях і перевіряти продукцію на відповідність стандартам якості. Машини зі штучним інтелектом також можуть контролювати технічний стан обладнання та планувати ремонтні заходи. Автоматичні промислові роботи на основі штучного інтелекту активно використовуються на підприємствах BMW, Toyota та GM [3]. Штучний інтелект також використовується всередині готового автомобіля для керування автомобільними інформаційно-розважальними системами, забезпечуючи навігацію, безпеку за допомогою біометричного розпізнавання та моніторинг процесу водіння. У маркетингу можливості ШІ просто безмежні, а його моделі активно використовуються на всіх етапах: допомога з аналізом поведінку споживачів і потенційних покупців у соціальних мережах, ШІ дозволяє створювати креативні маркетингові стратегії, а також вивчати вподобання споживачів та їхній індивідуальний досвід [3]. Розуміючи точну поведінку споживачів, AI дозволяє фахівцям розробляти продукти, які з більшою ймовірністю отримають позитивний відгук від користувачів. Успішним прикладом впровадження штучного інтелекту в дослідження поведінки користувача на веб-сайтах та торгівельних онлайн платформах є українська розробка Plerdy [5], що дозволяє бізнесам спостерігати за поведінкою користувачів, стадіями прийняття рішення про покупку та загальним шляхом користувача по їх сайтах. Високий потенціал використання технологій штучного інтелекту також можливий у сфері транспорту та логістики. У туристичній галузі впровадження штучного інтелекту сприятиме розвитку “розумних” готелів і туристичних дестинацій, де технології IoT (інтернет речей) і ШІ забезпечуватимуть персоналізований досвід та енергоефективність. Індустрія моди та одягу з часом зможе перейти до повністю інтерактивного та персоналізованого дизайну та постачання, в якому створені ШІ макети одягу продаються онлайн, виготовляються невеликими партіями

за допомогою автоматизованого виробництва, а подальші зміни вносяться в дизайн на основі відгуків користувачів. [6]

Експертами прогнозується, що до 2030 року III додасть глобальній економіці 15,7 трлн доларів, переважна частка яких припадатиме на сферу міжнародної торгівлі, інвестиції та послуги. У майбутньому III стане підґрунтям для створення гнучких бізнес-моделей, що дозволять компаніям набагато швидше реагувати на зміни та запити ринків, відкриваючи принципово нові можливості для ведення бізнесу.

Література

1. Науковий вісник Ужгородського національного університету Електронний ресурс. Режим доступу http://visnyk-econom.uzhnu.uz.ua/archive/52_2024ua/9.pdf
2. Artificial Intelligence Index Report 2024. Stanford University Human-Centered Artificial Intelligence. Режим доступу: <https://aiindex.stanford.edu/report/#individual-chapters>
3. Напрями використання штучного інтелекту в підприємстві Електронний ресурс. Режим доступу: <https://conf-keip.kpi.ua/article/view/294377>
4. Cardillo. How Many Companies Use AI? URL: <https://explodingtopics.com/blog/companies-using-ai>
5. Офіційний сайт компанії Plerdy. Режим доступу <https://www.plerdy.com/>
6. Офіційний сайт компанії PWC publications in artificial intelligence. Електронний ресурс Режим доступу: <https://www.pwc.com/gx/en/issues/artificial-intelligence/publications/artificial-intelligence-study.html>

Головчак М. В.

*«Підприємництво, торгівля та біржова діяльність», 4 курс
Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана*

Науковий керівник – к.е.н., доцент, завідувач кафедри міжнародного менеджменту Бурмака М.О.

ІННОВАЦІЙНІ ДРАЙВЕРИ РОЗВИТКУ ГОТЕЛЬНОГО БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ

Розвиток готельного бізнесу в Україні неможливий без активного впровадження інноваційних підходів, які стають основним рушієм конкурентоспроможності і адаптації підприємств до динамічних змін на ринку. Продуктивне функціонування готельної індустрії вимагає постійного оновлення як технологічних, так і організаційних інструментів. Зміни у технологіях, методах управління та організації процесів на підприємствах цієї сфери є необхідністю для задоволення вимог сучасних споживачів і забезпечення ефективного функціонування на ринку.

Інновації в готельному бізнесі не лише сприяють покращенню якості обслуговування клієнтів, але й створюють можливості для виходу на нові ринки та формування нових продуктів. Впровадження сучасних технологій дозволяє підприємствам ефективно конкурувати, підвищуючи свою привабливість для туристів, які вимагають високого рівня комфорту та зручностей. Наприклад, готелі, які активно використовують інновації, надають бізнесменам і туристам можливість працювати під час перебування в готелі, організовуючи конференц-зали, окремі приміщення для переговорів та зустрічей, що відповідають вимогам сучасного ділового середовища.

Готельні послуги в Україні, як і в усьому світі, мають тенденцію до розширення та спеціалізації, включаючи не лише базові послуги тимчасового проживання, але й додаткові сервіси, які задовольняють потреби різних категорій клієнтів. Важливим аспектом є також адаптація готельного бізнесу до специфічних запитів і вимог ринку, що визначають пріоритети в інноваціях. Наприклад, пріоритетні напрями включають не лише використання новітніх технологій, а й орієнтацію на потреби клієнтів, зокрема, на інтеграцію екологічних та сталих підходів до бізнесу [1, с. 72].

Значний вплив на розвиток готельного бізнесу мали й новітні інформаційні технології, які стали основними інструментами для просування готельних продуктів і підвищення їх конкурентоспроможності. В період пандемії COVID-19 та у період дії правового режиму воєнного стану в Україні готельний бізнес змушений був адаптуватися до нових реалій, активно впроваджуючи цифрові рішення та віддалені сервіси. Інтернет-бронювання, електронні платежі, автоматизація процесів реєстрації та відправлення послуг через мобільні додатки стали невід'ємною частиною інноваційної трансформації [2, с. 68].

Інноваційні драйвери є одним із ключових факторів, що визначають успіх і розвиток готельного бізнесу в Україні в умовах сучасної економічної ситуації та високої конкуренції на ринку гостинності. Застосування новітніх технологій дозволяє значно підвищити ефективність управлінських процесів, знизити витрати, покращити якість обслуговування клієнтів та створити конкурентні переваги для готельних підприємств.

Однією з ключових інновацій, що трансформує готельний бізнес, є впровадження глобальних комп'ютерних систем бронювання, які автоматизують процеси резервування номерів та знижують залежність від людського фактору у сфері управління бронюваннями. Такі системи, як Amadeus, Sabre, які активно використовуються в готелях України, забезпечують ефективне управління замовленнями та значно оптимізують операційні процеси готельних підприємств, що сприяє зниженню витрат на управління. Ці платформи дозволяють автоматизувати всі етапи обробки бронювань — від здійснення онлайн-замовлення до фіналізації платежів, що підвищує точність та швидкість виконання замовлень. Завдяки таким технологіям гості отримують можливість безпосередньо бронювати номери через онлайн-канали, що зручніше та ефективніше, а також знижує ймовірність помилок у бронюванні [3].

Окрім традиційних систем бронювання, новітні онлайн-платформи, такі як Airbnb, Booking.com та інші, стають все більш популярними у готельному секторі. Ці платформи не лише збільшують «видимість» готелів на глобальному ринку, але й сприяють залученню клієнтів з різних країн, що є особливо актуальним для українських готелів, особливо в великих містах та туристичних регіонах. Використання цих онлайн-платформ надає можливість готельним підприємствам значно розширити свою клієнтську базу, забезпечити доступ до нових ринків та підвищити рівень конкурентоспроможності, оскільки клієнти можуть здійснювати бронювання з будь-якого регіону світу [3]. Така практика в Україні активно розвивається, що підтверджується зростаючим попитом на подібні платформи в умовах глобалізації готельного бізнесу.

Інноваційні системи управління готельними послугами, такі як Property Management Systems (PMS), дають можливість комплексно організувати весь процес обслуговування клієнтів. Ці системи інтегрують управління номерами, оплату, інвентаризацію, розклад персоналу, а також зв'язки з іншими бізнес-підрозділами, що дозволяє підвищити ефективність усіх операцій. В Україні такі системи вже впроваджуються в готелях середнього та вищого класу, що дозволяє значно покращити рівень обслуговування та задоволення клієнтів [2, с. 67].

Системи PMS автоматизують процеси реєстрації гостей, управління номерами, бронювання послуг додаткових послуг (як-от ресторан, трансфери, SPA-послуги), що дозволяє знижувати ймовірність помилок і покращує клієнтський досвід. Одним з прикладів є впровадження таких систем у готелях Premier Palace в Києві, де сучасні системи управління дозволяють не лише зручніше бронювати номери, але й персоналізувати сервіс для кожного гостя.

Одним із найбільш помітних трендів є інтеграція мультимедійних технологій і комунікаційних систем у готельні послуги. Інтерактивні телевізори, бездротовий інтернет (Wi-Fi), відеоконференц-зв'язок, цифрові термінали для реєстрації гостей — все це є невід'ємною частиною сучасного готельного бізнесу. В Україні великий попит мають також інтегровані мультимедійні системи, такі як телевізори з інтерактивними екранами в номерах, що дозволяють гостям отримувати інформацію про послуги, замовляти їжу, орендувати автомобілі або навіть здійснювати замовлення на SPA-процедури [3].

У цьому контексті активно розвивається використання мультимедійних рішень у готелях для організації бізнес-заходів і конференцій. Готелі, які надають послуги конференц-залів, все частіше використовують мультимедійне обладнання, яке дозволяє вести презентації, відеоконференції, семінари з використанням новітніх технологій, що створює комфортне середовище для бізнесменів.

Ще одним з прикладів таких інноваційних драйверів є смарт-технології, що застосовуються для обслуговування гостей у номерах. Так, технологія Mobile Key, що дозволяє відкривати двері номерів за допомогою додатку у смартфоні, є значним досягненням в галузі. Вона не лише знижує витрати на виробництво пластикових карток-ключів, але й спрощує процес перебування клієнтів, позбавляючи їх від необхідності носити додаткові ключі або замінювати їх у разі втрати [4, с. 11].

Так, Г. Кіш у своєму дослідженні зазначає численні переваги цифрових ключів. Однією з основних є економія витрат на виробництво та заміну пластикових карток-ключів, оскільки додаток у смартфоні може бути оновлений в реальному часі, що усуває потребу в додаткових фізичних копіях для нових гостей або у разі втрати картки. Ще однією важливою перевагою є зниження ризику втрати чи крадіжки ключів, що є суттєвим фактором безпеки. У випадку з фізичними картками існує ймовірність того, що вони будуть втрачені або потраплять у ненадійні руки, що може призвести до необхідності замінити ключі для забезпечення безпеки гостей. Водночас цифрові ключі дозволяють швидко змінювати доступ до номера, що значно знижує потенційні ризики [2, с. 67].

Таким чином, сучасні інновації в готельно-ресторанному бізнесі включають не лише нові види продуктів та послуг, але й прогресивні управлінські підходи та глобальні комп'ютерні системи бронювання. Ці технології дозволяють підвищити ефективність менеджменту, знижувати витрати та покращувати якість обслуговування, що є важливим чинником конкурентоспроможності підприємств на ринку.

Отже, інновації та інноваційні підходи є драйверами розвитку готельного бізнесу в Україні, відіграючи ключову роль у підвищенні конкурентоспроможності підприємств та адаптації до швидко змінних умов ринку. Впровадження новітніх технологій, таких як системи бронювання, смарт-технології обслуговування, інтегровані комунікаційні платформи та онлайн-сервіси, значно покращують ефективність управління, знижують витрати та підвищують якість обслуговування. В умовах глобалізації та цифровізації ці інновації стають важливим фактором сталого розвитку готельної індустрії, допомагаючи підприємствам не

тільки зберігати конкурентні позиції, але й сприяти культурному обміну та підвищенню якості туристичного сервісу в Україні.

Література

1. Гірняк Л., Глагола В. Сучасний стан, перспективи та тенденції розвитку ресторанного господарства в Україні. *Інфраструктура ринку*. 2018. Вип. 16. С. 71–77.
2. Кіш Г. В. Інноваційні технології в діяльності готельно-ресторанних підприємств. *Актуальні питання у сучасній науці*. 2023. № 6(12). С. 65–77. URL: [https://doi.org/10.52058/2786-6300-2023-6\(12\)-65-77](https://doi.org/10.52058/2786-6300-2023-6(12)-65-77) (дата звернення: 24.04.2025).
3. Лисюк Т. В., Терещук О. С., Пасічник М. П. Інноваційні технології у готельно-ресторанному господарстві. *Економіка та суспільство*. 2022. Вип. 40. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-40-11> (дата звернення: 24.04.2025).
4. Лютак О. М., Баула О. В., Баула В. В. Інноваційні технології в міжнародній готельній індустрії. *Актуальні проблеми розвитку економіки регіону*. 2023. Вип. 19. Т. 1. С. 10–18. URL: <https://doi.org/10.15330/apred.1.19.10-18> (дата звернення: 26.04.2025).
5. Максименко О. Р., Красножон С. В. Інноваційні технології у туристичному та готельно-ресторанному бізнесі. *Збірник наукових праць ХКТЕІ*. 2020. № 16. С. 252–261.

Фіалковська Д.І.

«Підприємництво, торгівля та біржова діяльність», 4 курс
Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана

Науковий керівник – к.е.н., доцент кафедри міжнародного менеджменту Рябець Н.М.

КСВ-ПРАКТИКИ КОМПАНІЇ MCDONALD'S В УКРАЇНІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ: ОСНОВНІ ВЕКТОРИ ТА ОСОБЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ

В умовах глобальної нестабільності та безпрецедентних викликів концепт корпоративно-соціальної відповідальності (КСВ) суб'єктів бізнес-діяльності визнано одним із пріоритетних інструментів реалізації принципів глобального розвитку на засадах сталості, практична імплементація якого сприяє забезпеченню розумного використання ресурсів, якісному задоволенню потреб громадськості та створенню соціально-культурного підґрунтя діяльності бізнесу, що є необхідним для нормальної життєдіяльності не лише сучасного суспільства, але й сприятиме належному відтворенню майбутніх поколінь. Нічим не спровоковано війна рф проти України докорінно змінила реальність життя, в тому числі й економічного, що мала своїм проявом скорочення економічної активності підприємницьких структур, банкрутства, зростання безробіття та зубожіння населення, спричиняючи водночас численні людські трагедії, культурні та економічні втрати та руйнування інфраструктури. В цих екстремальних умовах компанії, які вирішили залишитися на українському ринку, зіткнулися з необхідністю переосмислення своєї ролі та відповідальності перед суспільством. Компанія McDonald's, як одна із найбільш потужних бізнес-структур, що присутні на ринку швидкого харчування, не могла залишитися осторонь викликів, спровокованих війною. Відновлення роботи ресторанів стало своєрідним символом надії та певним поверненням до нібито довоєнного життя, а КСВ-ініціативи – важливим внеском у допомогу та підтримку українців. Важливо відзначити, що КСВ-діяльність компанії в умовах воєнного стану суттєво відрізняється від довоєнних

практик, адже фокус змістився на вирішення нагальних проблем, пов'язаних із гуманітарною допомогою, підтримкою працівників та відновленням економіки.

Одним із ключових векторів КСВ-діяльності McDonald's в Україні під час війни стала гуманітарна допомога, згідно відкритих джерел, її сума у 2022 році сягнула понад 120 млн. гривень. Компанія активно співпрацювала з міжнародними та місцевими благодійними організаціями, надаючи продовольчу допомогу постраждалим від війни, внутрішньо переміщеним особам та медичним закладам. Слід зазначити, що McDonald's не просто надавав готову продукцію, а й організовував логістичні ланцюжки для забезпечення своєчасної доставки продуктів у найбільш постраждалі від воєнних дій регіони. Також, компанія активно підтримувала ініціативи з надання психологічної допомоги та реабілітації для людей, які пережили травматичні події, пов'язані з війною. Така всебічна підтримка свідчить про глибоке розуміння потреб українського суспільства, небайдужість та активну позицію компанії щодо подолання руйнівних наслідків війни.

Іншим важливим вектором КСВ-діяльності McDonald's в Україні є підтримка власних працівників. В умовах воєнного стану компанія доклала значних зусиль для забезпечення безпеки та добробуту своїх співробітників. McDonald's надавав фінансову допомогу працівникам, які опинилися у складних життєвих обставинах, організовував евакуацію з небезпечних регіонів та забезпечував житлом тих, хто втратив свої домівки. Важливо відзначити, що компанія зберегла робочі місця для більшості своїх працівників (95% співробітників зберегли роботу під час війни), а також створила нові можливості для працевлаштування внутрішньо переміщених осіб. Такого високого рівня турбота про працівників не лише сприяла збереженню соціальної стабільності в колективі, а й стала важливим фактором підтримки економіки України в цілому.

Особливу увагу McDonald's приділяє підтримці українських постачальників. Компанія намагається максимально використовувати місцеві продукти та співпрацювати з українськими виробниками, сприяючи тим самим розвитку малого та середнього бізнесу. В умовах війни підтримка місцевих постачальників набуває особливого значення, адже це дозволяє зберегти робочі місця, стимулювати економічне. McDonald's активно залучає українських виробників до своїх ланцюгів постачання, надає їм фінансову підтримку та допомагає адаптуватися до нових умов роботи.

Важливим аспектом КСВ-діяльності McDonald's в Україні є підтримка громадських ініціатив та волонтерських рухів. Компанія активно співпрацює з місцевими громадами, підтримуючи проекти, спрямовані на відновлення інфраструктури, покращення соціальної сфери та розвиток освіти. McDonald's надає фінансову та організаційну підтримку волонтерським організаціям, які допомагають постраждалим від війни. Така підтримка громадських ініціатив сприяє зміцненню соціальної згуртованості та розвитку громадянського суспільства в Україні.

Реалізація КСВ-практик McDonald's в Україні в умовах воєнного стану має свої особливості. Перш за все, це високий ступень невизначеності та ризики, пов'язані з бойовими діями. Компанія постійно адаптує свої плани та стратегії до змін у ситуації, враховуючи мінливу безпекову ситуацію та економічні реалії. Ще однією особливістю КСВ-діяльності McDonald's в Україні є акцент на прозорості та підзвітності. Компанія регулярно звітує про свої соціальні ініціативи та їх результати, забезпечуючи відкритість та доступність інформації для громадськості, що сприяє підвищенню довіри до компанії та зміцненню її репутації. Варто зазначити, що McDonald's активно використовує соціальні мережі та інші онлайн-платформи

для інформування громадськості про свою КСВ-діяльність та залучення небайдужих до участі у соціальних ініціативах.

Також, КСВ-діяльність McDonald's позитивно впливає на репутацію компанії та її імідж та репутацію в Україні. Компанія постійно демонструє свою соціальну відповідальність та готовність підтримувати українське суспільство у надважкі часи. Це сприяє підвищенню лояльності споживачів та залученню нових клієнтів, згідно аналітичних даних компанії на 18% зрослі повторні відвідування ресторанів компанії. Важливо відзначити, що КСВ-діяльність McDonald's є важливим фактором залучення та утримання талановитих працівників. Багато людей хочуть працювати в компанії, яка піклується про суспільство та робить внесок у його розвиток. Важливим аспектом КСВ-діяльності McDonald's є екологічна відповідальність. У свою діяльність компанія впроваджує екологічно дружні практики, що спрямовані на пом'якшення негативного впливу на навколишнє середовище. Даний вектор КСВ-діяльності включає використання екологічно чистої упаковки (85% пакування, що використовує компанія вироблено із перероблювальних матеріалів), зменшення споживання енергії та води (вже зараз було досягнуто скорочення споживання електроенергії в закладах компанії на рівні 22%), а також переробку відходів (70% органічних відходів іде на компостування) [3;4] . В умовах війни екологічна відповідальність набуває особливого значення, адже бойові дії завдають значної шкоди навколишньому середовищу.

Особливу увагу варто приділити комунікаційній стратегії McDonald's щодо КСВ-діяльності в Україні. Компанія активно інформує громадськість про свої ініціативи, використовуючи різні канали комунікації, включаючи соціальні мережі, прес-релізи та звітність. Важливим є те, що компанія не просто звітує про свої досягнення, але й розповідає історії людей, яким допомогла її КСВ-діяльність. Це робить комунікацію більш емоційною та впливовою.

Отже, КСВ бізнесу в умовах війни , зокрема й корпорації MacDonalld's набула нового окрасу, враховуючи як національний, так і глобальний виміри. З боку присутніх на вітчизняному ринку компаній та українського уряду це має прояв у збереженні робочих місць, у реалізації соціальних програм підтримки доходів працівників та роботодавців. З боку цивілізованого світу це виражається у запровадженні санкцій і виходу світових компаній з російського ринку.

Література

1. Schoyen, M., Hvinden, B., & Dotterud Leiren, M. (2022). Towards Sustainable Welfare States in Europe: Monograph Book. 296 p. <https://doi.org/10.4337/97818391>
2. Consumers React to Brand Responses to the Russia-Ukraine War [Електронний ресурс]. – 2022. – URL: <https://www.aaaa.org/consumers-react-to-brandresponses-to-the-russia-ukraine-war/?cn-reloaded=1&cn-reloaded=1>
3. Гуманітарна допомога McDonald's [Електронний ресурс]. – 2024. – URL: <https://www.mcdonalds.com/ua/uk-ua/eat/fullmenu/charity.html>
4. Фундація Дім Рональда МакДональда [Електронний ресурс]. – 2024. – URL: https://www.mcdonalds.com/ua/uk-ua/impact_strategy/rmhc.html

СВІТОВІ ТА ВІТЧИЗНЯНІ ТРЕНДИ У ВПРОВАДЖЕННІ КРЕАТИВНИХ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ

Глобальна креативна економіка зазнає глибоких трансформацій, зумовлених технологічним прогресом, змінами у споживчих уподобаннях і зростаючою увагою до соціальних та екологічних питань.

Цифрова трансформація є одним із найвпливовіших факторів, що змінюють креативні індустрії. Штучний інтелект (далі – ШІ) та цифрові інструменти дозволяють автоматизувати та оптимізувати процеси створення контенту, його розповсюдження та аналізу споживчої поведінки. ШІ використовується для написання сценаріїв, створення музики, генерації зображень і навіть у віртуальній реальності. Згідно з даними Конференції ООН з торгівлі та розвитку, експорт креативних послуг у 2022 році досяг 1,4 трлн доларів США, що на 29% більше порівняно з 2017 роком, значною мірою завдяки цифровим послугам, таким як програмне забезпечення (41,3%) та дослідження і розробки (30,7%) (рис. 1) [3].

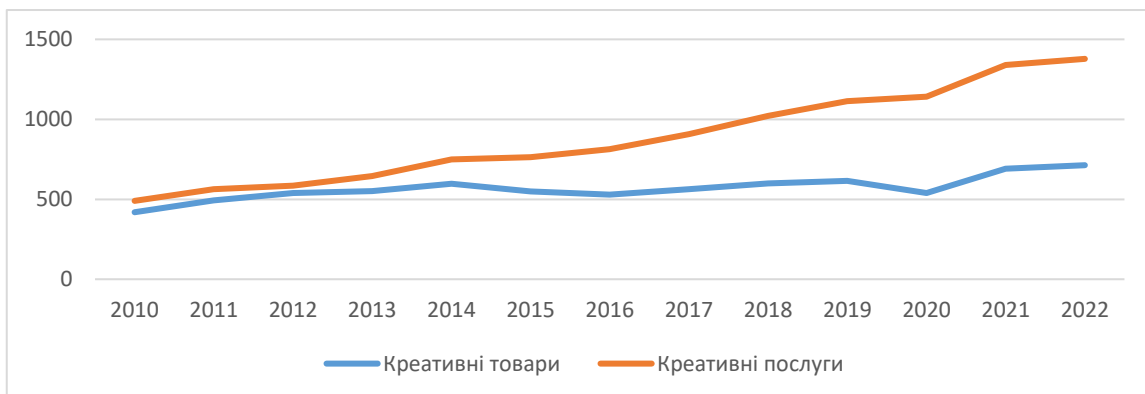

Рисунок 1 – Світовий експорт креативних послуг за категоріями, млрд доларів США, 2010–2022 роки, млрд дол США*

**станом на 10.04.2025 це останні офіційно актуальні дані*

Джерело: [3]

Креативні послуги сьогодні складають 19% від загального обсягу світового експорту послуг, тоді як десять років тому ця частка становила лише 12%. Водночас обсяги експорту креативних товарів залишаються стабільними на рівні 3% від загальної структури світової торгівлі товарами. Якщо розвинені країни переважно домінують у сфері креативних послуг, то країни, що розвиваються, традиційно були зосереджені на експорті креативних товарів. Проте їхня частка в глобальному експорті креативних послуг значно зросла – з 10% у 2010 році до 20% у 2022 році.

Серед усіх креативних послуг домінують програмні сервіси, які у 2022 році становили 41,3% у загальній структурі креативного експорту послуг. Друге місце займають послуги у

сфері науково-дослідних та дослідно-конструкторських робіт (30,7%). Далі йдуть реклама й архітектура (15,5%), аудіовізуальні послуги (7,9%), інформаційні послуги (4%) та культурні, рекреаційні й спадкові сервіси (0,6%).

Глобальні тенденції, описані в документі, включають цифрову трансформацію, концентрацію ринку, сталість та інклюзивність. Для готельної індустрії ці аспекти мають особливе значення. Наприклад, цифрові інструменти, такі як штучний інтелект (AI) і аналітика даних, трансформують креативні індустрії, досягаючи експорту креативних послуг на рівні 1,4 трлн доларів у 2022 році, де програмні послуги становлять 41,3%, а дослідження — 30,7% [3]. У готелях це проявляється через впровадження мобільної реєстрації, цифрових ключів і персоналізованих послуг, що підтверджують джерела, такі як NetSuite [1], де зазначається, що контактна реєстрація стає стандартом, а компанії, як Ассор, планують до 2026 року забезпечити мобільними ключами принаймні половину своїх номерів.

Сталість, як інший важливий аспект, відображається в практиках, таких як зменшення викидів CO₂, що демонструє Coldplay, зменшивши їх на 50% під час турів [3]. У готельній сфері це проявляється через використання відновлюваної енергії, зменшення відходів і пропозицію сталого харчування, що відповідає очікуванням гостей, як зазначає EHL Insights [8].

Концентрація ринку, де великі корпорації домінують (наприклад, 80% ринку видавничої справи в США), має аналогії в готельній індустрії, де великі мережі, як Hilton чи Marriott, утримують значну частку. Однак, як і менші креативні суб'єкти, які використовують платформи, такі як YouTube, бутік-готелі можуть конкурувати через унікальний дизайн і маркетинг, що підтверджує Hospitality Technology [2].

Україна демонструє прогрес у розвитку креативних індустрій, які не лише сприяють економічному зростанню, але й зміцнюють міжнародний імідж країни. За даними Global Creativity Report 2019 від Cannes Lions, Україна входить до топ-25 найкреативніших країн світу, що свідчить про високий рівень таланту та інновацій [4]. Нижче розглянемо ключові тренди, які формують креативне управління в Україні.

Креативні індустрії в Україні відіграють дедалі важливішу роль в економіці. У 2019 році сектор мистецтва, спорту, розваг і відпочинку додав 3,7% до валового внутрішнього продукту (ВВП) країни, з чистою доданою вартістю (ЧДВ) у розмірі 117,2 млрд грн, що значно більше порівняно з 31 млрд грн у 2013 році [6]. У 2020 році показник зріс до 4,2%, що еквівалентно 132,4 млрд грн, навіть попри економічні виклики, спричинені пандемією [6]. Дані підкреслюють стійкість і потенціал креативних індустрій для економічного розвитку.

З точки зору зайнятості, у 2019 році в креативних індустріях працювало понад 350 тис. осіб, а кількість бізнес-одиниць склала 205,5 тис. [6]. Показники свідчать про значний внесок сектору у створення робочих місць і підтримку економічної активності.

Серед провідних секторів креативних індустрій України виділяються інформаційні технології (IT), реклама, медіа, дизайн, ремесла та мода. IT-сектор є найбільшим за внеском у ЧДВ, генеруючи 63,7 млрд грн у 2019 році, що становить 54,3% від загальної ЧДВ креативних індустрій. Реклама, маркетинг і зв'язки з громадськістю додали 20,2 млрд грн (17%), а аудіовізуальне мистецтво — 19,4 млрд грн (16,6%) [6]. Для готельної галузі це означає можливість співпраці з місцевими художниками та дизайнерами для створення унікальних досвідів, що приваблюють туристів. Наприклад, проекти, як серіал «Чорнобиль» НВО, демонструють, як Україна залучає міжнародні проекти завдяки нижчим витратам і

кваліфікованій праці, що може бути адаптовано для готелів через культурні заходи чи співпрацю з брендами, як Hugo Boss, які відкривають виробництво в Україні [4].

Інвестиції в креативні індустрії України мають високий економічний ефект. Дослідження показують, що вкладення в програмне забезпечення (ключовий компонент ІТ-сектору) генерують 3,2 грн приросту ВВП на кожен 1 грн інвестицій, що є найвищим показником серед усіх секторів економіки. Інші креативні сектори також демонструють значні множники: бібліотеки, музеї та архіви – 2,2 грн, видавництво та архітектура – по 2,1 грн, аудіовізуальне мистецтво – 1,9 грн [6]. Показники порівнянні з такими секторами, як будівництво та фінанси, що підкреслює стратегічну важливість креативних індустрій.

У глобальному контексті лідером за обсягом доходів у сфері креативного програмного забезпечення залишатимуться Сполучені Штати Америки, де очікуваний дохід у 2025 році становитиме близько 5,02 млрд доларів США.

Зростання попиту на креативне програмне забезпечення в Україні зумовлене, зокрема, збільшенням кількості висококваліфікованих ІТ-спеціалістів, а також конкурентоспроможністю рішень у цьому секторі з огляду на їхню економічну доцільність.

Українські креативні індустрії активно інтегруються у глобальні мережі. Великі міжнародні компанії, такі як Apple, Google, Diesel, Mazda, BMW і Lacoste, обирають Київ для зйомок рекламних кампаній, приваблені унікальним поєднанням сучасної та історичної атмосфери міста, а також його економічною вигодою [5]. Співпраці не лише підвищують міжнародний імідж України, але й стимулюють розвиток локальних креативних кластерів.

Крім того, Україна активно просуває свій національний бренд на міжнародній арені. Дослідження показують, що країни з сильними брендами здатні залучати більше інвестицій, туристів і експортувати більше продукції. Українські компанії дедалі частіше створюють власні бренди, які стають відомими не лише в Україні, але й за кордоном, що сприяє економічному зростанню та зміцненню національної ідентичності.

Український уряд визнає потенціал креативних індустрій і активно підтримує їхній розвиток. Міністерство культури та інформаційної політики України розробляє політики, спрямовані на стимулювання зростання цих секторів, зокрема через підтримку виробництва та інновацій [5]. Дослідження, проведене Київською школою економіки у співпраці з міністерством, підкреслює необхідність інвестицій у виробничі потужності креативних індустрій для максимізації економічного ефекту [6].

Глобальні та вітчизняні тренди у впровадженні креативних управлінських рішень свідчать про динамічний розвиток креативних індустрій, які відіграють ключову роль у економічному та культурному прогресі. На глобальному рівні цифрова трансформація, концентрація ринків і акцент на інклюзивності та сталому розвитку формують нові виклики та можливості для креативних менеджерів. В Україні креативні індустрії демонструють стійке зростання, значний економічний внесок і міжнародне визнання, особливо в таких секторах, як ІТ, мода та кіно. Інвестиції в дані галузі пропонують високі економічні множники, а міжнародні співпраці зміцнюють позиції України на глобальному ринку.

Література

1. 7 Trends Driving the Hospitality Industry in 2025. URL: <https://www.netsuite.com/portal/resource/articles/erp/hospitality-industry-trends.shtml> (дата звернення: 22.04.2025).

2. 8 Trends That Will Define Hotel Tech in 2025. Adam Ortman. 2/12/2025. URL: <https://hospitalitytech.com/8-trends-will-define-hotel-tech-2025> (дата звернення: 22.04.2025).
3. Creative Economy Outlook 2024 by UNCTAD. URL: <https://unctad.org/news/creative-economy-booms-services-leading-growth> (дата звернення: 22.04.2025).
4. Creative Industries by UkraineInvest. URL: <https://ukraineinvest.gov.ua/industries/creative-industries/> (дата звернення: 23.04.2025).
5. Creative Industries Generated 4.2% of Ukraine's Economy in 2020. URL: <https://www.kmu.gov.ua/en/news/u-2020-roci-kreativni-industriyi-zgeneruvali-42-dodanoyi-vartosti-ukrayinskoyi-ekonomiki> (дата звернення: 29.04.2025).
6. Creative Industries: Impact on Ukraine's Economy. June 21, 2021. URL: <https://freepolicybriefs.org/2021/06/21/creative-industries-impact/> (дата звернення: 29.04.2025).
7. Creative Software Market in Ukraine by Statista. URL: <https://www.statista.com/outlook/tmo/software/productivity-software/creative-software/ukraine> (дата звернення: 29.04.2025).
8. Key Hospitality Technology Trends to Watch in 2025. December 20, 2024. URL: <https://hospitalityinsights.ehl.edu/technology-trends-hospitality-industry> (дата звернення: 10.04.2025).

Сандуленко М.А

*«Підприємництво, торгівля та біржова діяльність», 4 курс
Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана*

Науковий керівник – к.е.н., доцент кафедри міжнародного менеджменту Рябець Н.М.

СТАЛІСТЬ УКРАЇНСЬКОГО БІЗНЕСУ В УМОВАХ ВІЙНИ: ПРІОРИТЕТНІ НАПРЯМИ ДІЯЛЬНОСТІ У СФЕРІ КОРПОРАТИВНОЇ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ

В сучасних умовах розвитку, що характеризуються загостренням соціально-економічних, екологічних та політичних проблем, соціальна відповідальність бізнесу є актуальним питанням менеджменту, відродження та подальшого розвитку соціально-економічних системи різних рівнів. Корпоративна соціальна відповідальність (КСВ) набула розповсюдження завдяки значному позитивному соціальному внеску у розвиток суспільства з одного боку та репутаційним вигодам для бізнес-структур, що прийняли рішення імплемнтувати таку практику з іншого. У період повномасштабної війни корпоративна соціальна відповідальність в Україні зазнала глибокої трансформації, набувши нових змістових акцентів і практичної значимості. Більшість компаній була переглянути свою стратегію КСВ та адаптувати її до діяльності в нових умовах. Первинними проявами адаптації КСВ до військового стану було вирішення саме безпекових питань: деяка частина співробітників потребувала релокації або тимчасового прихистку через втрату місця проживання; окремі компанії взяли на себе зобов'язання облаштувати укриття; певна частка компаній забезпечувала продуктами харчування та першої необхідності людей, що перебували в окупації. Так, якщо раніше КСВ асоціювалася переважно з класичними проявами доброчинності, екологічними ініціативами або підтримкою розвитку освіти, то нині її

основною метою стало підтримка армії, сприяння виживанню української нації, збереженню економічної активності та надання допомоги тим, хто постраждав від воєнних дій.

Сьогодні український бізнес працює в умовах безпрецедентної кризи — повномасштабної війни. Цей виклик поставив перед підприємствами не лише завдання виживання, а й актуалізував питання моральної, економічної та соціальної відповідальності перед працівниками, українським суспільством, армією та державою. У цьому контексті корпоративна соціальна відповідальність набуває нового змісту: вона стає інструментом забезпечення сталості бізнесу і внеску у загальнонаціональну стійкість.

Одним із ключових пріоритетів для українського бізнесу стала підтримка Збройних Сил України. Багато компаній спрямовують значні ресурси на забезпечення армії засобами індивідуального захисту, обладнанням, технікою, медикаментами та продуктами харчування, закупівля дронів, генераторів, транспорту та навіть ініціювання власного виробництва військової продукції, зокрема безпілотників. У багатьох випадках бізнес виконує ті функції, з якими не завжди оперативно може впоратися держава. Не менш важливою складовою КСВ, що наразі набуває активного розвитку, є корпоративне волонтерство (КВ), сутність якого полягає у залученні до волонтерської чи благодійної діяльності усіх працівників компанії в межах реалізації конкретного соціального проєкту. Підприємства створюють власні волонтерські штаби, співпрацюють із громадськими організаціями, залучають працівників до добровільної допомоги, що охоплює як фізичну участь, так і фінансову підтримку. Така синергія посилила здатність суспільства реагувати на найгостріші виклики війни. Волонтерська діяльність була чи не домінуючою у перші місяці повномасштабного вторгнення. Якщо у мирні часи проявом КВ переважно були екологічні, соціальні, економічні ініціативи, то зараз воно є військово мотивоване.

Не менш важливим напрямом є соціальна допомога внутрішньо переміщеним особам. Компанії активно долучаються до забезпечення житлом, організовують програми з працевлаштування та перекваліфікації, надають матеріальну допомогу. Це не лише полегшує тягар гуманітарної кризи, а й дає можливість зберегти соціальну стабільність у регіонах.

Окрему увагу бізнес приділяє відновленню та розвитку соціальної інфраструктури. Зокрема, багато підприємств беруть участь у відбудові пошкоджених шкіл, лікарень, дитячих будинків, соціального житла. Нерідко компанії стають партнерами державних або благодійних проєктів, інвестуючи в реконструкцію об'єктів критичної інфраструктури. Це не лише відповідь на зруйновану інфраструктуру, а й інвестиція у довгострокову стійкість країни.

В умовах війни дедалі більшої актуальності набувають питання психологічної підтримки працівників, реабілітації ветеранів та постраждалих. Підприємства ініціюють програми ментального здоров'я, підтримують родини мобілізованих працівників, організовують центри психологічної допомоги. Не слід забувати і про економічну складову корпоративної відповідальності. У цей час надзвичайно важливим стало збереження робочих місць, гнучке планування бізнес-процесів, переорієнтація на безпечніші регіони або нові ринки. Бізнес проявляє стійкість, адаптуючись до нових реалій, зокрема через діджиталізацію, автоматизацію виробництв, розвиток експорту. Деякі компанії повністю змінили свою спеціалізацію, зокрема перейшли на виробництво товарів та послуг, що відповідають потребам армії або гуманітарних організацій.

Окремо варто згадати про збереження актуальності екологічної відповідальності, навіть попри загострення питання безпекових умов. Деякі підприємства докладають зусиль, аби мінімізувати шкоду довкіллю, контролювати утворення небезпечних відходів, дбати про

енергоефективність та екологічну безпеку своїх операцій. Це свідчить про високий рівень усвідомлення довгострокових наслідків війни для навколишнього середовища.

Таким чином, пріоритети корпоративної соціальної відповідальності в Україні в умовах війни охоплюють широкий спектр сфер — від підтримки обороноздатності до гуманітарної допомоги, від економічної адаптації до екологічної свідомості. КСВ в українському контексті перетворилася з елементу репутаційної стратегії на засіб національного опору, стійкості та взаємодії бізнесу з українською армією державою та суспільством. Саме така взаємодія стала основою нового соціального контракту, у якому бізнес виступає не лише як економічний агент, а як відповідальний громадянин своєї країни. [2] Центр «Розвиток КСВ», експертна організація зі сталого розвитку, створила перший Каталог внеску бізнесу в перемогу України. В каталозі зібрано практики 314 компаній, серед яких 227 — національні, 83 — міжнародні, а ще 4 кейси представляють партнерства бізнесів. Щодо якісного складу компаній, що були представлені у зазначеному Каталогі, то компанії-учасники представляють: малий та середній бізнес — 124 компанії, великий бізнес — 189 і 1 бізнес-асоціація. ТОП-6 галузей компаній, що представлені в Каталогі кейсів CSR — ІТ-сфера, сільське господарство, готельно-ресторанний бізнес і роздрібна торгівля, промисловість і виробництво та логістика, інші сектори економіки.

Рисунок 1. — Основні напрями допомоги від компаній

Джерело: CSR Ukraine - Каталог внеску бізнесу в перемогу України

Фінансова підтримка ЗСУ з боку бізнесу сягнула понад 2,7 млрд грн. Близько 177 компаній надали допомогу армії — від грошових внесків до передачі техніки та ресурсів, а деякі жертвували весь прибуток за певні періоди. Гуманітарна допомога перевищила 3,4 млрд грн: продукти, логістика, евакуація, пальне, ліки. Компанії активно підтримували лікарні, громади й переселенців. Сплата податків наперед з ініціативи ІТ-компаній, представників агробізнесу, банківських установ та виробничих підприємств, забезпечила державі понад 3,6 млрд грн. Інформаційний фронт охопив 67 ІТ і digital компаній, які розробляють аналітичні інструменти, підтримують доступ до ЗМІ та поширюють правду про війну. ІТ-компанії створюють важливі сервіси — від повітряної тривоги до пошуку роботи. Окремо слід відзначити етичну позицію бізнесу: 46 компаній припинили діяльність у росії та білорусі, бойкотують постачальників з цих країн, демонструючи ціннісну відповідальність. [3].

Також варто зазначити, що не менш актуальним сучасним викликом аспектом КСВ, на нашу думку, є формування принципово нового вектору — патріотичного спрямування КСВ. Повага до національних символів, культурної спадщини, вивчення та популяризація рідної мови знайшли своє відображення у зростанні рівня патріотизму серед населення, ідентифікували нагальну потребу у використанні раціональних та поміркованих методів українізації як повсякденного життя, так і бізнесу.

Як свідчить аналіз, більшість представників вітчизняного бізнесу бере активну участь у боротьбі за незалежність: 93,4% – залучені в допомогу країні під час війни; близько 70% – безпосередньо залучені у волонтерську діяльність, що є свідченням про зміну пріоритетів компаній та збільшення їх зацікавленості у нефінансовій складовій своєї діяльності. Ймовірно, подібний досвід може стати новим поштовхом до активного розвитку КСВ у післявоєнний період.

Література

1. Корпоративна соціальна відповідальність під час війни та в повоєнному відновленні. Електронний ресурс. Режим доступу <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/sotsialna-polityka/korporatyvna-sotsialna-vidprovidalnist-pid-chas-viyny-ta-v>
2. Соціальна відповідальність бізнесу в умовах війни DOI: 10.55643/fcaptr.6.53.2023.4187
3. CSR Ukraine Режим доступу <https://csr-ukraine.org/news/ukrainskiy-biznes-i-viyna-unikalni/>

Зав'ялова А.О.

*«Підприємництво, торгівля та біржова діяльність», 4 курс
Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана
Науковий керівник – к.е.н., доцент кафедри міжнародного менеджменту Прохорова М.Е.*

МІЖНАРОДНА ЕКОНОМІЧНА ВЗАЄМОДІЯ ЯК ФАКТОР ФОРМУВАННЯ ЕФЕКТИВНОЇ ЛОГІСТИКИ

Зовнішньоекономічна політика України має значний вплив на розвиток логістичних послуг, оскільки вона визначає регуляторне середовище, структуру транспортних маршрутів, доступ до міжнародних ринків та митну взаємодію. В умовах війни ці аспекти набули особливої ваги, оскільки ефективна логістика стала критично важливою для економічної стійкості країни.

Після підписання Угоди про асоціацію з ЄС у 2014 році та запуску Глибокої і всеохоплюючої зони вільної торгівлі (DCFTA), Україна суттєво активізувала товарообіг з країнами ЄС, що спричинило необхідність адаптації української логістичної інфраструктури до європейських стандартів. Включення України до Транс'європейської транспортної мережі (TEN-T) стало важливим кроком для інтеграції українських транспортних коридорів у загальноєвропейську систему, що дозволило отримати доступ до фінансування інфраструктурних проєктів за європейськими стандартами.

Повномасштабна агресія Росії значно вплинула на зовнішньоекономічні зв'язки України. Блокада чорноморських портів змусила країну переорієнтуватися на західні сухопутні маршрути, що привело до значного збільшення навантаження на автомобільний та залізничний транспорт. Водночас, війна спричинила масштабні руйнування транспортної інфраструктури, що оцінюється у 36,6 млрд доларів США.

Протягом останніх років Україна активно працює над модернізацією митної системи, зокрема через приєднання до NCTS, що значно спрощує митне оформлення вантажів. Однак, незважаючи на певні успіхи, ефективність цих реформ все ще обмежена недостатньою

технічною підготовкою деяких логістичних операторів та проблемами з інфраструктурою на пунктах пропуску.

Інвестиційна політика також відіграє важливу роль у розвитку логістики. За даними Європейського банку реконструкції та розвитку (EBRD), у 2023 році було залучено понад 1,8 млрд євро для розвитку транспортної інфраструктури України. Ці інвестиції сприяють створенню нових логістичних хабів, модернізації залізниць та розвитку пунктів пропуску.

Наприклад, компанія «Нова пошта» активно адаптується до нових умов, відкриваючи логістичні термінали в Польщі та інтегруючи цифрові митні рішення, що дозволяє скорочувати час доставки між Україною та ЄС. Такий досвід свідчить про важливість оперативного реагування на міжнародні виклики та активного використання нових можливостей.

Інтеграція України в європейську транспортну систему дозволяє зменшити витрати на логістику, скоротити час доставки і створити можливості для розвитку нових логістичних маршрутів. Водночас, цей процес супроводжується низкою викликів, зокрема інфраструктурною невідповідністю між Україною та ЄС, повільною цифровізацією малого бізнесу та проблемами з пропускнуою спроможністю на кордонах.

Важливим напрямом розвитку логістики є екологізація транспортних перевезень, що є пріоритетом ЄС. Українським компаніям необхідно вже сьогодні інвестувати в оновлення автопарків, розвиток залізничних і річкових перевезень, а також впроваджувати системи моніторингу викидів, щоб відповідати майбутнім екологічним вимогам європейського ринку.

Впровадження європейських технологій, таких як цифрові системи управління перевезеннями, розвивається у напрямку екологізації та цифровізації логістики. Очікується, що до 2030 року частка залізничних і водних перевезень в ЄС зросте до 50%, що надає Україні можливість інтегруватися у ці процеси та стати частиною європейської логістичної мережі.

Отже, міжнародна економічна взаємодія є ключовим чинником формування ефективної логістики в Україні. Завдяки інтеграції до європейських транспортних мереж, залученню інвестицій та модернізації митної системи, Україна має можливість створити сучасну, конкурентоспроможну логістичну інфраструктуру. Проте успіх цього процесу залежить від подолання інфраструктурних бар'єрів, цифровізації галузі та адаптації до європейських екологічних стандартів. Подальша інтеграція з ЄС відкриває нові можливості для зміцнення економіки і розвитку стійкої логістики.

Література

1. Міністерство інфраструктури України. (2023). *Модернізація транспортної інфраструктури України в умовах європейської інтеграції*. Київ: Міністерство інфраструктури України.
2. Європейська комісія. (2023). *Звіт щодо інтеграції України в Транс'європейську транспортну мережу (TEN-T)*. Брюссель: Європейська комісія.
3. Центр економічної стратегії. (2023). *Оцінка впливу війни на українську економіку та логістичний сектор*. Київ: Центр економічної стратегії.
4. Європейський банк реконструкції та розвитку (EBRD). (2023). *Інвестиції у транспортну інфраструктуру України: результат і перспективи*. Лондон: ЄБРР.

ДІДЖИТАЛІЗАЦІЯ СТРАТЕГІЙ РОЗВИТКУ БРЕНДУ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

У сучасних умовах глобалізації та цифрової трансформації бізнес-середовища проблема підвищення конкурентоспроможності підприємств набуває особливої актуальності. Інтеграція цифрових технологій у бренд-менеджмент стає не просто модною тенденцією, а необхідною складовою стратегії розвитку компанії. В умовах динамічних змін ринку, зростаючої ролі споживача в комунікаційних процесах та поширення нових каналів взаємодії бренди змушені адаптувати свої стратегії, орієнтуючись на інноваційність, швидкість реагування та персоналізований підхід.[1]

Цифрова трансформація стратегій розвитку бренду визначається зміщенням акценту з традиційних каналів комунікації на інтерактивні платформи, що забезпечують двосторонній зв'язок зі споживачами. Соціальні мережі, мобільні застосунки, платформи електронної комерції, технології доповненої та віртуальної реальності створюють принципово нове середовище для позиціонування бренду. Тепер споживач не є пасивним реципієнтом маркетингових повідомлень, а перетворюється на активного учасника формування брендової ідентичності. Це вимагає від компаній не лише якісної зміни контенту, а й глибшого розуміння потреб аудиторії, вміння вести діалог та будувати довгострокові відносини на основі довіри й спільних цінностей.[2]

Зміни у споживчій поведінці під впливом цифровізації зумовлюють нові вимоги до брендів. Сучасні споживачі очікують від компаній не тільки якісного продукту чи послуги, але й прозорості діяльності, відповідальності перед суспільством, підтримки важливих соціальних ініціатив.[3]

60% споживачів надають перевагу брендам, які відкрито декларують свої цінності, активно взаємодіють із суспільством і демонструють реальну участь у вирішенні глобальних проблем.[4] І ця тенденція знаходить своє відображення у цифрових стратегіях брендів, які дедалі частіше інтегрують теми сталого розвитку, інклюзивності та етичного виробництва у свої комунікації.

Важливу роль у процесі діджиталізації бренд-менеджменту відіграють технології аналітики. Завдяки можливостям збору та аналізу великих обсягів даних про поведінку споживачів бренди можуть здійснювати точнішу сегментацію аудиторії, прогнозувати споживчі вподобання та адаптувати свої стратегії в реальному часі. Застосування інструментів big data, штучного інтелекту та машинного навчання дозволяє оптимізувати маркетингові кампанії, підвищити ефективність бюджетів та забезпечити вищу рентабельність інвестицій у розвиток бренду. Отже, аналітика стає не просто допоміжним елементом маркетингової стратегії, а її фундаментальною складовою.

Паралельно зі зростанням ролі data-driven decisions відбувається й активний розвиток мобільних технологій. Сьогодні мобільні пристрої є основним каналом доступу до інтернету

для більшості користувачів, що обумовлює необхідність мобільної оптимізації всіх аспектів взаємодії бренду зі споживачем. Розробка мобільних застосунків, адаптація контенту під мобільні формати, використання push-повідомлень та мобільних програм лояльності стають невід'ємною частиною цифрової бренд-стратегії. Важливим трендом є також застосування елементів гейміфікації для підвищення залученості аудиторії, що дозволяє брендам будувати глибші емоційні зв'язки зі своїми споживачами.[5]

Інноваційні технології, такі як доповнена та віртуальна реальність, відкривають перед брендами нові горизонти у створенні споживчого досвіду. Використання AR-фільтрів у соціальних мережах, VR-презентацій продуктів або віртуальних шоурумів дозволяє брендам створювати унікальні інтерактивні взаємодії, що підвищують рівень залученості користувачів і формують міцніші емоційні асоціації з брендом. Особливо активно ці технології впроваджуються у сферах моди, краси, автомобільної промисловості, нерухомості та туризму.

Водночас активна цифровізація комунікаційних процесів породжує нові виклики у сфері кібербезпеки та етики обробки даних. Захист персональної інформації споживачів, дотримання міжнародних стандартів конфіденційності, зокрема GDPR, стають критичними аспектами підтримки репутації бренду. Порушення правил обробки даних може призвести до значних фінансових санкцій та втрати довіри споживачів. Тому бренди повинні не тільки інвестувати у захист інформаційних систем, але й прозоро комунікувати свою політику конфіденційності, демонструючи відповідальне ставлення до даних користувачів.

Ще одним важливим аспектом ефективної цифрової бренд-стратегії є розвиток цифрових компетенцій співробітників. Інвестиції в підвищення кваліфікації персоналу у сферах цифрового маркетингу, роботи з аналітичними інструментами, управління платформами соціальних медіа та використання інноваційних технологій забезпечують компаніям необхідну гнучкість та здатність швидко адаптуватися до змін середовища. Сильна внутрішня експертиза у сфері цифрової трансформації стає запорукою успіху бренду на конкурентному ринку.

У підсумку можна констатувати, що сьогодні діджиталізація бренд-стратегій є важливим драйвером підвищення конкурентоспроможності підприємств. Використання можливостей цифрових технологій дозволяє брендам будувати більш тісні та персоналізовані взаємини зі споживачами, оперативно реагувати на зміни ринкових умов, підвищувати ефективність комунікацій та оптимізувати маркетингові процеси. У цифрову епоху успішними стають ті компанії, які здатні не лише впроваджувати інновації у свої стратегії, але й створювати реальну додану цінність для суспільства через прозорість, соціальну відповідальність та емоційно значущу взаємодію зі споживачем. Перспективи подальшого розвитку діджиталізації бренд-менеджменту полягають у поглибленні персоналізації комунікацій, активному впровадженні штучного інтелекту у процеси прийняття маркетингових рішень, розвитку інтегрованих омніканальних стратегій та посиленні ролі ціннісного позиціонування брендів у цифровому просторі. Отже, діджиталізація стає не просто інструментом маркетингового розвитку, а системною основою для формування довгострокових конкурентних переваг підприємств у глобальній економіці.

Література

1. Кобець Д. Л. Вплив діджиталізації на маркетингові стратегії на ринку B2C / Д. Л. Кобець // Економіка та суспільство. — 2023. — № 47. — DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-47-46>.

2. Лихолат С. М. Мотивація споживачів у digital-середовищі із використанням моделі AIDA / С. М. Лихолат, J. Pochopień, B. Sanetra // Маркетинг і логістика в системі менеджменту. — 2020.
3. Лойко Є. М. Діджиталізація маркетингової комунікативної стратегії підприємства / Є. М. Лойко // Вчені записки Університету «КРОК». — 2021. — № 4 (64).
4. Edelman Trust Barometer 2023. — Edelman, 2023. — URL: <https://www.edelman.com/trust/2023/trust-barometer>.
5. Chaffey D. Digital Marketing: Strategy, Implementation, and Practice / D. Chaffey, F. Ellis-Chadwick. — 7th ed. — Pearson, 2019.

*Костецька С.-М. М.
«Підприємництво, торгівля та біржова діяльність», 4 курс
Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана
Науковий керівник – к.е.н., доцент, завідувач кафедри
міжнародного менеджменту Бурмака М.О.*

ПОТЕНЦІАЛ УКРАЇНСЬКИХ ВИРОБНИКІВ НА МІЖНАРОДНОМУ РИНКУ ДЕРЕВОПЛИТНОЇ ПРОДУКЦІЇ

У відповідь на зростаючий попит на екологічно безпечні будівельні та меблеві матеріали деревоплитна продукція набуває все більшого значення на світовому ринку. До категорії деревоплитної продукції належать дерево-стружкові плити (ДСП), плити середньої щільності (МДФ), орієнтовано-стружкові плити (ОСП), фанерні плити та інші комбіновані матеріали на основі деревини.

Рушійною силою відновлення розвитку деревообробної промисловості в Україні стало введення мораторію на експорт круглої деревини в Україні у 2015 році, метою якого стало стимулювання внутрішньої переробки деревини та розвиток деревообробної промисловості. Мораторій сприяв збільшенню обсягів сировини для українських підприємств, що стимулювало інвестування в розвиток виробництва меблів, пиломатеріалів. Відтак, перспективи подальшого розвитку лежать на ринках, що розвиваються. Україна, маючи значні лісові ресурси та розвинену деревообробну промисловість, володіє суттєвим потенціалом для виходу та зміцнення позицій на міжнародному ринку деревоплитної продукції, який відзначається безперервним вдосконаленням товарів та стратегічним зростанням ключових учасників.

Обсяг світового ринку плит на основі деревини оцінюється в 415,99 млн кубометрів у 2025 році і, як очікується, досягне 482,24 млн кубометрів до 2030 року, а середньорічні темпи зростання становитимуть понад 3% протягом прогнозованого періоду (2025-2030 рр.).

На даному етапі ринок деревини України демонструє ознаки нестабільності та складності в прогнозуванні. Воєнна агресія російської федерації проти України значно вплинула на стан галузі, адже збіглася в часі з масштабними організаційними реформами у лісовому секторі. У 2022–2023 роках відбулася трансформація системи управління лісовим господарством, яке є одним із ключових постачальників деревини на внутрішній ринок.

Один із визначальних факторів розвитку української деревообробної галузі — екологічна стійкість. Виробники дедалі частіше впроваджують екологічно чисті технології,

використовують перероблену сировину, переходять до принципів сталого лісокористування. Для підтвердження відповідності продукції міжнародним стандартам компанії інвестують у сертифікати FSC, PEFC, ISO 14001, що відкриває їм шлях на ринки з високими вимогами до екологічності, зокрема в ЄС та Північній Америці.

Другим важливим чинником є технологічні інновації. В галузі активно впроваджуються автоматизовані системи контролю якості, інтелектуальні лінії для прогнозованого техобслуговування, інноваційні методи склеювання. Це дозволяє не лише підвищити якість продукції, а й адаптувати її до спеціалізованих потреб: створення волого- і вогнестійких плит, панелей зі структурною стабільністю для будівельного сектору.

Провідними гравцями на ринку деревоплитної продукції України є наступні компанії: ТОВ «Кроноспан УА» та ТОВ «Кроноспан Рівне», Коростенський завод МДФ, ТОВ "Кроно-Україна", Найбільшими виробниками фанери є ТОВ «ОДЕК» (Рівненська область), Костопільський фанерний завод, ТОВ «Уніплит».

ТОВ «Кроноспан УА» також впроваджує принципи економії замкнутого циклу: компанія використовує і переробляє матеріали вторинного виробництва(деревний ресайклінг), що дозволяє зменшити навантаження на природні ресурси. Компанія інвестує у нове, ефективніше обладнання, яке не лише підвищує якість продукції, але й допомагає знижувати екологічний слід виробництва. Окрім того, компанія активно застосовує «зелену» енергію, використовуючи сонячні, вітрові та комбіновані теплоелектростанції для виробництва електроенергії. Це значно знижує рівень викидів вуглекислого газу та робить виробництво більш екологічно чистим. Крім того, підприємство тримає курс на мінімізацію вуглецевого сліду шляхом збільшення використання електричних навантажувачів на підприємстві. Станом на 31.12.2023 частка електричних навантажувачів, задіяних у виробничих процесах, становила 43%. Мета — досягти 100% у використанні.

Підприємство також активно працює над дотриманням принципів сталого лісового господарства, що включає відповідальну закупівлю деревини та її переробку з метою виробництва плит з вуглецево нейтральним вмістом. Саме це дає можливість ТОВ «Кроноспан УА» забезпечити не тільки високу якість своєї продукції, а й відповідність міжнародним екологічним стандартам.

Ще одним важливим викликом для українських виробників є конкуренція з нелегальними або низькобюджетними постачальниками. Часто продукція з росії та Білорусі, яка обходить санкції через треті країни, знижує ціни на ринку, що ставить під загрозу конкурентоспроможність української продукції. Для боротьби з цією проблемою важливо посилити державний контроль за дотриманням екологічних і сертифікаційних стандартів, а також забезпечити прозорість поставок.

Крім того, українські виробники мають зосередитись на диференціації своєї продукції, пропонуючи більш якісні та екологічно чисті вироби, що відповідатимуть міжнародним стандартам. Орієнтація на продукцію з доданою вартістю та нішеві ринки може дозволити українським виробникам досягти вищої рентабельності та зменшити пряму конкуренцію з великими виробниками сировинних товарів.

Хоча зростання будівельної активності є основним рушієм, волатильність цін на сировину становить ризик для прибутковості. Українським виробникам слід вивчити стратегії хеджування від цінових коливань та забезпечення стабільних ланцюгів постачання. Конкуренція на ринку є інтенсивною, а основними факторами конкурентоздатності є ціна, якість, інновації в продукції, стійкість та дистриб'юторські мережі. Українським виробникам

необхідно буде диференціюватися за рахунок стратегічної спрямованості, нішевих ринків або пропозицій з доданою вартістю. Для подальшого зміцнення позицій українських виробників деревоплитної продукції на міжнародному ринку доцільно:

- Активізувати державну підтримку експортно орієнтованих підприємств;
- Забезпечити доступ до пільгового фінансування для модернізації виробництва;
- Утворення регіональних кластерів (меблевих, будівельних);
- Розвивати інфраструктуру експортної логістики;
- Сприяти міжнародній сертифікації продукції;
- Розширювати участь у міжнародних галузевих виставках і форумах.

Отже, потенціал українських виробників деревоплитної продукції є суттєвим і, за умов стратегічно-продуманих заходів, здатен перетворитися на один із чинників економічного відновлення держави та її екологічно відповідального зростання.

Література

1. <https://kronospan.com/ua-UA/> (дата звернення 29.04.2025)
2. Закон України N 325-VIII "Про особливості державного регулювання діяльності суб'єктів підприємницької діяльності, пов'язаної з реалізацією та експортом лісоматеріалів" щодо тимчасової заборони експорту лісоматеріалів у необробленому вигляді". URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/325-19#Text>
3. Вплив військових дій росії в Україні на світовий ринок деревини. URL: <https://uriffm.org.ua/uk/news/696> (дата звернення 02.05.2025)
4. Українські виробники та Єдиний ринок ЄС: чи готовий бізнес до інтеграції. URL: <https://epravda.com.ua/biznes/ukrajinski-virobniki-ta-yediniy-rinok-yes-chi-gotoviy-biznes-do-integraciji-805952/> (дата звернення 01.05.2025)
5. <https://derevynnyk.com/eksportnyj-potenczial-u-nas-ye-teper-sprava-za-doviroyu-do-ukrayinskogo-produktu-andrij-czyganok/> (дата звернення 02.05.2025)

Івашкова М.Ю.

*"Міжнародні економічні відносини", 4 курс
Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана*

Науковий керівник – доцент, кандидат економічних наук Козачок Т.С.

ГЛОБАЛЬНЕ ПОЗИЦІОНУВАННЯ УКРАЇНИ НА РИНКУ ТУРИСТИЧНИХ ПОСЛУГ

У сучасних умовах глобалізації та інтенсифікації міжнародної конкуренції питання формування ефективного туристичного іміджу держави набуває особливої актуальності. Туризм виступає не лише важливою складовою економіки, а й потужним інструментом культурної дипломатії, міжнародного позиціонування та формування привабливого образу країни на світовій арені. У цьому контексті Україна, попри численні виклики, зберігає значний потенціал для утвердження себе як конкурентоспроможної туристичної дестинації [1].

Глобальне позиціонування країни на туристичному ринку передбачає створення цілісного, привабливого, диференційованого бренду, що асоціюється із унікальними природними, культурними, історичними та соціальними характеристиками території. Це поняття охоплює стратегічне управління іміджем держави, розвиток інфраструктури,

просування туристичних продуктів та формування стійкої ідентичності серед міжнародної аудиторії [2].

Україна володіє низкою унікальних характеристик, що створюють основу для її ефективного позиціонування на глобальному туристичному ринку. До таких чинників належать: вигідне географічне положення між Західною та Східною Європою, багатство природних ресурсів, різноманітний ландшафт, наявність об'єктів матеріальної та нематеріальної культурної спадщини, розмаїття туристичних маршрутів, а також етнокультурна самобутність регіонів [3]. Розвинені туристичні центри, зокрема Київ, Львів, Одеса, Чернівці, Ужгород та Кам'янець-Подільський, є прикладами інтеграції історичної спадщини та сучасної інфраструктури.

Однак для забезпечення сталого та впізнаваного позиціонування України як туристичної дестинації на світовому рівні недостатньо лише природних і культурних ресурсів. Необхідним є формування системного підходу до брендингу держави, зокрема шляхом імплементації сучасних маркетингових інструментів, інформаційних технологій, цифрових каналів комунікації та участі у міжнародних туристичних виставках (наприклад, ITB Berlin, WTM London) [2]. Важливою складовою такого підходу виступає створення національного туристичного бренду, що здатен відображати цінності, культурну унікальність та інноваційний потенціал держави.

На сучасному етапі основними викликами для глобального позиціонування України є триваюча військова агресія з боку Російської Федерації, що призвела до суттєвого зниження рівня безпеки, руйнування інфраструктури та обмеження міжнародних потоків. Разом з тим, зазначені обставини стали імпульсом для формування нового образу України у світі — держави, що бореться за свободу, демократію та європейські цінності. Це, у свою чергу, створює підґрунтя для нового етапу позиціонування, заснованого на концепціях «туризму солідарності», «післявоєнного туризму» та «туризму пам'яті» [4].

Суттєвим фактором, що впливає на глобальну видимість України як туристичної дестинації, є фрагментарність комунікаційної політики, відсутність єдиного інформаційного ресурсу про туристичні можливості країни, а також низький рівень інтеграції регіональних туристичних брендів у загальнонаціональну стратегію. У цьому контексті доцільним є впровадження моделі «umbrella branding» — парасолькового брендування, що об'єднує регіональні ініціативи у спільну наративну систему [5].

Також актуальним напрямом є розвиток сталого туризму, що відповідає глобальним трендам на збереження довкілля, підтримку місцевих громад та етичне споживання. Україна може інтегрувати елементи екотуризму, зеленого туризму, агротуризму, а також культурно-освітніх форматів — зокрема через просування національних парків, сільських територій, етнографічних маршрутів, музеїв просто неба. Унікальний приклад — зона відчуження Чорнобиля, яка викликає інтерес серед іноземних туристів як простір рефлексії та пам'яті.

Необхідною складовою просування є залучення інструментів цифрової дипломатії та партнерство з міжнародною діаспорою, блогерами, медіа, студентськими спільнотами, які можуть виступати мультиплікаторами позитивного образу України за кордоном. Активна присутність у соціальних мережах, створення візуального контенту, інтерактивних путівників, віртуальних турів, мобільних застосунків — усе це підвищує привабливість країни серед цифрового покоління [3].

Таким чином, глобальне позиціонування України на ринку туристичних послуг потребує комплексного підходу, який поєднує стратегічне планування, інституційну підтримку,

цифрові технології та гнучке реагування на глобальні виклики. Туризм має розглядатися не лише як галузь економіки, а як інструмент міжнародного представництва, міжкультурного діалогу та посткризової реконструкції. За умови ефективного державного управління, партнерства з приватним сектором та підтримки з боку громадянського суспільства, Україна здатна перетворитися на привабливий, інноваційний і конкурентоспроможний суб'єкт глобального туристичного простору.

Література

1. Державне агентство розвитку туризму України. Офіційний сайт. URL: <https://www.tourism.gov.ua> (дата звернення: 06.05.2025).
2. Kotler P., Haider D., Rein I. Marketing Places: Attracting Investment, Industry, and Tourism to Cities, States, and Nations. New York: Free Press, 1993. 405 p.
3. Національна туристична організація України. Офіційний сайт. URL: <https://ntoukraine.org> (дата звернення: 06.05.2025).
4. Лях О.І. Позиціонування України на світовому туристичному ринку: проблеми та перспективи // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Економічні науки. 2021. № 48. С. 123–128.
5. World Tourism Organization. World Tourism Barometer 2024. URL: <https://www.unwto.org/un-tourism-world-tourism-barometer-data> (дата звернення: 06.05.2025).

Клюєва Я.Т.

«Підприємництво, торгівля та біржова діяльність», 4 курс

Київський національний економічний

Університет імені Вадима Гетьмана

Науковий керівник – к.е.н, доцент кафедри міжнародного менеджменту Прохорова М. Е.

КАНАЛИ ТА ІНСТРУМЕНТИ КОМУНІКАЦІЇ У МІЖНАРОДНИХ ФІНАНСОВИХ ОПЕРАЦІЯХ

У сучасних умовах глобалізованої економіки канали та інструменти комунікації забезпечують узгодженість та оперативність міжнародних фінансових операцій. Використання стандартизованих протоколів, цифрових платформ і міжнародних норм сприяє ефективній взаємодії між учасниками ринку, зменшуючи інформаційні бар'єри. Аналіз цих механізмів дозволяє визначити фактори успішної комунікації у фінансовій сфері.

Традиційні канали. Незважаючи на стрімкий розвиток цифрових технологій, особисті зустрічі, телефонні дзвінки та офіційна кореспонденція залишаються надійними засобами взаємодії між банками, фінансовими установами та їхніми клієнтами.

Особисті зустрічі та переговори дозволяють безпосередньо обговорювати умови співпраці, узгоджувати деталі угод та встановлювати довірливі відносини. Наприклад, такі інструменти використовують банки HSBC та J.P. Morgan.

Телефонні дзвінки та конференції є зручним способом комунікації, особливо коли партнери знаходяться в різних часових поясах. Вони дозволяють оперативно вирішувати питання та швидко погоджувати важливі аспекти угод. Наприклад, ці методи використовують Citibank, Deutsche Bank та Bank of America.

Офіційна кореспонденція, включаючи листи, документи та договори, забезпечує юридичну підтримку та створює надійну документаційну базу для міжнародних фінансових угод. Наприклад, її активно застосовують банки BNP Paribas та Barclays.

Таким чином, традиційні канали мають низку переваг: вони сприяють зміцненню довіри між партнерами, забезпечують юридичну безпеку угод та дозволяють оперативно реагувати на зміни в процесі співпраці. Попри цифровізацію фінансового сектору, ці канали залишаються важливим елементом ефективної міжнародної комунікації.

Цифрові канали. З розвитком технологій цифрові канали комунікації стали основним інструментом у міжнародних фінансових операціях. Вони забезпечують швидкість, зручність та глобальне охоплення, що є критично важливим у сучасному фінансовому середовищі. Серед основних цифрових каналів комунікації можна виділити електронну пошту, корпоративні платформи, відеоконференції та мобільні додатки [1].

Електронна пошта є основним інструментом для обміну інформацією між учасниками фінансових операцій. Вона дозволяє надсилати документи, звіти, договори та інші матеріали, а також вести формальну переписку. Електронна пошта є зручним та ефективним способом комунікації, особливо коли учасники знаходяться в різних часових поясах. Наприклад, такі інструменти використовують банки HSBC та Citibank.

Багато банків та фінансових інституцій використовують внутрішні корпоративні платформи для комунікації, такі як SAP, Oracle або спеціалізовані банківські системи [2]. Ці платформи забезпечують безпеку даних, централізоване управління інформацією та ефективну взаємодію між відділами. Наприклад, такі інструменти використовують банки J.P. Morgan та Deutsche Bank.

Інструменти для відеоконференцій, такі як Zoom, Microsoft Teams або Skype, дозволяють проводити відеозустрічі з учасниками з різних країн. Це особливо важливо для обговорення складних питань, які вимагають візуального контакту та детального обговорення. Наприклад, такі інструменти використовують банки Barclays та Goldman Sachs.

Мобільні додатки стали важливим інструментом для забезпечення зручності та доступності банківських послуг. Вони дозволяють клієнтам швидко отримувати інформацію про стан рахунків, проводити транзакції та зв'язуватися з підтримкою. Наприклад, такі інструменти використовують банки Revolut та Chase Bank.

Цифрові канали комунікації мають низку переваг, які роблять їх незамінними у міжнародних фінансових операціях. Вони дозволяють здійснювати транзакції в режимі реального часу, підвищуючи прозорість, безпеку та мінімізуючи ризики затримок. Крім того, цифрові технології дають банкам змогу обслуговувати клієнтів по всьому світу цілодобово через онлайн-платформи, що особливо важливо для міжнародного бізнесу. Сучасні засоби комунікації також забезпечують високий рівень захисту даних, зміцнюючи довіру до фінансової системи.

Використання цифрових каналів у міжнародних фінансових операціях пов'язане з ризиками кібербезпеки – зокрема, DDoS-атаками, фішингом, шкідливим ПЗ та витоком даних. Уразливість платіжних систем може спричинити фінансові втрати, порушення конфіденційності клієнтів, зниження довіри до банку та юридичні наслідки через недотримання стандартів захисту даних. Наприклад, атаки можуть спричинити не лише фінансові втрати, а й втрату довіри, правові наслідки та репутаційні ризики. У 2023 році МВФ зафіксував випадок у Лесото, де кібератака тимчасово паралізувала національну платіжну систему, що стало серйозною загрозою для економіки країни [3]. Такі інциденти

підтверджують, що питання кіберзахисту у фінансовій сфері є не лише технічним, а й стратегічним пріоритетом.

Для мінімізації ризиків фінансові установи впроваджують багатофакторну автентифікацію, регулярні аудити безпеки, навчання персоналу та дотримання міжнародних стандартів захисту даних, як-от GDPR. Таким чином, ефективне управління цифровими комунікаціями у поєднанні з посиленням кіберзахистом є запорукою безпеки у цифрову епоху.

Отже, традиційні канали комунікації вирізняються високим рівнем довіри та юридичної надійності, однак поступаються цифровим у швидкості та ефективності. Натомість цифрові платформи забезпечують миттєвий обмін даними з мінімальними витратами, але породжують ризики для кібербезпеки. Традиційні методи доцільні для складних угод, тоді як цифрові – ефективні для стандартизованих операцій. Найкращим рішенням є поєднання обох підходів залежно від конкретної ситуації.

Спеціалізовані інструменти. У міжнародних фінансових операціях використання спеціалізованих інструментів забезпечує безпеку, швидкість та ефективність комунікації. Сучасний фінансовий світ не може функціонувати без таких технологій, як система SWIFT, блокчейн, електронні підписи та шифрування.

Одним із найважливіших інструментів є система SWIFT, яка забезпечує стандартизований і безпечний обмін фінансовими повідомленнями між банками [4]. Вона дозволяє здійснювати міжнародні транзакції з високою точністю та швидкістю. Наприклад, великі банки, такі як J.P. Morgan і Deutsche Bank, активно використовують SWIFT для переказу коштів і комунікації з фінансовими партнерами в різних країнах світу.

Блокчейн-технології стають все більш популярними у фінансовому секторі завдяки своїй здатності забезпечувати прозорість і безпеку транзакцій. Вони допомагають зменшити витрати та прискорити міжнародні операції. Деякі банки вже впроваджують блокчейн для оптимізації платежів [5].

Ще одним важливим компонентом є електронні підписи та шифрування, які забезпечують конфіденційність і цілісність фінансової інформації. Завдяки цим технологіям банки можуть швидше укладати міжнародні угоди без необхідності фізичної присутності сторін.

Незважаючи на значні переваги, існують певні виклики у використанні спеціалізованих фінансових інструментів. Серед основних проблем можна виділити різницю в часових поясах, мовні бар'єри та кіберзагрози.

Майбутнє міжнародних фінансових операцій тісно пов'язане з розвитком цифрових технологій. Очікується, що штучний інтелект і машинне навчання значно покращать процеси обробки транзакцій та виявлення шахрайських схем[6]. Крім того, автоматизація фінансових процесів сприятиме зниженню витрат та підвищенню ефективності фінансових установ.

Сучасні банки активно інтегрують технології штучного інтелекту, що суттєво змінює комунікацію з клієнтами та оптимізує внутрішні процеси. Так, Bank of America впровадив чат-бота Erica на базі NLP, який щомісяця обслуговує мільйони запитів. Голосові асистенти (US Bank з інтеграцією Alexa) покращують клієнтський досвід [7, с. 71].

Таким чином, у міжнародних фінансових операціях чітко простежується відмінність між традиційними та цифровими каналами комунікації: перші забезпечують особистий контакт, юридичну надійність та формальність взаємодії, що є критично важливим для складних і довгострокових угод, тоді як другі – орієнтовані на швидкість, зручність, глобальне охоплення та гнучкість, що дозволяє оперативно обмінюватися інформацією, використовувати аналітичні

інструменти й забезпечувати цілодобовий доступ до банківських послуг незалежно від локації учасників. Крім того, спеціалізовані інструменти, такі як система SWIFT, блокчейн, електронні підписи та технології шифрування, доповнюють як традиційні, так і цифрові канали, забезпечуючи високий рівень безпеки, стандартизацію та ефективність міжнародної фінансової комунікації.

Література

1. Бутенко Т. Цифровізація банківського сектору: проблеми та перспективи. *Економічний простір*, 2025. № 197. Р. 159-166.
2. Shahzad U. A comparative analysis of ERP system providers. 2023. URL: <https://www.theseus.fi/handle/10024/815980> (Last accessed: 15.03.2025).
3. Cyber Risk: A Growing Concern For Macrofinancial Stability. International Monetary Fund. 2024. URL: <file:///C:/Users/1/Downloads/9798400257704-CH003.pdf> (Last accessed: 10.04.2025).
4. Robinson G., Dörny S., Derudder B. Global networks of money and information at the crossroads: Correspondent banking and SWIFT. *Global Networks*, 2023. № 23(2). Р. 478-493.
5. Chowdhury M. U., Suchana K., Alam S. M. E., Khan M. M. Blockchain application in banking system. *Journal of Software Engineering and Applications*, 2021. № 14(7). Р. 298-311.
6. Rahman M., Ming T. H., Baigh T. A., Sarker M. Adoption of artificial intelligence in banking services: an empirical analysis. *International Journal of Emerging Markets*, 2023. № 18(10). Р. 4270-4300.
7. Пузирьова П., Ірназаров Д. Особливості інтеграції штучного інтелекту у банківську систему України. *Вчені записки Університету «КРОК»*, 2025. №1(77). С. 66–79.

Лиманська С.К.

«Підприємництво, торгівля та біржова діяльність», 4 курс
Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана
Науковий керівник – к.е.н., доцент, завідувач кафедри
міжнародного менеджменту Бурмака М.О.

ГАЛУЗЕВІ АСПЕКТИ ПРОВАДЖЕННЯ МІЖНАРОДНОГО БІЗНЕСУ В КРАЇНАХ ЄС: ВИКЛИКИ ТА НОВІ МОЖЛИВОСТІ ДЛЯ УКРАЇНСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

Європейський Союз на сьогодні формує довгострокове бачення єдиного ринку, конкурентоспроможного на глобальному ринку як наріжного каменю глобальної конкурентоспроможності Європи, що враховує поточні та майбутні інституційні і технологічні проблеми, проблеми безпеки і стійкості та охоплює усі галузі, визнаючи, що це вимагає нових зобов'язань з боку усіх держав-членів. Інтегрований та далекоглядний підхід до поглиблення єдиного ринку забезпечить основу для успішного переходу до цифрової, ефективної, послідовної, збалансованої та сталої Європи в економічному, екологічному та соціальному вимірах.

Необхідність створення сприятливого бізнес-середовища для інвестицій, інновацій та підприємництва на Єдиному ринку стимулює європейські ринки до ведення бізнесу у сфері охорони здоров'я, незалежно від їх бізнес-моделі, для розширення масштабів і достатньої

стійкості в середовищі, яке забезпечує глобальне ігрове поле з точки зору підтримки відкритості і конкурентоспроможності.

Необхідно враховувати, що підприємства та громадяни мають бути у центрі процесу розробки цієї політики. Особливу увагу слід приділяти покращенню бізнес-середовища для малих підприємств, включаючи стартапи та компанії середньої ланки.

Для сприяння створенню єдиного ринку, орієнтованого на майбутнє, Європейська комісія, держави-члени та Європейський парламент повинні працювати в тісній співпраці з метою збільшення кількості реципієнтів. Це включає розуміння потреб бізнесу і громадян та транскордонного досвіду за допомогою проведення поглиблених досліджень, сфокусованих на амбіціях та перешкодах у (під) секторі та/або у транскордонній/регіональній галузі. На Єдиному ринку, що постійно змінюється, підприємствам, особливо МСП, необхідні покращені базові умови, а також інструменти, які допомагають їм подолати складність регулювання та юридичну фрагментацію, сприяючи тим самим транскордонній торгівлі та розширенню масштабів [1].

Подальше поглиблення Єдиного ринку необхідно здійснювати таким чином, щоб воно забезпечувало комплексний підхід до конкурентоспроможності європейської економіки, стимулюючи синергізм між політикою Єдиного ринку, включаючи її цифрові та промислові виміри, та іншими політиками шляхом урахування вільного переміщення товарів та послуг у всіх відповідних галузях політики.

Особливо слід відзначити важливість пріоритетних дій для підтримки промислових секторів, зокрема тих, які можуть краще виконувати свої функції з погляду економічного зростання та досягнення цілей сталого розвитку. Потрібно приділяти належну увагу відмінностям в економічному розвитку та умовах бізнесу по всій території ЄС, що важливо для забезпечення згуртованості. Необхідно також подальше усунення невинуватених транскордонних регуляторних перешкод на єдиному ринку, особливо на ринках послуг та забезпечити правову визначеність за допомогою чітких, послідовних та пропорційних правил. Це сприятиме запобіганню будь-яким новим бар'єрам і фрагментації єдиного ринку в операційному середовищі, що постійно розвивається. Наголошується на важливості використання всіх відповідних інструментів, включаючи посилення гармонізації та взаємного визнання, залежно від обставин та їх застосування [2].

Цифровізація є фактором, що сприяє розширенню транскордонної торгівлі та більш інтегрованому Єдиному ринку. Важливість «оцифрування» має пронизувати всю політику. Цифрова трансформація може значно знизити адміністративне навантаження і покращити базові умови для інвестицій у бізнес, адже цифрове регулювання за замовчуванням і перспективне регулювання є попередньою умовою для добре функціонуючого єдиного ринку, який просуває інновації, нові технології та бізнес-моделі, що знижують зайве навантаження. Також в рамках розвитку цифрової інтеграції важливим є розвиток навичок роботи з цифровими технологіями, освіти та поінформованості споживачів цифрових технологій, кібербезпеки, створення інфраструктури та електронного уряду [3].

Європейською комісією була розроблена комплексна стратегія підвищення глобальної конкурентоспроможності ЄС. Зосередившись на інноваціях, декарбонізації та економічній незалежності, ініціатива спрямована на створення сприятливого середовища для процвітання бізнесу. Ключові дії включають сприяння технологічному прогресу, зниження витрат на енергію та забезпечення критично важливих ресурсів за допомогою стратегічних партнерств.

Цей амбітний план описує, як ЄС вирішуватиме поточні проблеми та будуватиме більш стійку та стабільну економіку в майбутньому.

Стратегія зміцнення позицій ЄС у глобальній економіці має включати конкретні заходи щодо усунення структурних недоліків, сприяння інноваціям та підвищення стійкості європейського бізнесу, серед яких актуальними будуть наступні [4]:

1. Усунення розриву в інноваціях.

ЄС має створити середовище, в якому технологічні компанії та стартапи зможуть процвітати та конкурувати на глобальному рівні. Для цього необхідно усунути нормативні бар'єри, спростити доступ до фінансування та створити єдину правову базу. Особливу увагу варто приділити штучному інтелекту (ШІ) та глибоким технологіям. Ініціатива AI Gigafactories сприятиме створенню промислових центрів для тестування та впровадження передових інновацій, а програма Apply AI прискорить впровадження ШІ у галузях промисловості, підвищивши продуктивність та конкурентоспроможність.

2. Цифровізація та інтеграція технологій.

Зростання продуктивності у Європі значною мірою залежить від цифровізації та впровадження передових технологій. Значна частина створення глобальної вартості в наступному десятилітті буде здійснюватися у цифровому форматі (70%). Хоча впровадження AI в ЄС залишається відносно низьким (лише 13% підприємств ЄС використовують AI), його інтеграція до ключових секторів, таких як виробництво, автомобілебудування, енергетика, фармацевтика та фінансові послуги, має вирішальне значення для збереження конкурентоспроможності Європи. Стратегія Apply AI покликана підвищити рівень впровадження AI у стратегічних секторах, стимулюючи інновації у державних послугах, таких як охорона здоров'я та правосуддя. Крім того, сприяння загальноєвропейській координації за допомогою потенційного «CERN для AI» та зміцнення співпраці між Європейською дослідницькою радою та Європейською інноваційною радою може прискорити прогрес у галузі AI як для науки, так і для промисловості.

Зосередження Європи на ліквідації розриву у цифрових інноваціях потребує суттєвих інвестицій у передові цифрові інфраструктури, включаючи оптоволоконні мережі, 6G та можливості хмарних обчислень. В даний час ЄС відстає від своїх цілей Цифрового десятиліття 2030 року, особливо в галузі інфраструктури. Закон про цифрові мережі запропонує рішення для подолання цих проблем за рахунок покращення стимулів для створення майбутніх цифрових мереж та зниження витрат на дотримання вимог.

3. Декарбонізація та її вплив на підвищення конкурентоспроможності.

Зростання вартості енергії є серйозною проблемою для європейських галузей промисловості, загрожуючи їх глобальній конкурентоспроможності. Competitiveness Compass пропонує комплексний підхід до зниження вартості енергії та прискорення впровадження чистих технологій. Ключові заходи включають підтримку енергоємних галузей у рамках Net-Zero Industry Deal, оптимізацію тарифів через Affordable Energy Plan та спрощення видачі дозволів на низьковуглецеві енергетичні проекти. Інвестиції у водневу інфраструктуру та оновлені стандарти енергоефективності допоможуть підприємствам скоротити витрати, дотримуючись при цьому нових екологічних норм.

4. Зниження залежності та зміцнення економічної безпеки.

Для підвищення економічної стабільності ЄС прагне скоротити свою залежність від імпорту критично важливих ресурсів. Основним інструментом у цих зусиллях є встановлення стратегічних торгових партнерств, які забезпечать доступ до сировини, технологій та чистої

енергії. Крім того, перегляд правил державних закупівель сприятиме європейським виробникам у таких ключових секторах, як енергетика, технології та охорона здоров'я, зміцнюючи економічну незалежність ЄС.

В основу посилення конкурентоспроможності міжнародного бізнесу в ЄС варто покласти принципи, орієнтовані на довгострокові стратегії стимулювання зростання, розвитку інновацій та зміцнення глобальних позицій Європи. У цих рамках український бізнес матиме можливість позиціюватись для вирішення конкретних економічних проблем, одночасно зміцнюючи потенціал ЄС та України для економічного відродження та сталого розвитку.

Література

1. Інвестиційні плани ЄС : можливості для України у сфері реалізації Європейського зеленого курсу. URL.:<https://dixigroup.org/wp-content/uploads/2021/02/Інвестиційні-плани-ЄС-ua.pdf>
2. Прокопенко Л. Л. Інституційна система ЄС : навч. посіб. Дніпро : ДРІДУ НАДУ, 2021. 226 с.
3. Чугаєв О.А. Європейське бізнес-середовище : навч. посіб. Київ : Київський університет, 2020. 183 с.
4. Opportunities for the Internationalization of European SMEs. Final Report // Published by Entrepreneurship Unit. Brussels. 2021.

Богдан М. Б.

*«Підприємництво, торгівля та біржова діяльність», 4 курс
Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана
Науковий керівник – к.е.н., доцент, завідувач кафедри
міжнародного менеджменту Бурмака М.О.*

ГЛОБАЛЬНІ ВИКЛИКИ РОЗВИТКУ БІЗНЕС-СЕРЕДОВИЩА КАНАДИ В КОНТЕКСТІ ПОВОЄННОГО ВІДРОДЖЕННЯ УКРАЇНИ

Канадська економіка, яка тісно інтегрована в глобальні ринки, особливо зі Сполученими Штатами Америки, стикається з численними викликами в умовах зростаючої глобальної нестабільності. Канада, як член G7, з глибокою економічною інтеграцією та глобальними ланцюгами поставок, залишається вразливою до глобальних потрясінь, включаючи геополітичні конфлікти, протекціоністську торговельну політику та волатильність енергетичних ринків [1].

Ця вразливість особливо актуальна в контексті зростаючої торговельної напруженості та технологічного відокремлення між великими економіками. Для Канади 2025 рік може принести посилення торговельної напруженості, технологічне відокремлення та зростаючий тиск з метою більш чіткого узгодження зі стратегічними інтересами США в таких критично важливих секторах, як напівпровідники, чиста енергетика та найважливіші корисні копалини [2].

Окрім геополітичних факторів, канадські експортери також стикаються з ризиками, пов'язаними з ланцюгами поставок. Канадські експортери можуть зіткнутися зі зростаючою увагою та тарифами, якщо їхні ланцюги поставок включають юрисдикції, які союзники вважають високоризиковими. Ці фактори сприяють зростанню невизначеності та

волатильності на світових ринках капіталу, що безпосередньо впливає на канадські підприємства. Інвестори та компанії можуть зіткнутися з вищим рівнем невизначеності та волатильності на світових ринках капіталу через конкуруючі регуляторні режими та зміни у світовій грошово-кредитній політиці.

В умовах глобальної нестабільності канадським підприємствам необхідно активно управляти ризиками. Геополітичні ризики дедалі більше стають основним предметом занепокоєння для канадського бізнесу, що працює в глобальному масштабі, особливо для тих, хто має відношення до складних міжнародних ланцюгів поставок. Для цього канадські фірми можуть використовувати геополітичну розвідку, сценарне планування та інструменти страхування для зменшення впливу глобальних потрясінь.

З огляду на ці виклики, канадська економіка стикається з необхідністю адаптації до нових реалій. Канадська економіка стикається з поєднанням структурних змін, включаючи демографічні зрушення, повільне зростання продуктивності та підвищену волатильність у глобальних ланцюгах поставок. Канада високо інтегрована в глобальні ланцюги поставок, що робить її особливо вразливою до перебоїв, особливо в енергетиці, напівпровідниках і критично важливих мінералах.

Торговельний баланс Канади стає все більш чутливим до коливань цін на сировинні товари, особливо на нафту та газ, що робить економіку вразливою до глобальних економічних циклів [3].

Ця вразливість посилюється високою залежністю від експорту до США. Незважаючи на нещодавні зусилля, спрямовані на поглиблення торгівлі з ринками, що розвиваються, на США продовжує припадати близько 75% загального товарного експорту Канади, що робить її гостро вразливою до економічних циклів США [4].

Природні ресурси, які є ключовим сектором канадської економіки, також стикаються з викликами через міжнародні ринкові умови. Сектори природних ресурсів Канади перебувають під значним впливом міжнародних ринків, що робить їх вразливими до коливань світових цін на сировинні товари, торговельних бар'єрів та геополітичної невизначеності. Невизначеність у ціноутворенні на енергоносії та стихійні лиха, пов'язані з кліматичними катаклізмами, ще більше загрожують операційній безперервності та інвестиційному плануванню. В цілому, процвітання Канади стає все більш вразливим до наслідків глобальної нестабільності - від геополітичного суперництва до перебоїв у торгівлі та ланцюгах постачання.

Нинішня епоха позначена зростаючою економічною фрагментацією, прискоренням конкуренції за найважливіші корисні копалини та посиленням протекціонізму між провідними економіками. Ризики для економічної безпеки Канади також включають кіберзагрози, політичний примус та мілітаризацію ланцюгів постачання.

Ціни на енергоносії та продукти харчування були особливо волатильними, і Банк Канади відреагував на це запровадженням обмежувальної монетарної політики для стримування інфляції. Канадська економіка зазнала уповільнення зростання через зовнішні шоки та вищі витрати на фінансування. Сектори, пов'язані з торгівлею, зіткнулися зі «зустрічними вітрами», тоді як галузі внутрішніх послуг залишалися більш стійкими.

Окрім макроекономічних викликів, Канада також стикається з серйозними демографічними змінами. У 2021 році вперше за час перепису населення Канади кількість людей віком 65 років і старше перевищила кількість дітей віком до 15 років. Населення Канади продовжує старіти: 7,0 млн осіб похилого віку становлять 19,0% від загальної кількості

населення. Частка населення працездатного віку (від 15 до 64 років) у загальній чисельності населення скоротилася до найнижчого рівня за останні 50 років [5].

Ці зміни мають значний вплив на ринок праці та державні фінанси. Старіння населення збільшуватиме тиск на державні фінанси, оскільки люди похилого віку, як правило, платять менше податків і більше споживають медичних і соціальних послуг. Менша кількість працівників на одного пенсіонера означає, що Канада матиме меншу частку тих, хто отримує дохід для фінансування зростаючих державних програм. Старіння населення Канади призведе до зменшення частки осіб працездатного віку, що чинитиме тиск на економічне зростання та пропозицію робочої сили. За прогнозами, до 2036 року кожен четвертий канадець буде у віці понад 65 років. Багато галузей вже стикаються з дефіцитом робочої сили і очікується, що цей дефіцит посилюватиметься, оскільки все більше літніх працівників виходять з ринку праці. Імміграція та міжрегіональна мобільність робочої сили стануть все більш важливими для подолання розривів між провінціями.

На додаток до економічних та соціальних викликів, Канада також стикається з необхідністю адаптації до екологічних та технологічних змін. Перехід до низьковуглецевої економіки створює як можливості, так і виклики для канадського бізнесу. Канада взяла на себе зобов'язання скоротити викиди парникових газів на 40-45% нижче рівня 2005 року до 2030 року та досягти нульового рівня викидів до 2050 року. Ці цілі вимагатимуть значних інвестицій у чисті технології, відновлювані джерела енергії та енергоефективність.

Сектори природних ресурсів Канади, особливо нафта і газ, стикаються зі значними проблемами в адаптації до низьковуглецевого майбутнього. Федеральний уряд зобов'язався поступово відмовитися від вугільної електроенергії до 2030 року і запровадив правила для скорочення викидів метану в нафтогазовому секторі. Канада має багаті запаси критично важливих мінералів, таких як літій, кобальт і нікель, які необхідні для технологій чистої енергії. Зміна клімату вже має значний вплив на Канаду, включаючи збільшення частоти та інтенсивності екстремальних погодних явищ, таких як лісові пожежі, повені та посухи. Канадському бізнесу потрібно буде адаптуватися до цих змін, інвестуючи в кліматично стійку інфраструктуру та ланцюги поставок.

Технологічні досягнення також створюють як можливості, так і виклики. Технологічні досягнення, такі як штучний інтелект, автоматизація та діджиталізація, трансформують канадську економіку. Ці технології можуть підвищити продуктивність, знизити витрати та створити нові можливості для бізнесу. Однак вони також створюють виклики, такі як втрата робочих місць, ризики кібербезпеки та потреба в нових навичках і навчанні. Цифрова інфраструктура Канади, особливо в сільських і віддалених районах, потребує вдосконалення для підтримки цифрової економіки.

Екстраполюючи вище викладені проблеми та ризики розвитку канадської економіки, можна зробити однозначний висновок про наявність подібних проблем (на сьогодні і в майбутньому) в економіці України. Ці проблеми особливо актуалізуються на етапі повоєнного відродження України. Демографічна криза, спричинена війною, критична залежність від інвестицій, необхідність кардинальної структурної перебудови національної економіки потребуватимуть реалізації адекватних рішень в майбутній економічній політиці України. І досвід Канади у розв'язанні подібних проблем може бути корисним і ефективним.

Література

1. Acera Insurance. Geopolitical Risks: A Growing Concern for Canadian Businesses. 2024. URL: <https://acera.ca>. (дата звернення: 18.03 2025 р.).
2. World Economic Forum. The Global Risks Report 2024. Geneva: World Economic Forum, 2024. 98 p. URL: <https://www.weforum.org/reports/global-risks-report-2024>.
3. IMF. World Economic Outlook, April 2023. Washington, D.C.: International Monetary Fund, 2023. URL: <https://www.imf.org/en/Publications/WEO>.
4. OECD. OECD Economic Surveys: Canada 2023. Paris: OECD Publishing, 2023. 146 p.
5. Global Skills Strategy // Immigration, Refugees and Citizenship Canada. – URL: <https://www.canada.ca/en/immigration-refugees-citizenship/services/work-canada/hire-temporary-foreign/global-skills-strategy.html>. (дата звернення: 18.03 2025 р.)

Отамась А. О.

*«Підприємництво, торгівля та біржова діяльність», 4 курс
Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана*

Науковий керівник – д.е.н., доцент кафедри міжнародного менеджменту Лук'яненко О. Д.

ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ РІШЕНЬ КОРПОРАЦІЇ APPLE В ПРОЦЕСІ ВІДНОВЛЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

У сучасному світі інновації стали ключовим чинником економічного зростання та конкурентоспроможності країн. Після значних викликів, спричинених військовими діями, Україна стоїть перед необхідністю відновлення та модернізації своєї економіки. У цьому контексті вивчення та адаптація інноваційних практик провідних світових компаній, таких як Apple Inc., можуть стати важливим кроком до підвищення ефективності та стійкості національної економіки.

Apple Inc. відома своїми проривними технологіями, ефективною екосистемою продуктів та сервісів, а також стратегічним підходом до сталого розвитку. Досвід цієї корпорації може бути корисним для України у сфері цифрової трансформації, розвитку людського капіталу та впровадження екологічно чистих технологій.

1. Цифровізація освіти та розвиток людського капіталу

Apple активно впроваджує свої технології в освітній процес, сприяючи розвитку цифрових навичок у молоді. Зокрема, використання iPad та MacBook у школах і університетах дозволяє створювати інтерактивне та персоналізоване навчання. В Україні вже є приклади успішного впровадження таких технологій, наприклад, у Львівській Vilni School, де учні використовують iPad та працюють з інноваційними платформами.

Адаптація подібних рішень на національному рівні може сприяти формуванню висококваліфікованого кадрового потенціалу, здатного ефективно працювати в умовах цифрової економіки.

2. Підтримка малого та середнього бізнесу через екосистему Apple

Apple пропонує інструменти, які можуть бути корисними для розвитку малого та середнього бізнесу в Україні. Наприклад, платформа Apple Business Manager дозволяє підприємствам ефективно управляти своїми пристроями та додатками, що сприяє підвищенню продуктивності та зниженню витрат на IT-підтримку.

Крім того, екосистема Apple забезпечує високу безпеку даних, що є критично важливим для бізнесу в умовах зростаючих кіберзагроз. Використання таких рішень дозволяє українським підприємствам підвищити свою ефективність та конкурентоспроможність на внутрішньому та зовнішньому ринках.

3. Впровадження принципів сталого розвитку та екологічних технологій

Apple активно впроваджує екологічно чисті технології у своє виробництво, використовуючи перероблені матеріали та знижуючи вуглецевий слід своєї продукції. Українські підприємства можуть переймати ці практики, адаптуючи їх до власних виробничих процесів, що сприятиме розвитку «зеленої» економіки та відповідатиме вимогам європейських ринків.

Впровадження принципів сталого розвитку не лише покращить екологічну ситуацію, але й відкриє нові можливості для експорту української продукції на міжнародні ринки, де екологічні стандарти відіграють важливу роль.

4. Підвищення ефективності державного управління через цифрові рішення

Технології Apple можуть бути використані для модернізації державного управління в Україні. Наприклад, впровадження безпечних та ефективних цифрових рішень у сфері електронного урядування, охорони здоров'я та освіти може підвищити прозорість, зменшити корупцію та покращити якість надання послуг громадянам.

У 2021 році Міністерство цифрової трансформації України та Apple підписали Меморандум про співпрацю, який передбачає підтримку у використанні та вдосконаленні додатку «Дія» на базі операційної системи iOS, а також сприяння у визначенні можливостей професійного навчання для вчителів, які використовують платформу iOS.

5. Apple Vision Pro та розвиток індустрій майбутнього

Apple Vision Pro — це пристрій доповненої та віртуальної реальності (AR/VR), який відкриває нові можливості для освіти та охорони здоров'я. У сфері медицини він сприяє трансформації клінічної освіти, хірургічного планування та тренувань, а також медичної візуалізації та поведінкового здоров'я. Це особливо актуально для України, де такі технології можуть підтримати відновлення освітньої та медичної інфраструктури.

6. Apple HealthKit та розвиток медичних технологій

Платформи Apple HealthKit, ResearchKit і CareKit відкривають нові можливості для розвитку цифрової медицини в Україні. HealthKit дозволяє збирати та аналізувати дані про стан здоров'я користувачів, інтегруючи інформацію з різних пристроїв. ResearchKit надає інструменти для проведення медичних досліджень, дозволяючи збирати дані безпосередньо від пацієнтів через мобільні додатки. CareKit допомагає пацієнтам відстежувати симптоми та дотримуватися планів лікування, сприяючи ефективному управлінню хронічними захворюваннями. Використання цих платформ може покращити доступ до медичних послуг.

Отже, інноваційні рішення Apple мають значний потенціал для сприяння відновленню та підвищенню конкурентоспроможності економіки України. Їх впровадження може сприяти цифровізації освіти, розвитку малого та середнього бізнесу, впровадженню екологічно чистих технологій та модернізації державного управління. Особливо важливою є орієнтація на розвиток людського капіталу, адже саме інвестиції в освіту та цифрові навички громадян формують базу для довгострокового зростання.

Для досягнення цих цілей необхідна тісна співпраця між державними інституціями, бізнесом та освітніми закладами, а також створення сприятливого середовища для інновацій та інвестицій.

Література

1. Apple в школах та університетах: менше часу на підготовку, більше — на викладання - AIN. URL: <https://ain.ua/2023/02/23/apple-v-shkolah-ta-universytetah-menshe-chasu-na-pidgotovku-bilshe-na-vykkladannya/>
2. Техніка Apple для бізнесу: зниження витрат і підвищення продуктивності | MC.today. URL: <https://mc.today/uk/tehnika-apple-dlya-biznesu-znyzhennya-vytrat-i-pidvyshhennya-produktyvnosti/>
3. У присутності Президента України Міністерство цифрової трансформації та Apple підписали Меморандум про співпрацю - Офіційне інтернет-представництво Президента України Володимира Зеленського. URL: <https://www.president.gov.ua/news/u-prisutnosti-prezidenta-ukrayini-ministerstvo-cifrovoyi-tra-71781>
4. *Apple Vision Pro unlocks new opportunities for health app developers* - Apple. (2024, березень). URL: <https://www.apple.com/newsroom/2024/03/apple-vision-pro-unlocks-new-opportunities-for-health-app-developers/>
5. Research and Care. (n.d.). *Overview - ResearchKit & CareKit*. URL: <https://www.researchandcare.org/>

**КАФЕДРА ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ЕКОНОМІКИ І БІЗНЕСУ
ПЛАТФОРМА
«ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ УКРАЇНИ В УМОВАХ
ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ»**

Мушєрова Р. В.

«Міжнародна економіка», 4 курс
Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана

Науковий керівник – д. е. н., професор, професор кафедри європейської економіки і бізнесу Чужиков В. І.

ОСОБЛИВОСТІ РОЗРАХУНКУ РІВНЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ В ПРОЦЕСІ ЇЇ КОНВЕРГЕНЦІЇ З ЄС

У сучасних умовах глобальної економіки конкурентоспроможність національних економік дедалі більше визначається не лише внутрішнім виробничим потенціалом, а й здатністю адаптуватися до трансформацій глобального середовища. Досвід країн Європейського Союзу демонструє, що стратегічний підхід до розвитку інновацій, цифрової трансформації та регуляторної політики є ключем до підвищення економічної стійкості та глобального впливу.

Доволі індикативним з огляду на це виглядає аналіз рівнів конкурентоспроможності країн ЄС, який здійснюється на основі таких інструментів, як European Innovation Scoreboard, Global Innovation Index та IMD World Competitiveness Booklet. Ці показники враховують широкий спектр цифрових значень починаючи від інвестицій у НДДКР до ефективності урядування. Лідери рейтингу — Швеція, Нідерланди, Німеччина — демонструють високий ступінь здатності конвертувати інтелектуальний капітал у економічні результати. Утім й Україна має можливість наочно оцінювати та використати цей досвід як основу для створення власної моделі конкурентоспроможності.

Важливим компонентом такого аналізу є кількісний вимір взаємозв'язку між інноваційною активністю та економічним добробутом. Проведені автором кількісні розрахунки коефіцієнта Спірмена для країн ЄС між числом поданих патентних заявок і ВВП

на душу населення засвідчив значущий позитивний зв'язок ($r_s = 0,697$, $p < 0,001$). Отримані дані переконливо доводять важливість інновацій як головного драйвера економічного зростання. Україні рекомендовано зробити ставку на розвиток національної системи інтелектуальної власності, стимулювання патентної активності та формування інноваційного середовища.

У цьому контексті Україна має всі передумови для трансформації своєї конкурентної моделі у відповідності до європейських стандартів. Підписання Угоди про асоціацію з ЄС та формування Зони вільної торгівлі (DCFTA) стали першими кроками до адаптації. Проте для досягнення реального ефекту важливо не лише імплементувати нормативну базу, а й забезпечити її повноцінне функціонування на практиці.

Одним із пріоритетів має стати розвиток інноваційної інфраструктури через приєднання до програм Horizon Europe та Digital Europe. Україні слід активніше залучати наукові установи, університети та бізнес до європейських проєктів. Також доцільним є створення національних стимулів для досліджень та стартапів, зокрема через запровадження податкових пільг, грантових програм та державно-приватного партнерства.

Особливої уваги заслуговує досвід ЄС у створенні "компаса конкурентоспроможності", що може стати орієнтиром для України у формуванні власної стратегії. Важливо визначити національні сектори з високим потенціалом — ІТ, енергетика, оборонна промисловість, агропромисловий комплекс — та сформулювати цільові програми підтримки з урахуванням кліматичних, інфраструктурних та кадрових факторів. Прозоре управління цими програмами має стати запорукою їх ефективності.

Розвиток експортного потенціалу України має відбуватись шляхом стимулювання інноваційних секторів промисловості, зокрема машинобудування, авіаційної промисловості, електроніки, біотехнологій та виробництва сучасних матеріалів, а також нарощення експорту товарів з доданою вартістю. Підвищення якості продукції, сертифікація за європейськими стандартами, а також модернізація логістичної інфраструктури сприятимуть поліпшенню позицій на ринку ЄС. Особливої уваги потребує залізнична, авіаційна та портова інфраструктура, яка має бути інтегрована у транспортну мережу TEN-T.

У сфері регуляторної політики Україні доцільно переглянути підходи до державної допомоги, конкурентного права та функціонування антимонопольних інституцій. Необхідним є посилення незалежності Антимонопольного комітету, запровадження механізмів оцінки ефективності державної підтримки, а також відкритість процедур приватизації. Також актуальним є запровадження системного моніторингу ринків, як це реалізується в ЄС.

Інституційне реформування має стати основою для побудови довіри інвесторів. Україні варто посилити антикорупційні механізми, реформувати судову систему та зменшити тиск на підприємців. Прозоре правове поле — запорука сталого залучення іноземного капіталу. Також важливо закріпити участь України у європейських інфраструктурних ініціативах (TEN-T, Green Deal, цифровий ринок), що дозволить інтегуватися у ланцюги доданої вартості ЄС.

Крім того, слід посилити інституційну спроможність держави реалізовувати стратегії сталого розвитку. Важливо закріпити середньострокове та довгострокове планування розвитку економіки, зокрема шляхом ухвалення «національного бачення конкурентоспроможності». Таке бачення має спиратися на принципи сталого зростання, цифрової трансформації, енергетичної незалежності та інноваційної модернізації.

Отже, Україні доцільно послідовно адаптувати європейську модель конкурентоспроможності, беручи до уваги її основні компоненти: інноваційність, інституційність, цифровізацію, екологічну стійкість та ринкову відкритість. Такий підхід дозволить не лише досягти макроекономічної стабільності, а й забезпечити поступову інтеграцію в європейський економічний простір на правах рівноправного учасника.

Ще одним важливим напрямом реформ має стати розвиток людського капіталу як основи конкурентоспроможності. Європейські практики підкреслюють, що інвестиції в освіту, перекваліфікацію кадрів і підтримку інноваційного підприємництва мають довготривалий позитивний ефект. Україні слід модернізувати систему вищої освіти відповідно до потреб ринку праці та європейських стандартів, розвивати партнерство між університетами та бізнесом, запроваджувати дуальну освіту, а також активізувати програми підтримки молодих науковців.

Також варто звернути увагу на особливості енергетичної безпеки та зеленої трансформації. ЄС у межах Green Deal активно стимулює розвиток чистої енергетики та зменшення викидів вуглецю. Для України, яка володіє значним потенціалом у сфері відновлюваних джерел енергії, зокрема біоенергетики, сонячної та вітрової енергетики, це відкриває широкі можливості. Доцільно стимулювати впровадження енергоефективних технологій у промисловості, житловому секторі та транспорті, а також адаптувати механізми «зеленого» фінансування.

У сфері цифрової трансформації Україна вже має певні успіхи, зокрема у впровадженні електронного урядування, системи «Дія» та цифрових послуг для громадян. Наступним етапом має стати цифровізація публічних закупівель, соціального забезпечення, судової системи, а також інтеграція в Європейський цифровий ринок. Це дозволить не лише підвищити ефективність державного управління, а й створити прозоре, зручне і передбачуване середовище для ведення бізнесу.

У підсумку, стратегія підвищення конкурентоспроможності України має базуватись на глибокому аналізі європейського досвіду та адаптації його до національного контексту. Ключовими пріоритетами повинні стати: стимулювання інновацій, розвиток людського капіталу, цифровізація, сталий розвиток, прозоре регуляторне середовище та інтеграція в інфраструктурні та фінансові механізми ЄС. Комплексне впровадження цих підходів створить передумови для довготривалого економічного зростання, підвищення добробуту громадян.

Література

1. Draghi M. The future of European competitiveness. Part A. A competitiveness strategy for Europe
URL: https://commission.europa.eu/document/download/97e481fd-2dc3-412d-be4c-f152a8232961_en?filename=The%20future%20of%20European%20competitiveness%20%20A%20competitiveness%20strategy%20for%20Europe.pdf
2. Draghi M. The future of European competitiveness. Part B. In-depth analysis and recommendations
URL: https://commission.europa.eu/document/download/ec1409c1-d4b4-4882-8bdd-3519f86bbb92_en?filename=The%20future%20of%20European%20competitiveness%20In-depth%20analysis%20and%20recommendations_0.pdf
3. European Commission. An EU Compass to regain competitiveness and secure sustainable prosperity
URL: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/api/files/document/print/en/ip_25_339/IP_25_339_EN.pdf
4. Kosmehl M., Movchan V., Pindyuk O., Weiss S. Ukraine's future competitiveness - Directions for structural shifts in foreign trade and investment. *Joint Study No. 2024-05*. 2024
URL: <https://wiiw.ac.at/ukraine-s-future-competitiveness-directions-for-structural-shifts-in-foreign-trade-and-investment-dlp-6900.pdf>
5. Aslund A., Kubilius A. Reconstruction, Reform, and EU Accession for Ukraine. 2023. Frivärld – Stockholm Free World Forum

РОЛЬ УКРАЇНИ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ПРОДОВОЛЬЧОЇ БЕЗПЕКИ ЄС

Війна російської федерації проти України призвела до порушення налагоджених ланцюгів постачання української сільськогосподарської продукції, спровокувавши загострення конкуренції на європейському продовольчому ринку [1]. За тяжких умов воєнного стану Україна намагається гарантувати свій внесок у продовольчу безпеку. За останні роки український аграрний сектор трансформувався, набув вагомого статусу на міжнародній арені.

Повномасштабне вторгнення РФ в Україну суттєво загострило продовольчу проблему не лише в Україні, а й у розвинутих країнах Європи, підкреслюючи критичну роль України як стабілізуючого фактора на аграрному ринку. У цьому контексті варто наголосити, що продовольча безпека — це здатність країни або регіону забезпечити населення достатньою кількістю харчових продуктів за прийнятними цінами та без значних коливань у постачанні (В. МакКалла) [2]. Вона є основою як національної, так і глобальної безпеки, адже передбачає стабільний доступ до життєво необхідних ресурсів.

Україна тривалий час позиціонувалась як гарант продовольчої безпеки в багатьох країнах завдяки потужному продовольчому експорту. Повномасштабна війна спричинила значне загострення продовольчої безпеки в країнах ЄС, оскільки Україна мала титул "житниці Європи". Україна забезпечує Європейський Союз стратегічно важливими продуктами харчування маючи всі можливості для цього. Вона є одним із провідних експортерів агропродукції до країн ЄС, постачаючи понад 40% соняшникової олії, понад 30% кукурудзи, значні обсяги пшениці, курятини та олійних культур. Ці обсяги формують вагомую частину імпорту окремих держав-членів ЄС, зокрема Іспанії, Польщі, Нідерландів та Італії [2]. Український аграрний сектор, навіть в умовах війни, демонструє здатність забезпечувати країни Європейського Союзу необхідними агропродовольчими товарами. Високі обсяги постачання з України підкреслюють не лише економічну доцільність такої співпраці, а й її стратегічне значення для продовольчої безпеки регіону. Для наочного розуміння обсягів цього імпорту варто розглянути статистичні дані за 2023 рік:

Таблиця 1. Частка України в імпорті ключових агропродуктів окремих країн ЄС за 2023 рік (%) [2].

Країна	Продукт	Частка імпорту з України (%)
Іспанія	Кукурудза	35,3
	Соняшникова олія	40,4
	Пшениця	34,3
Нідерланди	Соняшникова олія	40,4
	Кукурудза	24,6
	Курятина	16,6
Італія	Кукурудза	26,9
	Соняшникова олія	35,0
Польща	Соняшникова олія	67,8

	Рапсова олія	24,8
	Кукурудза	37,5
	Пшениця	35,7

Аналіз даних свідчить, що країни Європейського Союзу мають високу залежність від постачання агропродовольчої продукції з України. За рахунок українського експорту такі країни, як Іспанія, Польща, Нідерланди та Італія, забезпечують значну частку внутрішнього попиту за рахунок українського експорту. Зокрема, Іспанія імпортує понад третину кукурудзи, пшениці та соняшникової олії саме з України. У Польщі частка соняшникової олії українського походження становить майже 68 %, що свідчить про критичну роль України в її продовольчій системі.

Блокада українських Чорноморських портів призвела до різкого зменшення експорту зерна та соняшникової олії. Це вплинуло на підвищення світових цін. За сприяння ООН та посередництва Туреччини було запроваджено Чорноморську зернову ініціативу. Україна також використовувала, крім морських шляхів, річкові та сухопутні для вивозу своєї агропродукції. Заповнення ринку дешевим українським зерном вплинуло на ринки та спричинило тиск на місцевих фермерів Польщі, Румунії, Угорщини, Болгарії та Словаччини. Ці країни запровадили заборону імпорту українського зерна. Щоб врятувати ситуацію, Європейською комісією було знайдено компромісний варіант, адже сусідні держави — члени ЄС — цим самим захищають власні економічні інтереси [6].

Війна не лише актуалізувала тему продовольчої безпеки, а й підкреслила стратегічну важливість України як стабілізуючого чинника на світовому аграрному ринку. У період збройної агресії аграрна система України продемонструвала надзвичайну стійкість і адаптивність, забезпечивши постачання продукції навіть у найкритичніші періоди. Зокрема, організація альтернативних логістичних маршрутів дозволила уникнути дефіциту ключових харчових товарів у країнах Європи.

Поряд із цим, аграрний потенціал України розглядається не лише як ресурсна база, а як один із елементів формування нової моделі співпраці в агропродовольчому секторі між Україною та ЄС. Важливу роль у цьому відіграє здатність аграрного бізнесу до впровадження цифрових рішень, модернізації виробництва та переходу до екологічно відповідального землеробства [9].

Значення України посилюється також через гнучкість її аграрного сектора, який, навіть в умовах обстрілів та руйнувань, зміг оперативно перебудувати логістичні маршрути. Розвиток сухопутних та річкових шляхів, підтриманий з боку ЄС, дозволив відновити експортні потоки й уникнути критичної нестачі продуктів на внутрішньому ринку Європи. Ці обставини підкреслюють необхідність стратегічного партнерства між Україною та Європейським Союзом, яке базується не лише на економічному інтересі, а й на взаємній відповідальності за стабільність на континенті.

Крім того, українське сільське господарство має потенціал стати частиною довготривалої трансформації аграрної політики ЄС, зокрема через впровадження інновацій, цифрових технологій і підвищення екологічних стандартів. Це відкриває нові горизонти для співпраці, особливо в рамках Європейського зеленого курсу та політики сталого розвитку, коли продовольча безпека розглядається в тісному зв'язку з енергетикою, кліматом та демографією.

Підсумовуючи можна сказати що, Україна відіграє значну роль у продовольчій безпеці країн ЄС. Сьогодні наша держава набуває стратегічного рівня на зовнішньоекономічному рівні. Зернова криза на початку повномасштабного вторгнення показала, що Україна і надалі залишатиметься житницею Європи, тим самим підтверджуючи

цей титул. ЄС наразі потребує Україну не менше, ніж Україна потребує підтримки та допомоги з боку європейських партнерів.

Список використаних джерел

1. Роль України у забезпеченні глобальної продовольчої безпеки / О. Гаврилюк. – URL: <https://catalog.liha-pres.eu/index.php/liha-pres/catalog/download/245/6594/14716-1>
2. OEC World. Ukraine trade with EU countries. – URL: <https://oec.world/en>
3. McCalla W. (1992). Agricultural Development and Food Security in Developing Countries: Strategies for Sustained Growth. IFPRI Discussion Paper.
4. Український агроекспорт в сезоні 2024/2025: які в нас шанси проти кремлівської дипломатії та демпінгу зерном// Українська зернова асоціація (УЗА). – 2024. – URL: <https://uga.ua/meanings/ukrayinskyj-agroeksport-v-sezoni-2024-2025-yaki-v-nas-shansy-proty-kremlivskoyi-dyplomatiyi-ta-dempingu-zernom>
5. Продовольча безпека планети і Україна: наша країна здатна врятувати мільйони людей від голоду // Журнал «І». – 2015. – URL: https://www.ji-magazine.lviv.ua/2015/Prodovolcha_bezpeka_planety.htm
6. Огляд продовольчої безпеки та політики в Україні / KSE Agrocenter. – URL: https://kse.ua/wp-content/uploads/2022/05/Food-security-and-policy-in-Ukraine_ukr.versiya-1.pdf
7. Ukraine, its Food Security and Future / Roubík H., Hruška A. – URL: https://www.researchgate.net/publication/383946712_Ukraine_its_Food_security_and_future
8. The Role of Ukraine in Ensuring Global Food Security / Halkin V. – URL: <https://grassrootsjournals.org/gjnr/nr.07-03ukr-20.halkin.pdf>

Шаріфова А. А.

*“Міжнародні економічні відносини”, 5 курс
Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана
Науковий керівник – д.е.н., професор кафедри
європейської економіки і бізнесу Ткаленко С.І.*

РОЛЬ ПРОЦЕСІВ ЗЛИТТЯ ТА ПОГЛИНАННЯ У ВІДНОВЛЕННІ УКРАЇНСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ У ПОВОЄННИЙ ПЕРІОД

Актуальність теми дослідження обумовлена тим, що після початку повномасштабної війни український бізнес опинився в умовах безпрецедентної економічної руїни. Масштабне руйнування інфраструктури, втрата ринків збуту, скорочення інвестиційних потоків і дефіцит капіталу змусили підприємства шукати нові стратегії відновлення, моделі адаптації та виживання. В цьому контексті процеси злиття та поглинання (M&A) стали одним із найефективніших механізмів консолідації ресурсів, збереження виробничого потенціалу та прискорення відновлення економічної активності [1]. В умовах кризи M&A не тільки дозволяють компенсувати втрати, а й створюють передумови для оновлення бізнес-моделей і впровадження більш стійких до ризиків стратегій розвитку.

Після завершення активної фази воєнних дій в Україні спостерігається активізація ринку злиттів і поглинань. За даними аналітиків, у 2023 році кількість угод у цій сфері зросла майже на 30% порівняно з 2022 роком [2]. Основними рушіями цього процесу стали не лише прагнення компаній вижити, але й можливість консолідувати активи за зниженими цінами та

зміцнити позиції на ринку в довгостроковій перспективі, а саме прагнення бізнесу до збереження конкурентоспроможності, можливість придбання активів за вигідними умовами та стратегічне планування позиціонування на ринку в довгостроковій перспективі. У багатьох випадках М&А стають інструментом виходу на нові ринки, збереження кваліфікованих кадрів та технологічного потенціалу.

Процеси злиття та поглинання відіграють ключову роль у відновленні українських підприємств. По-перше, вони сприяють укріпленню фінансової стійкості компаній: об'єднані суб'єкти господарювання отримують доступ до ширшого спектра фінансових ресурсів, оптимізують управління витратами та підвищують кредитоспроможність [3]. Це дозволяє підприємствам краще адаптуватися до мінливих економічних умов та залучати додаткові інвестиції для модернізації. По-друге, відбувається об'єднання технологічних компетенцій, що дозволяє модернізувати виробництво, впроваджувати інноваційні рішення та підвищувати ефективність операційної діяльності [4]. В результаті створюються більш гнучкі та інноваційні компанії, здатні відповідати сучасним викликам і формувати нову економічну реальність.

Особливо важливим є те, що процеси консолідації корпоративного капіталу дають змогу підприємствам розширити географію своєї присутності, що є критичним у період після війни. Багато українських компаній, які зазнали втрат на сході країни, через об'єднання з іншими підприємствами змогли відновити виробничі ланцюги в західних регіонах або навіть на міжнародних ринках [5]. Такі переміщення не тільки сприяють відновленню економічної активності на нових територіях, але й стимулюють розвиток інфраструктури, появу нових робочих місць та залучення інвестицій у регіони, що раніше не мали значної промислової бази.

Водночас важливо розуміти, що процеси злиття та поглинання несуть не лише можливості, але й виклики. Часто інтеграція супроводжується внутрішніми конфліктами через різницю в корпоративній культурі, управлінських практиках або розбіжності в стратегічних цілях, що вимагає від менеджменту високого рівня компетентності у проведенні інтеграційних процесів [6]. Успішне проведення інтеграційних процесів вимагає високого рівня менеджменту змін, ефективної комунікації всередині організацій та детального планування кожного етапу об'єднання. Без належної підготовки інтеграція може супроводжуватися втратою ключових працівників, зниженням мотивації персоналу та погіршенням ринкової позиції об'єднаної компанії.

Окрему увагу слід приділити питанню державної політики у сфері підтримки злиттів та поглинань. Уряду варто створити сприятливі умови для залучення іноземних інвесторів через спрощення процедур реєстрації угод, надання податкових пільг для інвесторів, які здійснюють процеси консолідації корпоративного капіталу в постраждалих регіонах, та гарантування захисту прав власності [7]. Важливим також є створення спеціалізованих програм підтримки для малого та середнього бізнесу, які можуть бути активними учасниками ринку злиттів і поглинань, але потребують додаткових стимулів для розвитку.

Варто зазначити, що відновлення економіки через механізми злиття та поглинання має певні відмінності порівняно з мирним часом. Якщо зазвичай М&А здійснюються для нарощення ринкової частки чи диверсифікації бізнесу, то у післявоєнний період об'єднання ресурсів стає питанням виживання для багатьох підприємств [8]. Підприємства шукають партнерів не стільки для розширення, скільки для збереження базових можливостей функціонування, що докорінно змінює природу угод і підходи до їх структурування.

Таким чином, процеси злиття та поглинання у повоєнний період набувають особливого значення, виступаючи не лише інструментом консолідації бізнесу, а й важливою запорукою відновлення економічної активності, модернізації виробництва та зміцнення конкурентоспроможності України на світових ринках. Ефективне використання механізмів відкриває можливості не тільки для відбудови зруйнованої інфраструктури, але й для

створення нових економічних кластерів, здатних забезпечити довгострокове зростання. Крім того, М&А сприяють формуванню інноваційних бізнес-екосистем, стимулюють розвиток малого та середнього підприємництва та забезпечують приплив передових технологій в економіку країни. Успішна реалізація таких стратегій неможлива без конструктивної співпраці держави, бізнес-спільноти та міжнародних інвесторів, що мають об'єднати зусилля для формування сприятливого середовища для інвестицій та розвитку. Саме комплексний підхід до підтримки процесів злиття і поглинання стане потужним рушієм сталого економічного відновлення та побудови нової, більш стійкої України.

Література

1. Вдовиченко В. Актуальні виклики і можливості для М&А в Україні після війни. *Бізнес*. 2023.
2. Deloitte Ukraine. М&А огляд ринку України за 2023 рік. URL: <https://www2.deloitte.com/ua/uk.html>
3. Мельник О. Економічні переваги консолідації бізнесу в умовах кризи. *Економіка України*. 2023.
4. PwC Ukraine. Перспективи ринку злиттів та поглинань у Східній Європі. URL: <https://www.pwc.com/ua/uk.html>
5. KPMG Ukraine. Звіт про ринок корпоративних угод в Україні 2023. URL: <https://home.kpmg/ua/uk/home.html>
6. Forbes Україна. Як війна змінила бізнес-стратегії українських компаній. URL: <https://forbes.ua/>
7. Міністерство економіки України. Концепція економічного відновлення України. URL: <https://www.me.gov.ua/>
8. McKinsey & Company. Відновлення економіки України: роль приватного сектору. URL: <https://www.mckinsey.com/>

Галань С.А.
«Міжнародні економічні відносини», 5 курс
Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана
Науковий керівник – професор кафедри європейської
економіки і бізнесу, д.е.н., проф. Ткаленко С.І.

МОДЕЛЬ РОЗВИТКУ ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ ЄС ЯК ДОСВІД ДЛЯ УКРАЇНИ В УМОВАХ ПІСЛЯВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ

Повномасштабна війна Росії проти України стала викликом безпрецедентного масштабу для всієї національної економіки. Одне з найбільших навантажень за цих умов припало саме на фінансову систему, яка стала головним інструментом оперативного реагування на військові, соціальні та інфраструктурні виклики. Ситуація змінилася настільки кардинально, що звичні для мирного часу принципи функціонування державних фінансів, банків, податкової системи та валютного ринку були змінені або призупинені. Тому питання, якою має стати фінансова система України в майбутньому, коли завершиться війна, є не просто важливим, а визначальним для загальної моделі відновлення та розвитку держави.

Один з найпереконливіших прикладів для наслідування — це система фінансових відносин, яка діє у країнах Європейського Союзу, а саме в зоні євро. Фінансова криза 2008–

2010 років виявила низку системних вразливостей фінансової архітектури єврозони, що зумовило подальше реформування механізмів регулювання. Відсутність централізованого фінансового механізму, асиметрія в економічному розвитку держав-членів, розбалансування фінансових потоків стали чинниками поглиблення боргової кризи в окремих країнах. У відповідь ЄС започаткував комплекс реформ, що передбачали посилення нагляду за бюджетною дисципліною (через Пакт стабільності і зростання), створення наднаціональних інституцій підтримки та запровадження стрес-тестування банківської системи.

І це стало не лише сукупністю євро як спільної валюти, а й складною структурою взаємопов'язаних механізмів, що включає центральне банківське регулювання, єдині стандарти банківського нагляду, погоджену податкову політику, механізми фінансової стабільності та взаємну підтримку країн у кризових ситуаціях. Єврозона побудована не лише на спільних інтересах, а й на відповідальності кожної країни-учасниці перед іншими. Саме ця відповідальність і прозорість стали основою довіри між державами, що дозволило створити одну з найстабільніших фінансових систем у світі, попри глобальні кризи останніх десятиліть.

На відміну від єврозони, Україна тривалий час формувала свою фінансову систему в умовах нестабільності. Зовнішні борги, залежність від іноземних кредитів, постійна девальвація гривні, неефективна система контролю над бюджетними видатками, складна та часто заплутана податкова система — все це створювало ситуацію, коли фінансова система не стимулювала розвиток, а лише намагалася втримати державу «на плаву». З початком повномасштабної війни ці проблеми не зникли, а загострилися.

Під час воєнного стану відбувся жорсткий перерозподіл фінансових ресурсів. Головні фінансові потоки були спрямовані на оборону, соціальні виплати та базові потреби життєзабезпечення регіонів. При цьому місцеві бюджети втратили значну частину доходів, а їхні функції в багатьох випадках перейшли до військових адміністрацій. Валютний ринок працював під суворими обмеженнями, імпорту жорстко контролювався, а Національний банк України перейшов до прямого регулювання курсу гривні та встановлення лімітів на фінансові операції.

Однак, попри кризу, ці надзвичайні умови дали змогу побачити — що саме не працює у системі, і що потрібно змінити. Очевидно, що після перемоги Україна не може повернутись до довоєнної моделі, яка вже довела свою неефективність. Натомість варто орієнтуватися на сильну, перевірену практикою модель — саме такою є фінансова система єврозони.

У цій системі основну роль відіграє Європейський центральний банк. Це незалежна наднаціональна інституція, яка відповідає за спільну грошову політику та стабільність євро. Її основна мета — підтримання стабільного рівня інфляції (близько 2% на рік), а також забезпечення стабільності фінансової системи країн-членів. Для досягнення цих цілей ЄЦБ має у своєму розпорядженні набір потужних інструментів — від регулювання облікової ставки, яка впливає на вартість кредитів і депозитів, до програм викупу облігацій, що дозволяють «запустити» економіку у періоди кризи.

У майбутньому Україні також слід забезпечити реальну незалежність Національного банку, а також гарантувати стабільність його політики незалежно від політичної ситуації в державі. Це дозволить зменшити вплив «ручного» управління економікою, що часто веде до інфляції, девальвації та втрати довіри з боку як громадян, так і інвесторів.

Інша важлива складова — банківський союз. У ЄС створено триєдину систему: єдиний механізм банківського нагляду (SSM), механізм санації банків у разі їх банкрутства (SRM) та система гарантування вкладів. Така структура дозволяє запобігати фінансовим кризам, захищає вкладників і підтримує довіру до банків. В Україні ці елементи або частково відсутні, або потребують глибокої реформи. Наприклад, існуюча система гарантування вкладів покриває лише певну суму і має обмеження, які можуть бути небезпечними у випадку нових криз. У післявоєнний період доцільним буде реформування цієї системи із урахуванням досвіду ЄС — зокрема, підвищення гарантованої суми, запровадження ефективного механізму санації банків та створення єдиного органу з моніторингу банківських ризиків.

Також, Україні потрібно переглянути податкову політику. Наразі вона є складною, непрозорою і часто стимулює ухилення від сплати податків. Європейська практика передбачає гармонізовану податкову політику: мінімальні стандарти оподаткування, обмін податковою інформацією між країнами, боротьбу з офшорами. Україна вже поступово інтегрується в ініціативи BEPS (база розмивання та переміщення прибутку), але цього недостатньо. Потрібно спростити систему, зменшити кількість винятків, зробити її прозорою для бізнесу і зрозумілою для громадян.

Окремої уваги заслуговує валютна політика. На сьогодні валютні операції в Україні суттєво обмежені, що ускладнює інвестиційну діяльність і торгівлю. У зоні євро рух капіталу вільний, відсутні валютні обмеження, що робить фінансову систему відкритою, передбачуваною і привабливою для інвесторів. У перспективі Україна повинна рухатися до валютної лібералізації, але лише після того, як буде забезпечена стабільність банківської системи та створено механізми валютного страхування.

Післявоєнна трансформація фінансової системи України має відбуватися з урахуванням європейських принципів і стандартів, але також з розумінням національних особливостей. Це не означає копіювання всього, що є в ЄС, але передбачає логічну і поступову інтеграцію в європейський фінансовий простір. Залучення інституцій ЄС, співпраця з Європейським банком реконструкції та розвитку, Європейським інвестиційним банком, а також із ЄЦБ у форматі технічної допомоги — усе це може прискорити реформування.

Після перемоги Україна матиме унікальний шанс «перезапустити» свою фінансову систему. І якщо цей шанс буде використано для створення стабільної, прозорої, незалежної та прогнозованої моделі за прикладом зони євро — фінансові відносини стануть не просто інструментом управління ресурсами, а основою для сталого зростання, інвестиційного прориву та відновлення економіки.

Література

1. Нестеренко А. Фінансова політика держави як основний метод правового регулювання фінансових відносин щодо функціонування фінансової системи України. URL: <https://elar.navs.edu.ua/handle/123456789/34507>
2. План дій BEPS в Україні. URL: <https://bepsinua.bank.gov.ua/beps/>.
3. Ситник Н., Шеремета Л. Економічні виклики та фінансові стратегії для відновлення та розвитку України після війни. *Scientific practice: modern and classical research methods*. 2023. URL: <https://doi.org/10.36074/logos-22.12.2023.009>
4. Шаров О. Міжнародний досвід монетарної політики в умовах війни: уроки для України. *Журнал європейської економіки*. 2022. Т. 21, № 2. С. 174–189. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/handle/316497/51055>.
5. Annual report 2024. *European Central Bank*. URL: <https://www.ecb.europa.eu/press/annual-reports-financial-statements/annual/html/ecb.ar2024~8402d8191f.en.html>
6. Dmytrenko E. Current issues of legal regulation of financial relations under the conditions of martial state in Ukraine. *Visnik Nacional'nogo universitetu «Lvivska politehnika»*. *Seria: uridicni nauki*. 2023. Vol. 10, no. 37. P. 236–244. URL: <https://doi.org/10.23939/law2023.37.236>
7. Dudnik V. M., Harbinska-Rudenko A. V., Yatsenko Y. G. Legal problems of functioning of the financial system of Ukraine during martial law. *Analytical and comparative jurisprudence*. 2022. No. 2. P. 132–136. URL: <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2022.02.25>

ПЕРСПЕКТИВИ ЗАЛУЧЕННЯ КРАЇН АРАБСЬКОГО СВІТУ ДО ВІДБУДОВИ УКРАЇНИ

У пост воєнний період Україна потребуватиме і безповоротну фінансову допомогу, і пільгові кредити, й прямі іноземні інвестиції для своєї відбудови. Остання охоплює відновлення інфраструктури, побудову житла для українців, що його втратила, а також відбудову пошкоджених чи зруйнованих підприємств чи побудову замість них нових бізнесів. Загальна вартість цієї відбудови та відновлення сягатиме, за оцінками Світового банку, понад 400 млрд доларів. Якщо ж врахувати вартість відбудови повністю зруйнованих російськими військами міст, то може йтися про суму в понад три трлн доларів.

Прямі іноземні інвестиції будуть важливим джерелом фінансування для бізнесової та технологічної складової цих процесів. Для України буде вкрай важливо диверсифікувати свої джерела інвестицій, тобто розширювати коло країн, чиї державні та приватні бізнеси будуть вмотивовані й готові інвестувати в українські проєкти. Для цього вже зараз, під час війни, важливо проводити відповідну підготовчу роботу.

В арабському світі найбільші частки свого ВВП на інвестиції за кордон витрачають Королівство Саудівська Аравія та Об'єднані Арабські Емірати. Ці країни мають амбітні економічні та політичні стратегії розвитку, що відображаються і в їхньому зацікавленні вкладати кошти в закордонні проєкти. Так, за даними Світового банку, в 2023 році Королівство витратило на прямі іноземні інвестиції понад 1,5 % свого ВВП, ОАЕ – понад 4,4 %. Це одні з найвищих показників у світі, властиві зазвичай для країн-офшорів, із яких бізнес реінвестує свої доходи. У випадку ж згаданих країн арабського світу ідеться, зокрема, й про капітальні інвестиції без врахування реінвестування.

Війна Росії проти України на певний час пригальмувала надходження інвестицій із цих країн в Україну. Так, у 2023 році Саудівська Аравія не зробила жодних нових капіталовкладень в українську економіку, хоч до війни вона інвестувала, зокрема, в українське сільське господарство. Окрім країн ЄС, у 2023-му, по суті, не лише арабські країни, але й інвестори з інших країн утрималися від значних прямих капіталовкладень в Україну (рис.1).

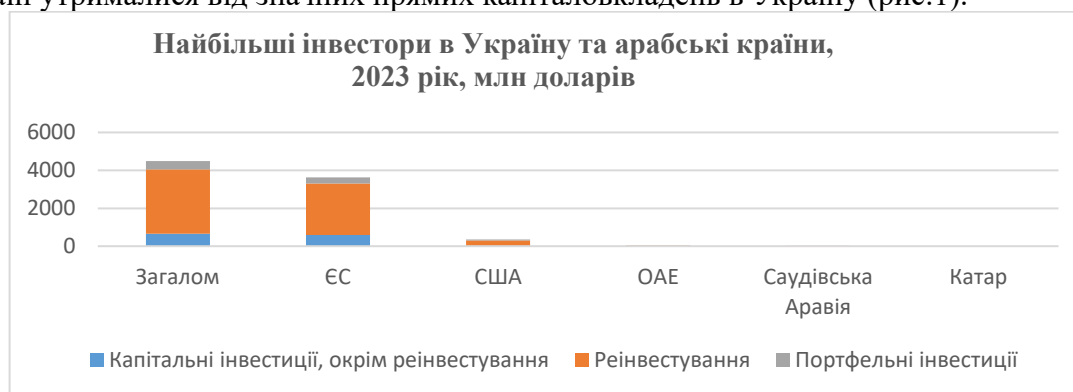

Рис.1. Інвестори в Україні, 2023

Джерело: НБУ.

Але вже в 2024 році ситуація суттєво покращилася, зокрема й з інвестиціями з країн арабського світу (рис.2). Саудівська Аравія, попри те, що війна тривала весь рік і бойові дії й далі були активними, вклала в українську економіку 217,3 млн нових капітальних інвестицій. ОАЕ торік переважно інвестували в цінні папери: майже всі їхні прямі інвестиції обсягом 77,6 млн доларів були портфельними.

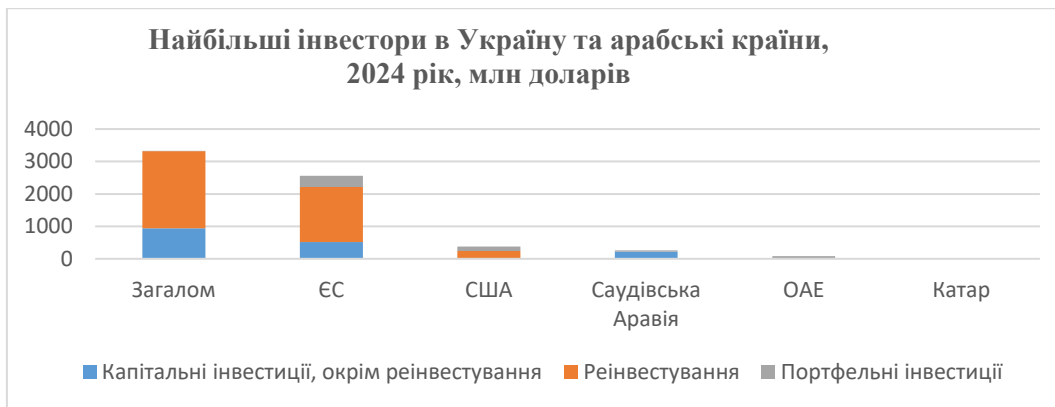

Рис.1. Інвестори в Україні, 2024

Джерело: НБУ.

Про що свідчать ці цифри й тенденції та які передумови існують для того, щоб ці країни інвестували в українську відбудову? По-перше, завдяки роботі українських дипломатів та урядовців впродовж останнього року чітко були визначені сфери, куди країни арабського світу зацікавлені будуть вкладати свої кошти після війни. Це енергетика, охорони здоров'я, передові системи озброєння, сільське господарство, зокрема виробництво добрив, та гірничодобувна промисловість.

17 лютого 2025 року перша-віцепрем'єрка Юлія Свириденко підписала від імені України Угоду про всеосяжне економічне партнерство з ОАЕ. За оцінками українського уряду, виконання цієї угоди на практиці відкриє унікальні можливості для бізнесу обох країн. Ідеться про зниження тарифних бар'єрів та стимулювання інвестиційної співпраці, технологічне співробітництво та підтримку малого і середнього бізнесу. Крім того, в лютому 2025 року була створена Українсько-Еміратська інвестиційна рада, покликана допомогти збільшити приплив інвестицій та усунути бар'єри для руху капіталу між країнами.

Саудівська Аравія, як і ОАЕ, активно підтримує Україну. Королівство спрямувало щонайменше 410 млн доларів на відновлення України вже під час війни. Нові капітальні інвестиції із цієї країни до України за 2024 рік можуть вважатися відповіддю на заклик української влади інвестувати в Україну, не чекаючи завершення війни.

Наприклад саудівська компанія з розвитку відновлювальної енергетики FAS Energy інвестувала у зелену енергетику в Україні під час війни. Саудівська аграрна компанія SALIC у вересні 2024 року стала співвласником одного з найбільших українських агрохолдингів - МХП, придбавши 12,6% акцій компанії. SALIC інвестує у сільське господарство та тваринництво у країнах, які мають конкурентні переваги у цих галузях. Україну вона розглядає саме як країну з такими конкурентними перевагами.

За рік до того, у вересні 2023 року, було створено спільне українсько-саудівське підприємство між МХП та саудівською компанією Tanmiah. Частки між саудівським та українським підприємством розподілено у співвідношенні 55% до 45%. Нині МХП розширює свою діяльність на ринку КСА, підтверджуючи репутацію України як гаранта продовольчої безпеки.

У майбутньому важливо спробувати поєднати можливості України та КСА для реалізації спільних проєктів на території двох держав, а також третіх країн.

Також, у вересні 2024 року за сприяння Посольства України в Саудівській Аравії відбулася відеоконференція щодо нарощування торговельно-економічних та інвестиційних зв'язків у форматах G2G, G2B та B2B між Україною та Саудівською Аравією, зокрема шляхом відновлення функціонування Українсько-Саудівської Ділової Ради при Торгово-промисловій палаті України та Федерації ТПП КСА.

У лютому 2025 року українська урядова делегація на чолі з першою віце-прем'єр-міністеркою та міністеркою економіки Юлією Свириденко здійснила робочий візит до столиці Королівства Саудівська Аравія м. Ер-Ріяд. Під час цього візиту під егідою Міністерства

інвестицій Саудівської Аравії відбулися секторальні «круглі столи», в яких взяли участь понад 90 провідних саудівських компаній. Українська делегація представила перспективні інвестиційні проєкти у енергетиці, сільському господарстві та інфраструктурі. Також, вона презентувала можливості приватизації для саудівських інвесторів із загальним потенціалом понад 500 мільйонів доларів США.

У березні 2025 року президент України Володимир Зеленський відвідав Саудівську Аравію, де у м. Джидда провів зустріч зі спадкоємним принцом, прем'єр-міністром Королівства Мухаммадом бін Салманом Аль Саудом. На найвищому політичному рівні Україна та Саудівська Аравія підтвердили, що готові підтримати масштабні інвестиції шляхом створення інвестиційно-економічних партнерств в енергетиці, харчовій промисловості та інфраструктурі. Лідери обох держав підтримали проведення спільних інвестиційних форумів та пообіцяли вирішувати будь-які виклики, з якими стикаються інвестори.

Отже, це все має підготувати сприятливий ґрунт для поствоєнних інвестицій країн арабського світу в українську економіку. Важливо, що вже нині проводиться обмін інформацією та експертизою на всіх можливих рівнях: G2G (уряд уряду), G2B (уряд бізнесу) та B2B (бізнес бізнесу). Також позитивним сигналом є те, що саудівський бізнес, зокрема саудівська державна компанія SALIC, готовий інвестувати в Україну навіть під час війни.

Як можна бачити з Малюнку 2, у 2024 році за рівнем нових капітальних інвестицій в Україну Саудівська Аравія обійшла, приміром, США в 50 разів. Це певною мірою змінює стереотипне уявлення про те, що найбільші інвестиційні можливості для України існують саме на Заході: в США та країнах Європи. Настав час відкривати їх також в інших регіонах світу.

У поствоєнний період країни Глобального Півдня, зокрема арабські країни, можуть стати ключовими партнерами для великих інвестиційних проєктів в Україні. Угода із США про створення інвестиційного фонду зарезервувала за цією країною, а також країнами ЄС і третіми країнами, що надають Україні військову допомогу, право на інвестиції у видобуток 57 видів корисних копалин. Водночас, є величезна кількість інших проєктів та сфер, де Україні вкрай потрібне залучення коштів іноземних інвесторів. Зокрема, це виробництва з середнім та високим рівнем технологій. І ось у цій царині потрібно розвивати саме ті типи інвестиційно-економічних партнерств, які нині взаємно цікавлять і Україну, і країни арабського світу.

Список використаних джерел

1. Економічне співробітництво. Посольство України в Об'єднаних Арабських Еміратах. Доступ: <https://uae.mfa.gov.ua/spivrobotnictvo>
2. Статистика зовнішнього сектору України за методологією 6-го видання "Керівництва з платіжного балансу та міжнародної інвестиційної позиції" (МВФ, 2009). НБУ. Доступ: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/sector-external#5>
3. Торговельно-економічне та інвестиційне співробітництво України з Королівством Саудівська Аравія. Посольство України в Саудівській Аравії. Доступ: <https://saudiarabia.mfa.gov.ua/>
4. Foreign direct investment, net outflows (% of GDP). World Bank. Available at: data.worldbank.org.

ЕКОНОМІЧНА ЕМАНСИПАЦІЯ ЖІНОК В ЄС

Європейський Союз об'єднує держави, які поділяють спільні цінності та прагнуть забезпечити розумний, стійкий і всебічний розвиток. Однією з головних цінностей ЄС є гендерна рівність, що означає рівні права та можливості для чоловіків і жінок у всіх сферах життя. Всебічне зростання, до якого прагне ЄС, включає економічну, соціальну та територіальну єдність, а важливою складовою цього процесу є скорочення гендерних відмінностей у рівні доходів серед громадян Союзу.

Емансипація жінок – це процес звільнення жінок від соціальних, економічних, політичних і культурних обмежень, які заважають їм реалізовувати свої права та потенціал на рівні з чоловіками. У сучасному контексті емансипація охоплює не лише формальну рівність перед законом, а й реальні можливості участі у всіх сферах суспільного життя.

Економічна емансипація дозволяє жінкам реалізовувати свої права та брати повноцінну участь у суспільному й економічному житті. Вона сприяє зростанню економіки, підвищенню продуктивності праці та розвитку інклюзивного ринку, де рівність можливостей стає реальною, а не формальною.

Європейський Союз створив розвинену нормативно-правову базу для підтримки економічної участі жінок. Одним із основних документів є Стратегія гендерної рівності 2020–2025 років, яка спрямована на подолання структурних перешкод для економічної активності жінок. У рамках цієї стратегії передбачено зменшення гендерного розриву в оплаті праці, збільшення представництва жінок на керівних посадах та впровадження більш гнучких форм зайнятості для забезпечення балансу між роботою і сім'єю [5].

Незважаючи на активні зусилля на рівні Європейського Союзу, гендерний розрив в оплаті праці у 2024 році склав близько 13%. Така ситуація пояснюється як історичними гендерними стереотипами, так і структурними чинниками, зокрема тим, що жінки частіше працюють у нижчеоплачуваних секторах, зайняті на неповний робочий день або мають обмежений доступ до керівних посад. У різних країнах ЄС ситуація суттєво варіюється: найвищі показники спостерігались в Естонії – 20,5% та Німеччині – 18,1%, тоді як у Франції він становив 12,5%, в Італії – 5,0%, а в Румунії – 3,6%. У відповідь на ці виклики ЄС реалізує політику прозорості оплати праці та стимулює роботодавців до забезпечення рівних умов для жінок і чоловіків. Україна також стикається з подібними проблемами: у 2024 році рівень гендерного розриву в оплаті праці склав 18,6%, що перевищує середній показник по ЄС. Цей факт свідчить про потребу в системних реформах на українському ринку праці, спрямованих на забезпечення гендерної рівності, зокрема через підтримку жінок у високотехнологічних галузях, розширення доступу до керівних посад і підвищення прозорості оплати [4].

Економічна емансипація неможлива без активного розвитку жіночого підприємництва та доступу жінок до управлінських позицій. Проте лише близько 34% підприємців у ЄС є жінками. Крім того, жінки досі недостатньо представлені на керівних посадах: у 2024 році серед директорів великих компаній жінки складали лише близько 32% (рис. 1) [3].

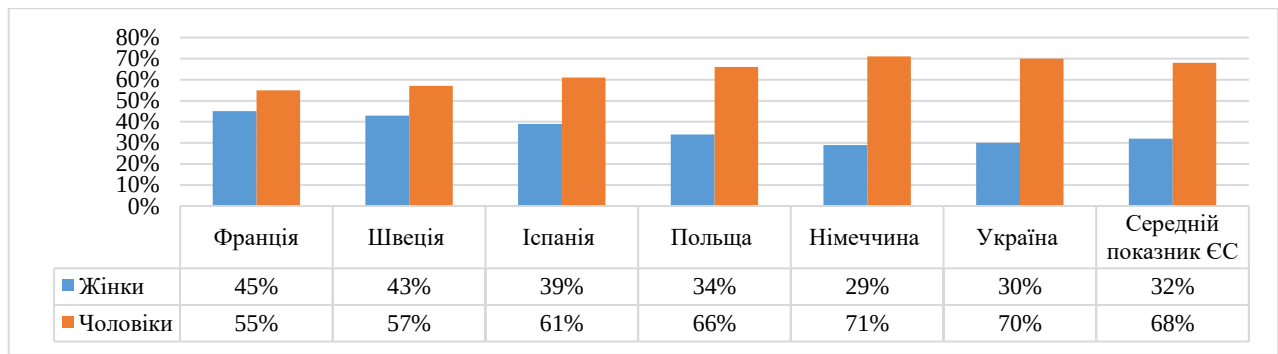

Рис. 1 – Частка жінок на керівних посадах у ЄС та Україні за 2024 рік
Джерело: [3]

Доступ до сучасної освіти і розвиток цифрових навичок є ключовими чинниками економічної емансипації жінок. Особливий акцент робиться на залученні жінок до сфер STEM (наука, технології, інженерія, математика), де вони традиційно менш представлені. Підвищення кваліфікації у цих галузях дозволяє жінкам отримувати більш високооплачувані посади і брати участь у розвитку інноваційної економіки. Європейський Союз впроваджує програму «EU Gender Equality Strategy 2020–2025», яка спрямована на зменшення гендерного розриву в оплаті праці, підтримку жіночого підприємництва та розширення економічних прав жінок. Для України ЄС також реалізує проєкт «EU4DigitalUA», що передбачає навчання українських жінок цифровим навичкам і IT, зокрема для підтримки тих, хто постраждав від війни або втратив роботу [2].

Одним із важливих викликів для жінок залишається поєднання професійної кар'єри і сімейних обов'язків. В результаті жінки, які мають хоча б одну дитину до шести років, часто стикаються з «штрафом за материнство». Це означає, що пологи та догляд за дитиною непропорційно впливають на кар'єру жінок, у зв'язку з чим вони частіше, ніж чоловіки, вибувають з ринку праці або скорочують робочий час для виконання обов'язків по догляду за дитиною. Така тенденція призводить до нижчих доходів і обмежених кар'єрних можливостей порівняно з чоловіками, цей показник знижується до 53,1% для жінок і залишається на рівні 95,7% для чоловіків по всьому світу [6].

Розширення економічних можливостей жінок має позитивний вплив не лише на добробут самих жінок, але й на розвиток економіки в цілому. За оцінками Європейської комісії, повне усунення гендерного розриву на ринку праці могло б збільшити валовий внутрішній продукт ЄС на 3–9% до 2050 року, що еквівалентно зростанню економіки на €1,95–5,5 трильйона. Навіть часткове зростання жіночої зайнятості на 1% здатне забезпечити додаткове зростання ВВП ЄС на 0,5% [1].

Отже, забезпечення економічної емансипації жінок та скорочення гендерного розриву є пріоритетом як для країн ЄС, так і для України. Незважаючи на позитивні зрушення, в Україні зберігається значний розрив в оплаті праці та обмежене представництво жінок на керівних посадах. З огляду на статус країни-кандидата на вступ до Європейського Союзу та очікуване приєднання до 2030 року, важливо адаптувати національну політику до європейських підходів. Особливої уваги потребують питання прозорості оплати праці, підтримки балансу між роботою та сім'єю, а також подолання «штрафу за материнство», щоб створити рівні можливості для жінок у всіх сферах життя.

Література

1. Євростат URL: <https://ec.europa.eu/eurostat/news/events/2024> (дата звернення: 28.04.2025).

2. ЄС для цифрової України. URL: <https://eu4digitalua.eu/uk/> (дата звернення: 28.04.2025).
3. Зайнятість чоловіків і жінок за віковими групами URL: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Employment_-_annual_statistics (дата звернення: 28.04.2025).
4. Індекс гендерної нерівності в ЄС URL: <https://eige.europa.eu/> (дата звернення: 28.04.2025).
5. Розширення економічних прав жінок URL: https://euneighbourseast.eu/wp-content/uploads/2024/02/wee_good_practices_v3.pdf (дата звернення: 28.04.2025).
6. Розширення прав на сексуальне та репродуктивне здоров'я: цілісний підхід до досягнення рівності у сфері охорони здоров'я. URL: https://rabinmartin.com/insights/empowering-sexual-and-reproductive-health-rights-a-holistic-approach-to-achieving-health-equity/?gad_source=1&gbraid=0AAAAApYg6NJkGDF0yeEwMNk8WrMv_BX0R&gclid=Cj0KCQjw8zABhDKARIsAHXuD7Y_idsIH5mwWIGc3KL6ydc8LqmfDBZgX4XqxjRb3tG3SrugoHn39saAlqFEALw_wcB (дата звернення: 28.04.2025).

Гапченко В.О.

*«Міжнародні економічні відносини», 5 курс
Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана*

*Науковий керівник – д.е.н., професор, завідувач кафедри європейської економіки і бізнесу,
Федірко Олександр Анатолійович.*

СТРАТЕГІЧНІ НАПРЯМКИ РОЗВИТКУ КРЕАТИВНОЇ ІНДУСТРІЇ В РОЗВИНЕНИХ КРАЇНАХ СВІТУ

У розвинених країнах рух креативної економіки спочатку зародився як усвідомлення того, що інновації й цінність створюються не лише в науково-технічній, але й у культурно-творчій сфері. Уже у першому глобальному дослідженні ЮНЕСКО та ПРООН було підкреслено, що широта та міжгалузевість креативних секторів — від видавничої справи й дизайну до аудіовізуальних форматів й ігор — забезпечує унікальні точки перетину творчих компетенцій із технологічними рішеннями, завдяки яким розвиваються зовсім нові лінії бізнесу та послуг [1]. Саме така «гібридність» дозволяє креативній економіці виступати потужним каталізатором інновацій у традиційних галузях: від архітектури й інтер'єрного дизайну до програмних платформ, у яких ключове значення мають естетика й користувацький досвід.

Надзвичайну рушійну роль відіграє цифровізація, що забезпечує не лише демократизацію доступу до творчого контенту, але й кардинальне зниження транзакційних витрат для його розповсюдження. У звіті ЮНКТАД наголошується, що вже у 2022 році глобальний обсяг торгівлі креативними послугами склав приблизно \$ 1,4 трлн, майже вдвічі перевищивши товарообіг креативних продуктів, що свідчить про надзвичайно високу додану вартість творчого інтелекту й послуги [2]. Водночас частка креативної економіки у ВВП передових економік коливається від 0,5 % до 7,3 %, а вклад у зайнятість становить від 0,5 % до 12,5 %, не враховуючи мультиплікаційного ефекту суміжних секторів [3]. Це означає, що будь-

яке державне сприяння цифровим платформам та розвитку інтернет-інфраструктури миттєво посилює потенціал креативних індустрій.

У Європейському Союзі детальні системні дослідження довели: культурні й креативні індустрії ростуть швидшими темпами, ніж економіка в цілому, і створюють пропорційно більше висококваліфікованих робочих місць. Завдяки ефекту «мультиплікатора споживання» й технологічним spillover-ефектам успішне впровадження творчих рішень підвищує конкурентоспроможність усієї економіки: перерозподіл коштів у бік культурних проєктів стимулює зростання малого бізнесу, індустрії гостинності та інноваційних сервісів, розширюючи суспільну підтримку інтелектуальних інвестицій.

Особливе місце в стратегії держав зайняло створення фінансово-правових механізмів підтримки молодих креативних підприємців. Аналітичний огляд Єврокомісії «Mapping the Creative Value Chains» показав, що успішні моделі включають гранти на дослідницькі та проєктні роботи, інноваційні ваучери на розробку цифрових рішень, пільгові кредитні лінії та компенсаційні схеми для крос-індустріальних ініціатив, завдяки яким виникають кластери творчих хабів і бізнес-інкубатори [4]. Такий підхід дозволяє забезпечити життєздатність малих стартапів у творчих секторах на тривалий термін і створює мережу взаємодії академічних інституцій, бізнесу та місцевих громад.

Нарешті, ефективною ілюстрацією потужності державної підтримки є кейс Південної Кореї, де національна стратегія просування культурного експорту включає пряме державне фінансування виробництва високоякісного мультимедійного контенту, розбудову міжнародних дистрибуційних каналів і жорсткий захист інтелектуальної власності. Внаслідок цього корейська креативна індустрія, включно з К-рор, кіно та модою, завоювала глобальні ринки, а її частка в національному ВВП досягла рекордних значень, створивши потужний імідж та довгострокові економічні вигоди [5].

Отже, у розвинених країнах стратегія розвитку креативної індустрії ґрунтується на всебічному поєднанні творчого потенціалу з цифровими технологіями, побудові спеціалізованих фінансових інструментів, формуванні кластерних екосистем та активному міжнародному просуванні культурного продукту. Лише така цілісна модель здатна забезпечити більш високі темпи зростання ВВП, довгострокове створення робочих місць і стійке інноваційне лідерство у XXI столітті.

Література

1. *Home - Asia-Europe Foundation (ASEF)*. URL: https://asef.org/wp-content/uploads/2020/10/ASEFPublicForum7_report.pdf (дата звернення: 29.04.2025).
2. *Global trends in the creative economy | United Nations iLibrary. United Nations iLibrary*. URL: <https://www.un-ilibrary.org/content/books/9789211065558c004> (дата звернення: 29.04.2025).
3. *Home | UN Trade and Development (UNCTAD)*. URL: https://unctad.org/system/files/official-document/ditctsce2024d2_introduction_en.pdf (дата звернення: 29.04.2025).
4. *The status and working conditions of artists and cultural and creative professionals*. URL: <https://culture.ec.europa.eu/sites/default/files/2024-09/eenc-2020-status%20and%20working%20conditions%20of%20artists-final%20report.pdf> (дата звернення: 29.04.2025).
5. *Global trends in the creative economy | United Nations iLibrary. United Nations iLibrary*. URL: <https://www.un-ilibrary.org/content/books/9789211065558c004> (дата звернення: 29.04.2025).

ПЕРСПЕКТИВИ ТА ВИКЛИКИ РОЗВИТКУ ГЛОБАЛЬНОГО ЕНЕРГЕТИЧНОГО РИНКУ

У ХХІ столітті світовий енергетичний ринок піддається серйозним змінам під тиском технологічного розвитку, екологічного оновлення та геополітичної напруги. Перетворення структури енергоспоживання, посилення значущості відновлюваних джерел енергії та цифровізація енергетичного сектора створюють нову архітектуру глобального енергетичного простору. Водночас, основними викликами залишаються гарантування енергетичної безпеки, зменшення вуглецевого сліду та подолання енергетичної нерівності між регіонами. Актуальність проблеми зростає, оскільки сучасний світовий енергетичний ринок проходить через глибинні перетворення, викликані технологічними нововведеннями, кліматичною політикою та геополітичною нестабільністю. У світлі вище зазначеного, доволі важливим є аналіз основних тенденцій та викликів, що визначають розвиток глобального енергетичного ринку, а також визначення перспективних сценаріїв його трансформації з урахуванням інтересів України в новій енергетичній парадигмі.

Питання глобальних енергетичних змін активно розглядаються у працях міжнародних організацій (IEA, IRENA, WEC) [1; 3; 7] та провідних учених, зокрема таких як V. Smil, D. Yergin, A. Lovins [4; 5; 6], які досліджують геоекономіку енергетики, майбутнє вуглеводнів та роль чистих технологій. Українські дослідники (О. Беляєв, А. Герус, Л. Шевченко) акцентують увагу на адаптації енергетичної політики України до викликів світової декарбонізації та енергетичної безпеки [10].

Світовий енергетичний ринок невідпинно еволюціонує від вуглеводневої парадигми до низьковуглецевої, що спричиняє структурну перебудову виробництва, розподілу та використання енергії [1; 3]. Ключовими трендами виступають розширення відновлюваних джерел енергії, зокрема сонячної, вітрової енергії та водню, разом із передовими розробками в галузі акумулювання енергії та цифрової інтеграції енергосистем. Планується, що до 2030 року інвестиції в сонячну та вітрову генерацію зростуть на 25-30%, особливо в країнах Європейського Союзу та США. Воднева енергетика, системи накопичення енергії (ESS) та малі модульні реактори (SMR) стануть ключовими факторами змін у період до 2040 року. Разом з тим виникають нові проблеми: волатильність ринку, енергетична бідність, дефіцит критичних матеріалів, потрібних для новітніх технологій, та недосконалість глобального регулювання енергетичних потоків [1; 5; 7]. Величезний вплив на ринок здійснюють геополітичні кризи — війна в Україні, суперництво за технологічне лідерство між Сполученими Штатами Америки та Китаєм. Як наслідок, збільшується увага до питань енергетичної незалежності, децентралізації та регіоналізації ринку. Розвинені держави розробляють довготермінові стратегії переходу до вуглецево-нейтральної економіки, в той час як країни, що розвиваються, мають справу з проблемами фінансування зеленої трансформації [3; 7]. В умовах енергетичної трансформації Україна, як країна-транзитер та член Європейського енергетичного співтовариства, відкриває для себе перспективи інтеграції в європейський простір чистої енергії [8; 10]. Це передбачає модернізацію енергетичної інфраструктури, активізацію внутрішнього ринку відновлюваних джерел енергії (ВДЕ) та зміцнення інституційного фундаменту енергетичної політики. Розробка гнучкої стратегії, заснованої на сценарному аналізі, дасть змогу ефективно реагувати на зміни на глобальному ринку та підвищити енергетичну незалежність України.

Література

1. International Energy Agency. World Energy Outlook 2023. URL: <https://www.iea.org/reports/world-energy-outlook-2023> (Дата звернення: 01.05.2025)
2. International Renewable Energy Agency (IRENA). Global Renewables Outlook 2023. URL: <https://www.irena.org/publications/2023> (Дата звернення: 01.05.2025)
3. World Energy Council. World Energy Scenarios 2024. URL: <https://www.worldenergy.org/publications> (Дата звернення: 01.05.2025)
4. Yergin D. The New Map: Energy, Climate, and the Clash of Nations. Penguin Press, 2020. 512 с.
5. Smil V. Energy and Civilization: A History. The MIT Press, 2017. 568 с.
6. Lovins A. Reinventing Fire: Bold Business Solutions for the New Energy Era. Chelsea Green Publishing, 2011. 352 с.
7. Офіс Президента України. Енергетична безпека та декарбонізація: стратегічні напрями. URL: <https://www.president.gov.ua> (Дата звернення: 01.05.2025)
8. Міністерство енергетики України. Національна енергетична стратегія України до 2050 року. URL: <https://mev.gov.ua> (Дата звернення: 01.05.2025)
9. Герус А. Енергетична політика України в умовах глобальних викликів. URL: <https://energy.gepolicy.org> (Дата звернення: 01.05.2025)
10. Ковальчук Л. Сценарії розвитку енергетичного сектору України в контексті глобальних трендів. *Економіка і держава*. 2022. № 9. С. 34–39.

Цікало А.А.
«Міжнародні економічні відносини», 5 курс
Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана
Науковий керівник – проф., д.е.н., завідувач кафедри
європейської економіки і бізнесу Федірко О.А.

ОЦІНКА КОНКУРЕНТНИХ ПЕРЕВАГ ТА ВИКЛИКІВ ДЛЯ ТОВАРНОГО ЕКСПОРТУ УКРАЇНИ ДО ЄС

У сучасних умовах, коли Україна проходить етапи глибокої трансформації економіки та продовжує інтеграцію до внутрішнього ринку Європейського Союзу, надзвичайно важливим є питання зміцнення позицій на зовнішніх ринках. Експортна діяльність є одним із ключових рушіїв економічного розвитку країни, джерелом валютних надходжень та інструментом формування національної конкурентоспроможності. Укладення Угоди про асоціацію між Україною та ЄС, зокрема створення Поглибленої та всеохоплюючої зони вільної торгівлі (ПВЗВТ), дало українським підприємствам можливість виходити на один із найбільших ринків світу з преференційними умовами. Крім того, статус кандидата на вступ до ЄС підвищує довіру до української продукції.

Україна має унікальну географічну перевагу завдяки близькості до країн Європейського Союзу (ЄС), що знижує логістичні витрати порівняно з іншими постачальниками. Поглиблена та всеохоплююча зона вільної торгівлі (ПВЗВТ) забезпечує безмитний доступ для 97% українських товарів, знижуючи бар'єри для експорту, що посилює

конкурентоспроможність. Для успішного експорту українських товарів до ЄС необхідно дотримуватися низки європейських стандартів, передбачених Угодою про асоціацію між Україною та ЄС, зокрема ПВЗВТ. Ці стандарти охоплюють технічні регламенти, санітарні та фітосанітарні заходи, а також вимоги до безпеки продукції [1].

У 2024 році загальний обсяг експорту до ЄС склав 24,83 млрд дол. США, що на 6,2% більше, ніж у 2023 році (23,39 млрд дол. США).

Таблиця 1 – Товарна структура експорту України з країнами ЄС в 2024 році

Код і назва товарів згідно з УКТ ЗЕД	Експорт		
	тис.дол. США	у % до 2023	у % до загального обсягу
Усього	24830921,3	106,2	100,0
I. Живі тварини; продукти тваринного походження	728483,0	110,4	2,9
II. Продукти рослинного походження	6770139,8	98,1	27,3
III. 15 Жири та олії тваринного або рослинного походження	3374789,3	113,2	13,6
IV. Готові харчові продукти	1975870,4	101,1	8,0
V. Мінеральні продукти	2032894,1	99,1	8,2
VI. Продукція хімічної та пов'язаних з нею галузей промисловості	487535,1	110,7	2,0
VII. Полімерні матеріали, пластмаси та вироби з них	230119,2	111,0	0,9
VIII. Шкури необроблені, шкіра вичинена	96807,0	149,0	0,4
IX. Деревина і вироби з деревини	1203457,5	95,9	4,8
X. Маса з деревини або інших волокнистих целюлозних матеріалів	145521,1	111,2	0,6
XI. Текстильні матеріали та текстильні вироби	530809,6	200,3	2,1
XII. Взуття, головні убори, парасольки	128494,4	257,9	0,5
XIII. Вироби з каменю, гіпсу, цементу	257183,5	111,0	1,0
XIV. 71 Перли природні або культивовані, дорогоцінне або напівдорогоцінне каміння	9606,2	101,3	0,0
XV. Недорогоцінні метали та вироби з них	2883334,4	95,1	11,6
XVI. Машини, обладнання та механізми; електротехнічне обладнання	2525082,4	129,0	10,2
XVII. Засоби наземного транспорту, літальні апарати, плавучі засоби	289638,6	128,8	1,2
XVIII. Прилади та апарати оптичні, фотографічні	52333,6	113,3	0,2
XIX. 93 Зброя, боєприпаси; їх частини та приладдя	1034,8	84,0	0,0
XX. Різні промислові товари	949872,5	114,8	3,8
XXI. 97 Твори мистецтва	13984,6	1610,8	0,1

Джерело: складено автором на основі [3]

Найбільшу частку в структурі експорту традиційно посідають продукти агропромислового комплексу, зокрема зернові культури, олійні та продукти їх переробки (олія). Частка аграрної продукції у товарному експорті до ЄС у 2024 році перевищила 40%. Така домінантність обумовлена як природно-кліматичними перевагами, так і відносною конкурентоспроможністю українського агросектору на європейському ринку.

Водночас зберігається вагома частка експорту недорогоцінних металів, що становить близько 11,6% у структурі. Однак ця галузь характеризується високою енергомісткістю, залежністю від глобальної ринкової кон'юнктури та зростаючим тиском регуляторних екологічних обмежень у межах Європейського зеленого курсу.

Позитивним трендом є зростання обсягів експорту продукції машинобудування — до 10,2% у 2024 році, з приростом у понад 29% порівняно з попереднім роком. Такий результат є свідченням поступової інтеграції українських підприємств до європейських виробничо-технологічних ланцюгів. Проте рівень локалізації виробництва залишається низьким, а експортери стикаються з низкою бар'єрів, серед яких: нестача висококваліфікованих кадрів,

дефіцит інвестицій у модернізацію виробництва та слабка інфраструктура сертифікації відповідно до норм ЄС.

Значний потенціал мають також товари з високою доданою вартістю (фармацевтика, електроніка, приладобудування), однак їхня частка в експорті залишається незначною — менше 3%.

У регіональному розрізі провідними торговельними партнерами України в ЄС у 2024 році були: Польща (4708,9 млн дол. США), Німеччина (2840,8 млн дол. США), Іспанія (2863,5 млн дол. США), Італія (1935,7 млн дол. США), Нідерланди (1990,4 млн дол. США). Загалом спостерігається тенденція до розширення співпраці не лише з країнами Центральної Європи, а й із західноєвропейськими державами.

Зокрема, експорт до Франції зріс на 53,2% у річному вимірі, що свідчить про зростаючу адаптивність українських виробників до європейських стандартів якості. Помітне зростання також зафіксовано у торгівлі з Бельгією (+138%), Грецією (+58,9%), Іспанією (+42,6%), а найбільший приріст — з Ірландією (+312,7%), що може свідчити про активізацію нішевих поставок або пробні партії нових товарів.

Таблиця 2 – Географічна структура експорту зовнішньої торгівлі товарами з країнами ЄС у 2024 році

	Експорт	
	тис. дол. США	у % до 2023
Усього	24830921,3	106,2
Австрія	626913,3	103,4
Бельгія	854415,4	238,0
Болгарія	1133587,5	125,3
Греція	409159,4	158,9
Данія	211556,2	97,3
Естонія	75547,2	81,8
Ірландія	61235,4	412,7
Іспанія	2863457,0	142,6
Італія	1935653,7	125,9
Кіпр	139753,3	129,7
Латвія	303853,1	93,8
Литва	594741,0	94,7
Люксембург	5087,2	149,1
Мальта	55195,9	78,7
Нідерланди	1990368,4	133,5
Німеччина	2840752,1	140,7
Польща	4708910,6	99,0
Португалія	235855,7	105,5
Румунія	1762025,1	46,8
Словаччина	942632,1	87,8
Словенія	63953,7	98,6
Угорщина	1152058,1	97,2
Фінляндія	46054,8	103,7
Франція	737760,1	153,2
Хорватія	65119,2	74,7
Чехія	919775,6	92,3
Швеція	95500,2	128,0

Джерело: побудовано автором на основі [4]

Незважаючи на досягнутий прогрес, розвиток торговельних відносин з Європейським Союзом стикається з низкою об'єктивних та суб'єктивних бар'єрів. Насамперед, це повільна адаптація українського бізнесу до норм і стандартів ЄС, зокрема екологічних, санітарних і фітосанітарних. Недостатній рівень інноваційності та низька частка високотехнологічної

продукції в експорті обмежують конкурентоспроможність на тлі індустріально розвинених держав.

Додаткові труднощі пов'язані з воєнною агресією, що спричинила руйнування інфраструктури, логістичні перебої, зростання ризиків ведення бізнесу та потребу в переорієнтації виробництва. Також актуальним залишається питання обмеженого доступу малих та середніх підприємств до фінансування, консультаційної підтримки та інституційного супроводу експорту.

У коротко- та середньостроковій перспективі ключовим пріоритетом має стати стимулювання експорту продукції з високою доданою вартістю через модернізацію виробничих потужностей, цифровізацію виробничих процесів та активне залучення інвестицій. Розвиток кластерних ініціатив, підтримка інноваційного підприємництва та інтеграція в європейські ланцюги доданої вартості є критично важливими для забезпечення довготривалої конкурентоспроможності.

Крім того, потребує посилення державна політика сприяння експорту, зокрема через реалізацію Національної експортної стратегії до 2030 року, створення експортно-кредитного агентства та інституцій з підтримки мікро- і малого бізнесу.

Отже, експортна діяльність України в межах інтеграції до внутрішнього ринку Європейського Союзу демонструє позитивну динаміку та значний потенціал. Проте для повноцінного використання наявних можливостей необхідне подолання системних викликів, модернізація економіки та переорієнтація на інноваційно-індустріальну модель розвитку. Стратегічне завдання полягає в зміцненні позицій України в глобальних ланцюгах доданої вартості, розширенні асортименту конкурентоспроможної продукції та формуванні стійкої експортної моделі з орієнтацією на європейські стандарти.

Література

1. Європейська комісія. EU-Ukraine Deep and Comprehensive Free Trade Area (DCFTA). URL: <https://trade.ec.europa.eu/access-to-markets/en/content/eu-ukraine-deep-and-comprehensive-free-trade-area> (Дата звернення: 01.05.2025)
2. Кабінет Міністрів України. Угода про асоціацію між Україною та ЄС. URL: <https://www.kmu.gov.ua/diyalnist/yevropejska-integraciya/ugoda-pro-asociacyu> (Дата звернення: 01.05.2025)
3. Державна служба статистики України. Зовнішня торгівля товарами України з ЄС у 2024 році. Товарна структура експорту. URL: https://ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2021/zd/tsztt_ES/tsztt_ES_u/arh_tsztt_es_2024_u.html (Дата звернення: 01.05.2025)
4. Державна служба статистики України. Зовнішня торгівля України з країнами ЄС у 2024 році. Географічна структура. URL: https://ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2021/zd/ztt_ES/ztt_es_u/arh_ztt_es_2024_u.html (Дата звернення: 01.05.2025)
5. World Economic Forum. Global Risks Report 2025. URL: <https://www.weforum.org/publications/global-risks-report-2025/> (Дата звернення: 01.05.2025)
6. Кабінет Міністрів України. Національна експортна стратегія до 2030 року: ключові пріоритети та стратегічні цілі. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/natsionalna-eksportna-stratehiia-do-2030-roku-na-mizhnarodnomu-torhovelnomu-forumi-predstavleni-kliuchovi-priorytety-ta-stratehichni-tsili> (Дата звернення: 01.05.2025)

ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ

У контексті євроінтеграційних процесів питання модернізації банківської системи України набуло особливої актуальності, оскільки адаптація практик корпоративного банківського управління в українських банках до європейських вимог та стандартів стає нагальною потребою розвитку банківського бізнесу в Україні. Імплементация європейських вимог та стандартів дозволить українським банкам підвищити якість корпоративного управління, збільшити вартість бізнесу, зміцнити довіру населення та бізнесу до банківського сектору, а тому євроінтеграція є одним з ключових пріоритетів розвитку банківської системи України.

Дослідниця Т. А. Слободян у своїй науковій статті відзначає значний потенціал розвитку українського ринку банківських послуг, що робить його привабливим для європейських банків [1, с. 259]. У зазначеному дослідженні висвітлено роль та завдання Національного банку України в частині євроінтеграції, а також аналізує сильні та слабкі сторони підписання угоди з ЄС для банківської системи України. Погоджуємося, що імплементация європейських стандартів у практику українського корпоративного банківського управління матиме як переваги, так і загрози та ризики, до яких має бути готовий регулятор.

В умовах євроінтеграції банківська діяльність України повинна орієнтуватися на європейські стандарти, що передбачають адаптацію до ключових принципів банківського контролю та нагляду. Особливу увагу слід приділити нормативним актам Базельського комітету з банківського нагляду, створеного в 1974 році, який розробляє міжнародні стандарти для забезпечення стабільності банківської системи. Одним із основних документів є Базельська угода 1988 року, відома як Базель I, яка встановлює три основні принципи: капітал банку складається з основного та додаткового капіталу, банки повинні формувати достатній капітал для покриття кредитного ризику, а також підтримувати співвідношення між капіталом та активами, з урахуванням коефіцієнта кредитного ризику, на рівні не менше 8% [2, с. 85-86]. Зазначені стандарти є основою для забезпечення фінансової стабільності та надійності банківської системи, знижуючи ризики дефолту в кризових ситуаціях. Урахування та впровадження цих принципів є необхідним кроком для успішної інтеграції української банківської системи в міжнародне фінансове середовище та підвищення її конкурентоспроможності на глобальному ринку.

Науковці І. М. Кречотень та О. О. Токар вважають, що на сьогоднішній день фінансова система України не відповідає стандартам розвинених економік країн Європейського Союзу. Це обумовлено тим, що вона не забезпечує достатньої фінансової автономії органів державної влади на різних рівнях. Відсутність ефективної бюджетної моделі, а також належної системи оцінки фінансового стану та якості управління державними фінансами створюють суттєві перешкоди для стабільного розвитку національної фінансової системи в контексті євроінтеграційних процесів України [3, с. 163].

Орієнтація України на європейський вектор розвитку визначає суттєві трансформації у функціонуванні банківської системи України. Інтеграційні процеси обумовлюють необхідність реформування корпоративного банківського управління на основі європейських стандартів та рекомендацій. Однією з характерних тенденцій цього процесу є поступове

зростання частки іноземного капіталу в банківській сфері, що сприяє посиленню довіри до українського бізнесу з боку міжнародних учасників ринку, а також стимулює впровадження принципів прозорості, належного корпоративного управління та ефективного ризик-менеджменту.

На думку дослідників В. Лисий та О. Сударенко, ефективне реформування та модернізація банківської системи України безпосередньо залежать від активної співпраці з міжнародними учасниками фінансово-правових відносин, серед яких ключову роль відіграють міжнародні фінансові організації, центральні банки інших країн, а також інституції, що формують глобальні регуляторні підходи. Така взаємодія не обмежується лише фінансовою підтримкою у вигляді кредитних програм, а охоплює також надання технічної допомоги, експертних консультацій щодо оптимізації банківського нагляду, розробки ефективних регуляторних механізмів, вдосконалення систем управління ризиками та корпоративного управління [4, с. 159].

Погоджуємося, що виконання рекомендацій та вимог міжнародних партнерів, зокрема тих, які стосуються гармонізації вітчизняного законодавства з європейськими нормами, сприятиме підвищенню рівня довіри з боку зовнішніх інвесторів та фінансових контрагентів. Зазначне створює передумови для зміцнення макроекономічної стабільності держави, активізації інвестиційної діяльності та покращення соціально-економічного добробуту населення. Утім, імплементація зарубіжного досвіду в національний контекст має здійснюватися з урахуванням специфіки внутрішнього середовища банківської діяльності.

Узагальнюючи погляди дослідників економічної науки щодо особливостей функціонування банківської системи України в умовах євроінтеграції, нами здійснено систематизацію та теоретичне узагальнення ключових векторів розвитку української банківської системи на шляху до євроінтеграції (рис. 1).

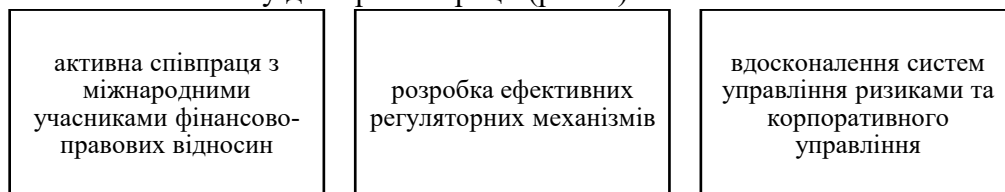

Рис. 1. Основні напрями розвитку банківської системи України в умовах євроінтеграції

Джерело: створено автором.

Залучення міжнародного досвіду та адаптація передових європейських практик дозволяють не лише модернізувати внутрішні механізми банківського регулювання, а й забезпечити відповідність глобальним стандартам фінансової стабільності. Успішне втілення цих напрямів створює сприятливе середовище для інвестицій, підвищує ефективність банківської діяльності та сприяє довгостроковому економічному зростанню. У результаті українська банківська система отримує реальні інструменти для зміцнення своєї ролі у процесі євроінтеграції.

Підсумовуючи усе вищезазначене, європейський вектор розвитку відкриває нові можливості для зростання конкурентних переваг українських банків, передусім за рахунок активного співробітництва з провідними фінансовими структурами ЄС. Така взаємодія сприяє не лише обміну досвідом, а й адаптації до інноваційних технологій та сучасних управлінських рішень, що підвищують якість банківських послуг та зміцнюють позиції українських банків на міжнародному ринку. Євроінтеграція виступає не просто зовнішнім вектором політики, а комплексним чинником внутрішньої модернізації банківської системи України. Вона

забезпечує фундамент для побудови ефективного, прозорого та стійкого фінансового сектору, здатного функціонувати відповідно до високих стандартів Європейського Союзу.

Література

1. Слободян Т. А. Банківська система України на шляху до євроінтеграції. Перспективи розвитку бухгалтерського обліку, аудиту, оподаткування та фінансів в умовах євроінтеграції: матеріали Всеукраїнської наук.-практ. інтернет-конф., 22 травня 2023 р., Миколаїв. Миколаїв: МНАУ, 2023. С. 258-261.
2. Цветков А. М. Поняття та сутність банківської діяльності в умовах євроінтеграції України. Правове регулювання фінансових послуг: національний, європейський, глобалізаційний виміри : матеріали науково-практичного круглого столу, м. Суми, 26 січня 2024 р. Суми: Сумський державний університет, 2024. С. 84-88.
3. Кречотень І.М., Токар О.О. Євроінтеграція України: стабілізація фінансової системи в умовах війни. Сталій розвиток: виклики та загрози в умовах сучасних реалій : матеріали II Міжнародної наук.-практ. Інтернет-конф., 06 черв. 2024 р. Полтава: Нац. ун-т ім. Юрія Кондратюка, 2024. С. 162–164.
4. Європеїзація національного права: проблеми, виклики та перспективи [Електронний ресурс]: тези доп. міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 24 квіт. 2024 р.) / відп. ред. Т. О. Гуржій. Київ : Держ. торг.-екон. ун-т, 2024. 226 с.

Сердюкова Є. С.,
«Міжнародні економічні відносини», 5 курс
Київський національний економічний Університет імені Вадима Гетьмана
Науковий керівник - д.е.н., проф., професор кафедри
європейської економіки і бізнесу Ткаленко С. І.

ГАЛУЗЕВА ТА ГЕОГРАФІЧНА СТРУКТУРА ПРЯМИХ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ У КИТАЇ (2021–2023 РОКИ)

Китай стабільно входить до числа найбільших отримувачів прямих іноземних інвестицій (ПІІ) у світі. Протягом останніх трьох років обсяги ПІІ в Китай залишалися високими, хоча динаміка коливалася під впливом пандемії та геополітичних факторів. Попри це, Китай зберіг позицію другого найбільшого реципієнта ПІІ у світі, на який у 2023 році припадало близько 21% глобальних інвестицій [4]. Важливо проаналізувати, куди саме спрямовуються ці інвестиції – які галузі економіки їх отримують та в яких регіонах країни вони концентруються. Це дасть змогу зрозуміти структурні тенденції китайської економіки та пріоритети іноземних інвесторів в останні роки.

ПІІ в Китаї концентруються головним чином у виробничому та сервісному секторах, тоді як сільське господарство отримує незначну частку. За даними Міністерства комерції КНР (MOFCOM), у 2022 році на третинний сектор (сфера послуг) припадало близько 69,6% освоєних іноземних інвестицій, на промисловість (вторинний сектор) – близько 30,2%, тоді як первинний сектор (сільське господарство, видобуток) отримав лише 0,3% [2,4]. Це свідчить, що основним «магнітом» для іноземного капіталу є сфера послуг та переробна промисловість. Для порівняння, у 2021 році тенденція була подібною: інвестиції в сектор послуг зросли на 16,7% і досягли 906,5 млрд юань (приблизно 142,8 млрд дол США) [1], підтверджуючи домінування послуг у структурі ПІІ.

Іноземні інвестиції в Китаї зосереджені в кількох провідних галузях економіки: промисловий сектор традиційно є одним з головних напрямів ПІІ. Зокрема, інвестори останнім часом надають перевагу високотехнологічному виробництву – таким галузям, як виробництво

фармацевтики, електроніки, автомобілебудування тощо, що відповідає курсу Китаю на індустріальне оновлення [2]. У 2022 році обсяг ПП у високотехнологічне виробництво зріс на вражаючі 58,8%, відображаючи переорієнтацію інвесторів на більш наукоємні підсектори. В цілому ж обробна промисловість залишається серед лідерів за обсягами залучених ПП [5].

Окрім виробничих інвестицій, іноземні компанії активно вкладаються у наукові дослідження і технологічні послуги, ІТ-сектор та суміжні напрямки. За офіційною статистикою, у 2022 році кількість новостворених підприємств з іноземним капіталом у високотехнологічних галузях сягнула 10885, а освоєні інвестиції – 68,3 млрд дол США [5]. Значна частина цих вкладень припадає на сектор інформаційних технологій та сектор науково-технічних послуг. В 2021 р. ПП у високотехнологічних сферах зросли сумарно на 17,1%, у тому числі вкладення в високотехнологічні послуги – на 19,2% [2]. Така динаміка свідчить про зростаючу популярність інноваційних сфер – інвестори прагнуть скористатися можливостями китайського ринку в галузі цифрової економіки, біотехнологій, «зелених» технологій.

Третинний сектор економіки Китаю є найбільшим реципієнтом іноземного капіталу. Окрім вже згаданих ІТ та R&D, значні обсяги ПП надходять у фінансові послуги, лізинг та бізнес-послуги, оптову і роздрібну торгівлю тощо. Наприклад, у 2022 році до сектора лізингу та бізнес-послуг залучено вагомому частку інвестицій, як і до фінансового сектора та торгівлі [2]. Сектор нерухомості також входить до провідних напрямків: у нього регулярно інвестують зарубіжні девелопери і фонди, зосереджуючись на комерційній нерухомості та інфраструктурних проектах. Загалом сім основних галузей – виробництво, бізнес-послуги, науково-технічні послуги, ІТ/зв'язок, торгівля, нерухомість і фінанси – сумарно охоплюють понад 86–91% усіх ПП в Китай [5]. Це свідчить про відносно диверсифіковану галузеву структуру інвестицій, де домінують сучасні промислові та сервісні сфери.

За останні три роки спостерігається зміна пріоритетів інвесторів на користь високотехнологічних та інноваційних галузей. Китайський уряд через політику «залучення інвестицій для високоякісного розвитку» заохочує ПП у сучасне виробництво і технології [3]. Результатом стало зростання частки високотехнологічних секторів у структурі ПП: інвестори активніше фінансують виробництво електромобілів, напівпровідників, медичного обладнання, а також розвиток фінтеху, електронної комерції, дослідницьких центрів тощо. Водночас традиційні галузі з нижчою доданою вартістю вже не залучають такого обсягу нових проектів, як раніше. Цікаво, що у 2023 році, на тлі загального спаду ПП, відбулося певне переформатування: вкладення у виробництво продемонстрували невелике зростання (+1,9% за 10 місяців 2023 р.), тоді як інвестиції у сектор послуг скоротилися на 15,9% [6]. Збільшення капіталовкладень спостерігалось в окремих сферах послуг, пов'язаних із виробництвом – зокрема, обсяги ПП у будівництво зросли на 30%, а в сектор наукових досліджень і проєктування – на 15,9% за січень-жовтень 2023. Таким чином, інвестори у постпандемічний період перерозподіляють ресурси на користь секторів, що підтримують індустріальний розвиток і інновації, що узгоджується зі стратегічними пріоритетами Китаю.

Географічно прямі іноземні інвестиції у КНР розподілені вкрай нерівномірно. Переважна їх частка спрямовується до прибережних східних провінцій, тоді як внутрішні (центральні та західні) регіони отримують значно менше інвестицій. У 2022 році на східний регіон (приморські провінції) припадало приблизно 87% від загальнонаціонального обсягу освоєних ПП, тоді як центральний регіон отримав близько 7%, а західний – лише біля 6%. Аналогічна картина спостерігалася і в 2023 році: Східний Китай залучив біля 87,1% ПП, центральний – 6,4%, західний – 6,5% [2]. Тобто, інвестиційна активність сконцентрована головно в узбережних провінціях.

Такий дисбаланс зумовлений історично: приморські території (Шанхай, Гуандун, Чжецзян, Цзянсу, тощо) були першими відкриті для зовнішнього світу і мають розвинену інфраструктуру, зручну логістику, доступ до морських портів і спеціальні економічні зони. Наприклад, провінція Гуандун традиційно лідирує за кількістю нових підприємств з іноземним капіталом та обсягом інвестицій, завдяки поєднанню промислового потенціалу та близькості до Гонконгу [3,4]. Шанхай – фінансовий центр країни – і сусідня Цзянсу також входять до топ-

реципієнтів ПП, приваблюючи інвесторів висококваліфікованими кадрами, великим споживчим ринком і сприятливим бізнес-кліматом. В сукупності 10 провінцій (усі вони на сході або узбережжі, за винятком одного-двох) забезпечують понад 85% іноземних інвестицій в країні [3]. Це підтверджує домінування прибережної зони в географії ПП.

Внутрішні райони Китаю – Центральна та Західна його частини – істотно відстають за обсягами залучених інвестицій. Причини включають слабшу інфраструктуру, віддаленість від основних торговельних шляхів, менш розвинену промислову базу та ринки. Так, у 2023 році на весь західний регіон (велика територія від Сичуаню до Сінцзяну) припало лише біля 10–11 млрд дол. США ПП [3], що співвідносно з однією провінцією Гуандун на сході. Проте центральні області (Хубей, Хунань, Хенань та інші) та окремі західні провінції починають привертати дедалі більше уваги інвесторів. Держава стимулює цей процес через створення внутрішніх спеціальних економічних зон, покращення інфраструктури та програми на кшталт розвитку Західного Китаю. В результаті темпи зростання ПП у глибинних регіонах випереджають середні по країні. Так, у 2021 році обсяг інвестицій, фактично освоєних у центральному Китаї, збільшився на 20,5% проти попереднього року, тоді як у східних провінціях приріст склав 14,6% [1]. У 2022 році тенденція зберіглася: приплив ПП до центрального та західного регіонів зріс на 28,6% та 24,6% відповідно, значно перевищивши темпи зростання на сході (+7,7%). Хоча в абсолютних цифрах частка внутрішніх областей все ще невелика, такі високі прирости свідчать про поступове переміщення інвестицій углиб країни. Наприклад, західна провінція Сичуань у 2023 р. ввійшла до числа найбільших отримувачів ПП (на неї припало понад 2% загальнонаціонального обсягу) [1,2], залучаючи проєкти у сферах автомобілебудування та електроніки. Центральна провінція Хубей після створення там інноваційних індустріальних парків також фіксує пожвавлення інвестиційної активності в обробній промисловості та логістиці. Таким чином, хоча узбережжя Китаю продовжує домінувати, географія іноземних інвестицій поступово розширюється, і внутрішні регіони отримують дедалі більшу увагу.

Окремо варто відзначити успіхи великих міжрегіональних економічних кластерів. Економічний пояс річки Янцзи (міста і провінції вздовж Янцзи, від Шанхаю через Хубей до Сичуаню) став одним з головних «магнітів» для ПП – у 2023 році на нього припадало понад 50% всіх іноземних інвестицій у країні [3]. Це свідчить про концентрацію капіталу у містах, розташованих уздовж цього транспортного коридору. Натомість північні та віддалені західні райони поки що отримують значно менше прямих інвестицій, хоча ініціативи на кшталт «Поясу і шляху» (BRI) та розвиток нового Шовкового шляху можуть у довгостроковій перспективі підвищити їх інвестиційну привабливість.

Аналіз останніх трьох років (2021–2023) показує, що Китай не лише зберіг значні обсяги залучення прямих іноземних інвестицій, але й певною мірою змінив їхню структуру відповідно до національних пріоритетів розвитку. Галузева структура ПП характеризується домінуванням сфери послуг і високотехнологічного виробництва. Іноземні інвестори дедалі більше спрямовують кошти у сектори, пов'язані з інноваціями – ІТ, наукові дослідження, сучасне машинобудування, електроніку, фінансові та бізнес-послуги. Частка традиційних секторів низької доданої вартості (як-то текстиль або просте складання) продовжує знижуватися. В географічному розрізі основним «полюсом» тяжіння інвестицій залишаються прибережні провінції Східного Китаю, які забезпечують лівову частку ПП завдяки розвинутій економіці та інфраструктурі. Втім, центральні та західні регіони КНР демонструють пришвидшене зростання інвестиційної активності, сигналізуючи про поступове – хоч і повільне – вирівнювання регіональної диспропорції.

Останні тенденції вказують, що фокус іноземних інвесторів зміщується у бік секторів, які підтримують курс Китаю на інноваційний розвиток і технологічну самодостатність. Незважаючи на певний відтік капіталу в 2023 році через глобальні економічні виклики та карантинні наслідки, Китай залишається одним із найпривабливіших ринків для ПП. Зусилля уряду (спрощення доступу до ринку, податкові пільги для пріоритетних галузей, розширення каталогу «заохочуваних» для іноземців сфер [1]) мають на меті закріпити позитивні структурні

зміни – збільшення інвестицій у високі технології та розширення географії ПІІ. Очікується, що в міру покращення світової кон'юнктури та реалізації нових ініціатив (таких як вступ у силу угоди RCEP для азійських інвесторів) Китай продовжить утримувати значні обсяги ПІІ, а його галузева та регіональна структура інвестицій стане ще більш збалансованою та орієнтованою на якісний розвиток економіки.

Список використаних джерел

1. China's FDI Inflows Hits Record High in 2021, 14.9% Surge Over 2020. *China Briefing News*. URL: <https://www.china-briefing.com/news/chinas-fdi-record-high-2021-global-fdi-rebound-services-high-tech-industry/#:~:text=FDI%20jump%20into%20the%20service,tech%20sectors>.
2. China's FDI Trends 2023: Sources, Destinations, and Key Sectors. *China Briefing News*. URL: <https://www.china-briefing.com/news/chinas-fdi-trends-sources-destinations-and-key-sectors-2022/#:~:text=,Finance>.
3. China's FDI Trends 2024: Key Sources, Destinations, and Sectors. *China Briefing News*. URL: <https://www.china-briefing.com/news/chinas-fdi-trends-2024-key-sources-destinations-and-sectors/#:~:text=Province>.
4. Foreign investment in China - Santandertrade.com. *Santander Trade*. URL: <https://santandertrade.com/en/portal/establish-overseas/china/foreign-investment/#:~:text=According%20to%20the World%20Investment%20Report,Taiwan>.
5. Statistical Bulletin of FDI in China. *Ministry of Commerce of the People's Republic of China*. URL: <https://fdi.mofcom.gov.cn/resource/pdf/2024/03/14/564085296c88430c98e426696f3751e1.pdf#:~:text=In%202022,%20FDI%20mainly%20flowed,See%20Appendix%203%20for%20details>.
Ministry of commerce people's republic of China. URL: <https://english.mofcom.gov.cn/>

Вовченко К.О.

«Міжнародні економічні відносини», 5 курс
Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана

Науковий керівник - к.е.н., доцентка кафедри європейської економіки і бізнесу Вінська О. Й.

СПРИЯННЯ ГЕНДЕРНІЙ РІВНОСТІ ЯК ІНСТРУМЕНТ ЕКОНОМІЧНОГО ПРОГРЕСУ В РОЗВИНЕНИХ КРАЇНАХ

Справедливий і безпечний світ є основною метою визначеною Цілями сталого розвитку ООН [1]. Сприяння гендерній рівності посідає важливе місце серед цих цілей і виступає показником суспільної зрілості, раціонального використання ресурсів, інноваційності, справедливості, соціальної згуртованості та гармонійного співіснування. Гендерна рівність є не лише етичним стандартом, але й практичним механізмом, що забезпечує ефективне функціонування та розвиток суспільства і держави. Досвід розвинених країн підтверджує, що сприяння гендерній рівності є стратегічним фактором економічного зростання.

Гендерна рівність має значний вплив на формування рівня щастя в суспільстві. У країнах, де гендерна рівність є пріоритетним напрямом політики, громадяни мають вищий рівень задоволеності життям [2]. Це пояснюється тим, що рівність створює сприятливе середовище, у якому кожен має можливість реалізувати свій потенціал без страху, осуду чи дискримінації. Вільний вибір соціальних ролей та повага до різних форм самовираження сприяють розвитку гармонійного, активного суспільства. Ці чинники у свою чергу сприяють зростанню продуктивності праці; зниженню рівню стресу та покращенню загального стану здоров'я населення, що зменшує витрати на охорону здоров'я та підвищує загальну працездатність населення. Окрім того, забезпечення рівних можливостей сприяє зростанню інноваційного потенціалу, адже самовираження стимулює творчість та інновації; розвитку нових технологій та бізнес-моделей, адже громадяни, мають можливість реалізувати свої ідеї без страху та осуду; забезпеченню соціальної стабільності, що знижує витрати на

врегулювання конфліктів і боротьбу з насильством; залученню інвестицій і розвитку бізнесу тощо.

Результати досліджень свідчать про корисність сприяння гендерній рівності. Гендерна нерівність спричиняє нераціональне використання економічного потенціалу, обмежуючи залученість населення до трудової діяльності та знижуючи рівень валового внутрішнього продукту (ВВП) країни. Дослідження Міжнародного валютного фонду підтверджують, що збільшення участі жінок у робочій силі сприяє зростанню ВВП країни [2]. Зокрема, Швеція демонструє ефективність політики гендерної рівності - економіка країни процвітає завдяки активному залученню жінок до різних сфер. Економічні показники свідчать, що якщо частка працездатних жінок у світовому масштабі досягла б рівня 80 %, як у Швеції, глобальний ВВП збільшився б на 6 трлн доларів. Аналогічні розрахунки показують, що досягнення такого рівня рівності в Україні могло б призвести до зростання ВВП країни на 9%. [1]. Крім того, розвинуті суспільства демонструють нижчий рівень бідності, оскільки рівний доступ до освіти та працевлаштування дозволяє більшій кількості громадян досягати фінансової незалежності [2]. Гендерна рівність також сприяє підвищенню частки людського капіталу, що позитивно впливає на загальний економічний прогрес та зростання національного багатства.

Попри значні зусилля у сприянні гендерної рівності, суспільство досі стикається з низкою бар'єрів, що перешкоджають її впровадженню. Від жінок часто не приймають ініціативність, активну участь в робочих процесах і дискусіях, не сприймають їх як рівних колег та лідерок. У багатьох суспільствах зберігаються усталені стереотипи, що зводять жіночу роль до підлеглої позиції, формуючи упередження щодо їхньої нібито недостатньої ефективності, обмеженості управлінських навичок та неспроможності якісно виконувати лідерські завдання. Відповідно такі обмеження створюють значний соціальний та економічний дисбаланс - жінки, які прагнуть професійного зростання нерідко стикаються з нерозумінням і осудом, що стримує їхні кар'єрні можливості. Недостатній рівень підтримки культури жіночого лідерства та підприємництва, гендерні упередження у корпоративній культурі, а також неналежне управління кадровим потенціалом стають системними бар'єрами для жінок, які прагнуть займати керівні посади. Їхні амбіції часто інтерпретуються як відмова від "традиційного призначення". Гендерні стереотипи завдають шкоди не лише жінкам, але й чоловікам, які бажають долучитися до виховання дітей чи розподілу побутових обов'язків. Обмеження свободи вибору та реалізації професійного потенціалу кожної людини гальмує суспільний розвиток та економічне зростання, позбавляючи державу можливості максимально використати ресурси і здібності кожного/кожної.

Ще одним негативним наслідком гендерної нерівності є обмеження існуючого інтелектуального та трудового потенціалу. У професійній діяльності нерідко відбувається оцінювання працівників/працівниць не за їхніми компетенціями та навичками, а за ознакою статі, що призводить до узагальнень і заниження професійної цінності. Зокрема, коли жінка обирає стереотипно усталену чоловічу спеціальність, вона зіштовхується з упередженим ставленням, недостатньою увагою з боку викладачів чи керівників, а також проявами недовіри до її професійної придатності, що призводить до блокування її потенціалу. До того ж, у такому випадку, не враховується гендерно стереотипне формування суспільних установок з дитинства, які впливають на вибір професійної траєкторії – через які значна частина жінок навіть не розглядає можливість здобуття освіти у сферах, що вважаються «нетиповими» для їхньої статі. Аналогічна ситуація виникає і у випадку чоловіків, які прагнуть працювати в професіях, традиційно асоційованих із жінками. Таким чином, суспільство штучно обмежує професійні можливості представників обох статей, що є не лише дискримінаційним, а й економічно недоцільним. Люди, які не мають змоги комфортно реалізувати свій потенціал у вибраній сфері, втрачають мотивацію, що негативно позначається на продуктивності праці та загальному економічному розвитку. Ця проблема набуває особливої актуальності в умовах дефіциту кадрів, спричиненого війною в Україні: жінки дедалі частіше заміщують на ринку праці чоловіків. Першочерговим завданням задля адаптації ринку праці до екстремальних

умов є створення сприятливих умов для всіх кваліфікованих та мотивованих працівників, незалежно від їхньої статі.

Відсутність належного пристосування до сучасних потреб ринку праці закріплює існування явища «невидимості жінок» у професійній сфері, що зводиться до їхньої фактичної асиміляції з чоловіками, а також до знецінення їхнього внеску у суспільний та економічний розвиток. Одним із проявів цього явища є системне заниження значущості професійних досягнень жінок. Зокрема, нерідко трапляються випадки, коли жінки виконують аналогічні завдання, що й чоловіки, однак їхні посади формально визначаються на нижчому рівні. Крім того, існує практика примусового призначення жінок на менш відповідальні посади, попри їхню кваліфікацію та професійні амбіції. Умови праці також залишаються недостатньо адаптованими до потреб жінок, особливо в професіях, що традиційно вважаються чоловічими - це стосується як організації робочого простору, так і внутрішніх процесів, що формують трудове середовище. Всі ці фактори демотивують і не викликають стимулу для кар'єрного та професійного зростання – що є несприятливим не лише для професійного розвитку індивіда, а й для суспільного та економічного прогресів загалом.

Країни Європейського Союзу також стикаються зі зниженням народжуваності та нестачею робочої сили, що обумовлює необхідність реалізації політики гендерної рівності не лише як соціального, а й як економічного пріоритету. Для ефективного використання кадрового потенціалу в ЄС запроваджуються системні заходи, спрямовані на усунення структурних бар'єрів та забезпечення рівних можливостей на ринку праці. Таким чином, для забезпечення рівного представництва у корпоративному управлінні Нідерланди, Італія та Франція застосовують гендерні квоти, які регламентують мінімальну частку жінок у керівних органах компаній та державних установ. Ще одним механізмом є гендерно-нейтральні системи оцінки роботи у Швеції, Литві та Португалії, що спрямовані на усунення упередженого підходу до формування посадових окладів і створення рівних умов для професійного розвитку. Деякі країни ЄС, зокрема Франція, Італія, Португалія та Велика Британія, запровадили обов'язкове щорічне звітування роботодавців щодо рівності оплати праці, що передбачає надання офіційних звітів про гендерний баланс у системі зарплат [3].

З метою сприяння гендерній рівності, а саме застосування практик для задоволення та врахування потреб жінок та чоловіків різних вікових і соціальних груп під час розподілу та використання бюджетних коштів, більш ніж 80 країн, включно з Україною (завдяки співпраці з Швецією, Австрією та автономією Андалусією) [4], впроваджують гендерно орієнтований підхід. Згідно з визначенням Організації Об'єднаних Націй, інтеграція гендерного підходу – це процес оцінювання впливу стратегічних заходів, законодавства та програм на жінок і чоловіків у всіх сферах та на всіх рівнях. Підхід передбачає врахування їхніх інтересів та досвіду під час розроблення, реалізації та оцінювання політики, щоб забезпечити рівні можливості та вигоди для обох статей. Таким чином, впровадження гендерно орієнтованого підходу в бюджетний процес спрямовано на підвищення якості державної політики, програм та заходів, а також забезпечення більш ефективного розподілу ресурсів[5].

Гендерна нерівність є перешкодою для економічного зростання та соціального прогресу. Основним чинником забезпечення гендерної рівності на ринку праці є глибоко вкорінені стереотипні уявлення про трудові ролі жінок і чоловіків. Подолання цих обмежень та створення умов ненав'язаного вибору професійного шляху сприятиме економічному розвитку, збільшенню частки зайнятих і загального підвищення добробуту суспільства. Досягнення гендерної рівності — це складний і багатовимірний процес, адже забезпечення рівних прав та можливостей для жінок і чоловіків має бути інтегрованим у всі сфери життя [5]. Незважаючи на те, що повної рівності досягти неможливо, її максимальне скорочення є не лише питанням справедливості, а й важливим кроком до ефективного використання робочої сили, що сприятиме економічному зростанню України та її інклюзивному відновленню [6] післявоєнних потрясінь. Подолання неосвіченості та впровадження інклюзивних підходів у суспільному та економічному житті дозволить суспільству повною мірою реалізувати свій кадровий потенціал, забезпечивши стабільний розвиток і адаптацію до нових викликів. Це

також питання виживання, адже сучасна економіка та суспільство повинні змінюватися відповідно до умов та вимог часу. Сприяння гендерній рівності в Україні — це необхідний крок для забезпечення спроможності та прогресу держави.

Література

1. Сніжинська М. Гендерна рівність - запорука успішного та сталого бізнесу. Справедливість для чоловіків і жінок – серед пріоритетів у сучасного бізнесу. Апостроф. 2021. URL: <https://apostrophe.ua/ua/article/business/2021-07-19/gendernoe-ravenstvo---zalog-uspeshnogo-i-ustoychivogo-biznesa/40808>
 2. Гендерна рівність це шлях до справедливого світу. Green Welfare. 2025. URL: <https://welfare.green/genderna-rivnist-ce-shlyakh-do-spravedlivogo-svitu/>
 3. Best practices in EU countries. EU countries engage in fighting the gender pay gap on the national level.. European Commission. 2019. URL: https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/policies/justice-and-fundamental-rights/gender-equality/equal-pay/best-practices-eu-countries_en
 4. GENDERRESPONSIVE BUDGETING PROJECT IN UKRAINE: Results and Reflections. GRB project. URL: <https://genderburo.info/wp-content/uploads/2021/03/grb-result-book-final-002-1.pdf>
 5. ГЕНДЕРНО ОРІЄНТОВАНИЙ ПІДХІД У БЮДЖЕТНОМУ ПРОЦЕСІ. Іваніна Т. та ін. ; Міністерство фінансів України. Київ, 2020. URL: <https://genderburo.info/wp-content/uploads/2021/02/d09fd0a0d090d09ad0a2d098d0a7d09dd098d099-d09fd086d094d0a0d0a3d0a7d09dd098d09a-d093d095d09dd094d095d0a0d09dd09e-d09ed0a0d086d084d09dd0a2d09ed092d090d09dd098d099-d09fd086d094d0a5d086d094-.pdf>
- Сахарук О. Чи справді в українській армії немає статі?. Жінки – це 50% успіху України. 2024. URL: <https://50vidsotkiv.org.ua/chy-spravdi-v-ukrayinskij-armiyi-nemaye-stati/>

Горєлов Денис Олегович

«Міжнародні економічні відносини», 5 курс

Київський національний економічний

університет імені Вадима Гетьмана

Науковий керівник – доцент кафедри європейської інтеграції Леценко Катерина Андріївна

ОБОРОННІ ІННОВАЦІЇ ЯК СТРАТЕГІЧНИЙ ЧИННИК ФОРМУВАННЯ МІЖНАРОДНОЇ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ У ПОВОЄННИЙ ПЕРІОД

Початок повномасштабної війни росії проти України у 2022 році показав, що розвиток технологій та їх поширеність серед усього населення дозволяє стримувати натиск переважаючих сил противника та вижити в умовах асиметричної війни. Оборонні інновації завжди були рушієм безпеки держави та її майбутнього, а прозора система розвитку бізнесу та захист інтелектуальної власності лише пришвидшує темп розвитку виробів та рішень, які можна експортувати.

Безпілотні системи стали новою зброєю, яка несе ще більшу небезпеку – такі засоби є дешевими відносно поширеним видам ураження, більш точними, ефективно поєднуються зі штучним інтелектом та потребують меншої кількості ресурсів і ланцюгів постачання для виробництва.

Станом на 2025 рік, український оборонний сектор докорінно змінився — він налічує більше 600 компаній та 300 тисяч працівників, з яких 40 є іноземними та функціонують всередині країни [1]. Український ОПК має міцну основу з державних та приватних

підприємств, що виробляють свої власні зразки та модернізує ті, що були успадковані ще з СРСР та має унікальний шанс стати світовим “центром” експорту ефективного озброєння та рішень, перевірених у найбільшій технологічній війні сьогодення.

Оборонно-промисловий комплекс (ОПК) України може стати великою частиною формування міжнародної конкурентоспроможності економіки у повоєнний період завдяки досвіду та реформам, набутим за останні три роки. Важливо розуміти, що ОПК має багато успішних кейсів, але перед ним досі стоїть ще більша кількість викликів.

Цифровізація є одним з найголовніших рушіїв інновацій. Уряд активно працює над диджиталізацією системи закупівель, створюючи умови для швидкого забезпечення потреб підрозділів. Також, створюються можливості для виробників, вже запущений портал “Партнер.МОУ”, який дозволяє виробникам випробовувати та імплементувати свої засоби та рішення для Сил Оборони України [2]. Окрім цього, цифровізація підвищує якість комунікації із державою. “Бібліотека комплектуючих” – вебпродукт, розроблений Міністерством з питань галузей стратегічної промисловості України, що має на меті допомогти виробникам позбутись залежності від іноземних комплектуючих [3]. Таким чином, цифровізація створює умови для розвитку прозорості галузі, зменшує корупційні ризики та навантаження на виробників, підвищує суперництво між компаніями, що зробить ринок більш підготовленим до конкурентоспроможності на міжнародній арені.

Другим важливим аспектом є дерегуляція та швидкість тестування зразків озброєння. Закони та постанови, що були введені до 2022 року, ніколи б не дали можливість швидко забезпечувати потреби бригад. Ще з початку повномасштабної війни, уряд ввів нові постанови, які регулярно оновлюються, все це робиться для спрощення процесу постачання і кодифікації озброєння та іншої номенклатури. Такими є постанова №1275, дозволила укладати прямі договори між виробниками та військовими частинами без стандартних закупівельних процедур, окрему інструкцію, яка скорочує кодифікацію озброєння до 10 днів і зменшує пакет документів до п’яти та багато інших нововведень, що прискорює надходження нових зразків у війська. Подальші регуляторні спрощення знизять бар’єр входу в ОПК, що підвищить довіру з боку інвестора та пришвидшить процеси до кодифікації озброєння задля участі у великих закупівельних процесах.

Третьою перевагою є зростаюча стартап екосистема та фінансування проєктів, що оцінює вироби на ранніх стадіях. В Україні присутні іноземні та українські “military technology” фонди (MITS, Neznamni, D3, Double Tap Investments, MITS Capital, Freedom Fund VC тощо), а також працює державний акселератор Brave1 [4]. Регулярні хакатони, форуми, виставки, пітч сесії дозволяють виробникам презентувати свої продукти та рішення, залучати фінансування і будувати нові партнерства всередині та за межами України. Усі вищезгадані події не проходять без участі представників та експертів з-за кордону, що дозволяє “експортувати” досвід. Також важливо згадати про спілки зброярів, що представляють інтереси останніх, за час воєнного стану, такими стали Технологічні сили України (ТСУ), що працюють над підтримкою найбільших виробників безпілотних систем. Сьогодні виробник вже має початкову інфраструктуру звернутись для отримання для консультацій, кооперації, отримання юридичної допомоги та залучення коштів.

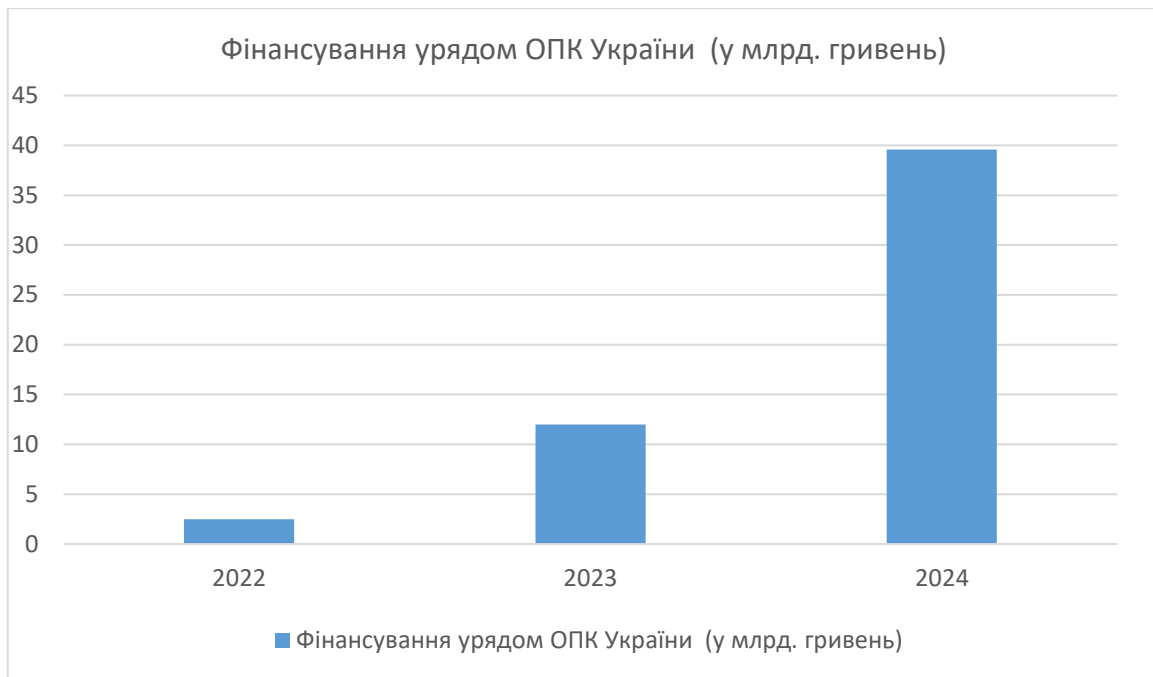

Рис. 1. Бюджет розвитку ОПК України у період 2022-2024 років.

Джерело: [5]

Наприкінці, увагу слід перемістити на створення доданої вартості оборонної сфери. В Україні. Для того, щоб досягти успіху на міжнародній арені, дані заходи повинні стати однією системою, в яку інтегруються органи влади, виробники, українські та іноземні інвестори. Дерегульований ОПК із прозорими правилами гри та верховенством права дозволить розвивати українську економіку й надалі, після повномасштабної війни. Рішення, які створюються сьогодні будуть потрібні у всьому світі, а “battle-proven” українські вироби стануть основою для озброєння іноземних армій світу, але лише за сприятливих умов.

У той самий час є перелік недоліків, яких необхідно уникнути. Такою є заборона експорту озброєння та відсутність сталих контрактів, що змушує виробників, зокрема приватні компанії, працювати не на повну потужність і задумуватись над релокацією виробництва. Згідно з опитуванням, станом на лютий 2025 року, 85% з 34 опитаних приватних компаній різного масштабу задумувались над цим або вже зробили цей крок [6]. На сьогодні, держава – єдиний замовник, який не може повністю покрити потужності індустрії, що створює конфлікт, так як остання недозавантажена, що спричиняє скорочення персоналу та перспективу переміщення. Важливим фактором є те, що за кордоном збільшується попит на вітчизняні продукти, які виробник не може продати, а звідси – заробити кошти та просувати позитивний імідж України. Уряд повинен провести обговорення із представниками ОПК, Міністерством економіки та іншими сторонами, щоб досягти спільного рішення, зняти заборону на експорт та провадити чіткі засоби його контролю. Згідно опитуванню Технологічних сил України, виробники визначають наступні перешкоди у роботі.

Рис. 2. Нове опитування ТСУ — вимушена релокація виробників зброї за кордон

Джерело: [6]

Ще однією перешкодою є короткострокові контракти. Виробники не мають впевненості у попиті на наступний рік. Важливо зазначити, що виробництво БПЛА типу “літак”, надводних або підводних безпілотних комплексів займає багато часу, деякі позиції можуть виготовлятися більше декількох місяців. Через це підприємства змушені працювати без операційних коштів. Державі потрібно впровадити довші контракти, зміни у законодавстві та запровадження механізмів компенсації курсових різниць, аби забезпечити роботу компаній.

Україна – це унікальний живий полігон. Наші оборонні технології випробовуються у найсуворіших бойових умовах, що надає їм безцінного статусу «battle proven» – перевірених у бою. Це відкриває нашим виробникам широкі двері на міжнародні ринки.

Але є великий ризик, що цей вражаючий ривок може виявитися тимчасовим. І щоб цього не сталося, держава має терміново прибрати критичні перешкоди. Йдеться про короткі контракти, бюрократичні обмеження на експорт та відсутність нормального стратегічного діалогу з приватним сектором. Виробники не мають впевненості у завтрашніх замовленнях, працюють буквально «з коліс», без необхідних резервів, і вже зараз замислюються про перенесення виробництва за кордон. Це не тільки б’є по економічному потенціалу галузі тут і зараз, а й ризикує позбавити Україну одного з найпотужніших двигунів майбутнього економічного зростання.

Щоб зберегти лідерство в оборонних інноваціях і перетворити його на нашу сталу конкурентну перевагу, потрібна злагоджена робота держави. Це означає подальшу дерегуляцію, цифровізацію, створення довгострокових фінансових інструментів підтримки, реальну допомогу з експортом та надійний захист інтелектуальної власності. Тільки коли інноваційна оборонна екосистема стане повноцінною частиною нашої національної економіки, Україна зможе не тільки перемогти, а й збудувати по-справжньому нову державу – технологічну, надійно захищену та конкурентоспроможну на світовій арені.

Література

1. Стаття Мілітарний “В Україні працюють понад 40 іноземних оборонних компаній, 19.11.2024 URL: <https://military.com/uk/news/v-ukrayini-pratsyuyut-ponad-40-inozemnyh-oboronnyh-kompanij/>;
2. Офіційний сайт порталу “Партнер.МОУ” URL: <https://partner.mod.gov.ua/>;
3. Офіційний сайт Міністерства з питань галузей стратегічної промисловості України, 08.05.2025 URL: [https://mspu.gov.ua/news/bilshe-ukrainskykh-komponentiv-v-ukrainskii-zbroi-minstratehprom-zapuskaie-biblioteku-komplektuiuchykh-dlia-vyrobnykiv-zbroi#:~:text=Бібліотека%20комплектуючих%20%20це%20безпечна%20цифрова,задля%20збільшення%20виробництва%20української%20зброї.](https://mspu.gov.ua/news/bilshe-ukrainskykh-komponentiv-v-ukrainskii-zbroi-minstratehprom-zapuskaie-biblioteku-komplektuiuchykh-dlia-vyrobnykiv-zbroi#:~:text=Бібліотека%20комплектуючих%20%20це%20безпечна%20цифрова,задля%20збільшення%20виробництва%20української%20зброї.;);
4. Стаття Mind “Український Defence-Tech переживає інвестиційний бум: обсяги фінансування зросли в 10 разів – звіт” 19.04.2025 URL: [https://mind.ua/news/20288110-ukrayinskij-defence-tech-perezhivae-investicijniy-bum-obsyagi-finansuvannya-zrosli-v-10-raziv-zvit](https://mind.ua/news/20288110-ukrayinskij-defence-tech-perezhivae-investicijniy-bum-obsyagi-finansuvannya-zrosli-v-10-raziv-zvit;);
5. Стаття Слово і Діло “Якими здобутками відзначився український ОПК за час повномасштабної війни” 23.12.2024 URL: <https://www.slovoidilo.ua/2024/12/23/infografika/bezpeka/yakymy-zdobutkami-vidznachyvsvya-ukrayinskyj-opk-chas-povnomasshtabnoyi-vijny>;
6. Дослідження ТСУ “Вимушена релокація виробників зброї за кордон” 24.03.2025 URL: <https://techforce.in.ua/news/article/nove-opituvannya-tsu-vimushena-relokaciya-virobnikiv-zbroyi-za-kordon>.

*Полуянова А.М.
«Міжнародні економічні відносини», 5 курс
Київський національний економічний
Університет імені Вадима Гетьмана
Науковий керівник – к.е.н., доцент кафедри європейської
економіки і бізнесу Лещенко К.А.*

ТРАНСФОРМАЦІЯ ЕНЕРГЕТИЧНОГО СЕКТОРУ ЄС У КОНТЕКСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МІЖНАРОДНОЇ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ

Енергетичний сектор Європейського Союзу переживає безпрецедентну трансформацію, спрямовану на досягнення кліматичної нейтральності до 2050 року при одночасному збереженні та посиленні міжнародної конкурентоспроможності економіки ЄС. Ця масштабна трансформація відбувається під впливом низки чинників, серед яких ключовими є геополітична нестабільність, волатильність цін на енергоносії, технологічні інновації та глобальна кліматична криза.

Від початку енергетичної кризи 2021–2022 років, спричиненої російським вторгненням в Україну та маніпуляціями на газовому ринку, Європейський Союз суттєво прискорив темпи декарбонізації та диверсифікації енергетичних джерел. Ініціатива REPowerEU, запроваджена у травні 2022 року, стала відповіддю на енергетичну залежність від Росії та передбачає прискорене розгортання відновлюваних джерел енергії, підвищення енергоефективності та диверсифікацію поставок [1].

Стратегічний перехід до відновлюваних джерел енергії створює подвійну перевагу для ЄС: зниження залежності від імпортованих викопних палив та зменшення вуглецевого сліду. Станом на початок 2025 року частка відновлюваної енергії в енергетичному міксі ЄС досягла майже 35%, що випереджає проміжні цілі на шляху до досягнення 45% до 2030 року [2]. Важливим аспектом трансформації енергетичного сектору ЄС є розвиток "зеленого"

водню, який розглядається як ключовий енергоносіє для декарбонізації промисловості та транспорту.

Європейська воднева стратегія передбачає інвестиції у розмірі понад 470 млрд євро до 2030 року та створення інтегрованої водневої інфраструктури. Для підтримки конкурентоспроможності в умовах зростаючих глобальних кліматичних амбіцій, ЄС впровадив механізм вуглецевого коригування імпорту (СВАМ), який уже частково функціонує з жовтня 2023 року. Цей інструмент спрямований на запобігання "вуглецевому витоку" та вирівнювання конкурентних умов для європейських та іноземних виробників. Паралельно інтенсифікуються зусилля з підвищення енергоефективності в усіх секторах економіки.

Директива з енергоефективності встановлює амбітні цілі щодо зниження енергоспоживання на 13% до 2030 року порівняно з прогнозами 2020 року. Модернізація будівель, промислових процесів та транспортних систем сприяє не лише декарбонізації, але й зниженню енергетичних витрат, що підвищує конкурентоспроможність європейських підприємств на глобальних ринках. Важливим елементом трансформації є технологічні інновації та цифровізація енергетичного сектору. Розумні мережі, системи зберігання енергії та цифрові платформи для управління енергоспоживанням дозволяють оптимізувати використання енергоресурсів та інтегрувати зростаючу частку відновлюваної енергії.

Особливої ваги набуває залучення приватного сектору та розвиток зелених фінансових інструментів. Ринок зелених облігацій ЄС демонструє стабільне зростання, досягнувши обсягу понад 300 млрд євро у 2023 році, що свідчить про зростаючу довіру інвесторів до енергетичного переходу [3].

Інвестиції у дослідження та розробки у сфері чистих технологій перевищили 20 млрд євро на рік, що посилює технологічне лідерство ЄС. Для фінансування енергетичного переходу ЄС застосовує комплексний підхід, що поєднує державні та приватні інвестиції. План InvestEU, Фонд справедливого переходу та інші фінансові інструменти мобілізують значні ресурси для підтримки регіонів та секторів, найбільш вразливих до змін. Таксономія сталого фінансування спрямовує приватні інвестиції у проекти, що відповідають критеріям екологічної стійкості.

Поряд з технологічними викликами, трансформація енергетики ЄС має важливий соціальний вимір. В окремих країнах зростає суспільний опір спорудженню нових вітрових або сонячних установок через екологічні, візуальні чи економічні чинники. Це вимагає активного діалогу з громадськістю, розробки механізмів компенсацій та адаптації вразливих груп населення [4].

Втім, енергетична трансформація стикається з викликами, серед яких – соціальна справедливість переходу, забезпечення стабільності енергопостачання та конкуренція з боку інших регіонів світу, які інвестують у чисті технології. США з програмою Inflation Reduction Act та Китай з масштабними інвестиціями у відновлювану енергетику створюють додатковий конкурентний тиск. У відповідь ЄС розробив План промислових чистих технологій та посилив інструменти державної підтримки для стратегічних секторів [5].

Важливим фактором енергетичної стійкості є розвиток регіональної інтеграції. Європейський Союз інвестує у створення транс'європейських енергетичних інтерконекторів, LNG-терміналів та резервних потужностей для протидії перебоєм постачання.

Крім того, розширення енергетичного ринку на схід демонструє стратегічний вимір трансформації. Україна, синхронізована з ENTSO-E у 2022 році, поступово інтегрується до внутрішнього ринку електроенергії ЄС, що відкриває нові перспективи для експорту зеленої енергії [6].

Не менш важливою є динаміка національного рівня. Країни-члени ЄС, зокрема Німеччина, Франція та Іспанія, формують власні підходи до реалізації "зеленого курсу", адаптуючи загальноєвропейські цілі до національних пріоритетів. Це забезпечує гнучкість, але водночас потребує ефективної координації з боку європейських інституцій.

Отже, трансформація енергетичного сектору ЄС становить комплексний процес, що охоплює технологічні, економічні, соціальні та геополітичні аспекти. Успішне балансування між досягненням кліматичних цілей та забезпеченням конкурентоспроможності вимагає координованих дій на всіх рівнях управління та тісної співпраці з міжнародними партнерами. Інвестиції у чисті технології, розвиток людського капіталу та створення сприятливого регуляторного середовища залишаються ключовими факторами для перетворення кліматичних викликів на економічні можливості та забезпечення сталого розвитку європейської економіки.

Література:

1. European Commission. (2022). *EU Energy Platform: Towards joint purchasing of gas, LNG and hydrogen*. https://energy.ec.europa.eu/topics/energy-security/eu-energy-platform_en
2. European Environment Agency. (2024). *Share of energy consumption from renewable sources in Europe*. <https://www.eea.europa.eu/en/analysis/indicators/share-of-energy-consumption-from>
3. European Environment Agency. (2024). *Green bonds in Europe*. Retrieved from <https://www.eea.europa.eu/en/analysis/indicators/green-bonds-8th-eap>
4. International Energy Agency. (2023). *World energy outlook 2023*. <https://www.iea.org/reports/world-energy-outlook-2023>
5. European Commission. (2023). *The Green Deal Industrial Plan: Leading the clean tech revolution*. https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/european-green-deal/green-deal-industrial-plan_en
6. International Energy Agency. (2024). *Ukraine energy profile – Analysis*. <https://www.iea.org/reports/ukraine-energy-profile>

Потанчук Ю.Ю.

*“Міжнародні економічні відносини”, 5 курс
Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана*

*Науковий керівник – к.е.н., доцентка кафедри європейської
економіки і бізнесу Леценко К.А.*

ОСОБЛИВОСТІ ЕКОНОМІЧНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА УКРАЇНИ З ПОЛЬЩЕЮ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ

Анотація. У роботі досліджено особливості економічного співробітництва між Україною та Польщею в умовах глобальної нестабільності. Проаналізовано сучасну структуру двосторонніх економічних відносин, вплив глобальних викликів на динаміку торгівлі та інвестицій, а також роль Польщі у підтримці економічної інтеграції України в європейський простір. Визначено основні виклики й можливості для поглиблення співпраці, обґрунтовано перспективні напрями розвитку партнерства в інноваційній, енергетичній та цифровій сферах.

Ключові слова: економічне співробітництво, Україна, Польща, глобальна нестабільність, торгівля, інвестиції, економічна інтеграція, логістика, енергетика, цифрова економіка.

Вступ

Актуальність зумовлена зростаючою важливістю розвитку економічної співпраці між Україною та Польщею в умовах глобальної нестабільності. Виклики, пов'язані з воєнним конфліктом, економічною турбулентністю, змінами в глобальних ланцюгах постачання та трансформацією регіональної політики Європейського Союзу, актуалізують потребу у поглибленому аналізі особливостей двосторонніх відносин. Співпраця з Польщею виступає для України не лише важливим елементом зовнішньоекономічної політики, а й інструментом підтримки стабільності національної економіки та інтеграції в європейські ринки. Мета роботи полягає у визначенні основних напрямів, тенденцій і перспектив економічного співробітництва України з Польщею в умовах глобальної нестабільності.

Структура економічного співробітництва України та Польщі в сучасних умовах

У 2024 році економічне співробітництво між Україною та Польщею характеризувалося активізацією торгівлі, інвестицій та логістичних зв'язків, що відображає стратегічну важливість двосторонніх відносин в умовах глобальної нестабільності. Загальний обсяг товарообігу між країнами досяг \$11,7 млрд, з яких \$4,6 млрд припало на український експорт, а майже \$7 млрд – на польський імпорт в Україну. Основними статтями українського експорту до Польщі залишаються агропродукція, метали та сировина, тоді як Польща постачає в Україну мінеральні добрива, паливо та засоби виробництва, що є важливими для українського аграрного сектору. Зокрема, у 2023 році Польща експортувала в Україну мінеральних добрив на суму \$354 млн, що становить значну частину імпорту вітчизняного агросектору.

Інвестиційна співпраця між країнами також демонструє позитивну динаміку. Хоча загальний приплив прямих іноземних інвестицій в Україну у 2024 році скоротився на 25% і склав \$3,33 млрд, Польща залишається активним інвестором, особливо в контексті відбудови України. Польські компанії беруть участь у програмах відновлення інфраструктури, енергетики та логістики, що сприяє зміцненню економічних зв'язків між країнами. Зокрема, Польща планує стати ключовим логістичним коридором, що з'єднає Європейський Союз з Україною, інвестуючи в розвиток транспортної інфраструктури [5, с.146].

Логістична співпраця між Україною та Польщею зазнала значного розвитку, зокрема у сфері залізничного транспорту. Укрзалізниця та Польські Державні Залізниці домовилися про розвиток інтермодальних маршрутів, що сприятиме збільшенню залізничних вантажопотоків між країнами та розвитку торговельного потенціалу.

Вплив глобальної нестабільності на економічні відносини України та Польщі

Глобальна нестабільність, спричинена війною в Україні, інфляційними процесами та порушеннями ланцюгів постачання, суттєво вплинула на економічні відносини між Україною та Польщею. Зокрема, у 2024 році польські фермери організували масштабні протести проти імпорту українського зерна, що призвело до блокування прикордонних переходів та затримок у торгівлі. Ці дії стали відповіддю на перенасичення польського ринку дешевою українською агропродукцією, яка, за словами протестувальників, знижувала ціни на місцеву продукцію та створювала конкуренцію для польських виробників. У відповідь на ці протести Європейська Комісія погодилася обмежити безмитний імпорт українського зерна до ЄС [2, с.23].

Інфляційні процеси також відіграли важливу роль у формуванні економічних відносин між країнами. У Польщі інфляція у 2024 році знизилася до 3%, але прогнозується її тимчасове зростання до 4,7% у 2025 році через розмороження цін на енергоносії та підвищення акцизів. Це може вплинути на купівельну спроможність польських споживачів та, відповідно, на попит на українські товари. З іншого боку, зростання заробітних плат у Польщі підтримує приватне споживання, що може компенсувати негативний вплив інфляції на торгівлю з Україною.

Війна в Україні змінила традиційні маршрути торгівлі, змусивши Польщу використовувати порти Балтійського та Адріатичного морів для транспортування товарів, що

призвело до збільшення витрат на логістику. Для подолання цих викликів Україна, Польща та Литва домовилися про перенесення митних перевірок українського зерна до литовського порту Клайпеда, що дозволило зменшити затримки на польсько-українському кордоні та полегшити транзит української агропродукції до інших країн ЄС.

Роль Польщі як стратегічного економічного партнера України в європейському контексті

Польща у 2024 році стала одним із головних партнерів у реалізації ініціатив Європейського Союзу, спрямованих на відновлення України. Зокрема, Польща внесла €25 млн до фонду Європейського інвестиційного банку «EU for Ukraine», який фінансує проекти з реконструкції інфраструктури, відновлення соціальних послуг та підтримки малого і середнього бізнесу в Україні.

Крім того, Польща активно залучена до процесу відбудови України через створення інституційних механізмів. У квітні 2024 року було засновано Раду зі співпраці з Україною при Канцелярії Прем'єр-міністра Польщі, яку очолив Павел Коваль. Цей орган координує участь польських державних і приватних структур у проектах відновлення України, зокрема в галузях будівництва, енергетики та інфраструктури. Також Польща ініціювала програми фінансової підтримки для бізнесу, що працює в Україні, зокрема надаючи пільгові кредити до 10 млн злотих під 2% річних терміном до 12 років [4, с.82].

У контексті європейської інтеграції України Польща виступає як стратегічний партнер, сприяючи адаптації української економіки до стандартів ЄС. Вона підтримує ініціативи щодо модернізації транспортної інфраструктури, зокрема розвиток залізничного сполучення між Києвом і Варшавою, активно бере участь у розробці спільних проектів у рамках «Люблінського трикутника» та Ініціативи трьох морів, що відкриває нові можливості для економічної співпраці та інтеграції України в європейські ринки.

Виклики та можливості для поглиблення економічної співпраці між Україною та Польщею

Регуляторні бар'єри включають відмінності у законодавстві та адміністративних процедурах, що ускладнює інтеграцію українських підприємств у польський та загальноєвропейський ринки. Логістичні проблеми, зокрема блокування прикордонних переходів польськими фермерами та транспортними компаніями, призводять до затримок у постачанні товарів та збільшення витрат на транспортування. Нестабільність фінансових ринків, зокрема інфляційні процеси та коливання валютних курсів, створює додаткові ризики для інвесторів та ускладнює планування довгострокових проектів [3, с.65].

У сфері інновацій обидві країни можуть співпрацювати у розробці та впровадженні новітніх технологій, зокрема в оборонній промисловості та аграрному секторі. Енергетичне партнерство може включати спільні проекти з розвитку відновлюваних джерел енергії, модернізації енергетичної інфраструктури та забезпечення енергетичної безпеки. У цифровій економіці можливості співпраці охоплюють розвиток електронного урядування, кібербезпеки та цифрових послуг, що сприятиме інтеграції України в європейський цифровий простір [1].

У довгостроковій перспективі посилення економічної інтеграції між Україною та Польщею може бути досягнуто через гармонізацію законодавства, спрощення митних процедур та розвиток спільних інфраструктурних проектів.

Висновок

Обидві країни виявляють високу гнучкість в умовах інфляційного тиску, порушень ланцюгів постачання та геополітичної напруги, зберігаючи прагнення до подальшої інтеграції та економічного зміцнення. Результати роботи засвідчили, що Польща виступає важливим стратегічним партнером України в європейському економічному контексті. Польща активно бере участь у програмах допомоги, відновлення інфраструктури та підтримки українських

експортерів, сприяючи інтеграції України в європейський ринок. Водночас ідентифіковано низку викликів для подальшого розвитку співпраці – регуляторні бар'єри, логістичні труднощі та фінансова нестабільність, які потребують комплексних і скоординованих рішень.

Література

1. Бевз Т.: Концепт єдності як ключовий вектор співпраці України і Польщі в умовах повномасштабної війни (кінець лютого – серпень 2022 р.) // Актуальне українознавство. – 2023. – № 3(88).
2. Бойко Н., Скокова Л. Українсько-польські реляції під час війни 2022 року в Україні: підґрунтя та наслідки (соціологічний аналіз) // Baltija Publishing. – 2024. С. 13–28.
3. Желіховський С., Тихоненко І. Зовнішньополітичні ініціативи Республіки Польща на підтримку України у російсько-українській війні. Acta de Historia & Politica: Saeculum XXI. 2023. С. 61–71.
4. Константинова Ю.В., Зименко Д.В. Стратегічне партнерство між Україною та Польщею в контексті російсько-української війни // Історія. Політологія. – 2024. – № 39. – С. 76–84.
5. Topolski I. Płaszczyzna wojskowa partnerstwa strategicznego Polski i Ukrainy // Partnerstwo strategiczne Polski i Ukrainy w warunkach zmiany systemu międzynarodowego: punkt widzenia Polski i Ukrainy. – Lublin, 2024. – С. 131–150.

Хітрова А.О.

*“Міжнародні економічні відносини”, 4 курс
Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана*

Науковий керівник – к.е.н, доцент кафедри європейської економіки і бізнесу Любачівська Р.З.

СТАЛИЙ РОЗВИТОК ЯК ОСНОВА НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ ВІДБУДОВИ УКРАЇНИ

Сталий розвиток дедалі частіше розглядається не лише як стратегічна модель, що поєднує економічні, соціальні та екологічні компоненти, а і як практична основа формування державної політики, особливо в умовах криз. Для України, яка з 2022 року зазнала масштабної руйнації інфраструктури, економіки та людського капіталу внаслідок війни, концепція сталого розвитку набуває нового змісту. Її інтеграція у політику відбудови дозволяє уникнути повторення вразливих моделей минулого, натомість формуючи економіку, орієнтовану на стійкість, екологічну збалансованість і соціальну справедливість.

Після ухвалення Порядку денного ООН до 2030 року (Agenda 2030) Україна адаптувала 17 Цілей сталого розвитку (ЦСР) до національного контексту, затвердила систему індикаторів, провела два добровільних національних огляди (2017, 2020) та імплементувала ЦСР у державне програмування [1; 2, с. 12–16]. У 2022 році був представлений Національний план відновлення України, структурований відповідно до ЦСР. Він передбачає залучення понад 750 млрд дол. США для реалізації проєктів у семи напрямках, зокрема зеленої трансформації, цифровізації, розвитку людського капіталу, регіонального розвитку, утворення правової держави, євроінтеграції та безпеки [1].

Сталий розвиток закладено як основа кожного напрямку. Наприклад, енергетична трансформація (ЦСР 7, 13) орієнтується на відновлювані джерела та енергоефективність; модернізація освіти (ЦСР 4) – на інклюзію та цифрові навички; розвиток промисловості та інфраструктури (ЦСР 9) передбачає інновації та екологічну адаптацію. Усі пріоритети також корелюють із європейською Зеленою угодою (EU Green Deal).

За Sustainable Development Report 2024, Україна посідає 44-те місце серед 166 країн. Відповідно до графіка SDG Dashboards and Trends (рис.1), лише одна ціль – ЦСР 10 «Скорочення нерівності» – позначена як досягнута, однак навіть у цьому випадку спостерігається негативна динаміка. Найгірші показники зафіксовано щодо ЦСР 3 (здоров'я), ЦСР 8 (гідна праця), ЦСР 15 (екосистеми) та ЦСР 16 (мир і справедливість) – вони мають статус «серйозні виклики залишаються». Більшість інших цілей, включно з ЦСР 4, 5, 7, 9 та 13, перебувають на рівні помірного прогресу, що свідчить про часткове виконання, але зі стагнацією чи дуже повільним зрушенням. Загалом, позитивна динаміка фіксується лише за 6 цілями, тоді як 9 залишаються без змін або погіршуються.

SDG Dashboards and Trends

Рис. 1. Динаміка реалізації Цілей сталого розвитку в Україні за окремими напрямками
Джерело: Sustainable Development Report 2024, SDG Index Dashboard [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://dashboards.sdgindex.org/profiles/ukraine>

Добровільний національний огляд 2020 року вказує на ключові інституційні прогалини: фрагментовану координацію між міністерствами, недостатню участь громад у процесах планування, відсутність локалізації ЦСР на рівні територіальних громад [2, с. 31–33].

На регіональному рівні окремі громади, зокрема Львівська, Дніпровська та Чернігівська, розпочали впровадження елементів політики сталого розвитку — зокрема екологічної оцінки, цифрової візуалізації соціальних ризиків, гендерно орієнтованого бюджетування. У Дніпрі реалізовано проєкт розвитку зеленого транспорту (ЦСР 11, 13), а у Львові — ініціативи з підвищення енергоефективності громадських будівель (ЦСР 7).

Для оцінювання результативності використовуються інструменти багатокритеріального аналізу (АНР, TOPSIS), інтегральні індекси, платформи типу SDG Tracker. У дослідженні Яковенка М. та Михайлової Т. (2020) продемонстровано, як за допомогою інтегрального підходу можна виміряти екологічну безпеку регіонів і побудувати карту ризиків [4, с. 97–101]. Такі аналітичні механізми допомагають здійснювати доказове планування навіть в умовах дефіциту ресурсів.

Міжнародні партнери також вимагають дотримання принципів сталого розвитку при наданні допомоги. У 2024 році понад 70 % проєктів, профінансованих ЄБРР і Світовим банком в Україні, були пов'язані з критеріями ESG (екологія, соціум, управління) [3]. Це включає як екологічно чисте будівництво, так і підтримку соціального підприємництва, цифрових сервісів, доступної інфраструктури.

Для більш ефективної інтеграції ЦСР в національну політику Україна має зосередитися на кількох ключових завданнях:

- підвищення прозорості даних: на сьогодні лише близько 60 % індикаторів мають повне статистичне покриття;
- посилення ролі місцевого самоврядування: більшість територіальних громад досі не включають ЦСР у власні стратегії розвитку;
- стимулювання міжсекторальної співпраці: важливо забезпечити координацію між державою, бізнесом, громадянським суспільством і науковими установами;
- розвиток інституційної спроможності та кадрового потенціалу, орієнтованого на досягнення сталих результатів і моніторинг політик.

Порівняння з країнами Центрально-Східної Європи підтверджує ефективність сталого підходу в післякризовий період. У Хорватії та Грузії впровадження стратегій сталого розвитку дозволило не лише відновити інфраструктуру, а й сприяло зростанню індексу людського розвитку, гендерної рівності та інвестиційної привабливості. Це доводить, що сталий розвиток є не лише ціннісним орієнтиром, а й практичною основою політики відновлення.

Таким чином, ЦСР перетворюються з глобального документа на дієвий інструмент управління в умовах кризи. Їх впровадження в Україні відкриває можливості не лише для технічної та економічної реконструкції, а й для формування майбутнього розвитку на засадах справедливості, екологічної безпеки, інклюзії та партнерства.

Література

1. Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development. United Nations. URL: <https://sdgs.un.org/2030agenda>
2. Міністерство економіки України. Добровільний національний огляд: Україна. Цілі сталого розвитку. Київ: 2020. – С. 12–16, 31–33.
3. Sachs J., Lafortune G., Kroll C., Fuller G., Woelm F. Sustainable Development Report 2024. Cambridge University Press, 2024. – С. 20–21.
4. Яковенко М., Михайлова Т. Оцінка екологічної безпеки регіонів України // Економіка природокористування і охорони довкілля. – 2020. – №3. – С. 97–101.

Бородій Д.Є.

*«Міжнародні економічні відносини», 4 курс
Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана*

Науковий керівник – к.е.н, доцент кафедри європейської економіки і бізнесу Любачівська Р.З.

ІНТЕРНАЦІОНАЛІЗАЦІЯ УПРАВЛІНСЬКИХ КАДРІВ В УКРАЇНІ: ПОТЕНЦІАЛ ДЛЯ ПІСЛЯВОЄННОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ

Інтернаціоналізація менеджменту означає залучення до управління фахівців із міжнародним досвідом та глобальними компетенціями, що набуває особливої актуальності в умовах післявоєнної трансформації України. Повномасштабна війна спричинила безпрецедентні виклики для бізнесу: окрім матеріальних руйнувань, країна зазнала значного «відтоку мізків» — багато кваліфікованих фахівців виїхали за кордон [1]. Це загостило проблему кадрового дефіциту та конкуренції за таланти. Згідно з опитуванням KPMG CEO Outlook 2024, українські керівники вважають геополітичну нестабільність та економічну невизначеність основними ризиками, з якими стикається їхній бізнес (рис. 1). Водночас Україна стикається з більшою нестачею кваліфікованих спеціалістів, ніж будь-де у світі: 58% українських менеджерів вважають проблемою конкуренцію за таланти, тоді як у світі лише

27%. Така різниця в пріоритетах пояснюється реаліями воєнного часу, але вона також вказує на необхідність швидкого технологічного розвитку у повоєнний період.

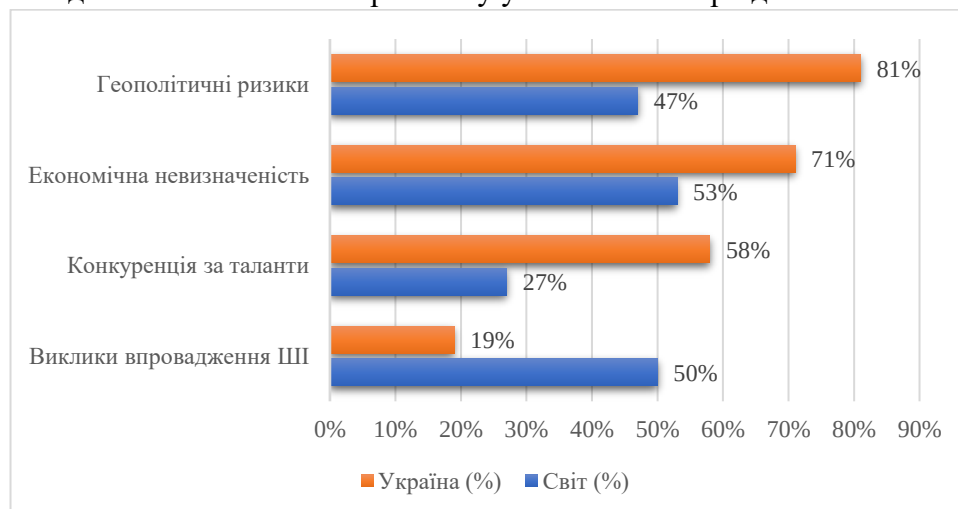

Рисунок 1. Порівняння актуальних викликів для керівників міжнародних компаній в Україні та світі у 2024 році [2]

Вплив національної культури на стиль управління є ще одним важливим чинником. Згідно з моделлю Гофстеда, Україна характеризується високим рівнем уникнення невизначеності (95 зі 100) та великою дистанцією влади (92 зі 100) [3]. Це вказує на традиційну ієрархічність українських організацій та схильність до обережності в ухваленні рішень. Хоча така структура може бути виправданою в умовах загроз, вона також може стримувати швидку адаптацію до змін. Успішна післявоєнна трансформація вимагає від лідерів підвищення гнучкості та швидкості прийняття рішень при збереженні уваги до безпеки. Водночас прагматичність української культури дозволяє адаптувати існуючі управлінські моделі до нових обставин [4]. Цю здатність варто використати як перевагу: відкритість до інновацій сприятиме оновленню управлінських практик.

Кадрові втрати від війни додатково підсилюють актуальність інтернаціоналізації. За оцінками експертів, приблизно 40-50% жінок-менеджерів були змушені переїхати за кордон разом зі своїми дітьми з міркувань безпеки [5]. Вони часто обирали дистанційну роботу або залишали свої компанії. Такий відтік менеджерів створив значний вакуум у вищих ешелонах бізнесу.

У цій ситуації компанії вимушені шукати нові підходи до укомплектування керівного складу, зокрема через залучення фахівців із міжнародним досвідом. Менеджери, які залишилися в Україні, фактично виконують роль антикризових управлінців. Накопичений ними досвід вирішення критичних ситуацій є цінним ресурсом для подальшої відбудови. Однак для масштабної трансформації цього досвіду недостатньо без стратегічного мислення та глобального бачення, характерних для міжнародних лідерів.

Закордонний контингент українських менеджерів є потужним резервом знань і навичок, які можуть сприяти трансформації української економіки. Багато з них зараз працюють в іноземних компаніях, де вони отримали цінний досвід сучасної практики ведення бізнесу, опанували інноваційні методи менеджменту та налагодили міжнародну мережу контактів. Ще до війни Україна стала «кузницею» для висококваліфікованих управлінських талантів для багатонаціональних корпорацій: топ-менеджери країни запрошувалися на керівні посади у великих західноєвропейських компаніях [6]. Їхній успіх за кордоном є свідченням конкурентоспроможності українських шкіл менеджменту та їх здатності адаптуватися до різних культурних контекстів. Повернення цих експертів до післявоєнної реконструкції

шляхом репатріації чи дистанційної співпраці могло б прискорити передачу знань і модернізацію українських підприємств. Менеджери, які повертаються до України, здатні привнести в місцеві компанії культуру ефективності, клієнтоорієнтованість та сучасний підхід до впровадження інновацій, прийнятих за кордоном. Ті, хто залишається працювати за межами України, також мають можливість впливати, виступаючи «послами» українських інтересів. Вони можуть створювати партнерства між іноземними та українськими компаніями, залучати інвестиції та наставляти місцевих лідерів. В умовах, коли частина довоєнної управлінської еліти була втрачена через міграцію, саме синергія досвіду діаспори та місцевих фахівців може сприяти успішній трансформації бізнес-середовища.

Розуміючи важливість розвитку сучасних менеджерів, уряди та донорські організації пропонують українцям широкий спектр можливостей для навчання й стажування за кордоном. Серед найвідоміших програм – Chevening у Великій Британії, Fulbright у США та Erasmus for Young Entrepreneurs в ЄС, які щорічно надають стипендії для отримання ступенів MBA та інших управлінських кваліфікацій у провідних університетах світу [7]. Також існують спеціалізовані програми, такі як Ukrainian Business Leaders: Promoting Innovation and Entrepreneurship (UBL PIE) у США та Ukrainian Emerging Leaders у Стенфорді, які зосереджені на розвитку лідерських навичок та підтримці проектів відбудови країни [8]. Крім того, ЄБРР та Світовий банк пропонують навчання для підприємців та управлінців, програми з корпоративного управління та консалтингові послуги з кризового менеджменту для України. Сьогодні більшість українських лідерів усвідомлюють необхідність інвестування в освіту та розвиток навичок – 88% з них вважають, що необхідно інвестувати в навчання талантів, щоб забезпечити їм доступ до майбутнього [2].

Крім залучення управлінців із міжнародним досвідом, важливо також формувати нову культуру лідерства всередині країни, орієнтовану на відкритість, відповідальність і довіру. Війна показала, наскільки критичним є вміння швидко приймати рішення, працювати в умовах невизначеності та ефективно комунікувати з командою. Саме тому майбутні українські лідери мають бути не лише технічно компетентними, а й емоційно зрілими — з розвиненими навичками саморефлексії, командної роботи та етичного лідерства.

Отже, післявоєнна трансформація України значною мірою залежатиме від людського капіталу, особливо від кваліфікованих менеджерів, здатних працювати в глобальному масштабі. Інтернаціоналізація менеджерів має на меті не лише залучення іноземного досвіду, а й формування нового покоління лідерів, відкритих до інновацій та передового світового досвіду. Україна вже продемонструвала свій потенціал у підготовці ефективних лідерів, тому зараз перед державою та бізнесом стоїть завдання створити умови для повернення та розвитку цих талантів на благо країни. Поєднання міжнародного досвіду зі знанням місцевого контексту сприятиме сталому післявоєнному відновленню та успішній інтеграції України у світову економіку.

Література

1. Сахно А. Шалені зарплати та дефіцит кадрів: що відбувається на ринку праці України // РБК-Україна. – 22.10.2024. – URL: <https://www.rbc.ua/rus/news/shaleni-zarplati-ta-defitsit-kadriv-shcho-1729552806.html> (дата звернення: 27.04.2025).
2. KPMG в Україні. Український бізнес очима керівників та керівниць 2024. – URL: <https://kpmg.com/ua/uk/home/insights/2024/11/kpmg-ceo-outlook-2024.html> (дата звернення: 27.04.2025).
3. Country comparison tool. The Culture Factor Group. URL: <https://www.theculturefactor.com/country-comparison-tool?countries=> (дата звернення: 27.04.2025).

4. Uchoose. Шість вимірів національної культури: що потрібно знати українцям // Uchoose.info. – 2023. – URL: <https://uchoose.uacrisis.org/shist-vymiriv-natsionalnoyi-kultury/> (дата звернення: 27.04.2025).
5. Відтік мізків, підтримка ветеранів та кар'єрний злет тих, хто залишиться в Україні: експерти про ринок праці під час війни // Delo.ua. – 2023. – URL: <https://delo.ua/business/vidtik-mizkiv-pidtrimka-veteraniv-ta-karjernii-zlet-tix-xto-zalisitsya-v-ukrayini-eksperti-pro-rinok-praci-pid-cas-viini-417901/> (дата звернення: 27.04.2025).
6. Корреспондент. Шеф на експорт: Українські топ-менеджери керують бізнесом по всьому світу – Журнал Корреспондент №34, 02.09.2011. – URL: <https://ua.korrespondent.net/journal/1257972-korrespondent-shef-na-eksport-ukrayinski-top-menedzheri-keruyut-biznesom-po-vsomu-svitu> (дата звернення: 27.04.2025).
7. VisitUkraine.Today. Після закриття USAID: які гранти та навчання допоможуть вашому бізнесу? – 02.2025. – URL: https://visitukraine.today/uk/blog/5588/after-usaid-closes-what-grants-and-training-can-help-your-business?srltid=AfmBOopJEWfdRRz2otSWa3ETyAZ4IeTDLKP0qfFQnxXTJRckMey_boVX (дата звернення: 27.04.2025).
8. The U.S. Embassy is Looking for Ukrainian Entrepreneurs For a Fully Funded Program in the United States. Kyiv Post. URL: <https://www.kyivpost.com/post/38186> (дата звернення: 27.04.2025).

Загоруйко Д.В.

*«Міжнародні економічні відносини», 5 курс
Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана*

Науковий керівник – к.е.н, доцент кафедри європейської економіки і бізнесу Любачівська Р.З.

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ МІЖНАРОДНОГО ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ У ПОВОЄННИЙ ПЕРІОД

Міжнародний туризм відіграє важливу роль у сучасному світі, не лише сприяючи економічному розвитку, а й зміцнюючи культурні зв'язки між країнами. Після завершення війни в Україні саме туризм може стати одним із ключових інструментів відновлення держави — як економічного, так і соціального. Цей сектор має потенціал відкрити нові горизонти співпраці з іншими країнами, сприяти формуванню позитивного іміджу України та підтримувати локальні громади.

Історично Україна має значний туристичний потенціал завдяки своєму географічному розташуванню, культурній спадщині, природним ресурсам та гостинності населення. Однак повномасштабна війна, що розпочалася у 2022 році, суттєво змінила контекст функціонування туристичної галузі України, поставивши її на паузу. У той же час, повоєнний період відкриє нові можливості – не лише для відновлення індустрії, а й для переосмислення ролі міжнародного туризму в майбутньому України [1].

Однією з ключових перспектив стане розвиток так званого «відбудовчого туризму» або «солідарного туризму», коли іноземці відвідуватимуть Україну з метою підтримки країни, знайомства з її історією та солідарності з українським народом. Подібний формат уже мав місце в інших країнах, що пережили збройні конфлікти, і в українському контексті він може стати важливою частиною як національного нарративу, так і економічної стратегії. Туристи з країн-партнерів, що надавали допомогу Україні, можуть виявляти підвищений інтерес до візитів на звільнені території, музеї війни, меморіали, а також до української культури, яка набула нового символічного змісту під час боротьби за незалежність [3].

Інфраструктурна відбудова, підтримана міжнародними інвестиціями, створить умови для появи сучасних туристичних кластерів, нових готельних комплексів, транспортної логістики, зелених зон і відновлених культурних об'єктів. Повоєнна реконструкція дасть змогу створити сучасну індустрію міжнародного туризму в Україні, з використанням «розумних» технологій, екологічних стандартів і орієнтацією на сталий розвиток. Важливу роль у цьому процесі відіграватиме цифровізація — сервіси онлайн бронювання, віртуальні тури, цифрові гіді та інші інновації сприятимуть підвищенню привабливості України як туристичного напрямку. До початку повномасштабної війни Україна демонструвала стабільне зростання в туристичному секторі: у 2019 році країну відвідали понад 14 мільйонів іноземних туристів, а доходи від туризму сягнули 1,6 мільярда доларів США. Туризм забезпечував понад 4% ВВП, сприяючи зайнятості, розвитку малого та середнього бізнесу й розширенню міжнародних зв'язків [3].

Ключовим фактором розвитку туризму стане трансформація уявлень про безпеку. Після завершення війни та стабілізації безпекової ситуації Україна повинна буде активно працювати над відновленням туристичного іміджу. Це передбачає просування нових візитівок регіонів, інформаційні кампанії в ЗМІ, участь у міжнародних туристичних виставках, а також розбудову партнерств з глобальними туроператорами. Міжнародний імідж України вже зараз трансформується — країна сприймається як символ стійкості, свободи та людської гідності, і ця емоційна складова може стати основою для формування нової туристичної привабливості [2].

Не слід також ігнорувати економічний аспект. Міжнародний туризм може стати одним із драйверів економічного відновлення України, забезпечуючи валютні надходження, розвиток малого та середнього бізнесу, створення робочих місць, особливо в регіонах, що постраждали від війни. Важливою складовою стане також аграрний та екотуризм, який набирає популярності серед європейської туристичної спільноти. Українське село, етнокультура, гастрономічна спадщина та природні пам'ятки можуть привабити нову хвилю мандрівників, орієнтованих на автентичний досвід і сталий спосіб подорожей.

Крім того, очікується розвиток медичного та рекреаційного туризму — післявоєнна Україна стане місцем не лише відпочинку, а й лікування та відновлення, у тому числі для ветеранів, волонтерів і тих, хто постраждав від бойових дій. Це відкриває можливості для модернізації санаторно-курортного сектору, зокрема у Карпатах, на узбережжі Чорного моря та в центральній Україні [5].

Ще однією з основних тенденцій відновлення міжнародного туризму в Україні може бути переорієнтація туристів на «свідомий туризм», що включає елементи відповідального ставлення до навколишнього середовища, соціальної етики, поваги до місцевих традицій. У цьому контексті Україна має шанс стати прикладом країни, яка будує туристичну політику не лише заради прибутків, а й заради змістовного спілкування між культурами, відновлення і збереження національної ідентичності [2].

Також важливим напрямом розвитку міжнародного туризму стане популяризація культурно-історичних маршрутів. Україна володіє унікальним історичним надбанням, яке охоплює періоди Київської Русі, Галицько-Волинського князівства, козацької доби, національно-визвольної боротьби ХХ століття. Ці об'єкти і теми можна інтегрувати в загальноєвропейські туристичні маршрути, що дозволить посилити вплив України в культурному діалозі на континенті. Варто також розвивати напрям «темного туризму», що базується на інтересі до місць трагічних подій, таких як Бабин Яр, Чорнобиль, або сучасні меморіали, присвячені обороні українських міст та героїзму Збройних сил України. За належного етичного підходу, такий туризм може стати інструментом глибокого осмислення сучасних сторінок історії України [4].

Особливу увагу слід приділити формуванню нової туристичної ідентичності регіонів. Після деокупації частини територій Україна зіткнеться з завданням не лише фізичної, а й символічної реінтеграції цих територій. Туризм може стати інструментом повернення людей, формування позитивного образу регіону та розвитку місцевого підприємництва.

Створення регіональних туристичних брендів, що ґрунтуються на локальних особливостях — красі природи, ремеслах, кухні, музиці — сприятиме децентралізації туристичної галузі та розвантаженню великих міст [5].

Крім того, варто враховувати можливості співпраці з українською діаспорою, яка може стати активним споживачем туристичних продуктів, орієнтованих на культурне коріння та емоційний зв'язок із батьківщиною. Поїздки українців з-за кордону для відвідання родичів, місць дитинства або святкування традиційних подій можуть стати частиною ширшої туристичної пропозиції. Це відкриває потенціал для розвитку тематичного туризму — організації культурних фестивалів, релігійних свят, музичних і театральних подій, що приваблюватимуть як українців, так і іноземців.

Важливою складовою відновлення туристичної галузі стане освітній туризм, орієнтований на студентів, дослідників і митців. Їх може зацікавити вивчення феномену українського спротиву, національної культури, літератури, мови та сучасних соціальних трансформацій. Для цього варто розвивати міжуніверситетські програми, літні школи, арт-резиденції — такі ініціативи не лише залучать іноземних гостей, а й посилять роль України в глобальному освітньому та культурно-дипломатичному просторі [1].

Не менш важливо, що міжнародний туризм в Україні може бути тісно пов'язаний із розвитком суміжних галузей — креативної індустрії, ІТ, сільського господарства, логістики. Це дозволить створити синергію між секторами, де туризм виступатиме не ізольованою галуззю, а частиною ширшої економічної та соціальної екосистеми. Наприклад, місцеві виробники можуть реалізовувати свою продукцію через туристичні маршрути, а стартапи — через цифрові сервіси для мандрівників. До війни цей міжгалузевий зв'язок вже активно формувався. Креативна економіка забезпечувала 3,7% ВВП від організації фестивалів та мистецьких подій. Leopold Jazz Fest у Львові та Одеський міжнародний кінофестиваль приваблювали тисячі туристів з усього світу і створювали попит на локальні послуги.

Водночас слід уникати ідеалізації перспектив, зберігаючи критичний підхід. Основними викликами у післявоєнний період залишатимуться інфраструктурні втрати, мінна небезпека, потреба у великих інвестиціях, нестача кваліфікованих кадрів та низький рівень довіри з боку частини іноземців щодо безпеки подорожей. Для подолання цих бар'єрів необхідна консолідована державна політика з розвитку туризму, підтримка малого бізнесу, реформування системи професійної підготовки кадрів у сфері туризму, а також стратегічне планування маркетингових кампаній на міжнародному рівні. Відбудова туристичної галузі має йти паралельно із загальною реконструкцією країни, оскільки успіх залежатиме від економічної стабільності, безпеки та довіри міжнародної спільноти.

Отже, міжнародний туризм в Україні у повоєнний період має великий потенціал. Його розвиток залежатиме від спільних зусиль держави, бізнесу й суспільства у повоєнному відновленні країни, створенні привабливого іміджу та нових змістів для подорожей. Туризм стане не лише економічним чинником, а й інструментом м'якої сили, міжнародної суб'єктності та відновлення довіри. Україна зможе перетворити свій досвід болю на джерело сили й відкритості до світу, створивши сучасну модель туризму з емоційною привабливістю, економічною ефективністю й глибокою культурною місією.

Література

1. Відновлення туризму і туризм для відновлення. URL: <https://www.ukrainer.net/turyzm-vidnovlennia/>. (Дата звернення – 25.04.2025)
2. ПЕРСПЕКТИВИ ПІСЛЯВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ СФЕРИ ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/download/1560/>. (Дата звернення – 25.04.2025)
3. How the war in Ukraine will affect European tourism. URL: <https://globetrender.com/2022/04/28/how-the-war-in-ukraine-will-affect-european-tourism/>. (Дата звернення 25.04.2025)

4. РОЗВИТОК ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ У ВОЄННИЙ І ПІСЛЯВОЄННИЙ ПЕРІОДИ. URL: https://www.pubadm.vernadskyjournals.in.ua/journals/2022/5_2022/2.pdf. (Дата звернення – 25.04.2025)
5. ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ТУРИЗМУ: УКРАЇНА ТА СВІТ. URL: http://bses.in.ua/journals/2024/86_2024/4.pdf. (Дата звернення – 25.04.2025)

Мазуренко В. Р.

«Міжнародні економічні відносини», 4 курс

Київський національний економічний

університет імені Вадима Гетьмана

Науковий керівник – к.е.н, доцент кафедри європейської економіки і бізнесу Любачівська Р.З.

ІНТЕГРАЦІЯ УКРАЇНСЬКОГО ОПК У СВІТОВИЙ РИНОК ВІЙСЬКОВОЇ ПРОДУКЦІЇ: ВИКЛИКИ ТА МОЖЛИВОСТІ

Початок повномасштабної збройної агресії росії проти України у 2022 році радикально змінив внутрішні пріоритети державної політики, зокрема щодо оборонно-промислового комплексу (ОПК). Цей сектор перетворився не лише на критично важливу складову національної безпеки, але й на перспективний напрям технологічного розвитку та інтеграції у світову економіку. Сьогодні український ОПК перебуває у процесі динамічної трансформації — від пострадянської моделі до інноваційної, гнучкої та конкурентоспроможної галузі, здатної посісти гідне місце на глобальному ринку військової продукції. Водночас цей шлях супроводжується значними викликами, що потребують системного підходу та рішучих дій.

Історично після розпаду СРСР Україна отримала близько третини військово-промислового потенціалу колишнього союзу — приблизно 700 підприємств і понад мільйон фахівців [1]. Проте країна не володіла повним циклом виробництва озброєння, що ускладнює адаптацію до нових реалій. У 1990–2000-х роках Україна зосередилася на експорті модернізованої радянської техніки, ремонті й технологічних трансферах, завдяки чому посіла місце серед п'ятнадцяти найбільших експортерів зброї у світі [1]. Але реальні зміни почалися лише після 2014 року, хоча навіть тоді більшість нових розробок не дійшли до серійного виробництва. Згідно з даними, представленими на рисунку 1, ще до початку війни українські підприємства оборонної промисловості мали значні експортні контракти, обсяг яких сягав сотень мільйонів доларів США.

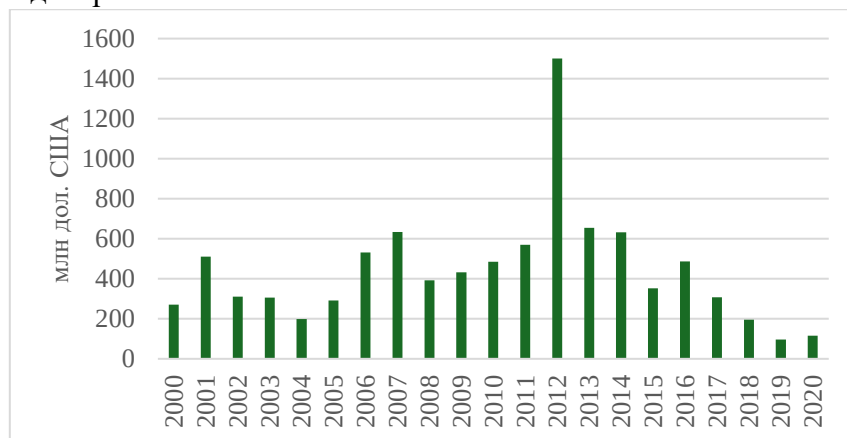

Рис. 1 - Експорт озброєнь з України у період 2000-2020 років, млн дол. США [2]

Після 2022 року ситуація змінилася докорінно. Частина підприємств була зруйнована або опинилася у зоні бойових дій, однак галузь змогла мобілізувати ресурси і почати модернізацію. На початок 2024 року в Україні діяло близько 500 оборонних підприємств, з яких 400 — приватні. Чисельність зайнятих у галузі сягала 300 тисяч осіб. Уряд суттєво збільшив фінансування ОПК: з 2,5 млрд гривень у 2022 році до понад 51 млрд у 2024-му [3]. Основні зусилля спрямовані на виробництво боєприпасів, бронетехніки, безпілотних літальних апаратів (БПЛА) та засобів радіоелектронної боротьби.

Сьогодні ОПК України охоплює авіаційне, бронетанкове, ракетне, суднобудівне виробництво, а також БПЛА й електроніку. Серед ключових підприємств — ДП «Антонов», АТ «Мотор Січ», ДП «Південмаш», КБ «Луч» та сотні інноваційних приватних компаній [4]. Галузь має технологічну базу для розробки сучасної продукції, проте зіткнулася з низкою системних проблем.

Серед основних викликів — зруйнована інфраструктура, порушена логістика, нестача кваліфікованих кадрів, низький рівень автоматизації виробництва, обмежений доступ до зовнішніх інвестицій. Через запроваджений воєнний стан практично повністю зупинено експорт військової продукції, що обмежує прибутки та можливості масштабного розвитку. Також залишаються проблемними державні закупівлі, надмірна бюрократія, зарегульованість експорту й відсутність прозорого механізму залучення приватного сектору до міжнародних проєктів [5, 6].

Однак перед Україною відкриваються унікальні можливості. Світ бачить ефективність українського озброєння в реальних бойових умовах. Це створює попит на продукцію, зокрема БПЛА, системи РЕБ, бронетехніку та артилерійські установки. Україна вже стала випробувальним полігоном для іноземних технологій, а українські інженери — джерелом безцінного досвіду.

Міжнародна співпраця інтенсивно розвивається. У 2023–2024 роках укладено низку угод зі світовими компаніями. Baykar (Туреччина) будує завод з виробництва дронів, Rheinmetall (Німеччина) відкрив виробництво з ремонту бронетехніки, Northrop Grumman (США) співпрацює з «Укроборонпромом» у сфері виготовлення боєприпасів, а Atlas Aerospace (Латвія) відкрила R&D-центр у Києві [7]. Ці партнерства мають стратегічний характер і можуть стати основою для довготривалих альянсів, зокрема після перемоги.

Проте західні партнери діють обережно. Ризики включають фізичне знищення інфраструктури, витік технологій, політичну нестабільність і невизначеність перебігу війни. Через це більшість угод стосується лише обслуговування та ремонту, а не розміщення повноцінного виробництва.

Для досягнення успішної інтеграції в глобальні ринки озброєнь Україна має провести низку системних реформ. Передусім — дерегуляція і спрощення системи експорту. Потрібно створити зрозумілу і гнучку модель контролю, яка дозволяє експортувати продукцію без загрози для обороноздатності [8]. Водночас державі варто запровадити спеціальний режим підтримки приватного сектору, який на сьогодні є головним рушієм інновацій, але має обмежений доступ до міжнародного фінансування та співпраці.

Необхідно адаптувати виробництво до стандартів НАТО, зменшити залежність від імпортних компонентів, зокрема у сфері БПЛА, стимулювати локалізацію критичних технологій і забезпечити повну прозорість використання бюджетних коштів [9]. Україна повинна стати частиною глобальних виробничих ланцюгів у виробництві боєприпасів, засобів зв'язку та протиракетних систем.

Інтеграція українського ОПК у світовий ринок має супроводжуватись розвитком національної освіти, інженерної науки, технопарків і військових кластерів. Не менш важливо забезпечити баланс між державним контролем і свободою ринку, а також — диверсифікацію

ринків збуту. Орієнтація лише на західних партнерів — недостатня. Україні слід активно відновлювати експортні позиції на традиційних ринках Африки, Азії, Близького Сходу, де свого часу успішно продавалася модернізована радянська техніка.

Оборонно-промисловий комплекс України поступово перетворюється з фрагменту радянської спадщини на потужний, гнучкий і конкурентоспроможний сектор. Попри серйозні виклики, Україна змогла активізувати внутрішнє виробництво, залучити стратегічних міжнародних партнерів і започаткувати інноваційні рішення для підтримки військових технологій. Висока ефективність української техніки на полі бою відкриває нові можливості для виходу на глобальний ринок. Однак для повної інтеграції необхідно усунути інституційні, технологічні та політичні бар'єри, забезпечити умови для розвитку приватного сектору, реформувати експортну політику та посилити міжнародну довіру до українських оборонних підприємств. За умови послідовної державної політики Україна має всі шанси стати важливим гравцем світового ринку військової продукції та надійним партнером у системі колективної безпеки.

ЛІТЕРАТУРА

1. Kuzmuk K., Scarazzato L. The transformation of Ukraine's arms industry amid war with Russia. SIPRI. February 2025. URL: <https://www.sipri.org/commentary/topical-background/2025/transformation-ukraines-arms-industry-amid-war-russia> (Дата звернення: 18.04.2025)
2. Zhuravka, F. O., Botvinov, R., Parshyna, M., Makarenko, T., Nebaba, N. Ukraine's integration into the world arms market. Innovative Marketing. Volume 17. Issue 4. 2021. P. 146-158
3. Кіреєв М. Оборонно-промисловий комплекс та його розвиток під час війни. Finance.ua. Січень 2024. URL: https://finance.ua/ua/goodtoknow/opk-ukrainy#headline_3 (Дата звернення: 18.04.2025)
4. Defense industry of Ukraine. Wikipedia. URL: https://en.wikipedia.org/wiki/Defense_industry_of_Ukraine#Aircraft (Дата звернення: 19.04.2025)
5. Левчук О. Тенденції у розвитку ОПК України та здійснення оборонних закупівель в умовах відбиття збройної агресії РФ проти України. Збірник наукових праць Центру воєнно-стратегічних досліджень НУОУ імені Івана Черняхівського, 2024. С. 34-40.
6. Письменний О., Кречко С., Бестюк А. Розвиток ОПК України в умовах війни та повоєнного відновлення. Social Development and Security. №14(2). 2024. С. 74-81.
7. Софія Є. Іноземні виробники зброї відкривають заводи в Україні — що це дає обом сторонам. AIN.UA. Серпень 2024. URL: <https://ain.ua/2024/08/12/baykar-and-others-in-ukraine/> (Дата звернення: 18.04.2025)
8. Боліла С. Ю. Розвиток оборонно-промислового комплексу на підставі інноваційних технологій як драйвер економіки України в умовах війни та повоєнного відновлення. Таврійський науковий вісник. Серія: Економіка. №22. 7. С. 22-33. URL: <https://doi.org/10.32782/2708-0366/2024.22.2> (Дата звернення: 19.04.2025)
9. Андрощук Г. О. Трансфер технологій в оборонно-промисловому комплексі України: проблемні питання (Частина I). Наука, технології, інновації. №1. 2018. С. 62-71.

ІНВЕСТИЦІЙНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО УКРАЇНИ З КРАЇНАМИ-ЧЛЕНАМИ ЄС

Україна та Європейський Союз активно розвивають двостороннє інвестиційне співробітництво, що стало особливо динамічним після підписання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС у 2014 році [11]. Дана співпраця є одним із ключових напрямів сучасної економічної політики держави. Актуальність теми зумовлена як стратегічним курсом України на європейську інтеграцію, так і необхідністю залучення іноземного капіталу для відновлення та модернізації національної економіки в умовах війни. ЄС виступає не лише як торговий партнер, а й як одне з основних джерел зовнішніх інвестицій, що охоплюють широкий спектр галузей – від інфраструктури до високотехнологічного виробництва [1].

Метою даного дослідження є аналіз сучасного стану, основних напрямів та перспектив інвестиційного співробітництва між Україною та ЄС, а також оцінка ефективності реалізованих проектів і програм за участі європейських інституцій. Для досягнення цієї мети використано комплекс загальнонаукових і спеціальних методів дослідження: аналіз і синтез, статистичний аналіз, порівняльний метод, дедукція та індукція.

За результатами дослідження встановлено, що у 2024 році країни ЄС є одними з найбільших інвесторів в економіку України, а саме - Нідерланди - 1,19 млрд дол. Значна частка іноземних інвестицій надходить із таких країн, як Люксембург, Німеччина, Австрія, Польща, Франція та Швеція [5]. Основними напрямками співпраці є енергетика (особливо відновлювальні джерела енергії), інфраструктура (будівництво доріг, логістичних центрів, відновлення транспортної системи), агропромисловий комплекс, цифровізація, малий і середній бізнес. Такі фінансові інституції як: Європейський інвестиційний банк (ЄІБ), Європейський банк реконструкції та розвитку (ЄБРР), Програми технічної допомоги (EU4Business, Horizon Europe, тощо), Фонд відновлення України (EU Ukraine Facility), які надають Україні як прямі інвестиції, так і гранти, пільгові кредити, технічну допомогу та консалтинг [14].

Імплементація Угоди про асоціацію між Україною та ЄС, що триває, створює умови для залучення інвестицій у пріоритетні галузі, зокрема харчову промисловість. Особливої актуальності набуває питання розробки та впровадження сучасних фінансових інструментів, таких як державні гарантії та інвестиційні субсидії. Вони сприятимуть модернізації виробничих потужностей, покращенню якості продукції, розвитку експортного потенціалу та підвищенню привабливості України як партнера для стратегічних інвесторів [12]. Харчова промисловість є однією з базових галузей національної економіки, яка забезпечує продовольчу безпеку, створює робочі місця та генерує значну частину експортних доходів країни [7]. У 2024 році цей сектор стикається з викликами модернізації, необхідністю впровадження інновацій та підвищенням конкурентоспроможності продукції на міжнародних ринках. Станом на початок 2024 року майже третина підприємств або припинила, або обмежила свою діяльність, в результаті чого прямі збитки, нанесені економіці України, склали 80 млрд євро [6]. У 2-му кварталі 2024 року лише 10% підприємств легкої промисловості наростили виробництво, 33% — скоротили. У контексті глобальної конкуренції, фінансові механізми відіграють ключову роль у створенні сприятливих умов для капіталовкладень у харчову

галузь. Проблемою на сьогодні є низький рівень залучення іноземного капіталу в харчову галузь [8].

Це пов'язано з кількома причинами:

- Регуляторні бар'єри та бюрократія, які ускладнюють процес входу інвесторів на український ринок [9].

- Невідповідність фінансових механізмів міжнародним стандартам. Чинні інструменти залучення інвестицій є недостатньо розвиненими і не враховують сучасних тенденцій, таких як державні гарантії [10].

- Низький рівень якості інфраструктури. Багато українських підприємств не відповідають стандартам якості, які вимагаються на європейських ринках, що знижує їхню привабливість для інвесторів [13].

- Недостатня конкуренто- та експортоспроможність продукції. Це зумовлено низьким технологічним рівнем, відсутністю інноваційних рішень та недостатнім рівнем підтримки з боку держави.

- Недостатня інтеграція в глобальні виробничі ланцюги, що обмежує експортний потенціал галузі.

- Застарілі методи управління та низька інвестиційна культура. Підприємства галузі часто не готові до впровадження сучасних стандартів ведення бізнесу.

- Недостатня зовнішня допомога. Незважаючи на існування програм технічної підтримки, багато підприємств не отримують належного доступу до міжнародного фінансування через складність процедур.

- Політична та економічна нестабільність. Зміни у регуляторному середовищі, бюрократія та макроекономічна нестабільність, спричинена активними бойовими діями на території України, знижують довіру іноземних інвесторів до українського ринку [6].

- Повільний темп реформ. Зокрема, у сфері створення податкових пільг, інвестиційних субсидій та гармонізації українського законодавства із європейським [14].

Метою обраної політики є створення сприятливого інвестиційного середовища шляхом впровадження сучасних фінансових інструментів, таких як державні гарантії та інвестиційні субсидії. Ці інструменти можуть сприяти модернізації виробничих потужностей галузі, підвищенню конкурентоспроможності продукції та забезпеченню сталого розвитку харчової промисловості.

Досягнення генеральної цілі – збільшення обсягу іноземних інвестицій на 25% до 2028 року – потребує зусиль у кількох напрямках: оптимізації регуляторного середовища, створення інвестиційно привабливих зон, удосконалення фінансових механізмів та підтримки екологічно чистих і інноваційних проєктів. Покращення регуляторного середовища також є важливим, але його вплив на експортний потенціал обмежений.

Ключовими критеріями оцінки результатів політики інвестиційного співробітництва є приріст інвестицій, зростання експорту, зниження витрат на сертифікацію, покращення соціальних умов та екологічний ефект. Результати оцінки свідчатимуть про високий потенціал обраної політики для розвитку харчової галузі України, проте її успішна реалізація потребує координації зусиль усіх учасників процесу – від уряду до міжнародних партнерів і бізнесу.

Особливо важливим напрямом інвестиційної співпраці є підтримка малого і середнього бізнесу, який розглядається як основа сталого економічного розвитку. Програми фінансування, освітні ініціативи та сприяння експорту продукції до ЄС дозволяють українським підприємствам адаптуватися до європейських стандартів і вимог внутрішнього ринку ЄС. Важливою є також підтримка сфери цифровізації — розвиток е-урядування, інноваційних технологій та стартапів. Окремо слід відзначити інвестиції в сферу освіти, науки та культури, що здійснюються через програми Erasmus+, Creative Europe та інші.

Незважаючи на значний потенціал, інвестиційне співробітництво стикається з рядом викликів. Серед основних бар'єрів — воєнна агресія Росії, високі ризики для інвесторів, недосконала судова система, корупція та нестабільне регуляторне середовище. Для подальшого поглиблення партнерства необхідні системні реформи, зміцнення інституційної спроможності держави, прозорість та передбачуваність правил ведення бізнесу.

Загалом, інвестиційна співпраця з ЄС є стратегічно важливою для України в контексті повоєнного відновлення, інтеграції до європейського простору та модернізації економіки. Її розвиток сприятиме не лише економічному зростанню, але й формуванню сталих зв'язків між українським та європейським бізнесом.

Список використаних джерел

1. Власюк О. С. Інвестиційна політика України в умовах євроінтеграції. К.: Наукова думка, 2022.
2. Галузі, що забезпечують життєдіяльність, відновлюються краще URL: <https://zn.ua/ukr/promyshliennost/jak-ukrajinska-promislovist-dolaje-vojenni-vikliki.html>
3. Гальчинський А. С. Європейська інтеграція: економічний вимір. К.: Основи, 2021.
4. Державна служба статистики України. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua>
5. Зростання у промисловості України 2023 року досягло 5,9% після падіння на 44% у попередньому URL: <https://forbes.ua/news/zrostannya-v-promislovosti-2023-roku-sklalo-59-pislya-padinnya-na-44-04042024-20306>
6. Інвестиційна діяльність України за 1 квартал 2024 року URL: <https://me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=9cb46b66-6285-4f7f-a08e-f450f32f0cb2&title=InvestitsiinaDiialnistVUkrainiZa1-Kvartal2024-Roku>
7. Інвестиційні можливості сектору агропереробки URL: <https://ukraineinvest.gov.ua/wp-content/uploads/2024/09/sekto-agropererobky-ukrayiny-1.pdf>
8. Іноземні інвестиції в харчову промисловість у 5 разів більші за інвестиції в АПК URL: <https://agropolit.com/news/16799-inozemni-investitsiyi-v-harchovu-promislovist--u-5-raziv-bilshi-za-investitsiyi-v>
9. Огляд впливу війни на промисловість України та прогноз перспектив в економіці URL: <https://uspp.ua/news/actual/2018/ohliad-vplyvu-viiny-na-promyslovist-ukrainy-ta-prohnoz-perspektyv-v-ekonomitsi>
10. Погребняк І. Ю. Особливості іноземного інвестування в умовах війни в Україні. *Економіка і держава*. 2023. №4. С. 33–38.
11. Угода про асоціацію між Україною та Європейським Союзом. 2014.
12. Харчова галузь найкраще зберігає свій потенціал і годує не лише громадян, а й економіку країни під час війни URL: <https://uadairy.com/harchova-galuz-najkrashhe-zberigaye-svij-potenczial-i-goduє-ne-lyshe-gromadyan-a-j-ekonomiku-krayiny-pid-chas-vijny/>
13. Як почувуються легка, харчова та машинобудівна галузі в Україні URL: <https://thepage.ua/ua/news/yak-pochuvayutsya-legka-harchova-ta-mashinobudivna-galuzi-v-ukrayini>
14. European Commission. EU support for Ukraine. Brussels, 2023.

ІННОВАЦІЙНІ МОДЕЛІ РОЗВИТКУ ПРОВІДНИХ КРАЇН СВІТУ

З давніх часів країни змагались між собою за вплив та владу, покладаючись насамперед на військову силу та контроль над територіями. Однак ці усталені парадигми поступово трансформувались із розвитком постіндустріального суспільства. На сьогодні ключовими факторами конкурентоспроможності держав є не тільки фізичні ресурси, а в першу чергу інтелектуальний капітал, інноваційний потенціал та технологічне лідерство. Новий контекст глобалізованого світу відображає вагому роль інновацій як головного чинника економічного зростання, добробуту населення та зміцнення геополітичної ролі країни на міжнародній арені.

На тлі сучасних подій інноваційний розвиток постає одним із найважливіших аспектів забезпечення конкурентоспроможності. В умовах посилення конкуренції між країнами, вчені та провідні міжнародні організації, серед яких WEF, OECD та WIPO, приділяють значну увагу аналізу інноваційних моделей, що дають змогу не лише модернізувати економіку, а й ефективно боротись із глобальними викликами та підвищувати якість життя населення. Порівняльний аналіз інноваційних підходів допомагає сформувати стратегічний шлях країни, адаптований до її національних особливостей. У контексті трансформації української економіки та подолання наслідків повномасштабного вторгнення, інноваційні моделі розвитку провідних країн стають орієнтиром для створення конкурентоспроможної стратегії України.

Метою цього дослідження є комплексний аналіз моделей інноваційного розвитку провідних країн світу, розкриття передумов і основних чинників їх формування, а також механізмів, здатних сприяти удосконаленню інноваційних стратегій розвитку. Методи дослідження ґрунтуються на фундаментальних положеннях та загальнонаукових засадах економічної доктрини, теорії інноваційного розвитку і міжнародної конкурентоспроможності, а також на емпіричних підходах до технологічного прогресу.

Теоретичною базою проведеного дослідження слугували наукові праці вітчизняних та іноземних вчених, серед яких: С. Кубицький, Д. Єременко, В. Даниленко, С. Батаєв, О. Вараксина, О. Кузьор, І. Підричева, В. Ляшенко, Г. Шевцова, Н. Швець, Р. Бергер та інші. Інформаційною базою стали актуальні наукові публікації та аналітичні звіти Всесвітньої організації інтелектуальної власності, Організації економічного співробітництва та розвитку, Федерації німецької промисловості, тощо.

У моделі впливу інноваційних технологій на глобальну конкурентоспроможність [1] зазначено внутрішні стратегічні напрями сталого розвитку, серед яких українські вчені виділяють інвестиції у дослідження та розробки, освіта та навички, міжнародне співробітництво. Позитивні наслідки використання модернізованих підходів стосуються низки аспектів: підвищення продуктивності та ефективності, зниження операційних витрат, розширення ринкових можливостей та покращення якості продукції чи послуг [1].

У доповіді «Global Trends in Government Innovation 2024» [2] зазначено п'ять інноваційних тенденцій урядових установ, що допомагають трансформувати державні послуги у контексті підвищення їх ефективності, доступності та орієнтації на громадян. По-перше, концепція державних послуг, орієнтованих на довгостроковий результат, набуває все

більшого значення. По-друге, представники уряду зміцнюють цифрові та інноваційні основи для підвищення ефективності публічних послуг. По-третє, персоналізація та проактивність громадських послуг дозволяє знизити адміністративне навантаження. Четвертою тенденцією є ефективне використання інформації для прийняття конкурентоспроможних рішень. Останньою із виділених тенденцій є залучення громадян до процесу ухвалення рішень для посилення прозорості та зміцнення демократичних цінностей [2].

Фахівці Організації економічного співробітництва та розвитку у публікації «Innovation indicator 2024» [3] використовують функціональний підхід до розробленої концепції національних інноваційних систем NIS, поміж основних компонентів якої є наука, промисловість, державне управління, суспільство та освіта. Генерування інновацій, розвиток майбутніх сфер через ключові технології, ефективна діяльність у рамках сталого розвитку національних економік є основними функціями інноваційної системи, відповідно до щорічної наукової збірки ОЕСР [3]. Швейцарія має найвищий рівень інноваційної спроможності у 2024 році, Сінгапур посідає друге місце у розглянутому рейтингу, слідом за яким йде Данія із показником 68 балів. Серед трійки лідерів у Індикаторі інновацій, найбільший приріст у вимірі здатності запровадження та ефективності застосування інновацій має Данія. У той час, як найбільше погіршення рейтингових показників у 2024 році отримала Росія [3].

Згідно із результатами Глобального індексу інновацій [4], розробленого Всесвітньою організацією інтелектуальної власності, Швейцарія очолює цей рейтинг чотирнадцятий рік поспіль. У 2024 році друге місце посідає Швеція, за якою слідують Сполучені Штати Америки. Сінгапур зайняв четверте місце, а за ним йде Велика Британія, завершуючи п'ятірку лідерів. Серед 78 індикаторів Глобального індексу інновацій, найбільшу кількість провідних позицій займає Сінгапур. Вищезазначені результати свідчать не лише про лідерство низки країн, таких як Швейцарія чи Сінгапур, а й дозволяють виділити загальні міжнародні тенденції у сфері інновацій. Технічний прогрес у галузях охорони здоров'я, розвитку обчислювальних потужностей та акумуляторів для електротранспорту залишався значним у 2023-2024 роках, однак темпи розвитку зелених технологій зменшились, у порівнянні до середнього показника зростання за десятиріччя. У той час рівень впровадження технологій зріс за всіма індикаторами, особливо у сферах 5G, робототехніки та електромобілів. Проте викиди вуглецю знову почали зростати, що відображає ускладнення екологічного виміру інноваційних процесів [4].

Підсумовуючи, варто зазначити, що інновації визначають глобальний рівень конкурентоспроможності національних економік. Міжнародна практика відображає зростання ролі урядових організацій у розвитку інноваційної екосистеми, пріоритетними напрямками якої є здобування довгострокового соціального ефекту, цифрової ефективності, персоналізації послуг та залучення громадян. Рейтингові оцінки провідних міжнародних організацій, до яких належать ОЕСР та Всесвітня організація інтелектуальної власності, демонструють постійне лідерство країн із розвиненими інноваційними системами – таких як Швейцарія, Швеція, Сінгапур та Данія. Водночас, досліджені наукові праці висвітлюють потребу збереження балансу між технологіями та екологічною відповідальністю, особливо стосовно проблеми зростаючих викидів вуглецю. Таким чином, ефективні інноваційні стратегії мають поєднувати соціально-економічне благополуччя із екологічною стійкістю.

Література:

1. S. Kubitskyi, D. Yeremenko, V. Danylenko, S. Bataiev, E. Varaksina. Evaluating the impact of innovative technologies on global competitiveness through modelling. *Multidisciplinary Science Journal*. 2024. 7 p. URL: <https://malque.pub/ojs/index.php/msj/article/view/3066/1468>

2. Global Trends in Government Innovation 2024. Fostering Human-Centred Public Services. OECD Public Governance Reviews. 2024. 46 p. URL: https://www.oecd.org/en/publications/global-trends-in-government-innovation-2024_c1bc19c3-en.html
3. Innovation Indicator 2024. Bundesverband der Deutschen Industrie e.V. 2024. 60 p. URL: <https://www.rolandberger.com/en/Insights/Publications/Innovation-Indicator-2024.html>
4. Global Innovation Index 2024. Unlocking the Promise of Social Entrepreneurship, 17th Edition. World Intellectual Property Organization. 2024. 325 p. https://www.wipo.int/web-publications/global-innovation-index-2024/assets/67729/2000%20Global%20Innovation%20Index%202024_WEB3lite.pdf

Галата О.О.

*«Міжнародні економічні відносини», 5 курс
Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана
Науковий керівник – д.е.н., професор, завідувач кафедри
європейської економіки і бізнесу Федірко О.А.*

ПЕРСПЕКТИВИ ПІДВИЩЕННЯ МІЖНАРОДНОЇ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ХАРЧОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ В УКРАЇНІ

Харчова промисловість України є стратегічною галуззю, яка формує значну частину експорту країни та забезпечує продовольчу безпеку. Сприятливі кліматичні умови, родючі ґрунти та досвід аграрного виробництва створюють широкі можливості для виходу на нові міжнародні ринки. Україна входить до трійки світових експортерів соняшникової олії та демонструє позитивну динаміку в експорті сої, кукурудзи, ріпаку. У 2024 році аграрний сектор забезпечив 59,3% (\$24,7 млрд) іноземної валютної виручки від експорту товарів з України. У 2021 році цей показник становив 40,7% (\$27,7 млрд). ЄС залишається ключовим торговельним партнером для агропродовольчого експорту України: частка експорту до країн ЄС у 2024 році становила 52%. Від початку повномасштабного вторгнення у 2022 році частка ЄС не знижувалася нижче 50%, що зумовлено значними ускладненнями морської логістики, які обмежили доступ до традиційних ринків третіх країн, насамперед Близького Сходу, Північної Африки та Азії.

Аграрна галузь сучасної України характеризується високою структурною різноманітністю: вона об'єднує як дрібних фермерів, що обробляють кілька гектарів, так і великі агропромислові компанії із земельними активами у тисячі гектарів. Така структура сприяє як внутрішній конкуренції, так і адаптивності виробничих систем до ринкових та кліматичних викликів. Водночас повномасштабне вторгнення Росії у 2022 році завдало агросектору України значних збитків, що зумовило необхідність зовнішньої підтримки та модернізації галузі.

Міністерство аграрної політики та продовольства України представило проєкт Стратегії розвитку сільського господарства та сільських територій до 2030 року. Цей стратегічний документ має стати ключовою основою для комплексного реформування аграрного сектору, з урахуванням викликів післявоєнного відновлення та процесу євроінтеграції. Стратегія передбачає впровадження інноваційних підходів до агровиробництва,

покращення умов ведення бізнесу для малих і середніх сільгоспвиробників, а також створення сприятливих умов для розвитку сільських територій. Пріоритетами стратегії стало повернення в обробіток 17,4% сільськогосподарських земель, які були недоступні станом на червень 2024 року; збільшення частки переробленої сільськогосподарської сировини до 38,8% з нинішніх 20,1%, а також до 50% її частки в експорті у грошовому еквіваленті; підвищення прибутковості підприємств (до 95% підприємств у рослинництві та до 85% – у тваринництві мають стати прибутковими).

Для реалізації Стратегії затверджено операційний план заходів на 2025–2027 роки, який включає створення міжвідомчої робочої групи для деталізації плану, проведення стратегічних сесій та щорічну оцінку результатів реалізації. Стратегія також враховує необхідність адаптації аграрного сектору до стандартів Європейського Союзу, зокрема в контексті надання Україні статусу кандидата на вступ до ЄС. Україна повинна поступово перейти від традиційної практики прямого субсидування агропродовольчого виробництва до системи, що відповідає принципам Спільної аграрної політики ЄС (CAP), яка базується на екологізації виробництва, розвитку сільських територій і підтримці малих фермерських господарств. Це включає запровадження так званого «зеленого» компонента у виплати, стимулювання дотримання вимог сталого землекористування, поводження з добривами та засобами захисту рослин, збереження біорізноманіття та адаптацію до змін клімату. Також Стратегія передбачає реформу системи сільськогосподарських дорадчих послуг, розвиток аграрної статистики за стандартами ЄС та посилення інституційної спроможності профільних органів влади. Крім того, окремим завданням є підготовка агровиробників до участі в європейських ринках через навчання, сертифікацію, логістичну інтеграцію та створення умов для зростання частки переробленої продукції в експорті.

Таким чином, Стратегія розвитку сільського господарства та сільських територій до 2030 року є комплексним документом, спрямованим на модернізацію аграрного сектору України, забезпечення продовольчої безпеки та інтеграцію до європейського ринку. Цей крок допоможе Україні зміцнити свої позиції серед основних світових постачальників аграрної продукції та стати більш конкурентоспроможною на міжнародній арені.

Література:

1. Ministry of Agrarian Policy and Food of Ukraine. Outlook for Ukrainian agricultural market. URL: <https://ucab.ua/en/>.
2. Trade Map - List of products exported by Україна. Trade Map - Trade statistics for international business development. URL: <https://www.trademap.org/>.
3. The Global Risks Report 2025 20th Edition. World Economic Forum. URL: <https://www.weforum.org/>.
4. Міністерство аграрної політики та продовольства України. URL: <https://minagro.gov.ua/>.
5. Global Food Security Index (GFSI). Economist Impact. URL: <https://impact.economist.com/>.
6. Bogdan Tymkiv. Bogdan Tymkiv. URL: <https://bogdantymkiv.com/>
7. Відбулась презентація Стратегії розвитку сільського господарства та сільських територій в Україні на період до 2030 року. Офіційний портал Верховної Ради України. URL: https://www.rada.gov.ua/news/news_kom/250542.html.

БІЗНЕС-СТРАТЕГІЇ МІЖНАРОДНИХ ФАРМАЦЕВТИЧНИХ КОРПОРАЦІЙ: БАЛАНС МІЖ ГЛОБАЛЬНИМ БАЧЕННЯМ І ЛОКАЛЬНОЮ АДАПТАЦІЄЮ

У сучасних умовах глобалізації міжнародні фармацевтичні корпорації стикаються з постійною необхідністю адаптувати свою діяльність до мінливого зовнішнього середовища. Глобальне бачення дозволяє формувати єдину корпоративну стратегію, впроваджувати інновації та використовувати ефект масштабу, тоді як локальна адаптація забезпечує врахування регіональних особливостей, нормативного середовища, культурних відмінностей і локальних потреб споживачів. Баланс між цими підходами є запорукою успішного функціонування транснаціональних компаній, особливо у фармацевтичній галузі, яка є однією з найбільш регульованих у світі.

Фармацевтична галузь стикається з особливими викликами, пов'язаними з необхідністю дотримання різноманітних стандартів якості, вимог сертифікації, логістичних бар'єрів і політики ціноутворення. У цьому контексті стратегія «глобалізації» – поєднання глобального підходу з локальним – набуває особливої актуальності. Наприклад, компанія GlaxoSmithKline (GSK) демонструє ефективне впровадження цієї стратегії, інвестуючи в нові виробничі потужності у США на суму понад \$800 млн, що дозволяє не лише посилити присутність на ринку, але й зменшити залежність від імпорту та уникати потенційних торговельних обмежень. Інший приклад – компанія AstraZeneca, яка нещодавно оголосила про інвестиції у розмірі \$2,5 млрд у новий центр досліджень і розробок у Пекіні. Це шостий подібний центр у глобальній структурі компанії, що підкреслює стратегічну важливість китайського ринку та орієнтацію на регіональне партнерство.

Локальна адаптація також має вирішальне значення для ефективного просування продукції та маркетингових стратегій. Особливості законодавства, мови, менталітету споживачів та рівня доходів – усе це враховується при виведенні фармацевтичної продукції на нові ринки. Водночас глобальне бачення дозволяє підтримувати цілісність бренду, контролювати якість і стандарти обслуговування.

Для України, яка перебуває у фазі економічного відновлення, важливо враховувати ці підходи. Інтеграція досвіду міжнародних корпорацій у вітчизняну практику дозволить модернізувати галузь, підвищити її конкурентоспроможність і забезпечити доступ населення до якісних медикаментів. Локалізація виробництва, наукових досліджень та освітніх ініціатив може стати каталізатором для залучення іноземних інвестицій та створення нових робочих місць. Ефективні бізнес-стратегії у фармацевтичному секторі вимагають гнучкості, інноваційності та здатності швидко реагувати на нові виклики. Збалансований підхід між глобальним управлінням і локальним виконанням є тією моделлю, яка дозволяє компаніям забезпечувати сталість, рентабельність і відповідальність перед споживачами. У цьому контексті модель глобалізації є не просто трендом, а необхідністю для довгострокового розвитку.

Успішна реалізація глобально-локальних стратегій також залежить від організаційної культури корпорацій, їхнього ставлення до інновацій та соціальної відповідальності. Міжнародні фармацевтичні компанії дедалі частіше інтегрують екологічні, соціальні та

управлінські (ESG) критерії у свою бізнес-модель. Це не лише сприяє зміцненню репутації, але й відкриває нові ринкові можливості, знижує ризики та забезпечує довгострокову стабільність.

Ключовим аспектом є інвестування в цифрові технології, такі як штучний інтелект, великі дані, блокчейн та телемедицина. Ці інструменти дозволяють оптимізувати ланцюги постачання, покращити контроль за якістю, персоналізувати медичні послуги та підвищити ефективність клінічних випробувань. Наприклад, Pfizer використовує аналітику великих даних для прогнозування попиту та управління ризиками у глобальних поставках, що є особливо актуальним в умовах постпандемічного світу.

Локалізація також передбачає партнерство з національними урядами, науковими установами та місцевими бізнесами. Через ці кооперації транснаціональні компанії отримують доступ до унікальних знань і спрощують інтеграцію у національні економічні системи. У країнах з перехідною економікою, таких як Україна, такі партнерства мають вирішальне значення для розвитку фармацевтичної інфраструктури та підвищення рівня медичного обслуговування.

Таким чином, бізнес-стратегії міжнародних фармацевтичних корпорацій повинні будуватися на глибокому аналізі зовнішнього середовища, стратегічній гнучкості та здатності поєднувати глобальну уніфікацію з локальною чутливістю. Тільки такий підхід дозволяє не лише забезпечити конкурентоспроможність компаній, а й зробити вагомий внесок у відновлення та розвиток країн, що потребують інноваційних рішень, зокрема України.

Література

1. Porter M. The Competitive Advantage of Nations. NY: Free Press, 1990.
2. Kotler Ph., Keller K.L. Marketing Management. Pearson Education, 2016.
3. Deloitte 2023 Global Life Sciences Outlook: Innovating and collaborating for tomorrow. URL: <https://www.deloitte.com/content/dam/assets-shared/docs/industries/life-sciences-health-care/2023/gx-Life-Sciences-Outlook-2023-Consolidated.pdf> (Дата звернення: 30.04.2025)
4. McKinsey & Company. The trends defining the global pharma industry, 2022.
5. Український фармацевтичний ринок: аналітичний звіт Proxima Research, 2024.

Кибенко О.О.

«Міжнародні економічні відносини», 4 курс

Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана

Науковий керівник – д.е.н., професор, завідувач кафедри європейської економіки і бізнесу

Федірко О.А.

ІНТЕГРАЦІЯ ВИСОКОТЕХНОЛОГІЧНОГО СЕКТОРА УКРАЇНИ У СВІТОВУ ЕКОНОМІКУ

Посилення глобалізаційних процесів вимагає ефективної інтеграції національної економіки у світову систему виробництва, що особливо важливо для України в умовах воєнних і повоєнних трансформацій. Посилення ролі країни як активного учасника світового технологічного розвитку потребує адаптації високотехнологічного сектора до вимог глобального ринку. Розвиток цього напряму сприятиме підвищенню

конкурентоспроможності національної економіки та її інтеграції у сучасний технологічний простір.

У контексті тривалих зовнішніх і внутрішніх викликів, що істотно вплинули на структуру економіки України, актуальним є дослідження шляхів зміцнення та інтеграції вітчизняного високотехнологічного сектору в глобальні ланцюги доданої вартості. Метою цього дослідження є виявлення потенціалу ключових секторів (аграрного, ІТ, military-tech) для інноваційного зростання, аналіз наявних бар'єрів та обґрунтування стратегічних підходів до побудови сталих інноваційних екосистем в Україні.

Упродовж 2010–2025 років високотехнологічний сектор України пережив значні виклики: наслідки світової фінансової кризи, внутрішню політичну нестабільність, зовнішню агресію. Це призвело до скорочення виробництва багатьох компаній або навіть призупинення їх діяльності. Сьогодні економіка України здебільшого спирається на аграрний сектор, який формує близько 18% ВВП [1, с.43]., тоді як високотехнологічна продукція — лише 6% [2]. При чому експорт високотехнологічної продукції становить лише близько 5%, що значно нижче за середній світовий показник (близько 21%) [3].

Україна переважно інтегрована в нижні ланки глобальних ланцюгів доданої вартості (ГЛДВ), постачаючи сировину та продукцію з низькою доданою вартістю. Такий підхід обмежує потенціал країни у формуванні сталих конкурентних переваг і посилює загрозу «ресурсного прокляття» [4]. Світовий досвід доводить, що без розвиненої промисловості складно досягти тривалого економічного зростання [1, с.44].

Водночас аграрний сектор може стати трампліном для переходу до інноваційної моделі розвитку. Його потенціал полягає в цифровізації виробництва (AgTech), розробці нішевих продуктів з високою доданою вартістю, локалізації переробки, а також у розвитку науково-дослідної співпраці. Ізраїль є прикладом того, як навіть із браком ресурсів можна створити конкурентоспроможне високотехнологічне сільське господарство. Україні варто впроваджувати крапельне зрошення, точне землеробство, автоматизацію, біотехнології. Участь українських спеціалістів у програмах на зразок MASHAV сприятиме ефективному впровадженню таких інновацій [5].

Важливою частиною високотехнологічного сектору України є ІТ-індустрія. Вона вже інтегрована у світовий ринок: близько 70% експорту припадає на розробку програмного забезпечення. Українські компанії (SoftServe, GlobalLogic, Luxoft) співпрацюють із провідними міжнародними брендами [6, с.107].

Але для переходу від сервісної моделі до повноцінної участі в ГЛДВ ІТ-сектору необхідно розвивати власні продуктові компанії, підтримувати стартапи через доступ до фінансування, менторства та інкубаторів, а також створити сприятливі умови для роботи технопарків і дослідних центрів.

Для стимулювання розвитку високотехнологічного сектору необхідно сформувати прозоре правове й інституційне середовище з чіткими механізмами підтримки. Йдеться, зокрема, про запровадження податкових стимулів для досліджень і розробок (НДДКР) та технологічних стартапів, ефективний захист прав інтелектуальної власності, а також розвиток сучасної інноваційної інфраструктури.

Один із ключових чинників успішної інтеграції — створення повноцінних інноваційних екосистем, що поєднують науку, бізнес, державу та інвесторів. Наразі спостерігається фрагментованість: відсутність узгодженої державної стратегії, орієнтованої на потреби реального сектору; розрив між академічною наукою та комерціалізацією ідей; складнощі з фінансуванням розробок. Підприємства залишаються сам на сам із викликами глобальної конкуренції та технічного оновлення.

Такі екосистеми можуть стати основою для формування галузевих і регіональних кластерів, зосереджених на конкретних ланках глобальних ланцюгів доданої вартості. Це сприятиме кращій координації дій між учасниками, прискоренню інноваційних процесів і зміцненню міжнародної інтеграції.

Перспективним напрямом є розвиток military-tech — індустрії, в якій Україна вже продемонструвала суттєвий прогрес. Йдеться не лише про виробництво безпілотних літальних апаратів (БПЛА) та спеціалізованого ПЗ, а й про створення сучасних симуляційних рішень на основі AR/VR для підготовки військовослужбовців [7, с.13]. Спільні підприємства з іноземними оборонними компаніями можуть забезпечити технологічний трансфер, локалізацію виробництва та посилення оборонного потенціалу. Ця галузь здатна стати драйвером інновацій не лише у військовій, а й у цивільній сфері — через розвиток подвійних технологій.

Отже, попри численні виклики, високотехнологічний сектор України має значний потенціал для зростання. Сировинна орієнтація економіки стримує інноваційний розвиток, проте аграрна галузь і вже успішна ІТ-індустрія можуть стати основою для глибшої інтеграції у глобальні ланцюги доданої вартості. Важливо створити сприятливе середовище для розвитку стартапів, НДДКР і технологічного підприємництва. Ключем до успіху є формування інноваційних екосистем, які забезпечать синергію між державою, наукою, бізнесом та інвесторами.

Список використаних джерел

1. Федулова Л. І. Розвиток високотехнологічного сектору промисловості як стратегічний напрям посилення соціально-економічного розвитку України [Електронний ресурс] // *Економічна теорія та право*. – 2019. – Т. 3, № 38. – С. 41–61. – Режим доступу: <http://econtlaw.nlu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/01/41-62.pdf>
2. Стратегія розвитку високотехнологічних галузей до 2025 року [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – 2016. – Режим доступу: https://kno.rada.gov.ua/news/Robota_Kom/Parl_Kom_slukh/Kom_slukh/8_skl/74701.html
3. Рівень високотехнологічної продукції в експорті України всього 5%, в світі – 21%: УСПП пропонує заходи з комерціалізації інновацій [Електронний ресурс] // *Український союз промисловців і підприємців*. – 2019. – Режим доступу: <https://uspp.ua/news/ostanni-novyny/2019/riven-vysokotekhnolohichnoi-produktsii-v-eksporti-ukrainy-vsogo-5-v-sviti-21-uspp-proponuie-zakhody-z-komertsializatsii-innovatsii>
4. Черкашин В. Україна: Втеча від прокляття сировинної економіки [Електронний ресурс] // *NV Бізнес*. – 2023. – Режим доступу: <https://biz.nv.ua/ukr/experts/ekonomika-ukrajini-shcho-vazhlivo-zminiti-shchob-vitrimati-novini-ukrajini-50365124.html>
5. Павленко О. Як досвід Ізраїлю допоможе Україні створити високотехнологічний агросектор [Електронний ресурс] // *LB.ua*. – Режим доступу: https://lb.ua/blog/opavlenko/331963_yak_dosvid_izrailyu_dopomozhe_ukraini.html
6. Sevastyanov, R. (2021). The prospects of Ukraine's integration into global value chains within the framework of European integration. *Zarządzanie Publiczne*, (56), 100–115. <https://eir.zp.edu.ua/server/api/core/bitstreams/167e9596-68f8-4d3c-9f9c-56955319667b/content>
7. Андрощук Г. ІТ-індустрія та цифровий фронт України: стан і перспективи розвитку // Тези доповідей XIV Міжнародного бізнес-форуму «Проблеми та перспективи розвитку інноваційної діяльності в Україні: виклики воєнного часу». – 2023. – С. 12–16. – Режим доступу: <https://knute.edu.ua/file/MzEyMQ==/0595cdaec6d60105120612199caeb97d.pdf#page=>

СТРАТЕГІЧНІ НАПРЯМИ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ЄС В УМОВАХ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ

У ХХІ столітті цифровізація стала не лише викликом, але й ключовим ресурсом для інноваційного розвитку держав. Європейський Союз (ЄС), як один із глобальних лідерів у формуванні цифрової політики, активно розробляє стратегічні підходи до трансформації своїх економік і суспільств в умовах Четвертої промислової революції. Цифрова трансформація для ЄС — це не лише технологічний прорив, а й передумова економічного суверенітету, конкурентоспроможності та соціальної справедливості [1].

Ключовим документом цифрової стратегії ЄС є «Цифровий компас до 2030 року: європейський шлях у цифрове десятиліття», який визначає чотири головні напрями: розвиток цифрових навичок у населення, розгортання стійкої цифрової інфраструктури, цифровізація бізнесу та забезпечення доступу до електронних державних послуг [2]. Зокрема, до 2030 року ЄС планує, щоб 80 % дорослого населення володіли базовими цифровими навичками, а 75 % підприємств використовували хмарні обчислення, штучний інтелект або великі дані [3].

Для реалізації стратегічних планів ЄС використовує багатоканальне фінансування, серед якого варто виділити програми Horizon Europe та Digital Europe. Програма Horizon Europe з бюджетом понад 95 млрд євро є найбільшим інструментом підтримки досліджень та інновацій в ЄС на 2021–2027 рр., що охоплює цифрову трансформацію, зелений перехід та інклюзивний розвиток [4]. Важливим компонентом цієї програми є Європейська рада з інновацій (EIC), що підтримує стартапи та високоризикові інноваційні проєкти з потенціалом масштабування в ЄС та за його межами.

Водночас Digital Europe Programme має бюджет 7,5 млрд євро і фокусується на практичному впровадженні цифрових технологій у державне управління, освіту та бізнес. Програма фінансує п'ять ключових напрямів: суперкомп'ютери, штучний інтелект, кібербезпека, цифрові навички та широке використання цифрових технологій в економіці та суспільстві. Ці інвестиції поєднуються з Механізмом відновлення та стійкості (RRF), що передбачає реформування цифрових систем держав-членів в обмін на фінансування. Наприклад, Італія та Іспанія отримали рекордні обсяги допомоги в рамках RRF, значна частина яких спрямована на цифровізацію державного сектору, модернізацію освітньої системи, впровадження цифрових ідентифікаторів громадян та розвиток електронної медицини [5].

Ще одним важливим інструментом є Індустріальний альянс з передових технологій (Industrial Alliances), що об'єднує державні та приватні інституції задля спільного фінансування стратегічних технологій, зокрема у сфері водню, хмарних обчислень, акумуляторів, а також передової обробки даних. Такі альянси сприяють створенню єдиного інноваційного простору в Європі, зменшенню фрагментації цифрового ринку та підвищенню конкурентоспроможності на глобальному рівні.

Особлива увага в стратегії приділяється розвитку ключових технологічних напрямів: штучного інтелекту, квантових обчислень, кібербезпеки, мікроелектроніки та 6G. Важливим елементом є забезпечення технологічного суверенітету, зокрема шляхом зменшення залежності від зовнішніх постачальників критично важливих технологій та компонентів [6]. В

цьому контексті Європейська комісія впроваджує Ініціативу з мікрочипів (European Chips Act), що передбачає інвестиції в розмірі понад 43 млрд євро до 2030 року задля зміцнення внутрішніх потужностей з виробництва напівпровідників, необхідних для розвитку цифрових інфраструктур, оборонного сектору, транспорту та охорони здоров'я [7].

Для реалізації стратегічних планів ЄС використовує багатоканальне фінансування, серед якого варто виділити програми Horizon Europe та Digital Europe. Програма Horizon Europe з бюджетом понад 95 млрд євро є найбільшим інструментом підтримки досліджень та інновацій в ЄС на 2021–2027 рр., що охоплює цифрову трансформацію, зелений перехід та інклюзивний розвиток [8]. Важливим компонентом цієї програми є Європейська рада з інновацій (EIC), що підтримує стартапи та високоризикові інноваційні проєкти з потенціалом масштабування в ЄС та за його межами.

Водночас Digital Europe Programme має бюджет 7,5 млрд євро і фокусується на практичному впровадженні цифрових технологій у державне управління, освіту та бізнес. Програма фінансує п'ять ключових напрямів: суперкомп'ютери, штучний інтелект, кібербезпека, цифрові навички та широке використання цифрових технологій в економіці та суспільстві. Ці інвестиції поєднуються з Механізмом відновлення та стійкості (RRF), що передбачає реформування цифрових систем держав-членів в обмін на фінансування. Наприклад, Італія та Іспанія отримали рекордні обсяги допомоги в рамках RRF, значна частина яких спрямована на цифровізацію державного сектору, модернізацію освітньої системи, впровадження цифрових ідентифікаторів громадян та розвиток електронної медицини [9].

Регуляторний вимір також є вагомим елементом цифрової трансформації. Ухвалення актів про цифрові послуги (DSA), цифрові ринки (DMA) та штучний інтелект (AI Act) спрямоване на формування прозорого, справедливого та безпечного цифрового ринку. Зокрема, DSA забезпечує більшу відповідальність онлайн-платформ, а DMA регулює діяльність великих технологічних компаній для забезпечення конкуренції [10].

Для України досвід ЄС є надзвичайно актуальним у контексті євроінтеграції. Впровадження цифрових стандартів та гармонізація з європейським правом у сфері цифрових технологій можуть стати драйверами інноваційного розвитку, особливо з урахуванням реалізації Дії.City, цифровізації держпослуг та участі в європейських проєктах.

Таким чином, стратегічні напрями інноваційного розвитку ЄС в умовах цифрової трансформації ґрунтуються на поєднанні технологічного прогресу, соціальної інклюзії та економічної сталості. Цей системний підхід дозволяє створити конкурентну, відкриту та стійку цифрову економіку майбутнього.

Література

1. Романова І.Ю. Цифрова трансформація економіки ЄС: стратегічні орієнтири та виклики / І.Ю. Романова // Вісник КНЕУ. – 2022. – № 3. – С. 15–21.
2. European Commission. Digital Compass: the European way for the Digital Decade. – Brussels, 2021. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/european-digital-decade>
3. European Commission. A European strategy for data. – Brussels, 2020. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/europe-fit-digital-age_en
4. Horizon Europe – the EU Research and Innovation programme (2021–2027). – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://research-and-innovation.ec.europa.eu/funding/funding-opportunities/funding-programmes-and-open-calls/horizon-europe_en
5. Digital Europe Programme. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/activities/digital-programme>
6. Digital Markets Act (DMA) and Digital Services Act (DSA). – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_20_2347

АНАЛІЗ СТРУКТУРИ ТА ТЕНДЕНЦІЙ РОЗВИТКУ ЄВРОПЕЙСЬКОГО РИНКУ КОСМЕТИЧНОЇ ПРОДУКЦІЇ

Вступ. Європейський ринок косметичної продукції посідає провідні позиції у світі як за обсягом продажів, так і за різноманітністю пропозицій. Косметика вже давно вийшла за межі базового догляду і стала невід'ємною частиною культури, самовираження та способу життя європейців. Сучасні споживачі пред'являють дедалі вищі вимоги до якості, безпеки та етичності продукції, що стимулює виробників до впровадження інновацій та дотримання екологічних стандартів.

Аналіз структури ринку дозволяє зрозуміти, які сегменти мають найбільший вплив на його розвиток, тоді як вивчення тенденцій дає змогу спрогнозувати подальші напрями еволюції індустрії. Мета цієї роботи — дослідити ключові характеристики європейського ринку косметики, виявити сучасні тренди та визначити перспективи його розвитку в умовах змінних споживчих запитів і глобальних викликів.

Виклад основного матеріалу. На тлі зростаючої обізнаності споживачів про догляд за собою, підвищення стандартів життя та зростання популярності натуральної косметики, європейський ринок косметичних та засобів особистої гігієни демонструє стабільну позитивну динаміку. Європейський ринок косметичної продукції є одним із найрозвиненіших у світі: у 2023 році він займав 20,6% глобального доходу індустрії краси. Згідно з останнім Звітом про ринкову динаміку, оприлюдненим асоціацією Cosmetics Europe, у 2023 році європейський ринок косметики та товарів особистої гігієни досяг обсягу 96 мільярдів євро за роздрібними цінами (RSP). Це дозволяє Європі разом зі США залишатися найбільшими косметичними ринками у світі. Порівняно з 2022 роком, коли обсяг становив 88 мільярдів євро, ринок продемонстрував стабільне зростання, що свідчить про стійке відновлення після пандемічного спаду.

Швидкий темп життя, високий рівень стресу та прагнення до догляду за собою стимулюють все більше європейських споживачів встановлювати сталі ритуали особистої гігієни та догляду за зовнішністю.

Характерними особливостями ринку є:

- Високий рівень конкуренції серед давно усталених брендів та новачків.
- Висока інноваційність — особливо у розробці продуктів для конкретних типів шкіри та використанні активних інгредієнтів.
- Сильне регулювання галузі щодо безпеки складу, тестування продукції та маркування.
- Низький рівень загрози заміщення, оскільки косметика та товари особистої гігієни мають сталий попит.

У 2023 році ринок косметичних товарів в Європі оцінювався на рівні 60,97 млрд доларів США[1]. Очікується, що у 2025 році розмір ринку досягне 124,51 млрд доларів США, а у 2030 році — 155,76 млрд доларів США, із середньорічним темпом зростання (CAGR) 4,58% у період 2025–2030 років (Рисунок 1)[2].

Таке зростання обумовлюється низкою факторів, серед яких:

- підвищення усвідомленості споживачів щодо складу та безпечності продуктів,
- розвиток електронної комерції та цифрових каналів продажу,

- активне впровадження етичних стандартів, таких як cruelty-free та vegan-продукти,
- інновації у виробництві косметичних засобів.

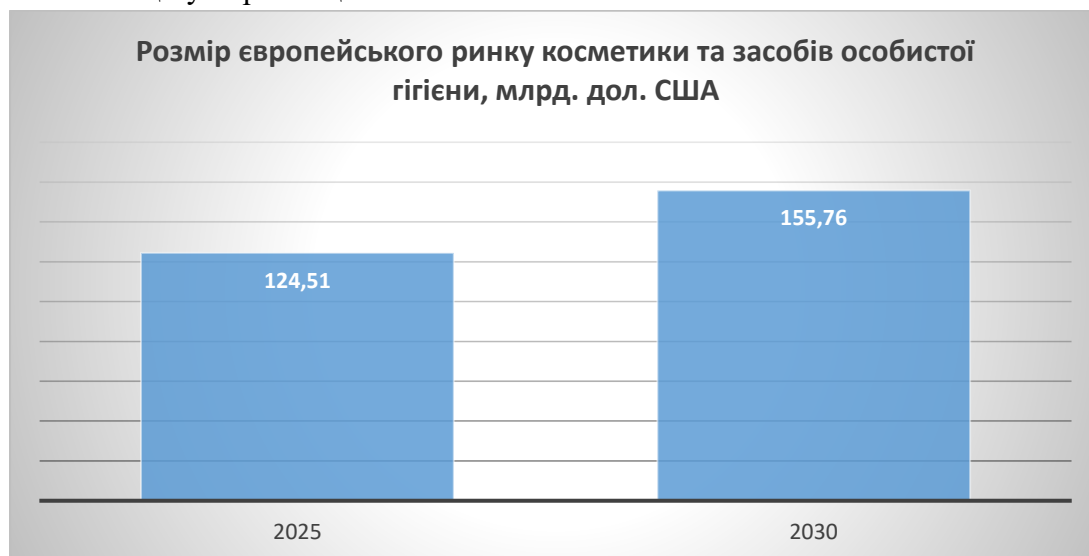

Рисунок 1. Прогноз показників розміру європейського ринку косметики та засобів особистої гігієни, млрд. дол. США[2]

Європейський ринок косметики є багатогранним і динамічним, охоплюючи широкий спектр продуктів, компаній і споживчих сегментів. Особливе місце на ринку займають функціональні косметичні засоби, що поєднують властивості догляду за шкірою, захисту від старіння, сонцезахисту та інноваційних технологій.

Важливу роль також відіграє структура за типами продукції, функціями та цільовими споживачами, яку можна узагальнити в таблиці:

Таблиця 1. Основні сегменти європейського ринку функціональної косметики

Показник	Деталі
Типи інгредієнтів	Альфа-гідроксикислоти (АНА), Бета-гідроксикислоти (саліцилова кислота), Ретиноїди, Гіалуронова кислота, Вітаміни С і Е, Гліцерин
Основні функції	Очищення, зволоження, освітлення шкіри, антивікова дія
Сфери застосування	Догляд за шкірою (провідний сегмент), догляд за волоссям, інші категорії
Цільові споживачі	Жінки, чоловіки, унісекс-продукти
Основні тренди	Натуральні інгредієнти, мультифункціональні продукти, перехід до цифрових каналів продажу, орієнтація на покоління бебі-бумерів

Джерело- складено автором на основі [3]

Розглядаючи географічну структуру ринку, то найбільшими національними ринками в Європі у 2023 році стали Німеччина, Франція, Італія, Велика Британія, Іспанія та Польща. Німеччина зберегла позицію лідера із загальним обсягом ринку в 15,853 мільярда євро. На другому місці опинилася Франція із показником 13,749 мільярда євро, за нею слідує Італія із 12,530 мільярдами євро. Велика Британія також показала вагомні результати — 10,998 мільярда євро, а Іспанія і Польща продемонстрували обсяги 10,404 і 5,173 мільярда євро відповідно [4].

У 2023 році найбільші темпи зростання ринку були зафіксовані у Литві, де продажі зросли на 19,4% порівняно з 2022 роком. Також високу динаміку продемонстрували Угорщина (+18,3%), Болгарія (+15,0%), Чехія (+14,7%) та Естонія (+13,3%). Ці дані свідчать про активне розширення косметичних ринків у Центральній та Східній Європі.

У розподілі ринку за продуктами провідні позиції зберігають засоби догляду за шкірою та гігієнічні продукти. Значні частки займають також парфуми, засоби для макіяжу та догляду за волоссям. Споживачі все більше орієнтуються на мультифункціональні товари, що об'єднують доглядові та естетичні функції, а також звертають увагу на натуральність складу і стійкість упаковки.

Особливу роль у розвитку ринку відіграють малі та середні підприємства (SMEs). У 2023 році їх кількість у Європі (включаючи країни ЄС-27, Норвегію, Швейцарію та Велику Британію) зросла до 8 988 компаній. МСП є рушійною силою інновацій у галузі, швидко реагуючи на зміни у споживчих запитах і пропонуючи нові концепції та продукти. Їхня гнучкість і творчий підхід дозволяють підтримувати динамічний розвиток у середовищі, яке залишається висококонкурентним[3].

Європейський ринок косметики продовжує стійко зростати, формуючи нові тенденції, що відображають зміни в суспільстві, технологіях та споживчих уподобаннях. Серед основних тенденцій можна видалити наступні:

- Попит на натуральні та органічні продукти
- Цифровізація продажів
- Персоналізація продуктів
- Мультифункціональність продукції
- Розвиток чоловічого сегмента
- Сталий розвиток
- Орієнтація на старші вікові групи
- Інтеграція новітніх технологій

Європейський ринок косметики переживає трансформацію, орієнтуючись на натуральні продукти, інноваційні технології та зміни в споживчих вподобаннях. Відбувається швидке зростання онлайн-продажів і персоналізація товарів за допомогою великих даних. Споживачі шукають мультифункціональні продукти, екологічність і сталий розвиток стають важливими аспектами. Чоловічий сегмент і орієнтація на старші вікові групи набувають популярності. Технологічні інновації, такі як beauty-tech і віртуальні примірки, стають важливими складовими індустрії.

Висновки. Отже, аналіз структури та тенденцій розвитку європейського ринку косметичної продукції свідчить про його активну еволюцію під впливом змін у споживчих уподобаннях, технологіях та соціальних трендах. Загалом, ринок демонструє тенденцію до адаптації до нових умов та індивідуальних потреб споживачів.

Література

1. Grand View Research (2025). Europe Cosmetics Market Size, Share & Trends Analysis Report By Product (Skin Care, Hair Care, Makeup, Fragrance), By End-user (Men, Women), By Distribution Channel (Offline, Online), By Country, And Segment Forecasts, 2024 – 2030. URL: <https://www.grandviewresearch.com/industry-analysis/europe-cosmetics-market-report>
2. Mordor Intelligence Source (2025). Europe Beauty And Personal Care Products Market Size & Share Analysis - Growth Trends & Forecasts (2025 - 2030). URL: <https://www.mordorintelligence.com/industry-reports/europe-beauty-and-personal-care-products-market-industry>

3. MAXIMIZE MARKET RESEARCH (2025). Europe Functional Cosmetics Market: Analysis and Forecast (2023-2029). URL: <https://www.maximizemarketresearch.com/market-report/europe-functional-cosmetics-market/126144/>
4. The Cosmetic, Toiletry and Perfumery Association (2025). Market Statistics. URL: <https://www.ctpa.org.uk/eu-and-worldwide>

Мещерякова Н.П.
«Міжнародні економічні відносини», 5 курс
Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана
Науковий керівник- к.е.н., доцентка кафедри
європейської економіки бізнесу Леценко К.А

ЕКОНОМІЧНІ ІНСТРУМЕНТИ ЕКОЛОГІЧНОЇ ПОЛІТИКИ ЄС

Екологічна політика Європейського Союзу є одним із ключових елементів загальної стратегії сталого розвитку, яка спрямована на досягнення кліматичної нейтральності, підвищення енергоефективності та скорочення негативного впливу економіки на довкілля [1]. Особливістю підходу ЄС до реалізації екологічних цілей є системне використання економічних інструментів, які забезпечують не лише регуляторний, а й ринковий вплив на поведінку учасників ринку, формуючи фінансову мотивацію для переходу до екологічно чистих технологій. Одним із найважливіших механізмів у цій політиці є система торгівлі квотами на викиди парникових газів (EU ETS), яка охоплює понад десять тисяч підприємств у промисловості, енергетиці та авіаційному секторі [1; 4]. Суть цього механізму полягає у встановленні загального ліміту викидів і наданні підприємствам права купувати та продавати дозволи на ці викиди, що, з одного боку, забезпечує зниження викидів, а з іншого – дозволяє учасникам самостійно оптимізувати витрати на екологічні заходи. З огляду на необхідність підтримання глобальної конкурентоспроможності, ЄС також впроваджує механізм прикордонного вуглецевого коригування (СВАМ), який передбачає оподаткування імпортованих товарів з високим вуглецевим слідом, якщо країни-виробники не дотримуються стандартів викидів, аналогічних європейським [2]. Це дозволяє уникнути явища «вуглецевого витоку», коли виробництво переміщується в юрисдикції з м'якшими екологічними вимогами, а також стимулює треті країни, включно з Україною, адаптувати свої стандарти до європейських [8]. Ще одним ефективним інструментом є екологічне оподаткування, яке переносить фіскальне навантаження з доходів на використання ресурсів та забруднення. У багатьох країнах ЄС це оподаткування включає податки на викиди CO₂, забруднення повітря, води та ґрунтів, а також акцизи на викопне паливо [3; 9]. Доходи від таких податків спрямовуються на фінансування екологічних програм, зменшення податкового навантаження на зарплату або інші соціально чутливі категорії витрат. Важливу роль у забезпеченні екологічної трансформації відіграє зелене фінансування, зокрема випуск так званих «зелених облігацій», які дозволяють залучати кошти для реалізації проєктів у сфері енергоефективності, відновлюваної енергетики, екологічно безпечного транспорту та інфраструктури [5; 6]. Європейський інвестиційний банк активно кредитує такі ініціативи, а нові програми ЄС, як-от InvestEU, Horizon Europe або LIFE Programme, пропонують грантову підтримку підприємствам, які інтегрують екологічні інновації у свою діяльність [6; 7]. У рамках так званого зеленого бюджетування все більше країн ЄС оцінюють державні витрати з точки зору їхнього впливу на довкілля [3]. Реалізація екологічної політики ЄС вже продемонструвала значні результати. Так, за останні тридцять років країнам Союзу вдалося скоротити викиди парникових газів більш ніж на 30 %, одночасно забезпечуючи економічне зростання [1; 7]. Усі

ці заходи впроваджуються у контексті Європейського зеленого курсу, який передбачає досягнення кліматичної нейтральності до 2050 року. Програма «Fit for 55» визначає конкретні цілі до 2030 року, зокрема скорочення викидів на 55 % у порівнянні з рівнем 1990 року. Досягнення цих цілей підтримується масштабними інвестиціями, включно з фінансуванням у межах ініціативи «Next Generation EU», яка виділяє понад 500 мільярдів євро на цифрову та зелену трансформацію економіки Європи [10]. Для України адаптація економічних інструментів ЄС у сфері екологічної політики є не лише зобов'язанням за Угодою про асоціацію, але й стратегічною можливістю підвищити ефективність національної екологічної політики, забезпечити доступ до фінансування з боку міжнародних фінансових інституцій і водночас створити умови для стійкого економічного розвитку [8]. Впровадження національної системи торгівлі викидами, розширення механізмів зеленого оподаткування, підтримка ринку зелених облігацій та підключення до проєктів ЄС з енергетичної трансформації мають стати пріоритетними напрямками державної політики. У результаті синергії цих інструментів можна очікувати не лише покращення стану навколишнього середовища, але й підвищення конкурентоспроможності країни в європейському економічному просторі.

Література

1. European Commission. EU Emissions Trading System (EU ETS).
Доступ: https://climate.ec.europa.eu/eu-action/eu-emissions-trading-system-eu-ets_en
2. European Commission. Carbon Border Adjustment Mechanism (CBAM).
Доступ: https://taxation-customs.ec.europa.eu/carbon-border-adjustment-mechanism_en
3. OECD. Green Budgeting and Taxation.
Доступ: <https://www.oecd.org/environment/green-budgeting.htm>
4. World Bank. State and Trends of Carbon Pricing 2024.
Доступ: <https://carbonpricingdashboard.worldbank.org>
(<https://carbonpricingdashboard.worldbank.org/>)
5. European Investment Bank. Climate Action and Environmental Sustainability.
Доступ: <https://www.eib.org/en/about/priorities/climate-action/index.htm>
6. European Environment Agency. Green finance and investment.
Доступ: <https://www.eea.europa.eu/themes/sustainability-transitions/green-finance>
7. European Commission. The European Green Deal.
Доступ: https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/european-green-deal_en
8. Ecoaction – Центр екологічних ініціатив.
Аналітичні матеріали щодо адаптації української екополітики до стандартів ЄС.
Доступ: <https://ecoaction.org.ua/>
9. UN Environment Programme. Green Fiscal Policy Network.
Доступ: <https://greenfiscalspolicy.org> (<https://greenfiscalspolicy.org/>)
10. BloombergNEF. Global Trends in Renewable Energy Investment 2023.

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІЧНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА МІЖ УКРАЇНОЮ ТА ЯПОНІЄЮ

Економічні відносини між Україною та Японією мають довгу історію взаємної поваги та конструктивної взаємодії. Від часу встановлення дипломатичних відносин у 1992 році країни поступово поглиблювали співпрацю, зосереджуючись на таких напрямках, як торгівля, інвестиції, технічна допомога, освіта, наука, енергетика, а також гуманітарні програми. Особливо динамічно відносини почали розвиватися після 2014 року — у відповідь на агресію Російської Федерації проти України, Японія стала однією з перших країн Азії, що рішуче засудила окупацію Криму, та вжила політичних, економічних і фінансових заходів для підтримки України. На сучасному етапі економічне співробітництво з Японією охоплює широкий спектр питань, де найважливішими є торгівля товарами та послугами, інвестиційна взаємодія, фінансова та технічна допомога, а також реалізація спільних проєктів у стратегічних сферах. Обидві країни визнають важливість цього партнерства для розвитку власних економік та забезпечення регіональної стабільності.

Торговельно-економічні відносини між Україною та Японією продовжують демонструвати позитивну динаміку. У 2023 році, незважаючи на триваючу війну, двосторонній товарообіг зріс майже на 30% порівняно з попереднім роком і становив понад 747 млн доларів США. Основу українського експорту до Японії складає аграрна та сировинна продукція. Серед основних позицій — кукурудза, якої у 2023 році експортовано на суму понад 370 млн доларів, що становить більше 50% загального експорту. Іншими важливими позиціями є пшениця, мед, деревина, залізна руда. Це свідчить про високий попит на українські продукти харчування та ресурси в Японії, яка обмежена у власному сільськогосподарському виробництві через природні та кліматичні умови. Імпорт з Японії в Україну представлений переважно високотехнологічною продукцією: автомобілями (особливо марки Toyota, Honda, Mazda), електронікою, медичним і промисловим обладнанням, фармацевтичними засобами. Це — класична модель комплементарного співробітництва, коли одна країна експортує сировину й продовольство, а інша — технології й обладнання. Водночас така модель потребує переосмислення з боку України: важливо створювати ланцюги доданої вартості на власній території, переходити від експорту сировини до переробленої продукції, яка матиме вищу конкурентоспроможність на глобальному ринку.

Ще одним важливим напрямом є інвестиційна співпраця. Японські інвестиції в українську економіку наразі залишаються помірними — близько 200–250 млн доларів США, однак мають стратегічний характер. Найбільше японських інвестицій спрямовується в інфраструктуру, енергетику, докілья, аграрний сектор, цифрові технології. Значну роль у цьому процесі відіграє JICA — Японське агентство міжнародного співробітництва, яке вже понад 10 років реалізує в Україні інфраструктурні й соціально важливі проєкти. Одним із наймасштабніших проєктів є реконструкція Бортницької станції аерації — ключового об'єкта очищення стічних вод Києва, вартістю понад 1,1 млрд доларів, що фінансується через уряд Японії. Проєкт був погоджений у 2015 році, але роботи активно ведуться протягом 2021–2025 років. Це приклад довготривалого проєкту, який має екологічний, інфраструктурний та соціальний ефекти. Крім того, Японія активно підтримує Україну в атомній енергетиці,

забезпечуючи поставки безпечного обладнання, технологій, систем моніторингу та захисту. Це особливо актуально в умовах загроз, пов'язаних із обстрілами Запорізької АЕС.

В умовах війни Японія перетворилася на одного з головних донорів допомоги Україні. За даними на початок 2024 року, загальна сума підтримки перевищила 12 млрд доларів США, з них понад 4,2 млрд — бюджетна допомога. Крім цього, Японія фінансує гуманітарні проекти: постачання генераторів, техніки для розмінування, медичного обладнання, будівельних матеріалів, продуктів харчування, засобів гігієни тощо. Важливо підкреслити, що допомога Японії є комплексною: вона поєднує інфраструктурне, технічне, соціальне та безпекове відновлення. Значну увагу приділяється співпраці у сфері розмінування. Україна є однією з найбільш замінованих країн світу, і Японія вже надала спеціалізовану техніку, включаючи роботи для розмінування, броньовані машини, засоби захисту для саперів та інженерів ДСНС. Ці кроки мають стратегічне значення не лише для відновлення інфраструктури, а й для безпеки цивільного населення.

Перспективи двосторонньої співпраці виглядають ще більш обнадійливими. Уряд Японії планує в 2025 році відправити в Україну спеціальну місію бізнес-делегації, до якої ввійдуть представники провідних японських корпорацій. Головною метою є оцінка можливостей для інвестицій після завершення активної фази бойових дій. Потенційні напрями інвестування включають: «зелену» енергетику, IT-галузь, будівництво, транспорт і логістику, агропереробку, фармацевтику. Однією з найбільш перспективних галузей для Японії є титановий сектор України. Країна має великі поклади титану, що становлять стратегічний інтерес для японських компаній у контексті зниження залежності від поставок із Китаю. У 2024 році японська корпорація Mitsubishi Materials уже виявила офіційний інтерес до співпраці в цій сфері. Перехід до глибокої переробки титану та спільне виробництво компонентів для авіації, електроніки та військової промисловості може стати важливою віхою у відносинах між Україною та Японією. Варто також відзначити можливість укладання у майбутньому двосторонньої угоди про зону вільної торгівлі. Це дозволить знизити тарифні та нетарифні бар'єри, спростити логістику, поліпшити доступ до ринків і створити стабільні умови для розвитку бізнесу.

Економічне партнерство між Україною та Японією перебуває на етапі активного розвитку. Воно базується на спільних цінностях, стратегічних інтересах і довірі. У часи війни Японія виступає не лише як економічний партнер, а як надійний союзник, що послідовно підтримує Україну у боротьбі за свободу, незалежність та мир. У найближчі роки двостороннє співробітництво має потенціал вийти на новий рівень — від гуманітарної допомоги до спільного розвитку, модернізації та інтеграції в глобальні економічні процеси. Україна, зі свого боку, має забезпечити стабільність, сприятливий інвестиційний клімат та ефективне управління проектами, щоб зміцнити партнерство з Японією і перетворити його на довготривалу модель взаємовигідної співпраці між країнами Сходу і Заходу.

Література

1. Міністерство економіки України. Торгівля із Японією зросла на 6% у 2024 році і ще на 30% торік
URL: <https://www.me.gov.ua/News/Detail?id=8f0d6c14-d79d-4631-ae43-97ac72142498&lang=uk-UA>
2. Міністерство економіки України. Україна та Японія зміцнюють двостороннє економічне співробітництво
URL: <https://www.me.gov.ua/News/Detail/6d2980d2-b8f0-4a05-9ef2-7acfe8071189?lang=uk-UA>

3. Міністерство фінансів України. Підсумки візиту урядової делегації до Японії
URL: https://mof.gov.ua/uk/news/external_financing_in_2025_expanding_areas_for_japanese_investment_and_ukrainian-japanese_business_cooperation_results_of_the_government_delegations_visit_to_japan-4958
4. Державне агентство розвитку інфраструктури України. Допомога з Тихого океану: внесок Японії у перемогу України
URL: <https://dia.dp.gov.ua/dopomoga-z-tixogo-okeanu-vnesok-yaponii-u-peremogu-ukraini>
5. Міністерство економіки України. Україна та Японія актуалізували напрями бізнес-співпраці у 2025 році
URL: <https://www.me.gov.ua/News/Detail?id=783c75db-e924-43f3-b0f2-8551d52b319f&lang=uk-UA>
6. Економічна правда. Японія зацікавлена в інвестиціях в українську титанову галузь
URL: <https://www.epravda.com.ua/news/2024/03/8/710940>

Бондаренко А.О.

*“Міжнародні економічні відносини”, 4 курс
Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана
Науковий керівник – к.е.н., доцент,
Леценко К.А.*

ІНТЕГРАЦІЯ УКРАЇНСЬКОГО ЕКСПОРТУ В ГЛОБАЛЬНІ ЛАНЦЮГИ ДОДАНОЇ ВАРТОСТІ НА ПРИКЛАДІ СПІВПРАЦІ З ШВЕЦІЄЮ

У сучасних умовах глобалізації інтеграція в глобальні ланцюги доданої вартості (ГЛДВ) стала визначальним чинником економічного зростання національних економік. Для України, яка прагне прискорити економічний розвиток, посилити свої позиції на міжнародних ринках і закріпитися в європейському просторі, інтеграція в ГЛДВ є стратегічно важливим завданням. Одним із перспективних партнерів для такої інтеграції є Швеція — держава з високим рівнем інновацій, технологічного розвитку та відкритості до міжнародного співробітництва. Після початку широкомасштабної війни Україна активно переорієнтується на нові ринки, прагнучи глибше інтегруватися у глобальні ланцюги доданої вартості. Шведський ринок пропонує можливості у таких секторах, як зелена енергетика, машинобудування, фармацевтика, ІТ і біотехнології. Україна має сильні позиції в агропромисловому комплексі, ІТ-сфері, металургії та виробництві проміжних товарів, що створює природну синергію для співпраці.

Глобальні ланцюги доданої вартості представляють собою весь спектр діяльності підприємств з виробництва товарів і послуг, починаючи від концепції продукту і до його кінцевого використання, включаючи дизайн, виробництво, маркетинг, дистрибуцію та підтримку кінцевого споживача. Такі ланцюги мають складну структуру, яка охоплює виробничі процеси, що відбуваються в різних країнах світу. Участь країни в ГЛДВ оцінюється за показниками прямої та зворотної інтеграції, тобто за часткою імпортованої доданої вартості у експорті та часткою національної доданої вартості, що входить до експорту інших країн [1], [2].

Аналіз статистичних даних демонструє, що рівень інтеграції України у ГЛДВ є нижчим порівняно з іншими європейськими країнами. За даними ОЕСР [2], показник участі України в ГЛДВ складає близько 48%, тоді як для розвинених європейських економік цей показник перевищує 60%. При цьому в структурі української участі домінує зворотна інтеграція, що свідчить про переважання проміжних товарів з низькою доданою вартістю в структурі українського експорту.

Торговельно-економічні відносини між Україною та Швецією демонструють позитивну динаміку розвитку, проте характеризуються значною асиметрією. За даними Державної служби статистики України [3], у 2023 році обсяг двосторонньої торгівлі товарами та послугами між Україною та Швецією склав 934 млн доларів США, з яких експорт України становив \$106 млн доларів, а імпорт – 828 млн доларів.

Рисунок 1. Основні товари експортовані з України в Швецію у 2023 р.

Джерело: Складено автором на основі [5]

У 2023 році Україна експортувала до Швеції \$106 млн. Основними продуктами, які Україна експортувала до Швеції, були газові турбіни (\$16,1 млн), олія (\$9,93 млн) і деревообробні вироби (\$7,35 млн).

У 2023 році Україна імпортувала із Швеції \$828 млн. Основними статтями імпорту у жовтні 2023 року були:

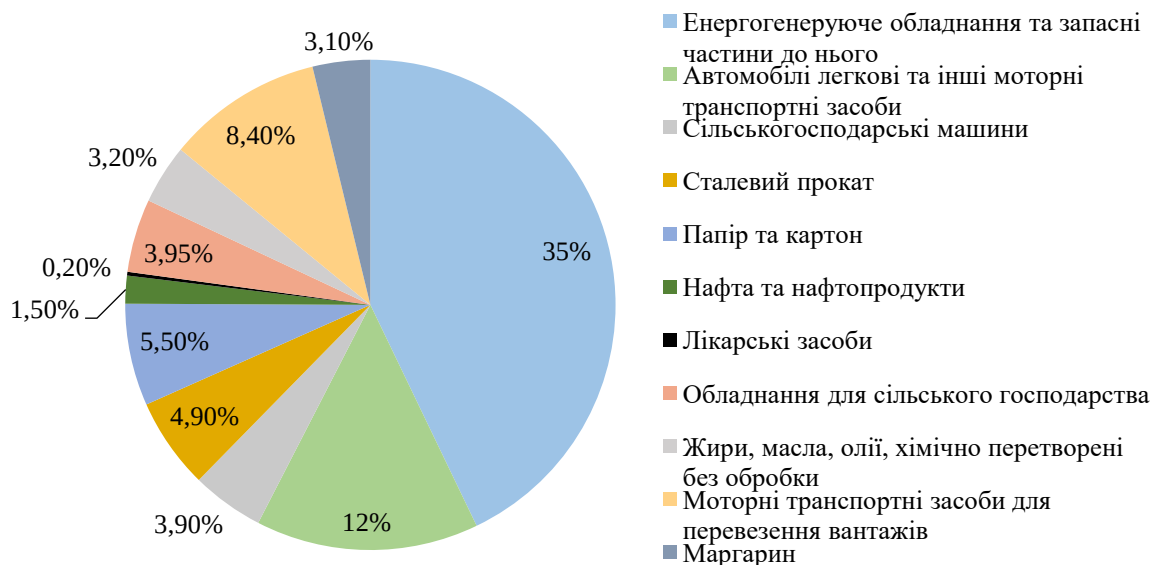

Рисунок 2. Основні товари імпорту України із Швеції у 2023 р.

Джерело: Складено автором на основі [5]

Основними продуктами, які Україна імпортувала із Швеції, були ядерні реактори (\$198 млн), нафтопродукти (\$176 млн) і автомобілі (\$58,6 млн) [4]. За останні 5 років експорт Швеції в Україну зріс на 12,4% у річному обчисленні з 462 мільйонів доларів у 2018 році до 828 мільйонів доларів у 2023 році.

Участь українських підприємств у виробничих ланцюгах шведських компаній залишається обмеженою і переважно зосереджена у сферах з низькою доданою вартістю. Це обумовлено низькою факторів, серед яких невідповідність національної продукції технічним стандартам ЄС, недостатній рівень інноваційності українських виробників, обмежений доступ до фінансових ресурсів та недостатня поінформованість про можливості інтеграції в глобальні виробничі мережі.

Аналіз успішних кейсів [7] співпраці українських та шведських компаній дозволив виявити найбільш перспективні сектори для поглиблення інтеграції українського експорту в ГЛДВ. Зокрема, найбільші перспективи мають такі сектори:

- Інформаційні технології: Українські IT-фахівці вже беруть участь у розробці ПЗ для компаній Ericsson, Spotify, Klarna. Подальше розширення співпраці можливе через проєкти у сфері кібербезпеки та аутсорсингу.
- Відновлювана енергетика: Швеція активно інвестує у "зелену" енергетику. Україна може постачати компоненти для вітрових і сонячних станцій, зокрема для компаній Vattenfall і NIBE.
- Агропромисловий комплекс: Попит на органічну продукцію у Швеції відкриває можливості для переходу від сировинного експорту до глибокої переробки та виробництва органічних продуктів.
- Деревообробка: ІКЕА — приклад потенціалу для розширення співпраці. Замість експорту сировини можливо розвивати експорт меблів та будматеріалів з високою доданою вартістю.

Для поглиблення інтеграції українського експорту в ГЛДВ через співпрацю зі Швецією необхідно реалізувати комплекс заходів на різних рівнях:

- Державний рівень: гармонізація технічних стандартів із ЄС, розвиток інфраструктури якості, підтримка експортерів.
- Бізнес-асоціації: створення B2B-платформи, проведення форумів та виставок.
- Підприємства: модернізація виробництва, дотримання стандартів сталого розвитку, розвиток інновацій.
- Наука та освіта: спільні дослідницькі проєкти з університетами та R&D-центрами Швеції.
- Фінанси: розширення доступу до інвестицій, страхування експортних ризиків, участь міжнародних донорів у модернізаційних проєктах.

Таким чином, інтеграція українського експорту в глобальні ланцюги доданої вартості на прикладі співпраці зі Швецією представляє собою комплексний процес, що вимагає скоординованих дій на різних рівнях. Реалізація рекомендацій дозволить підвищити рівень інтеграції України в ГЛДВ, забезпечити якісну трансформацію структури експорту у напрямку зростання частки продукції з високою доданою вартістю та сприятиме загальному економічному розвитку країни. Швеція може стати не просто торговим партнером, а й каналом для глибшої інтеграції української економіки у глобальні ланцюги доданої вартості.

Список використаних джерел:

1. De Backer, K., & Miroudot, S. (2021). Mapping Global Value Chains. OECD Trade Policy Papers, No. 159, OECD Publishing, Paris. URL: <https://doi.org/10.1787/5jrs3sbcrvzx-en>
2. OECD. (2023). Trade in Value Added (TiVA) Database. URL: <https://www.oecd.org/sti/ind/measuring-trade-in-value-added.htm>
3. Державна служба статистики України. (2024). Зовнішньоекономічна діяльність України. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/express/expr2024/05/10.pdf>
4. International Trade Centre. (2023). Sweden-Ukraine Trade Map. URL: https://www.trademap.org/Bilateral_TS.aspx
5. World Bank. (2023). World Integrated Trade Solution (WITS). URL: <https://wits.worldbank.org/trade/comtrade/en/country/All/year/2023/tradeflow/Exports/partner/UKR/product/721890>
6. Посольство України в Королівстві Швеція URL: <https://sweden.mfa.gov.ua/spivrobitnictvo/torgovelyno-jekonomichne-spivrobitnictvo>
7. The Observatory of Economic Complexity (OEC) URL: <https://oec.world/en/profile/bilateral-country/ukr/partner/swe>
8. Svenskt Näringsliv (Confederation of Swedish Enterprise). (2023). Business opportunities in Ukraine: sectoral analysis. Stockholm. URL: https://www.svensktnaringsliv.se/bilder_och_dokument/rapporter/7wh9e6_five_priorities_for_sweden_s_eu_presidency_in_2023pdf_1191862.html/Five_Priorities_for_Sweden_s_EU_Presidency_in_2023.pdf
9. World Trade Organization. (2023). Global Value Chain Development Report. Geneva: WTO Publications. URL: https://www.wto.org/english/res_e/booksp_e/gvc_dev_rep23_e.pdf

Мельник Н.М.

*«Міжнародні економічні відносини», 5 курс
Київський національний економічний Університет імені Вадима Гетьмана
Науковий керівник - д.е.н., проф., професор
кафедри європейської економіки і бізнесу Ткаленко С. І*

ІНОЗЕМНІ ІНВЕСТИЦІЇ ЯК КЛЮЧОВИЙ ЧИННИК РОЗВИТКУ МІЖНАРОДНОГО ФІНАНСОВОГО РИНКУ

У сучасних умовах глобалізації міжнародний фінансовий ринок зазнає суттєвого впливу з боку потоків прямих іноземних інвестицій (ПІІ), які виступають потужним інструментом економічного розвитку, структурних змін та зміцнення фінансової стабільності. Важливість ПІІ зростає особливо у післякризовий та повоєнний періоди, коли держави потребують додаткових джерел капіталу для відновлення економіки. ПІІ сприяють не лише зростанню ВВП, але й трансферу інноваційних технологій, підвищенню продуктивності праці, розвитку інфраструктури та професіоналізації трудових ресурсів.

Відповідно до дослідження Світового банку, обсяг ПІІ у світовій економіці в 2022 році сягнув понад 1,3 трлн дол. США, що на 12% більше порівняно з 2021 роком [3, с. 112]. Країни, що розвиваються, зокрема ті, які перебувають на етапі відновлення після збройних конфліктів, потребують значно більших обсягів інвестицій для формування умов макроекономічної стабільності [2, с. 67]. Проте інвестиційна активність залишається нерівномірною, що обумовлено різними рівнями інституційного середовища, стабільності фінансової системи та політичної ситуації в країнах-реципієнтах.

За даними UNCTAD, зростання обсягів ПІІ позитивно корелює з розширенням фінансового ринку, зокрема з підвищенням рівня капіталізації фондових бірж та активізацією

банківського кредитування [4, с. 98]. Розвинені фінансові системи забезпечують ефективні механізми трансформації заощаджень в інвестиції, що підсилює мультиплікативний ефект ПІІ. Водночас, для сталого зростання потрібна ефективна взаємодія між державою, інвесторами та фінансовими установами.

Особливої актуальності питання ПІІ набуває для України, яка, перебуваючи у процесі післявоєнного відновлення, формує умови для залучення довгострокового капіталу. Позитивним чинником є підтримка міжнародних фінансових інституцій, однак ключову роль відіграє національна політика: гарантування захисту прав інвесторів, прозоре податкове середовище, сприятливий режим зовнішньоекономічної діяльності. Важливо також враховувати геоекономічні аспекти, зокрема участь у регіональних інтеграційних процесах [5, с. 54].

Отже, ПІІ є не лише інструментом прямого впливу на зростання економіки, але й чинником, який стимулює розвиток міжнародного фінансового ринку через зміцнення інституцій, зростання обсягів операцій та інтеграцію національних ринків у глобальні фінансові потоки. Ефективне використання потенціалу ПІІ потребує послідовної політики, спрямованої на підвищення інвестиційної привабливості та посилення конкурентоспроможності на світовому ринку.

У контексті формування нової архітектури світової економіки, іноземні інвестиції стають не лише джерелом капіталу, а й індикатором довіри до економічної політики держави. Залучення іноземного капіталу може значно покращити баланс поточних операцій, сприяти зростанню національного доходу, а також впливати на розвиток малого і середнього бізнесу через поширення передових бізнес-практик та корпоративної культури. ПІІ сприяють також екологічній трансформації виробництва завдяки впровадженню енергоефективних технологій та стандартів ESG. З урахуванням глобальних кліматичних викликів і завдань сталого розвитку, інвестиції в зелений та цифровий сектори стають пріоритетними напрямками для держав і міжнародних фінансових інституцій.

Список використаних джерел

1. Мельник А.Ф., Карлін М.І. Міжнародні фінанси. К.: Центр учбової літератури, 2020. 432 с.
2. Ілляшенко С.М. Іноземні інвестиції в економіку України: проблеми та перспективи. Економіка та держава. 2022. №8. С. 65–68.
3. World Bank. Global Economic Prospects, January 2023. Washington: World Bank Publications, 2023. 183 p. URL: <https://www.worldbank.org/en/publication/global-economic-prospects>
4. UNCTAD. World Investment Report 2023: Investing in Sustainable Energy for All. – Geneva: United Nations, 2023. 237 p. URL: <https://unctad.org/publication/world-investment-report-2023>
5. Міністерство економіки України. Звіт щодо інвестиційного клімату в Україні, 2023. Київ: Офіційне видання, 2023. 60 с. URL: <https://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=>

ГЛОБАЛЬНА КОНКУРЕНТНА СТРАТЕГІЯ СЕКТОРУ МАШИНОБУДУВАННЯ ФРАНЦІЇ

У ХХІ столітті машинобудівний сектор залишається стратегічною галуззю для Франції, яка поєднує інновації, експортну орієнтацію та високу додану вартість. Глобальна конкурентна стратегія французького машинобудування базується на поєднанні технологічного лідерства, державної підтримки, міжнародної кооперації та адаптації до нових глобальних викликів, зокрема зеленої трансформації та цифровізації.

Франція посідає провідні позиції у таких сегментах машинобудування, як авіакосмічне виробництво (Airbus, Safran), транспортне машинобудування (Alstom), точне машинобудування, а також виробництво енергетичного та військового обладнання. Ключовим елементом глобальної стратегії є інтернаціоналізація виробництва та логістики. Французьке машинобудування має високу експортну орієнтацію. Основні ринки збуту — ЄС, США, Китай, Близький Схід. Французькі компанії мають свої підрозділи за кордоном та активно інтегруються в глобальні виробничі ланцюги, активно розміщуючи свої потужності в Азії, Північній Америці та Центральній Європі, що дозволяє їм оптимізувати витрати, підвищувати гнучкість поставок і наближатися до кінцевих споживачів. Наприклад, Alstom має виробничі центри в Індії, Польщі та США, що відповідає стратегії регіональної диверсифікації.

Франція активно впроваджує інновації в машинобудуванні. Базовим принципом є розширення інвестицій в дослідження та розробки. Такі провідні компанії, як Airbus, Dassault, Renault співпрацюють з науково-дослідними центрами. Окрім того, в умовах глобальної конкуренції французькі компанії роблять ставку на цифрову трансформацію: використання Big Data, штучного інтелекту, 3D-друку, автоматизованих виробничих систем. Це дозволяє скорочувати виробничі цикли, підвищувати якість продукції та забезпечувати індивідуалізовані рішення для споживачів.

Вагомий вклад у формування конкурентних переваг машинобудівних компаній забезпечують державні програми, зокрема *France 2030*, *La French Fab* та *Plan de Relance*, які підтримують модернізацію машинобудівного сектору. Уряд Франції стимулює інвестування в локалізацію виробництва та стратегічні галузі (аерокосмічна, оборонна, транспортна). Важливою є також орієнтація державної політики на забезпечення стійкості до глобальних геополітичних, енергетичних та логістичних ризиків. Окрім того, важливий базис для конкурентоспроможності промисловості Франції формує система підготовки кадрів та розвитку людського капіталу (програми професійного навчання, дуальної освіти; залучення молоді до технічних спеціальностей через STEM-ініціативи; підтримка трансферу знань між університетами та промисловістю).

Іншим важливим аспектом є інтеграція принципів сталого розвитку та ESG-критеріїв у стратегії компаній. Сектор машинобудування орієнтується на зменшення викидів CO₂, перехід до відновлюваних джерел енергії та циркулярну економіку. Наприклад, Safran інвестує у розробку двигунів нового покоління, що відповідають вимогам екологічної відповідальності.

В свою чергу, державна політика підтримує розвиток вуглецево-нейтрального машинобудування до 2050 року, а також зростання чисельності стартапів у сфері «зеленої» інженерії.

Франція також активно використовує інструменти зовнішньоекономічної дипломатії для просування своїх машинобудівних компаній на глобальні ринки. Агенція Business France підтримує вихід підприємств на нові ринки, сприяє участі у міжнародних виставках, координації B2B-контактів.

Для України досвід Франції у формуванні глобальної конкурентної стратегії може стати цінним орієнтиром. Модернізація українського машинобудування потребує адаптації подібних стратегій, зокрема підтримки інновацій, державно-приватного партнерства та активної зовнішньоекономічної політики.

Таким чином, глобальна конкурентна стратегія французького машинобудування ґрунтується на технологічному розвитку, екологічній та цифровій трансформації, адаптації до змін кон'юнктури світових ринків та розбудові стійких міжнародних зв'язків. Її реалізація дозволяє зберігати високі позиції Франції у світовому поділі праці та формувати майбутнє європейської промисловості.

Список джерел

1. Франція. Сектори економіки // Освітній портал «На Урок». URL: <https://naurok.com.ua/franciya-sektori-ekonomiki-207404.html>
2. Презентація “Франція” (10 клас) // Освітній портал «На Урок». URL: <https://naurok.com.ua/prezentaciya-franciya-10-klas-253664.html>
4. Розвиток машинобудування в Україні: проблеми та шляхи їх вирішення / Іщук С.О. та ін. // Інститут регіональних досліджень ім. М.І. Долишнього НАН України. URL: <https://ird.gov.ua/irdp/p20220002.pdf>
5. Пріоритети розвитку машинобудівної промисловості у рамках антикризової політики // Національний інститут стратегічних досліджень. URL: <https://www.niss.gov.ua/doslidzhennya/ekonomika/prioriteti-rozvitku-mashinobudivnoi-promislovosti-u-ramkakh-antikrizovoi>
6. Спільна тридцятирічна «Одісея» вітчизняного транспортного машинобудування і АТ «Укрзалізниця» // Федерація роботодавців України. URL: <https://fru.ua/ua/media-center/blog/prykhodko/spilna-tridtsyatirichna-odissey-vitchiznyanogo-transportnogo-mashinobuduvannya-i-at-ukrzhaliznitsya>

Бутилюк Д.О.
«Міжнародні економічні відносини», 5 курс
Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана
Науковий керівник – доцент кафедри
європейської економіки і бізнесу Лещенко К.А.

ВПЛИВ ВІЙНИ В УКРАЇНІ НА РОЗВИТОК МАЛОГО ТА СЕРЕДНЬОГО БІЗНЕСУ В РЕСПУБЛІЦІ ПОЛЬЩА

Перш за все варто виділити соціальний вимір наслідків війни. У період з 24 лютого 2022 року до 25 лютого 2023 року до Польщі прибуло понад 10 мільйонів осіб, тоді як кількість

виїздів становила приблизно 8,17 мільйона. Як країна, що безпосередньо межує з Україною, Польща стала головним пунктом прийому біженців, надаючи допомогу в масштабах, які раніше не мали аналогів. Попри складне минуле у польсько-українських відносинах, польське суспільство продемонструвало високу готовність до солідарності: тисячі громадян відкрили двері своїх домів, щоб прихистити українців, які тікали від воєнних дій. [1]

Координація зусиль громадськості, недержавних організацій та уряду дозволила ефективно організувати підтримку для близько 1,5 мільйона осіб, а ще понад 400 тисяч скористалися колективними пунктами допомоги. Хоча спочатку ця підтримка мала тимчасовий характер, згодом вона трансформувалася в більш системну – зокрема через прийняття закону «Про державну допомогу громадянам України». У підсумку статус тимчасового захисту отримали майже 1 мільйон українців (953,3 тис.). [3]

Окрім Польщі, значну кількість українських переселенців також прийняли Німеччина та Чехія. Загалом у межах Європейського Союзу було надано прихисток понад 4,3 мільйонам громадян України. Таким чином, Польща стала однією з ключових країн, де чисельність українців суттєво вплинула на демографічну ситуацію, ринок праці та структуру зайнятості. Офіційно працевлаштовано понад 750 тисяч громадян України, що свідчить про здатність польської економіки інтегрувати значну кількість додаткової робочої сили, особливо в секторі послуг. [3]

Країни, зокрема Польща, усвідомлюють витрати, пов'язані з пошуком альтернативних постачальників, а також можливість створити нові транспортні коридори і відігравати нову й важливу роль в економічних відносинах. Прикладом цього є зростаюче значення аеропорту в Жешуві, де кількість чартерних рейсів збільшилася на понад 30% і який відіграє роль головного транзитного вузла для іноземної військової допомоги Україні. Тож територія навколо Жешува є зоною надзвичайно інтенсивного економічного розвитку, включно з розвитком інфраструктури. Перспективи використання цієї території стають вирішальними не лише з точки зору Польщі, але й інших європейських країн, які надають підтримку під час воєнних дій і в майбутньому надаватимуть допомогу у відновленні України. Війна стає поштовхом до реорганізації чинного балансу сил. Цей імпульс включає економічні аспекти та нові політичні позиції держав. [5]

У першій половині 2022 року рівень зайнятості українців у Польщі все ще був на рівні 28%, а наприкінці 2022-го він досяг 65%, причому з високою часткою оплачуваної роботи в доходах – близько 80% з них. Це підтверджує помітні зміни в структурі доходів домогосподарств і вплив на рівень споживання та інвестиційні рішення, а також ширше – на величину польського ВВП. Завдяки зростанню споживання споживча рецесія в Польщі не була тривалою, а процес відновлення був стабільним. Це головним чином є наслідком демографічної структури новоприбулих українців та значної частки дітей. Приблизно половина з них – люди раннього працездатного віку (27-44 роки), добре освічені (48% біженців мають вищу освіту). [2]

Близько половини переселенців — особи у віці 27–44 років, що є працездатним і висококваліфікованим населенням (48% мають вищу освіту). У 2023 році їхній внесок у ВВП Польщі оцінюється в межах від 0,7% до 1,1%. У довгостроковій перспективі цей показник може зрости до 0,9–1,35%. До цього приросту слід додати вплив збільшеного споживчого попиту, придбання житла, витрат на освіту дітей, а також зростання податкових надходжень і фонду оплати праці, що компенсує витрати держави на утримання біженців. [2]

У контексті міжнародної політики війна в Україні відкрила для Польщі можливість посилити свої позиції як регіонального лідера та зміцнити геополітичний вплив. Важливою була також перспектива тіснішої співпраці з Україною на шляху її євроінтеграції. Зросла увага

до ролі країн Центрально-Східної Європи у формуванні нової архітектури континентальної безпеки та економічного партнерства.

Окрім макроекономічних змін, війна в Україні суттєво позначилася і на секторі малого та середнього підприємництва (МСП) у Польщі. З одного боку, наплив робочої сили з України дозволив багатьом польським підприємствам закрити дефіцит кадрів, особливо в таких галузях, як будівництво, логістика, сільське господарство, торгівля та HoReCa. З іншого боку, значна кількість українців, зокрема підприємців, започаткували власну справу в Польщі.

Українські мігранти призвели до короточасного сплеску роздрібної торгівлі та приватного споживання в Польщі й Естонії, проте вже з червня їх обсяги повернулися на довоєнний рівень. Зокрема, Credit Agricole визначив приплив мігрантів з України головним драйвером прискорення темпів роздрібних продажів у Польщі в березні, що компенсував негативний вплив інфляції та погіршення споживчих настроїв на витрати домогосподарств. Про це, зокрема, свідчило помітне зростання продажів у категоріях "одяг і взуття" (41.9% р/р проти 2.6% р/р у лютому) і "меблі, електроніка та побутова техніка" (2.8% р/р порівняно -4.4% р/р у лютому). [4]

Одним з ключових факторів змін стала масова імміграція українських громадян, значна частина яких почала підприємницьку діяльність у Польщі. За даними Польського агентства з розвитку підприємництва (PARP), станом на середину 2023 року понад **25 тисяч підприємств** в Польщі були створені громадянами України. Більшість із них працює у сфері обслуговування, торгівлі, логістики та ІТ. [5]

У відповідь на нові виклики польський уряд активізував програми підтримки МСП, зокрема через:

- **Програму Smart Growth (Program Inteligentny Rozwój)** на 2021–2027 роки, яка надає субсидії на цифровізацію, інновації та розширення бізнесу.
- Додаткове фінансування з фондів ЄС: Польща отримала 2,56 млрд євро в рамках REACT-EU, з яких значна частина була спрямована на підтримку малого бізнесу, зокрема у східних регіонах, що найбільше постраждали від потоку біженців. [6]

Висновок

Малий і середній бізнес у Польщі, хоча й зазнав значного навантаження в умовах війни в Україні, водночас став одним із головних бенефіціарів нових економічних реалій. Завдяки активній участі мігрантів, державній підтримці та адаптивності самих підприємців, МСП змогло не лише зберегти стабільність, а й у багатьох випадках — пришвидшити темпи розвитку. У довгостроковій перспективі це закладає підґрунтя для зростання конкурентоспроможності польської економіки як на національному, так і міжнародному рівнях.

Література:

1. Павловський, Богдан Віталійович. "Вплив глобальних дисбалансів на трансформацію міграційних процесів." (2024).
2. Головне статистичне управління Польщі - <https://stat.gov.pl/>
3. Інформаційний портал Польщі. URL: <https://inpoland.net.pl/novosti/glawnoe/u-polshhi-bude-rekordna-indeksaciya-pensijj-shhozminitsya-u-2023-roci/>
4. Agricole, Crédit. "The inflow of refugees from Ukraine supports retail sales." 17 Apr. 2023,
5. European Statistical Office <https://ec.europa.eu/eurostat/web/structural-business-statistics>
6. Zając, Paweł. "BUSINESS DEMOGRAPHY IN POLAND: A DSGE APPROACH." *Scientific Papers of Silesian University of Technology. Organization & Management/Zeszyty Naukowe Politechniki Slaskiej. Seria Organizacji i Zarzadzanie* 186 (2023).

**КАФЕДРА МІЖНАРОДНОГО ОБЛІКУ І АУДИТУ
ПЛАТФОРМА
«ОЦІНКА І ШЛЯХИ РОЗВИТКУ ЕКСПОРТНОГО ПОТЕНЦІАЛУ УКРАЇНИ В НОВИХ
ЕКОНОМІЧНИХ УМОВАХ»**

Антонов В.В.

«Міжнародна економіка і менеджмент», 4 курс

Київський національний економічний

університет імені Вадима Гетьмана

Науковий керівник - к.е.н., доцент кафедри міжнародного обліку і аудиту Зарицька Н.С.

**ЗЕЛЕНА ЕКОНОМІКА У ПОСТІНДУСТРІАЛЬНОМУ ФОРМАТІ ГЛОБАЛЬНОГО
ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ**

В умовах глибоких трансформацій світ стоїть на роздоріжжі, адже традиційна модель індустріальної економіки створила величезний тягар на навколишнє середовище, усвідомлюючи важливість свого сталого розвитку сучасний глобальний економічний розвиток, не ставлячи під загрозу здатність майбутніх поколінь задовольняти свої потреби, вимагає зміни в сучасній парадигмі постіндустріального суспільства.

Одним із провідних напрямів такого переосмислення стала концепція «зеленої економіки». Вона є відповіддю на екологічні виклики, ресурсне виснаження, зміну клімату та соціальну нерівність. За визначенням Програми ООН з навколишнього середовища (ЮНЕП): «Зелена економіка - це економіка, яка призводить до покращення добробуту людей та соціальної справедливості, одночасно суттєво знижуючи екологічні ризики та дефіцит ресурсів; розглядається як економіка низьких викидів вуглецю, ефективного використання ресурсів та соціальної інклюзії» [1]. Нині, сучасна зелена економіка постає як нова парадигма господарювання, яка відповідає викликам постіндустріального суспільства. Це не лише екологізація виробництва, а й фундаментальна зміна в підходах до розвитку: від кількісного зростання – до якісного, від виснаження природи – до її збереження та відновлення.

За даними Програми ООН з навколишнього середовища (UNEP), перехід до зеленої економіки може створити до 24 мільйонів нових робочих місць у світі до 2030 року, особливо у сфері енергоефективного будівництва, відновлюваної енергетики, сталого сільського господарства та поводження з відходами [1].

Аби підтвердити таку тенденцію можна звернутися до економічних метрик, як-от: рівень викидів CO₂ на душу населення, частка відновлюваних джерел енергії у загальному енергоспоживанні, частка екологічно орієнтованих інвестицій у ВВП, індекс екологічної ефективності, рівень «зелених» робочих місць чи індекс якості навколишнього середовища.

Згідно з Глобальним індексом «зеленої економіки» (report GGEI, 2023), країни Північної Європи – Швеція, Данія, Фінляндія – показують стабільне економічне зростання, при цьому в них одні з найнижчих рівнів викидів CO₂ на душу населення [2].

Ключовим аспектом такого результату стало формування циркулярної економіки як ядра зеленої моделі. Циркулярність передбачає мінімізацію відходів, повторне використання ресурсів та принцип «замкненого циклу» виробництва.

Яскравим прикладом є дослідження Мережі з озеленення фінансової системи (NGFS), яке демонструє динаміку впливу вуглецевих податків на економічну діяльність підприємств, що зображено на Рисунку 1.

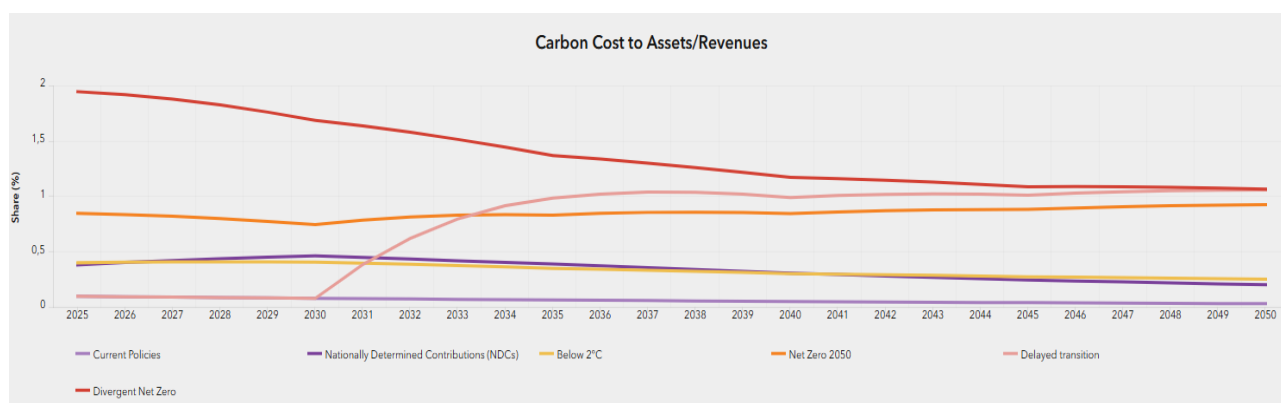

Рисунок 1. ICE Data Services, Orbis (Bureau Van Dijk), Network for Greening the Financial System; IMF staff calculations Рисунок сформовано автором на основі джерел: [3].

На графіку, який охоплює період 2025–2050 років, представлено шість сценаріїв: поточна політика (Current Policies), національні зобов'язання (NDCs), нижче 2°C, Net Zero 2050, Divergent Net Zero та Delayed Transition. Із графіку видно, що найбільше навантаження демонструє сценарій Divergent Net Zero — понад 1,8% у 2025 році з поступовим зниженням до 1% до 2050-го. Водночас сценарії, що передбачають помірні заходи (Net Zero 2050, Below 2°C), підтримують показник на рівні 0,8–1% протягом періоду. Найменший рівень вуглецевих витрат зафіксовано у сценаріях поточних політик та повільного переходу. Даний підхід розгляду шести вищезазначених сценаріїв демонструє зростаючі ризики для компаній, що не інтегрують у свою діяльність механізми декарбонізації, відповідно підтверджує необхідність стратегічної переорієнтації бізнесу.

Отож, поняття «зелена економіка» є не просто трендом, а стратегічною необхідністю в умовах постіндустріального формату глобального розвитку. З урахуванням екологічних ризиків, зростання соціальних очікувань та трансформації світової фінансової системи, саме зелена економіка стає рушієм структурної модернізації економіки, а її глибоке дослідження є актуальним як на макро-, так і на мікрорівні. На наглядних прикладах країн світу ми переконалися, що її впровадження дозволить поєднати економічне зростання, соціальну інклюзивність та екологічну відповідальність. А відтак прогрес у сфері зелених технологій, зміна бізнес-моделей та трансформація культури споживання є ключем до побудови сталого майбутнього.

Література

1. UNEP. 2025. URL: <https://www.unep.org/> (дата звернення: 15.04.2025).
2. Global Green Economy Index. URL: <https://dualcitizeninc.com/global-green-economy-index/> (дата звернення: 15.04.2025).
3. Trade in Environmental Goods. Climate Change Indicators Dashboard. IMF. URL: <https://climatedata.imf.org/pages/transition-to-low-carbon-economy> (дата звернення: 15.04.2025).

ДОМІНУВАННЯ ГЛОБАЛЬНИХ КОРПОРАЦІЙ У НОВІЙ ЕКОНОМІЧНІЙ РЕАЛЬНОСТІ: ВИКЛИКИ ДЛЯ НАЦІОНАЛЬНОГО ВІДРОДЖЕННЯ

У сучасній економічній реальності, що формується під впливом цифрової трансформації, регіональної нестабільності, кліматичних змін та посилення геоекономічної конкуренції, глобальні корпорації виступають домінуючими суб'єктами світової економіки. Їх роль вийшла за межі класичного економічного впливу, перетворюючи їх на потужних геополітичних гравців, що визначають вектори розвитку ринків, технологій і навіть державної політики в окремих країнах. Глобальні корпорації, зокрема транснаціональні, здійснюють контроль над більшістю світових ресурсів, інтелектуальної власності, виробничих потужностей та інформаційних потоків.

Станом на кінець 2023 року п'ять найбільших компаній світу за ринковою капіталізацією — Apple, Microsoft, Alphabet, Amazon і Nvidia — сукупно контролювали понад \$11 трлн капіталу, що перевищує ВВП багатьох розвинених країн. За даними ОЕСР, близько 70% світової торгівлі відбувається через глобальні ланцюги доданої вартості, що підкреслює домінування транснаціональних корпорацій у міжнародній торгівлі [1].

Таке домінування супроводжується концентрацією фінансового і технологічного капіталу у вузькому колі корпорацій, здатних диктувати умови ринку не лише постачальникам та споживачам, але й урядам країн з різним рівнем економічного розвитку. Замість традиційного партнерства між державою та бізнесом все частіше спостерігається асиметрія, коли інтереси глобального капіталу переважають над національними стратегічними пріоритетами. Це створює серйозні виклики для країн, які перебувають у процесі економічного відродження, зокрема після криз, конфліктів або системної трансформації.

Серед ключових загроз, які генерує домінування глобальних корпорацій, варто відзначити ерозію економічного суверенітету. Багато національних урядів змушені підлаштовувати своє податкове, трудове і екологічне законодавство під вимоги великих корпорацій для збереження інвестиційної привабливості. Це призводить до формування моделі так званої «конкуренції на пониження», коли країни змагаються у зниженні соціальних стандартів, що поглиблює нерівність та дестабілізує суспільство.

Прикладом такої ситуації є Ірландія, яка свого часу надала багатьом транснаціональним корпораціям податкові пільги. Зокрема, Apple сплачувала ефективну ставку податку на прибуток у розмірі лише 0,005% у 2014 році, що викликало обурення в ЄС і було розцінено як незаконна державна допомога.

Окрім того, національні економіки втрачають контроль над стратегічними галузями, зокрема в енергетиці, IT-сфері, фінансах і фармацевтиці, що ускладнює реалізацію довгострокових програм сталого розвитку. У разі виходу великої корпорації з ринку, країна може втратити не лише робочі місця, але й критично важливі компетенції та інфраструктуру. Наприклад, після виходу Shell із енергетичного ринку Нігерії, держава зазнала мільярдних збитків через втрату виробничих потужностей і технологій.

Проте національне відродження в умовах домінування глобальних корпорацій не є утопією. Навпаки, сучасні виклики відкривають вікно можливостей для країн, які здатні адаптувати свої стратегії до нових умов. Це передбачає не лише підвищення прозорості та ефективності державного управління, а й активне стимулювання розвитку національного

підприємництва, особливо у сферах з високою доданою вартістю та інноваційним потенціалом. У 2022 році Україна увійшла до ТОП-20 країн за обсягом експорту ІТ-послуг, що свідчить про потенціал технологічного сектору в умовах глобалізації [2].

Розвиток цифрової інфраструктури, підтримка національних кластерів, інтеграція у глобальні ланцюги виробництва на власних умовах — усе це інструменти, які можуть забезпечити поступове зменшення залежності від транснаціонального капіталу. Вдалим прикладом є Південна Корея, яка завдяки підтримці «національних чемпіонів» (Samsung, Hyundai) змогла інтегруватися у світову економіку без втрати контролю над ключовими галузями [3].

Крім того, особливе значення має посилення інституційної спроможності держави щодо регулювання діяльності глобальних корпорацій. Це включає впровадження стандартів корпоративної соціальної відповідальності, справедливої податкової політики, екологічного моніторингу та механізмів контролю за трансфертним ціноутворенням. За даними ЄС, у 2023 році було прийнято Директиву про корпоративну звітність щодо сталого розвитку (CSRD), яка зобов'язує великі компанії розкривати інформацію про вплив їхньої діяльності на соціальні та екологічні аспекти.

Домінування глобальних корпорацій у новій економічній реальності є водночас і викликом, і поштовхом до переосмислення національної економічної політики. Подолання викликів можливе за умов гнучкої, стратегічно виваженої відповіді з боку держави, що орієнтована на зміцнення економічного суверенітету, сталий розвиток та баланс інтересів у відносинах з глобальним бізнесом. Національне відродження має спиратися не лише на ресурси минулого, а й на новітні підходи до інтеграції у глобалізований світ на рівноправних умовах.

Література

1. OECD. Global Value Chains [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.oecd.org/en/topics/policy-issues/global-value-and-supply-chains.html>;
 2. Top 30 Ukrainian IT Companies Overview - 2023. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://brdo.com.ua/en/wp-content/uploads/sites/5/2023/07/Top-30-UA-IT-companies-overview-EN.pdf>;
- Council on Foreign Relations. South Korea's Chaebol Challenge [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.cfr.org/backgrounder/south-koreas-chaebol-challenge>

Копильчук С. М.

*«Міжнародна економіка», 4 курс
Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана*

Науковий керівник – к.е.н., доцент кафедри міжнародного обліку і аудиту Олійник М.О.

НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ЗАСТОСУВАННЯ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ У МІЖНАРОДНОМУ МАРКЕТИНГУ

У сучасних умовах глобалізації та цифрової трансформації економіки міжнародний маркетинг зазнає суттєвих змін, пов'язаних з активним впровадженням цифрових технологій. Розвиток інформаційно-комунікаційних інструментів, big data, штучного інтелекту, маркетингової аналітики та соціальних медіа суттєво розширює можливості компаній у досягненні закордонних споживачів, формуванні персоналізованих пропозицій, посиленні

бренду та підвищенні ефективності ринкової діяльності. У цьому контексті вдосконалення підходів до використання цифрових технологій у сфері міжнародного маркетингу набуває особливої актуальності, оскільки стає ключовим фактором забезпечення конкурентних переваг та стійкого розвитку на світових ринках.

Актуальність теми полягає в необхідності адаптації міжнародних маркетингових стратегій до динамічних цифрових змін, а також в обґрунтуванні напрямів модернізації цифрових інструментів задля ефективного позиціонування компаній у глобальному інформаційному середовищі. З огляду на посилення конкуренції та високі очікування споживачів у різних країнах, саме інтеграція новітніх технологій у маркетингову діяльність дозволяє підприємствам підвищити гнучкість, точність рішень та оперативність у взаємодії з цільовими аудиторіями.

Метою дослідження є визначення перспективних напрямів вдосконалення застосування цифрових технологій у міжнародному маркетингу, виявлення їхнього впливу на ефективність маркетингової діяльності на глобальному рівні, а також формулювання практичних рекомендацій для підвищення результативності цифрових маркетингових стратегій в умовах глобального конкурентного середовища.

Одним із напрямів удосконалення цифрового маркетингу є використання аналітики великих даних (Big Data) та алгоритмів штучного інтелекту. Застосування зазначених інструментів дає змогу глибше аналізувати поведінку споживача, сегментувати ринки, формувати індивідуалізовані комунікаційні повідомлення та прогнозувати попит у різних регіонах. В умовах міжнародного маркетингу, де важливу роль відіграє адаптація до культурних, мовних і соціальних відмінностей, персоналізовані підходи стають ефективним засобом досягнення високої результативності рекламних кампаній [4].

У контексті цифрової трансформації міжнародного маркетингу особливої уваги заслуговує формування ефективної екосистеми цифрової взаємодії із споживачем, зокрема через побудову сучасної цінової стратегії. Як показано на рисунку 1, ключовими елементами такої екосистеми є показ реклами, брендинг та агрегатори цін. Показ реклами виконує функцію залучення аудиторії через персоналізований контент, що ґрунтується на даних користувача. Брендинг, у свою чергу, забезпечує емоційний зв'язок зі споживачем і підвищує впізнаваність компанії на глобальному ринку. Агрегатори цін відіграють роль посередника, що дозволяє споживачам швидко орієнтуватися у вартості товарів, порівнювати пропозиції та приймати обґрунтовані рішення щодо купівлі.

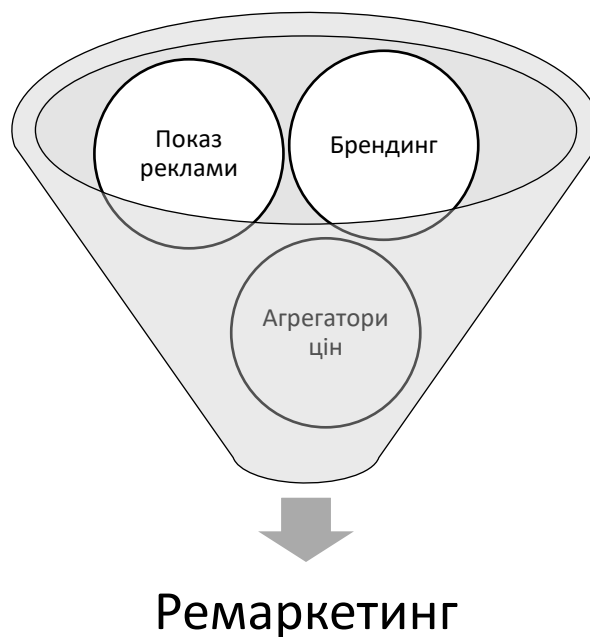

Рисунок 1 – Екосистема цінової стратегії

Джерело: [1]

Ці складові створюють замкнену цифрову воронку, де кожен етап взаємодії з клієнтом підсилює наступний. Зокрема, залучення через релевантну рекламу веде до формування довіри завдяки брендингу, а на завершальному етапі – до стимулювання конверсії через прозору цінову політику, реалізовану за допомогою агрегаторів [2]. Таким чином, удосконалення цифрових технологій у міжнародному маркетингу має ґрунтуватися на інтеграції цих елементів у єдину систему, що дозволяє не лише охопити широку аудиторію, а й забезпечити її ефективне проведення через усі етапи маркетингової взаємодії.

Наочним підтвердженням важливості оптимізації цифрової комунікації є графік на рисунку 2, що демонструє тенденцію зниження рівня повних переглядів залежно від довжини рекламного контенту.

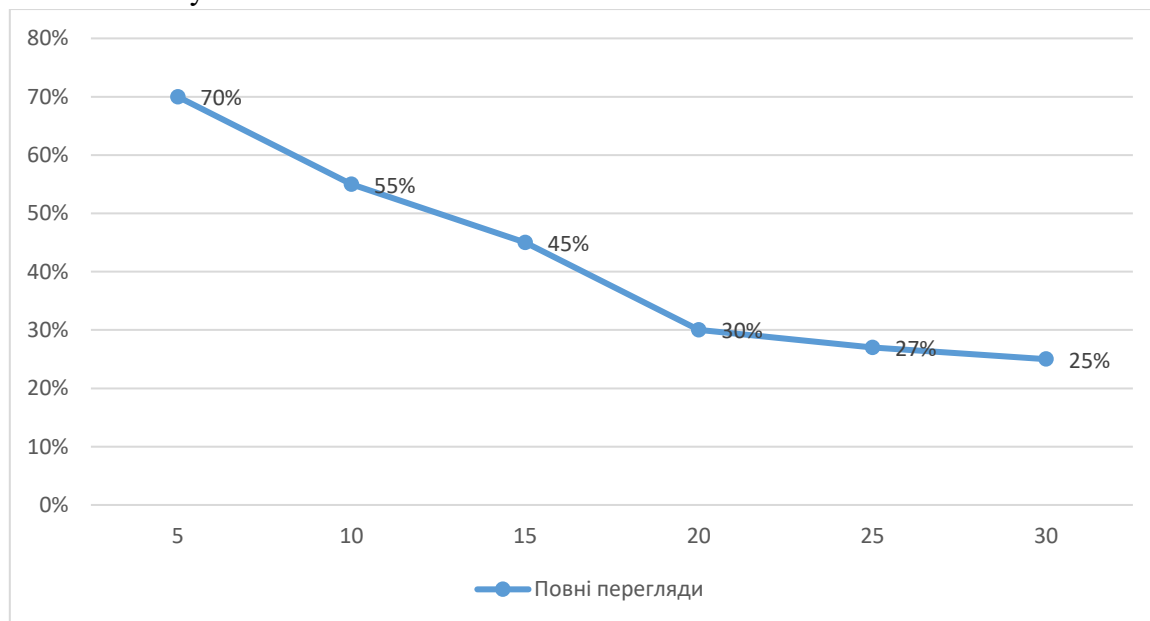

Рисунок 2 – Графік утримання аудиторії за довжиною реклами

Джерело: [3]

Як видно, при збільшенні тривалості відео від 5 до 30 секунд відсоток повного перегляду стрімко зменшується з 70% до 25%. Це свідчить про критичну необхідність

адаптації форматів реклами до поведінкових особливостей онлайн-аудиторії з метою утримання її уваги та забезпечення ефективності цифрової кампанії [3].

Проведений аналіз підтверджує, що ефективне використання цифрових технологій у міжнародному маркетингу вимагає не лише технічного вдосконалення інструментів, а й глибокого розуміння поведінкових моделей споживачів. Як демонструє графік на рисунку 2, зниження рівня повних переглядів рекламного контенту зі зростанням його тривалості свідчить про обмеженість уваги цифрової аудиторії, що є характерною рисою сучасного інформаційного середовища. Зменшення показника з 70% до 25% у межах усього 25 секунд вказує на необхідність створення коротких, динамічних та персоналізованих повідомлень, здатних одразу захопити інтерес користувача.

Таким чином, удосконалення застосування цифрових технологій у міжнародному маркетингу має включати адаптацію контенту до цифрових звичок аудиторії, впровадження інструментів аналітики для прогнозування реакцій споживачів, а також інтеграцію ефективної цінової стратегії й брендингу у межах єдиної комунікаційної системи. Це дозволяє досягати не лише більшого охоплення, а й підвищувати рівень залучення, конверсії та довгострокової лояльності на глобальному ринку.

Література

1. Братко О. С., Саламон І. Р. Використання цифрових технологій для просування продукції на міжнародних ринках. Електронне наукове фахове видання «Ефективна економіка». 2022. №5. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/5_2022/82.pdf
2. Лошенко О., Галан Л., Посохов І. Сучасні стратегії в міжнародному маркетингу. Вчені записки Університету «КРОК». 2022. № 2(66). С. 123–131.
3. Рабей Н. Р. Актуальність дослідження тенденцій розвитку інструментів інтернету в маркетинговій діяльності підприємства. Wiadomości o postępie naukowym i rzeczywistych badaniach naukowych współczesności : збірник наукових праць «ΛΟΓΟΣ» з матеріалами Між-народної наук. практ. конф., Краків, 17 червня 2019 р. Краків, 2019. Т. 1. С. 26-28.
4. Угольков Є. О. Світові тенденції використання інструментів digital-маркетингу. Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Проблеми економіки та управління. 2017. № 873. С. 97–104.

Мирончук Л.В.

*«Міжнародна економіка», 4 курс
Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана*

Науковий керівник – к.е.н., доцент кафедри міжнародного обліку та аудиту Гавриловський О.С.

РОЛЬ ГЛОБАЛЬНОЇ КОНСАЛТИНГОВОЇ МЕРЕЖІ У РОЗВИТКУ ЕКСПОРТНОГО ПОТЕНЦІАЛУ УКРАЇНИ

Сьогодні консалтингова індустрія – невід’ємна частина світової економіки, дотична до усіх сфер бізнесу, та багатомільярдний напрямок на глобальному ринку послуг. Вітчизняні фахівці трактують міжнародний консалтинг як підприємницьку діяльність фахівців з різних галузей знань та їх організацій, спрямовану на задоволення попиту суб’єктів міжнародних економічних відносин на професійну допомогу з ведення ефективного бізнесу через механізм світового ринку ділових послуг [1]. Враховуючи, що обсяги глобального ринку

консалтингових послуг у 2024 році становили \$354,01 млрд, і очікується, що у 2030 році цей показник становитиме \$469,28 млрд зі щорічним темпом зростання на рівні близько 4,81% [2] світова консалтингова мережа може відіграти значну роль у розвитку експортного потенціалу України.

Консалтингова індустрія має диверсифікований характер, і одним із напрямків, які у ній виділяють, є консультування з питань експорту. Основними напрямками реалізації експортного консалтингу є:

- виявлення найбільш перспективних ринків для експорту товарів та послуг;
- надання рекомендації у сфері регуляторних та нормативних вимог на іноземних ринках;
- побудова ефективного ланцюга постачань;
- адаптація маркетингових стратегій до зовнішніх ринків;
- управління ризиками (зокрема, ризиками коливань валютних курсів чи політичними ризиками) [3].

Як зазначено в дослідженні Європейської федерації асоціацій з управлінського консультування (FEACO), після початку повномасштабного вторгнення в Україні, руйнування внутрішніх ринків товарів та послуг і традиційних ланцюгів постачань спричинили значне зростання попиту на розробку експортних стратегій та стратегій виходу на нові ринки. Так, у 2022 році компанії з виробництва промислових та споживчих товарів склали 40% від усіх клієнтів консалтингової галузі в Україні. У той же час найбільш затребуваними видами послуг були операційне консультування (35%), консультування з продажів та маркетингу (22%) та стратегічний консалтинг (19%) [4, с. 18-19].

Однією із тенденцій на глобальному консалтинговому ринку є розвиток співпраці між консалтинговими компаніями та державними органами. Так, за даними FEACO, у 2023 році консалтингові послуги, надані державному сектору економіки, становили 15,1% у загальній структурі консалтингу європейської панелі (європейська панель включає 9 країн, що акумулюють 75% європейського ВВП). При цьому у високорозвинених країнах ця частика була меншою, ніж у країн з перехідною економікою. Наприклад, вона становила 8,9%, 10% та 11,5% у Австрії, Німеччині та Франції відповідно, тоді як у Греції – 35%, у Румунії – 60% [4, с. 16].

В Україні вже є кілька успішних прикладів співпраці державного сектору та консалтингової індустрії задля зміцнення експортного потенціалу. У 2021 році міжнародна консалтингова компанія EY спільно з Офісом Національної інвестиційної ради, Міністерством розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України, USAID та UkraineInvest розробляла стратегію залучення прямих іноземних інвестицій в Україну. У стратегії розкрито як просування експорту, так і шляхи залучення інвестицій у сфери цифрової трансформації, енергетики, перспективного виробництва та сільського господарства з високою доданою вартістю, що можуть стати важливими напрямками українського експорту [5].

Глобальні лідери у сфері стратегічного консалтингу Marsh McLennan і Oliver Wyman надали консультації та значно посприяли організації роботи «зернового коридору» у 2022 році, який відіграв критичну роль як у розвитку українського експорту у ситуації блокування морських транспортних шляхів, так і у підтримці та стійкості української економіки загалом. Зазначається, що у 2023 році зерновим коридором у Чорному морі скористалися понад 1000 кораблів, що забезпечило 5-8% зростання українського ВВП, а у 2024 році український зерновий коридор у Чорному морі вийшов на довоєнні потужності [6].

Професійні та консалтингові послуги – значна частина загального експорту послуг з України. За період 2000-2023 років їх частика у структурі експорту зросла у 10 разів – з 06% до 6% (рис.1).

Рис. 1 – Динаміка частки експорту професійних та консалтингових послуг з України від загального експорту послуг 2000-2023 роках [7,8]

Пікові значення частки експорту професійних та консалтингових послуг у 6% були досягнуті у 2021–2022 роках. Подібна динаміка зумовлена здебільшого розвитком ІТ-послуг, у тому числі ІТ-консалтингу, та зростанням попиту з боку міжнародних компаній, які активно інвестували в Україну у цей період. Це є свідченням змін в економічній структурі України за період 2000-2023 років, які відображені в інтеграції українських компаній у глобальний ринок послуг, зростанні ролі аутсорсингу консалтингових послуг, зокрема у сферах інформаційних технологій, управлінського консультування, фінансових та юридичних послуг. Таке зростання частки консалтингових і професійних послуг є свідченням того, що Україна стає важливим гравцем на міжнародному ринку інтелектуальних послуг.

Підсумовуючи, глобальна консалтингова індустрія може відіграти ключову роль в розвитку експортного потенціалу України завдяки інтеграції українських консалтингових компаній у міжнародні ринки, співучасті у розробці ефективної національної стратегії розвитку експорту, наданні консультаційних послуг у сфері виходу на нові ринки та оптимізації бізнес-процесів. Залучення консалтингових послуг у сфері експорту українськими підприємствами з глобальними консалтинговими мережами сприяє підвищенню конкурентоспроможності їх товарів та послуг на іноземних ринках та забезпечує зменшення ризиків при веденні експортної діяльності.

Література

1. Марченко О. Міжнародний консалтинг як чинник інтернаціоналізації бізнесу. Актуальні питання розвитку світової економіки та міжнародного співробітництва : Інтернет-конф. ХНУМГ ім. О.М.Бекет., 1 квіт. 2022 р. URL: <https://ojs.kname.edu.ua/index.php/area/article/view/2921> (дата звернення: 25.04.2025).
2. Consulting Service Market Size | Mordor Intelligence. Market Research Company - Mordor Intelligence™. URL: <https://www.mordorintelligence.com/industry-reports/consulting-service-market> (date of access: 25.04.2025).
3. Tibrewala P. Maximizing Sales Growth: The Impact of Import-Export Consulting on Global Opportunities for Traders. *Tailwind Advisors* 1. URL: <https://www.tailwindadvisors.in/post/maximizing-sales-growth-the-impact-of-import-export-consulting-on-global-opportunities-for-traders> (date of access: 25.04.2025).
4. Cerruti C., Borra S., Appolloni A. Survey of the EUROPEAN MANAGEMENT CONSULTANCY 2022-2023. Brussels (Belgium) : 3/4/5 Avenue des Arts B-1210, 2024. 21

- р. URL: <https://www.feaco.org/app/download/7938553411/feaco+Survey+2021-2022.pdf?t=1709539980> (date of access: 25.04.2025).
5. Ukraine E. ЕУ взяла участь у розробці стратегії залучення прямих іноземних інвестицій в Україну. ЕУ - Deutschland | Shape the future with confidence. URL: https://www.ey.com/uk_ua/newsroom/2021/07/ey-developed-fdi-strategy-of-ukraine (дата звернення: 25.04.2025).
6. За підтримки урядів США та Великої Британії Апарат РНБОУ спільно з консалтинговою компанією Marsh McLennan працює над розробкою Стратегії трансформації України. Рада національної безпеки і оборони України. URL: <https://www.rnbo.gov.ua/ua/Diialnist/6756.html> (дата звернення: 25.04.2025).
7. Динаміка зовнішньої торгівлі послугами за видами (2000-2021). *Держстат України, 1998-2025*. URL: https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/menu/menu_u/zed.htm (дата звернення: 25.04.2025).
8. Структура зовнішньої торгівлі послугами за видами. Архів за 2023 рік. *Держстат України, 1998-2025*. URL: https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2023/zd/ztp_kv/arh_ztp_kv2023_u.html (дата звернення: 25.04.2025).

Осипчук К.Р.

*«Міжнародна економіка і менеджмент», 4 курс
Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана*

Науковий керівник - к.е.н., доцент кафедри міжнародного обліку і аудиту Зарицька Н.С.

МЕХАНІЗМИ РОЗВИТКУ МІЖНАРОДНОГО МАРКЕТИНГУ У СФЕРІ ПОСЛУГ

У контексті сучасних трансформацій світового ринку маркетинг послуг стрімко набуває глобального масштабу, сучасний ринок послуг, за даними Світового банку, у 2022 році забезпечив 61,8% світового валового внутрішнього продукту [1]. Це свідчить про зростаюче значення сервісного сектору в глобальній економіці. Водночас спостерігається стійка динаміка зростання експорту послуг, особливо у сферах інформаційних технологій, туризму, фінансових та освітніх послуг. У таких умовах міжнародний маркетинг у сфері послуг стає ключовим інструментом формування конкурентоспроможності сервісних компаній.

Маркетинг послуг має низку особливостей, які суттєво відрізняють його від маркетингу товарів: нематеріальність, невіддільність від процесу споживання, варіативність якості та неможливість зберігання. Саме ці характеристики ускладнюють вихід компаній на нові ринки та вимагають глибокого розуміння специфіки поведінки іноземного споживача. Як зазначає Ф. Котлер, у сфері послуг особливе значення має не лише сам продукт, а й досвід взаємодії клієнта з брендом, його емоційна складова та цінності [2].

Одним із визначальних чинників розвитку міжнародного маркетингу послуг є цифровізація. За даними McKinsey, компанії, які впроваджують цифрові рішення, такі як CRM-системи, мобільні застосунки, чат-боти та автоматизовану аналітику, можуть підвищити продуктивність на 20–30% [3]. Це особливо важливо на міжнародному рівні, де цифрові технології дозволяють адаптувати комунікацію під локальні культурні особливості, часові пояси та мови.

Ефективний міжнародний маркетинг послуг базується на поєднанні глобального стратегічного бачення з локалізованими практиками. Підприємства використовують стратегії глокалізації, тобто глобальні стандарти з місцевою адаптацією. Наприклад, мережа кав'ярень Starbucks у кожній країні доповнює основне меню локальними позиціями, враховує регіональні особливості дизайну інтер'єру та активно співпрацює з місцевими постачальниками. Такий підхід дозволяє компанії зберігати глобальну впізнаваність бренду і водночас підсилювати емоційний зв'язок із локальним споживачем.

Показовим також є приклад українського бренду G.Bar — міжнародної мережі салонів краси, що використовує модель франчайзингу. Успіх бренду на ринках країн ЄС пояснюється продуманою маркетинговою стратегією: фокус на візуальній ідентичності, сильна присутність у соціальних мережах, залучення лідерів думок і створення ком'юніті навколо бренду. Компанія чітко позиціонує себе як стильний простір для сучасних жінок і послідовно транслює ці цінності незалежно від країни.

У сучасному міжнародному середовищі надзвичайно важливим є вміння компаній оперативно реагувати на зміни у споживчих очікуваннях. Наприклад, зростання попиту на екологічно відповідальні послуги спонукало багато брендів до запровадження «зеленого» маркетингу: використання екологічного пакування, сертифікації, прозорої комунікації про соціальну відповідальність. Це створює додаткову цінність у сприйнятті міжнародного споживача, особливо у країнах ЄС та Північної Америки.

Крім того, важливою складовою сучасного міжнародного маркетингу послуг є формування довготривалих відносин із клієнтом. Це досягається через індивідуалізацію сервісу, використання баз даних про уподобання клієнтів, впровадження програм лояльності та розвиток емоційного брендування.

Сьогодні міжнародний маркетинг послуг виходить за межі суто бізнесової дисципліни і набуває міждисциплінарного характеру. Він вимагає знань не лише з економіки, а й із соціології, культурології, поведінкової економіки, ІТ. Компанії, що працюють на міжнародному ринку, активно залучають експертів із кроскультурної комунікації, впроваджують локальні дослідження попиту, адаптують комунікаційні меседжі до культурного контексту кожного регіону. Це дозволяє їм уникати типових помилок і зміцнювати позиції на нових ринках.

Також велику роль відіграє аналітика. Застосування big data дозволяє точно сегментувати аудиторію, прогнозувати її поведінку та оцінювати ефективність кожного етапу маркетингової стратегії. За даними Deloitte, компанії, які активно використовують аналітику, у два рази частіше досягають і перевищують свої бізнес-цілі, ніж ті, які менше покладаються на дані. Зокрема, 48% таких компаній за останній рік значно перевищили заплановані результати — це вдвічі більше, ніж серед тих, хто використовує аналітику менш системно [4].

Таким чином, механізми розвитку міжнародного маркетингу у сфері послуг охоплюють цілий спектр стратегічних і тактичних рішень: від цифрової трансформації до культурної адаптації та побудови емоційного контакту з клієнтом. Ефективне поєднання цих елементів дозволяє сервісним компаніям утримувати конкурентні позиції, розширювати географію присутності та забезпечувати сталість бізнес-моделі в умовах глобального ринку.

Література

1. World Bank. Services, value added (% of GDP).
URL: <https://data.worldbank.org/indicator/NV.SRV.TOTL.ZS>.

2.Kotler, P., & Keller, K. L. Marketing Management (15th Global ed.). Pearson Education Limited, 2023. 816 p.

3.Psico Smart. How Can Companies Leverage Digital Transformation to Accelerate Business Growth? URL: <https://psico-smart.com/en/blogs/blog-how-can-companies-leverage-digital-transformation-to-accelerate-business-growth-87970>.

4.Deloitte. Becoming an Insight-Driven Organization. URL: https://www2.deloitte.com/content/dam/insights/us/articles/6308_Becoming-an-insight-driven-organization/DI_Becoming-an-Insight-Driven-organization.pdf.

Сірук Д.М.

«Міжнародна економіка», 4 курс
Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана

Науковий керівник – д.е.н., зав. кафедри міжнародного обліку і аудиту Галенко О.М.

ГЕНДЕРНА НЕРІВНІСТЬ У МІЖНАРОДНІЙ МІГРАЦІЇ

У сучасному світі міжнародна міграція є багатограним явищем, яке охоплює не лише соціально-економічні, а й політико-культурні виміри. Одним із ключових аспектів цього процесу є проблема гендерної нерівності, що особливо гостро проявляється в регіоні Близького та Середнього Сходу. У контексті глобалізації та зростання транснаціональних міграційних потоків саме жінки в регіоні зазнають значної дискримінації як у країнах призначення, так і в країнах походження [1], [2]. Це обумовлено не лише їхнім правовим статусом, а й культурними та патріархальними бар'єрами в країнах призначення. В актуальних наукових працях [3], [4] зазначається, що проблема потребує не лише гуманітарного вирішення, а й системної політичної трансформації.

Гендерна нерівність у міжнародній міграції на Близькому і Середньому Сході проявляється у формі правової дискримінації, трудової експлуатації та соціальної ізоляції жінок-мігранток. Актуальність теми зумовлена необхідністю впровадження гендерно-чутливих підходів у політики країн призначення для забезпечення їхніх прав і безпеки.

У процесі дослідження об'єктом виступали соціальні, правові та економічні умови, в яких перебувають жінки-мігрантки у країнах Близького і Середнього Сходу. Для аналітичного опрацювання було використано низку рецензованих наукових публікацій 2020–2025 років, присвячених трудовій міграції, гендерним дослідженням, міжнародному праву та соціології праці.

У країнах Перської затоки (Саудівська Аравія, Катар, ОАЕ) функціонує система *кафала*, що юридично закріплює залежність працівника від роботодавця. Для жінок-мігранток це означає втрату базових прав: вони не можуть змінити місце роботи або залишити країну без дозволу «спонсора», а часто не мають змоги навіть повідомити про насильство [1]. Дослідження Al-Doori та Khalid (2020) свідчить, що понад 80% мігранток у Саудівській Аравії зазнають психологічного або фізичного тиску на роботі [1].

Особливо складна ситуація спостерігається в домашньому секторі. Ця сфера практично не регулюється трудовим законодавством, що унеможливорює подання скарг, отримання компенсацій або навіть нормальне проживання. У багатьох випадках жінки проживають у помешканні роботодавця, ізольовані від соціуму та не мають доступу до медичної допомоги або юридичного супроводу [2], [5].

Ліван, Йорданія та Ірак також демонструють високий рівень дискримінації, хоч і не мають настільки жорсткої системи *кафала*. У цих країнах значна частка жінок-мігранток з Ефіопії, Судану та Шрі-Ланки працює без контракту, що виключає їх із системи захисту прав. Al-Khalifa (2020) показує, що понад 70% мігранток у Лівані зайняті в неформальному секторі [4].

У таборах для біженців у Лівані та Йорданії ситуація є ще критичнішою. В умовах відсутності санітарії, медичних послуг і базової безпеки фіксуються численні випадки сексуального насильства. Згідно з дослідженням Schmidt (2023), до 35% дівчат у таборах вступають у шлюб до 18 років, часто примусово [3]. Це є порушенням міжнародного права, але національні структури не забезпечують захисту таких категорій осіб.

Додатковим елементом нерівності є «невидимість» жіночої праці. Через неофіційний статус жінки не потрапляють до офіційної статистики, не накопичують соціальних гарантій, не мають права на пенсію або страхування. У результаті більшість із них після багаторічної праці повертаються до країн походження у стані крайньої бідності [4], [6].

У публікації Omar et al. (2022) [7] вказано, що гендерна нерівність поглиблюється через культурну ізоляцію: жінки не мають права на свободу пересування, не беруть участі у профспілках, не мають представництва в структурах, що ухвалюють рішення. У країнах, де їхня присутність не визнається юридично, навіть спроба заявити про насильство може закінчитися депортацією або арештом.

Правозахисні ініціативи ООН та неурядових організацій зазнають опору як з боку влади, так і з боку патріархального суспільства. Більшість країн регіону не ратифікували Конвенцію МОП №189 про гідну працю для домашніх працівників. У результаті на міжнародному рівні неможливо здійснювати моніторинг або захист жінок, що перебувають у критичних умовах [6].

Усі виявлені обставини свідчать про те, що жінки-мігрантки не лише стикаються з подвійною дискримінацією (за статтю та етнічною приналежністю), а й стають заручницями систем, які мають юридичне підґрунтя, що узаконює їхню безправність.

Гендерна нерівність у міжнародній міграції в країнах Близького і Середнього Сходу має глибоко структурований характер. Вона виявляється у поєднанні юридичної беззахисності, соціального виключення та культурної ізоляції. Лише впровадження обов'язкових міжнародних стандартів захисту праці, скасування системи *кафала* та визнання прав жінок-мігранток можуть покращити ситуацію

Література

1. Al-Doori, M., & Khalid, H. (2020). Gendered Vulnerability of Migrant Domestic Workers in the Gulf: A Legal and Social Perspective. *Journal of Migration Studies*, 12(1), 44–63.
2. El-Masri, R. (2021). Domestic Labour, Patriarchy, and Policy: Migrant Women in Lebanon. *Gender & Society*, 35(4), 625–643.
3. Schmidt, A. (2023). Child Marriage among Syrian Refugees: Displacement and Gendered Harm in Lebanon. *International Journal of Refugee Law*, 35(2), 153–172.
4. Yılmaz, B. & Karaca, A. (2022). Legal Exclusion and Structural Violence: Migrant Women under Kafala in Saudi Arabia and Qatar. *Migration & Human Rights Journal*, 10(2), 78–102.
5. Al-Khalifa, L. (2020). Unpaid and Unseen: The Informal Labour of Migrant Women in the Arab World. *Third World Quarterly*, 41(11), 1902–1917.
6. Al-Ali, N. (2021). *Migration, Gender and Power in the Middle East*. Routledge Studies in Middle Eastern Politics. London: Routledge.
7. Omar, F., Abdelrahman, M., & Sharif, S. (2022). Patriarchy and Precarity: Gendered Migration Governance in the MENA Region. *Middle East and North Africa Review*, 3(1), 89–104.

СИРОВИННА ЕКОНОМІКА ЯК БАР'ЄР ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ: УКРАЇНСЬКИЙ КОНТЕКСТ

У сучасному глобалізованому світі наявність природних ресурсів розглядається як важливий чинник економічного зростання. Проте практика показує, що держави з високим рівнем ресурсної забезпеченості нерідко стикаються з парадоксом: замість сталого розвитку – залежність від сировинного експорту, посилення структурних дисбалансів та інституційна стагнація. Україна, володіючи значним природним потенціалом, тривалий час зберігає сировинно орієнтовану модель зовнішньої торгівлі, що формує значну частку бюджетних надходжень, але не забезпечує довгострокової конкурентоспроможності. У контексті воєнних викликів, глобальних трансформацій та необхідності структурної модернізації особливого значення набуває критичне осмислення наслідків ресурсної залежності та пошук стратегічних орієнтирів розвитку на основі інновацій, диверсифікації та інституційної спроможності.

Якщо розглянути структуру експорту України у 2024 році (рис. 1), можна стверджувати про високу сировинну залежність економіки. Більше 63% експорту припадає на продовольчі товари та сировину для їх виробництва, що вказує на домінування аграрного сектору. Ще 8,1% складають мінеральні продукти, а 11,4% — чорні й кольорові метали. У сукупності ці категорії формують понад 80% експорту, що підкреслює ресурсно-сировинний характер зовнішньоторговельної діяльності країни. Натомість частка високотехнологічної продукції залишається вкрай низькою: лише 5,2% експорту припадає на машини, устаткування, транспортні засоби та прилади.

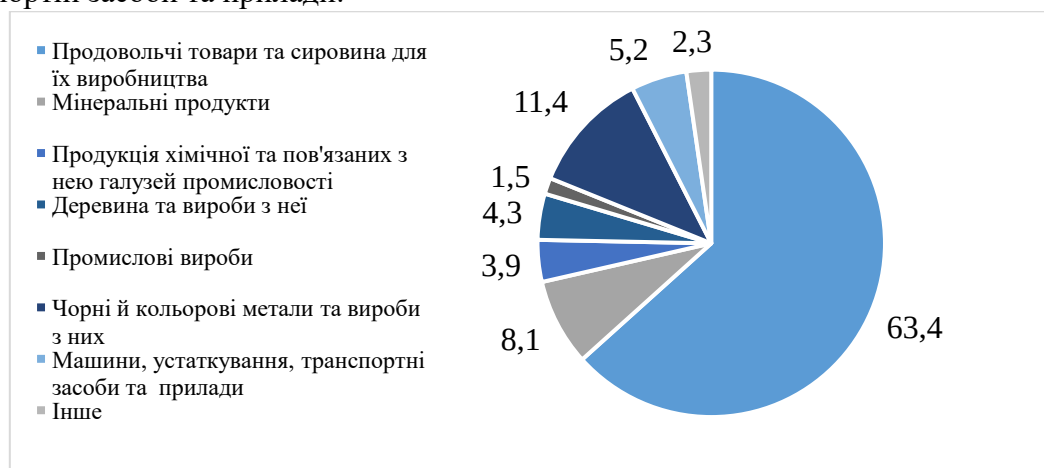

Рис.1. Структура товарного експорту України в 2024 році

Джерело: розроблено автором на основі [1].

За даними Світового банку, провідними країнами-експортерами у 2023 році залишались Китай, Сполучені Штати Америки та Німеччина [2]. Визначальним фактором конкурентоспроможності цих економік є орієнтація на високотехнологічні сектори виробництва, що формують основу їхнього експортного потенціалу. Зокрема, структура експорту Китаю демонструє домінування технологічно складної продукції, серед якої — телерадіомовне обладнання, комп'ютери, інтегральні мікросхеми та електронні компоненти

[3]. Така спеціалізація стала результатом масштабних державних інвестицій у промислову модернізацію, інновації та розвиток інфраструктури.

Експортна модель США базується на значній частці продукції з високою доданою вартістю включаючи автомобілі, фармацевтичні препарати (зокрема вакцини) та авіаційну техніку [4]. Сформована у США система підтримки науково-дослідних розробок, тісна взаємодія університетської науки та приватного сектору, а також ефективне залучення венчурного капіталу забезпечують сталу перевагу в глобальному технологічному змаганні.

У випадку Німеччини ключову роль відіграє автомобільна промисловість, яка традиційно формує основну частину експорту країни [5]. Продукція таких брендів, як Volkswagen, BMW, Mercedes-Benz та Audi, відома високими стандартами якості, інженерною досконалістю та інноваційністю. Водночас німецький експортний профіль включає й інші види машинобудування, електротехніку, а також хімічну продукцію, що свідчить про добре диверсифіковану економічну структуру.

Таким чином, високотехнологічна експортна спеціалізація зазначених країн не лише забезпечує їм домінування на глобальних ринках, а й сприяє внутрішній економічній стійкості, структурному оновленню та інноваційній динаміці. Цей досвід є надзвичайно цінним для країн із сировинною орієнтацією експорту, які прагнуть здійснити економічну трансформацію.

У порівнянні з цими країнами, структура українського експорту досі залишається здебільшого сировинно-орієнтованою. Такий тип спеціалізації, з одного боку, забезпечує стабільні валютні надходження, особливо в умовах воєнної нестабільності, але з іншого — не дозволяє Україні конкурувати на рівних із державами, які просувають товари з високою доданою вартістю.

Окрім зниження конкурентоспроможності, «ресурсне прокляття» має низку інших загроз та наслідків:

- зростання рівня корупції через прагнення отримати контроль над сировинними ресурсами;
- знижену конкурентоспроможність інших секторів економіки через недостатнє фінансування їхнього розвитку;
- нестабільність бюджетних надходжень, що пов'язано з коливаннями світових цін на ресурси та змінами у геополітичній ситуації.

Однак, парадокс українського «ресурсного прокляття» полягає не лише у його наявності та наявних ризиках, а й у тому, як воно трансформувалося та вкорінилося в національну економіку й політичну систему. В Україна воно має глибокий пострадянський характер. Після здобуття незалежності Україна успадкувала модель централізованої економіки, в якій сировинні галузі відігравали невід'ємну роль. Разом із цим Україні притаманні слабкі інститути, високий рівень корупції та правова нестабільність. Це сприяло формуванню олігархії, де основні природні багатства були приватизовані або монополізовані обмеженим колом осіб. Така концентрація ресурсів фактично заблокувала модернізацію держави. Олігархічна система не зацікавлена в впровадженні реформ, адже вже існуючі правила приносять їй значні прибутки. Таким чином, замість того, щоб слугувати спільним добром та основою розвитку експортного потенціалу, ресурси перетворилися на інструмент, що дозволяє контролювати ринки, медіа та, в деяких випадках, навіть судову систему.

Аналіз структури товарного експорту України та супутніх економічних викликів свідчить про наявність стійкої сировинної залежності, що обмежує потенціал довгострокового економічного зростання. Така модель формує системні загрози для економічної безпеки держави, зокрема посилення вразливості до зовнішньоекономічних шоків, інституційну нестабільність, концентрацію ресурсів у руках вузького кола суб'єктів та уповільнення темпів технологічного оновлення.

Водночас першопричина структурних дисбалансів полягає не стільки у наявності значних природних ресурсів, скільки у способах їх використання. Природні багатства повинні служити каталізатором розвитку, а не інструментом збагачення окремих груп. У цьому контексті стратегічним завданням є трансформація економічної моделі: пріоритет має надаватися не експортній сировинній орієнтації, а розвитку переробних галузей, інтелектуального виробництва та інноваційних кластерів. Зміна вектору з «експорту ресурсів» на «експорт ідей» повинна супроводжуватись посиленням інституційної спроможності, підтримкою підприємництва, стимулюванням внутрішніх і зовнішніх інвестицій у високотехнологічні сектори.

Лише за умов усвідомленого перегляду національних економічних пріоритетів і впровадження системної політики сталого розвитку можливо вивести ресурси з-під контролю вузьких інтересів та перетворити їх на основу довгострокового зростання, модернізації та стійкості економіки України.

Література

1. Національний банк України. Структура товарного експорту України. URL: https://bank.gov.ua/files/ES/Trade_y.pdf
2. The World Bank. Exports of goods and services (% of GDP) – Ukraine. URL: <https://data.worldbank.org/indicator/NE.EXP.GNFS.CD>
3. Observatory of Economic Complexity (OEC). Country Profile: China. URL: <https://oec.world/en/profile/country/chn>
4. Observatory of Economic Complexity (OEC). Country Profile: United States. URL: <https://oec.world/en/profile/country/usa>
5. Observatory of Economic Complexity (OEC). Country Profile: Germany. URL: <https://oec.world/en/profile/country/deu>

КАФЕДРА МІЖНАРОДНИХ ФІНАНСІВ

ПЛАТФОРМА

«МІЖНАРОДНІ ФІНАНСИ ЯК ІНСТРУМЕНТ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ У ВІДРОДЖЕННІ УКРАЇНИ»

Буряк А.С.

«Міжнародна економіка та менеджмент», 4 курс

Київський національний економічний

університет імені Вадима Гетьмана

Науковий керівник – к.е.н., доцент, доцент кафедри міжнародних фінансів Субочев О.В.

ВПЛИВ ЕМІГРАЦІЇ НА СТІЙКИЙ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК УКРАЇНИ

Актуальність теми. В умовах повномасштабної війни та складної соціально-економічної ситуації Україна зазнала значного зростання зовнішньої трудової міграції. Цей процес торкнувся мільйонів громадян і вплинув не лише на демографічну ситуацію, а й на перспективи сталого розвитку держави в довгостроковій перспективі. Тому дослідження впливу еміграційних процесів набуває особливої уваги в контексті інноваційного відродження України та її інтеграції у глобальну конкурентну економіку.

Соціально-економічні наслідки зовнішньої трудової міграції мають як позитивні, так і негативні сторони для України. Позитивний вплив від цього явища виявляється в подоланні

бідності і відсталості країни, яка постачає робочу силу. Водночас цей процес має негативний аспект, який загострює соціальні, економічні та демографічні проблеми, що в свою чергу гальмує інноваційно-технологічний прогрес держави. Враховуючи різноспрямований вплив цього явища, важливо розрізняти ефекти для різних учасників міграційного процесу — країн, що втрачають трудові ресурси (донорів), і країн, що їх приймають (реципієнтів). Деталізовану характеристику таких впливів подано у таблиці нижче.

	Позитивні наслідки	Негативні наслідки	Пропозиції
Країни-реципієнти	- Залучення висококваліфікованих фахівців до наукоємних і дефіцитних галузей. - Підвищення економічної продуктивності. - Збільшення податкових надходжень. - Зростання споживчого попиту в країні.	- Соціальна напруга через культурні відмінності та дискримінацію. - Навантаження на соціальну систему і додаткові витрати для бюджету. - Ризик зниження рівня життя місцевих громад. - Зростання тіньової зайнятості.	- Впровадження державних та муніципальних програм підтримки адаптації. - Підтримка спільних наукових і освітніх ініціатив. - Системне прогнозування потреб ринку праці.
Країни-донори	- Зниження безробіття. - Грошові перекази від мігрантів, що покращують матеріальний стан родин. - Розвиток людського капіталу через повернення мігрантів з новими навичками. - Зниження демографічного тиску. - Можливість впровадження європейських стандартів після повернення мігрантів.	- Відтік «мізків» — відтік висококваліфікованих фахівців. - Зниження податкових надходжень. - Старіння населення та зниження трудового потенціалу. - Ослаблення соціальних інституцій (особливо освіти та медицини) через кадровий дефіцит.	- Створення мотиваційних програм для повернення українців із-за кордону (податкові пільги, підтримка бізнесу, житло). - Розвиток регіонів через державні інвестиції в інфраструктуру, освіту, медицину, цифровізацію. - Програми професійної перекваліфікації для адаптації повернених мігрантів до нових умов.

Джерело складене автором на основі [1].

За умови формування системної та стратегічної державної політики, еміграцію можна трансформувати в потенціал для відновлення країни. Першочерговим напрямком має стати розробка комплексної міграційної політики, яка включатиме не лише механізми стримування відтоку кадрів, але й ефективні інструменти повернення, реінтеграції та використання досвіду українських фахівців за кордоном.

Важливим кроком у зниженні міграційних потоків є формування належних умов всередині держави, які б не поступалися базовим критеріям якості життя у країнах ЄС. Це насамперед гідна оплата праці, гарантії трудових прав, доступна медицина та освіта, стабільне безпечне середовище. За даними Міжнародної організації праці, понад 70% українських мігрантів покидають країну з економічних причин, тому пріоритетним завданням має стати підвищення рівня життя в Україні до мінімально прийнятного європейського рівня.

Отже, трудова еміграція несе в собі як загрози, так і можливості для України. За умов правильної державної політики, залучення потенціалу висококваліфікованих кадрів та формування гідних умов життя в Україні, еміграція може стати ресурсом інноваційного оновлення, модернізації економіки та повернення кваліфікованого людського капіталу, що є критично важливим для післявоєнного відродження країни.

Література

1. Зеленько О. О., Спесівцева І. Д. Зовнішня трудова міграція і її наслідки для економіки. THE LATEST OPPORTUNITIES FOR LEARNING, BROADCASTING AND SOCIAL DEVELOPMENT, м. Graz, 8–10 квіт. 2024 р.
2. Лугова В. М., Сотнікова Ю. В., Луговиц В. П., Сотніков В. В. Стан міграції працездатного населення в Україні в умовах війни. Український журнал прикладної економіки та техніки. 2023. Том 8. № 4. С. 99 – 106.
3. DSpace Repository :: Electronic Kyiv-Mohyla Academy Institutional Repository. URL: <https://ekmair.ukma.edu.ua/server/api/core/bitstreams/46da6080-77f4-4915-9f6e-a7defb5ac421/content> (дата звернення: 29.04.2025).

Волобосв О.А.

*«Міжнародна економіка», 1 курс
Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана*

Науковий керівник – к.е.н., доцент, доцент кафедри міжнародних фінансів Субочев О.В.

МОДЕЛЮВАННЯ ЕКОНОМІЧНОГО ТА ФІНАНСОВОГО СПІВРОБІТНИЦТВА УКРАЇНИ З КРАЇНАМИ БЛИЗЬКОГО СХОДУ ТА ПІВНІЧНОЇ АФРИКИ

Актуальність теми. За міжнародною класифікацією макрорегіон Близького Сходу та Північної Африки прийнято називати «країни МЕНА» (MENA – англomовний акронім від словосполучення «Middle East and North Africa»). Хоча існують різні підходи до географічного розміру цього регіону, ми взяли за основу більш вузький підхід до визначення його кордонів. Отже, це такі країни – Алжир, Бахрейн, Єгипет, Іран, Ірак, Йорданія, Кувейт, Ліван, Лівія, Ємен, ОАЕ, Марокко, Оман, Палестинська держава, Катар, Саудівська Аравія, Сирія, Туніс.

Важливість відносин України з регіоном МЕНА.

- з країнами Близького Сходу:

Важливість розвитку відносин визначається роллю і місцем цього регіону у системі сучасних міжнародних політичних, економічних і безпекових координат. Обумовлюється відносною географічною близькістю, значним попитом на українську продукцію (насамперед металургії та сільського господарства, а також хімічної промисловості і машинобудування),

можливістю диверсифікації джерел постачання енергоресурсів, значним інвестиційним потенціалом.

- з країнами Північної Африки:

Розбудова широкомасштабного співробітництва з країнами Африки, насамперед – північної Африки, є важливим напрямком зовнішньої політики України. Важливість цього регіону для України обумовлюється, перш за все, економічними інтересами. Країни цієї частини світу є значним ринком збуту промислових, сільськогосподарських, військово-технічних товарів та послуг, важливим джерелом промислової та аграрної сировини, а також стратегічним міжнародним комунікаційним вузлом.

Частка експорту української продукції до країн Близького Сходу у довоєнний період становила близько 15%. У 2021 році Україна експортувала до цього регіону товарів на суму майже \$7,3 млрд. Проте товарообіг з країнами МЕНА є найбільш незбалансованою частиною торгівельного балансу. Так, у 2021 р. експорт в цей регіон склав 15,0 %, а імпорт – лише 1,2 % від загального обсягу зовнішньої торгівлі України. При чому, сальдо торгівельних операцій було позитивним – на рівні 5,6 млрд. дол. Разом з Туреччиною, на країни МЕНА приходить 19,3 % вітчизняного експорту і 3,6 % імпорту. З чого можна зробити висновок, що вони є цільовими експортними ринками для України, які забезпечують щорічне позитивне торгівельне сальдо. У 2014 році воно склало – більш ніж 9,5 млрд. дол., у 2020 – менш ніж 7 млрд.

Прямі іноземні інвестиції (ПІІ) в економіку України з країн регіону МЕНА на 31.12.2019 рік були лише 86,7 млн. дол. що складає лише 0,23 % від 37,7 млрд. дол. – обсягу усіх накопичених ПІІ на цей час.

Отже, як свідчить статистика, існують певні диспропорції в економічній співпраці України з регіоном МЕНА – незбалансованість торгівлі (експорт/імпорт), незбалансованість руху інвестиційних ресурсів. Своєю чергою це свідчить про повну відсутність співпраці в інвестиційній сфері, повне ігнорування арабським інвестиційним капіталом потенційно перспективних проектів у різних галузях економіки України – у сільському господарстві, машинобудуванні, логістичній інфраструктурі, переробній промисловості.

Таким чином, можна говорити про суттєвий потенціал розвитку торговельно-економічних відносин з регіоном загалом та нарощування обсягів товарів та послуг у двосторонніх відносинах. Ключовим викликом для економіки України є здатність уряду та бізнесу до регіонально-орієнтованої стратегії розвитку зовнішньоекономічного співробітництва. Зокрема, Україна має розширити економічну співпрацю із країнами Близького Сходу та Північної Африки.

Збільшення надходження інвестицій в Україну з країн регіону та зростання торговельного обороту залежить від створення комфортних умов роботи для інвесторів. Йдеться про комфортні умови функціонування фінансів МЕНА в Україні.

Інтенсивний розвиток ісламського банкінгу в Західній Європі спричинив збільшення інвестиційних потоків з регіону МЕНА до європейської економіки. При цьому і сам ісламський банкінг демонструє темпи розвитку 10-16 % проти 5-9 % зростання традиційної банківської системи.

Україна поки що осторонь тренду. Розвиток цього напряму банківських послуг здатний створити в Україні хаб для фінансових потоків із країн регіону. Це відкрило б можливість запуску ісламських облігацій (сукук) як інструменту запозичення Україною боргового капіталу на ринках МЕНА, передусім з нафто-експортуючих країн Перської затоки.

Алгоритм реалізації регіонально-орієнтованої стратегії розвитку. За умов відсутності ефективних наднаціональних виконавчих органів в рамках інтеграційних об'єднань країн МЕНА, Україні доводиться вибудовувати економічні відносини з кожною країною окремо. Основою для цього виступає договірно-правова база, створена в рамках міжурядових комісії (МК), до якої належать як міжурядові угоди, так й міжвідомчі угоди та меморандуми.

Міжурядові комісії є спеціальним форматом міжнародних взаємин, що дозволяє здійснювати двосторонню співпрацю між Україною і іншими країнами, своєрідним урядовим майданчиком для взаємодії сторін, що охоплює всі основні сфери економіки. Завдяки роботі МК розвивається міжрегіональне економічне співробітництво, оптимізуються транспортні потоки, реалізуються великі інфраструктурні проекти, зміцнюються зв'язки між митними службами, на новий рівень виходить взаємодія в галузі науково-технічного співробітництва.

Головна мета міжурядової комісії – створення сприятливих умов для розвитку зовнішньоекономічних відносин і сприяння українським підприємцям у співпраці з іноземними партнерами. На засіданнях міжурядових комісій (які, як правило, проводяться один раз на рік), сторони розглядають різні пропозиції щодо поліпшення зовнішньоекономічних відносин України з певною країною. В рамках МК обговорюються різноманітні проблеми, що виникають в торгових і економічних взаємовідносинах, знаходяться шляхи їх вирішення.

Міжурядова комісія складається з двох частин – української і зарубіжної. Функції українського секретаріату МК здійснює Міністерство економічного розвитку і торгівлі. Українська частина МК (робоча група) складається з голови, заступника голови, відповідального секретаря і членів, включаючи посла, торгового представника (радника) України у відповідній країні.

Українську частину МК очолює член Уряду, який затверджується Постановою Кабінету міністрів України «Про затвердження голів Української частини спільних міжурядових комісій з питань співробітництва» [1]. Наприклад, згідно переліку спільних міжурядових комісій з питань співробітництва, Міжурядову українсько-еміратську комісію з питань торговельно-економічного співробітництва очолює Перший віце-прем'єр-міністр України. Результатом діяльності МК є створення договірно-правової бази між Україною та окремою країною – укладаються міжурядові угоди, міжвідомчі угоди та меморандуми. Наприклад у випадку співпраці України з ОАЄ, одним з таких документів є Меморандум про взаєморозуміння та створення бізнес-ради між ТПП України та Федерацією ТПП ОАЕ (2013 р) [2]. Проте на сьогодні ця Бізнес-рада як дієвий орган не працює.

Отже, алгоритм реалізації регіонально-орієнтованої стратегії розвитку, наприклад у контексті співпраці України та ОАЄ може мати наступний вид (рисунок 1):

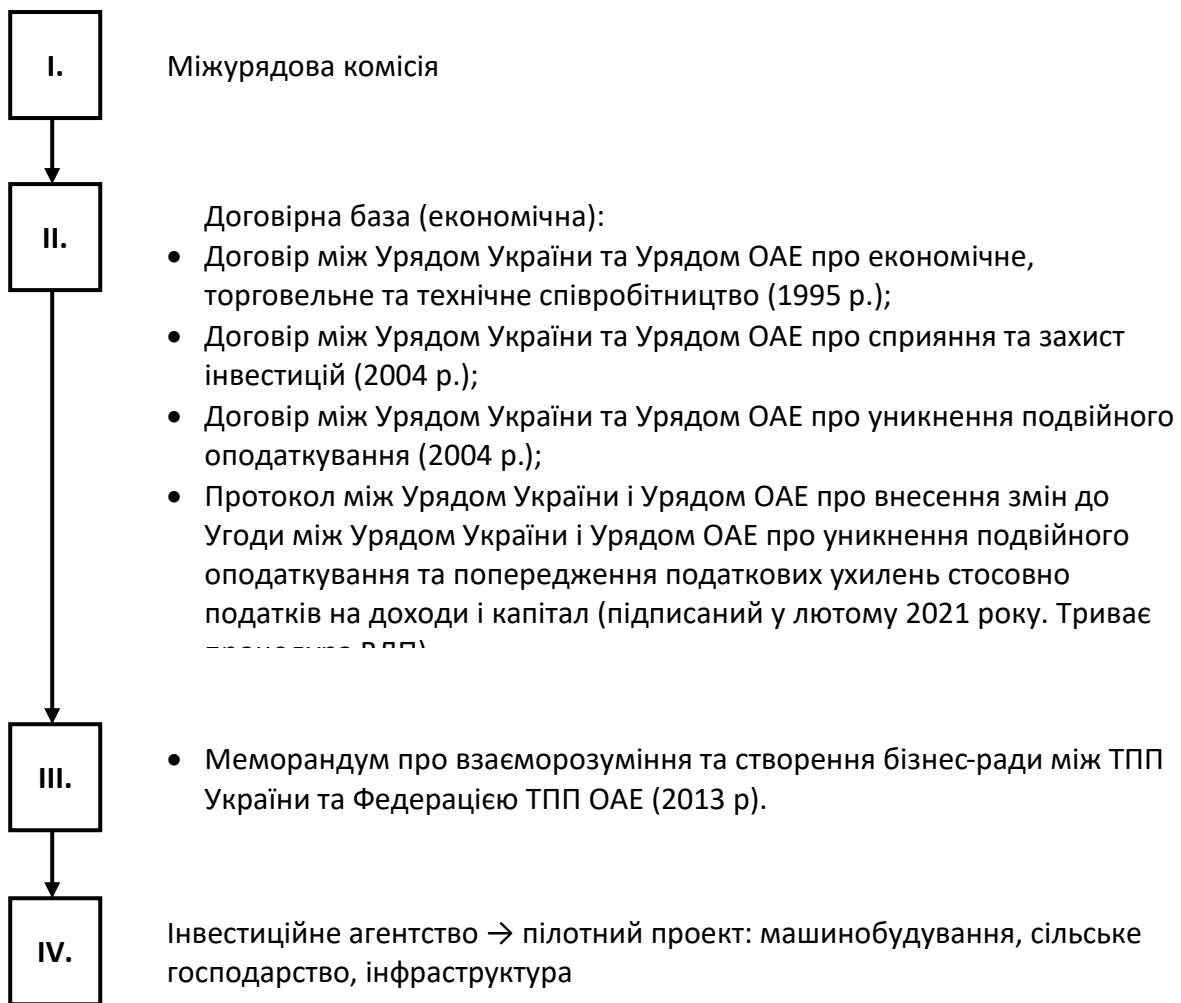

Рисунок 1. Алгоритм реалізації регіонально-орієнтованої стратегії розвитку.

(1) Міжурядова комісія – фактично координує увесь комплекс економічних відносин між двома країнами і створює (2) Договірну-правову базу між Україною та країною. Одним з елементів цієї бази має бути певний (3) координаційний орган – Бізнес-рада, або (4) Інвестиційне агентство, метою якого буде реалізація пілотного проекту запозичення Україною боргового капіталу на ринках МЕНА з шляхом запуску ісламських облігацій (сукук) як інструменту запозичення. В залежності від сфери співробітництва: машинобудування, сільське господарство, інфраструктура Інвестиційне агентство розробляє, узгоджує і координує реалізацію емісії українським підприємством окремого фінансового інструменту, що має використання на фінансових ринках країн МЕНА.

Література

1. Верховна Рада України. (2020). *Про Національну стратегію з питань прав людини* (Закон України № 503-2020-п). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/503-2020-%D0%BF#Text>
2. Міністерство закордонних справ України. (n.d.). *Договірну-правову базу між Україною та ОАЕ*. URL-адреса завантажена [30 квітня 2025]. <https://uae.mfa.gov.ua/spivrobitnictvo/dogovirno-pravova-baza-mizh-ukrayinoyu-ta-uae>

ГЛОБАЛЬНІ ФІНАНСОВІ ДИСБАЛАНСИ ЯК КАТАЛІЗАТОР СВІТОВИХ КРИЗ

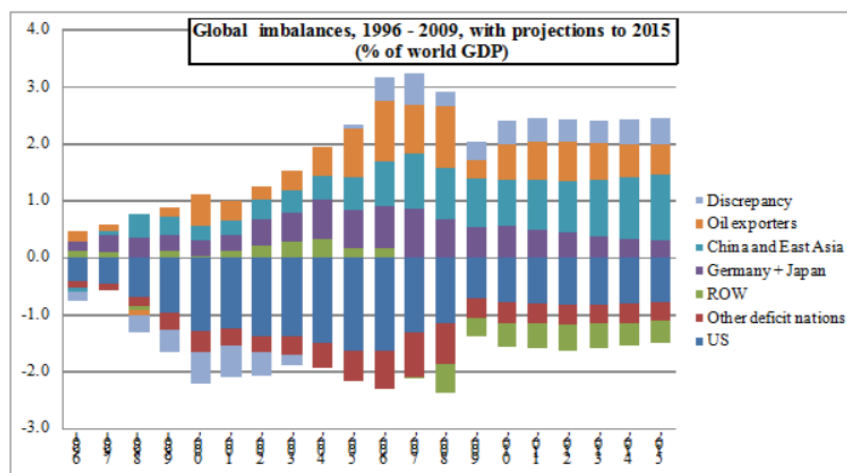
Світова економіка упродовж останніх десятиліть неодноразово стикалася з масштабними фінансовими потрясіннями, що мали серйозні наслідки для глобального добробуту. Одним із ключових чинників, який сприяє виникненню подібних криз, є глобальні фінансові дисбаланси — суттєва нерівновага у потоках капіталу, заощадженнях, споживанні та боргових зобов'язаннях між країнами. Фінансові дисбаланси здатні нагромаджуватися тривалий час, залишаючись прихованими від широкої уваги, однак у певний момент вони стають каталізатором кризи, що поширюється по всіх сегментах економіки. Такі ситуації ми спостерігали під час азійської фінансової кризи 1997 року та глобальної кризи 2008 року.

Спочатку поняття дисбалансів світової економіки асоціювалося виключно з нерівністю обміну економічними ресурсами між країнами, тобто, по суті, відображало стан балансу поточних операцій окремої держави. Швидке зростання економік, що розвиваються, було обумовлене низькими витратами на виробництво товарів. Розвинені країни дедалі частіше втрачали свої позиції на світових і внутрішніх ринках на користь країн, що розвиваються, зокрема Китаю та держав Південно-Східної Азії. Ці тенденції позитивно позначалися на торговельних балансах країн, що розвиваються, і негативно впливали на торгові баланси розвинених держав, спричиняючи зростання їхніх боргових зобов'язань[1].

Переважна частина світового дефіциту поточних рахунків припадає на Сполучені Штати. У період 1989–1997 років дефіцит поточного рахунку США коливався в межах до 2% ВВП. У 1998 році, на тлі азійської фінансової кризи, він зріс до 2,4%, а до 2003 року — до 4,8%. Основною причиною стало зростання інвестицій та зниження національних заощаджень[3].

Обговорення ризиків глобальних фінансових дисбалансів активізувалося восени 2003 року: країни G7 закликали Японію та Китай зменшити валютні інтервенції. США пообіцяли підвищити рівень національних заощаджень, а Європа — збільшити продуктивність. У 2004 році G7 наголосила, що "збалансована фіскальна політика" є ключем до виправлення дисбалансів. Японія припинила масштабні інтервенції у березні 2004 року. Європейський центральний банк також визнавав ризики: у грудні 2004 року він відзначив, що великі дефіцити США становлять загрозу глобальній фінансовій стабільності, підкресливши зростання заборгованості домогосподарств. Федеральна резервна система США була більш оптимістичною: Алан Грінспен, голова ФРС, у лютому 2005 року висловив думку, що американська економіка має достатню гнучкість для м'якого коригування дефіциту. У 2005-2006 роках зовнішні запозичення США досягли приблизно 6% ВВП, після чого почали знижуватися [4].

Рисунок 1. Глобальні дисбаланси (1996-2015)

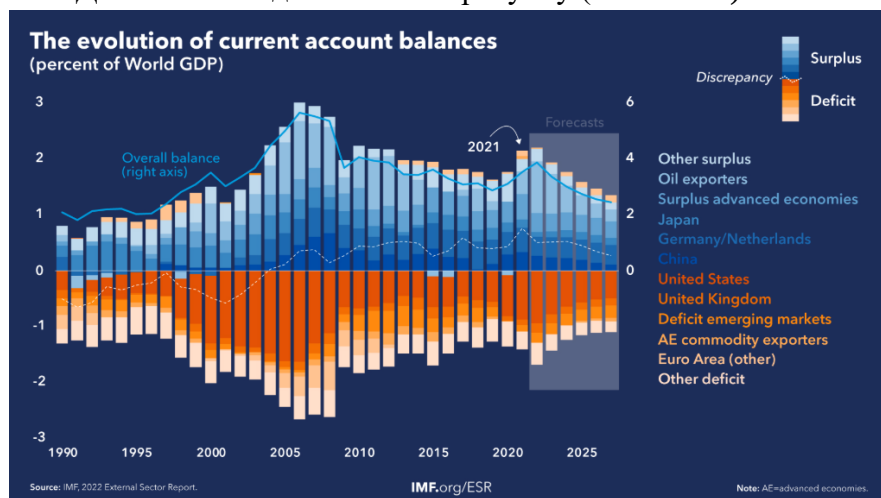
Джерело: [2].

Аналізуючи графік, глобальні профіцити досягли піку у 2007 році, головною загрозою був значний дефіцит США на фоні профіцитів Китаю, нафтових експортерів, Німеччини та Японії. Почали виникати побоювання, що припинення перерозподілу доларових профіцитів спричинить шок. Після кризи дефіцит США зменшився, але напруження з Китаєм через його профіцит збереглося, що несло ризик торговельної війни. У 2008 році сплеск цін на нафту посприяв глобальній рецесії.

Німецький профіцит здебільшого компенсувався дефіцитами в інших європейських країнах — Великій Британії, Іспанії, Італії. Криза в Південній Європі змусила швидко скорочувати ці дисбаланси, що примушувало Німеччину або зменшити свій профіцит, або переорієнтувати експорт на інші ринки, наприклад, на США.

За останні роки світ зазнав великих потрясінь на тлі пандемії та вторгнення Росії в Україну. Це вплинуло на торгівлю, ціни на сировинні товари та фінансові потоки, що змінює дефіцит та профіцит поточного рахунку. За роки, що минули, дисбаланси зменшилися, але загальна картина не змінилася. Після років скорочення сальдо зросли до 3 відсотків світового валового внутрішнього продукту у 2020 році, зросли ще до 3,5 відсотка минулого року і, як очікується, знову зростуть цього року, що можна побачити на графіку (рис. 2).

Рисунок 2. Динаміка сальдо поточного рахунку (1990-2025)

Джерело: [5].

Більші сальдо поточного рахунку не завжди є проблемою, але якщо вони не відповідають економічним реаліям країн, це може посилювати торговельну напругу, сприяти

протекціонізму та ускладнювати міжнародну економічну співпрацю, підвищуючи ризики валютних і капітальних потрясінь.

До збільшення глобального сальдо поточного рахунку платіжного балансу призвела пандемія COVID-19, і вона досі має деякий вплив на країни залежно, наприклад, від того, чи є вони експортерами або імпортерами туристичних та медичних товарів. Локдауни зменшили попит на послуги, натомість зріс імпорт товарів з країн із профіцитом до країн із дефіцитом. Це призвело до збільшення дефіциту США на 0,4% ВВП і профіциту Китаю на 0,3% ВВП. Зростання експорту медичних товарів і транспортних витрат також поглибило дисбаланси[6].

Наслідками війни та посилення торгівлі у 2022 році стало зростання цін на нафту з мінімумів пандемії, а так як ціни на сировинні товари є одним з найбільших рушійних сил зовнішніх позицій, це асиметрично вплинуло на експортерів та імпортерів. Війна в Україні посилила зростання цін на енергоносії, продукти харчування та інші сировинні товари, розширивши сальдо світового поточного рахунку за рахунок збільшення профіцитів для експортерів сировинних товарів.

Посилення монетарної політики у США вплинуло на валютні курси та структуру глобальних потоків. Підвищена геополітична напруга призвела до значного відтоку капіталу з ринків, що розвиваються — близько \$50 млрд, що зіставно з відтоком у березні 2020 року, хоча темпи були повільнішими[6].

Зараз політикам слід діяти обережно, але рішуче: у державах, де інфляція все ще перевищує встановлені цільові орієнтири, центральні банки мають протистояти завищеним очікуванням щодо швидкого зниження ставок. Натомість, у країнах, де інфляція вже наблизилась до цільового рівня або відповідає йому, варто бути готовими до більш оперативного зниження ставок, якщо з'являться ознаки ймовірного зниження інфляції нижче запланованого рівня на тривалий період.

Не менш важливим є подальше вдосконалення фінансової політики. Вразливість, яка виникає через те що небанківські установи використовують більше позикових коштів і мають невідповідність строків активів і зобов'язань, підкреслюють потребу в більш активному регуляторному та наглядовому контролі. Сюди входить реалізація узгоджених стандартів Ради з фінансової стабільності, посилення макропруденційної політики для запобігання надмірному ризику, а також додатковий збір даних для підвищення прозорості як для учасників ринку, так і для політиків. Крім того, необхідно забезпечити стійкість центральних контрагентів — які все частіше використовуються для клірингу фінансових операцій; наприклад, шляхом забезпечення достатнього рівня ліквідності для покриття можливих збитків, що можуть виникнути в періоди напруги на ринку.

Хоч глобальні дисбаланси не були єдиною причиною кризи, вони часто супроводжують фінансові потрясіння. Для їх зменшення необхідно перетворити заощадження в інвестиції, що потребує концентрації та координації зусиль міжнародної спільноти й розробки комплексних програм коригування. Інакше кажучи, виправлення глобальних дисбалансів вимагає радикальних змін у всій світовій фінансово-економічній системі. Водночас провідним країнам здійснювати ці заходи в межах існуючої фінансової системи, для збереження своїх лідерських позицій у світовій фінансово-економічній архітектурі. Глобальна фінансова криза неминуче призведе до реорганізації світової фінансової системи, однак масштаб і глибина цих змін залежатимуть від рішень основних центрів впливу та від балансу між національними і глобальними підходами.

Література

1. International Monetary Fund. Report for Selected Countries and Subjects// www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2016/01/weodata/
2. The Economist. (2010, June 14). Tipping the scales. *The Economist*. <https://www.economist.com/free-exchange/2010/06/14/tipping-the-scales>
3. Did global imbalances cause the crisis? (2010, June 14). CEPR. <https://cepr.org/voxeu/columns/did-global-imbalances-cause-crisis>
4. International Monetary Fund. (2018, March 6). <https://www.imf.org/external/np/res/seminars/2010/paris/pdf/obstfeld.pdf>
5. Global current account balances widen amid war and pandemic. (2022, August 4). IMF. <https://www.imf.org/en/Blogs/Articles/2022/08/04/blog-global-current-account-balances-widen-amid-war-pandemic-080422?>
6. Global financial fragilities mount despite rate cuts and buoyant markets. (2024, October 22). IMF. https://meetings.imf.org/en/IMF/Home/Blogs/Articles/2024/10/22/global-financial-fragilities-mount-despite-rate-cuts-and-buoyant-markets?utm_source

Жалій Г.В.,

«Міжнародні економічні відносини», 4 курс
Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана

Науковий керівник – к.е.н., доцент кафедри міжнародних фінансів Зінченко Ф.А.

МАЙБУТНЄ ДОЛАРА США ЯК СВІТОВИХ ГРОШЕЙ

Після Другої світової війни долар США закріпив за собою статус головної світової валюти, витіснивши британський фунт стерлінгів та ставши основою Бреттон-Вудської валютної системи. Фіксований обмінний курс долара до золота забезпечував довіру до американської валюти та сприяв її використанню в міжнародних розрахунках. Навіть після скасування золотого стандарту в 1971 році долар зберіг домінуюче становище завдяки економічній потужності США, глибині їх фінансових ринків та довірі інвесторів [1].

На сьогодні долар залишається найважливішою резервною валютою світу: за даними Міжнародного валютного фонду, понад 59 % глобальних валютних резервів номіновано в доларах США. Близько 64 % світового суверенного та корпоративного боргу також деноміновано у доларах [2]. У сфері міжнародної торгівлі долар використовується в понад половині світових експортно-імпортних операцій, а на глобальному валютному ринку близько 88 % операцій відбуваються із залученням долара як однієї зі сторін обміну [3]. Ці фактори підкреслюють системоутворюючу роль американської валюти у світогосподарських відносинах.

Проте останніми роками зростає увага до викликів, що можуть підірвати довготривале домінування долара. Одним із головних викликів є дедоларизація, підживлена геополітичними напруженнями та широким використанням США фінансових санкцій як інструменту зовнішньої політики [4]. Після того, як держава-агресор у 2022 році розпочала повномасштабну військову агресію проти України, що призвело до запровадження проти неї жорстких санкцій, включно із замороженням валютних резервів на суму близько 300 мільярдів доларів, багато країн почали активніше диверсифікувати свої резерви та торгівлю, прагнучи зменшити залежність від долара [5]. Так, країни БРІКС ініціювали дискусії щодо створення альтернативних платіжних механізмів [6].

Додатковий поштовх до змін у валютній архітектурі надають фінансові інновації. Розвиток фінтеху, цифрових валют центральних банків та альтернативних платіжних систем створює передумови для проведення міжнародних розрахунків без проміжної участі долара [7]. Це зменшує роль долара як посередницької валюти у глобальних транзакціях, особливо між країнами, які прагнуть уникнути контролю з боку західних фінансових структур.

Попри це, конкуренти долара мають власні обмеження. Євро, хоч і залишається другою за значенням світовою валютою, поступається долару через відсутність єдиного ринку державного боргу в Єврозоні та періодичні політичні кризи всередині блоку [8]. Китайський юань, незважаючи на зусилля Пекіна щодо інтернаціоналізації валюти, залишається обмеженим у використанні через валютний контроль та обмежений доступ до китайських фінансових ринків [9]. Частка юаня у світових валютних резервах досі не перевищує 3 %, що свідчить про відносно низький рівень глобальної довіри [9].

Крім зовнішніх викликів, є й внутрішні загрози для стабільності долара. Зокрема, стійке зростання державного боргу США та політична поляризація, яка періодично призводить до бюджетних криз і загроз дефолту, викликають занепокоєння інвесторів щодо довготривалої платоспроможності США. У 2023 році агентство Fitch понизило кредитний рейтинг США, вказавши на погіршення бюджетного управління [10]. Якщо такі тенденції триватимуть, це може підірвати довіру до долара як до основної гавані у світовій фінансовій системі.

Незважаючи на виклики, більшість експертів сходяться на думці, що у середньостроковій перспективі долар збереже статус провідної світової валюти. Світова економіка надто глибоко інтегрована у доларову систему, а альтернативи поки що не мають достатньої ліквідності, надійності та глобальної довіри. Однак варто очікувати поступового зростання мультивалютності у світових фінансах: частка долара у резервах і розрахунках може повільно знижуватися, тоді як євро, юань, золото та інші активи набиратимуть вагу [11].

Таким чином, майбутнє долара США полягає не у втраті його домінування миттєво, а у його еволюції. Долар залишиться центральною валютою, але його частка у глобальній економіці поступово скорочуватиметься в умовах більш диверсифікованої, багатополлярної світової фінансової системи. Збереження долларом своїх привілеїв значною мірою залежатиме від спроможності США підтримувати макроекономічну стабільність, ефективно управляти державним боргом і діяти передбачувано у сфері міжнародних фінансів.

Література

1. Hamza, A. Weaponization of Dollar: The growing trend towards de-dollarization. *Modern Diplomacy*. 2025. URL: <https://moderndiplomacy.eu/2025/02/19/weaponization-of-dollar-the-growing-trend-towards-de-dollarization/>
2. Boocker, S., & Wessel, D. The changing role of the US dollar. *Brookings Institution*. 2024. URL: <https://www.brookings.edu/articles/the-changing-role-of-the-us-dollar/>
3. *Bank for International Settlements (BIS)*. Triennial Central Bank Survey. 2022. URL: <https://www.bis.org>
4. Greene, R. China's Dollar Dilemma. *Carnegie Endowment for International Peace*. 2024. URL: <https://carnegieendowment.org/research/2024/10/chinas-dollar-dilemma?lang=en>
5. *Atlantic Council*. Dollar Dominance Monitor. 2025. URL: <https://www.atlanticcouncil.org/programs/geoeconomics-center/dollar-dominance-monitor/>

6. Bridges, M. Why the US dollar will be indispensable – until it's not. *World Economic Forum*. 2025. URL: <https://www.weforum.org/stories/2025/01/us-dollar-will-be-indispensable-until-not/>
7. *European Central Bank*. Cross-border payments and CBDCs. 2023. URL: <https://www.ecb.europa.eu>
8. *European Commission*. The International Role of the Euro. 2023. URL: <https://www.ecb.europa.eu/press/other-publications/ire/html/ecb.ire202306~d334007ede.en.html>
9. Arslanalp, S., Eichengreen, B., & Simpson-Bell, C. Dollar Dominance in the International Reserve System: An Update. *IMF*. 2024. URL: <https://www.imf.org/en/Blogs/Articles/2024/06/11/dollar-dominance-in-the-international-reserve-system-an-update>
10. House Budget Committee. U.S. Debt Credit Rating Downgraded. 2023. URL: <https://www.house.gov>
11. Jones, K. Will the United States Dollar Be Dethroned? *Charles Schwab*. 2025. URL: <https://www.schwab.com/learn/story/will-us-dollar-be-dethroned>

Захарчук А.О.

«Міжнародна економіка», 4 курс

Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана

Науковий керівник – д.е.н., завідувач кафедри міжнародних фінансів, професор Мозговий О.М.

ЗАЛУЧЕННЯ ПРЯМИХ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ В УМОВАХ ПІСЛЯВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНИ: ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

В умовах повномасштабного вторгнення Україна стискається з низкою проблем, хоча і має потенціал, зручне місцерозташування, висококваліфіковану робочу силу та чималі природні ресурси. Післявоєнне відновлення потребує ефективного та інтенсивного нарощування зовнішніх фінансових потоків, зокрема прямих іноземних інвестицій, як головним стимулом для досягнення економічного зростання. А отже, необхідно зміцнити позиції України у глобальній конкуренції за інвестиції.

Загалом, країна й надалі здійснює головні функції, такі як, наприклад, стабільна робота комунальних служб чи активна діяльність підприємств. Проте у той же час завдано великої шкоди інфраструктурі та промисловості, що певною мірою може викликати попит на подальше відновлення. Лише станом на листопад 2024 року збитки інфраструктури становлять майже 170 мільярдів доларів, що порівнюючи з минулими розрахунками збільшились на 8%.

Також, наявні системні бар'єри, які гальмують приплив іноземного капіталу. Серед головних перешкод – корупція, насамперед у судовій системі, а також потреба у реформуванні в галузі управління та прозорості.

Для того, щоб Україна змогла й надалі покращувати інвестиційний клімат, варто здійснювати наближення законодавства до європейських стандартів, особливо у таких сферах, як: приватизація, боротьба з корупцією та судова реформа. Необхідним є впровадження принципів ESG, тобто екологічного, соціального та корпоративного управління на кожному з етапів розробки та реалізації інфраструктурних проєктів.

Незважаючи на виклики український уряд встановив своїм пріоритетом відбудову критичної інфраструктури, житла, соціальних та транспортних об'єктів. Це створює широкі перспективи для залучення іноземного капіталу, адже відбудова країни зможе надати високий рівень прибутковості. Іноземні інвестори у свою чергу здатні посприяти появі нових

підприємств та розбудові ключових об'єктів, що в перспективі забезпечить довгостроковий позитивний економічний ефект. Завдяки підтримці з боку міжнародних фінансових інституцій та наявним механізмам, Україна має всі необхідні передумови, щоб успішно залучати прямі іноземні інвестиції в процес відновлення.

Ще одним важливим сектором є технологічний, який в Україні має досить вагоме значення. Саме завдяки активній цифровізації державних послуг, як наприклад, розвиток платформи «Дія» та запровадженню передових рішень у різноманітних галузях, у тому числі оборонній, формується привабливе для іноземних технологічних компаній та інвесторів середовище. Необхідність удосконалення інфраструктури та створення стійких цифрових систем створює перспективи для трансформації провідних секторів економіки.

Україна також має значний досвід у сфері кібербезпеки, який був сформований під тиском регулярних кібератак та цифрових загроз під час повномасштабного вторгнення. Отримані українськими фахівцями вміння захисту в реальних умовах робить країну одну з лідерів у цій сфері, а саме протидії інформаційним атакам та побудові цифрових систем. Завдяки цьому виникають сприятливі умови для інвестування в розвиток національних рішень у галузі кібербезпеки, а також співпраці з міжнародними організаціями у створенні наукових центрів, установ та освітніх програм.

У майбутньому цей сектор може стати не лише внутрішнім гарантом безпеки, а і світового постачальника рішень та технологій. Саме за цих обставин технологічна галузь залишається одним з пріоритетних напрямлень для іноземного капіталу, що може гарантувати стабільне економічне зростання України.

Отже, попри важкі обставини повномасштабного вторгнення, Україна продовжує демонструвати високий інвестиційний потенціал у різних галузях економіки. За умови впровадження подальших реформ, посилення правової системи, забезпечення прозорості процесів та підтримки з боку міжнародних партнерів, Україна має всі можливості в найближчому майбутньому стати одним з найбільш активних інвестиційних центрів у Європі.

Література

1. Звіт про прямі збитки інфраструктури від руйнувань внаслідок військової агресії росії проти України станом на листопад 2024 року. URL: https://kse.ua/wp-content/uploads/2025/02/KSE_Damages_Report-November-2024-UA.pdf
2. Technical Difficulties. Technical Difficulties. URL: <https://www.state.gov/reports/2023-investment-climate-statements/ukraine/>
3. Приватні інвестиції в повоєнну відбудову України: як світ готовий допомогти. Mind.ua. URL: <https://mind.ua/openmind/20260132-privatni-investiciyi-v-povoennu-vidbudovu-ukrayini-yak-svit-gotovij-dopomogi>

ФОНДИ НЕРУХОМОСТІ (REIT) ЯК ПЕРСПЕКТИВНИЙ ІНСТРУМЕНТ ІНВЕСТИВАННЯ В УКРАЇНІ

Сучасний інвестиційний ринок в Україні та світі характеризується зростаючим інтересом до різноманітних інвестиційних інструментів. Поряд з традиційними активами, такими як акції, облігації та безпосередня купівля нерухомості, інвестори активно шукають альтернативні можливості, що здатні забезпечити поєднання потенційної прибутковості, прийняттого рівня ліквідності та ефективної диверсифікації інвестиційного портфеля. У цьому контексті фонди нерухомості (Real Estate Investment Trusts, REIT) виступають одним із таких інструментів, популярність якого поступово зростає серед інвесторів у різних країнах.

Фонд нерухомості, відомий як REIT (Real Estate Investment Trust), являє собою компанію, траст або асоціацію, яка займається придбанням, володінням, управлінням та, у більшості випадків, обслуговуванням нерухомого майна з метою отримання доходу. Суть REIT полягає в об'єднанні коштів багатьох інвесторів для вкладення в різноманітні об'єкти нерухомості, дозволяючи їм отримувати вигоду від цінних будівель та земельних ділянок. Інвестори, купуючи інвестиційні сертифікати REIT, фактично стають співвласниками частки в портфелі нерухомості, яким володіє фонд [1].

Дослідження фондів нерухомості є особливо актуальним для України, де цей інвестиційний інструмент є відносно новим для широкого кола інвесторів. REIT мають значний потенціал для залучення інвестицій у вітчизняний сектор нерухомості, пропонуючи альтернативу прямій купівлі об'єктів. Однак, для повноцінного розкриття цього потенціалу необхідно ретельно оцінити перспективи REIT з урахуванням специфіки української економіки, законодавчого поля та поточних політичних умов.

Для того, щоб компанія могла кваліфікуватися як REIT, вона повинна відповідати низці ключових критеріїв. Однією з основних вимог є те, що мінімум 75% активів REIT повинні бути інвестовані в нерухомість. Крім того, не менш ніж 75% доходів фонду повинні надходити від діяльності, пов'язаної з нерухомістю, а саме від орендної плати, продажу нерухомого майна або відсотків за іпотечними кредитами, що використовуються для фінансування нерухомості. Важливим критерієм також є вимога щодо розподілу прибутку: щонайменше 90% оподаткованого прибутку REIT повинні щорічно виплачуватися інвесторам у вигляді дивідендів [2]. В Україні фонди нерухомості (REIT) представлені переважно пайовими інвестиційними фондами (ПІФ) нерухомості, активи яких належать інвесторам на правах спільної часткової власності. Діяльність таких фондів регулюється законом України про ІСІ (інститути спільного інвестування).

На українському ринку вже існують приклади REIT, що пропонують інвесторам можливість вкладати кошти в різні типи комерційної нерухомості. Однією з найбільш відомих є компанія Inzhur, що позиціонує себе як REIT-компанію, а також прийнята до Американської

національної організації фондів нерухомості REIT та Європейської асоціації публічних організацій у сфері нерухомості. [3] Крім інвестицій у комерційну нерухомість, в Україні також розвиваються REIT, що спеціалізуються на інвестиціях у сільськогосподарські землі. Прикладами таких фондів є Agro Partners, Перший Український Аграрний Фонд (ПУАФ), створений командою SI Capital, та Land Club. Ці фонди пропонують інвесторам стати співвласниками компаній, що інвестують у землю сільськогосподарського призначення, та отримувати дохід як від орендної плати, так і від зростання вартості земельних ділянок. Аграрні REIT є специфічною особливістю українського ринку, що відображає важливість аграрного сектору для економіки країни. [4]

Інвестиції у фонди нерухомості мають ряд переваг, однією з ключових є їхня відносно висока ліквідність, особливо порівняно з прямими інвестиціями у фізичну нерухомість. Інвестиційні сертифікати REIT, особливо ті, що торгуються на фондових біржах, можуть бути легко куплені або продані в будь-який момент за поточними ринковими цінами. До того ж, інвестуючи в REIT, інвестор отримує доступ до вже диверсифікованого портфеля нерухомості, який може включати в себе різні типи об'єктів, які зазвичай розташовані у різних географічних локаціях. Навіть з відносно невеликим початковим капіталом інвестор може створити добре диверсифікований портфель, інвестуючи в REIT, що значно знижує ризики, порівняно з вкладенням коштів в один конкретний об'єкт нерухомості. Інвестор, звісно, очікуватиме дохід від вкладення капіталу і REIT мають потенціал забезпечувати інвесторам пасивний дохід за рахунок регулярних орендних платежів, а також можливість отримання прибутку від зростання капіталу внаслідок збільшення вартості нерухомості, що лежить в основі активів фонду. Не менш значною перевагою в складних умовах воєнної економіки України є низький поріг входу в інвестиції: інвестування в REIT зазвичай вимагає значно меншої суми коштів, порівняно з прямою купівлею об'єктів нерухомості. Наприклад, номінальна вартість одного інвестиційного сертифіката фонду Inzhur Житній становить всього 1000 гривень, а фонду Inzhur Ocean – 4000 гривень. REIT є перспективним інструментом для пасивного інвестування, оскільки управління нерухомістю, що є активами REIT, а також усі питання, пов'язані з пошуком орендарів, укладанням договорів оренди та обслуговуванням об'єктів, здійснюються командою професійних управляючих, що звільняє інвесторів від необхідності самостійно займатися цими клопатами. Проте, REIT як інструмент для інвестування, також не позбавлений ризиків. Потенційні ризики, пов'язані з інвестиціями в REIT, включають:

- Ринкові коливання та їхній вплив на вартість REIT: ціна інвестиційних сертифікатів REIT може бути переоцінена, порівняно з фактичною вартістю нерухомості, що лежить в основі активів фонду, особливо в періоди ринкового ажіотажу. Це може призвести до значних збитків для інвесторів, які інвестують на коротких часових горизонтах. Ринок нерухомості сам по собі є волатильним, і зміни трендів, хоча й не відбуваються часто, можуть суттєво впливати на прибутковість REIT.
- Зміни в законодавстві та регуляторні ризики: зміни в податковому законодавстві, що регулює діяльність REIT, або в регуляторних вимогах до цих фондів можуть мати негативний вплив на їхню прибутковість та загальну інвестиційну привабливість. В Україні ринок REIT перебуває на етапі становлення, тому існує певний ризик змін у законодавчому регулюванні цієї сфери, що може створити додаткові ризики для інвесторів.

- Ризики, пов'язані з управлінням нерухомістю та орендарями: неправильний вибір об'єкта нерухомості для інвестування може призвести до низької орендної плати. Існує також ризик неплатоспроможності орендарів, що може призвести до зменшення доходів REIT та, відповідно, до зниження дивідендних виплат інвесторам.
- Вплив макроекономічних факторів: зростання процентних ставок може призвести до збільшення вартості фінансування для REIT, що може ускладнити залучення нових коштів для інвестицій та знизити їхню привабливість, порівняно з іншими інвестиційними інструментами з фіксованим доходом, такими як облігації. Економічний спад, що може відбутись з різноманітних причин, призводить до зниження попиту на нерухомість, що може спричинити зменшення орендних ставок. Інфляція може мати неоднозначний вплив: з одного боку, вона може призвести до зростання вартості нерухомості та орендних ставок, що є позитивним для REIT; з іншого боку, вплив може бути протилежним, збільшуючи операційні витрати фонду та, відповідно, зменшуючи дохідність.

Поточний стан ринку нерухомості та інвестицій в Україні характеризується значною невизначеністю та складністю, що є прямим наслідком триваючої війни. Бойові дії призвели до значного зниження попиту на нерухомість, падіння цін на більшість об'єктів та руйнування значної кількості житлових та комерційних будівель. Інвестиційна активність також суттєво знизилася через високий рівень ризиків та загальну економічну нестабільність. Однак, розвиток ринку REIT в Україні відкриває ряд значних можливостей. Однією з найважливіших є можливість залучення значних інвестицій у відновлення та подальший розвиток зруйнованої війною нерухомості. REIT можуть стати ефективним механізмом для об'єднання коштів багатьох інвесторів та спрямування їх на фінансування будівельних проєктів.

З урахуванням поточних економічних та політичних умов в Україні, ринок REIT перебуває на початковій стадії свого розвитку та стикається зі значними викликами. Проте, за умови подальшого розвитку законодавчої бази, підвищення обізнаності інвесторів та стабілізації економічної та політичної ситуації, фонди нерухомості мають значний потенціал стати перспективним та важливим інструментом інвестування в Україні, сприяючи відновленню та зростанню економіки країни.

Література

1. Економічна правда. «Що таке інвестиції в REIT та як вони працюють у готельній нерухомості». URL: <https://epravda.com.ua/columns/2022/12/22/695342/>
2. Inzhur. «Що таке REIT: особливості даного виду інвестицій в Україні». URL: <https://www.inzhur.reit/blog/shho-take-reit-osoblivosti-danogo-vidu-investiczij-v-ukrayini>
3. Nareit: REITs: Real Estate Working For You. URL: <https://www.reit.com/news/blog/nareit-developments/nareit-welcomes-inzhur-llc-new-member>
4. InVenture. «REIT та ETF: як отримувати пасивний дохід з інвестицій у нерухомість». URL: <https://inventure.com.ua/uk/analytics/articles/reit-ta-etf-yak-otrimuvati-pasivnij-dohid-z-investicij-u-neruhomist>
5. Малій О.Г. «Фонди нерухомості REIT : світовий досвід та перспективи розвитку в Україні». URL: <https://a-economics.com.ua/index.php/home/article/view/97/96>

СТІЙКІСТЬ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ В УМОВАХ ПЕРЕХОДУ ДО СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Перехід до глобального сталого розвитку та протидія кліматичним змінам ставлять нові виклики для фінансової системи. Зокрема, деякі кліматичні зміни уже відчутні – підвищення температури, зростання ризиків посух і повеней. Уміння банків балансувати між екологічною відповідальністю та фінансовою стійкістю нині є ключовим для підтримки економічного зростання і довіри вкладників. Банки мають безперервно фінансувати економіку, водночас відповідаючи вимогам Європейського зеленого курсу та ESG-стандартів. Метою дослідження є виявлення впливу переходу до сталого розвитку та ESG-факторів на фінансову стійкість банківської системи, оцінити пов'язані ризики і розробити рекомендації щодо підвищення стійкості банків. Об'єктом є банківська система (фінансовий сектор), суб'єктом – її фінансова стійкість, а також екологічні, соціальні та управлінські (ESG) чинники сталого розвитку, що впливають на цю стійкість.

Фінансова (банківська) стійкість означає здатність банків підтримувати функціонування економіки навіть за умов значних стресів. Зокрема, у розумінні Федеральної резервної системи США [1], стабільна фінансова система – це така, де установи і ринки можуть забезпечувати потреби домогосподарств, бізнесу і суспільства навіть в умовах економічного стресу. Іншими словами, це гнучка система, що демонструє належний запас капіталу і ліквідності. За визначенням НБУ [2], сталий розвиток – це «довгострокове економічне процвітання, менш залежне від використання обмежених ресурсів та експлуатації природного середовища, і більш соціально інклюзивне». ESG-підхід передбачає комплексну оцінку трьох груп факторів: E (Environmental) – екологічні, що включають відповідальне ставлення до довкілля, зниження впливу на зміну клімату; S (Social) – соціальні, які відповідають етичним взаєминам з працівниками, клієнтами і суспільством, справедливі умови праці, захист прав споживачів; G (Governance) – управлінські, тобто ефективні системи корпоративного управління, спрямовані на досягнення цілей сталого розвитку та низьковуглецевої економіки.

Банківська система є основним механізмом фінансування екологічних і соціальних проектів («зеленої» економіки), тому її стійкість – ключ до реалізації сталого розвитку. Водночас сам перехід до сталого розвитку трансформує фінансові ризики: кліматичні та екологічні виклики можуть зумовити репутаційні, кредитні та регуляторні ризики для банків. Наприклад, за даними дослідження Банк міжнародних розрахунків (BIS) [3], участь банків у масштабному «кліматичному фінансуванні» залежить від їхньої фінансової міцності, а регуляторна база має підтримувати це залучення, одночасно мінімізуючи ризики для їхньої платоспроможності. Базельський комітет BCBS підкреслює необхідність принципового підходу до управління кліматичними ризиками – через зміцнення корпоративного управління та систем внутрішнього контролю банків [4]. Таким чином, сталий розвиток і фінансова стійкість перебувають у тісному взаємозв'язку: з одного боку, фінансова система сприяє сталому зростанню, а з іншого – тенденції «зеленої» економіки створюють нові умови, що вимагають підвищення стійкості банківського сектору.

Перехід до низьковуглецевої економіки змінює ризик-профілі банків. Кліматичні зміни безпосередньо впливають на вартість активів (фізичні ризики – посухи, повені, урагани) та на економічну стабільність регіонів (зокрема, на аграрний сектор). Разом з тим запровадження «зеленої» політики породжує перехідні ризики: витрати на декарбонізацію енергоємних галузей, зміни технологічної та нормативної бази, коливання цін на ресурси [3; 5]. При цьому банки, що активно кредитують вуглецеві проекти, можуть зазнати втрат через «застарілі» активи (stranded assets) і підвищену регуляторну увагу. За оцінками BIS [3], фінансові регуляції повинні адаптуватися до нових умов, аби «упростити плавний перехід, що одночасно підтримуватиме фінансову стабільність і вирішуватиме кліматичні виклики». У центрі уваги – посилений контроль ESG-ризиків у кредитуванні, звітності та внутрішньому управлінні банків.

До ESG-ризиків відносять будь-який негативний фінансовий чи репутаційний вплив через фактичний або потенційний вплив ESG-факторів на банк, його клієнтів, інвестиції та кредитний портфель [6]. Зокрема, екологічні ризики включають фізичні (хронічні – поступове потепління, зміна дощів, підняття рівня моря; гострі – екстремальні погодні події) і перехідні (регулювання викидів, технологічні зрушення, ринкові зміни); соціальні – нерівність, міграція, здоров'я населення, що можуть впливати на платоспроможність клієнтів; керівні – слабе корпоративне управління, непрозора звітність або порушення норм, наприклад, відсутність внутрішніх ESG-стандартів [7]. Усі ці ризики взаємопов'язані: наприклад, недостатня увага до екологічних аспектів може спровокувати репутаційні втрати і регуляторні штрафи. НБУ також звертає увагу, що в умовах війни кліматичні і кіберризики можуть взаємно підсилюватися і ставати системними, створюючи небезпеку для стабільності фінансового сектору [5].

Ініціативи міжнародних організацій відображають високу актуальність питання. Базельський комітет опублікував 18 принципів управління кліматичними ризиками для банків, що охоплюють корпоративне управління та оцінку ризиків [4]. У ЄС уже запроваджено єдині стандарти збору та розкриття ESG-інформації в рамках «Зеленого курсу» до 2050 року [6]. В Україні НБУ досліджує цю проблему: у 2024 р. було опитано 33 найбільших банки [7], і майже три чверті з них констатували, що зміни клімату вже зараз впливають на їхню діяльність. Водночас лише близько третини банків інтегрували кліматичні ризики в свою систему управління (у першу чергу кредитним та операційним ризиком). Дослідницькі пріоритети НБУ на 2025 рік визнають кліматичні ризики наростаючими викликами: зміну клімату необхідно враховувати при прогнозуванні врожайності, енергоінтенсивності експорту тощо [5]. Ці дані свідчать, що для української банківської системи підвищення обізнаності про ESG-фактори і впровадження відповідних практик управління є нагальними.

Підсумовуючи, можна зазначити, що перехід до стійкого розвитку створює нові виклики для банківської стійкості. З одного боку, банки мають забезпечувати фінансування «зеленої» економіки, з іншого – їм доводиться враховувати додаткові ризики. Недостатня інтеграція ESG-факторів послаблює стійкість: українські банки лише починають впроваджувати політики управління кліматичними ризиками. Міжнародні інституції рекомендують посилити ESG-управління – Базельський комітет вимагає цілісного підходу до кліматичних фінансових ризиків, а BIS підкреслює необхідність гнучких регуляторних рамок для адаптації до нових ризиків. Щоб підвищити стійкість банків у контексті ESG, слід рекомендувати:

- розробити та впровадити внутрішню ESG-політику у кожному банку – включити екологічні та соціальні критерії у кредитний аналіз;

- інтегрувати ESG у систему управління ризиками: оцінювати кліматичні, регуляторні та репутаційні ризики під час кредитування, інвестування і операційної діяльності; при цьому наглядові органи мають поступово імплементувати європейські норми звітності, як це передбачено «Зеленим курсом» і Білою книгою НБУ;
- забезпечити звітність за стандартами сталого розвитку, розкриття інформації про екологічні показники, аудит впливу активів (свого «вуглецевого сліду») тощо;
- підвищувати фінансову обізнаність клієнтів і громадськості, інформуючи про переваги «зелених» фінансових продуктів і стимулюючи попит на них;
- міжнародну співпрацю і адаптацію пруденційних норм до ESG-факторів, що допоможе вирівняти стандарти із загальноєвропейськими.

Ці заходи сприятимуть посиленню стійкості банківської системи в умовах «зеленого» переходу, мінімізують потенційні екологічні та соціальні шоки і створять умови для стабільного економічного розвитку країни згідно з принципами сталого розвитку.

Література

1. Federal Reserve System. (2021). The Fed explained: what the central bank does. In Federal Reserve System Publication (Eleventh). Режим доступу: <https://www.federalreserve.gov/aboutthefed/files/the-fed-explained.pdf#page=14>
2. National Bank of Ukraine (NBU). (2025). NBU Sustainable Finance Development Policy 2025 [Report]. Режим доступу: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Policy_rozvytok-stalogo-finansuvannja_2025_en.pdf?v=4#:~:text=Sustainable%20development%20means%20a%20long,includes%20closely%20interrelated%20ESG%20aspects
3. Noss J. et al (2024). The rising tide of climate finance - scope to adjust prudential treatment. Bank for International Settlements (BIS). Режим доступу: <https://www.bis.org/fsi/fsipapers23.htm#:~:text=As%20the%20demand%20for%20climate,on%20their%20safety%20and%20soundness>
4. Bank for International Settlements (BIS). (2022). Basel Committee issues principles for the effective management and supervision of climate-related financial risks [Report]. Режим доступу: <https://www.bis.org/bcbs/publ/d532.pdf>
5. Національний Банк України (НБУ). (2021). Пріоритети досліджень Національного банку України до 2025 року. Режим доступу: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/prioriteti-doslidjen-natsionalnogo-banku-ukrayini-do-2025-roku-onovleno>
6. Національний Банк України (НБУ). (2025). Біла книга з управління екологічними, соціальними та управлінськими (ESG) ризиками у фінансовому секторі. Режим доступу: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/bila-kniga-z-upravlinnya-ekologichnimi-sotsialnimi-ta-upravlinskimi-esg-rizikami-u-finansovomu-sektori>
7. Національний Банк України (НБУ). (2024). Політика з розвитку сталого фінансування. Режим доступу: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/politika-natsionalnogo-banku-ukrayini-schodo-rozvitku-stalogo-finansuvannya-na-period-do-2025-roku>

МІЖНАРОДНА ФІНАНСОВА ПІДТРИМКА УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ ЕКОНОМІЧНОГО ВІДРОДЖЕННЯ: СТРАТЕГІЧНІ ПРІОРИТЕТИ

Повномасштабна військова агресія Російської Федерації проти України завдала колосальних збитків економіці країни, призвела до значних людських втрат та руйнування інфраструктури. У цих надзвичайно складних умовах міжнародна фінансова підтримка відіграє критично важливу роль у забезпеченні макроекономічної стабільності, підтримці функціонування держави та створенні підґрунтя для майбутнього економічного відродження країни.

З початку повномасштабного вторгнення Україна отримала значну фінансову допомогу від широкого кола міжнародних партнерів. Основними джерелами фінансування є:

- Міжнародні фінансові інститути (МФО): Міжнародний валютний фонд надає фінансову підтримку через програми кредитування, спрямовані на підтримку макроекономічної стабільності та проведення структурних реформ. Світовий банк фокусується на фінансуванні проєктів розвитку, гуманітарній допомозі та відновленні інфраструктури. Європейський банк реконструкції та розвитку також активно інвестує в українську економіку, підтримуючи приватний сектор та інфраструктурні проєкти.

- Країни-партнери: значну двосторонню фінансову допомогу надають країни Європейського Союзу, Сполучені Штати Америки, Канада, Японія та інші держави. Ця допомога може мати форму грантів, кредитів на пільгових умовах або гарантій.

- Європейський Союз надає Україні масштабну фінансову підтримку через різні інструменти, включаючи макрофінансову допомогу, гранти та програми підтримки секторних реформ.

Обсяги наданої фінансової підтримки є значними та продовжують зростати, відображаючи міжнародну солідарність з Україною. Однак, ефективне використання цих коштів та їх спрямування на пріоритетні напрямки економічного відродження є надзвичайно важливим.

Від початку російської агресії Європейський союз та його фінансові установи мобілізували 67,7 млрд євро для підтримки загальної економічної, соціальної та фінансової стійкості України у вигляді макрофінансової, екстреної та гуманітарної допомоги, бюджетної підтримки і кризового реагування. Крім того, заходи військової допомоги становлять близько 48,7 млрд євро, тобто загальна підтримка України перевищує 100 млрд євро. Разом із ресурсами, виділеними для допомоги українським біженцям у ЄС, сума підтримки України й українців становить 135 млрд євро [1].

На 2024-2027 роки ЄС створив фінансову підтримку для України в розмірі до 50 мільярдів євро. У 2024 році було надано 16,5 млрд євро, виплачено 16,4 млрд євро. ЄС також робить внесок в ініціативу під керівництвом G7, щоб надати приблизно 45 мільярдів євро за рахунок екстраординарного прискорення доходів (ERA), залучаючи доходи від знерухомлених російських суверенних активів. Частка ЄС у цій позиції становить до 18,1 мільярда євро. [2].

Після повномасштабного вторгнення в лютому 2022 року США надали Україні майже 183 мільярди доларів США (за станом на лютий 2025 року) в рамках операції «Атлантична рішучість». Із них приблизно 128 мільярдів доларів – це пряма допомога українському уряду. Більшість допомоги США стосувалась безпеки [3].

Загалом європейські країни надали 132 мільярди євро допомоги (військової, фінансової та гуманітарної) станом на грудень 2024 року. Світовий банк мобілізував понад 77 мільярдів доларів фінансової підтримки для України з лютого 2022 року. Велика Британія пообіцяла виділити 12,8 мільярда фунтів стерлінгів на підтримку з лютого 2022 року, з них 7,8 мільярда фунтів стерлінгів – на

військову допомогу. Міжнародний фонд для України під керівництвом Великої Британії виділив €1,6 млрд на закупівлю військової техніки.

Враховуючи різні джерела та складність відстеження точних виплат за всіма видами допомоги, консервативна оцінка загального обсягу міжнародної фінансової допомоги, виділеної та виплаченої Україні в період з 2022 року по квітень 2025 року перевищує 200 мільярдів євро. Це включає фінансову, гуманітарну та військову підтримку з боку ЄС, США, окремих країн та міжнародних фінансових установ [4].

Міжнародна фінансова підтримка вже сьогодні відіграє важливу роль у підтримці макроекономічної стабільності України. Отримані кошти допомагають:

- Покривати дефіцит державного бюджету: зовнішнє фінансування дозволяє уряду здійснювати необхідні соціальні виплати, підтримувати обороноздатність країни та забезпечувати функціонування критичної інфраструктури.
- Підтримувати валютні резерви: надходження іноземної валюти сприяють стабілізації обмінного курсу гривні та підтримують довіру до національної валюти.
- Фінансувати критичний імпорт: зовнішні кошти використовуються для закупівлі енергоносіїв, медикаментів, продовольства та інших життєво необхідних товарів.

Крім того, міжнародні партнери часто обумовлюють надання фінансової допомоги проведенням структурних реформ, спрямованих на покращення інвестиційного клімату, боротьбу з корупцією, реформування державного управління та судової системи. Ці реформи є надзвичайно важливими для забезпечення довгострокового економічного зростання та інтеграції України до європейської спільноти.

Для максимізації позитивного впливу міжнародної фінансової підтримки на економічне відродження України варто зосередитися на наступних стратегічних пріоритетах:

1. Підвищення прозорості та підзвітності використання коштів:

- створення онлайн-платформи з детальним відображенням усіх надходжень та витрат міжнародної фінансової допомоги в розрізі донорів, програм та проєктів. Платформа має включати інформацію про цілі проєкту, очікувані результати та фактичні досягнення;
- впровадження обов'язкового аудиту міжнародними аудиторськими компаніями кожного проєкту, що фінансується за рахунок міжнародної допомоги. Результати аудитів повинні бути публічно доступними;
- залучення представників громадськості та журналістів до моніторингу використання коштів на місцевому рівні. Створення механізмів для повідомлення про випадки зловживань та їх оперативного розслідування.

2. Посилення координації між донорами та урядом України:

- створення спільного координаційного органу за участі представників ключових донорів та уряду України на високому рівні для узгодження пріоритетів фінансування;
- розробка спільної стратегії економічного відновлення з чіткими цілями, пріоритетними секторами та планом дій, яка буде узгоджена з усіма ключовими донорами. Фінансування має бути прив'язано до реалізації цієї стратегії;
- проведення регулярних зустрічей та консультацій на робочому рівні між представниками донорів та профільних міністерств для оперативного вирішення поточних питань та обміну інформацією.

3. Спрямування коштів на структурні реформи:

- Реформа державного управління:
 - впровадження прозорих та конкурсних процедур при прийомі на державну службу;
 - оптимізація структури державного апарату та підвищення його ефективності;
 - впровадження електронного врядування для зменшення бюрократії та контактів між чиновниками та громадянами.
- Судова реформа:

- продовження процесу очищення судової системи за участі незалежних експертів;
- забезпечення незалежності та неупередженості суддів;
- впровадження електронного судочинства.
- Покращення бізнес-клімату:
 - захист прав власності та інвесторів;
 - забезпечення рівних умов конкуренції;
 - дерегуляція та спрощення дозвільних процедур для бізнесу;
 - реформа податкової системи з метою її спрощення та зменшення адміністративного тиску на бізнес.

4. Фокус на довгостроковому розвитку:

- розробка національних стратегій розвитку у ключових секторах економіки (енергетика, сільське господарство, ІТ, промисловість) з урахуванням європейських стандартів та принципів сталого розвитку;
- створення фондів розвитку за участі міжнародних фінансових інститутів для фінансування довгострокових інфраструктурних проєктів та підтримки інновацій;
- запровадження програм підтримки наукових досліджень та розробок з метою підвищення конкурентоспроможності української економіки у довгостроковій перспективі.

5. Залучення приватного сектору:

- розвиток державно-приватного партнерства в реалізації інфраструктурних проєктів;
- підтримка експортно-орієнтованих підприємств через програми кредитування, страхування та просування на міжнародних ринках;
- створення спеціальних економічних зон з пільговими умовами оподаткування та регулювання для залучення як внутрішніх, так і іноземних інвесторів.

Міжнародна фінансова підтримка є критично важливим фактором для економічного відродження України в умовах війни та після її завершення. Ефективне використання наданих коштів, їх спрямування на пріоритетні напрямки відновлення та розвитку, а також проведення необхідних структурних реформ є ключовими умовами для забезпечення сталого економічного зростання. Успішна співпраця України з міжнародними партнерами, заснована на взаємній довірі та відповідальності, має стати запорукою успішного повоєнного економічного відродження країни та її інтеграції до світової економіки.

Література:

1. Як ЄС підтримує Україну: від санкцій до військової та гуманітарної допомоги. URL: <https://euneighbourseast.eu/uk/news/explainers/yak-yes-pidtrymuje-ukrayinu-vid-sankcij-do-vijskovoyi-ta-gumanitarnoyi-dopomogy/> (дата звернення 10.04.2025 р.).
2. EU solidarity with Ukraine - Factsheet, March 2025. URL: <https://reliefweb.int/report/ukraine/eu-solidarity-ukraine-factsheet-march-2025> (дата звернення 16.04.2025 р.).
3. Мосєєв В. Що не так із «\$45 млрд допомоги від США» і що реально обіцяно Україні на 2023 р. URL: <https://thepage.ua/ua/economy/mizhnarodna-finansova-dopomoga-ukrayini-u-2023-roci> (дата звернення 14.04.2025 р.).
4. Самойлюк М. Трекер економіки України під час війни. Іноземна фінансова допомога. URL: <https://ces.org.ua/tracker-economy-during-the-war> / (дата звернення 16.04.2025 р.)

ГРОШОВІ ПЕРЕКАЗИ ТРУДОВИХ МІГРАНТІВ ЯК ЕЛЕМЕНТ СУЧАСНОЇ МІЖНАРОДНОЇ ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ

Грошові перекази трудових мігрантів (ремітенси), які вони надсилають з-за кордону до своїх країн є фундаментальним компонентом сучасної міжнародної світової системи, впливаючи на економічний розвиток великої кількості країн, фінансову стабільність та глобальні фінансові потоки. Вони виступають не лише джерелом фінансування споживчого попиту, але й чинником підтримки платіжного балансу, стимулювання інвестиційної активності та зниження рівня бідності у країнах із низьким і середнім рівнем доходів, впливаючи одночасно на економічний розвиток країн-реципієнтів і країн-донорів.

Грошові перекази трудових мігрантів визначаються як трансфери фінансових коштів особами, які працюють або перебувають за межами країни свого походження, на користь родичів чи інших отримувачів у країні відправлення. За класифікацією Міжнародного валютного фонду (МВФ) та Світового банку, вони належать до поточних трансфертів у платіжному балансі та відображаються як один з основних каналів приватних грошових потоків.

За даними Міжнародної організації праці (*International Labour Organisation*, МОП), кількість міжнародних трудових мігрантів у світі становить близько 167,7 мільйона осіб, що дорівнює приблизно 4,7 % загальної чисельності світової робочої сили. Серед трудових мігрантів майже 102,7 млн чоловіки (61,2%), а 65 млн жінки (38,8 %) [□1]. Основними сферами зайнятості залишається відносно низькооплачувана робота в сфері послуг (67%), промисловість (23%) та сільське господарство (7%) на решту сфер припадає близько 3% трудових мігрантів. Більшість трудових мігрантів є представниками бідних країн і країн, що розвиваються і змогли працевлаштуватися у країнах з високим рівнем доходу, зокрема в Північній Америці, Європі та арабських державах. Аналітики підкреслюють важливу роль трудових мігрантів у глобальній економіці, особливо в контексті старіння населення в багатьох розвинених країнах та зростаючого попиту на робочу силу в певних секторах [□2].

За даними Світового банку (*The World Bank*) у 2023 р. обсяг приватних трансфертів до країн походження становив близько 656 млрд дол. США, а в 2024 вже оцінювався на рівні 818 млрд дол. США [□3, □4] (рис. 1).

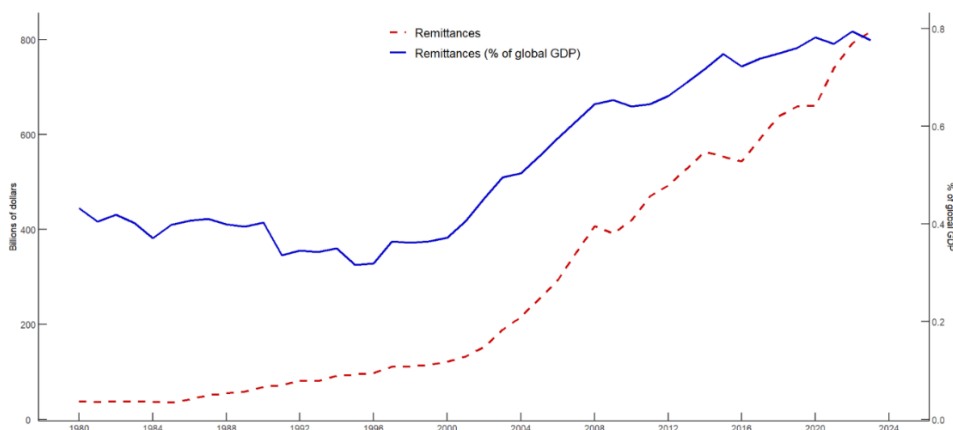

Рис. 1. Особисті грошові перекази мігрантів: червона лінія, ліва шкала – абсолютне значення, млрд дол. США, синя лінія – права шкала – у відсотках до світового ВВП

Джерело: [4]

Обсяги ремітенсів неухильно зростали останніми десятиліттями. Ще у 2000 році вони становили близько 126 млрд дол. США, і за 20 років зросли більш ніж у 6 разів, що становить приблизно 650% [5]. Пандемія COVID-19 спричинила *лише тимчасове* падіння цих потоків у 2020 році, після чого обсяги швидко відновилися і навіть перевищили докризові рівні. Це підкреслює стійкість та важливість переказів: попри глобальні спади чи політичні кризи, мігранти продовжують підтримувати свої сім'ї. На сьогодні ремітенси перевищують обсяги прямих іноземних інвестицій та офіційної допомоги з розвитку у багатьох країнах. Відповідно до оцінок Світового банку, понад 60 країн фіксують обсяг ремітенсів понад 3% ВВП, а в деяких навіть понад 20% [6]. Для низки держав перекази трудових мігрантів виступають ключовою статтею доходів економіки. Зокрема, у Тонга обсяг грошових переказів у 2023 р. дорівнював приблизно 41% ВВП, у Таджикистані – близько 39% ВВП, у Лівані – 31%, Самоа – 28%, Нікарагуа – 27%, при цьому найбільш залежними є малі островні та бідні держави. Навіть у таких середніх за розміром країнах, як **Непал**, перекази стабільно складають близько чверті економіки країни (близько 25% ВВП впродовж останніх десяти років) [0]. Для країн-донорів грошові перекази є критично важливим джерелом зовнішніх доходів і розвитку. Вони впливають на економіку на макrorівні, мезорівні і мікрорівні, виступаючи потужним драйвером розвитку, скорочуючи бідність, покращуючи добробут населення, підтримуючи економічну стабільність.

Перекази мігрантів забезпечують приплив іноземної валюти, покращуючи платіжний баланс країни. У багатьох малих державах ці кошти допомагають оплачувати імпорту і обслуговувати зовнішній борг. За даними Світового банку, у країнах Африки на південь від Сахари саме завдяки грошовим переказам забезпечується **підтримка платіжних балансів та валютних резервів, що є «рятивним колом»** під час природних та економічних потрясінь (посух, стрибків цін на продовольство, боргових криз); у **Ліберії, Гамбії, Коморах, Лесото** і ряді інших бідних країн Африки саме перекази допомогли пом'якшити економічні труднощі останніх років [0]. В цьому контексті, мігранти виступають неофіційними «донорами» своїх батьківщин, перераховуючи валюту, що часто **перевищує за обсягом прямі іноземні інвестиції** або офіційну допомогу цим країнам.

Дослідження Світового банку засвідчують також наявність прямої кореляційної залежності між обсягом переказів мігрантів та скороченням бідності в країні-донорі робочої сили. Отримані кошти спрямовуються сім'ями на покращення житлових умов, харчування, оплату освіти дітей, медичних послуг. Це підвищує **якість життя** і людський капітал у країнах-донорах робочої сили. Постійно висока частка ремітенсів в Непалі (25–30% ВВП), за оцінками Світового банку, сприяла **зниженню рівня бідності на 32%**. Подібні ефекти спостерігаються і в інших країнах – завдяки грошовим переказам з-за кордону багато сімей у Таджикистані, Киргизстані, Молдові вибралися зі злиднів, змогли відкрити малий бізнес або інвестувати в освіту дітей [0].

Грошові перекази мігрантів впливають економічний ландшафт країни-донора. Регіони, з яких виїжджає багато заробітчан, отримують значні вливання грошей «ззовні». Це стимулює розвиток локального бізнесу (будівництво житла, сфера послуг), створює робочі місця для тих, хто лишається. Водночас виникають і ризики – якщо велика частка доходів громади надходить з-за кордону, **економіка регіону стає залежною** від зовнішніх факторів. Деякі країни-донори відзначають, що населення схильне більше споживати імпортні товари, менше працювати за низькі зарплати, очікуючи можливості виїхати, – це структурні виклики, які потребують зваженої державної політики. На рівні домогосподарств перекази мігрантів часто є *«фінансовою подушкою»* і інструментом інвестицій «в майбутнє». Водночас, залежність родин від заробітків за кордоном може мати і негативні сторони у разі втрати роботи основним заробітчанином. Тому важливо, щоб держави використовували періоди високих переказів для **стимулювання інвестицій** усередині країни.

Отже, грошові перекази трудових мігрантів є **потужним драйвером розвитку** для бідніших країн. Вони скорочують бідність, покращують добробут населення, підтримують економічну стабільність. Однак надмірна залежність від них несе і ризики, тому країни-експортери мають прагнути переводити ці кошти в інвестиції та власне економічне зростання, щоб зменшити потребу в масовій трудовій міграції в майбутньому.

Із загальної суми приватних грошових переказів мігрантів, лівова частка прямує до країн, що розвиваються. ТОП-5 найбільших реципієнтів за абсолютним обсягом переказів у 2024 р. представлена Індією (129 млрд дол. США), Мексикою (68 млрд. дол. США), Китаєм (48 млрд. дол. США), Філіппінами (40 млрд. дол. США) та Пакистаном (33 млрд. дол. США). Ці дані свідчать про значну роль грошових переказів у підтримці економік країн з низьким та середнім рівнем доходу та їхню критичну важливість для фінансової стабільності цих країн [□7].

Значні обсяги грошових потоків пов'язані як з великою чисельністю діаспори, так і з традицією підтримувати родини вдома обумовлюють розвиток інституціонального забезпечення здійснення переказів. Банки, небанківські фінансові установи, системи міжнародних грошових переказів та платформи цифрових платежів пропонують користувачам численні переваги при використанні саме їх послуг. Водночас, зростання переказів привертає увагу міжнародних організацій до проблем їх вартості та зручності. Вартість відправлення грошей залишається високою в багатьох коридорах – в середньому 6-7% комісії за трансфер 200 дол. США, а в деяких – понад 10% [□3] Тому Організація об'єднаних націй (*United Nations*, ООН) включила зниження комісій за міжнародні перекази до Цілей сталого розвитку, а Світовий банк та інші установи працюють над здешевленням і спрощенням цих транзакцій [□5]. Розвиток фінансових технологій (FinTech) є одним з напрямів істотного зменшення вартості переказів та підвищив швидкості і доступність фінансових послуг для мігрантів і їхніх родин.

Світові тенденції свідчать про зростаючу інтеграцію грошових переказів у міжнародну фінансову систему через цифровізацію платіжних послуг; розширення партнерства між урядами та приватним сектором для зниження вартості переказів; посилення регулювання з метою забезпечення прозорості та фінансової безпеки. На основі оцінок світових організацій очікується, що надалі грошові перекази відіграватимуть ще вагомішу роль у мобілізації ресурсів для сталого розвитку країн походження мігрантів, а також у побудові більш стійкої та інклюзивної глобальної фінансової архітектури.

Література

1. International migrants are vital force in the global labour market. International Labour Organisation. URL: <https://www.ilo.org/resource/news/international-migrants-are-vital-force-global-labour-market?> (звернення 15.04.2025)
2. Latest global migrant labour data. URL: <https://www.wearehumanlevel.com/> (звернення 15.04.2025)
3. Remittances.2024.World Bank.URL: <https://www.worldbank.org/en/topic/migration/brief/remittances-knomad#:~:text=home%20countries%20totalled%20about%20%24656,to%20the%20GDP%20of%20Belgium> (звернення 15.04.2025)
4. Monterroso, O., Vilán, D.Global Remittances Cycle.URL: <https://www.federalreserve.gov/econres/notes/feds-notes/global-remittances-cycle-20250227> (звернення 15.04.2025)
5. Remittances Have Surpassed Foreign Direct Investment in Many Countries. URL: <https://www.voronoiaapp.com/money/Remittances-Have-Surpassed-Foreign-Direct-Investment-in-Many-Countries-1232> (звернення 15.04.2025)
6. Migration. Overview. URL: <https://www.worldbank.org/en/topic/migration/overview> (звернення 15.04.2025)
7. In 2024, remittance flows to low- and middle-income countries are expected to reach \$685 billion, larger than FDI and ODA combined. URL: <https://blogs.worldbank.org/en/peoplemove/in-2024-->

**КАФЕДРА МІЖНАРОДНОЇ ТОРГІВЛІ І МАРКЕТИНГУ
ПЛАТФОРМА
«ВИКЛИКИ ТА ІННОВАЦІЙНІ РІШЕННЯ У МІЖНАРОДНІЙ ТОРГІВЛІ І
МАРКЕТИНГУ В УМОВАХ ГЕОЕКОНОМІЧНОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ»**

*Артюшенко Анастасія,
«Міжнародна торгівля та маркетинг», 5 курс
Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана
Науковий керівник – к.е.н. доцент кафедри міжнародної торгівлі і маркетингу
Солодковська Г.В.*

**Комунікаційні стратегії міжнародних брендів: локалізація реклами у
глобальному середовищі**

*«Глибокі людські істини універсальні, але їхні культурні вираження відрізняються.
Найкращі бренди використовують емоції культурно релевантними способами».
– Деріл Тревіс, засновник Brandtrust [7]*

У сучасному глобалізованому світі міжнародні бренди все дедалі частіше стикаються зі складністю комунікації зі своїми споживачами, особливо на різних локальних ринках. Міжнародні бренди вимушені балансувати між збереженням єдиного корпоративного іміджу та врахуванням культурної специфіки локальних ринків. Усе більше споживачів очікують персоналізованого підходу, що враховує їхні цінності, мову та традиції. У цьому контексті локалізація реклами виступає ключовим інструментом побудови довіри та емоційного зв'язку з цільовою аудиторією.

Особливої актуальності тема набуває в умовах цифрової трансформації, коли бренди мають можливість і необхідність швидко адаптувати комунікаційні повідомлення до регіональних особливостей за допомогою соціальних мереж, інфлюенсерів та big data. І в свою чергу це призводить до певних викликів перед брендом, щоб зрозуміти як саме необхідно показати інформацію споживачу та бути лідером серед конкурентів.

Кожен бренд на певному відрізку своєї діяльності ставить собі запитання, щодо того, яку саме обрати стратегію просування, щоб зробити свій продукт міжнародним. Хтось обирає стратегію стандартизації, а хтось локалізації. Цей метод потребує великих витрат та локальні команди, проте є найбільш націленим та наближеним до споживача.

Локалізація — це процес адаптації контенту чи програмного забезпечення до нової країни чи регіону. Це може включати переклад контенту, зміну зображень, використання різних одиниць вимірювання та врахування інших культурних відмінностей. [1]

У процесі виходу на нові ринки міжнародні бренди стикаються з необхідністю адаптації рекламного контенту до локального контексту. Локалізація реклами є не просто бажаною, а критично необхідною умовою успішної комунікації з цільовою аудиторією.

Насамперед, важливу роль відіграють культурні відмінності. Кожен ринок має власні норми, символіку, традиції споживання та очікування щодо стилю комунікації. Ігнорування цих культурних аспектів може спричинити не лише нерозуміння повідомлення, але й негативну реакцію споживачів. Саме тому бренди ретельно вивчають локальні особливості перед запуском кампаній.

Не менш важливими є мовні бар'єри. Рекламне повідомлення має бути не просто перекладене, а адаптоване до мовних та культурних реалій конкретної країни. Невдалий

переклад або втрата сенсу під час транслітерації можуть спричинити курйозні ситуації або викликати критику, тому бренди інвестують у професійну локалізацію.

Також важливим фактором є очікування споживачів. Сучасна аудиторія цінує персоналізований підхід — коли бренд "говорить її мовою", відображає близькі цінності та демонструє емпатію. Локалізація реклами в цьому випадку виконує роль мосту між глобальною стратегією бренду та локальним споживачем.

Крім того, необхідно враховувати правові та етичні обмеження, які суттєво різняться в різних країнах. У деяких юрисдикціях заборонено рекламувати певні продукти або використовувати певні образи — наприклад, пов'язані з дітьми, релігією чи гендерними стереотипами. Недотримання таких норм може мати юридичні наслідки.

Суттєвим стимулом для локалізації є також технологічні можливості. Завдяки сучасним інструментам — таким як геотаргетинг, аналітика споживчої поведінки чи штучний інтелект — компанії можуть створювати точково націлені рекламні кампанії, адаптовані до конкретного регіону чи навіть окремого споживача.

Останнім, але не менш важливим аспектом є управління репутаційними ризиками. В епоху цифрових медіа будь-яка помилка в рекламі миттєво стає надбанням громадськості. Невдала або занадто "універсальна" реклама може викликати обурення в соціальних мережах. Щоб уникнути таких ситуацій, компанії віддають перевагу локалізованим кампаніям, які враховують чутливі культурні чи політичні теми.

Таким чином, локалізація реклами - це багатогранний процес, що враховує як комунікаційні потреби, так і соціокультурний, правовий та технологічний контекст кожного ринку.

Обмеження часу та бюджету часто ускладнюють зусилля з локалізації. Хоча інструменти автоматизації можуть пришвидшити переклад, надмірна залежність від них ризикує створити кампанії, які виглядають безособовими або повністю не враховують культурні нюанси.

Ще однією поширеною проблемою є неврахування регіональних відмінностей в межах однієї мови. Візьмемо, наприклад, іспанську. Іспанська мова є офіційною мовою в 21 країні та має понад 10 унікальних діалектів. Якщо є мета охопити кожного іспаномовного за допомогою рекламної кампанії, то потрібно застосувати багатогранний підхід до локалізації, щоб повідомлення резонувало автентично.

Зрештою, не кожна кампанія підходить для кожного ринку. У рамках стратегії необхідно визначити, які кампанії добре транслюватимуться, а які, можливо, потребуватимуть повної заміни для певних регіонів (Таблиця 1).

Таблиця 1 – Переваги та недоліки локалізованої реклами

Переваги локалізованої реклами	Недоліки локалізованої реклами
Покращення емоційного зв'язку зі споживачем через врахування культурних і мовних особливостей	Високі витрати на створення окремих кампаній для різних ринків
Підвищення ефективності реклами завдяки персоналізації	Необхідність у локальних командах або консультантах з культурної адаптації
Зниження репутаційних ризиків через врахування чутливих тем і правових обмежень	Складність у забезпеченні узгодженості корпоративного іміджу у всіх країнах
Зростання лояльності споживачів та покращення сприйняття бренду	Можливість виникнення помилок у перекладі або культурних інтерпретаціях
Підвищення конкурентоспроможності на локальному ринку	Ускладнення процесів контролю якості та уніфікації маркетингових матеріалів
Можливість реагувати на місцеві події та соціально-політичні виклики	Додатковий час на розробку, узгодження та запуск адаптованих кампаній

Джерело: складено автором на основі [3], [4].

Ефективна адаптація до культурних особливостей локальних ринків є ключовим елементом міжнародної маркетингової стратегії. Міжнародні бренди демонструють успішне використання локалізації через дизайн, продуктову лінійку, комунікацію та цифрові рішення, що підвищує рівень довіри, впізнаваність і залучення споживачів у різних країнах (Таблиця 2).

У сучасному глобалізованому світі локалізація реклами перетворилася з бажаного підходу на стратегічну необхідність для міжнародних брендів. Адаптація до культурних, мовних, правових та технологічних особливостей різних ринків забезпечує брендам можливість формувати довіру, покращувати сприйняття та підвищувати ефективність комунікацій.

Таблиця 2 – Приклади успішної локалізації декількох світових брендів

Компанія	Мета	Результат
Starbucks	Адаптувати бренд до культурного контексту японського ринку через локалізацію дизайну, сервісу та асортименту, зберігаючи при цьому глобальні стандарти якості.	Використано японський архітектурний стиль, запущено кампанію «CHEERS to SAKURA», акцент на сервісі. Кампанія привернула туристів і здобула визнання місцевих.
Nestle	Забезпечити культурну відповідність продукції шляхом локалізації смаків для різних ринків з урахуванням місцевих гастрономічних уподобань.	В Японії — KitKat зі смаками васабі, саке, матча; у Бразилії — морозиво з асаї та гуараною. Підвищено довіру до бренду.
Airbnb	Підвищити глобальну доступність і зручність користування сервісом шляхом культурної та мовної адаптації платформи під специфіку кожного регіонального ринку.	У Китаї доступна реєстрація через WeChat/Weibo, локальні способи оплати. Зросла кількість користувачів і рівень довіри.
Coca-Cola	Зміцнити емоційний зв'язок зі споживачами через персоналізацію продукту відповідно до соціокультурних особливостей різних країн.	В Австралії — імена на пляшках, у Китаї — фрази типу «Однокласник». Додано онлайн-генератори та цифрові кіоски. Кампанія здобула глобальний успіх.

Джерело: складено автором на основі [5], [6], [7], [8].

Серед ключових стимулів локалізації реклами варто виокремити:

- зростання очікувань споживачів щодо персоналізованих повідомлень;
- швидкий розвиток цифрових технологій, що дозволяє здійснювати таргетинг із високою точністю;
- потребу в урахуванні мовних і культурних відмінностей;
- правові та етичні обмеження, які відрізняються від країни до країни.

Окремої уваги заслуговують сучасні виклики, які посилюють важливість локалізації. Одним із таких викликів є геополітична нестабільність, що змінює інформаційні контексти, призводить до зростання національних настроїв і вимагає від компаній більш обережного підходу до реклами. У таких умовах бренди повинні не лише адаптувати контент, але й демонструвати розуміння місцевої ситуації, уникаючи потенційно конфліктних тем.

Таким чином, успішна локалізація — це не лише переклад чи редизайн, а стратегічний інструмент, який враховує широкий спектр факторів: від емоційного зв'язку з аудиторією до репутаційних і геополітичних ризиків. Саме здатність до ефективної локалізації стає запорукою конкурентної переваги в умовах глобальної конкуренції.

Список використаних джерел

1. 9 steps for building a bulletproof localization process. 18.05.2025. URL: <https://lokalise.com/blog/localization-process/> (дата звернення: 06.05.2025).
2. Why Advertising Localization Is Crucial for Global Campaign Success. 29.11.2024. URL: <https://www.getblend.com/blog/why-advertising-localization> (дата звернення: 06.05.2025).
3. Localization strategy: Your guide to engaging a global audience. 19.12.2023. URL: <https://veracontent.com/mix/localization-strategy/> (дата звернення: 06.05.2025).
4. Localisation Strategy: Advantages & Disadvantages. 20.02.2021. URL: <https://blog.digitalnexa.com/what-are-the-pros-and-cons> (дата звернення: 06.05.2025).
5. 6 localization examples from leading global brands. URL: <https://www.6-localization-examples-from-leading-global-brands> (дата звернення: 07.05.2025).
6. Chang S. Research on the Integration of Localized Communication and Marketing Strategies of Global Brands in a Cross-cultural Context: Taking Starbucks as an Example. Highlights in business, economics and management. 2024. Т. 46.
7. Adapting to Local Cultures: Nestlé's Global Success Through Product Localization. 10.08.2024. URL: <https://www.linkedin.com/pulse/adapting-local-cultures-nestle%C3%A9s-global-success-through-product-129df> (дата звернення: 08.05.2025).
8. 7 examples of localization strategies that work. 19.03.2020. URL: <https://www.smartling.com/blog/examples-of-localization> (дата звернення: 08.05.2025).
9. Okonkwo I., Muringa J. Localization and Global Marketing: Adapting Digital Strategies for Diverse Audiences. Journal of Digital Marketing and Communication. 2023. Т. 3. С. 66–80.
10. Стратегія комунікації бренду – що це таке і як її створити? 04.02.2024. URL: <https://contentwriter.com.ua/strategiia-komunikatsii-brendu/> (дата звернення: 09.05.2025).
11. Think Global, Act Local: Proven Ways Brands Win in International Markets. 05.03.2025. URL: <https://seniorexecutive.com/ai-data-driven-localization-global-brands/> (дата звернення: 09.05.2025).

Ашаренков Павло, Кошіль Ангеліна

«Міжнародні економічні відносини», 3-й курс

Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана

Науковий керівник – к.е.н. доцент кафедри міжнародної торгівлі і маркетингу

Солодковська Г.В.

Нейромаркетинг у забезпеченні глобальної конкурентоспроможності українського бізнесу в умовах геоекономічної нестабільності

Глобальна конкурентоспроможність набуває особливої ваги для українського бізнесу в умовах триваючої війни та геополітичної нестабільності. Втрата ринків, порушення логістики та економічні виклики підсилюють потребу у впровадженні новітніх стратегій для збереження та розширення позицій на міжнародному рівні. Водночас окремі галузі, зокрема ІТ-сектор, демонструють високу стійкість і потенціал зростання, що вказує на готовність інноваційного бізнесу адаптуватися до глобальних трендів і технологій [1-3].

Одним із перспективних напрямів для такого адаптивного розвитку є нейромаркетинг — сучасний підхід, що поєднує досягнення когнітивної психології та нейробіології з маркетинговою практикою. Аналізуючи підсвідомі реакції споживачів, нейромаркетинг дозволяє краще зрозуміти мотивацію покупця та створити ефективніші комунікації. Це суттєво перевищує можливості традиційних методів, таких як опитування чи фокус-групи [4-5].

Підвищена обізнаність і підтримка України з боку світової спільноти створюють унікальну можливість для українського бізнесу для формування позитивних асоціацій з брендом та завоювання позицій на міжнародних ринках. Ефективно комунікуючи свої цінності

та демонструючи стійкість, українські компанії можуть скористатися цією доброзичливістю та налагодити міцніші міжнародні партнерства.

Таким чином, поєднання викликів воєнного часу, технологічної відкритості окремих секторів і міжнародної підтримки формує сприятливий контекст для впровадження інноваційних підходів, зокрема нейромаркетингу, задля досягнення сталої глобальної конкурентоздатності українських компаній.

Нейромаркетинг поєднує нейронауку і традиційний маркетинг для кращого розуміння поведінки споживачів і створення ефективних стратегій. Він базується на дослідженнях мозку і психології, що допомагають виявити справжні мотиви покупців. Понад 90% розумової діяльності, включно з емоціями, відбувається на підсвідомому рівні, і рішення про купівлю часто керуються саме емоціями та інтуїцією [6-7].

Для вивчення реакцій споживачів застосовують кілька методів:

- Електроенцефалографія (ЕЕГ) фіксує мозкову активність із високою точністю, підходить для аналізу реклами та інтерфейсів.
- Функціональна магнітно-резонансна томографія (фМРТ) дає 3D-карту активності мозку, показуючи свідомі і несвідомі емоції, і є найкращою для прогнозування поведінки.
- Айтрекінг відстежує рух очей, щоб оптимізувати візуальні елементи реклами і сайтів.
- Аналіз мікровиразів виявляє емоції споживачів щодо продукту чи бренду.
- Біометричний моніторинг вимірює фізіологічні реакції, такі як пульс і шкірна реакція, для оцінки емоційної інтенсивності [8].

При розробці міжнародних рекламних кампаній варто оцінювати емоційні реакції тестової аудиторії для культурної відповідності та ефективності повідомлень. Для фізичних товарів важливі сенсорні елементи брендингу — аромати, тактильне пакування, які викликають позитивні асоціації, а айтрекінг допомагає оптимізувати дизайн упаковки. ЕЕГ допомагає визначати оптимальні цінові точки, враховуючи цінову чутливість споживачів, а нейронне ціноутворення — наприклад, ціни, що закінчуються на 9 — впливає на підсвідоме сприйняття вартості. Для покращення користувацького досвіду на глобальних платформах застосовують айтрекінг і ЕЕГ для аналізу залучення та вдосконалення інтерфейсів.

Розуміння підсвідомих уподобань міжнародних споживачів є ключовим для адаптації продуктів і маркетингових повідомлень та успішного виходу на світовий ринок. Це дозволяє українським компаніям створювати пропозиції, що справді відповідають очікуванням різних аудиторій. Врахування неврологічних реакцій на такі характеристики продукту, як смак, запах, колір і дотик, допомагає розробляти більш привабливі товари, що підвищує їх прийняття на міжнародних ринках [9-11].

Крос-культурні нейромаркетингові дослідження важливі для коректної адаптації стратегій, оскільки культурні відмінності суттєво впливають на споживчу реакцію. Те, що працює в одній культурі, може бути неефективним або навіть неприйнятним в іншій, і це потрібно враховувати для глобального успіху [12].

Війна в Україні значно змінила поведінку споживачів: вони більше уваги приділяють товарам першої необхідності, чутливі до цін і віддають перевагу брендам, які підтримують Україну та демонструють соціальну відповідальність. Українські компанії мають враховувати ці зміни, щоб адаптувати свої пропозиції. Нейромаркетинг допомагає виявити емоційні реакції

на війну, що дозволяє створювати емпатичні та релевантні маркетингові кампанії. Це сприяє міцнішим зв'язкам зі споживачами, які також переживають складнощі. Показуючи стійкість і відданість цінностям, українські підприємства можуть зміцнити довіру міжнародних клієнтів, що перетвориться на довгострокову лояльність і конкурентні переваги [13-14].

Нейромаркетинг може бути дорогою технологією, особливо фМРТ, що обмежує доступність для більшості українських підприємств, зокрема малого бізнесу. Проте існують простіші та доступніші методи, а традиційні фокус-групи іноді навіть дорожчі за нейродослідження. Важливо зосередитись на потенційній рентабельності інвестицій у нейромаркетинг. Для проведення нейромаркетингових досліджень потрібні спеціалізовані фахівці, яких поки бракує, але в Україні вже є агентства та університетські курси, що сприяють зростанню місцевої експертизи і доступності послуг. Нейромаркетинг викликає етичні питання через можливу маніпуляцію споживачами на підсвідомому рівні. Важливо забезпечувати конфіденційність, інформовану згоду учасників і прозорість методів. Українські компанії мають дотримуватися етичних стандартів і міжнародних норм, щоб зберегти довіру клієнтів і уникнути негативних наслідків [15-16].

Вивчення поведінкових реакцій у таких компаніях, як Coca-Cola, Netflix, Hyundai, Google та Campbell's Soup, підтверджує ефективність інтеграції нейронаукових підходів у бізнес-процеси. Цей досвід є важливим орієнтиром для українських компаній, які прагнуть підвищити емоційний зв'язок із клієнтами та оптимізувати маркетингові комунікації в умовах глобального ринку (таблиця 1).

Таблиця 1 – Приклади успішного впровадження нейромаркетингу

Компанія	Інструмент / підхід	Результат
Coca-Cola	фМРТ, айтрекінг	Виявлено емоційну перевагу бренду; оптимізовано пакування
Frito-Lay	аналіз звуку, тестування пакування	Матове пакування зменшило негативну реакцію; звук хрускоту підсилював емоції
Hyundai	айтрекінг при проєктуванні інтер'єру авто	Покращено сприйняття якості та комфорту
Netflix	нейротрекери, прогнозування емоцій глядачів	Оптимізовано трейлери й контент для підвищення залученості
Campbell's Soup	фМРТ + facial coding (міміка)	Змінено етикетки продукту відповідно до емоційних реакцій
Google	айтрекінг для UX-досліджень	Поліпшено інтерфейс пошуку й реклами

Джерело: складено автором на основі [17]

У контексті впровадження нейромаркетингу в українських компаніях важливо зосередити увагу на кількох ключових напрямках. По-перше, дослідження ринку має враховувати психологічні й сенсорні аспекти, зокрема використання кольорів і тактильних елементів, які викликають підсвідомі емоційні реакції споживачів. По-друге, для цифрових продуктів і сервісів доцільним є застосування айтрекінгу з метою оптимізації користувацького досвіду, підвищення зручності навігації та ефективності закликів до дії. У сфері міжнародних рекламних кампаній слід враховувати емоційну реакцію аудиторії, щоб забезпечити культурну відповідність і досягти максимального впливу. Для фізичних товарів особливу увагу варто приділяти сенсорному брендингу та дизайну упаковки, який має сприяти формуванню

позитивних асоціацій. В умовах геополітичної нестабільності компаніям необхідно комунікувати цінності стійкості, якості та надійності, що зміцнює довіру міжнародних споживачів. Водночас етичність нейромаркетингових дій, прозорість методів і дотримання міжнародних стандартів залишаються визначальними чинниками довготривалої ефективності та збереження репутації на глобальному ринку (таблиця 2).

Таблиця 2 – Розширення можливостей українського бізнесу

Напрямок	Рекомендації	Мета/ Результат
Дослідження ринку	Використання психології кольору, сенсорного брендингу для виявлення емоційних і підсвідомих факторів	Краще розуміння цільових міжнародних ринків
Цифрові продукти та сервіси	Застосування айттрекінгу для покращення зручності вебсайтів і додатків	Легке виокремлення ключової інформації та закликів до дії
Міжнародні рекламні кампанії	Аналіз емоцій тестової аудиторії для культурної відповідності та ефективності повідомлень	Підвищення ефективності та відповідність культурним особливостям
Фізичні товари	Дослідження сенсорного брендингу (аромати, тактильне пакування), оптимізація дизайну упаковки айттрекінгом	Створення позитивних асоціацій і оптимальний дизайн пакування
Маркетингові повідомлення	Підкреслення стійкості, якості та надійності	Побудова довіри в умовах геополітичної нестабільності
Етика та прозорість	Забезпечення етичності і прозорості нейромаркетингових дій	Зміцнення довіри споживачів

Джерело: складено автором на основі [18-20]

Нейромаркетинг дає українському бізнесу потужні інструменти для підвищення глобальної конкурентоздатності в умовах геоекономічної нестабільності. Розуміючи підсвідомі реакції споживачів, компанії можуть краще розробляти продукти, брендинг, рекламу та ціноутворення. Незважаючи на виклики впровадження, як-от вартість і потреба в спеціалізованих знаннях, нейромаркетинг відкриває значні можливості для конкурентної переваги й зміцнення зв'язків із клієнтами. Стратегічне використання цих підходів з урахуванням етики та досвіду світових лідерів допоможе українським підприємствам підвищити стійкість і успіх на світовому ринку [21].

Список використаних джерел

1. World Bank. Ukraine. URL: <https://www.worldbank.org/en/country/ukraine>
2. Kyivstar Hub. Нейромаркетинг: що це та як працює на практиці. URL: <https://hub.kyivstar.ua/articles/nejromarketing-shho-cze-ta-yak-praczuuye-na-prakticzi>
3. Claspo. What is Neuromarketing? Techniques and Examples. URL: <https://claspo.io/ua/blog/what-is-neuromarketing-techniques-and-examples>
4. Marketer.ua. Секрети емоційного впливу на споживача: як нейромаркетинг змінює правила гри у торгівлі. URL: <https://marketer.ua/ua/the-secrets-of-emotional-influence-on-the-consumer-how-neuromarketing-is-changing-the-trading-game>
5. Neuro-Knowledge. Що таке нейромаркетинг? URL: <https://neuro-knowledge.com/uk/what-is-neuromarketing>

6. Smidts A. Neuromarketing as an Innovative Instrument in Marketing. URL: https://www.researchgate.net/publication/329592735_Neuromarketing_as_an_Innovative_Instrument_in_Marketing
7. Morin C. Neuromarketing: Applications, Challenges, and Promises. URL: https://www.researchgate.net/publication/331350596_Neuromarketing_Applications_Challenges_and_Promises
8. Neurons Inc. Neuromarketing Examples. URL: <https://www.neuronsinc.com/neuromarketing/examples>
9. Istanbul Institute. Which Brands Are Using Neuromarketing. URL: <https://www.iienstitu.com/en/blog/which-brands-are-using-neuromarketing>
10. PubMed. Neuromarketing: Inside the Consumer's Mind. URL: <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/31047949/>
11. Future Proof Insights. All You Need to Know: Facial Coding. URL: <https://futureproofinsights.ie/2021/04/02/all-you-need-to-know-facial-coding>
12. Bitbrain. Companies Using Neuromarketing. URL: <https://www.bitbrain.com/blog/companies-neuromarketing>
13. Inbeat. Brands That Mastered Neuromarketing. URL: <https://inbeat.agency/blog/brands-that-mastered-neuromarketing>
14. World Economic Forum. Global Risks Report 2024. URL: <https://www.weforum.org/publications/global-risks-report-2024>
15. Європейська правда. Геоекономічні загрози: як бізнесу адаптуватися до глобальної нестабільності. URL: <https://epravda.com.ua/columns/2024/08/21/718282/>
16. Liga.net. Найбільш конкурентоспроможні економіки світу в 2024 році. URL: <https://www.liga.net/ua/infographic-of-the-day/infografica/naibilsh-konkurentospromozhni-ekonomiky-svitu-v-2024-rotsi>
17. SendPulse. Психологія кольору в маркетингу. URL: <https://sendpulse.ua/blog/color-psychology>
18. CASE Україна. Звіт про глобальну конкурентоспроможність. URL: <https://case-ukraine.com.ua/projects/zvit-pro-globalnu-konkurentospromozhnist>
19. YouControl. Малий бізнес України у 2024 році. URL: <https://blog.youcontrol.market/malii-biznies-ukrayini-u-2024/>
20. Fintech Insider. Як розвивався ІТ-сектор України в 2024 році: ключові цифри та факти. URL: <https://fintechinsider.com.ua/yak-rozvyvavsya-it-sektor-ukrayiny-v-2024-roczy-klyuchovi-cyfyry-ta-fakty>
21. Digital State. Ukraine's IT Powerhouse 2024: From Resilience to Global Reach. URL: <https://digitalstate.gov.ua/news/it-outsourcing/ukraines-it-powerhouse-2024-from-resilience-to-global-reach>

Ващенко Д. О.

“Міжнародна економіка і менеджмент” , 3 курс

Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана

Науковий керівник – к.е.н., доцент, доцент кафедри міжнародної торгівлі і маркетингу

Гордєєва Т. Ф.

Інноваційні технології забезпечення міжнародної конкурентоспроможності українських брендів

В останні роки питання міжнародної конкурентоспроможності українських брендів набуло особливої актуальності. Світова економіка стає дедалі більш динамічною, у той час, як конкуренція – жорсткішою. Для України, яка прагне інтегруватися у глобальні ринки та

закріпити свої позиції серед провідних експортерів, інноваційні технології є не просто трендом, а необхідною умовою виживання та розвитку. Саме інновації є тим ключовим актором, який дозволяє українським компаніям адаптуватися до змін, а у перспективі ще й створювати власні правила гри на міжнародній арені [1].

Мета цього дослідження – проаналізувати, які інноваційні технології найбільше впливають на конкурентоспроможність українських брендів у світі, а також визначити ключові чинники їхнього ефективного впровадження.

На сьогоднішній день українські бренди активно використовують низку інноваційних інструментів. Яскравим прикладом є цифрова трансформація бізнес-процесів, впровадження big data та аналітики для прийняття стратегічних рішень, застосування штучного інтелекту для персоналізації маркетингу й оптимізації логістики, автоматизація виробництва, а також розвиток e-commerce платформ для виходу на нові ринки [2].

Тож, варто відзначити компанії, які завдяки впровадженню хмарних технологій та SaaS-продуктів змогли масштабувати свій бізнес і залучити іноземних клієнтів навіть в умовах глобальних криз, такими є: SoftServe, Genesis та MacPaw. SoftServe, наприклад, досягла спеціалізації Microsoft Azure Advanced Specialization in Kubernetes, що дозволяє їй впроваджувати складні хмарні рішення для клієнтів у всьому світі та підтримувати партнерство з Microsoft [7]. Genesis активно розвиває власні SaaS-проекти для міжнародної аудиторії, а MacPaw відома своїми програмними продуктами, які використовуються мільйонами користувачів у понад 180 країнах.

Досвід таких компаній, як Petcube, Ajax Systems, Grammarly, яскраво ілюструє різні підходи до інноваційності. Petcube вирізняється унікальними технологіями для взаємодії з домашніми тваринами на відстані, поєднуючи hardware та software-інновації, а також ефективно використовує інфлюенс-маркетинг, партнерства з міжнародними ритейлерами та аналітику даних для персоналізації маркетингових кампаній [6; 9]. Ajax Systems досягла успіху завдяки власним розробкам у сфері безпеки, широкій лінійці інноваційних продуктів (зокрема Fibra), активній експансії на ринки понад 130 країн і масштабним рекламним кампаніям, а також співпраці з відомими особистостями для формування бренду [4]. Grammarly, у свою чергу, є прикладом глибокої інтеграції штучного інтелекту у продукт, регулярного вдосконалення сервісу, орієнтації на багатофункціональність (від перевірки граматики до аналізу стилю і тону), а також глобальної маркетингової стратегії з акцентом на freemium-модель та розширення аудиторії за межами англomовних країн [5]. Компанія також стала одним із перших партнерів Google у впровадженні новітньої AI-моделі Gemini Nano для підвищення якості своїх сервісів [8].

Важливу роль у підвищенні міжнародної конкурентоспроможності українських брендів відіграє співпраця з глобальними технологічними гігантами. Прикладом є партнерство SoftServe з Microsoft, що дозволило компанії отримати низку престижних сертифікатів, розширити портфель клієнтів і підвищити довіру на міжнародних ринках [7]. Такі партнерства відкривають доступ до передових технологій, сприяють обміну досвідом і підсилюють експортний потенціал українських компаній.

Ще одним важливим фактором є підтримка з боку держави, зокрема створення сприятливого інноваційного середовища через ініціативи на кшталт Diia.City, що спрощує доступ до венчурного фінансування, захисту інтелектуальної власності та підвищує інвестиційну привабливість українських компаній, що сприяє зростанню кількості інноваційних проєктів і робочих місць у секторі [6; 10]. Усе це загалом сприяє формуванню позитивного іміджу України як країни-інноватора та надійного партнера на світовій арені.

Підсумовуючи, можна сказати, що інноваційні технології варто розглядати як базову основу стратегії сталого розвитку українських брендів у світі, а не лише як інструмент

підвищення конкурентоспроможності. Для досягнення успіху недостатньо буде просто впроваджувати новітні рішення, слід йти далі та вкладати у формування інноваційної культури, зорієнтованої на постійне вдосконалення, відкритість до змін і глобальне мислення. Саме такий підхід дозволить українським компаніям не лише відповідати викликам часу, а й створювати майбутнє міжнародного бізнесу.

Список використаних джерел

1. Ukraine's IT Powerhouse: Innovation Without Limits // Digital State UA. 2025. – С. 3–10. URL: <https://digitalstate.gov.ua/news/it-outsourcing/ukraines-it-powerhouse-innovation-without-limits>
2. Pyper K., Doherty A.M., Gounaris S., Wilson A. A contingency-based approach to the nexus between international strategic brand management and export performance // Journal of Business Research. 2022. Vol. 149. P. 8–18. URL: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0148296322003332>
3. Innovation Technologies – UkraineInvest. 2024. – С. 12–17. URL: <https://techukraine.org/2025/03/05/ukraines-tech-renaissance-ukrainian-investments-report-for-2024/>
4. Kapferer J.-N. The New Strategic Brand Management: Advanced Insights and Strategic Thinking. 6th ed. Kogan Page, 2023. С. 16–18. URL: <https://www.lehmanns.de/shop/wirtschaft/19999721-9780749465155-the-new-strategic-brand-management>
5. The Marketing Case Study of Grammarly // Marketing Maverick. 2021. URL: <https://marketingmaverick.io/p/the-marketing-case-study-of-grammarly>
6. Sales and Marketing Strategy of Petcube // Canvas Business Model. 2024. URL: <https://canvasbusinessmodel.com/blogs/marketing-strategy/petcube-marketing-strategy>
7. SoftServe Achieves Microsoft Azure Advanced Specialization in Kubernetes // Business Wire. 2022. URL: <https://www.tietoevry.com/en/>
8. Patreon and Grammarly are already experimenting with Gemini Nano // TechCrunch. 2024. URL: <https://techcrunch.com/2024/05/14/patreon-and-grammarly-are-already-experimenting-with-gemini-nano-says-google/>
9. Petcube Expands Global Distribution with Major Retailers // Petcube News. 2016. URL: <https://petcube.com/news/petcube-expands-global-distribution-with-major-retailers-on-the-heels-of-its-kickstarter-success/>
10. Diia.City Official Website. (2025). URL: <https://city.diia.gov.ua/en>

Волощук М.О.

“Міжнародні економічні відносини”, 2 курс

*Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана*

Науковий керівник – к.е.н., доцент кафедри міжнародної торгівлі і маркетингу

Іринчина І.Б.

Напрями адаптування торговельної політики України до умов та стандартів ЄС

Вступ України до ЄС – це складний та тривалий процес, який вимагає значних фінансових, цифрових та кадрових ресурсів. Однією з ключових умов є гармонізація законодавства відповідно до європейських стандартів та прийняття реформ, які гарантуватимуть стабільність інститутів та ефективність усіх аспектів зовнішньої та внутрішньої політики. З огляду на значущість для української економіки торгівлі з європейськими державами, інтеграція торговельної політики має стати одним із пріоритетів цього процесу. Це сприятиме збільшенню обсягів експорту українських товарів до європейських держав та посилить конкурентоспроможність вітчизняного бізнесу та економіки на міжнародних ринках ще до офіційного вступу до ЄС.

Одну з найважливіших частин в українській економіці завжди займав аграрний сектор. Він є значним фактором розвитку національної економіки та займає найбільшу частку в експорті товарів. Крім того, виробництво сільськогосподарської продукції є важливим чинником у забезпеченні продовольчої безпеки не лише України, а й інших держав. Це підкреслює виняткову необхідність розвитку аграрного сектору, що можна зробити шляхом імплементації в національне законодавство підходів Спільної аграрної політики ЄС та інших актів *acquis* ЄС. На даний момент пріоритетними положеннями, які потребують включення до національного законодавства України, є такі:

Правила щодо представлення змісту річного звіту про виконання змісту стратегічних планів САП країн-членів та щодо електронної системи для безпечного обміну інформацією з ЄС (Європейський фонд гарантування сільського господарства).

Нормативні акти, які регулюють фінансову підтримку, розвиток сільських територій і постачання сільськогосподарської продукції як харчової допомоги (Європейський фонд сільського господарства для розвитку сільських територій).

Правила щодо спрощеної схеми виплат фермерам за певними схемами підтримки та правила добровільної модуляції прямих виплат (Європейський фонд керівництва та гарантій у сільському господарстві).

Правила щодо галузі тваринництва, зокрема свинарства.

Правила про спільну організацію ринку вина щодо програм підтримки, торгівлі з третіми країнами, виробничого потенціалу та про контроль у виноробному секторі.

Правила про торгівлю насінням зернових культур та про маркетинг насіння кормових культур [1, с 64-65].

Їхня реалізація сприятиме збільшенню обсягів експорту сільськогосподарських товарів до ЄС, адаптації виробництва до вимог якості та безпеки ЄС та відкриє нові можливості для фінансування сільського господарства.

Важливим кроком для України у цьому напрямі стало впровадження 15.01.2024 онлайн-платформи Європейської комісії з сертифікації тварин, продукції тваринного та рослинного походження, харчових продуктів, кормів – TRACES NT. Запровадження системи TRACES NT полегшить моніторинг процесу перевезення сільськогосподарських продуктів і контролю їхньої якості. На даний час до видів сільськогосподарської продукції, що підлягають обов’язковій сертифікації TRACES NT, належать:

Яйця та яєчні продукти, призначені для споживання людиною.

Молочні продукти, призначені для споживання людиною, які підлягають специфічній обробці з метою зниження ризиків, що відмінна від пастеризації.

Мед та інші продукти бджільництва, призначені для споживання людиною.

М'ясні напівфабрикати, призначені для споживання людиною.

Жива риба, живі ракоподібні і продукти тваринного походження від цих тварин, призначені для споживання людиною.

Свіже м'ясо, призначене для споживання людиною, за винятком січеного м'яса та м'яса механічного обвалювання, з птиці, крім ряду безкільових [2].

Ці продукти потребують ретельної перевірки перед потраплянням на ринок ЄС, тому система TRACES NT не лише оптимізує процес їхньої сертифікації, а також підвищить безпечність продукції, спростить процеси контролю на кордоні та зміцнить довіру з боку європейських споживачів.

Попри окреслені позитивні зрушення аграрна політика України все ще залишається надмірно зосередженою на виробництві, тоді як заходи з розвитку сільських територій залишаються поза увагою. Такий стан аграрної політики може призвести до стрімкого знекровлення сільських територій, особливо в умовах війни та масового переміщення населення. Актуальним викликом залишається також необхідність глибшої адаптації національної політики до підходів Спільної аграрної політики ЄС, зокрема в межах так званого другого «стовпа», що спрямований на розвиток сільської місцевості. Крім того, процес відновлення сільських територій, які були зруйновані внаслідок бойових дій, є набагато складнішим ніж лише інфраструктурна відбудова, адже потребує створення умов, за яких люди матимуть можливість жити й працювати на цих територіях. Реалізація таких заходів зміцнить українське сільське господарство та відкриває нові можливості для розвитку сільських територій [3, с 31-32].

Одним із ефективних способів для визначення пріоритетних напрямів адаптування торговельної політики у сфері сільського господарства є вивчення та використання міжнародного досвіду. Яскравим прикладом для України може бути Польща, яка має один із найбільш стрімко зростаючих аграрних секторів у Європі. Досвід Польщі у сфері сільського господарства після вступу до ЄС демонструє ефективність стратегічного використання інструментів Спільної аграрної політики (САР), де понад 50% доходів фермерів забезпечувалися завдяки прямій та інвестиційній підтримці. Фермери отримували виплати з другого стовпа Спільної аграрної політики (через Програму розвитку села), які становили приблизно 153 мільярди злотих, з яких близько 75% було спрямовано безпосередньо до господарств. До того ж, важливими факторами, які сприяли підвищенню конкурентоспроможності польського сільського господарства на ринку ЄС, стали високий рівень підтримки фермерів за відносно низького податкового навантаження та низькі витрати на оренду землі та оплату найманої праці у порівнянні з країнами Західної Європи. Низьке податкове навантаження забезпечувало сприятливий баланс між субсидіями та податками у польському сільському господарстві протягом усього періоду вступу. Україні також доцільно поступово знижувати податковий тиск на малих і середніх фермерів та паралельно підвищувати державну підтримку для них. Крім того, слід використати наявну перевагу в низьких цінах на оренду землі та оплату праці для підвищення конкурентоспроможності вітчизняної продукції на ринку ЄС. Загалом, рівень реального доходу в усьому аграрному секторі у 2022 році в Польщі був майже вдвічі вищим, ніж у перші роки після вступу, тоді як у ЄС-27 за той самий період доходи фермерів зросли на 30%. Це свідчить про дієвість зазначених підходів у торговельній політиці у сфері сільського господарства та демонструє, яку вигоду їх імплементація може принести Україні [4, с 7-8].

Таким чином, торговельна політика у сфері сільського господарства є одним із пріоритетних напрямів для адаптування до стандартів ЄС. Фокус на впровадження вищезазначених правил, ініціатив та підходів Спільної аграрної політики ЄС, особливо у межах «другого стовпа», матиме позитивний ефект не лише на сільськогосподарський сектор України, а й на економіку в цілому та розширить доступ вітчизняної продукції до ринку ЄС. У результаті цього Україна зможе зміцнити свою позицію важливого аграрного партнера для всього Європейського Союзу.

Список використаних джерел

1. Звіт за результатами проведення первинної оцінки стану імплементації актів права європейського союзу (acquis ЄС). *European integration portal*. URL: https://eu-ua.kmu.gov.ua/wp-content/uploads/Zvit_UA.pdf (дата звернення: 13.05.2025).
2. Євроінтеграція: запровадження системи TRACES NT пришвидшить процедуру експорту продукції рослинного і тваринного походження. *Держпродспоживслужба*. 08.01.2024. URL: <https://dpss.gov.ua/news/yevrointehratsiia-zaprovadzhennia-systemy-traces-nt-pryshvydshyt-protseduru-eksportu-produktsii-roslynnoho-i-tvarynnoho-pokhodzhennia> (дата звернення: 13.05.2025).
3. Штрубенхоф Г.-В. Виклики й шанси в контексті вступу України до ЄС. Про що варто знати представникам аграрної й продовольчої політики. *APD Ukraine*. URL: https://www.apd-ukraine.de/fileadmin/user_upload/Agrarpolitische_Berichte/APD_Strubenhoff_UA.pdf (дата звернення: 13.05.2025).
4. Pawlak K., Poczta W. Twenty Years of Poland's EU Membership: What Is Progress in the Agri-Food Sector?. *Agriculture*. 2025. Vol. 15, No. 1. URL: <https://doi.org/10.3390/agriculture15010049> (date of access: 13.05.2025).

Краснопольська С.О.

«Міжнародні економічні відносини», 2 курс

*Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана
Науковий керівник – к.е.н., доцент, доцент кафедри міжнародної торгівлі і
маркетингу Іринчина І.Б.*

Торговельні бар'єри: інструмент захисту чи перешкода розвитку

На сучасному етапі активна інтеграція у міжнародну торгівлю є ключовим чинником сталого розвитку національних економік. Бар'єри, які формуються країнами для захисту внутрішнього ринку, є показником його структурної організації та рівня суспільного добробуту. У короткостроковому періоді протекціоністські інструменти можуть забезпечувати тимчасову підтримку вітчизняного виробника та сприяти фінансовій стабільності держави, проте у довгостроковій перспективі їх застосування сприяє викривленню економічного середовища, зниженню рівня конкурентоспроможності та посиленню ринкової концентрації, що надає окремим суб'єктам економічно необґрунтовані переваги. Незважаючи на це, така тенденція продовжує активно поширюватись, що зумовлює необхідність глибокого аналізу впливу торговельних бар'єрів як інструменту економічного захисту або ж чинника, що стримує розвиток.

Торговельні бар'єри та їх застосування як економічного інструменту регулювання міжнародної торгівельної політики досліджували науковці Кайнара Д.О., Сторожук В.М., Аарон Флаен, Джастін Пірс, Софі-Катарина Перс та інші.

Згідно досліджень Кайнари Д.О. торговельні бар'єри між країнами визначаються як будь-які витрати, що виникають при постачанні продукції на зовнішній ринок, окрім внутрішніх витрат підприємства (собівартості продукції, постійних витрат тощо). За стандартною класифікацією можна виділити дві групи торговельних бар'єрів: тарифні бар'єри (мита, спеціалізовані збори і т. под.), нетарифні бар'єри (квоти, ліцензії і т. ін.).

Сторожук О.В. у праці «Лібералізація митно-тарифного регулювання зовнішньої торгівлі» визначає митний тариф як вид непрямого податку, який справляється з імпорту та експорту товарів, торговельно-промислового прибутку, майна, цінностей і предметів, що перетинають кордон у визначених державою пунктах під контролем митних служб. Науковець зазначає, що під поняттям «нетарифні бар'єри» розуміється обмеження та/чи заборона на

імпорт (квоти, ліцензування, жорсткі технічні і санітарні стандарти якості товарів, добровільні обмеження експорту окремих товарів у певні країни).

Сучасний світовий досвід впровадження торговельних бар'єрів свідчить про їхню подвійність як економічного інструменту. Вони виступають засобом захисту вітчизняних виробників, національної економіки, проте при недоцільному їх використанні — перешкодою розвитку як економік окремих держав, так і вільної міжнародної торгівлі.

У квітні 2017 року адміністрація Президента Сполучених Штатів Америки (далі — США) Дональда Трампа ініціювала розслідування згідно з Розділом 232 Закону про розширення торгівлі США 1962 року, який дозволяє державному органу, керівнику агентства або зацікавленій стороні звернення до Міністерства торгівлі США щодо оцінки впливу імпорту на національну безпеку. У разі отримання позитивного висновку, Президент отримує повноваження визначати характер і тривалість заходів щодо коригування імпорту, зокрема, впровадження тарифів, квот або винятків для окремих країн.

У результаті розслідувань Міністр торгівлі США надав Президенту Трампу два звіти, у яких було встановлено, що поточні обсяги імпорту сталі й алюмінію, а також обставини глобального надлишку виробничих потужностей у цих галузях, послаблюють внутрішню економіку США. Міністром торгівлі було виявлено, що імпорт сталі й алюмінію здійснюється у таких кількостях і за таких умов, які загрожують порушенням національної безпеки США.

На підставі поданої інформації у 2018 році адміністрація Президента США Дональда Трампа відповідно до торговельної програми «Америка передусім», ініціювала низку тарифних заходів, які швидко переросли у торговельну війну з рядом ключових торгових партнерів. Найбільш резонансним стало накладення десятивідсоткового мита на імпорт сталі і двадцятип'ятивідсоткового мита на імпорт алюмінію, запроваджені 8 березня 2018 року згідно розділу 232 Закону про розширення торгівлі 1962 року, що дозволяє втручання у зовнішню торгівлю з міркувань захисту національної безпеки.

США обґрунтовували свої дії положенням статті XXI Генеральної угоди з тарифів і торгівлі (далі — ГАТТ), яка дозволяє державам вживати заходів, необхідних для захисту «суттєвих інтересів національної безпеки». Проте, ще на етапі формування відповідної норми експерти звернули увагу на ризик її надмірно широкого тлумачення, що могло б призвести до зловживань. Інтерпретоване Міністерством торгівлі США поняття «національна безпека» охоплювало економічну стабільність окремих галузей, зокрема металургійної, що дозволило застосувати економічний протекціонізм під виглядом безпекових заходів.

Реакція міжнародної спільноти на американські тарифи була практично миттєвою. Китай став однією з перших держав, які відреагували не лише через застосування відповідних мит у розмірі \$3 млрд щодо 128 видів американських товарів, а й через офіційне подання запиту на консультації у рамках Світової організації торгівлі (далі — СОТ). Аналогічні кроки здійснили Європейський Союз (далі — ЄС), Канада, Мексика та інші країни, які також звернулися до СОТ, поставивши під сумнів правомірність використання міркувань США щодо захисту національної безпеки у комерційній сфері.

ЄС та інші члени СОТ стверджували, що введені Сполученими Штатами Америки тарифи фактично є прихованими захисними заходами, метою яких є підтримка вітчизняного виробника шляхом обмеження конкуренції з боку імпорту. Вони наголошували, що такі заходи не мають обґрунтованого зв'язку з міркуваннями національної безпеки, попри посилення США на статтю XXI ГАТТ. Відповідно, ЄС та інші учасники спору в межах СОТ вважали, що дії США суперечать їхнім зобов'язанням за ГАТТ, зокрема, порушення встановленому в статті I принципу недискримінації та недотримання зобов'язань щодо рівня митних ставок, закріплених у статті II.

У відповідь на протекціоністські заходи США, окремі держави — зокрема, Південна Корея, Аргентина, Бразилія та Австралія — пішли на переговори та погодилися на введення квот або інших альтернативних засобів в обмін на часткове або повне звільнення від мит. Наприклад, Південна Корея погодилась обмежити річний обсяг експорту сталі до США до 2,68 млн тон (що становило приблизно 70% середньорічного експорту корейської сталі до США за

2015–2017 роки) і завдяки цьому забезпечила собі звільнення від американських тарифів. У той час Європейський Союз, Канада і Мексика відмовилися від переговорів, і з 1 червня 2018 року тарифи набули чинності щодо них у повному обсязі. Це призвело до ескалації торговельного протистояння.

У своєму дослідженні “Disentangling the Effects of the 2018–2019 Tariffs on a Globally Connected U.S. Manufacturing Sector” Аарон Флаен та Джастін Пірс виявили, що запроваджені Сполученими Штатами тарифи мали загалом негативний короткостроковий ефект: незначне зростання зайнятості в окремих секторах було повністю нівельовано підвищенням витрат на виробництво, зростанням цін і зниженням конкурентоспроможності у глобальних ланцюгах постачання.

Таким чином, торговельні бар’єри можуть виконувати захисну функцію лише за умови чіткої легальності, прозорості мотивів та обґрунтованої відповідності довгостроковим національним інтересам. У протилежному випадку, коли бар’єри встановлюються з метою отримання політичних чи економічних вигід або суперечать нормам міжнародної торгівлі, вони можуть стати чинниками порушення глобального економічного порядку та ризиками для національних економік.

Список використаних джерел

1. Кайнара Д. О. Теоретичні засади торговельних бар’єрів // *Ефективна економіка*. – 2016. – № 2. – 6 с.
2. Сторожчук В. М. Лібералізація митно-тарифного регулювання зовнішньої торгівлі : дис. ... канд. екон. наук : 08.00.02. Київ, 2019. 288 с.
3. Генеральна угода з тарифів і торгівлі (ГАТТ 1947) : міжнародний документ. – Женева, 1947. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_264#Text
4. U.S. Tariffs on Steel and Aluminum Imports Go into Effect, Leading to Trade Disputes. (2018). *American Journal of International Law*, 112(3), 499-504.
5. Perl, S.-K. (2022). The protection of national security in international economic law: US policy on steel and aluminium in the light of WTO law. *Beiträge zum Transnationalen Wirtschaftsrecht*, 179, 10-12.
6. Flaaen, A., & Pierce, J. (2019). Disentangling the effects of the 2018-2019 tariffs on a globally connected U.S. manufacturing sector. *Finance and Economics Discussion Series. Divisions of Research & Statistics and Monetary Affairs*. Federal Reserve Board, Washington, D.C.

Кузьмінська П. К.

студентка 2 курсу,

факультету міжнародної економіки та менеджменту

бакалаврського рівня вищої освіти,

Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана

Науковий керівник: к. е. н. Іринчина І. Б., доцент кафедри міжнародної торгівлі і маркетингу

Цифровізація маркетингу: як інтернет-технології допомагають бізнесу адаптуватися до геоелектронічних викликів

В умовах швидких геополітичних змін у світі, спричинених COVID-19, війною та глобальною нестабільністю, український бізнес, який тільки-но почав впевнено формуватися, зіткнувся з безпрецедентними викликами. В першу чергу це торкнулося логістичних ланцюгів повністю їх змінивши, також внутрішня міграція та зниження купівельної спроможності населення вимагають від малого, середнього та великого бізнесу оперативного

переосмислення стратегій розвитку та пошуку нових можливостей для підтримки конкурентоздатності.

Метою є дослідження потенціальних інтернет-технологій у маркетингу для адаптації українських підприємств до сучасних викликів. Основні завдання полягають у аналізі ключових геоекономічних викликів, що постали перед українським бізнесом; виявити основних інтернет-технологій, які використовуються в маркетинговій діяльності українських підприємств; а також визначити перспективи подальшого розвитку цифрового маркетингу в контексті відновлення та підвищення конкурентоздатності економіки України.

Зміни в українському бізнесі почалися в 2020, після оголошення пандемії в світі, в той час більшість підприємств були змушені адаптуватися до дистанційної роботи та змін у поведінці споживачів. Отже можемо сказати, що розширення сфери електронної комерції перед маркетологами постало завдання розробки нових стратегій залучення клієнтів.

Саме пандемія стала каталізатором стрімкого переходу багатьох компаній до онлайн-продажів та цифрових маркетингових каналів через закриття традиційних майданчиків, що зумовило активніше використання соціальних мереж, контент-маркетингу та інших цифрових інструментів.

Активне використання цифрових технологій спостерігалось у всіх типах та видах бізнесу, наприклад Fozzy Group запустили у 2020 році власну доставку продуктів прямо під ваші двері, все що було для цього потрібно це встановлення додатка «сільпо» чи «фора» і т.д., а далі обрати продукти та час який вам потрібно. Тобто на цьому звичайному прикладі ми спостерігаємо як велике підприємство та адаптувалося під нові зміни у світі торгівлі. Це значно полегшало та покращило фінансові показники та ведення бізнесу, до того ж вони виконували умови уряду під час пандемії, не було великих скупчень по торгових точках компанії.

З огляду на постійний розвиток цифрових технологій, маркетологам безумовно необхідно безперервно відстежувати актуальні дослідження та передові практики для підтримки конкурентоспроможності та задоволення потреб клієнтів. Для успішної конкуренції в онлайн середовищі компаніям важливо бути в курсі останніх тенденцій цифрового маркетингу. Зростання кількості наукових публікацій у сфері цифровізації маркетингу свідчить про значущість цифрового маркетингу в сучасному бізнес-середовищі.

Наукові праці, на цю ж тему, широко представлені в академічній літературі. Серед вагомих досліджень слід відзначити працю Ф. Котлера, Х. Картаджаї та І. Сетіавана(2016) «Marketing 4.0: Перехід від традиційного до цифрового маркетингу», де автори аналізують сучасні маркетингові тенденції та технології, що трансформують бізнес в цифрову епоху. Вони досліджують цифрову поведінку споживачів, персоналізацію маркетингу, використання соціальних медіа. Автори наголошують, що цифрові технології сприяють персоналізації відносин з клієнтами, але водночас ставлять нові вимоги щодо захисту даних і довіри, а також змінюють споживчу поведінку та очікування. [1]

Війна 2022 року стала потужним геополітичним шоком для української економіки, посиливши виклики пандемії. Руйнування інфраструктури, окупація території, міграція та економічний спад докорінно змінили спосіб роботи бізнесу. Порушення логістики, втрата східних ринків і падіння внутрішнього попиту зробили цифровізацію маркетингу не просто інструментом розвитку, а засобом виживання.

Компанії, які працюють в Інтернеті, мають більшу гнучкість, швидко адаптуючи комунікаційні та маркетингові стратегії до потреб внутрішньо переміщених осіб і тих, хто залишився. Інтернет-технології забезпечили підтримку комунікації з клієнтами, інформування про зміни, надання онлайн-сервісів, можливість продавати з фізичними обмеженнями.

Хоча тарифи США безпосередньо не спричинили кризи в Україні, вони створюють додаткові соціально-економічні труднощі. Протекціонізм США може як покращити доступ українських експортерів до їхнього ринку, так і порушити конкурентоспроможність окремих товарів, вимагаючи пошуку нових ринків. У цьому контексті цифровий маркетинг може допомогти українським компаніям вивчити міжнародні ринки, встановити прямі контакти та оптимізувати продажі через онлайн-платформи.

Отже, інтернет-технології стали не просто технічним доповненням до класичних маркетингових інструментів, а повноцінною стратегічною платформою для ведення бізнесу. Компанії, які швидко перейшли в цифрове середовище, забезпечують безперервність обслуговування клієнтів, адаптують асортимент до мінливих потреб і впроваджують нові форми спілкування. Приклад Fozzy Group наочно демонструє, як цифрові інструменти можуть сприяти не тільки збереженню клієнтської бази, але й розширенню можливостей для бізнесу в кризовий період.

Крім того, цифровізація маркетингу відкриває передовим компаніям доступ до українського та світового ринків, що особливо важливо в умовах втрати внутрішнього ринку та змін у логістичних послугах. Українські компанії також активно використовують міжнародні цифрові маркетингові стратегії для виходу на нові ринки. Наприклад, компанія MacPaw успішно використовує контент-маркетинг і соціальні мережі для залучення клієнтів по всьому світу, локалізуючи свій контент різними мовами і адаптуючи його до культурних особливостей різних регіонів. Інша українська компанія Petcube, яка виробляє інтерактивні камери для домашніх тварин, активно використовує таргетовану рекламу в соціальних мережах і співпрацює з міжнародними інфлюенсерами для підвищення впізнаваності бренду та збільшення продажів на глобальному рівні. [2]

Ще один показовий приклад – Rozetka, найбільший онлайн-ритейлер в Україні. Компанія активно використовує ряд інструментів цифрового маркетингу, включаючи SEO, контент-маркетинг, маркетинг електронною поштою та соціальні мережі, щоб залучати та утримувати клієнтів, особливо під час кризи. Основні інструменти цифрового маркетингу включають: контент-маркетинг, маркетинг у пошукових системах (SEO), маркетинг у соціальних мережах, електронну комерцію, мобільний маркетинг, маркетинг електронною поштою, відеомаркетинг, вебіари, маркетинг із впливовими особами та автоматизацію маркетингу. Інструменти цифрового маркетингу популярні серед компаній, оскільки вони допомагають залучати нових клієнтів, утримувати існуючих, підвищувати впізнаваність бренду та збільшувати продажі.

Також важливо враховувати сучасні тенденції, такі як пошукова оптимізація (SEO), штучний інтелект (AI), голосовий пошук, чат-боти, покупки в соціальних мережах, онлайн-події, багатоканальний маркетинг, гейміфікація, персоналізація, розробка мобільних веб-сайтів і пошук за O кліків. Використовуючи соціальні медіа, пошукову оптимізацію, аналітику, персоналізовані пропозиції, маркетинг електронною поштою, платформи електронної комерції та торговельні майданчики, B2B дозволяє компаніям досліджувати зовнішні ринки, будувати партнерства та залучати інвестиції. [3]

Наукова база, зокрема дослідження Ф. Котлера та його колег, підтверджують, що цифровий маркетинг формує нову модель взаємодії з клієнтами – більш гнучку, персоналізовану та довірливу. Водночас це вимагає високого рівня цифрової грамотності, інвестицій у захист даних та аналітичні системи. Цифровізація маркетингового управління бізнес-процесами передбачає оптимізацію комунікації зі споживачами, ефективніше охоплення цільової аудиторії, використання безкоштовних інструментів для реклами та управління маркетингом, а також економію часу та підвищення продуктивності за рахунок автоматизації. [4]

Тобто економічні виклики, зокрема війна та зміни торговельної політики ключових країн, змушують українську економіку не лише швидко адаптуватися, але й активно використовувати цифрові технології для диверсифікації ринків, оптимізації прибутків та підтримки конкурентоспроможності в умовах глобальної нестабільності.

Список використаних джерел

1. Лисенко Ірина Володимирівна Про Цифровізація процесів маркетингу: сучасний стан та тенденції розвитку URL: file:///C:/Users/user/Downloads/462-481.pdf
2. Джабієв А., Шевченко А.В. Цифровізація маркетингового управління бізнес-процесами підприємства. Матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції

«Розвиток економіки та бізнес-адміністрування: наукові течії та рішення». 20-25 травня 2022 р. Том 1. К.: НАУ, 2022. 232 с.

3. Обіход С.В., Матвеев М.Е., Бойко В.Д. Digital-маркетинг в умовах цифровізації сучасних бізнес-процесів. Економіка та суспільство. 2023. № 50. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-50-76>

4. Котлер, Ф., Картаджайя, Х., & Сетіаван, І. (2016). Marketing 4.0: Перехід від традиційного до цифрового маркетингу. Київ: Форс Україна.

Марчук Олександра Олексіївна

«Міжнародні фінансові відносини», 4 курс

Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана

Науковий керівник – Іринчина І.Б., к.е.н., доцент кафедри міжнародної торгівлі і маркетингу

Формування геоекономічної моделі економічної дипломатії на заміну торговельно-організаційної

Стан економіки ХХІ століття здебільшого характеризується глобальною взаємозалежністю, яка раніше вважалася рушієм економічного розвитку та інтеграції, а торговельно-організаційна модель економічної дипломатії вважалася рушієм економічного розвитку та інтеграції держав у світове господарство. Вона базувалася на принципах лібералізації торгівлі, сприяння інвестиційній співпраці та участі в діяльності міжнародних економічних організацій. Насправді ж реальна глобалізація виявила низку негативних аспектів: кризи, всесвітня економічна конкуренція, зрощування інтересів, глобальних корпорацій, країн-глобалізаторів та міжнародних організацій. [1]

Ці явища засвідчили обмеженість класичної торговельно-організаційної моделі економічної дипломатії, яка орієнтувалась переважно на розвиток торгівлі, інвестиційне співробітництво та участь у міжнародних економічних структурах.

Як наслідок, під дією торговельно-організаційної дипломатії сучасна економіка певним чином перетворилася на поле геополітичного змагання, де економічні важелі використовуються як інструменти політичного впливу.

Відтак постає нагальна потреба у формуванні нової геоекономічної моделі економічної дипломатії, як заміну торговельно-організаційної - тієї, яка здатна інтегрувати питання економічної безпеки, стратегічного прогнозування, ресурсної автономії та захисту національних інтересів.

Виходячи з нагальної необхідності формування нової геоекономічної моделі, постають наступні завдання дослідження:

- Визначити недоліки та обмеження торговельно-організаційної моделі.
- Охарактеризувати геоекономічну модель як новий підхід у сфері економічної дипломатії.
- Виявити основні інструменти та механізми геоекономічної дипломатії.
- Проаналізувати приклади впровадження геоекономічної дипломатії у світ

На нашу думку, на даний момент світова економічна дипломатія набула критичного значення, оскільки зараз вона стикається з питаннями економіки, як важеля політичного тиску та конкурентної боротьби між державами.

Формування геоекономічної моделі економічної дипломатії є невід'ємно пов'язаним із геополітичними трансформаціями та розглядається як форма зовнішнього втручання в цілісність функціонування держави - економічну, політичну та соціальну.

Роль економічної дипломатії полягає у завершенні конфліктів і встановленні нового економічного статус-кво, оскільки нові умови міжнародних або двосторонніх економічних відносин мають бути сформульовані таким чином, щоб закласти основи нових стабільних відносин і щоб, водночас, інша сторона не вважала себе скривдженою.

Необхідно таким чином скорегувати національні інтереси інших країн, щоб їм здавалося, ніби вони стоять на сторожі власних інтересів.[2]

Упродовж останніх років світ дедалі частіше зіштовхується з викликами та загрозами Глобальному гармонійному економічному розвитку. Яскравим прикладом є початок повномасштабної війни в Україні з боку Російської Федерації, що потягнула за собою низку геополітичних трансформацій та викликала глобальну кризу у вже існуючій світовій системі.

Проведене дослідження дозволяє відстежити ключові прояви цих змін:

1) Початок вторгнення РФ в Україну порушив принципи самовизначення та суверенітету держави, спричинив енергетичну кризу та значно порушив глобальні логістичні ланцюги постачання.

2) Через нерішучість та невизначену реакцію світових організацій як ООН, НАТО та ЄС постало питання про необхідність існування даних угруповань (ООН) та їх значущість, а головне спроможність до дій. Таким чином, було поставлено під сумнів легітимність і ефективність механізмів глобального врегулювання конфліктів, що раніше вважалися базовими елементами міжнародного правопорядку

3) Такі події продемонстрували провідним економічно розвиненим країнам, що існуючі міжнародні інститути та механізми безпеки не справляються зі своїми функціями. Цим активно скористалися деякі суб'єкти міжнародних економічних відносин, зокрема КНР та Сполучені Штати Америки.

Станом на 2025 рік дії Президента США фактично підривають усталений глобальний порядок. Показовим прикладом є «митна війна» між США, Китаєм та Європейським Союзом, яка стала інструментом геоекономічного впливу та перегляду умов міжнародної торгівлі.

Тож, сучасна проблематика подій продемонстрували необхідність перегляду традиційної торговельно-організаційної моделі економічної дипломатії, яка раніше базувалася на співпраці в межах усталених інституцій і передбачала передусім розвиток зовнішньоекономічних зв'язків через формальні домовленості та структури у напрямку збільшення кількісних показників товарообороту між країнами. У нових умовах виникла потреба в геоекономічному підході, що враховує вплив силових, політичних та безпекових чинників на економічні процеси, яка спрямована на досягнення якісних показників участі Держави у міжнародних торговельних, економічних, інвестиційних тощо відносинах.

Таким чином, першим аргументом заміни торговельно-організаційної моделі дипломатії на геоекономічну полягає у їх сутності та орієнтуванні на формуванні «Сили голосу держави» у Геоекономічному та Геополітичному контексті.

Почнемо з того, що традиційна торговельно-організаційна модель економічної дипломатії орієнтована на лібералізацію торгівлі та інституційну співпрацю через багатосторонні організації, такі як Світова організація торгівлі (СОТ) та інші міжнародні торговельні угоди. Власне торговельні угоди стали першим суто економічним об'єктом дипломатії (після таких військово-економічних об'єктів, як угоди про данину, репарації та контрибуції), зростання значення яких поступово і привело до появи окремого напрямку (різновиду) економічної дипломатії.

Отже, її головною метою- зниження торгових бар'єрів, забезпечення вільного доступу до міжнародних ринків та створення справедливих умов для взаємодії між країнами. Така модель сприяє розвитку глобалізації, де основний акцент робиться на співпрацю через інституції, що регулюють міжнародну торгівлю.

Проте, у сучасних умовах геополітичної турбулентності стратегічні економічні інтереси починають виходити за межі чисто торговельних угод, а політичні суперечності можуть ставити під загрозу саму сутність багатосторонніх торговельних угод.

З іншого боку, геоекономічна модель передбачає комплексний і стратегічний підхід, де економічна дипломатія стає інструментом національної безпеки та геополітичного позиціонування. [1].

На сьогодні, формування геоекономічної моделі це не лише про торгівлю чи інвестиції - це про здатність держави реагувати на зовнішні виклики, захищати свої ринки, забезпечувати економічну стійкість і впливати на глобальні процеси через економічні важелі.

У контексті України така модель набуває особливого значення. В умовах війни, енергетичних загроз та економічного тиску з боку агресора, наша держава змушена переосмислити роль економічної дипломатії: не як допоміжного, а як центрального елементу національної стратегії.

О.Г. Білорус зазначав актуалізацію створення саме Глобальної дипломатії, сформовані інструменти якої сприяли б формуванню ефективних взаємовідносин держав задля реалізації їх економічних потенціалів у Світогосподарській системі на толерантній основі [1].

Суть геополітичної моделі на противагу торговельно-організаційної має полягати, перш за все, у формуванні власної системи сили через фокусування на моніторингу особливостей, унікальностей національних економічних систем.[2]

Така позиція дозволяє вибудовувати стратегічні альянси не стільки на основі формалізованих інституцій, скільки через призму довгострокових інтересів, ресурсного потенціалу, технологічного лідерства та безпекових викликів. Дана модель економічної передбачає переорієнтацію з виключно ринкових та такоу, де ключову роль відіграє саме вміння адаптуватися до змін глобального балансу сил.

У цьому контексті держави прагнуть сформувати власні сфери впливу, враховуючи специфіку національної економіки, рівень індустріалізації, демографічні тенденції та інноваційний потенціал.

Наприклад, Польща успішно використовує геополітичну модель економічної дипломатії, вибудовуючи свою присутність як регіонального лідера у Центрально-Східній Європі. Вона поєднує національні економічні інтереси з інфраструктурними проєктами (як-от ініціатива «Тримор'я»), просуває власні технологічні рішення у рамках ЄС, розвиває енергетичну незалежність (через LNG-термінали, стратегічне партнерство зі США) та активно підтримує свої компанії на ринках Східної Європи, зокрема в Україні.

Таке економіко-дипломатичне орієнтування дозволяє Польщі формувати стратегічні економічні зв'язки поза межами лише формальних торговельних домовленостей, спираючись на геоекономічне позиціонування, культурну близькість і політичну вагу.

У контексті ескалації геоекономічної конкуренції, зростання ролі торговельних бар'єрів та санкцій традиційна торговельно-організаційна модель поступово втрачає ефективність, що зумовлює необхідність формування нової геоекономічної моделі економічної дипломатії, орієнтованої на баланс інтересів, стабільність світогосподарської системи та стратегічну взаємодію між державами. [3].

Для прикладу розглянемо стан геоекономічного розвитку Світогосподарської системи. Це явище зазвичай характеризується зростанням конкуренції, що в свою чергу спонукає держави-лідери активно використовувати торгові бар'єри, санкції та монополізувати ринки.

Ключовими гравцями в цьому процесі є США, Китай, ЄС та інші регіональні сили, які прагнуть зміцнити свої позиції в світовій економіці.

Так, з початком повномасштабного вторгнення Росії в Україну найвпливовіші держави та міжнародні організації розпочали масштабне впровадження економічних санкцій проти РФ як реакцію на воєнну агресію.

Також слід згадати вже раніше наведений приклад «тарифної війни». Ескалація торговельної напруженості між Сполученими Штатами та Китаєм створює серйозні ризики для світової економіки, зокрема загрозу скорочення двосторонньої торгівлі між цими країнами майже на 80%. У поєднанні з наслідками санкцій проти РФ для Європейського Союзу, зменшенням ВВП країн ЄС на 1,5% у 2022–2023 роках, можна стверджувати, що світова економіка потребує негайного та збалансованого втручання, зокрема через ефективне функціонування економічної дипломатії [4] [5].

Отже, в умовах підвищеної глобальної економічної конкуренції, використання економічних важелів як інструментів політичного впливу геоекономічна модель економічної дипломатії, яка акцентує увагу на захисті національних інтересів, стратегічному прогнозуванні та інтеграції економічної безпеки, являє собою необхідний крок у адаптації дипломатії до нових умов глобалізованого світу.

Приклад Польщі показує ефективність геоекономічного підходу в побудові стратегічних економічних зв'язків та визначенні національних інтересів у рамках глобальних економічних процесів. Це доводить, що нова модель економічної дипломатії повинна базуватись на комплексному підході, що включає не лише розвиток зовнішньоекономічних зв'язків, але й захист національних економічних інтересів через стратегічні альянси, інновації та технологічне лідерство.

Також, беручи до уваги геополітичні зміни та виклики, включаючи російську агресію проти України та глобальні економічні конфлікти, важливо створювати нову геоекономічну модель, здатну реагувати на зовнішні загрози, посилювати національну економічну стійкість та зміцнювати геополітичне позиціонування держав у міжнародних відносинах. Це потребує гнучкості, політичної далекоглядності та вміння швидко адаптуватися до змін глобального балансу сил.

Як висновок, формування геоекономічної моделі економічної дипломатії, яка поєднує економічні, політичні та безпекові аспекти є важливим кроком у розвитку сучасної економічної дипломатії, сприяючи більш ефективному і сталому розвитку національних інтересів у глобальній економіці.

Список використаних джерел

1. Білорус, О. Г. (2016). Імперативи економічної дипломатії в умовах глобальної неоконвергенції. Науковий вісник Дипломатичної академії України. Серія «Економічні науки», (23), 129.
2. Шаров, О. М. (2019). Економічна дипломатія: основи, проблеми та перспективи. Київ: НІСД.
3. Іринчина І. Б. *Мультидисциплінарний підхід як фундаментальна основа формування геоекономічної моделі економічної дипломатії*.
4. «Тарифна війна» може обвалити торгівлю між США та Китаєм на 80% — СOT. Укрінформ. 29 квітня 2025 року. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/3980444-tarifna-vijna-moze-obvaliti-torgivlu-miz-ssa-ta-kitaem-na-80-sot.html>.
5. Каракуц А., Іващенко Б. *Наслідки війни та санкцій проти РФ для економіки Європи* / А. Каракуц, Б. Іващенко // Аналітичний портал Інституту міжнародної безпеки. – 2025. – URL: <https://analytics.intsecurity.org/sanctions-consequences/>.

Матросова Д. В.
“Державні фінанси та митна справа”, 2 курс
Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана
Науковий керівник – к.е.н., доцент, доцент кафедри міжнародної торгівлі і
маркетингу Сандул М. С.

Міжнародна торгівля металургійною продукцією: перспективи відновлення експортного потенціалу України

Металургійна галузь України традиційно була одним із ключових секторів національної економіки та важливою складовою експортного потенціалу. В умовах збройної агресії проти України функціонування металургійної галузі зазнало критичних змін, що вплинуло на обсяги виробництва та експорту, логістичні ланцюги, та структуру торговельних потоків. До початку повномасштабного вторгнення товарообіг металургійної продукції між Україною та ЄС перевищував 8,1 млрд євро, при цьому експорт з України формував понад 90% цього показника, сягаючи 7,6 млрд євро у 2021 році [1, с. 9]. Проте сьогодні галузь стикається з проблемами доступу до експортних ринків, руйнуванням виробничих потужностей та зміною глобальних трендів у металургійній промисловості, особливо у Маріуполі, де були зосереджені ключові підприємства, що виробляли унікальну продукцію – великі фасонні профілі, магістральні залізничні рейки, товстий плоский прокат для зварних конструкцій.

На цьому етапі актуальним є визначення стратегічних шляхів відновлення експортного потенціалу галузі, її адаптації до європейського ринку та участі в післявоєнній відбудові України. Метою дослідження є аналіз сучасного стану галузі, виявлення основних викликів, обґрунтування короткострокових дій та перспектив відновлення до або вище довоєнного рівня експорту.

Ключові проблеми галузі на сучасному етапі включають:

- масштабне руйнування виробничих потужностей, адже унаслідок бойових дій Україна втратила значну частину металургійної інфраструктури, зокрема великі заводи в Маріуполі — «Азовсталь» та ММК ім. Ілліча. Це призвело до скорочення виробництва сталі, втрати унікальних технологічних можливостей та порушення логістичних ланцюгів [2, с. 38]; [3].
- порушення логістичних маршрутів, зокрема, такі чинники як закриття портів у Чорному морі, блокада судноплавства та обмеженість сухопутної логістики ускладнюють експорт металургійної продукції. Також, існують обмеження на перевезення залізницею через європейські вузли та проблеми з перепусткою вантажів [2, с. 39]; [4].
- зростання енергетичних витрат та енергетична нестабільність: перебої з електропостачанням, обстріли енергетичної інфраструктури та загальне зростання цін на енергоносії в умовах війни значно збільшують собівартість виробництва металу та знижують конкурентоспроможність українських компаній.
- відсутність довгострокових гарантій доступу до ринків ЄС, адже зараз українська продукція звільнена від мит і квот, але ці рішення приймаються на короткий термін (рік), що ускладнює стратегічне планування експорту.

- залежність від обмежених торговельних ініціатив, наприклад, “зернова угода” частково поліпшила логістику, але її дія обмежена в часі та не охоплює повністю експорт металургії, що робить галузь вразливою до політичних змін і зовнішнього тиску [5].
- нерівні умови конкуренції на міжнародних ринках: попри санкційний режим, на європейський ринок усе ще надходить сталева продукція з використанням російської сировини, що ставить українських виробників у менш вигідне становище.
- скорочення обсягів виробництва і експорту, тому що навіть попри незначне зростання експорту чавуну в окремі періоди (грудень 2022 р. — на 24,4%; лютий 2023 р. — на 31%) [6], загальний рівень виробництва й експорту залишається набагато нижчим за довоєнні показники.

Відновлення і розвиток експортного потенціалу української металургії потребує комплексного підходу, спрямованого на подолання наявних обмежень та максимальне використання конкурентних переваг галузі – цінної сировинної бази, кваліфікованого персоналу та унікальних виробничих можливостей. Попри значні виклики, металургійний сектор України зберігає потенціал для відновлення та подальшого розвитку в умовах глобальної конкуренції та нових вимог сталого розвитку.

Для покращення ситуації в металургійній галузі України в короткостроковій перспективі на даний момент необхідно:

1. Забезпечити стабільний і прогнозований доступ до ринків ЄС

Інтеграція до європейського ринку є одночасно можливістю та викликом для українських металургів. З одного боку, ЄС є другим найбільшим сталевим ринком у світі та найбільшим імпортером, але з іншого – європейська металургія стикається з власними проблемами: глобальним перевиробництвом, надлишком виробничих потужностей та скороченням попиту.

Важливо забезпечити продовження режиму торговельних преференцій з боку Європейського Союзу на термін не менше 3–5 років. Наразі пільги діють обмежений час, що створює невизначеність для виробників, стримує інвестиції та ускладнює планування експортної діяльності. Така нестабільність перешкоджає не лише експорту, а й укладенню довгострокових контрактів із європейськими партнерами.

2. Врегулювати питання СВАМ для українських виробників

Вже з 2026 року в ЄС почне діяти механізм коригування вуглецевих викидів на кордоні (СВАМ). Українські металургійні підприємства поки що не мають достатніх можливостей для оперативного переходу до низьковуглецевого виробництва. Без спеціальних умов або перехідного періоду це може суттєво знизити конкурентоспроможність українського експорту. Необхідно ініціювати відтермінування дії СВАМ для України або включення механізмів компенсації, орієнтованих на післявоєнне відновлення.

Водночас, потреби відбудови України формують значний внутрішній попит на металургійну продукцію. Показник середнього використання сталі на душу населення в Україні (116 кг) залишається значно нижчим порівняно з країнами ЄС (348 кг) та середньосвітовим показником (понад 200 кг), що свідчить про значний потенціал зростання внутрішнього ринку. [7, с. 84].

3. Розширити логістичні маршрути і покращити інфраструктуру експорту

У зв’язку з блокуванням морських портів та обмеженнями залізничної інфраструктури, експорт металургійної продукції зазнає значних труднощів. Зниження пропускну здатності традиційних маршрутів спричиняє додаткові витрати та затримки [2, с. 39]. Терміновими заходами мають стати:

- модернізація прикордонних залізничних переходів
- розвиток дунайських портів;

- координація дій з країнами ЄС щодо пріоритетного транзиту українського металу [2, с. 40].

4. Надати державну і міжнародну підтримку виробникам

У короткостроковому періоді необхідне застосування податкових пільг, спрощення регуляцій та запровадження кредитних інструментів для експортно орієнтованих компаній. Одночасно варто розширити доступ до фондів міжнародної допомоги на умовах швидкого фінансування модернізаційних проєктів.

Скоординована інтеграція української металургії до європейського ринку відповідає інтересам обох сторін. Україна отримує доступ до стабільного експортного ринку та можливість інтеграції до європейських ланцюгів постачання, а ЄС – надійну ресурсну базу та потенціал для підвищення конкурентоспроможності європейських виробників в умовах глобальної конкуренції. Перспективними напрямками для посилення експортного потенціалу української металургії є інтеграція до європейських ланцюжків доданої вартості, створення обробних кластерів за прикладом країн Центральної та Східної Європи, модернізація виробництва для відповідності екологічним стандартам ЄС, а також розвиток виробництва продукції з високою доданою вартістю.

Таким чином, вихід на довоєнний рівень експорту не лише можливий, а й може бути перевищений, якщо стратегія відновлення базуватиметься на модернізації, кооперації з ЄС та адаптації до нових екологічних викликів. Це забезпечить галузі сталу конкурентоспроможність у довгостроковій перспективі. Реалізація потенціалу залежить від координації зусиль бізнесу та держави у створенні сприятливих умов для залучення інвестицій, технологічної модернізації та інтеграції до глобальних ланцюгів створення вартості.

Список використаних джерел

1. Сірик О. Можливості та виклики євроінтеграції для металургійного сектору України. *Міжнародна економічна політика*. 2024. №41. С. 151-165. URL: http://iepjournals.com/journals/41/2024_41_10_Siryk.pdf DOI <https://10.33111/iep.2024.41.10>
2. Венгер В. В., Романовська Н. І., Чижевська М. Б. Тенденції та вектори розвитку металургійної галузі України // *Агросвіт*. – 2022. – № 4. – С. 37–42.
3. Бабенко М. Не лише “Азовсталь”. Скільки металургійних заводів втратила Україна під час війни [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://focus.ua>
4. Агапова В. Що лишилось від української металургії [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.epravda.com.ua/publications/2023/03/29/698540/>
5. Григоренко Ю. Що в рамках “зернової” угоди отримають українські металурги [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://gmk.center.ua/posts/shho-v-ramkah-zernovoi-ugodi-otrimajut-ukrainski-metalurgi/>
6. Міністерство економіки України. Україна в грудні 2022 року збільшила експорт чавуну на 24,4 % [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://dzi.gov.ua> (дата звернення: 10.05.2025).
7. World Steel Association. Steel Statistical Yearbook 2024. – Brussels: World Steel Association, 2024. – 160 p.

Трансформація аграрного експорту України в кризових умовах

Аграрний сектор традиційно виступає однією з ключових галузей економіки в Україні, формуючи вагомую частку експортного потенціалу держави. До 2022 року аграрний експорт забезпечував близько 40% усіх експортних надходжень країни, що підтверджувало її статус глобального аграрного гравця, зокрема як одного з провідних експортерів зернових, олійних культур та продуктів їх переробки [1]. Але після вторгнення РФ в Україну, масштабних руйнувань логістичної інфраструктури, втрати значної частини сільськогосподарських земель та блокади портів аграрна галузь зазнала глибоких трансформацій, спричинених як внутрішніми, так і зовнішніми чинниками. У даному контексті аналіз трансформацій українського аграрного експорту набуває особливої актуальності як з погляду економічної безпеки, так і з точки зору адаптації на зовнішніх ринках в кризових умовах. Мета роботи – дослідження основних змін в сільськогосподарському експорті України у воєнний час, аналіз сучасних викликів та визначення потенційних інноваційних підходів до підтримки і розвитку експортного потенціалу аграрного сектору.

До початку повномасштабної війни за обсягами експорту Україна входила до п'ятірки найбільших зернових експортерів у світі. Україна забезпечувала близько 10% світового експорту пшениці, 15% кукурудзи і понад 50% соняшникової олії [2]. Але у 2022 році ці показники суттєво скоротилися через блокаду чорноморських портів, що були головними каналами для вивезення продукції. Блокада призвела до тимчасового паралічу агроекспорту, який згодом частково було відновлено підписанням "зернової ініціативи" за посередництва ООН і Туреччини. Проте навіть у цих умовах, за даними Міністерства аграрної політики та продовольства України, у 2022–2023 році Україна експортувала близько 48 млн тон зернових і зернобобових культур. Це стало можливим завдяки значному розширенню альтернативних логістичних маршрутів через Дунайські порти та сухопутні шляхи через західні кордони [3, с 24-26].

В умовах війни структура українського аграрного експорту також помітно змінилася. Через порушення традиційних логістичних маршрутів, блокування морських портів та зростання ціни на транспортування, експортери вимушені були пристосуватися до нових реалій. Як наслідок, це призвело до зниження обсягів експорту деяких традиційних продуктів, у тому числі й соняшникової олії, яка потребує значних обсягів перевезення. У той же час спостерігається збільшення експорту переробленої продукції, а саме соняшникового шроту, білкових концентратів та інших побічної переробної продукції. Така тенденція свідчить про поступову переорієнтацію на експорт продуктів з більшою доданою вартістю, яка потенційно зменшує сировинну залежність України і водночас підвищує її конкурентоспроможність на глобальних ринках у довгостроковій перспективі.

Попри складні обставини воєнного стану, аграрний сектор України у 2023 році продемонстрував значну стійкість. За оцінками аналітиків Національного інституту стратегічних досліджень [2], посівна кампанія була реалізована на площах, що становили майже 80% до рівня повномасштабного вторгнення. Це свідчить про адаптаційні можливості вітчизняних аграріїв та ефективну мобілізацію ресурсів навіть в умовах воєнного стану.

У той же час, галузь продовжує стикатися з рядом системних викликів. По-перше, суттєво зросла собівартість агровиробництва через збільшення вартості на паливе, мінеральні добрива, насіння та засоби захисту рослин. По-друге, аграрії мають обмежений доступ до фінансування,

а механізми страхування врожаю залишаються недостатньо розвиненими або взагалі недоступними в умовах війни. По-третє, серйозною проблемою залишається логістика: через постійні атаки російських військ частково або повністю виводяться з ладу ключові об'єкти портової інфраструктури в Одесі, Миколаєві та Ізмаїлі. Внаслідок цього значно ускладнюються експортні операції та знижується прибутковість сільськогосподарського експорту. [2; 4]

Окрім вищезазначених логістичних та фінансових труднощів для аграрного сектора України в умовах повномасштабної війни, одним із ключових викликів стало посилення конкуренції на глобальному ринку. Тимчасове скорочення обсягів експорту з України створило вільні ніші, які дуже швидко заповнили інші крупні аграрні експортери, а саме США, Бразилія та Аргентина. Ці країни, завдяки налагодженій інфраструктурі та стабільним торговельним зв'язкам, змогли наростити постачання зернових та олійних культур, частково витіснивши Україну з ринків Північної Африки, Близького Сходу та Південної Азії. У відповідь на це Україна активізувала зусилля з переорієнтацією на європейські ринки, однак зіткнулася з новими викликами — зокрема жорсткими санітарними, фіто-санітарними та екологічними вимогами Європейського Союзу, а також обмеженнями, пов'язаними з тарифними квотами. Уся ця ситуація ускладнила повноцінну інтеграцію українських постачальників до внутрішнього європейського ринку, особливо у сегменті сировинної аграрної продукції [5 с 123-124].

У відповідь на численні виклики, які постали перед українським аграрним експортом в умовах повномасштабної війни, як урядом, так і бізнесом було ініційовано низку інноваційних адаптаційних рішень. Одним із ключових напрямів стала переорієнтація логістичних маршрутів. Зокрема, активізувався розвиток інфраструктури Дунайських портів, таких як Рені, Ізмаїл та Усть-Дунайськ. Їх вантажообіг у 2023 році суттєво зріс, що дозволило частково компенсувати втрати від обмеженого доступу до великих морських портів Чорного моря [2]. Також спостерігається зростання обсягів автомобільних і залізничних перевезень, зокрема у напрямку кордону з Польщею та Румунією. Там створюються спеціалізовані логістичні хаби, так звані “зернові хаби”, які слугують точками накопичення та перевалки продукції. Окрім цього, для підвищення ефективності торгівлі було впроваджено цифрову платформу e-Export, що сприяє прискоренню митного оформлення та підвищенню прозорості процедур. Поряд із цим, українські експортери поступово освоюють нові ринки збуту — зокрема у країнах Субсахарської Африки та Південно-Східної Азії — що дозволяє зменшити залежність від окремих регіонів і посилити географічну диверсифікацію. Це створює основу для більш сталої та гнучкої моделі аграрного експорту у майбутньому [6].

Особливої уваги в умовах геоекономічної нестабільності потребують саме малі та середні аграрні виробники, адже вони найменш захищені від фінансових ризиків і зовнішніх шоків. Такі підприємства часто не мають доступу до кредитування, не можуть забезпечити страхування врожаю або налагодити стабільні логістичні канали самостійно. Тому критично важливо забезпечити їм доступну фінансову підтримку — через державні програми компенсацій, гранти, пільгове кредитування. Крім того, потрібна підтримка у вигляді консультацій, освітніх програм щодо експортної діяльності, сертифікації продукції та адаптації до вимог міжнародних ринків. Значну роль у зміцненні позицій таких виробників може відіграти розвиток аграрної кооперації — об'єднання у виробничі та збутові кооперативи дозволяє підвищити ефективність, знизити витрати та вийти на нові ринки з конкурентнішими позиціями [6].

У висновку можна зазначити, що трансформація українського аграрного експорту в кризових умовах є складним, багатовекторним процесом, що включає як адаптацію до нових логістичних і фінансових реалій, так і поступовий перехід до більш глибокої переробки та інноваційних моделей експортної діяльності. Хоча поточна ситуація залишається вкрай напруженою, наявні позитивні зрушення — зокрема в диверсифікації каналів експорту, цифровізації процесів та змінах у товарній структурі — свідчать про здатність сектору до відновлення та стійкого розвитку. У довгостроковій перспективі, за умови продовження

реформ, інфраструктурного відновлення та розширення доступу до ринків, Україна має потенціал зберегти та посилити свою роль на глобальному аграрному ринку.

Список використаних джерел

1. Сільське господарство України: сучасний стан і перспективи розвитку [Електронний ресурс] // Бібліотека Дніпропетровського державного аграрно-економічного університету. – Режим доступу: https://www.lib.dp.ua/student_notes_selo_referat1.html (дата звернення: 08.05.2025).
2. Аграрний сектор України у 2023 році: складові стійкості, проблеми та пріоритети політики [Електронний ресурс] // Національний інститут стратегічних досліджень. – 2023. – Режим доступу: <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/ekonomika/ahramnyy-sektor-ukrayiny-u-2023-rotsi-skladovi-stiykosti-problemy-ta> (дата звернення: 10.05.2025)
3. Нечипорук А., Котова М., Кочубей Д. Експорт України в умовах воєнного стану [Електронний ресурс] // ResearchGate. – 2023. – Режим доступу: https://www.researchgate.net/publication/375094939_Eksport_Ukraini_v_umovah_voennogo_stanu/fulltext/6540f1a03cc79d48c5bdb329/Eksport-Ukraini-v-umovah-voennogo-stanu.pdf (дата звернення: 13.05.2025).
4. Слухання у Комітеті Верховної Ради України з питань аграрної та земельної політики на тему: «Стан та перспективи експорту агропродовольчої продукції України в умовах війни» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://komagropolit.rada.gov.ua/documents/sluhannja/74841.html> (дата звернення: 13.05.2025).
5. Бондаренко С., Нікішина О., Зеркіна О., Шапошников В. Трансформація аграрного експорту України в умовах російської військової агресії. [Електронний ресурс] // Semantic Scholar.org. – Режим доступу: <https://pdfs.semanticscholar.org/6281/ff10928c7703cdf62a132b366cf4880f173b.pdf> (дата звернення: 15.05.2025).
6. Негрей М. В., Тараненко А. А., Костенко І. С. Аграрний сектор України в умовах війни: проблеми та перспективи. [Електронний ресурс] / ЕКОНОМІКА ТА СУСПІЛЬСТВО Випуск # 40 / 2022. – Режим доступу: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/download/1474/1420/> (дата звернення: 15.05.2025).

Озірський О.О.

“Міжнародний Бізнес” 3 курс

Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана

Науковий керівник — к.е.н., доцент, доцент кафедри міжнародної торгівлі та маркетингу Гордєєва Т.Ф.

Вплив міжнародних санкцій на торговельно-економічні відносини країн

Міжнародні санкції є одним із ключових інструментів сучасної геополітики, спрямованих на вплив на поведінку держав, організацій або окремих осіб шляхом обмеження їх доступу до економічних, фінансових чи політичних ресурсів. У контексті глобалізації, коли економіки країн тісно пов'язані через торгівлю, інвестиції та ланцюги постачання, санкції мають значний вплив на торговельно-економічні відносини, що зумовлює актуальність їх дослідження.

Зростання кількості санкційних режимів, зокрема у відповідь на порушення міжнародного права чи агресивні дії держав, підкреслює необхідність аналізу їх економічних наслідків, ефективності та можливих побічних ефектів. Особливо важливим є вивчення того,

як санкції впливають на глобальні економічні процеси, включаючи торгівлю, інвестиції, технологічний розвиток та регіональну економічну інтеграцію. Завданням цього дослідження є комплексний аналіз впливу міжнародних санкцій на торгівельно-економічні відносини країн у коротко- та довгостроковій перспективі, а також визначення стратегій, які країни можуть застосовувати для адаптації до санкційного тиску.

Міжнародні санкції мають багатогранний вплив на торгівельно-економічні відносини, створюючи як прямі, так і опосередковані ефекти.

Одним із основних наслідків санкцій є скорочення обсягів двосторонньої торгівлі між країнами-ініціаторами санкцій та країнами-об'єктами. Згідно з даними Світового банку, країни, що перебувають під санкціями, втрачають від 10% до 30% обсягів експорту протягом перших трьох років після запровадження обмежень [1, с. 45-47]. Наприклад, санкції проти Ірану, запроваджені у 2010-х роках, спричинили скорочення експорту нафти на 50%, що призвело до значного дефіциту торговельного балансу та зростання інфляції в країні [2, с. 112-115]. Аналогічно, санкції проти росії після 2014 року призвели до зменшення експорту енергоносіїв до країн Європейського Союзу, що змусило Росію переорієнтувати торгівлю на країни Азії, зокрема Китай та Індію. Це свідчить про те, що санкції не лише обмежують торгівлю, але й сприяють переорієнтації торговельних потоків, що може мати довгострокові наслідки для глобальних ринків.

Окрім торгівлі, санкції суттєво впливають на інвестиційні потоки. За даними Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР), країни, що перебувають під санкціями, втрачають від 15% до 20% прямих іноземних інвестицій через зростання політичних та економічних ризиків для інвесторів [3, с. 89-92]. Наприклад, після запровадження санкцій проти росії у 2014 році, обсяг іноземних інвестицій у країну скоротився на 40% протягом двох років, що негативно позначилося на модернізації економіки [4, с. 23-25]. Подібна ситуація спостерігалася в Північній Кореї, де санкції ООН призвели до майже повної ізоляції країни від міжнародних фінансових ринків [5, с. 56]. Водночас країни-ініціатори санкцій також зазнають економічних втрат. Дослідження Хафбауера та Оегга показує, що країни, які запроваджують санкції, можуть втрачати до 1% ВВП через скорочення торговельних можливостей та зростання витрат на альтернативні джерела імпорту [6, с. 67-70]. Це свідчить про те, що санкції є інструментом подвійної дії, який завдає економічного впливу як на ініціаторів, так і на об'єкти цих заходів.

Санкції також впливають на технологічний розвиток країн-об'єктів. Економічні санкції, що зберігаються упродовж тривалого часу, обмежують доступ держав до технологічних ресурсів, необхідних для підтримки інновацій, що негативно впливає на їхню глобальну конкурентоздатність [7, с. 56-59]. Наприклад, санкції проти Китаю у сфері високих технологій, запроваджені США у 2019 році, обмежили доступ китайських компаній до мікрочипів та програмного забезпечення, що змусило країну інвестувати значні кошти у розвиток власної технологічної бази [8, с. 134-137]. Водночас такі обмеження стимулюють країни до пошуку альтернативних шляхів розвитку. Іран, наприклад, після багаторічних санкцій розвинув власну фармацевтичну промисловість та почав виробляти обладнання для енергетичного сектору, що раніше імпортувалося [9, с. 78-80].

Суттєвого впливу санкцій зазнає регіональна економічна інтеграція. Наприклад, країни, що перебувають під санкціями, часто шукають нових партнерів серед держав, які не підтримують санкційні режими. Китай став ключовим торговельним партнером для таких країн, як Іран, Венесуела та росія, що сприяє посиленню економічного впливу КНР у цих регіонах [10, с. 145-148]. Це призводить до формування нових економічних блоків, які можуть конкурувати із західними ринками. Водночас санкції можуть ускладнювати інтеграцію країн

у глобальні ланцюги постачання, що особливо відчутно в умовах сучасних економічних криз, таких як порушення логістики під час пандемії COVID-19 [11, с. 34].

Дослідження показують, що країни-об'єкти санкцій застосовують різні стратегії для пом'якшення їх впливу. Наприклад, росія після 2014 року запровадила політику імпортозаміщення, що дозволило частково компенсувати втрати від санкцій у сільськогосподарському секторі. Іран, своєю чергою, диверсифікував економіку, зменшивши залежність від нафтових доходів шляхом розвитку неенергетичних секторів [12, с. 90]. Однак такі стратегії потребують значних ресурсів і не завжди є ефективними в короткостроковій перспективі, що призводить до економічних труднощів для населення.

Отже, міжнародні санкції мають значний вплив на торгівельно-економічні відносини, спричиняючи скорочення торгівлі, інвестицій та доступу до технологій. Вони також впливають на країни-ініціатори, створюючи економічні втрати та змінюючи глобальні торговельні потоки. Водночас санкції заохочують країни-об'єкти до адаптації через диверсифікацію економіки, пошук нових партнерів та розвиток внутрішнього виробництва. Подальші дослідження мають зосередитися на аналізі довгострокових наслідків санкцій та розробці стратегій, які дозволять країнам ефективніше адаптуватися до нових економічних реалій.

Список використаних джерел

1. World Bank. Economic Effects of Sanctions: Global Trade and Investment Patterns. Washington, 2020. с. 45-47
2. Katzman K. Iran Sanctions: Economic and Trade Impacts. Congressional Research Service, 2019. с. 112-115
3. OECD. Investment Under Sanctions: Risks and Opportunities. Paris, 2022. с. 89-92
4. Connolly R. Russia's Response to Sanctions: Economic and Political Implications. Journal of Eurasian Studies, 2018. № 1. с. 23-25
5. Haggard S., Noland M. North Korea's Economy Under Sanctions. Asian Economic Policy Review, 2017. № 2. с. 56
6. Hufbauer G. C., Oegg B. Economic Sanctions Reconsidered. Peterson Institute for International Economics, 2021. с. 67-70
7. Pek J. Technological Isolation and Economic Development. Global Economy Journal, 2020. № 3. с. 56-59
8. Li M. China's Role in Sanctioned Economies. Journal of International Relations, 2023. № 4. с. 134-137
9. Amuzegar J. Iran's Economy Under Sanctions: Adaptation and Resilience. Middle East Policy, 2018. № 1. с. 78-80
10. Zhang Y. China and Sanctioned States: New Economic Alliances. Asia-Pacific Review, 2022. № 3. с. 145-148
11. IMF. Global Supply Chains and Sanctions: Economic Impacts. Washington, 2021. с. 34
12. Torbat A. Iran's Economic Diversification Under Sanctions. Journal of Middle Eastern Studies, 2020. № 2. с. 90

Трансформація міжнародних стратегій позиціонування дитячих брендів у контексті глобальних викликів: інноваційний досвід Nestlé

У сучасному глобалізованому середовищі транснаціональні компанії, зокрема Nestlé, стикаються з необхідністю адаптації своїх маркетингових стратегій відповідно до змін споживчих цінностей, регуляторних обмежень і суспільного тиску. Особливого значення набуває сегмент продукції для дітей, що вимагає чутливого та відповідального підходу до позиціонування брендів у різних країнах світу.

Динамічний розвиток міжнародного ринку дитячих товарів зумовлює потребу транснаціональних компаній, зокрема Nestlé, у постійному вдосконаленні підходів до просування своїх брендів. Особливої уваги потребує сегмент продукції для дітей, який поєднує високі комерційні інтереси з чутливістю до соціальної відповідальності, культурних особливостей і регуляторних обмежень у різних країнах.

Портфель дитячих брендів Nestlé охоплює широкий спектр товарів — від молочних сумішей і дитячого харчування до продуктів для дітей старшого віку. Серед найбільш відомих брендів — Nestlé NAN, Nestlé Nido, Gerber, Cerelac, Nestlé Junior тощо. Вони охоплюють різні регіони світу й адаптуються до локальних ринків. У стратегічному контексті дитячі бренди є ключовими для компанії, оскільки формують ранню лояльність до бренду та зміцнюють довіру батьків до продукції Nestlé [3].

Традиційно позиціонування дитячих брендів Nestlé базувалося на ідеях турботи, якості, безпеки та підтримки здорового розвитку дитини. Основна увага приділялась функціональним перевагам продукції та створенню емоційного зв'язку з материнською аудиторією. У різних країнах компанія використовувала схожі візуальні та комунікаційні шаблони, акцентуючи на експертності, науковому підході та довірі [3]. Проте з розвитком цифрових технологій, поширенням інформації в соціальних мережах і зростанням обізнаності споживачів, Nestlé змушена була переглядати свої рекламні та позиціонувальні стратегії. Сучасна реклама дитячих товарів стала більш обережною, із фокусом на прозорість, етичність і соціальну відповідальність. У багатьох країнах компанія зменшила безпосереднє звернення до дітей у рекламі, натомість сконцентрувалася на інформуванні та залученні батьків. Змінився й тон комунікації — від емоційної до більш раціональної та просвітницької [4].

Яскравим прикладом стратегічної трансформації є придбання компанією Nestlé американського бренду дитячого харчування Gerber у 2007 році. Це придбання дозволило Nestlé вийти на новий рівень присутності на ринку США та підсилити свій портфель у преміальному сегменті. Інтеграція Gerber супроводжувалася збереженням національної ідентичності бренду, що дозволило уникнути репутаційних втрат і водночас впровадити глобальні стандарти якості Nestlé. При цьому комунікаційна стратегія Gerber залишилась локалізованою, що демонструє гнучкість Nestlé у поєднанні глобального підходу з локальними особливостями [5].

У контексті сучасних тенденцій компанія Nestlé активно впроваджує принципи сталого розвитку в позиціонуванні своїх брендів. Це включає використання екологічної упаковки, прозоре інформування про склад продукції, підтримку локальних громад і програм здорового харчування для дітей. Важливу роль відіграє цифровізація: компанія використовує онлайн-

платформи, мобільні додатки, віртуальні поради експертів і персоналізовані рекомендації для батьків [1; 2]. Водночас Nestlé стикається з низкою викликів на глобальному рівні. Компанію неодноразово критикували за агресивний маркетинг сумішей у країнах, що розвиваються, за емоційні маніпуляції в рекламі та вплив на харчові звички дітей. В умовах зростання уваги до етичності просування дитячої продукції, компанії доводиться знаходити баланс між прибутковістю та репутаційною відповідальністю. Посилення регуляторного контролю в багатьох країнах, обмеження реклами до дітей, а також вимоги прозорості ще більше ускладнюють процес розробки міжнародних маркетингових стратегій [4, 5].

Також, одним із напрямів трансформації є посилення персоналізації продуктів та комунікації. Nestlé дедалі активніше використовує аналітику даних, щоб пропонувати батькам продукти, адаптовані до віку дитини, її харчових потреб, регіональних звичок та навіть стану здоров'я. Наприклад, мобільні додатки Nestlé Baby & Me чи сайти, на яких батьки можуть пройти тестування й отримати персоналізовані рекомендації, стали інструментами не просто реклами, а побудови довгострокової довіри до бренду [1]. Водночас споживачі очікують від компаній відкритості та відповідального ставлення до здоров'я дітей, особливо у питаннях складу продукції. Nestlé поступово зменшує вміст цукру, солі та штучних добавок у дитячому харчуванні, пропонуючи альтернативи з натуральними інгредієнтами [2]. Також компанія активно просуває концепцію «First 1000 Days», яка підкреслює важливість правильного харчування в перші роки життя дитини — не лише як маркетинговий підхід, а як освітню кампанію для батьків [3].

Суттєвим фактором змін є також розвиток ESG-стратегій (екологія, соціальна відповідальність, корпоративне управління). Nestlé позиціонує себе як відповідального виробника, що дотримується стандартів етичного маркетингу, підтримує сталий розвиток та інвестує в соціальні ініціативи. У країнах Азії, Африки та Латинської Америки компанія реалізує програми з підтримки грудного вигодовування, водночас чітко розділяючи просування молочних сумішей як альтернативи лише за необхідності [4].

Комунікація з батьками стала також більш візуальною, емоційно нейтральною та орієнтованою на поінформованість. Nestlé уникає використання мультяшних героїв, яскравих кольорів та інших прийомів, які можуть прямо впливати на вибір дітей, а натомість зосереджується на аргументах безпеки, харчової цінності та експертних порад [5]. Разом із тим, компанія опиняється у фокусі критики громадських організацій, які звинувачують Nestlé у використанні подвійних стандартів у просуванні продукції на розвинених і ринках, що розвиваються. Зокрема, піддається сумніву практика маркетингу у країнах з низьким рівнем обізнаності щодо важливості грудного вигодовування, де батьки можуть несвідомо сприймати замінники як перевагу. Це змушує компанію змінювати політику, запроваджуючи внутрішні етичні кодекси, обмеження в просуванні та прозорі звіти щодо дотримання норм.

Ще одним важливим вектором стає інклюзивність і культурна чутливість. Nestlé активно адаптує візуальні образи, склад і меседжі до національного контексту. Наприклад, у мусульманських країнах акцент робиться на халяль-продуктах, в Азії — на адаптації до місцевої кухні, а в Європі — на екологічності, локальних фермерських інгредієнтах та слідуванні стандартам органічного виробництва. Це дозволяє зберігати довіру локального споживача, не втрачаючи при цьому глобальну цілісність бренду.

Загалом трансформація стратегій позиціонування дитячих брендів Nestlé є реакцією на три ключові виклики сучасності ,а саме: зміни поведінки споживачів (вимоги до прозорості, натуральності, безпеки); етичні та регуляторні обмеження (особливо щодо маркетингу для дітей); цифровізація комунікацій (інтерактивність, омніканальність, нові формати залучення батьків).

Таким чином, досвід Nestlé свідчить про необхідність гнучкої, етичної та інноваційної адаптації стратегії позиціонування брендів у дитячому сегменті. Компанія демонструє здатність до трансформації у відповідь на глобальні виклики, що є запорукою її стабільного розвитку та збереження довіри споживачів у довгостроковій перспективі. Інноваційний досвід Nestlé показує приклад того, як транснаціональні компанії можуть перебудовувати свої міжнародні стратегії, зберігаючи комерційну ефективність, але водночас враховуючи соціальні та етичні вимоги. У дитячому сегменті особливо важливо не лише просувати бренд, а й формувати довіру до нього — через інформування, діалог із батьками, відкритість і реальну турботу про здоров'я та добробут дітей. Ці аспекти стають визначальними у конкурентній боротьбі на глобальному ринку дитячого харчування.

Список використаних джерел

1. Nestlé S.A. Nestlé in society: Creating Shared Value and Sustainability Report 2023. URL: <https://www.nestle.com/csv>
2. Nestlé. Annual Report 2023. URL: <https://www.nestle.com/investors/annualreport>
3. Nestlé. Nestlé Baby & Me – Personalized Nutrition Platform. URL: <https://www.nestlebabyandme.com/>
4. World Health Organization (WHO). Guidance on Ending the Inappropriate Promotion of Foods for Infants and Young Children. 2017. URL: <https://www.who.int/publications/i/item/9789241513470>
5. Gerber – офіційний сайт бренду. URL: <https://www.gerber.com/>

Рогожкін О.С.

«Міжнародна торгівля та маркетинг», 5 курс

Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана

Науковий керівник – к.е.н., доцент, доцент кафедри міжнародної торгівлі і маркетингу

Іринчина І.Б.

Адаптація світової практики електронного митного контролю

У сучасному глобалізованому середовищі електронний митний контроль відіграє ключову роль у забезпеченні економічної безпеки держави, зменшенні адміністративного навантаження на бізнес і забезпеченні ефективного контролю за зовнішньоекономічною діяльністю. Зокрема, у світлі зростання обсягів міжнародної торгівлі, активізації електронної комерції та поширення ризиків, пов'язаних із незаконними транзакціями, включаючи контрафакт, потреба в ефективній та прозорій митній системі є надзвичайно високою.

Метою дослідження є аналіз передових міжнародних практик електронного митного контролю та визначення шляхів їх адаптації до українських реалій. Особлива увага приділяється ролі електронного митного контролю як інструменту запобігання контрафактним операціям, що набули системного характеру в багатьох країнах, включаючи Україну.

Зарубіжний досвід демонструє ефективність інтегрованих цифрових інструментів у процесі митного контролю. У країнах Європейського Союзу, США, Канаді та Японії застосовуються системи електронного декларування, попереднього обміну інформацією, автоматизованого аналізу ризиків (RMS – Risk Management System), а також електронні бази даних щодо походження, автентичності та класифікації товарів.

Так, у ЄС використовується система ICS2 (Import Control System 2), що забезпечує обов'язкове попереднє повідомлення про товари ще до їх прибуття в митну зону. Це дозволяє виявляти підозрілі поставки ще до перетину кордону. Подібні системи дозволяють не лише пришвидшити логістичні процеси, а й значно знизити ризики потрапляння контрафактної продукції на ринок.

Використання електронного митного контролю як засобу боротьби з контрафактом передбачає:

- автоматичну перевірку сертифікатів відповідності;
- співставлення даних митної декларації з глобальними базами щодо прав інтелектуальної власності;
- запровадження блокчейн-технологій для відстеження ланцюгів постачання;
- взаємодію з базами даних Всесвітньої митної організації (WCO IPM – Interface Public Members).

В Україні вже діє система «Єдине вікно», яка забезпечує електронну взаємодію між митними органами та іншими держслужбами. Проте її функціонал ще обмежений у порівнянні з європейськими аналогами. Крім того, актуальним залишається питання прозорості процедур, надійності програмного забезпечення та недостатнього рівня автоматизації ризиків.

Для ефективної боротьби з контрафактом необхідне:

- посилення контролю за товарами високого ризику (текстиль, косметика, електроніка);
- запровадження спільних міжнародних ініціатив щодо обміну інформацією між митними службами;
- верифікація сертифікатів походження та реєстрації торгових марок в режимі реального часу.

Електронний митний контроль — це не лише інструмент цифровізації митних процедур, але й потужний механізм забезпечення економічної безпеки, прозорості, а також протидії контрафакту. Адаптація передового міжнародного досвіду в цій сфері дозволить Україні:

- покращити імідж як надійного торгового партнера;
- зменшити втрати бюджету від тіньової торгівлі;
- забезпечити якість і безпеку продукції на внутрішньому ринку.

Ключовим завданням є модернізація існуючих систем, впровадження електронного аналізу ризиків, активізація міжнародного співробітництва та цифрова трансформація митної служби в цілому.

Список використаних джерел

1. *Neo Chung-Kit Yiu. Toward Blockchain-Enabled Supply Chain Anti-Counterfeiting and Traceability / Neo Chung-Kit Yiu – 2021. – Режим доступу до ресурсу: <https://arxiv.org/abs/2102.00459>.*
2. *Nafisa Anjum, Pramit Dutta. Identifying Counterfeit Products using Blockchain Technology in Supply Chain System / Nafisa Anjum, Pramit Dutta – 2022. – Режим доступу до ресурсу: <https://arxiv.org/abs/2206.08565>.*
3. *Смченко І. В., Закусілов А. П. Методи і технічні засоби митного контролю – Київ, 2007. – 27 с.*
4. *Іщук Ю. А., Шемчук А. В. Упровадження електронної системи митного оформлення в Україні: переваги та недоліки. Бізнес Інформ. 2024. №11. С. 18–25.*

Глокалізаційна стратегія збереження конкурентних переваг Nestle в умовах глобальної нестабільності

У сучасному глобалізованому світі бізнес-середовище зазнає постійних змін, які зумовлені економічною, політичною, екологічною та технологічною нестабільністю. Компанії, що діють на міжнародному рівні, змушені шукати нові стратегії для збереження конкурентоспроможності. Однією з найбільш ефективних у таких умовах є глокалізаційна стратегія, яка поєднує глобальну присутність із локальною адаптацією. Яскравим прикладом її впровадження є діяльність швейцарської корпорації Nestle.

Метою цього дослідження є аналіз глокалізаційного підходу Nestle як способу зміцнення конкурентних переваг в умовах глобальної нестабільності. Під глокалізацією розуміють адаптацію глобальної стратегії до локальних особливостей кожного конкретного ринку [1, с. 18]. Глокалізація базується на ідеї, що глобальні компанії можуть досягати успіху, поєднуючи переваги масштабної діяльності з урахуванням локальних особливостей. Стимули до використання глокалізаційного підходу включають потребу у задоволенні різноманітних смаків споживачів, дотримання національного законодавства, зміцнення лояльності клієнтів, уникнення культурних конфліктів і покращення репутації компанії що дозволяє глобальним брендам, зокрема Nestle , діяти більш ефективно в регіональному контексті. Для Nestle це означає, що хоча компанія має єдині стандарти якості, бренд-стратегії та корпоративну культуру, її діяльність орієнтована на специфіку окремих країн.

Глобальні виклики, такі як пандемія COVID-19, війна в Україні, енергетична криза та зміна клімату, змусили Nestle адаптуватися до змінного середовища. Компанія продовжує працювати в понад 180 країнах світу, забезпечуючи не лише прибутковість, а й соціальну відповідальність. Зокрема, Nestle інвестувала в нові виробничі потужності в Україні навіть під час війни, відкривши завод у Смізі (Волинська область), що дозволило забезпечити робочі місця та стабільність постачання [2].

Адаптація продукції є ключовим аспектом глокалізації. Наприклад, у країнах Азії Nestle пропонує напої зі зниженим вмістом цукру відповідно до місцевих смакових вподобань, а в арабських країнах акцентує на дотриманні сертифікатів Halal. У Латинській Америці компанія використовує місцеві інгредієнти та рецептури, щоб відповідати культурним очікуванням споживачів. У Європі активно просуваються продукти з екоупаковкою та зниженим впливом на довкілля [3, с. 94].

Глокалізація базується на ідеї, що глобальні компанії можуть досягати успіху, поєднуючи переваги масштабної діяльності з урахуванням локальних особливостей. Стимули до використання глокалізаційного підходу включають потребу у задоволенні різноманітних смаків споживачів, дотримання національного законодавства, зміцнення лояльності клієнтів, уникнення культурних конфліктів і покращення репутації компанії. Це дозволяє глобальним брендам діяти більш ефективно в регіональному контексті.

Організаційна структура Nestle побудована за принципом децентралізації, що дозволяє кожному ринку мати власні управлінські повноваження. Це пришвидшує процес прийняття рішень, підвищує гнучкість і адаптивність до локальних ризиків. Такий підхід особливо важливий у періоди кризи, коли централізована модель може виявитися повільною [4, с. 51].

Регіон	Локальні аспекти	Приклади адаптації Nestle
Європа	Екологічна свідомість	Використання екоупаковки, зменшення викидів CO ₂
Азія	Смакові переваги	Продукти зі зниженим вмістом цукру
Арабські країни	Релігійні норми	Сертифікація Halal
Латинська Америка	Культурна рецептура	Локальні інгредієнти у продуктах
Україна	Війна та економічна нестабільність	Інвестиції в завод у Смізі для підтримки економіки

Джерело: складено автором на основі [1,3,5]

Ще одним напрямом реалізації глокалізаційної стратегії є інвестиції в інновації та цифровізацію. Nestle активно впроваджує технології прогнозування попиту, автоматизацію виробництва, цифровий моніторинг постачання та аналітику даних. Це дозволяє забезпечити стабільність ланцюгів постачання навіть в умовах глобальних збоїв. Компанія розвиває партнерства з локальними технологічними стартапами, що сприяє не лише бізнесу, а й розвитку інноваційної екосистеми в регіонах присутності [5].

Nestle також приділяє значну увагу сталому розвитку. Програма Net Zero, спрямована на досягнення нульових викидів вуглецю до 2050 року, реалізується на кожному рівні – від сировинного постачання до утилізації упаковки. У країнах із високим рівнем екологічної свідомості Nestle комунікує свої екозобов'язання через локалізовані кампанії, тим самим підвищуючи рівень довіри до бренду та стимулюючи відповідальне споживання [3, с. 98].

Крім цього, Nestle реалізує освітні програми для підтримки локальних громад та підвищення фінансової грамотності споживачів. Такі ініціативи не лише сприяють соціальній інтеграції компанії, але й створюють додану вартість для бренду. Це особливо важливо в умовах, коли споживачі віддають перевагу брендам, які поділяють їхні цінності.

Окрему увагу варто звернути на гнучкість Nestle у виборі каналів збуту. У період пандемії компанія активно розвивала електронну комерцію, що дозволило компенсувати падіння продажів у фізичних магазинах. Сьогодні Nestle інтегрує онлайн і офлайн канали, створюючи єдину цифрову екосистему, орієнтовану на клієнта. Це відповідає сучасним тенденціям споживчої поведінки, яка все більше переходить в онлайн-середовище.

Таким чином, глокалізаційна стратегія Nestle демонструє себе як системний та багатовекторний підхід до адаптації в умовах глобальної нестабільності. Завдяки поєднанню глобальних ресурсів і локальних особливостей компанія здатна швидко реагувати на зміни середовища, підтримувати гнучкість у прийнятті рішень і зберігати довіру споживачів на всіх ключових ринках.

Глибока адаптація продукції, децентралізація управління, цифровізація операцій, акцент на сталому розвитку та локальні соціальні ініціативи — усе це дозволяє Nestle не лише зберігати конкурентні переваги, але й трансформувати їх у стійкий розвиток. Компанія не просто пристосовується до викликів, таких як пандемії, воєнні конфлікти чи кліматичні загрози, а й активно формує середовище навколо себе — через відповідальне ставлення до екології, інвестиції в локальні економіки та партнерство з місцевими спільнотами.

У майбутньому Nestle продовжить нарощувати свою здатність до локалізації через розвиток інновацій, локальні екосистеми та зміцнення довгострокових зв'язків із регіонами присутності. Такий стратегічний підхід дозволяє не тільки витримувати глобальні турбулентності, а й активно реалізовувати потенціал росту, базований на довірі, сталості та глибокому розумінні локальних контекстів.

Список використаних джерел

1. Ілляшенко С.М. Глокалізація в стратегіях міжнародних компаній // Економіка та держава. — 2021. — №5. — С. 17–21.
2. Forbes Україна. Nestle інвестує в новий завод у Волинській області. — 2023. — <https://forbes.ua>
3. Nestle Global Sustainability Report 2023. — <https://www.nestle.com/sustainability>
4. Майборода О.М. Глобальний менеджмент: теорія і практика. — Харків: Фоліо, 2021. — 428 с.
5. Nestle Annual Report 2023. — <https://www.nestle.com>

Северин А.С.

«Міжнародна економіка» 4 курс

Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана

Науковий керівник – д.е.н, професор, професор кафедри міжнародної торгівлі і маркетингу

Яценко О.М.

Глобальні виклики та можливості транснаціоналізації: стратегія України у процесі економічного відродження

Транснаціоналізація – це процес інтеграції національних економік у глобальні виробничі та фінансові системи, міжнародну торгівлю, інвестиції та технологічний обмін, через діяльність транснаціональних корпорацій (ТНК). На сьогоднішній день, транснаціональні корпорації стали настільки потужними суб'єктами міжнародних економічних відносин, що протистояти їхній експансії стає дедалі складніше.

Але варто відповісти на питання, чи варто зупиняти цю експансію повністю чи, навпаки, варто навчитися її використовувати в інтересах національного розвитку? Це питання є особливо актуальним для країн, що розвиваються, зокрема для України. До 2022 року, наша держава активно інтегрувалася у глобальні економічні процеси, демонструючи зростаючу позитивну динаміку у залученні прямих іноземних інвестицій, розвитку експортно-орієнтованих галузей та розбудові сприятливого бізнес-клімату. Але, на жаль, після 24 лютого 2022 року ситуація докорінно змінилася. Почалася повномасштабна війна росії проти України, яка і до сьогодні спричиняє масштабні руйнування інфраструктури, дестабілізацію економіки, порушення логістичних маршрутів, втрати у промисловому виробництві та скорочення інвестиційної активності.

На жаль, відновити довоєнну економічну ситуацію, а тим більше досягти якісно нового рівня розвитку, Україна не зможе самотужки – передусім через масштабні руйнування, дефіцит інвестиційних ресурсів та значне навантаження на державний бюджет в умовах воєнного часу. Крім того, внутрішні можливості країни обмежені ще демографічними втратами, міграцією кваліфікованої робочої сили, нестачею технологічних інновацій. У таких умовах вихід із так званої кризи та побудова сучасної конкурентоспроможної економіки можливі лише за умов активного залучення зовнішньої підтримки. Саме тому ключову роль у процесі економічного відродження має відіграти стратегічна співпраця з міжнародними партнерами, зокрема з транснаціональними корпораціями (ТНК), які володіють значними обсягами капіталу, новітніми технологіями, досвідом ефективного менеджменту та розгалуженими міжнародними мережами постачання. Для кращого розуміння всієї могутності ТНК варто проаналізувати найбільших представників та їх доходи (табл. 1).

Таблиця 1

ТОП-5 транснаціональних корпорацій світу за доходами у 2024 році

Місце	Назва компанії	Країна походження	Галузь	Доходи (млрд.дол)
1	Walmart	США	Роздрібна торгівля	648,1
2	Amazon	США	Електронна комерція	574,8
3	State Grid	Китай	Енергетика	545,9
4	Saudi Aramco	Саудівська Аравія	Нафтогазова промисловість	494,9
5	Sinopec Group	Китай	Нафтогазова промисловість	429,7

Джерело: побудовано автором самостійно на основі [1]

Ці компанії демонструють значний вплив на глобальні економічні процеси, маючи колосальні обсяги доходів та охоплюючи ключові сектори світової економіки. Варто зазначити, що річні доходи деяких із них — зокрема Walmart або Amazon — перевищують валовий внутрішній продукт (ВВП) цілої низки держав.

Проте важливо пам'ятати, що будь-який глобальний процес, а транснаціалізація не є виключенням, завжди поєднує в собі як нові можливості для розвитку, так і серйозні виклики, які потребують зваженого підходу. Саме тому необхідно розглянути обидві сторони цього явища, аби визначити оптимальний стратегічний вектор, за яким має рухатися Україна на шляху до економічно відродження.

Серед глобальних можливостей транснаціоналізації можна виділити (рис.1):

1. Залучення іноземного капіталу. Притік ПІІ сприяє фінансуванню інфраструктурних, промислових та соціальних проєктів, що є особливо важливим для країн, які перебувають у стані економічної нестабільності або відновленні після кризи.

2. Доступ до новітніх технологій та інновацій. ТНК є носіями передових технологій і ключовими генераторами інновацій, оскільки володіють потужними ресурсами для фінансування науково-дослідних і дослідно-конструкторських робіт. І, як наслідок, розширення діяльності ТНК дозволяє приймаючим країнам отримувати можливість доступу до сучасних знань не тільки у виробництві, але й в управлінні, цифрових рішеннях та маркетингу. Це відкриває можливості для прискореної модернізації економіки та формуванню інноваційного середовища.

3. Доступ до глобальних ринків. Залучення приймаючої країни до транснаціональних виробничих і торговельних ланцюгів дає можливість національним компаніям вийти за межі внутрішнього ринку та інтегруватися у міжнародні системи постачання, збуту та кооперації. Варто зазначити, що самостійний вихід на зовнішні ринки є складним і витратним процесом, що передбачає глибокі маркетингові дослідження, адаптацію продукту до іноземного споживача, логістичну перебудову та відповідальність міжнародним стандартам. У цьому контексті співпраця з транснаціональними корпораціями дозволяє значно спростити цей шлях, використовуючи вже сформовані канали збуту, брендову підтримку та управлінські інструменти глобальних гравців.

4. Робочі місця та зайнятість. ТНК є надпотужними гравцями і для того, щоб забезпечити ефективність всіх своїх бізнес-процесів їм необхідно залучати значну кількість працівників на місцевому рівні. ТНК добре розуміють, що основою сталого бізнесу є вмотивовані, кваліфіковані співробітники. Саме тому вони все більше інвестують у підвищення професійної підготовки персоналу, створюючи комфортні умови праці, а також корпоративну культуру, орієнтовану на довгостроковий розвиток.

Рисунок 1 - Глобальні можливості процесу транснаціоналізації

Джерело: побудовано автором на основі [2]

Так, безперечно, процес транснаціоналізації несе з собою значні переваги, але водночас не слід ідеалізувати його вплив. Адже за широкими можливостями транснаціоналізації приховуються не менш серйозні виклики, які потребують усвідомлення та врахування при формуванні державної економічної політики. Насамперед йдеться про зростання економічної залежності від транснаціонального капіталу, що у випадку глобальних криз або зміни стратегії інвестора може поставити національну економіку в уразливе становище. Крім того, існує ризик витіснення місцевих підприємств із ринку через домінування потужних іноземних гравців, що призводить до зниження конкурентоспроможності національного виробника. Значну загрозу становлять також практики трансферного ціноутворення, які дозволяють ТНК мінімізувати податкові зобов'язання та виводити прибутки за кордон, позбавляючи державу важливих бюджетних надходжень.

То як тоді бути Україні в умовах таких суперечливих процесів? Світ сьогодні стає все більш глобалізованим і для того, щоб вийти на якісно новий рівень розвитку, Україні як потенційно сильному економічному гравцю необхідно не уникати викликів, які несе з собою процес транснаціоналізації, а навпаки – навчитися ефективно ними керувати. Щоб в повній мірі використати всі можливості даного процесу необхідно побудувати чітку національну стратегію, яка б поєднувала економічну відкритість із захистом національних інтересів.

Стратегія України у процесі економічно відродження повинна містити такі основні напрями [3, 6-8]:

1. Поглиблення інституційних реформ. Це включає в себе забезпечення верховенства права, боротьбу з корупцією, захист прав інвесторів та бізнесу. Це ключові елементи для залучення транснаціональних корпорацій, які шукають стабільні та прозорі умови для інвестування. Однак при формуванні сприятливого середовища для процесу транснаціоналізації надзвичайно важливо переконатися, що інтереси національних виробників не будуть порушені. Необхідно створити механізми, які одночасно захищатимуть внутрішній ринок і стимулюватимуть добросовісну конкуренцію, щоб уникнути витіснення локального бізнесу великими міжнародними компаніями.

2. Розвиток секторів економіки з високою доданою вартістю. Україна повинна переорієнтуватися з моделі «сировинного приросту» на виробництво продукції з високою часткою інтелектуального та технологічного внеску. Це стосується IT-сектору, машинобудування, авіа- та біотехнологій, харчової промисловості, фармацевтики. Розвиток таких секторів дозволяє залучати ТНК не як експлуататорів ресурсів, а як інвесторів у виробництво, R&D та інновації, що забезпечують довгостроковий розвиток. За активне впровадження цього пункту говорить статистика, адже у 2024 рці

експорт ІТ послуг з України склав понад 6,45 млрд. дол, так цей показник на 4% менший, ніж той, що був у 2023 році, але темпи падіння сповільнюються [4].

3. Поліпшення бізнес-середовища. Забезпечення сприятливого регуляторного клімату — це спрощення дозвільних процедур, зниження податкового тиску, ефективна цифровізація державних послуг, прозорість у сфері держзакупівель. Запровадження систем на зразок «Prozorro», "Дія.Бізнес", та платформи e-Residency є позитивними кроками у напрямку створення комфортного середовища для інвесторів. Прозоре, цифрове та конкурентне середовище формує довіру та приваблює ТНК до локального виробництва, а не лише до логістичних чи сировинних операцій.

4. Освіта та підготовка висококваліфікованих кадрів. Україна має значний людський потенціал, однак для його ефективного використання необхідно модернізувати систему освіти, орієнтуючись на потреби сучасного ринку праці. Наприклад, програма Skills4Recovery, реалізована за підтримки міжнародних партнерів, спрямована на підготовку фахівців у ключових секторах економіки, таких як будівництво, транспорт, логістика та ІТ, що є критично важливим для відновлення країни [5].

Отже, транснаціоналізація водночас відкриває нові можливості для України в умовах економічного відродження та створює низку серйозних викликів, пов'язаних із зовнішньою залежністю, тиском на внутрішній бізнес і ризиком втрати контролю над стратегічними ресурсами. Тому державна стратегія має бути спрямована на розумне використання потенціалу транснаціоналізації — через залучення іноземного капіталу, розвиток секторів з високою доданою вартістю, підготовку кадрів і ефективне регулювання діяльності ТНК — із чітким фокусом на захист національних інтересів і сталий розвиток.

Список використаних джерел

1. Editors F. Fortune Global 500. *Fortune* [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://fortune.com/ranking/global500/>
2. Гапак Р.М., Цалан М.І. Виклики та можливості траснаціоналізації бізнесу [Електронний ресурс] / Гапак Р.М., Цалан М.І.//Науковий вісник Ужгородського національного університету.-2024. Випуск 52. С.40. – Режим доступу до ресурсу: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/69541/1/ВИКЛИКИ%20ТА%20МОЖЛИВОСТІ%20ТРАНСНАЦІОНАЛІЗАЦІЇ%20БІЗНЕСУ.pdf>
3. Всі проекти | ПЛАН ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНИ [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://recovery.gov.ua/project/program/strengthening-institutional-capacity?projectId=6>
4. Тарасовський Ю., Блінов О. Український експорт ІТ-послуг [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://forbes.ua/news/ukrainskiy-eksport-it-poslug-padae-drugiy-rik-pospil-31012025-26786>
5. Empowerment through learning: Skills4Recovery retrains Ukraine's workforce for reconstruction and resilience [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://rubryka.com/en/article/yak-pratsyuye-programa-skills4recovery/>
6. Panchenko, V., Yatsenko, O., Musiiets T., Zinchenko F., Aleksandrova M. (2024). Global financial crises and their macroeconomic consequences for national economies: the case of Ukraine. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*, 6(59), 336–352. <https://doi.org/10.55643/fcaptp.6.59.2024.4552>
7. Shlapak A., Yatsenko O., Ivashchenko O., Zarytska N., Osadchuk V. (2023). Digital transformation of international trade in the context of global competition: technological innovations and investment priorities. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*, 6(53), 334–347. <https://doi.org/10.55643/fcaptp.6.53.2023.4241>.
8. Яценко, О., Дугінець, Г., & Панченко, В. (2024). Євроінтеграційні імперативи повоєнного відновлення України на засадах сталості: у пошуках джерел фінансування. *Herald of*

Севрук А.Є.

“Міжнародна торгівля та маркетинг”, 5 курс

Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана

Науковий керівник – к.е.н., доцент, доцент кафедри міжнародної торгівлі і маркетингу

Іринчина І.Б.

Модернізація митної інфраструктури

Митна інфраструктура стає важливою для підтримки економічної безпеки та підвищення конкурентоспроможності урядів в умовах глобалізації та загострення конкуренції на світових ринках. Оскільки Україна зараз відновлюється та інтегрується у світову економіку, питання модернізації її митної інфраструктури є досить актуальним. Ми можемо запропонувати практичні стратегії для впровадження креативних рішень у цій галузі, аналізуючи досвід провідних країн, таких як Китай та Сінгапур.

Важливість митної інфраструктури для підтримки національної безпеки, міжнародної торгівлі та економічного зростання, особливо з огляду на відновлення України, робить це дослідження актуальним. Ефективність та відкритість митних процесів мають вирішальне значення для здатності країни конкурувати на міжнародному рівні. Для максимізації торговельних потоків, залучення інвестицій та інтеграції у світову економіку модернізація митної інфраструктури є надзвичайно важливою.

Завдання полягає в адаптації найкращих міжнародних практик, зокрема досвіду Сінгапуру та Китаю, до унікальних обставин України. Це передбачає вивчення ефективних тактик модернізації, визначення критичних елементів, які сприяли їхньому успіху, та формулювання пропозицій щодо впровадження креативних рішень в українську митну систему.

Грунтуючись на огляді досвіду Китаю та Сінгапуру, робота має на меті надати корисні пропозиції щодо модернізації митної інфраструктури України з метою стимулювання економічного відновлення та конкурентоспроможності країни на міжнародному рівні.

Сінгапур може похвалитися однією з найдосконаліших митних систем у світі. Понад 99% транзакцій зараз обробляються в електронному вигляді завдяки агресивному впровадженню електронних платформ для обробки митних декларацій Сінгапурською митницею з 2003 року [1, с. 35]. Оскільки платформа TradeNet об'єднує державні та приватні організації, вона стала основою для цифрової трансформації, скоротивши час, необхідний для обробки митних документів, з днів до хвилин [2]. Крім того, Сінгапур запустив Національну торговельну платформу (НТП), яка сприяє централізованій комунікації між усіма сторонами, залученими до міжнародної торгівлі, та є наступним етапом цифровізації митних послуг [5].

Модернізація митниці в Китаї відбувається в рамках ініціативи «Пояс і шлях» (BRI), яка включає активне будівництво логістичних центрів, інтеграцію цифрових технологій та впровадження штучного інтелекту в митний контроль [3, с. 47]. Окрім інтеграції систем «Single Window», що об'єднують митні, санітарні, фітосанітарні та інші контрольні органи, китайська митниця використовує великі дані для моніторингу ризиків та виявлення контрабанди. Згідно з дослідженням Танга та інших, хмарні технології значно підвищили швидкість реагування та прозорість системи обміну інформацією між регіональними митними управліннями [6].

Особливу увагу слід звернути на ситуацію в Південній Кореї, де була розроблена інтелектуальна митна система UNI-PASS. Ця система автоматизує майже кожну процедуру митного контролю, від обробки декларацій до сканування товарів у режимі реального часу [7]. Південна Корея довела адаптивність та ефективність цієї технології у 2015 році,

експортувавши її до В'єтнаму, Камбоджі та Перу. Одночасно Німеччина спостерігала зменшення затримок на перетині кордону на 40% завдяки підходу «Smart Border», що стимулювало міжнародну торгівлю [8].

Адаптація передового міжнародного досвіду має вирішальне значення для України, яка повинна одночасно забезпечити безпеку, відкритість та ефективність митного контролю. Нижче наведено основні пропозиції щодо оновлення митної інфраструктури України:

Створення єдиної цифрової платформи типу «Smart Border» для об'єднання митних та пов'язаних з ними процесів. Прозорість підвищиться, а бюрократичні перешкоди будуть зменшені [4].

Використання інструментів штучного інтелекту та великих даних для аналізу ризиків та автоматизованого виявлення порушень. Такі системи дозволять виявляти можливі порушення ще до того, як товари пройдуть митницю.

Сінгапур встановив партнерство з приватним сектором для підвищення ефективності обслуговування та технічної досконалості. Слід створити інкубатори для інновацій у логістиці та митному контролі; вони можуть мати форму державно-приватного партнерства.

Впровадження глобальних ініціатив з навчання та сертифікації для підвищення кваліфікації працівників митної служби. Під час розробки навчальних платформ цінним є досвід Всесвітньої митної організації (ВМО).

Вкладення коштів в інфраструктуру перетину кордону, зокрема біометричні дані, рентгенівські сканери та автоматизовані перевірки. Впровадження інтелектуальних камер, які самостійно розпізнають автомобілі, пришвидшить процедуру контролю.

Створення аналітичних центрів у Державній митній службі України, які б відстежували успіх креативних рішень та розробляли політику на основі даних.

Тому державна політика повинна пріоритизувати модернізацію митної інфраструктури. Враховуючи геополітичний контекст та стратегічні цілі інтеграції у світову економіку, інноваційні рішення, які були успішно випробувані в Китаї, Сінгапурі, Південній Кореї та країнах ЄС, можуть бути адаптовані до українських умов. Це допоможе посилити позиції України в парадигмі глобальної конкурентоспроможності, а також сприятиме її відновленню.

Список використаних джерел:

1. Tan, L. (2018). Singapore Customs: Innovation in Trade Facilitation. *World Customs Journal*, 12(1), 33–40.
2. Wong, K. (2019). E-Government and TradeNet: A Singapore Case Study. *Journal of E-Governance*, 42(3), 22–30.
3. Liu, Y. (2020). China's Customs Modernization under the Belt and Road Initiative. *Asia-Pacific Economic Review*, 14(2), 45–53.
4. UNESCAP. (2021). *Digital Trade Facilitation in Asia and the Pacific: Current State and Way Forward*. Bangkok: United Nations.
5. Lim, C. & Tan, J. (2020). The Evolution of Singapore's National Trade Platform. *Journal of Trade Innovation*, 5(2), 90–105.
6. Tang, M. et al. (2021). Cloud-Based Information Exchange in China's Customs System. *Journal of Economic Integration*, 36(1), 15–33.
7. Kim, H. (2017). UNI-PASS and the Future of Intelligent Customs in Asia. *Asian Customs and Trade Journal*, 8(4), 60–75.
8. Bauer, M. & Erixon, F. (2016). Smart Borders and the Future of Customs in the EU. *European Centre for International Political Economy, Policy Brief 06/2016*.

Потенціал електронної комерції у міжнародній торгівлі українських підприємств як фактор відродження національної економіки

Сучасний стан економічного розвитку України, зумовлений наслідками повномасштабної війни, актуалізує необхідність пошуку нових підходів до вирішення ключових соціально-економічних проблем і формування додаткових стимулів, що сприятимуть економічному зростанню держави. Попри це, країна зберігає й подекуди посилює інноваційні позиції, впроваджуючи глобальні технології для сталого розвитку.

Метою дослідження є аналіз тенденцій розвитку електронної комерції та її потенціалу у міжнародній торгівлі.

У дослідженні використано методи критичного аналізу наукових джерел, синтезу (для узагальнення отриманих даних та формулювання висновків), а також метод наукового абстрагування (для теоретичного узагальнення результатів).

До війни українська електронна комерція стрімко зростала і стала зрілим сегментом економіки, а зараз залишається одним із найшвидше зростаючих секторів, демонструючи високий потенціал навіть у воєнних умовах; її довоєнні темпи були серед найвищих у Центрально-Східній Європі [1].

Разом із тим, початок війни спричинив серйозні деструктивні зрушення в електронній торгівлі. Так, до 22 лютого 2023 р. відвідуваність онлайн-магазинів впала на 82,7 %, а виторг — на 92 %; у лютому-березні 2022 р. виручка на клієнта теж різко скоротилася (рис.1).. Водночас прогнозують, що доходи сектору відновляться до 52 % довоєнного рівня вже у 2025 р., і перевищать показники 2020 р. до кінця 2027 року [2].

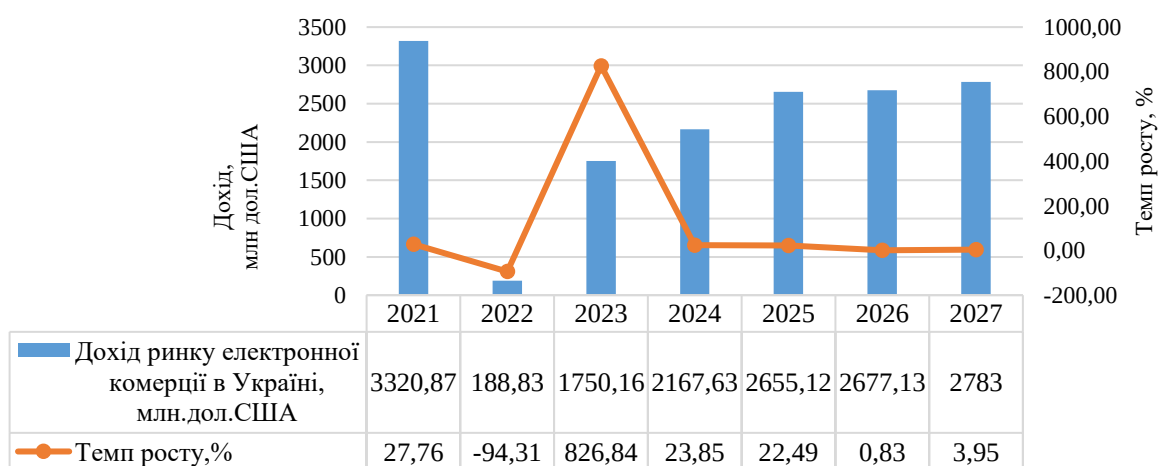

Рис. 1. Дохід ринку електронної комерції в Україні у 2021-2027 роках, млн дол. США [2]

До 2027 р. глобальний ринок e-commerce, за прогнозом Асоціації ритейлерів України, перевищить 7,9 трлн дол. США (+39 % до сьогодні) [3]. Уже у 2024 р. 2,7 млрд людей купували онлайн, піднявши частку електронної торгівлі до 24 % світового роздрібного обороту;

особливо зростає попит з боку споживачів покоління Z. Надалі галузь розвиватимуть ШІ-інструменти продажу, гіперперсоналізовані рекомендації й голосові інтерфейси, що формують нові стандарти онлайн-торгівлі.

У 2024 р. e-commerce охоплювала 13 % української роздрібно́ї торгівлі. За даними Асоціації ритейлерів України [4], під час війни сектор пережив різке падіння, короткий сплеск попиту на товари першої потреби та стабілізувався після релокації бізнесу. Зберігаючи нинішні темпи, Україна може наблизитися до рівнів Швеції, Фінляндії чи Канади, хоча поки суттєво поступається Китаю (46 %), Великій Британії (36 %) та Південній Кореї (32,3 %).

Електронна комерція слугує драйвером відродження України: збільшує експорт, стимулює суміжні галузі, а завдяки держпідтримці, реформам і сучасній інфраструктурі бізнес розкриває свій потенціал і зміцнює позиції країни у глобальній цифровій економіці. Компанії дедалі активніше виходять і на світові B2B-платформи (Amazon, eBay тощо), що розширює ринки та зменшує залежність від традиційних каналів збуту [5].

Розвиток цифрових державних сервісів, зокрема додатка «Дія», підвищив рівень безпеки та оперативності адміністрування бізнес-процесів, що є важливим чинником довіри для іноземних партнерів: сьогодні Україна посідає 5-те місце у світі за рівнем розвитку електронних державних послуг [6].

Щоб активізувати електронну комерцію у міжнародній торгівлі й прискорити економічне відродження, слід узгодити законодавство з директивами ЄС, забезпечити швидкісний інтернет і модернізувати ІТ поштових операторів, підтримати МСП через освітні програми та гранти, просувати бренд «e-Export Ukraine» на зовнішніх ринках і налагодити крос-бордерні платежі й логістику через партнерства з провідними платіжними та логістичними компаніями (табл.1).

Реалізація цих рекомендацій сприятиме розкриттю повного потенціалу української електронної комерції в міжнародній торгівлі стане дієвим інструментом економічного відродження країни.

Таблиця 1

Матриця розвитку української електронної комерції в контексті співпраці з ЄС [2]

Індекс	Е-комерція (поточний стан)	Е-комерція у 2030 році
Цифрова інфраструктура та навички	Низьке покриття та швидкість мобільного і фіксованого інтернету, а також слабка взаємодія державних реєстрів. Низький рівень базових цифрових навичок.	Покриття новими високошвидкісними комунікаційними стандартами. Технологічна платформа державних реєстрів функціонує. Високий рівень базових і професійних цифрових навичок.
ІКТ	ІТ-освіта не відповідає потребам бізнесу. Слабка екосистема ІТ-сектору. Невигідні правові та податкові режими. Низький рівень захисту інтелектуальної власності.	ІТ-факультети мають англomовні програми та приваблюють студентів з усієї Європи. Україна - європейська лабораторія та платформа для розвитку нових технологій (FinTech, AgriTech, дрони, самокеровані автомобілі, IoT-мережі, ШІ, цифрові валюти).
Цифрова трансформація економічних секторів і сфер життя	5% публічних послуг доступні онлайн. Погана якість статистики, відсутність спільних стандартів. Відсутні стратегії та стандарти для розвитку Індустрії 4.0. Законодавство не регулює цифрові роботи.	Цифрові послуги вже охоплюють освіту, медицину та інші сфери; модернізовані підприємства випускають високотехнологічну продукцію з великою доданою вартістю, а нові галузі й професії стимулюють економічне зростання.

Інтеграція в цифровий простір ЄС	Відсутня транскордонна електронна ідентифікація. Цифрове законодавство не узгоджене з європейським. Цифрові права громадян не регулюються.	Цифрова ідентифікація та довірчі сервіси гармонізовані з ЄС. Повна взаємодія українських реєстрів. Врегульовані етичні питання біотехнологій, персональних даних та кіберзагроз.

До 2030 р. Україна має прийти до цифрової екосистеми з широкосмуговим інтернетом, кваліфікованими ІТ-кадрами, інтегрованими держреєстрами, повністю онлайн-послугами й стандартами, узгодженими з ЄС. Це забезпечить доступ до єдиного цифрового ринку ЄС, створить нові індустрії, розширить освіту та зовнішню торгівлю.

Е-комерція стає ключовим драйвером відновлення України, об'єднуючи цифровізацію держпослуг, розвиток ІКТ і інтеграцію в європейський цифровий простір. Її стримують слабка інфраструктура, низькі цифрові навички та недосконале законодавство, але до 2030 р. планується їх подолати через гармонізацію з ЄС, підвищення грамотності й модернізацію мереж. Разом із брендом «e-Export Ukraine» та виходом на глобальні маркетплейси це забезпечить стійке зростання й зміцнить позиції країни на світових ринках.

Список використаних джерел

1. **Рижкова Г. А.** Особливості розвитку електронної торгівлі в Україні // *Економічний вісник*. – 2024. – Вип. 4. – С. 120–129. URL: https://ev.nmu.org.ua/docs/2024/4/EV20244_120-129.pdf (дата звернення: 10.05.2025).
2. **Maksymenko I., Akimov A., Bikulov D.** Development of the e-commerce market in Ukraine in the context of modern challenges. URL: https://www.researchgate.net/publication/381348980_DEVELOPMENT_OF_THE_E-COMMERCE_MARKET_IN_UKRAINE_IN_THE_CONTEXT_OF_MODERN_CHALLENGES (дата звернення: 07.05.2025).
3. Ключові тренди e-commerce в 2025 році: штучний інтелект, гіперперсоналізація та голосова комерція. – 2025. – Електрон. ресурс. – Режим доступу: <https://rau.ua/novyni/trendi-e-commerce-2025/> (дата звернення: 07.05.2025).
4. **Berezovska L., Kyrychenko A.** Development of electronic commerce in Ukraine and the EU // *Problems and Prospects of Economics and Management*. – 2023. – Vol. 3. – P. 98–108. – URL: DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-42-15> (дата звернення: 08.05.2025).
5. Ecommerce in Ukraine // *CMS Expert Guide*. URL: <https://cms.law/en/int/expert-guides/ecommerce-in-cee/ukraine> (дата звернення: 08.05.2025).
6. Ukraine's Digital Transformation: Innovation for Resilience // *Harvard Kennedy School*. – URL: <https://www.hks.harvard.edu/centers/cid/voices/ukraines-digital-transformation-innovation-resilience> (дата звернення: 08.05.2025).

Інноваційні можливості штучного інтелекту для оптимізації логістичних ланцюгів експорту української продукції

Сучасні виклики, які в першу чергу пов'язані з глобальними геополітичними та економічними змінами, такі як повномасштабна війна в Україні, зумовлюють необхідність переосмислення логістичних стратегій експорту української продукції. Відповідно, забезпечення ефективного функціонування логістичних ланцюгів стало критично важливим фактором для підтримки економіки, відновлення національного виробництва та підвищення конкурентоспроможності України на міжнародному ринку. У цьому контексті, відкривають нові можливості для оптимізації логістичних процесів, зниження витрат і підвищення надійності постачань, інноваційні технології, зокрема інструменти штучного інтелекту (ШІ).

Багато компаній вже перейшли на використання штучного інтелекту (ШІ) для оптимізації процесів доставки. Згідно з дослідженням [1] (2024) понад 65% логістичних компаній впровадили рішення на основі штучного інтелекту для оптимізації операцій, а ринок штучного інтелекту в логістиці, за прогнозами, досягне 549 мільярдів доларів до 2033 року, зі середньорічним темпом зростання 46,7%. Крім того, штучний інтелект на ринку транспорту пришвидшує наземні перевезення, аналізуючи схеми транспортування та пропонуючи найкращі маршрути, щоб уникнути великих заторів, щоб мінімізувати час виконання робіт.

Впровадження штучного інтелекту (ШІ) відкриває нові можливості для українських експортерів, дозволяючи суттєво знижувати операційні витрати та підвищувати конкурентоспроможність. Завдяки оптимізації маршрутів, автоматизації складів і точнішому управлінню запасами, компанії можуть зменшити витрати на транспортування до 22%, на зберігання — до 30%, а на ручну працю — до 35%.[2] Це сприяє зниженню собівартості продукції та дозволяє пропонувати вигідніші ціни на міжнародних ринках. ШІ також покращує продуктивність — автоматизація рутинних процесів і швидке оброблення замовлень дають змогу оперативно реагувати на зміну попиту та покращити терміни доставки.[3] Завдяки аналізу трафіку, погоди та інших факторів у реальному часі, ШІ забезпечує стабільну та своєчасну доставку, що підвищує довіру іноземних партнерів. Крім того, аналітичні інструменти на базі ШІ дозволяють прогнозувати ризики, пов'язані з геополітикою, кліматом чи збоями постачальників, і вчасно вживати заходів.[4] У сукупності ці переваги допомагають українським експортерам не лише оптимізувати операції, а й виходити на нові ринки, які раніше були недоступні через високу вартість логістики або нестабільність ланцюгів постачання.

Сучасні платформи (див. табл. 1.1) на основі штучного інтелекту надають українським експортерам потужні інструменти для оптимізації логістики, прогнозування попиту, управління ризиками та забезпечення прозорості ланцюга постачання. Наприклад, IBM Supply Chain Intelligence Suite використовує ШІ для моніторингу постачальників, аналізу ризиків та виявлення вузьких місць у режимі реального часу, що дозволяє компаніям швидше реагувати на збої та зміни попиту.[5] SAP Integrated Business Planning поєднує прогнозування попиту, планування виробництва та управління запасами на основі алгоритмів машинного навчання — це ідеальне рішення для аграрного та харчового експорту, що має сезонну структуру. ClearMetal застосовує ШІ для підвищення видимості ланцюга постачання і точного планування доставок, що особливо актуально при експорті продукції з обмеженим терміном

зберігання. В Україні також розвиваються локальні ініціативи, наприклад, платформа Kratos від компанії Innoware, яка впроваджує автоматизовані рішення для логістики та документообігу для МСП.[6] Використання таких систем допомагає українським експортерам оптимізувати витрати, підвищити точність виконання замовлень і зменшити вплив зовнішніх ризиків.

Таблиця 1 – Ключові ІІІ платформи

Платформа/ Технологія	Основні функції	Для кого підходить	Основні переваги
IBM Supply Chain Intelligence Suite	Аналіз ризиків, моніторинг постачання, прогнозування збоїв	Середній та великий бізнес	Реальний час, аналітика інцидентів, прогнозна логістика
SAP Integrated Business Planning	Прогнозування попиту, планування запасів, виробництва	Виробничі компанії, агроекспортери	Висока точність, інтеграція з ERP, машинне навчання
ClearMetal / Project44	Відстеження вантажів, візуалізація ланцюга постачання	Компанії з переробки, FMCG, агроекспортери	Повна прозорість доставки, мінімізація затримок, API-інтеграція
Kratos (Innoware, Україна)	Автоматизація документообігу, оптимізація маршрутів, CRM	Малий та середній бізнес	Локалізоване рішення, швидке впровадження, підтримка українських МСП

Джерело: розроблено авторами

Попри очевидні переваги, впровадження штучного інтелекту в українську експортну логістику стикається з низкою системних перешкод. Насамперед, значною проблемою є висока вартість впровадження ІІІ-рішень, особливо для малого та середнього бізнесу, який домінує в українському експорті. За даними *OECD*, впровадження автоматизованих логістичних систем може потребувати інвестицій від \$50 тис. для базових рішень, що є бар'єром для багатьох компаній без зовнішнього фінансування.[7] Також бракує кваліфікованих кадрів, здатних обслуговувати та адаптувати ІІІ-рішення до реалій української логістики. За опитуванням *Ernst & Young Ukraine*, 68% українських компаній заявляють про нестачу ІТ-фахівців з досвідом роботи з даними та AI-рішеннями.[8] Інфраструктурні обмеження також залишаються критичними — нестабільність інтернет-зв'язку в регіонах, обмежена цифровізація митних і транспортних процесів, а також пошкодження логістичних шляхів через війну сповільнюють інтеграцію ІІІ. Окрім того, низький рівень цифрової інтеграції між учасниками ланцюга постачання ускладнює синхронізацію даних між експортерами, перевізниками, митними органами та імпортерами. Нарешті, ризики кібербезпеки залишаються суттєвими: за даними *Microsoft Ukraine*, з 2022 року кількість кібератак на логістичний сектор зросла більш ніж у 2,5 рази, що вимагає додаткових інвестицій у захист даних і систем.[9] Сукупність цих факторів уповільнює масове впровадження ІІІ в українській експортній логістиці, особливо серед підприємств, які не мають доступу до міжнародних партнерств чи програм цифрової підтримки.

Як висновок, потрібно зазначити, що штучний інтелект відкриває значні можливості для оптимізації українських ланцюгів експортної логістики. Він має потенціал для зниження витрат, підвищення ефективності, покращення надійності та підвищення конкурентоздатності. Успішне впровадження ІІІ вимагає стратегічного та спільного підходу, що включає уряд, промисловість та ІТ-сектор. Завдяки такому підходу Україна може повністю реалізувати трансформаційний вплив ІІІ та зміцнити свої позиції на світовому ринку. Але при цьому,

важливо враховувати всі можливі перешкоди на шляху оптимізації, для уникнення неефективності впровадження ІІІ в логістичні ланцюги українського експорту.

Список використаних джерел

1. Марінов Є. А., Інноваційні технології у транспортній логістиці: економічний потенціал і виклики впровадження, 2024 . URL: <https://zenodo.org/records/13846667>
2. Artificial Intelligence Transforming Logistics and Supply Chains in 2025: URL: <https://www.jusdaglobal.com/en/article/ai-transforming-logistics-industry-2025/>
3. The Top 10 Logistics Innovations in 2023 – Vecna Robotics URL: <https://www.vecnarobotics.com/resources/logistics-innovations>
4. Ai safeguarding global supply chains against future disruptions: URL: <https://aiinthechain.com/2025/03/02/ai-safeguarding-global-supply-chains-against-future-disruptions/>
5. Тільняк Ю. Я., Корнага Я. І.. Дослідження та застосування технології блокчейн у транспортній логістиці. URL: <http://vtn.ztu.edu.ua/article/view/171285>
6. Про компанію Innaware:
URL: https://innaware.ua/about/?gad_source=1&gad_campaignid=12683630319&gbraid=0AAAAABnIMKHISnQMqQlqMzit6EsFKgV&gclid=CjwKCAjw56DBBhAkEiwAaFsGvLI3S5nrFLscWcuHJI7bipBvmbtoK09CKDaSv83i1AiRj-pwtugRoCmD0QAvD_BwE
7. Initial policy considerations for generative artificial intelligence: . URL: <https://www.oecd.org/en/topics/policy-issues/artificial-intelligence.html>
8. Ernst & Young Ukraine: URL: https://www.ey.com/uk_ua/newsroom/2024/04/best-employer-2023-survey-priorities-challenges-for-ukrainians-in-labour-market
9. Microsoft Digital Defense Report 2024 . URL: <https://www.microsoft.com/en-us/security/security-insider/intelligence-reports/microsoft-digital-defense-report-2024>

Шеховцов К.А.

“Міжнародний бізнес” 3 курс

Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана

Науковий керівник — канд. екон. наук, доцент кафедри міжнародної торгівлі та маркетингу Гордєєва Т.Ф.

Розвиток міжнародної торгівлі в умовах геоекономічної нестабільності

Сучасний етап розвитку світової економіки характеризується високим рівнем геоекономічної нестабільності, спричиненої політичними конфліктами, санкційними режимами, змінами у глобальних ланцюгах постачання та економічними потрясіннями, пов'язаними з такими факторами, як пандемія COVID-19 чи енергетична криза 2021–2023 років, викликана різким зростанням цін на природний газ і нафту через скорочення поставок енергоносіїв та геополітичну напругу, зокрема після початку війни в Україні. Міжнародна торгівля, як ключовий елемент глобалізації, зазнає трансформацій, що вимагають аналізу нових викликів та можливостей для її адаптації до середовища, що постійно змінюється. Актуальність дослідження зумовлена необхідністю дослідження впливу геоекономічних факторів на торговельні потоки, а також визначення стратегій, які дозволяють країнам та регіонам зберігати конкурентоспроможність в умовах невизначеності.

Метою дослідження є аналіз сучасних тенденцій розвитку міжнародної торгівлі в умовах геоекономічної нестабільності, виявлення ключових викликів та обґрунтування стратегій адаптації міжнародної торгівлі до нових реалій. Для досягнення цієї мети використано системний підхід, методи аналізу і індукції, статистичну інформацію міжнародних

організацій, таких як Світова організація торгівлі (СОТ) та Міжнародний валютний фонд (МВФ).

Дослідження показало, що геоекономічна нестабільність призводить до:

- зростання протекціонізму. Запровадження торговельних бар'єрів та санкцій спричинили скорочення обсягів міжнародної торгівлі у 2022–2023 р.р. на 1,7% за даними СОТ [1, с. 12];

- фрагментації глобальної торговельної системи, зокрема, посилення регіоналізації через укладання регіональних торговельних угод, таких як РСЕР (Регіональне всеосяжне економічне партнерство), що охоплює 15 країн Азійсько-Тихоокеанського регіону, включаючи Китай, Японію, Південну Корею, Австралію та країни АСЕАН. Ці країни разом формують близько 30% світового ВВП і населення світу. Угода, яка набула чинності у 2022 р., і була спрямована на спрощення митних процедур, зменшення тарифів і поглиблення регіональної інтеграції, стала відповіддю на глобальну нестабільність. Вона дозволяє компаніям використовувати єдиний сертифікат походження для торгівлі в межах регіону, що суттєво скорочує витрати бізнесу та сприяє зростанню внутрішньорегіональної торгівлі. Тільки за один рік існування з 2022 р. до 2023 р. внутрішньорегіональна торгівля РСЕР зросла на 8% [4,с.67];

- порушення глобальних ланцюгів постачання через локдауни, дефіцит напівпровідників та логістичні кризи. Наприклад, затримки в портах у 2022 р. збільшили витрати на транспортування товарів на 12% [3, с. 23].

Для адаптації до нових умов країни вдаються до:

- диверсифікації торговельних партнерів та ринків збуту. Наприклад, країни ЄС активно розширюють торговельні зв'язки з країнами Африки та Латинської Америки, що дозволило компенсувати втрати від скорочення торгівлі з окремими регіонами [4, с. 112];

- посилення цифровізації торговельно-економічних відносин і логістики, зокрема розвиток електронної комерції, частково компенсують частину втрат торговельних каналів. За даними ЮНКТАД електронна комерція зросла на 14% у 2023 р. [5, с. 67]. Країни з розвинутою інфраструктурою, такі як Сінгапур чи Нідерланди, змогли частково нівелювати проблеми втрати каналів постачання завдяки інвестиціям у цифрову логістику [6, с. 89];

- використання «зелених» технологій у торгівлі у відповідності до глобальних трендів сталого розвитку та вимог СОТ щодо зниження вуглецевого сліду [7, с. 34].

Україна зіткнулася з порушенням традиційних логістичних маршрутів через війну, яку розв'язала Росія у 2022 р. Війна спричинила значні перешкоди для експорту, зокрема аграрної продукції, яка становить близько 40% українського експорту. Блокада чорноморських портів у 2022 р. призвела до скорочення експорту зернових на 30%, що мало серйозний вплив на глобальні продовольчі ринки [15, с. 65]. Водночас створення «зернового коридору» за підтримки ООН та альтернативних маршрутів через країни ЄС, зокрема Польщу та Румунію, дозволило частково відновити експорт та збільшити експорт аграрної продукції до країн ЄС на 15% у 2023 р., незважаючи на логістичні обмеження [12, с. 78]. В умовах, що склалися, важливим є поглиблення інтеграції з країнами Європейського Союзу на основі Угоди про асоціацію з ЄС.

Узагальнюючи результати дослідження, можна констатувати, що міжнародна торгівля в умовах геоекономічної нестабільності потребує гнучкості та швидкої адаптації. Основними стратегіями є посилення регіональних торговельних зв'язків, розвиток цифрової інфраструктури та диверсифікація ринків. Водночас, для країн з перехідною економікою, таких як Україна, важливим є залучення міжнародної підтримки для модернізації логістичної інфраструктури та інтеграції у глобальні торговельні мережі. Подальші дослідження мають

бути спрямовані на аналіз впливу нових технологій, зокрема штучного інтелекту, на трансформацію торговельних процесів.

Список використаних джерел

1. World Trade Organization. World Trade Report 2023: Re-globalization for a Secure, Inclusive and Sustainable Future. Geneva: WTO Publications, 2023. 156 с.
2. Baldwin R. The Great Convergence: Information Technology and the New Globalization. Cambridge: Harvard University Press, 2016. 344 с.
3. International Monetary Fund. World Economic Outlook: Navigating Global Divergences. Washington, DC: IMF, 2023. 298 с.
4. European Commission. EU Trade Policy Review: An Open, Sustainable and Assertive Trade Policy. Brussels: EC Publications, 2021. 132 с.
5. UNCTAD. Digital Economy Report 2024: Shaping an Inclusive Digital Future. Geneva: United Nations Publications, 2024. 210 с.
6. Hoekman B., Nicita A. Trade Policy, Trade Costs, and Developing Country Trade. World Development. 2018. Vol. 112. С. 87–94..
7. OECD. Trade and Environment: Building Pathways to Sustainable Trade. Paris: OECD Publishing, 2022. 178 с.

Шняк Є.Ю.

“Міжнародна економіка”, 4 курс

Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана

*Науковий керівник – д.е.н., професор, професор кафедри міжнародної торгівлі і маркетингу
Яценко О.М.*

Країни-лідери у сфері транснаціональних злиттів і поглинань: досвід для підвищення конкурентоспроможності України

Актуальність теми транснаціональних злиттів і поглинань (М&А) полягає у їх значущості для структурної перебудови світового ринку капіталу в умовах глобалізації та цифровізації. Ці процеси є провідною формою прямих іноземних інвестицій (ПІІ), становлячи значну їх частку. Через М&А компанії посилюють ринкову владу, освоюють нові технології та диверсифікують діяльність [1]. Для України, що перебуває у процесі післякризової відбудови, адаптація найкращих світових практик у сфері М&А є перспективним напрямом з огляду на необхідність структурної модернізації економіки, диверсифікації джерел капіталу та посилення глобальної конкурентоспроможності.

Метою цього дослідження є визначення ключових країн-лідерів глобального ринку злиттів та поглинань, аналіз факторів їх успіху, а також формулювання практичних рекомендацій для України. Особливу увагу приділено секторам-рушіям М&А, особливо сфері інформаційних технологій (ІТ) та суміжним галузям, перспективним для України.

Злиття та поглинання є різними формами корпоративної інтеграції. Злиття передбачає створення нової компанії шляхом об'єднання сторін. Поглинання, навпаки, є процесом одностороннього придбання. Отже, попри спільну мету — досягнення синергії, ці стратегії відрізняються механізмом реалізації та впливом на структуру власності [1].

Протягом періоду 2019-2024 років світові потоки прямих іноземних інвестицій та транскордонна активність М&А зазнавали значних змін. У 2020 році спостерігалось зниження глобальної активності М&А на 9,7% до 2,2 трлн доларів США у порівнянні з 2,4 трлн доларів

США у 2019 році, що було зумовлено впливом пандемії COVID-19. Однак у 2021 році відбулося значне відновлення, і кількість транскордонних злиттів зросла майже на 50% у порівнянні з 2020 роком. У 2023 році світова активність M&A скоротилася на 17% до десятирічного мінімуму в 2,9 трлн доларів США, що стало найнижчим показником з 2013 року. Водночас у 2024 році спостерігалось певне відновлення ринку M&A, із загальною вартістю угод як у США, так і в усьому світі, що зросла порівняно з 2023 роком на 13% та 15% відповідно [2].

Результати дослідження свідчать, що стабільними лідерами у сфері M&A залишаються Сполучені Штати Америки, Велика Британія, Канада, Німеччина, Франція, Китай та Японія. Ці країни характеризуються високим рівнем капіталізації, інноваційним потенціалом та розвиненими інститутами. У 2022 році на США припадало понад 38% від загальної вартості M&A-угод у світі, що становить близько 1,7 трлн доларів. Велика Британія посіла друге місце ($\approx 12\%$) [2], при цьому значну частку склали угоди у фінансовому секторі та технологічних стартапах. Китай, попри тимчасове зниження активності через геополітичну нестабільність, продовжує нарощувати обсяги в інфраструктурному та логістичному сегментах.

Лідерство країн на ринку M&A тісно пов'язане з галузями, в яких вони спеціалізуються. Так, США і Велика Британія домінують у сфері високих технологій та фінансів – ці сектори генерують найбільше угод. У період 2019-2024 у світі за кількістю та вартістю угод лідирували споживчий сектор, IT/інновації, роздрібна торгівля, енергетика [2]. Це відповідає структурі економік США та Західної Європи, де багато глобальних компаній саме цих галузей. Китай та Японія акцентуються на високотехнологічному виробництві, електроніці, автомобілебудуванні – поглинання тут часто націлені на здобуття технологій і нових ринків. Німеччина відома M&A-активністю в автомобільній та хімічній промисловості, Франція – у luxury-рітейлі, енергетиці й агропромисловості.

З огляду на високий рівень економічної турбулентності в умовах воєнного стану в Україні та загальну ринкову невизначеність, особливої актуальності набуває виокремлення секторів, що характеризуються підвищеною стійкістю до кризових явищ, підприємства в яких можуть становити інвестиційний інтерес для інвесторів.

За оцінками KPMG, обсяг угод злиття та поглинання (M&A) в Україні за підсумками 2024 року становив 1 млрд дол. Порівняно з 2022 роком сукупний обсяг угод M&A у 2024 році зріс у 2 рази, однак все ще у майже 2 рази поступається показникам довоєнного часу (2 млрд дол. – у 2021 році). Після повномасштабного вторгнення Росії у 2022 році, діяльність у сфері злиттів та поглинань в Україні була здебільшого зосереджена у чотирьох ключових секторах: інновації та технології (33%), сільське господарство (14%), нерухомість та будівництво (20%), а також ЗМІ (42%) [3]. Географічне розташування України та розвинена логістична інфраструктура створюють сприятливі умови для інвестицій у тандем аграрного та логістичного секторів, це дозволяє максимізувати синергетичний ефект, що вже привертає увагу інвесторів навіть під час війни і, ймовірно, продовжиться в повоєнний період. Натомість капіталомісткі галузі — металургія, машинобудування, видобувна промисловість, енергетика — зазнали значних втрат і складні для релокації, тож масштабного інвестування в них наразі не очікується. Сектори з високою часткою нематеріальних активів, гнучким форматом роботи та відносною стійкістю попиту — зокрема IT та інновації — зберігають привабливість для M&A навіть в умовах війни. Частина компаній уже стали об'єктами угод, і ця тенденція, найімовірніше, посилиться в повоєнний період [4, 6-9].

Розглянувши досвід провідних країн у сфері транснаціональних злиттів і поглинань за минулі п'ять років, можна визначити кілька підходів, які були ефективними та можуть бути корисними Україні в період післявоєнного відновлення. По-перше, важливо сформулювати стабільний інвестиційний клімат з прозорими правилами. Такі країни, як США, Велика

Британія й Німеччина, приваблюють інвесторів завдяки передбачуваному регулюванню, захисту прав власності та верховенству права. Необхідні реформи судової системи, дієва боротьба з корупцією, захист прав міноритарних акціонерів – усе це зменшує ризики для потенційних покупців українських активів.

По-друге, необхідно розглядати М&А як інструмент економічного розвитку. Злиття та поглинання можуть посилити конкурентоспроможність компаній, як це демонструє Німеччина. Україні доцільно стимулювати консолідацію у банківському секторі, агропромисловості та ІТ-галузі, спрощуючи антимонопольні процедури там, де ринок роздрібнений та заохочуючи реінвестування через податкові стимули. Особливо перспективним є ІТ-сектор та цифрова економіка: українські стартапи й ІТ-компанії вже відомі в світі, і чимало з них були придбані міжнародними корпораціями. Цей процес варто розглядати не як «втрату» компаній, а як залучення капіталу і знань. Держава може підтримувати утворення інноваційних хабів, фондів для співінвестування в українські технологічні підприємства, щоб масштабувати їх до рівня, коли вони стають привабливими цілями М&А для глобальних гравців або самі починають купувати закордонні активи.

По-третє, інтеграція у світові ринки й ланцюги створює умови для активізації М&А. Велика Британія та Німеччина демонструють, що відкритість до глобального капіталу стимулює угоди. Для України критично важливо продовжити курс на економічну інтеграцію з ЄС і світом. Приєднання до Єдиного ринку ЄС у майбутньому значно підвищить інтерес іноземних інвесторів, адже українські компанії стануть частиною великого регіонального ринку. Вже зараз варто гармонізувати законодавство з ЄС та створювати умови для безбар'єрного входу інвесторів.

По-четверте, фокус на галузях з високою доданою вартістю та експортним потенціалом. У розвинених країнах, як вже було розглянуто, інвестиції концентруються у технологічних, біотехнологічних, енергетичних галузях. Україна має розвивати ІТ, інженерію, агротехнології, оборонну промисловість, створюючи базу для залучення М&А-угод у ці сфери. Наприклад, стартапи в сфері штучного інтелекту, кібербезпеки, безпілотних технологій можуть зацікавити глобальні корпорації у вигляді М&А. Урок 2020–2024 років: попит інвесторів зміщується до перспективних галузей (АІ, відновлювана енергія, медтехнології тощо), і Україні варто стати активним учасником цих тенденцій.

Нарешті, важливим чинником є роль державної політики у сприянні інвестиціям і М&А. Китай, наприклад, багато в чому координував великі закордонні поглинання як частину стратегії, коли у демократичних країнах державна роль більш опосередкована, але все ж значуща: уряди можуть надавати експортно-кредитні гарантії, підтримувати національні компанії в міжнародній експансії. Україні у післявоєнний період доцільно створити інституції для просування інвестиційної привабливості та активного залучення транснаціональних компаній через М&А [5].

Аналіз показує, що протягом 2020–2024 рр. основними лідерами транскордонних М&А були розвинуті країни: США, Велика Британія, Китай, Японія, Німеччина, Франція. Вони лідирують як за сумарною вартістю угод, так і за їх кількістю. Спільними рисами цих країн є значний економічний масштаб, висока концентрація транснаціональних корпорацій, інноваційні кластери та зрілі фінансові ринки. Ключові сектори – передусім інформаційні технології, торгівля, енергетика – продемонстрували здатність швидко відновлювати інвестиційну привабливість, що особливо важливо для України, яка має сильні позиції або потреби саме в цих галузях. Досвід лідерів М&А підказує Україні, що для успішного залучення іноземних інвестицій необхідно забезпечити стабільність, верховенство права, інтеграцію в міжнародні ринки та розбудову власних конкурентних переваг. Якщо після війни Україна зможе провести глибокі реформи і створити середовище, де інвестори бачать перспективи

зростання, транснаціональні злиття і поглинання стануть одним із двигунів економічного відродження – залучивши капітал, технології та управлінський досвід, необхідні для модернізації країни.

Список використаних джерел

1. Gaughan P. A. Mergers, Acquisitions, and Corporate Restructurings. Hoboken, NJ, USA : John Wiley & Sons, Inc., 2017. URL: <https://doi.org/10.1002/9781119380771>.
2. M&A Statistics: Transactions and Activity by year. M&A Trends | IMAA. IMAA – Institute for Mergers, Acquisitions, and Alliances. URL: <https://imaa-institute.org/mergers-and-acquisitions-statistics/>.
3. M&A Radar 2024: Україна. KPMG, 2025. URL: <https://assets.kpmg.com/content/dam/kpmg/ua/pdf/2025/03/ma-radar-2024-ua.pdf#page=6.24>.
4. Вергелес В., Баюра Д. Сучасні тенденції та перспективи розвитку бізнесу шляхом злиття та поглинання у воєнний та повоєнний періоди в Україні. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Економіка*. 2023. Т. 1, № 1 (222). С. 21–26. URL: <https://doi.org/10.17721/1728-2667.2023/222-1/3>.
5. Кисляк С. Сучасні тенденції злиття підприємств в умовах війни. *Економіка та суспільство*. 2024. № 65. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-65-35>.
6. Дугінець, Г., Яценко, О., & Панченко, В. (2024). Міжнародний досвід повоєнного відновлення: тригери соціально-економічного розвитку в умовах децентралізації. *Herald of Khmelnytskyi National University. Economic Sciences*, 328(2), 497-505. <https://doi.org/10.31891/2307-5740-2024-328-74>
7. Яценко О.М., Яценко О.М., Осадчук В.Є. Підвищення конкурентоспроможності міжнародних агротрейдерів на основі впровадження технологічних інновацій. Наукові праці міжрегіональної академії управління персоналом. Економічні науки. Міжрегіональна Академія управління персоналом. 2024. №. 2(74) С.92-99. URL:<https://journals.maup.com.ua/index.php/economics/article/view/3069> DOI: <https://doi.org/10.32689/2523-4536/74-12>
8. 200. Яценко О. М., Тананайко Т. С. Вплив цифровізації міжнародної торгівлі на економічний розвиток країн. *Український журнал прикладної економіки та техніки*. 2023. Том 8. № 2. С. 260–269. DOI: <https://doi.org/10.36887/2415-8453-2023-2-38>. URL: <http://ujae.org.ua/vplyv-tsyfrovizatsiyi-mizhnarodnoyi-torgivli-na-ekonomichnyi-rozvytok-krayin/>
9. Швиданенко Г. О., Швиданенко О. А., Яценко О. М. Економічна безпека компаній в умовах глобальної конкуренції. Збірник наукових праць «Ринкова економіка: сучасна теорія і практика управління». Т. 21, Вип. 2 (51): збірка наукових праць. – Одеса: Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечникова, 2022. – 301-324 с. DOI: 10.32782/2413-9998/2022.2(51).21

Щербань В.О.

“Міжнародна економіка”, 3 курс

Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана

Науковий керівник – к.е.н, доцент, доцент кафедри міжнародної торгівлі і маркетингу

Сандул М.С.

Впровадження екологічного транспорту в сучасні ланцюги постачання: виклики та перспективи

У контексті посиленої глобальної уваги до проблем забруднення навколишнього середовища декарбонізація транспортного сектору набуває статусу одного з пріоритетних завдань у сфері сталого розвитку. Ланцюги постачання, що включають логістичні, транспортні та дистрибуційні операції, значною мірою залежать від використання транспортних засобів на базі викопних видів палива, які є основним джерелом парникових викидів. Упровадження екологічно чистого транспорту в сучасних умовах виступає не просто тенденцією, а нагальною

потребою, обумовленою як міжнародними екологічними зобов'язаннями України, так і внутрішніми інтересами держави у сфері енергетичної незалежності та економічної безпеки.

За даними Міжнародного енергетичного агентства (IEA), на транспорт припадає близько 21% світових викидів CO₂ станом на 2025 рік [1]. У структурі викидів України частка транспорту за даними Європейської комісії у 2023 році становила приблизно 10,45% [2], що вказує на потребу у комплексному реформуванні транспортних систем у напрямі екологічної безпеки. На даний момент у сфері логістики домінують автомобільний, залізничний та морський види транспорту. Автомобільні перевезення здійснюються переважно на короткі й середні дистанції з використанням дизельного пального. Залізничні перевезення виконуються за допомогою дизельних локомотивів та електровозів, тоді як морський транспорт використовує важке мазутне паливо, що є одним із найбільш шкідливих для довкілля. Авіаційні перевезення, хоча й менш поширені у вантажних транспортуваннях, однак, формують значний вуглецевий слід через використання авіаційного гасу.

Серед перспективних альтернативних рішень, що набувають глобального поширення, слід виокремити електротранспорт, водневе паливо та біопаливо. Хоча електромобілі більше асоціюються з легковим транспортом, провідні логістичні компанії такі як: DHL, Amazon, UPS, активно впроваджують електровантажівки, плануючи переведення значної частини автопарку на електротягу до 2030 року. В Україні подібні проекти також реалізуються, однак їхнє поширення стримується нестачею відповідної інфраструктури.

Водневе паливо розглядається як перспективний енергоносіє для великовантажного транспорту та залізничних перевезень. Зокрема, компанія Alstom випробовує водневі потяги в Італії [3], а в Японії уже функціонують водневі автобуси [4]. В Україні проекти з використання водневого палива поки лише в планах майбутніх нововведень. У секторі авіації біопаливо набуває поширення серед компаній Ryanair та Lufthansa, що частково заміщують традиційне паливо біоальтернативами. Морський транспорт також шукає нові рішення, активно розробляються варіанти використання аміаку та метанолу як екологічно прийнятних видів палива.

Попри величезний потенціал екологічного транспорту у його впровадженні існує ціла низка перешкод. По-перше, висока вартість технологій, йдеться не лише про їх виготовлення а і забезпечення необхідної інфраструктури для підтримки їх належного функціонування. До цього відносяться: зарядні і заправні станції, ремонтні майстерні тощо. Друга проблема - це брак інфраструктури. В Україні відсутні водневі заправки а зарядні електро-станції, особливо які можуть приймати вантажні моделі автомобілів, розташовані нерівномірно. Також перешкодою є нестача кваліфікованих кадрів і технічних знань для обслуговування нововведень. Ще одна з основних перепон про яку наразі мало говорять, хоча це питання в найближчому майбутньому стоятиме доволі гостро, відсутність технологій переробки чи утилізації використаних баратей та акумуляторів електрокарів. До того ж необхідно є розробка й ухвалення стандартів, сертифікаційних процедур та фінансових стимулів для залучення інвестицій у так звані зелені технології.

Основним аспектом успіху є в тому числі питання енергетичного балансу, ефективність переходу на електричний або водневий транспорт можлива лише за умови використання енергії з відновлюваних джерел: сонця, вітру, води. У цьому контексті необхідно інтегрувати транспортну стратегію з політикою розвитку зеленої енергетики. Європейський Союз уже запровадив відповідні програми субсидування, наприклад, у межах Європейського зеленого курсу передбачено фінансування на рівні 20 млрд євро до 2030 року. Україна як країна-

кандидат на вступ до ЄС має можливість отримувати технічну і фінансову підтримку через програми Horizon Europe [5] та Connecting Europe Facility [6]. Розвиток екотранспортів дозволить Україні не лише скоротити викиди парникових газів та зменшити залежність від імпорту палива, а й посилити інвестиційну привабливість своєї логістичної інфраструктури. Крім того, створення нових робочих місць у галузях електромобільного сервісу, виробництва акумуляторів і монтажу зарядних станцій сприятиме формуванню нової економіки.

Вивчення міжнародного досвіду є одним з головних чинників успішного переходу на екологічні види транспорту, наприклад у Нідерландах реалізується програма Smart Logistics [7] яка стимулює перевізників використовувати електромобілі та велосипеди у межах міських зон, у Південній Кореї розгортається використання автономних екологічних вантажівок [8], а в США компанія Tesla постачає електровантажівки Tesla Semi [9] із запасом ходу понад 800 км. Для України екологізація транспортної логістики має вирішальне значення, особливо у великих містах, де транспорт залишається головним джерелом забруднення повітря. Перспективним напрямком є створення “зелених логістичних коридорів”, розвиток цифрових платформ для оптимізації маршрутів, а також запровадження систем екоменеджменту, подібних до європейської EMAS [10]. Головну роль у впровадженні екотехнологій відіграє і система освіти, необхідно посилити підготовку фахівців у сфері сталого транспорту та енергозберігаючих технологій. Варто також враховувати соціальні аспекти екологічного переходу, передбачаючи програми перекваліфікації для працівників традиційних транспортних секторів. Загалом екологічна модернізація транспортної логістики є не лише викликом, але й можливістю для глибокої трансформації української економіки відповідно до міжнародних стандартів сталого розвитку. Роль місцевого самоврядування у цьому процесі також є визначальною, наприклад Львів, де вже впроваджуються програми підтримки електротранспорту [11], подібні ініціативи можуть бути масштабовані на інші міста України.

Відповідно до Паризької кліматичної угоди [12] та Європейського зеленого курсу [13], Україна взяла на себе зобов’язання досягти вуглецевої нейтральності до 2060 року, що робить декарбонізацію транспорту головною складовою національної стратегії. Ухвалення Національної транспортної стратегії до 2030 року є кроком у правильному напрямі, однак реалізація її положень вимагає конкретного плану дій, належного фінансування та ефективних механізмів контролю. Зростання екологічної свідомості споживачів також чинить тиск на бізнес, міжнародні компанії, такі як IKEA [14], H&M [15], Nestlé [16], вже інтегрують екологічні критерії у свої логістичні стратегії, що створює нові виклики і можливості для українських експортерів.

Отже, перехід до екотранспортів у логістиці є стратегічною необхідністю для України у контексті інтеграції у глобальні ринки, забезпечення економічного зростання, екологічного оздоровлення довкілля та підвищення міжнародної конкурентоспроможності.

Список використаних джерел

1. Carbon dioxide emissions of the transportation sector worldwide. URL: <https://www.statista.com/statistics/1291615/carbon-dioxide-emissions-transport-sector-worldwide/>
2. Ukraine Total Greenhouse Gas Emissions - Transport. URL: <https://www.ceicdata.com/en/ukraine/environmental-greenhouse-gas-emissions-annual/total-greenhouse-gas-emissions-tonnes-of-co2-equivalent-per-year-transport>
3. Alstom tests a new hydrogen train in Italy. URL: <https://www.railway.supply/en/alstom-tests-a-new-hydrogen-train-in-italy-innovation-in-action/>

4. Japan hydrogen bus market: Pioneering the future. URL: <https://www.openpr.com/news/3901370/japan-hydrogen-bus-market-pioneering-the-future>
5. Horizon Europe funding programme. URL: https://research-and-innovation.ec.europa.eu/funding/funding-opportunities/funding-programmes-and-open-calls/horizon-europe_en
6. Connecting Europe Facility. URL: https://cinea.ec.europa.eu/programmes/connecting-europe-facility_en.
7. Tandem Smart. URL: <https://tandem-smart.nl/>
8. Logistics Curated. How is Hyundai Rotem revolutionizing port automation at Gwangyang?. URL: <https://logisticscurated.com/technology-and-innovation/how-is-hyundai-rottem-revolutionizing-port-automation-at-gwangyang/>.
9. Tesla Semi. URL: <https://www.tesla.com/semi>
10. EMAS - Eco Management and Audit Scheme. URL: <https://www.qualityaustria.com.pl/ua/produkty/навколишнє-середовище-та-енергія/emas-eco-management-and-audit-scheme/>
11. У Львові затвердили програму розвитку електромобільності. URL: <https://city-adm.lviv.ua/news/city/transport/300924-u-lvovi-zatverdyly-prohramu-rozvytku-elektromobilnosti-video>
12. Політика VS зміна клімату. URL: <https://ecoaction.org.ua/polityka-vs-zmina-klimatu.html>
13. Європейський зелений курс. URL: <https://ecoaction.org.ua/ievropejskyj-zelenyj-kurs.html>
14. Sustainability strategy IKEA URL: <https://www.ikea.com/gb/en/this-is-ikea/climate-environment/the-ikea-sustainability-strategy-pubfea4c210/>
15. Sustainability H&M. URL: <https://www.hm.com/ua/customer-service/sustainability/sustainability/>.
16. Sustainability at Nestlé. URL: <https://www.nestle.com/sustainability>

Щербатюк В.І.

«Міжнародна торгівля і маркетинг», магістрант

Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана

Науковий керівник – к.е.н., доцент, доцент кафедри міжнародної торгівлі і маркетингу

Сандул М.С.

Виклики для інтеграції України у глобальні ланцюги доданої вартості: маркетингові та торговельні аспекти

Інтеграція України у глобальні ланцюги доданої вартості (ГЛДВ) є важливою умовою для зміцнення її економічної стабільності, нарощування експорту та залучення інвестицій.

Питання інтеграції країн до ГЛДВ, висвітлювали у своїх працях як зарубіжні, так і українські дослідники, зокрема М. Спозі, Дж. Чжан [1], Л. Дейнеко, О. Ципліцька, О. Кушніренко [2], В. Вегнер, Н. Романовська, М. Чижевська [3] та В. Міценко [4].

Метою даного дослідження є визначення ключових викликів, що постають перед Україною на шляху інтеграції до глобальних ланцюгів доданої вартості.

Глобальні ланцюги доданої вартості охоплюють усі етапи виробництва, що здійснюються в різних країнах, і виступають ключовим елементом сучасної торгівлі. Для України участь у таких ланцюгах є стратегічно важливою як з точки зору економічного зростання, так і модернізації виробництва. Водночас, попри значний потенціал, інтеграція України у глобальні ланцюги доданої вартості супроводжується рядом системних викликів, що уповільнюють цей процес та потребують комплексного реагування. До ключових із них належать:

- Безпекові та інфраструктурні ризики;

- Невідповідність вимогам ЄС у сфері екологічної та соціальної звітності (директиви CSRD і CSDDD);
- Недостатній рівень цифровізації.

Повномасштабна війна в Україні кардинально змінила структуру логістичних маршрутів здатність українського бізнесу інтегруватися в глобальні ланцюги доданої вартості. Блокування морських портів України російським флотом унеможлививши вивезення продукції морським шляхом. До війни морем експортувалося понад 120 млн тонн товарів щороку, зокрема 90% аграрної продукції та понад 60% продукції металургії. Внаслідок блокади Україна змушена була шукати альтернативні маршрути постачання. У результаті середня відстань до порту відвантаження збільшилася в п'ять разів, а вартість логістики — у три - чотири рази. До цієї проблеми додається і інфраструктурний аспект: перевантаження прикордонної інфраструктури, нестача залізничних платформ, дублювання митних процедур і технічна несумісність колій (ширина рейок) додатково ускладнюють ситуацію [5].

Із прийняттям у Європейському Союзі директиви CSRD (Corporate Sustainability Reporting Directive) та очікуваним впровадженням CSDDD (Corporate Sustainability Due Diligence Directive) зростають вимоги до прозорості компаній у питаннях сталого розвитку та соціальної відповідальності. Ці нововведення безпосередньо впливають на країни, що прагнуть поглиблювати торгівельну інтеграцію з ЄС, зокрема й Україну [6]. Директиви вимагають від компаній публікацію нефінансових звітів, які підтверджують дотримання компанією принципів сталого розвитку; проведення оцінки ризиків у ланцюгах постачання і уникнення співпраці з контрагентами, які не дотримуються принципів сталого розвитку. Підприємства, які хочуть працювати з європейськими партнерами, мають підтвердити свою відповідність цим критеріям. Однак більшість українських компаній наразі не мають досвіду звітності відповідно до стандартів CSRD. Як показує дослідження С. Семенової та С. Король [7], основні проблеми полягають у відсутності методологічної бази, кадрового забезпечення, цифрових рішень для збору даних, а також у фрагментарному регулюванні на рівні держави. Для ефективного переходу необхідна різнопланова підтримка з боку держави. Без цього зберігається ризик втрати контрактів з європейськими компаніями, які вже змушені виконувати вимоги CSRD і CSDDD [7].

Недостатній рівень цифровізації в Україні є ще одним суттєвим бар'єром для інтеграції національних підприємств у ГЛДВ. Наприклад малі та середні підприємства, які складають 99,9% усіх підприємств країни, демонструють низький рівень впровадження цифрових технологій. Лише 30% малих та 47% середніх підприємств мають власні вебсайти, що значно нижче середніх показників Організації економічного співробітництва та розвитку. Однак проблема не обмежується лише відсутністю онлайн-присутності.

Основними перешкодами для цифрової трансформації МСП є:

- Низька обізнаність щодо доступних цифрових рішень.
- Брак цифрових навичок серед працівників.
- Фінансові обмеження, що ускладнюють інвестиції в технології.
- Недостатня підтримка з боку держави, особливо на місцевому рівні.

Без системного підходу до цифрової трансформації українські МСП ризикують залишитися на периферії глобальних виробничих мереж [8].

Отже, процес інтеграції України у глобальні ланцюги доданої вартості супроводжується значними викликами. Ключовими з них є: безпекові і інфраструктурні ризики, що порушили традиційні логістичні маршрути та суттєво ускладнили експортну діяльність; невідповідність екологічним і соціальним стандартам ЄС, що загрожує втратами доступу до європейських ринків; а також недостатній рівень цифровізації, який обмежує здатність українського бізнесу інтегруватися у міжнародні виробничі мережі. Подолання цих викликів потребує комплексних рішень і скоординованих дій держави, бізнесу та міжнародних партнерів.

Список використаних джерел

1. Sposi, M., Yi, K.-M., & Zhang, J. (2020). Trade Integration, Global Value Chains, and Capital Accumulation. National Bureau of Economic Research. <https://doi.org/10.3386/w28087>
2. Deineko, L., Tsyplitska, O., Kushnirenko, O., & Deineko, O. (2019). An institutional mechanism for integrating domestic manufacturing into global value chains. *Business Perspectives*, 17(3), 438–451. [https://doi.org/doi:10.21511/ppm.17\(3\).2019.35](https://doi.org/doi:10.21511/ppm.17(3).2019.35)
3. Venger, V., Romanovska, N., & Chyzhevska, M. (2022). Integration of Ukraine to the Global Value Chains. *The Central European Journal of Social Sciences and Humanities*, 25(2), 137–161. <https://doi.org/10.18778/1508-2008.25.17>
4. Mytsenko, V., Babets, I., Mytsenko, I., Sokolovska, O., & Nasypaiko, D. (2024). Global value chains and their impact on Ukraine's agro-industrial complex. *Ekonomika APK*, 31(4), 33-43. <https://doi.org/10.32317/ekon.apk/4.2024.33>
5. Saliy, K., & GMK Center. (2024, July 11). How the Russia-Ukraine war has impacted on logistics routes and supply chains [Gmk.center]. <https://gmk.center/en/posts/how-the-russia-ukraine-war-has-impacted-on-logistics-routes-and-supply-chains/>
6. Proposal for a DIRECTIVE OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL amending Directives (EU) 2022/2464 and (EU) 2024/1760 as regards the dates from which Member States are to apply certain corporate sustainability reporting and due diligence requirements (1–). (n.d.). (1–). Retrieved May 16, 2025, from https://commission.europa.eu/document/download/0affa9a8-2ac5-46a9-98f8-19205bf61eb5_en
7. Fomina, O., Semenova, S., & Korol, S. (2025). CSRD implementation in the Ukrainian corporations' practice (1–). Kyiv National University of Trade and Economics. [https://doi.org/DOI:10.31617/3.2025\(138\)05](https://doi.org/DOI:10.31617/3.2025(138)05)
8. Enhancing Resilience by Boosting Digital Business Transformation in Ukraine (1–). (2024). (1–). OECD. https://www.oecd.org/en/publications/2024/05/enhancing-resilience-by-boosting-digital-business-transformation-in-ukraine_c2e06e50.html

Юр О.В.

“Міжнародна торгівля і маркетинг”, 5 курс

Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана

Науковий керівник – к.е.н., доцент кафедри міжнародної торгівлі і маркетингу

Солодковська Г.В..

Ре-брендинг України в глобальній системі: стратегія національного позиціонування через маркетингові комунікації

У сучасному глобалізованому світі країни змагаються не лише за ресурси чи ринки, а й за увагу, довіру та прихильність міжнародної спільноти. У цьому контексті публічна дипломатія та національний брендинг стають ключовими інструментами формування позитивного іміджу держави [5]. Вони сприяють не лише просуванню інтересів країни на міжнародній арені, а й розвитку її культурних, економічних та політичних зв'язків з іншими державами. Особливої актуальності це питання набуло для України в умовах повномасштабної агресії з боку росії [3].

Національний брендинг передбачає цілеспрямоване формування уявлення про країну через образи, символи, наративи та меседжі, які транслуються у внутрішньому та зовнішньому інформаційному полі. Йдеться про емоційну складову сприйняття держави, її культурну ідентичність, систему цінностей та конкурентні переваги. Це важливий інструмент у побудові образу країни як надійного партнера, який готовий до співпраці на рівних умовах. У свою чергу, публічна дипломатія — це спосіб комунікації уряду з іноземною аудиторією з метою просування національних інтересів. Вона включає широкий спектр інструментів: від

дипломатичних ініціатив до культурних та інформаційних кампаній, спрямованих на зміцнення позитивного іміджу країни за кордоном [6].

Україна, починаючи з 2014 року, а особливо з 2022-го, активізувала використання національного брендингу як інструменту публічної дипломатії. Ключовими цілями стали:

- донесення правди про війну та злочини агресора;
- мобілізація міжнародної підтримки;
- просування образу України як демократичної, креативної, сміливої нації;
- консолідація української ідентичності та патріотизму в умовах війни.

Цей процес вимагає комплексного підходу, який поєднує політичну, економічну, культурну та інформаційну складову. Протягом останніх років Україна активно використовує інструменти публічної дипломатії для покращення свого іміджу та просування державних інтересів на міжнародній арені. Зокрема, важливу роль відіграють новітні цифрові технології, що дозволяють налагоджувати швидку та ефективну комунікацію з міжнародною аудиторією [1].

У контексті війни з росією, публічна дипломатія України не лише бореться за підтримку міжнародної спільноти, а й активно формує образ країни, яка відстоює свою свободу та територіальну цілісність. У цьому процесі важливу роль відіграють не лише традиційні інструменти комунікації, а й нові формати співпраці, зокрема через соціальні мережі та культурні ініціативи [4].

Особливу увагу варто звернути на ефективність співпраці держави, громадянського суспільства та бізнесу у рамках національного брендингу. Зокрема, важливими інструментами стали міжнародні виставки, культурні проєкти, підтримка національних підприємців на зовнішніх ринках, а також взаємодія з міжнародними організаціями та благодійними фондами. Одним з найбільш вдалих прикладів є успішне просування бренду «United24», що об'єднав зусилля уряду, бізнесу та громадян для залучення міжнародної допомоги Україні [2].

Таблиця 1

Порівняння підходів до національного брендингу: досвід окремих країн

Країна	Основний меседж бренду	Ключові канали комунікації	Результати
Литва	Real is Beautiful	Digital-кампанії, культурні проєкти	Підвищення туристичної привабливості
Ізраїль	Innovation Nation	Бізнес-форуми, інвестиційні виставки	Зростання експорту високих технологій
Польща	Creative Tension / Polska. Spring Into	Європейські фестивалі, мистецькі заходи	Зміна уявлень про країну як про інноваційну
Україна (2022-дотепер)	Bravery. Freedom. Creativity. (Ukrainian Institute)	Соцмережі, культурна дипломатія, інфлюенсери	Зміна світового дискурсу про Україну

Джерело: розроблено авторкою на основі [9, 10]

У випадку України можна виокремити низку конкретних інструментів комунікаційної стратегії, спрямованих на формування позитивного іміджу та підтримки. Важливо розділити ці інструменти від результатів, яких було досягнуто. Український національний брендинг набув особливої значущості в умовах війни, оскільки він активно використовується для мобілізації міжнародної підтримки та донесення правди про війну [7].

Таблиця 2

Інструменти комунікаційної стратегії України та відповідні результати

Інструменти комунікації	Тип інструменту	Очікувані або досягнуті результати
#UkraineNow, #BeBraveLikeUkraine	Digital-маркетинг	Поширення позитивного іміджу в соцмережах
Платформа United24	Інформаційна/фандрейзингова платформа	Мобілізація донорської допомоги зі 100+ країн
Звернення Президента України до світових лідерів і парламентів	Публічна дипломатія	Зростання підтримки України на міжнародному рівні
Співпраця з міжнародними брендами (напр. Balenciaga, Meta, Monobank)	Бренд-колаборації	Підсилення видимості бренду України у глобальному просторі
Культурні ініціативи за кордоном (виставки, кінопрем'єри, музика)	Культурна дипломатія	Підвищення інтересу до української культури, розширення «soft power»
Дипломатична присутність на самітах, форумах	Публічна дипломатія	Посилення позицій України в міжнародному порядку денному
Розробка брендбуку, відео- та візуального контенту	Візуальний брендинг	Упізнаваність і сталість візуального образу

Джерело: розроблено авторкою

Таким чином, національний брендинг України в умовах війни перетворився з суто комунікаційного інструменту на фактор політичної мобілізації, інструмент культурного спротиву та механізм економічної підтримки. Успіх комунікаційної стратегії значною мірою зумовлений синергією зусиль державних інституцій, громадянського суспільства та бізнесу. Цей процес також демонструє важливість гнучкості та адаптивності у використанні національного бренду в складних і непередбачуваних міжнародних умовах [8].

Список використаних джерел

1. UkraineNow - Help Ukraine [Електронний ресурс] // UkraineNow. – URL: <https://www.ukrainenow.org/> (дата звернення: 03.05.2025).
2. UNITED24 – The initiative of the President of Ukraine [Електронний ресурс] // UNITED24. – URL: <https://u24.gov.ua/> (дата звернення: 03.05.2025).
3. Brandon E. M. Inside Ukraine's colossal task of "rebranding" itself during a war [Електронний ресурс] // Fast Company. – 2023. – URL: <https://www.fastcompany.com/90832565/inside-ukraines-colossal-task-of-rebranding-itself-during-a-war> (дата звернення: 03.05.2025).
4. Be Brave Like Ukraine [Електронний ресурс] // Carat. – URL: <https://www.carat.com/work/be-brave-like-ukraine> (дата звернення: 03.05.2025).
5. Managing Ukraine's nation brand during a war [Електронний ресурс] // City Nation Place. – 2023. – URL: <https://www.citynationplace.com/managing-ukraines-nation-brand-during-a-war> (дата звернення: 03.05.2025).
6. Ukraine - Country Performance, Brand Strength and Reputation [Електронний ресурс] // The Place Brand Observer. – URL: <https://placebrandobserver.com/ukraine-country-performance-brand-strength-reputation/> (дата звернення: 03.05.2025).

7. Який бренд України потрібно формувати після війни? [Електронний ресурс] // Свідомі. – URL: <https://svidomi.in.ua/page/yakiy-brend-ukrainy-potribno-formuvaty-pislia-viiny> (дата звернення: 03.05.2025).
8. Brand Ukraine. Наша місія – зробити Україну lovemark для всього світу [Електронний ресурс]. – URL: https://brandukraine.org.ua/documents/50/ENG_Brand_Ukraine_Annual_report_2022.pdf (дата звернення: 13.04.2025).
9. Poland – the spring of change. Council for the Promotion of Poland approves logotype [Електронний ресурс] // Corporate Identity Portal. – URL: <https://www.ci-portal.de/poland-the-spring-of-change-council-for-the-promotion-of-poland-approves-logotype/> (дата звернення: 13.04.2025).
10. Israel – the Innovation Nation [Електронний ресурс] // Mind the Bridge. – URL: <https://mindthebridge.com/israel-the-innovation-nation/> (дата звернення: 13.04.2025).

Юр'єв Данііл

“Міжнародна економіка”, 4 курс

*Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана
Науковий керівник – д.е.н., професор, професор кафедри міжнародної торгівлі та
маркетингу Яценко О.М.*

Потенціал та дестабілізуючі фактори енергетичних ринків в умовах глобальної нестабільності та трансформації міжнародної торгівлі

Енергетичний ринок — це сукупність економічних відносин, пов'язаних із виробництвом, розподілом, обміном та споживанням енергетичних ресурсів. Згідно з теорією міжнародної політичної економіки, енергетика є інструментом геополітичного впливу та складовою економічної безпеки держави. Також енергетичні ринки є чутливими до глобальних криз, зокрема фінансових, воєнних і кліматичних.

Енергетичний сектор є назвичайно важливим як для повсякденного життя громадян будь якої країни так і для промислового і економічного розвитку будь якої держави. Природним інструментом регулювання будь якої економічної галузі є ринок, тож і для енергетики - це твердження вірне. Однак вже багато років можна спостерігати як різноманітні чинники виводять цей ринок із рівноваги [1-11]. Він є не прозорим, основними гравцями є держави тому геополітична нестабільність лише погіршує ситуацію, а нещодавно розпочата трансформація цього ринку робить додаткові виклики для його функціонування.

Результати дослідження. Енергетичний ринок умовно поділяється на три стадії: видобуток сировини, її переробка та доставка енергії споживачу. Найвразливішою є перша стадія — видобуток, оскільки ринки сировини, зокрема нафти, надзвичайно чутливі до політичних криз. Прикладом є ембарго ОПЕК 1973 року, націоналізація нафти в Ірані 1979-го чи дії росії у газовому секторі. Політична маніпуляція з боку експортерів — ключова проблема цього ринку. І хоч вона стосується й інших ресурсів, нафта — найбільш показовий приклад.

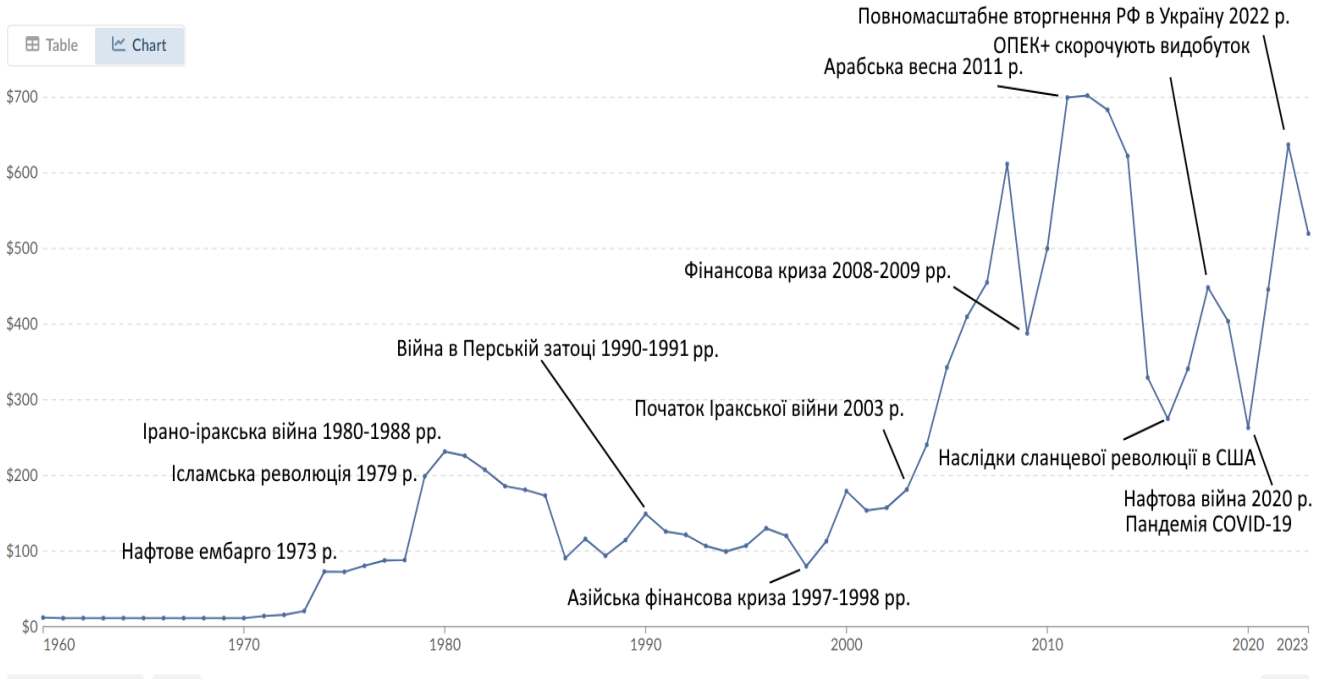

Рис. 1. Світові ціни на нафту за кубометр з 1960 по 2023 та події, що впливали на них.
Джерело: складено автором на основі[6]

Додатковий виклик — обмеженість викопних ресурсів, що стимулює пошук альтернатив: сонячної, вітрової, гідроенергії та біопалива. Проте їх розвиток ускладнюють погодні фактори, технічні обмеження та висока вартість зберігання енергії. Крім того, ринок критичних матеріалів, зокрема для сонячних панелей, вже контролюється окремими країнами, як-от Китаєм, що створює ризики, подібні до нафтових.

Вихід із цієї ситуації потребує комплексного підходу: енергоефективність, модернізація мереж і повернення виробництва в межі країни зменшать залежність від зовнішніх постачальників. Критично важливими є також диверсифікація джерел і технологій, а головне — інвестиції у проривні напрями: підвищення ККД, надпровідність, термоядерна та воднева енергетика. Саме вони здатні забезпечити стабільну та безпечну енергосистему майбутнього.

Таким чином, енергетичний сектор стикається з безліччю викликів: політизацією постачання ресурсів, неекологічністю, обмеженістю основних джерел, кліматично-географічною залежністю альтернативних джерел, застарілістю й неефективністю існуючих систем, а також трансформацією та наслідками перехідного періоду. Втім, вирішення цих проблем можливе й потребує комплексного підходу, що включає: впровадження енергоефективних технологій, диверсифікацію джерел енергії та постачальників енергоресурсів, реіндустріалізацію країн з постіндустріальною економікою у напрямку виробництва критично важливих компонентів систем, а також інвестиції в найбільш перспективні альтернативи — такі як воднева енергетика та термоядерний синтез.

Список використаних джерел

1. International Energy Agency. World Energy Outlook 2023. 9, rue de la Fédération, France. 2023. URL: <https://iea.blob.core.windows.net/assets/86ede39e-4436-42d7-ba2a-edf61467e070/WorldEnergyOutlook2023.pdf>
2. British Petroleum Corp. bp Energy Outlook 2024. London, UK. 2024. URL: <https://www.bp.com/content/dam/bp/business-sites/en/global/corporate/pdfs/energy-economics/energy-outlook/bp-energy-outlook-2024.pdf>

3. Energy Institute. Statistical Review of World Energy. 61 New Cavendish Street, London, United Kingdom. 2024. URL: <https://assets.kpmg.com/content/dam/kpmg/az/pdf/2024/Statistical-Review-of-World-Energy.pdf>
4. О. М. Суходоля, Ю. М. Харазішвілі, Г. Л. Рябцев. Монографія. Енергетична Безпека України: Перспективна Модель Управління Ризиками. Національний Інститут Стратегічних Досліджень. Київ, Україна. 2023. URL: https://niss.gov.ua/sites/default/files/2023-12/ad_mono_sukhodolia_do_druku_na_site_02_01_2024.pdf
5. Стратегія Енергетичної Безпеки. Кабінет Міністрів України. Київ, Україна. 2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/907-2021-%25D1%2580#Text>
6. Crude oil prices. Our World In Data. URL: <https://ourworldindata.org/grapher/crude-oil-prices?time=1962..latest>
7. Гальперіна, Л., Панченко Є., Яценко О. Міжнародна координація стратегій інтеграції В'єтнаму до світового енергетичного ринку згідно з вимогами сталого розвитку. Економіка та суспільство. 2020. Вип. 22 (Грудень). <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/109>; <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2020-22-60>.
8. Мазуренко В., Панченко Є., Яценко О. Стратегія АСЕАН на світовому енергетичному ринку в умовах його трансформації. Економічний аналіз. 2020. Том 30. № 3. С. 16-24. DOI: <https://doi.org/10.35774/econa2020.03.016>; <https://www.econa.org.ua/index.php/econa/article/view/1835>
9. Yatsenko Olha, Iatsenko Oleksand (2024). Trends and prospects in international hydrogen trade in the face of new barriers and challenges to global cooperation. Actual Problems of International Relations, Vol. 1 No. 161 (2024), P. 177-189. <https://doi.org/10.17721/apmv.2024.161.1.177-189>. URL: <http://apir.iir.edu.ua/index.php/apmv/issue/view/246>
10. Яценко, О., Мордань, В., & Яценко, О. (2025). Потенціал водню для сталого розвитку глобальної енергетики: інновації та динаміка торгівлі. Herald of Khmelnytskyi National University. Economic Sciences, 338(1), 94-100. <https://doi.org/10.31891/2307-5740-2025-338-13>
11. Яценко О. М. Розвиток інноваційного бізнесу та міжнародної торгівлі воднем: інституціональне забезпечення енергетичного переходу для сталого пост-вуглецевого майбутнього. Український журнал прикладної економіки та техніки. 2025. Том 10. № 1. С. 92 – 103. <https://doi.org/10.36887/2415-8453-2025-1-16>

Юхимець В.В.

“Міжнародна економіка”, 4 курс

*Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана
Науковий керівник – д.е.н., професор, професор кафедри міжнародної торгівлі і
маркетингу Яценко О.М.*

Макроекономічні наслідки глобальних фінансових криз як точка відліку інноваційних економічних трансформацій в Україні

Глобальні фінансові кризи, що періодично охоплюють світову економіку, мають значний вплив на національні економіки, зокрема на економіку України. Кризи не лише виявляють слабкі місця в економічній системі, а й створюють можливості для її покращення та впровадження інноваційних рішень до розвитку.

Актуальність теми зумовлена циклічним розвитком світової економіки та активною участю України в глобальних фінансових процесах.

Метою тези є дослідження макроекономічних наслідків фінансових криз, що стали поштовхом до формування нових підходів в економічній політиці України. Увагу зосереджено на аналізі впливу світових криз 2008-2009 року та кризи спричиненою пандемією Covid-19 2019-2020 року, а також війни 2022 року на трансформаційні процеси в національній економіці.

Світова фінансова криза 2008–2009 років стала серйозним випробуванням для економіки України. Значне зниження попиту на український експорт, особливо на металургійну продукцію, призвело до скорочення виробництва та зниження ВВП. Згідно з даними Світового Банку, показник загального рівня ВВП в Україні, який характеризує рівень економічної активності та добробут населення, скоротився на 17,3 % у 2009 році, що стало одним із найгірших показників серед країн Європи. Криза також виявила вразливість банківської системи, що призвело до втрати довіри населення до фінансових установ та відтоку капіталу [1; 2].

У відповідь на нестабільне економічне становище, у 2008 році Кабінет Міністрів України затвердив постанову № 447, якою було започатковано Державну цільову економічну програму "Створення в Україні інноваційної інфраструктури" на 2009–2013 роки. Метою програми було формування ефективної інноваційної інфраструктури, яка включала створення певних структур, що сприяють впровадженню інновацій у виробництво. Програма передбачала також удосконалення нормативно-правової бази у сфері інноваційної діяльності та стимулювання інвестицій у науково-дослідні розробки [3].

Також, у 2008 році український уряд також приділив увагу розвитку інновацій у сільському господарстві, постановою Кабінету Міністрів України № 945 від 30 жовтня 2008 року було визначено заходи щодо розширення навчальної, дослідницької та інноваційної діяльності Національного аграрного університету. Дана постанова сприяла впровадженню новітніх технологій у аграрний сектор та підготовці фахівців для роботи в умовах інноваційної економіки [4].

Криза спричинена COVID-19, стала одним із найпотужніших викликів для глобальної економіки в XXI столітті. Не зважаючи на те, що походження даної кризи не пов'язано з фінансовим сектором, вона мала значний вплив на світову фінансову систему. Наслідки кризи проявлялись для України у зниженні виробництва, збільшенню бюджетного дефіциту та безробіття [5]. [Відповідно до даних](#) Світового Банку, загальний рівень ВВП в Україні в 2020 році знизився на 7%, державний борг підвищився на 10.4% та рівень безробіття зріс на 1.3% [2].

Не дивлячись на те, що кризи спричинена пандемією COVID-19 мала потужні наслідки на економічну стабільність України, вона також значно пришвидшила перехід до цифрової економіки країни.

У 2020 році був запущений мобільний застосунок та портал «Дія», що стало важливим кроком у цифровій трансформації державного управління. У період пандемії дана платформа стала критично важливою для надання державних послуг у дистанційному форматі. Саме через «Дію» у 2020 році українці могли подати заявки на отримання державної фінансової допомоги у зв'язку з локдауном [6].

Також, у період пандемії різко зросла частка безготівкових розрахунків в Україні, що стало поштовхом для реформ у сфері платіжної інфраструктури. У 2019 році Національний банк України затвердив Стратегію розвитку фінансового сектору України до 2025 року, що передбачала скорочення обігу готівки, розвиток інноваційних платіжних технологій і підтримку фінтеху. Сума платежів, зроблених за допомогою системи електронних платежів у 2019 році склала майже 90% всіх платежів та переказів в Україні [7].

Криза спричинена війною в Україні в 2022 році, спричинила масштабну гуманітарну, економічну та фінансову кризу. Зруйнована інфраструктура, втрата виробничих потужностей та масова міграція населення призвели до значного скорочення економічної активності. Згідно з даними Світового банку річний ВВП України в 2022 році впав на 32.2% [2, 10-14].

У 2022 році урядом була створена електронна інвестиційна платформа Advantage Ukraine, з метою залучення іноземного капіталу та популяризації економічного потенціалу України в умовах війни. На платформі представлено понад 500 підготовлених інвестиційних проєктів у ключових секторах економіки, таких як агропромисловий комплекс, відновлювана енергетика, ІТ, оборонна промисловість, фармацевтика, інфраструктура та металургія. Дана платформа сприяє взаємодії між українськими ініціаторами та міжнародними інвесторами [8].

Також, у 2024 році український уряд затвердив Стратегію цифрового розвитку інноваційної діяльності України до 2030 року (WINWIN), яка визначає пріоритети в галузі інновацій. Стратегія має на меті формування сприятливого середовища для розвитку бізнесу, стартапів, наукової спільноти, інвесторів і міжнародних партнерів у сфері інновацій, що відіграють важливу роль у забезпеченні суверенітету, економічного зростання, післявоєнного відновлення та подальшої трансформації України [9].

У результаті проведеного дослідження можна зробити висновок, що глобальні фінансові кризи відіграють подвійне значення для національної економіки України. З одного боку, вони призводять до суттєвих макроекономічних потрясінь, з іншого боку кризи стимулюють економічні трансформації та сприяють переходу до інноваційної моделі розвитку. Аналіз криз 2008-2009 року, пандемії COVID-19 та війни 2022 року демонструє, що Україна відповіла на нестабільну економічну ситуацію шляхом активізації цифрових реформ, розвитком інноваційної інфраструктури та впровадженням нових державних програм і платформ.

Україна має продовжити цифрову трансформацію економіки, розширюючи електронні сервіси та забезпечуючи доступність цифрових технологій для всіх верств населення. Слід і надалі просувати Україну як привабливий напрям для іноземного капіталу, модернізуючи законодавство та вдосконалюючи інструменти інвестування. Крім того, інновації мають стати основним інструментом у післявоєнному відновленні країни через впровадження зелених технологій та відновленні інфраструктури.

Список використаних джерел

1. Інститут економічних досліджень та політичних консультацій. 2009 рік: Економічні підсумки для України. Україна за часів кризи [Електронний ресурс] : оцінки базуються на даних з відкритих джерел інформації, які були доступні станом на 1 червня 2010 року. URL: http://www.ier.com.ua/files/Regular_products/Economic_Summary/ES_2009_uk_fin.pdf
2. World Bank Group.. Data for Ukraine. [Електронний ресурс]. URL: <https://data.worldbank.org/country/ukraine>
3. Про затвердження Державної цільової економічної програми "Створення в Україні інноваційної інфраструктури" на 2009–2013 роки : постанова Кабінету Міністрів України від 14 трав. 2008 р. № 447. Офіційний вебпортал Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/447-2008-п#Text>
4. Питання Національного аграрного університету: постанова Кабінету Міністрів України від 30 жовт. 2008 р. № 945. Офіційний вебпортал Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/945-2008-%D0%BF#Text>
5. Україна. Міністерство розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства. Департамент стратегічного планування та макроекономічного прогнозування. Україна: вплив COVID-19 на економіку і суспільство (бачення постпандемічного розвитку у 2020–2024 рр. очима експертів та молоді): консенсус-прогноз № 52. Київ, 2020. Серпень. URL: <https://me.gov.ua>
6. Рік порталу Дія: яка послуга найпопулярніша серед українців? [Електронний ресурс] // Портал Дія. – 2021. – 29 берез. – Режим доступу: <https://diia.gov.ua/news/rik-portalu-diya-yaka-posluga-najpopulyarnisha-sered-ukrayinciv>
7. Національний банк України. Звіт з оверсайта інфраструктур фінансового ринку за 2019 рік [Електронний ресурс]. Київ, 2020. Режим доступу: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/schorichniy-zvit-z-oversayta-opisuye-infrastrukturu-finansovogo-rinku-ta-dinamiku-rinku-platejiv-u-2019-rotsi>
8. Advantage Ukraine [Електронний ресурс] : офіційний інвестиційний портал України / Міністерство економіки України. – Режим доступу: <https://advantageukraine.com>

9. Чорноморська міська територіальна громада. Уряд затвердив Стратегію цифрового розвитку інновацій України (WINWIN) до 2030 року [Електронний ресурс]. 15 січ. 2025. URL: <https://od.cmr.gov.ua/news/194244-uriad-zatverdiv-strategiiu-cifrovogo-rozvitku-innovacii-ukrayini-winwin-do-2030-roku>
10. Panchenko, V., Yatsenko, O., Musiiets T., Zinchenko F., Aleksandrova M. (2024). Global financial crises and their macroeconomic consequences for national economies: the case of Ukraine. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*, 6(59), 336–352. <https://doi.org/10.55643/fcaptp.6.59.2024.4552>
11. Mozgovyy O., Rudenko-Sudarieva L., Shevchenko Y., Yatsenko O., Zhou W. (2023). Factors for choosing of investment models by asian companies in the implementation area of global business initiatives. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*, 2(49), 149–162. <https://doi.org/10.55643/fcaptp.2.49.2023.4000>
12. Tananaiko, T.; Yatsenko, O.; Osypova, O.; Nitsenko, V.; Balezentis, T.; Streimikiene, D. Economic rationale for manifestations of asymmetry in the global trading system. *Sustainability* 2023, 15, 5316. <https://doi.org/10.3390/su15065316>
13. Reznikova, N., Bulatova, O., Yatsenko, O., & Ivashchenko, O. (2022). Fiscal instruments of regulatory competition in the face of challenges to macroeconomic stability during a pandemic COVID-19. *Economics of Development*, 21(2), 35–41. [https://doi.org/10.57111/econ.21\(2\).2022.35-41](https://doi.org/10.57111/econ.21(2).2022.35-41)
14. Яценко О., Александрова М., Яценко О. Світові фінансові кризи: генезис, причини та вплив на економіку. *Міжнародна економічна політика*, Вип. 40 (1), 2024. DOI: 10.33111/ierp.2024.40.05. http://ierjournal.com/journals/40/2024_40_5_Yatsenko_et_al.pdf

Яремко К. А.

«Міжнародна торгівля і маркетинг», 5 курс, МТМ-502,

Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана

Науковий керівник – к.е.н., доцент, доцент кафедри міжнародної торгівлі і маркетингу

Сандул М.С.

Інноваційні підходи до логістики під впливом геополітичних ризиків

У сучасних умовах логістика зазнає динамічного розвитку завдяки впровадженню інноваційних технологій, що сприяє підвищенню ефективності операцій, оптимізації витрат та зміцненню конкурентних позицій підприємств. Водночас логістична сфера залишається однією з найчутливіших до зовнішніх викликів, зокрема геополітичного характеру — збройних конфліктів, санкційних обмежень, блокування транспортних маршрутів тощо. У зв'язку з цим зростає значення інноваційних рішень, здатних забезпечити гнучкість і стійкість логістичних систем в умовах нестабільності.

Геополітичні ризики охоплюють широкий спектр загроз — від прямих військових дій до економічних санкцій та транспортних обмежень. Прикладом є вплив війни в Україні на глобальні ланцюги постачання зерна, енергоносіїв та металів, або торговельна війна між США та Китаєм, яка змусила компанії шукати альтернативи для виробництва та постачання.

Такі обставини змушують підприємства переглядати свої логістичні стратегії та впроваджувати інноваційні підходи, які дозволяють зменшити залежність від окремих регіонів і швидко реагувати на зовнішні загрози.

Логістика в нестабільному середовищі будується на вміннях оперативно оцінювати ситуацію, балансувати між збереженням стабільності та пошуком нових можливостей, що є запорукою виживання і розвитку в умовах постійних змін.

Основні теоретичні підходи, що сприяють розвитку логістичних систем в умовах нестабільності економічного середовища:

– адаптивний підхід підвищує стійкість системи та здатність до адаптації, мінімізує ризики втрат [1; 2];

- інноваційний підхід підвищує ефективність, прозорість, знижує залежність від людського фактора, дозволяє отримувати актуальну інформацію для ухвалення рішень [1; 2];
- ризик-орієнтований підхід дозволяє уникнути значних фінансових втрат і зберегти стабільність бізнесу, забезпечує підготовленість до непередбачуваних ситуацій;
- клієнтоорієнтований підхід зорієнтований на підвищення задоволеності клієнтів, створення конкурентних переваг, поліпшення репутації компанії;
- ресурсоорієнтований підхід зорієнтований на зменшення витрат, зниження впливу на довкілля, підвищення стабільності логістичних процесів [4];
- процесний підхід дозволяє оптимізувати витрати, підвищити якість обслуговування, усунути «вузькі місця» [4];

На основі теоретичних підходів було розроблено практичні методи, які набувають все більшої популярності в сфері логістичних операцій.

Цифровізація логістичних процесів, яка є ключовим чинником підвищення ефективності логістики. Інтеграція таких технологій, як блокчейн, штучний інтелект (AI), Інтернет речей (IoT) та аналітика великих даних (Big Data), забезпечує прозорість та контроль над ланцюгами постачання. Застосування цифрових двійників логістичних систем (digital twins) дозволяє компаніям моделювати та прогнозувати можливі перебої, оперативно адаптуючи маршрути та ресурси до змін зовнішнього середовища. Це підвищує гнучкість і швидкість реагування на кризові ситуації [6].

Одним із головних підходів до зменшення ризиків є відхід від моделі єдиного постачальника або домінування одного географічного регіону. Компанії дедалі частіше впроваджують мультиджерельне постачання, що дозволяє створювати резервні маршрути й мінімізувати ризик повного зупинення логістики в разі локальної кризи чи обмежень. Такий підхід також сприяє конкурентному середовищу між постачальниками, що може знижувати витрати.

За останні кілька років галузь логістики почала інтегрувати в свою діяльність рішення по штучному інтелекту (AI), включаючи інтелектуальні перевезення, планування маршрутів і планування попиту, і це тільки початок. Поряд зі штучним інтелектом не менш активно напевно буде використовуватися доповнена реальність і розширений інтелект. Розширений інтелект поєднує в собі інтелект людини з автоматизованими процесами штучного інтелекту. Наприклад, в плануванні логістики використання розширеного інтелекту може навіть перевершувати використання тільки штучного інтелекту, оскільки поєднує в собі можливості людей (досвід, відповідальність, обслуговування клієнтів, гнучкість, здоровий глузд і т. д.).

Також, у відповідь на геополітичні загрози компанії переглядають географію розміщення виробничих потужностей. Стратегія *nearshoring* передбачає перенесення виробництва ближче до кінцевих споживачів, що скорочує логістичні витрати й час доставки. *Friendshoring*, у свою чергу, орієнтований на перенесення виробництва до країн із дружнім політичним режимом, з якими існує стабільне економічне партнерство. Обидва підходи спрямовані на зменшення залежності від нестабільних або ризикованих регіонів [7].

Сучасна логістика має бути не лише ефективною, а й стійкою до зовнішніх дестабілізуючих факторів. Це означає здатність системи швидко відновлювати функціонування після переривань. До ключових елементів *resilient* логістики належать наявність альтернативних маршрутів транспортування, розподілених складів, гнучких контрактів із постачальниками та застосування систем раннього попередження. Стійкість логістики також включає елементи стратегії бізнес-континуїті (*business continuity planning*).

Інноваційні рішення в сфері транспортування стають ключовим чинником обходу традиційних маршрутів, які можуть бути під загрозою через геополітичні або кліматичні ризики. Активно досліджуються та впроваджуються альтернативні транспортні коридори, зокрема Північний морський шлях через Арктику або нові залізничні маршрути з Китаю до Європи в обхід нестабільних територій. Крім того, активно впроваджуються дрони, автономні вантажівки та інші безпілотні засоби, здатні функціонувати в умовах високого ризику або на обмежено доступних територіях.

Сучасна міжнародна логістика перебуває на етапі глибокої трансформації під впливом геополітичних змін і глобальних ризиків. Застосування інноваційних підходів — від цифровізації до зміни географії постачання — дозволяє підвищити стійкість логістичних систем, зменшити залежність від зовнішніх чинників і забезпечити безперервність бізнес-процесів. Успішне впровадження таких рішень є запорукою конкурентоспроможності компаній на глобальному ринку у XXI столітті.

Список використаних джерел

1. Войтко С. В. Дослідження розвитку міжнародних логістичних систем в Україні та світі в умовах Індустрії 4.0 // Інноваційна економіка. — 2020. — № 7-8. — С. 14-21.
2. Логістика перетворюється на найбільш високотехнологічну галузь // Logist.FM. — 2020. — Режим доступу: <https://logist.fm/news/logistika-peretvoryuetsya-nanaybilsh-visokotehnologichnu-galuz> (дата звернення: 11.05.2025).
3. Курбацька Л. М. Удосконалення логістичних систем для забезпечення принципів стійкого розвитку підприємства // Агросвіт. — 2021. — № 7-8. — С. 60-66.
4. Hines, P., & Rich, N. *The Logistics and Supply Chain Innovation Handbook*. — Wiley, 2021.
5. Flexport. *Geopolitical Impacts on Global Supply Chains*. — Flexport Research Reports, 2024.
6. IBM Blockchain. *The Blockchain Revolution in Supply Chain Management*. — IBM White Paper, 2022.
7. Rodriguez, E. *Nearshoring and Friendshoring: A New Era for Global Supply Chains*. — Harvard Business Review, 2021

КАФЕДРА МІЖНАРОДНОЇ ЕКОНОМІКИ ПЛАТФОРМА

«ЗЕЛЕНИЙ РОЗВИТОК, ЯК ІННОВАЦІЙНА СКЛАДОВА ПОВОЄННОГО ВІДРОДЖЕННЯ УКРАЇНИ»

Артеменко А.В.

«Міжнародна економіка», 2 курс
Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана

Науковий керівник – к.е.н., професор кафедри міжнародної економіки Антонюк Л.Л.

ВЕНЧУРНІ СТРАТЕГІЇ ІННОВАЦІЙНОГО ЛІДЕРСТВА БНП У ПАРАДИГМІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

На сьогоднішній день багатонаціональні підприємства відіграють важливу роль у формуванні глобальної інноваційної екосистеми, зокрема активно впливаючи на розвиток і впровадження інноваційних рішень, спрямованих на досягнення кліматичних цілей. Завдяки наявності фінансових ресурсів, доступу до ринків і технологічної експертизи, вони здатні підтримувати інноваційні стартапи та масштабувати рішення у сфері зеленої економіки. Саме така діяльність формує інноваційне лідерство багатонаціональних підприємств в умовах глобальної економічної трансформації та безпосередньо допомагає реалізувати довгострокові стратегії сталого розвитку ООН.

Згідно зі звітом «State of Climate Tech» від CB-Insights у 2024 році, у секторі кліматичних технологій було укладено 2200 угод на суму 30,8 мільярда доларів США, що є невеликим спадом активності порівняно з 2021-2023 роками. У 2024 році основними регіонами концентрації інвестицій залишаються США та Європа, де Європа переважає за кількістю

укладених угод – 740 (34% від загальної кількості), а США за обсягом їх фінансування – 13,6 мільярда доларів США (44 % від загального обсягу) [1].

Крім того, Сполучені Штати та Європа мають подібний розподіл інвесторів, венчурні інвестори домінують у глобальному ландшафті кліматичних технологій, за ними йдуть інвестиції багатонаціональних підприємств, де корпорації можуть інвестувати кліматичні у стартапи як безпосередньо через власні балансові рахунки, так і дедалі частіше користуються можливостями своїх спеціалізованих венчурних підрозділів, які мають більшу свободу дій щодо інвестиційних рішень. Корпоративні венчурні фонди, на відміну від класичних венчурних інвесторів, керуються не лише прагненням до отримання фінансової вигоди, а й стратегічними міркуваннями. Вони розглядають ці інвестиції як засіб досягнення довгострокових цілей, зокрема доступ до нових ринків, талантів і технологій.

Експерти однієї з провідних юридичних фірм світу – Pillsbury Winthrop Shaw Pittman LLP, зазначають, що завдяки венчурному фінансуванню, уже за перші три квартали 2024 року глобальні стартапи у сфері кліматичних технологій залучили близько 18 мільярдів доларів США. У структурі цих інвестицій чітко простежується перевага угод на ранніх стадіях розвитку, які склали понад 400 угод загальною сумою 7,8 млрд. дол. США. Вагомим можемо вважати і внесок підрозділів корпоративного венчурного капіталу, за участі яких було укладено 81,5% від загальної кількості угод, а безпосередньо корпоративні венчурні фонди профінансували 377 угод на суму 10,9 млрд. дол. США [2].

Протягом 2020-2024 років США і Європа демонструють сильні зобов'язання щодо масштабування уже існуючих кліматичних технологій. На впровадження цих інновацій США та Європа спрямували 126,1 млрд. дол. США та 108,9 млрд. дол. США. відповідно. Така ж поведінка простежується у діяльності багатонаціональних підприємств, які збільшили частку фінансування у стартапи на пізніх стадіях, щоб захистити себе від ризиків невизначеного економічного клімату і допомогти стартапам з перевіреними інноваційними рішеннями досягти масштабування [3].

Значну частку корпоративного венчурного капіталу у кліматичні технології забезпечують венчурні підрозділи енергетичних багатонаціональних підприємств, переважно зі США та Великої Британії. Протягом останнього десятиліття такі корпоративні венчурні фонди, як Shell Ventures, Equinor Ventures та Chevron Technology Ventures, активно інвестують у зелені інновації, демонструючи постійний стратегічний перехід від нафти і газу до більш екологічних джерел енергії в інтересах довгострокового прибутку, інноваційної конкурентоспроможності та сталого розвитку [2].

Одним із найбільш динамічних напрямів венчурного інвестування є стартапи, що працюють із технологіями штучного інтелекту. Загальна тенденція полягає у тому, що частка інвестицій корпоративних венчурних фондів у технології штучного інтелекту є вищою порівняно з іншими видами венчурних інвесторів. У контексті розбудови зеленої економіки використання штучного інтелекту сприяє енергоефективності, скороченню викидів вуглецю та загальному екологічному вдосконаленню у виробництві, транспорті, логістиці та будівництві. Уже за перші три квартали 2024 року стартапи, що пов'язані з штучним інтелектом у кліматичному секторі, перевершили показники 2023, залучивши 6 млрд. доларів США, що становить 14,6% від загального обсягу інвестицій у цьому напрямку [4].

У просторі корпоративного венчурного капіталу 2024 року вагому роль відіграє The Climate Pledge Fund – корпоративний венчурний фонд Amazon (США) з капіталом у 2 млрд. дол. США, що інвестує у кліматичні стартапи, орієнтовані на досягнення вуглецевої

нейтральності до 2040 року [1, 5]. Toyota Ventures, підрозділ венчурного капіталу корпорації Toyota (США), також активно долучається до зеленого переходу. У 2024 році цей корпоративний венчурний підрозділ профінансував 14 угод, зосередившись на стартапах у сферах водневої енергетики, декарбонізації та транспорту, а також оголосив про запуск двох нових інвестиційних фондів – Climate Fund II та Frontier Fund II – на суму 300 млн дол. США, збільшивши загальний обсяг капіталу до 800 млн дол. США [3, 6]. У свою чергу, Aramco Ventures – венчурний підрозділ нафтогазового гіганта з Саудівської Аравії з інвестиційним капіталом понад 7 млрд. дол. США, фінансує розвиток технологій вловлювання, зберігання та використання вуглецю, а також альтернативної енергетики з метою прискорення глобальної декарбонізації [3, 7].

Україна поступово долучається до процесів впровадження зелених інновацій, однак цей процес не є достатньо динамічним. Щоб покращити цю ситуацію, для України важливо розбудувати ефективну інноваційну екосистему, яка базується на диверсифікованих джерелах фінансування проривних ідей та інноваційних продуктів, де саме корпоративні венчурні фонди відіграватимуть критичне значення для її відбудови на якісно інноваційній основі з врахуванням принципів Глобальної федерації рад з конкурентоспроможності. У реалізації глобальних проектів зеленої економіки пріоритетним вважаємо принципи державно-приватного партнерства, інноваційної та підприємницької діяльності й підвищення продуктивності використання природних ресурсів [8].

Таким чином, корпоративні венчурні фонди багатонаціональних підприємств відіграють важливу роль у комерціалізації технологій зеленої економіки. За допомогою унікальної моделі інвестиційного венчурингу вони акселерують стартапи та малий бізнес з унікальними технологіями, які допомагають урядам різних країн світу реалізувати цілі сталого розвитку ООН.

Список використаних джерел

1. CB Insights. State of Climate Tech 2024. – 2024. – P. 12–16, 50, 109, 153. – URL: <https://www.cbinsights.com/research/report/climate-tech-trends-2024>
2. Climatetech: Investment Trends & the Rise of CVC / Pillsbury Winthrop Shaw Pittman LLP, PitchBook. – P. 4–5. – URL: <https://www.pillsburylaw.com/en/news-and-insights/climatetech-investment-2024-trends-rise-of-CVCs.html>
3. Net Zero Insights. State of Climate Tech 2024. – 2024. – P. 39, 94–95. – URL: <https://stateofclimatetech.com/>
4. PwC. State of Climate Tech 2024. – 2024. – URL: <https://www.pwc.com/gx/en/issues/esg/climate-tech-investment-adaptation-ai.html>
5. The Climate Pledge Fund. – URL: <https://fund.theclimatepledge.com/>
6. Toyota Ventures. Toyota Ventures Raises Another \$300 Million to Expand Early-Stage Investments in Frontier Technology and Climate Solutions. – 10. 04. 2024. – URL: <https://pressroom.toyota.com/toyota-ventures-raises-another-300-million-to-expand-early-stage-investments-in-frontier-technology-and-climate-solutions/>
7. Aramco Ventures. – URL: <https://aramcoventures.com/>
8. Global Competitiveness Principles / Global Federation of Competitiveness Councils. – 2022. – URL: https://www.thegfcc.org/_files/ugd/f344ed_4fca500d0da74b62a1ed4784c90b9d31.pdf

ЦИФРОВІЗАЦІЯ У ПЕРСПЕКТИВАХ МИТНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА УКРАЇНИ ТА РУМУНІЇ

В умовах євроінтеграційних прагнень України та зростаючої ролі міжнародної торгівлі для підтримки національної економіки в надскладних умовах бойових дій, модернізація та підвищення ефективності митних процедур набувають критичного значення для економіки. Одним із ключових інструментів досягнення цих цілей є цифровізація. У цьому контексті особливої ваги набуває митне співробітництво із сусідніми країнами Європейського Союзу, і зокрема з Румунією.

З початком повномасштабного вторгнення транспортування українського зерна й розвиток пропускної спроможності румунсько-українського кордону стали важливими сферами співпраці між двома країнами. Через Румунію проходить найбільший альтернативний трафік українського аграрного експорту [1]. Українські вантажі доправляються через морський порт Констанца, дунайські річкові порти Галац, Тулча, Браїла, транзитуються територією країни залізничним та автомобільним транспортом.

Блокада чорноморських портів та руйнування інфраструктури змусили Україну перенаправити товаропотік через західні митні пункти, зокрема на кордоні з Румунією. Це призвело до зростання навантаження на митні інфраструктури та необхідності їх швидкої цифровізації. Поглиблення взаємодії в цій сфері має на меті прискорення торгівлі, зменшення корупційних ризиків та гармонізацію українських стандартів з європейськими.

Румунія сприяє розвитку митної сфери, наприклад, навесні 2022 року скасувала всі вимоги щодо дозволів для українських перевізників для спрощення логістики [2], проводила переговори з Україною щодо диверсифікації маршрутів українського експорту Чорним морем до країн ЄС. Також має наміри збільшувати свої транзитні потужності з 2 до 4 млн т щомісяця. На сьогодні через Румунію транспортується майже 60% від загального обсягу експорту зерна з України [1].

Однак у питанні транспортування українського експорту є певні виклики. Транзит через Румунію в основному здійснюється через порт Констанца. У 2024 році обсяги транзиту українського зерна через Констанцу зменшилися вдвічі: за 3 квартали 2024 року перевалено 5,17 млн тонн проти 10,4 млн тонн у 2023 році. Найбільше падіння спостерігалось в III кварталі (липень–вересень 2024) через обміління Дунаю, що знизило вантажопотік до 930 тис. тонн (проти 2,16 млн тонн у I кварталі) [3]. Щоб подолати подібні виклики, Румунія надалі продовжує робити інвестиції в налагодження інфраструктури для подальшого транспортування української продукції. ЄС на початку 2024 року виділив Румунії 126 млн євро до кінця 2024 р. для інвестування в її порти через навантаження від зростання експорту з України [4].

Важливими чинниками подальшого розвитку співпраці є і політичні фактори. Президентські вибори в Румунії відбулися в травні 2025 року, представники новообраного президента висловлювали занепокоєння, щодо української аграрної продукції на ринку. Крім того, з 6 червня 2025 року закінчується дія автономних торговельних преференцій,

запроваджених ЄС для підтримки української економіки під час війни. Вперше їх запровадили у червні 2022 року, відтоді їх щороку продовжували. Утім, цьогоріч є реальна ймовірність, що торговельні пільги скасують – низка європейських країн, зокрема Польща, Угорщина та Словаччина, виступають проти продовження угоди, також побоюючись негативного впливу дешевших українських товарів на свої ринки [5]. Через ці події не виключається можливість майбутніх обмежень спільних транскордонних ініціатив.

В свою чергу, для подолання перешкод у транзиті товарів, Україна активно впроваджує цифрові рішення в митній сфері, зокрема систему «Центр», яка забезпечує швидке та безконтактне митне оформлення. Це включає електронне декларування (понад 99% декларацій подаються онлайн). Інтеграцію з європейськими системами, такими як NCTS, що спрощує транзитні операції з країнами ЄС, включаючи Румунію [6].

Митне співробітництво між країнами продовжується і окремими ініціативами. Україна та Румунія активно впроваджують спільні цифрові рішення для оптимізації митних процедур. Зокрема, у рамках програми EU4Digital реалізовано пілотні проекти електронної митниці (e-Customs). Наприкінці квітня 2024 митні органи України, Молдови та Румунії підписали тристоронній Меморандум про взаєморозуміння в межах ініціативи eCustoms. Документ заклав основу для тристороннього пілотного проекту, що дозволило протестувати транскордонний обмін митними даними в режимі реального часу через систему SEED+ [7]. Ця система дозволяє пришвидшити проходження вантажів через кордон, зменшити час очікування та підвищити ефективність митного контролю.

Тестування проєктів електронної митниці було зосереджено на двох основних сценаріях, які охоплювали більшу частину трафіку: узгоджений набір даних для завантажених вантажівок і порожніх комерційних транспортних засобів. Мета полягала в тому, щоб дозволити митникам зосередитися на вантажах із розбіжностями в даних, забезпечити швидшу реєстрацію та проходження через ППК неризикових вантажів, зберігаючи при цьому ретельні перевірки на аномалії, виявлені системою [8].

Успішний обмін даними продемонстрував потенціал правових, технічних та організаційних удосконалень для майбутнього широкого впровадження цього цифрового митного рішення. Тобто демонструє потенціал для подальшого розширення цифрового обміну даними, що сприятиме інтеграції України до європейського митного простору.

Кількість та пропускна спроможність пунктів пропуску на спільному кордоні, особливо тих, що призначені для вантажних перевезень, залишається недостатньою. Це призводить до виникнення черг, збільшення часу на перетин кордону та, як наслідок, зростання логістичних витрат для бізнесу. Хоча існують плани з розбудови інфраструктури, їх реалізація потребує часу та значних інвестицій. Працюючи над збільшенням пропускної спроможності між країнами, Україна та Румунія планують відкрити ще п'ять нових пунктів пропуску та поліпшити вже наявні [9].

Цифровізація митних процедур сприяє зниженню викидів парникових газів шляхом скорочення часу перебування транспортних засобів на кордоні та зменшення кількості паперових документів. Це відповідає цілям «зеленого переходу» економіки, спрямованого на екологічну стійкість та зменшення негативного впливу на довкілля. Україна та Румунія також працюють над впровадженням екологічних ініціатив у митній сфері. Зокрема, обидві країни зобов'язалися здійснювати оцінку впливу на довкілля (ОВД) у транскордонному контексті відповідно до Конвенції Еспо та Угоди про асоціацію між Україною та ЄС [10].

Європейський Союз у співпраці з ЄЕК ООН допомагає обом країнам у подальшій підготовці проекту двосторонньої угоди щодо ОВД у транскордонному контексті та організації її остаточного доопрацювання. Користуючись такою допомогою, уряди країн мають змогу узгодити національні законодавчі вимоги і процедури для забезпечення дієвої ОВД у транскордонному контексті. Зазначена допомога є частиною програми EU4Environment, що була розпочата у 2019 році й фінансується Європейським Союзом [10]. Це сприяє врахуванню екологічних аспектів при реалізації інфраструктурних проєктів, пов'язаних з митницею.

Підводячи підсумок, важливість Румунії як митного партнера України складно переоцінити в умовах складності логістики під час війни та погіршення відносин з іншими сусідніми країнами. Цифровізація відіграє ключову роль у розвитку митного співробітництва між Україною та Румунією, особливо в контексті євроінтеграції України та гармонізації митних процесів з європейськими стандартами.

Список використаних джерел

1. Україна і Румунія створять спільні митні пункти для спрощення перевезень – Мінфін. Інтерфакс-Україна. [Електронний ресурс]. 2025. Режим доступу: <https://interfax.com.ua/news/economic/998211.html>.
2. ЄС та Румунія планують полегшити український експорт через Дунай. Європейська правда. [Електронний ресурс]. 2022. Режим доступу: <https://www.eurointegration.com.ua/news/2022/04/4/7137205/>.
3. Констанца втрачає українське зерно: чому експорт цієї продукції через румунський порт зменшився вдвічі. UkrAgroConsult. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://ukragroconsult.com/news/konstancza-vtrachaye-ukrayinsyke-zerno-chomu-eksport-cziyeyi-produkcziyi-cherez-rumunskyj-port-zmenshyvsya-vdvichi/>.
4. ЄС надає Румунії 126 мільйонів євро на покращення логістики для українського експорту. LB.ua. [Електронний ресурс]. 2024. Режим доступу: https://lb.ua/economics/2024/01/12/593449_ies_nadaie_rumunii_126_milyoniv_ievro.html.
5. Чому Україні не вигідні нові правила торгівлі з ЄС та як довго вони будуть діяти. Європейська правда. [Електронний ресурс]. 2025. Режим доступу: <https://www.eurointegration.com.ua/news/2025/05/26/7212417/>.
6. Road to the EU: the role of digitalisation in reforming the State Customs Service. Інститут аналізу та адвокації. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://iaa.org.ua/articles/road-to-the-eu-the-role-of-digitalisation-in-reforming-the-state-customs-service/>.
7. EU4Digital: Україна, Молдова та Румунія запускають пілотний проєкт щодо покращення обміну митними даними. Dniester. [Електронний ресурс]. 2024. Режим доступу: <https://dniester.eu/uk/2024/05/14/eu4digital-ukrayina-moldova-ta-rumuniya-zapuskayut-pilotnyj-proekt-shhodo-pokrashhennya-obminu-mytyny-danyj/>.
8. Successful EU4Digital Ukraine-Moldova-Romania eCustoms pilot promises improved trade. EU4Digital. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://eufordigital.eu/uk/successful-eu4digital-ukraine-moldova-romania-ecustoms-pilot-promises-improved-trade/>.
9. Міністерство розвитку громад, територій та інфраструктури України. Facebook-допис [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://www.facebook.com/Ministry.for.development/posts/1088269220007925?ref=embed_post.

10. Європейський Союз підтримує прагнення України та Румунії до врегулювання питання оцінки впливу на довкілля. European External Action Service. [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://www.eeas.europa.eu/delegations/ukraine/європейський-союз-підтримує-прагнення-україни-та-румунії-до-врегулювання-питання-оцінки-впливу-на_uk?utm.

*Богуславська К.О.
«Міжнародна економіка» 5 курс
Київський національний економічний
Університет імені Вадима Гетьмана
Науковий керівник – к.е.н., професор кафедри міжнародної економіки Черницька Т.В.*

ВПЛИВ СУЧАСНИХ ТОРГОВЕЛЬНИХ ВІЙН США НА ГЛОБАЛЬНИЙ ЗЕЛЕНИЙ ПЕРЕХІД

Оскільки питання зеленого переходу залишається глобальною тенденцією останніх років, дедалі більша увага приділяється тому, як геополітичні та торговельні рішення впливають на його траєкторію. У цьому контексті роль Сполучених Штатів — як глобальної наддержави, як значного гравця в кліматичній дипломатії — особливо важлива. Оскільки за останні кілька місяців їх траєкторія кардинально змінилася.

Тож, цю тезу хочу присвятити дослідженню того, як нещодавні торговельні рішення, прийняті Сполученими Штатами, перетинаються з глобальними зусиллями щодо зеленої трансформації, а також розглянути, як такі дії можуть впливати на темпи, з якими інші країни досягають своїх цілей у сфері довкілля та сталого розвитку.

Метою тези є аналіз того, як поточна торговельна політика США може вплинути на прогрес та міжнародну співпрацю, пов'язані з глобальним зеленим переходом.

Питання впливу Сполучених Штатів на глобальний зелений перехід не обмежується лише запровадженням тарифів. Воно радше відображає складний комплекс скоординованих дій нинішньої адміністрації Білого дому, які проявляються у двох основних формах тиску: політичний та економічний.

Перш за все, політичний тиск, який чинять Сполучені Штати, проявляється в їхній поведінці в рамках міжнародного кліматичного управління. Це включає як їхню участь, так і, що більш важливо, їхню навмисну неучасть у ключових кліматичних рамках. Серія рішень нинішньої адміністрації знаменує собою зміну в залученні США до глобальної екологічної дипломатії.

Найбільш символічним актом став повторний вихід з Паризької кліматичної угоди — другий такий вихід за часів президента Трампа. Перший стався у 2017 році, після повторного вступу до неї за адміністрації Байдена, а тепер відбувся другий вихід. Ця непослідовність підірвала довіру та подала поганий приклад усьому світу. В результаті, такі країни, як Індонезія та Аргентина, також, розглядають можливість повного виходу з Паризької угоди. Такий розвиток подій, хоча й має внутрішній контекст, схоже, перебуває під впливом сигнального ефекту виходу США [1, 2].

Окрім того США дистанціювалися від інших міжнародних об'єднань, що зосереджені на кліматі, зокрема:

- ✓ вийшли з Фонду ООН з питань кліматичної шкоди, замороживши раніше обіцяний внесок у розмірі 4 млрд. доларів;
- ✓ покинули Зелений кліматичний фонд ООН;

- ✓ чинили політичний тиск на Міжнародне енергетичне агентство (МЕА) з метою відсунення кліматичних питань на другий план;
- ✓ ліквідувавши USAID припинили фінансування кліматичних проєктів, по всій Африці на південь від Сахари а також в масштабні проєкти Україні та Бразилії [3, 4, 5, 6].

Таким чином, ці кроки разом представляють собою відхід від багатосторонньої екологічної дипломатії, замінюючи співпрацю односторонністю та підриваючи інституційні основи глобального управління кліматом.

Водночас, економічний тиск з боку Сполучених Штатів не менш значний. Всередині країни обмежують дію відповідних «зелених» нормативних актів. Закон про скорочення інфляції (IRA) , спочатку розроблений для прискорення розвитку зеленої промисловості, встановив суворі вимоги щодо вмісту вітчизняних компонентів. Щоб отримати право на податкові пільги, продукція мала містити щонайменше 40% компонентів американського виробництва , а до 2027 року цей показник зросте до 80% [7].

Ця протекціоністська вимога спрацювала як каталізатор і спонукала багатьох європейських виробників інвестувати у спільні підприємства в США. Частка фірм з ЄС становила 25% в таких проєктах. Але нещодавнє заморожування та переосмислення положень IRA порушили ці домовленості, збільшуючи витрати на ланцюги поставок, припиняючи субсидії руйнуючи стратегії спільної розробки. Тим часом США залишаються сильно залежними від імпорту сонячних панелей , понад 80% якого надходить з Південно-Східної Азії [8].

Підсумовуючи, ці рішення призводять до ізоляції США в галузі чистих технологій, ти самим перешкоджаючи їхній власній промисловій конкурентоспроможності та водночас порушуючи спільні зелені ініціативи у глобальному масштабі.

Також існує значний тиск на міжнародному рівні. США запровадили 25% тарифи на сталь та 10% на алюміній , які є первинною сировиною для вітрових турбін, сонячних батарей та електромобілів. Хоча ці тарифи мають слугувати для захист власної промисловості, вони створюють труднощі для країн, які зараз інвестують у технології «зеленої» сталі , які значно зменшують викиди вуглецю, але є помітно дорожчими у виробництві. Поява дешевших, менш стійких матеріалів зі США підриває ці зусилля та ризикує затримати інновації з низьким рівнем викидів у всьому світі [9].

Сталь та алюміній є незамінними ресурсами практично у всій інфраструктурі відновлюваної енергетики, а тарифи діють на них як стримуючий фактор і перешкоджають розвитку, оскільки стимулюють виробників в інших країнах конкурувати переважно за ціною, а не за стійкістю. Таким чином, США опосередковано змінюють саму логіку глобального переходу на чисту енергію в окремих галузях.

Варто згадати й анонсовані масштабні тарифи майже проти всіх країн світу 2 квітня 2025, що називають «Днем Визволення». Хоча старт дії тарифів відтермінували на 90 днів, мита на Китай були запроваджені негайно. Спочатку встановлені на рівні 145% , від США і 125%, від Китаю, вони були пізніше знижені після торговельних переговорів до 30% з боку США і 10% з Китаю, де-юре на торгівлю «зеленими» товарами між ними вони мали незначний вплив [10].

Дійсно, Китай, є найбільшим у світі виробником сонячних панелей та компонентів для електромобілів. Проте лише 4% цієї «зеленої» продукції експортується з Китаю й до США. На перший погляд може здатися, що ця мізерна частка є занадто незначною, щоб США диктували свої умови у торгівлі чистими технологіями. Але таке сприйняття оманливе [11].

Справа в тому, що Китай вже давно не вів пряму «зелену» торгівлю з США, оскільки ще з 2012 і 2018 років діяли тарифи до 30% на сонячні панелі з Китаю. Тому роками Китай переміщував виробництво до таких країн, як В'єтнам, Камбоджа, Малайзія та Таїланд (Південно-Східна Азія), фактично обходячи попередні тарифи США і практикували демпінг на ринку США. Міністерство торгівлі США тепер кваліфікувало цю поведінку як обхід і планує запровадити антидемпінгові тарифи на сонячні панелі з цих країн, починаючи з 1 червня 2025 року. Ставки коливаються від 34,4% (Малайзія), 375% (Таїланд), 396% (В'єтнам) та до 3 521% (Камбоджа) залежно від конкретної фірми та продукту [8].

Ця політика фактично блокує експорт Південно-Східної Азії до США. Тим часом Південно-Східна Азія зіткнеться з великим профіцитом без доступу до ринку США. Відповідно, ці надлишкові товари зараз шукають нові ринки, і наступною ймовірною ціллю стає ЄС, де попит на доступні зелені технології залишається високим.

Цей зсув вже помітний у переговорах між ЄС та Китаєм щодо експорту електромобілів. Європейські чиновники пропонують «справедливу мінімальну ціну», щоб запобігти демпінгу, подібному до того, що спостерігається в США. Водночас ЄС переглядає екологічні норми, щоб захистити вітчизняну промисловість від напливу дешевих зелених товарів.

Посилаючись на *Politico*, перелік потенційних скасування, що розглядаються, включає:

- призупинення заходів щодо коригування викидів вуглецю на кордонах;
- затримка Директиви про належну перевірку корпоративної стійкості (CSDDD);
- зміни до Регламенту про еко дизайн для стійких продуктів (ESPR);
- послаблення норм викидів транспортних засобів Євро-7 [12].

Досі Європейський Союз міг претендувати на лідерство у світовому енергетичному переході, маючи комплексну стратегію, законодавство, що підлягає виконанню, та помітний прогрес на практиці. Однак, якщо навіть ЄС почне відступати, послаблюючи стандарти для захисту вітчизняної промисловості від імпортних шоків, це стане сигналом іншим країнам, які можуть наслідувати приклад ЄС. У такому сценарії, зелений перехід дедалі більше ставатиме другорядним пріоритетом, і так чи інакше, під впливом економічного тиску уповільнюватиметься по всьому світі. Ці кроки не вживаються під прямим тиском США. швидше, вони відображають реакцію, на ту атмосферу вони створили. Як найбільша економіка світу, США створюють хвильовий ефект, який впливає на регуляторні стратегії навіть без формального тиску. Таким чином, хоча США не змушують ЄС послаблювати стандарти, вони сприяють створенню середовища, в якому таке послаблення стає політично та економічно доцільним.

Проведений аналіз указує на те, що поточна позиція США сприяє уповільненню глобального зеленого переходу. Через поєднання політичної відстороненості від міжнародних кліматичних програм, змін у внутрішній політиці, протекціоністських економічних заходів та торговельних обмеження, особливо за участю Китаю та Південно-Східної Азії, Сполучені Штати змінюють динаміку світового ринку таким чином, що це підриває співпрацю та послідовність. Дії США, навіть без прямого тиску, впливають на регуляторну політику інших країн. Це є свідченням того, що екологічні пріоритети можуть поступитися геополітичним та економічним інтересам. Отже, в широкому розумінні це послаблює колективний імпульс до сталого глобального енергетичного майбутнього.

Список використаних джерел

1. Putting America First In International Environmental Agreements : Executive Order of 20.01.2025 no. 14162. URL: <https://www.whitehouse.gov/presidential-actions/2025/01/putting-america-first-in-international-environmental-agreements/> (date of access: 12.05.2025).
2. Hans Nicholas Jong. Indonesia mulls Paris Agreement exit, citing fairness and energy transition costs. *Mongabay*. URL: <https://news.mongabay.com/2025/02/indonesia-mulls-paris-agreement-exit-citing-fairness-and-energy-transition-costs/> (date of access: 12.05.2025).
3. Karl Mathiesen. Trump rescinds \$4B in US pledges for UN climate fund. *Politico*. URL: <https://www.politico.eu/article/donald-trump-rescind-4-billion-us-pledge-un-climate-fund/> (date of access: 13.05.2025).
4. Jordyn Dahl. US withdraws from UN climate damage fund. *Politico*. URL: <https://www.politico.eu/article/us-withdraws-from-un-climate-damage-fund/> (date of access: 13.05.2025).
5. Karl Mathiesen Sara Schonhardt Charlie Cooper and Nicolas Camut. Trump officials pressure world's top energy agency to drop climate mission. *Politico*. URL: <https://www.politico.eu/article/donald-trump-official-pressure-international-energy-agency-drop-climate-mission/> (date of access: 13.05.2025).
6. Адміністрація Трампа згорнула проекти USAID для України. *Екополітика*. URL: <https://ecopolitic.com.ua/ua/news/administraciya-trampa-zgornula-proiekti-usaid-dlya-ukraini-yak-ce-vplinulo-na-mindovkilliya/> (дата звернення: 13.05.2025).
7. Inflation Reduction Act of 2022 : Act no. No. 117-169 (08/16/2022). URL: <https://www.congress.gov/bill/117th-congress/house-bill/5376/text> (date of access: 13.05.2025).
8. Colleen Howe. New US solar tariffs on Southeast Asia to raise prices, cut profit margins. *Reuters*. URL: https://www.reuters.com/business/energy/new-us-solar-tariffs-southeast-asia-raise-prices-cut-profit-margins-2024-12-02/?utm_source=chatgpt.com (date of access: 13.05.2025).
9. Maeve Allsup. Trump's tariffs may help China's green steel ambitions. *Latitude Media*. URL: https://www.latitudemedia.com/news/trumps-tariffs-may-help-chinas-green-steel-ambitions/?utm_source=chatgpt.com (date of access: 13.05.2025).
10. Race M. US-China tariff deal: What does it mean?. *BBC Home - Breaking News, World News, US News, Sports, Business, Innovation, Climate, Culture, Travel, Video & Audio*. URL: <https://www.bbc.com/news/articles/clyg2939ej2o> (date of access: 13.05.2025).
11. Trump's tariff tantrum won't stop the global energy transition. *Climate Home News*. URL: <https://www.climatechangenews.com/2025/04/07/trumps-tariff-tantrum-wont-stop-the-global-energy-transition/> (date of access: 13.05.2025).
12. EU shrugs off Trump's threats to scrap green handouts / V. Jack et al. *POLITICO*. URL: <https://www.politico.eu/article/eu-shrugs-off-trumps-threats-to-scrap-green-handouts/> (date of access: 13.05.2025).

КРИПТОВАЛЮТА ТА БЛОКЧЕЙН ЯК ІНСТРУМЕНТИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОЗОРОСТІ ЕКОНОМІКИ У ПОВОЄННОМУ ВІДРОДЖЕННІ УКРАЇНИ

Після повномасштабної війни перед Україною постане складне завдання — відновлення інфраструктури, економіки та довіри до державних інституцій. У цьому процесі прозорість і ефективність управління набиратимуть першочергового значення, особливо з огляду на очікуване залучення значних коштів від міжнародних партнерів. Як наголошує Президент Володимир Зеленський [1], цифровізація здатна стати ключовим інструментом боротьби з корупцією, адже мінімізує особисті контакти громадян із чиновниками. У цьому контексті блокчейн і криптовалюти можуть відіграти вирішальну роль, слугуючи основою прозорості, підзвітності та сучасної економіки.

Фундаментальні засади функціонування крипто валют та блокчейн детально розглядаються у працях вітчизняних дослідників, зокрема О. Нечая [2], С. Огінка [3], К. Янко [3], В. Захарківа [4] та інших, які аналізують трансформаційний вплив цифрових активів на сучасні фінансові ринки, інвестиційні підходи та інноваційні можливості в межах цифрової економіки. Упродовж останніх років відзначається стійка тенденція до зростання наукового інтересу до криптовалют у міжнародному науковому дискурсі, що супроводжується активізацією дослідницької діяльності у цій сфері. Такий розвиток засвідчує нагальну потребу у всебічному теоретичному обґрунтуванні та практичному вивченні впливу криптовалют на глобальну фінансову систему та пошуку ефективних механізмів їх інтеграції в економіки різних країн та України зокрема.

Блокчейн — це децентралізована база даних, яка фіксує інформацію у вигляді ланцюга блоків, кожен з яких містить незмінну, захищену криптографією інформацію про транзакції. Будь-які зміни в системі можливі лише за колективною згодою мережі, що унеможливорює фальсифікації чи приховування даних. Кожен учасник має доступ до всієї історії транзакцій, при цьому особисті дані залишаються захищеними. Така прозорість і незмінність інформації роблять блокчейн потужним антикорупційним інструментом, що забезпечує публічний контроль за владою й фінансовими потоками. Україна вже має практичний досвід використання цих технологій. Після початку повномасштабного вторгнення держава стала однією з перших у світі, що на державному рівні почала приймати криптовалюту як інструмент фінансування оборонних та гуманітарних потреб. Через платформу Aid for Ukraine та інші ініціативи було зібрано понад 100 мільйонів доларів у криптовалютах [5]. Ці кошти були оперативно конвертовані у бронешкоти, медикаменти, їжу та інші засоби першої необхідності — без посередників, банківських затримок чи бюрократії. Цей досвід довів, що блокчейн і криптовалюти — це не лише теорія, а й ефективний інструмент у кризових ситуаціях. Післявоєнна відбудова відкриває широкі можливості для масштабування цього досвіду у більш суттєве впровадження блокчейну в державне управління.

Однією з ключових сфер в цій темі можуть слугувати державні закупівлі. Українська система «ProZorro» вже довела свою ефективність у забезпеченні відкритості тендерних процесів, зекономивши понад 1,5 мільярда доларів бюджетних коштів. Проте блокчейн може значно підсилити цю систему: забезпечити незмінність записів про всі тендери, зробити інформацію про умови та переможців повністю публічною, а також автоматизувати виконання контрактів за допомогою смарт-контрактів. Наприклад, кошти за виконані роботи

автоматично виплачуються лише після підтвердження факту їх завершення, що виключає можливість маніпуляцій або зловживань.

Ще одним перспективним напрямом є ведення державних реєстрів. Уже розроблено прототип «Blockchain Estate Registry» [6], що передбачає токенизацію права власності на нерухомість. Це дозволяє здійснювати операції онлайн, автоматизує процеси, мінімізує бюрократію та захищає від підробок і несанкціонованого втручання. Смарт-контракти у цій системі забезпечують автоматичне виконання угод і можуть зменшити час оформлення з кількох днів до кількох хвилин. Такий підхід можна поширити й на інші реєстри — електронні посвідчення, ліцензії, дозволи, забезпечивши їх повну прозорість і захищеність.

Окрему увагу заслуговує питання контролю за донорськими коштами. Враховуючи, що лівова частка фінансування повоєнної відбудови надходитиме від міжнародних партнерів, надзвичайно важливо забезпечити прозоре використання кожного долара чи євро. Блокчейн дозволяє створити систему, де кожна транзакція — від надходження до реалізації проєкту — буде фіксуватися в загальному реєстрі. Це дасть змогу донорам, міжнародним організаціям і громадянам у режимі реального часу відстежувати, на що саме витрачаються кошти: на відновлення шкіл, лікарень, доріг тощо. Таким чином, фінансування буде прозорим, підзвітним і цілеспрямованим.

Крім того, Національний банк України уже працює над запуском цифрової гривні [7]. Її поєднання з технологією блокчейн відкриває можливості для повного моніторингу державних фінансів у реальному часі. Всі операції — від надходження податків до розподілу бюджетних коштів — можуть бути зафіксовані у відкритому цифровому реєстрі, подібному до бухгалтерських книг, доступних у мережі. Це зробить фінансові потоки держави прозорими, ефективними та такими, що викликають довіру як всередині країни, так і за її межами.

Таким чином, блокчейн і криптовалюти вже сьогодні довели свою ефективність в умовах війни, а в майбутньому можуть стати фундаментом відновленої економіки України. Їх інтеграція у сферу державних закупівель, ведення реєстрів, цифрових валют і контролю за донорськими коштами забезпечить прозорість, підзвітність і виключення зловживань. У поєднанні з іншими інструментами цифровізації — такими як електронні сервіси на базі «Дії», смарт-контракти та CBDC [8] — блокчейн здатен стати основою відкритого та ефективного суспільства. Це не лише питання технології — це питання довіри, яку ми повинні повернути й зберегти для майбутніх поколінь.

Список використаних джерел

1. Volianska A. President: President: Digitalization reduces corruption and makes Ukraine a leader in Europe // УНН. Ukrainian National News (UNN). URL: <https://unn.ua/en/news/president-president-digitalization-reduces-corruption-and-makes-ukraine-a-leader-in-europe>.
2. Нечай О. Поняття, види та перспективи використання крипто валюти в Україні // Scientific journal MODELING THE DEVELOPMENT OF THE ECONOMIC SYSTEMS. URL: <https://mdes.khmnmu.edu.ua/index.php/mdes/article/view/291>
3. Огінок С., Янко К. Етапи розвитку ринку крипто валют // Економіка та суспільство, Випуск 35, 2022. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1086>
4. Захарів В. Регулювання ринку крипто валют: вітчизняний та зарубіжний досвід // Економіка та суспільство, Випуск 53, 2023. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2679>
5. Shaping Tomorrow: A Roadmap for Ukraine's Reconstruction using Virtual Assets. // Royal United Services Institute. URL: <https://www.rusi.org/explore-our-research/publications/policy->

[briefs/shaping-tomorrow-roadmap-ukraines-reconstruction-using-virtual-assets#:~:text=regions%20in%20Ukraine%20require%20immediate,no%20itemised%20list%20of%20needs](#)

6. Ukraine has developed the world's first prototype of a Blockchain Estate Registry. // *Virtual Assets of Ukraine*. URL: [https://virtual-assets.org/news/ukraine-has-developed-the-worlds-first-prototype-of-a-blockchain-estate-](https://virtual-assets.org/news/ukraine-has-developed-the-worlds-first-prototype-of-a-blockchain-estate-registry#:~:text=prototype%20is%20to%20demonstrate%20a,to%20land%20and%20real%20estate)

<registry#:~:text=prototype%20is%20to%20demonstrate%20a,to%20land%20and%20real%20estate>
7. Регуляція криптовалюти в Україні: відкласти не можна прийняти. // *LB.ua*. URL: https://lb.ua/blog/vadym_hrusha/597244_regulyatsiya_kriptovalyuti_ukraini.html#:~:text=Ще%20у%20вересні%202021%20року,них%20не%20запрацював%20на%20практиці.

8. Can crypto deliver aid amid war? Ukraine holds the answer. // *Atlantic Council*. URL: <https://www.atlanticcouncil.org/blogs/new-atlanticist/can-crypto-deliver-aid-amid-war-ukraine-holds-the-answer/#:~:text=The%20country's%20ability%20to%20tap,for%20digital%20cash%20to%20flourish>.

Гаврилов Д.С.

*«Міжнародна економіка», 5 курс
Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана*

Науковий керівник – д.е.н., професор кафедри міжнародної економіки Цимбал Л.І.

ІНСТИТУЦІЙНІ, ЕКОНОМІЧНІ ТА ГЕОПОЛІТИЧНІ ЧИННИКИ ГЛОБАЛЬНОГО ЛІДЕРСТВА ПРОВІДНИХ КРАЇН СВІТУ

У сучасному глобальному світі питання формування та збереження лідерських позицій держав у міжнародній системі координат є не лише актуальним, а й стратегічно важливим для національної та колективної безпеки, економічного розвитку й стабільності міжнародного порядку. Проблематика глобального лідерства давно перебуває у фокусі дослідників, однак зміна світового балансу сил, нові конфлікти, зростання конкуренції за ресурси й технології вимагають оновленого підходу до вивчення рушійних чинників впливу держав на глобальному рівні. У цьому дослідженні здійснено спробу системного аналізу ключових інституційних, економічних і геополітичних передумов формування лідерства таких країн, як США, Китай, ЄС, Японія, Індія, що дозволяє краще зрозуміти структуру сучасного глобального впливу. Гіпотеза полягає в тому, що стале глобальне лідерство можливо лише за умов синергії ефективних інституцій, потужної економіки та стратегічного геополітичного розміщення.

Методологічну основу дослідження склали порівняльний аналіз, інституційний підхід, елементи системного аналізу та індексний метод. Теоретичну базу становлять сучасні дослідження міжнародних економічних організацій (IMF, WEF, WB) та безпекових аналітичних центрів (SIPRI, IISS).

Інституційний чинник відіграє першочергову роль у формуванні довготривалого глобального лідерства. Стабільні, передбачувані та гнучкі політичні інститути забезпечують ефективне управління, захист прав власності, інноваційну екосистему й верховенство права — критично важливі елементи національної конкурентоспроможності. Наприклад, США й країни ЄС мають усталені демократичні інститути з високим рівнем індексу верховенства права (0,74–0,87 за World Justice Project, 2023), що дозволяє підтримувати стабільність економічних і політичних систем. У Китаї, попри відсутність політичного плюралізму, держава ефективно реалізує інституційні реформи в рамках централізованого планування, що підвищує ефективність реалізації стратегічних проєктів, ініціатива «Один пояс — один шлях» охоплює понад 150 країн.

Не менш важливим є економічний чинник. Провідні держави світу мають розвинуту інфраструктуру, потужний експортний потенціал, інноваційні галузі та високий рівень добробуту населення. США залишаються лідером за обсягом ВВП (понад 26 трлн дол. США у 2023 р. [1]), займаючи перше місце у світі за інвестиціями у НДДКР (3,45% ВВП), а також контролюють ключові фінансові інституції — МВФ та Світовий банк. Китай демонструє стрімке зростання ВВП (17,7 трлн дол. США), є найбільшим експортером товарів у світі та лідером у сфері зеленої енергетики. У структурі лідерства дедалі важливішу роль відіграє технологічна конкурентоспроможність. У 2022 році США та Китай разом зареєстрували понад 300 тис. міжнародних патентів, що вказує на їхню науково-технічну домінанту. ЄС, хоча поступається за масштабами ВВП, зберігає провідні позиції за якістю інфраструктури, освіти та сталого розвитку.

Геополітичний чинник визначає здатність держави проєктувати свою силу за межі кордонів — через військову присутність, торговельну інфраструктуру, дипломатичний вплив та участь у міжнародних інституціях. США мають найбільший у світі оборонний бюджет — понад 877 млрд дол. США (2023) [2], понад 700 військових баз у 80 країнах світу та союзницьку мережу НАТО, що дозволяє їм ефективно забезпечувати безпекову присутність у стратегічних регіонах. Китай, розширюючи вплив через Шанхайську організацію співробітництва, Банк розвитку BRICS та проєкти морської інфраструктури, формує нову геоекономічну архітектуру, конкуруючи з Заходом. ЄС акцентує увагу на «м'якій силі» та економічній дипломатії: лише у 2023 році він уклав 5 нових торговельних угод та інвестував понад 70 млрд євро у проєкти глобального розвитку в межах програми Global Gateway [3].

Індія, як зростаюча економіка, комбінує внутрішні інституційні реформи (Digital India, Make in India) з активною участю у групі G20 та зміцненням позицій у глобальному Півдні. Її стратегічне розташування між Сходом і Заходом, зростаючий ринок (населення понад 1,4 млрд), інноваційний потенціал у ІТ-сфері та фармацевтиці дозволяють розглядати її як майбутній полюс сили.

Разом із тим, дослідження свідчить, що жоден із зазначених чинників не є достатнім сам по собі. Лише комплексна взаємодія сильних інституцій, економічного потенціалу та ефективної зовнішньої стратегії дозволяє країні не лише досягти лідерських позицій, а й зберігати їх у динамічному міжнародному середовищі. Приклад росії доводить: навіть за наявності значного військового потенціалу та енергетичних ресурсів, авторитаризм і санкційна ізоляція ведуть до втрати впливу. Натомість Південна Корея, маючи обмежені ресурси, завдяки інституційним реформам та експортоорієнтованій стратегії, змогла стати технологічною державою з глобальним брендом.

На основі проведеного аналізу встановлено, що глобальне лідерство держав формується на перетині трьох ключових векторів: інституційного, економічного та геополітичного. Визначено, що стабільність політичних інститутів, здатність до впровадження інновацій, висока якість управління та верховенство права є фундаментом для тривалого впливу на міжнародній арені. Аргументовано, що без належного інституційного середовища економічна могутність є нестійкою, а геополітичні амбіції — ризикованими. У свою чергу, економічна потужність без ефективної зовнішньої стратегії не забезпечує міжнародного впливу.

Класифіковано країни за моделями лідерства: інституційно-економічна (США, ЄС), економічно-геополітична (Китай), інституційно-технологічна (Японія, Південна Корея), стратегічно-демографічна (Індія). Це дозволяє поглибити розуміння конкурентних переваг окремих держав і сформулювати уявлення про можливі сценарії трансформації глобального порядку.

Наукова новизна дослідження полягає в спробі синтезувати багатоаспектні чинники впливу в єдину модель, що враховує не лише матеріальні (ресурсні) детермінанти, а й інституційно-нормативні та ціннісні аспекти. Запропоновано аналітичну рамку, яка може бути використана для подальшого порівняльного аналізу країн, що претендують на регіональне або глобальне лідерство.

Результати дослідження мають прикладне значення для формування стратегій зовнішньої політики, прогнозування розвитку міжнародних конфліктів, оцінки інвестиційного клімату та адаптації національних моделей розвитку до глобальних викликів. Для України, як держави з амбіціями активної інтеграції у світову політико-економічну систему, особливо важливим є усвідомлення ролі інституційних реформ, інвестицій у людський капітал та формування стабільної зовнішньої політики, орієнтованої на багатосторонню співпрацю.

Отже, у світі зростаючої взаємозалежності, жодна країна не може зберігати лідерство виключно на основі сили або ресурсів. Глобальне лідерство XXI століття потребує складної комбінації ефективного управління, інноваційної економіки, глобального мислення та здатності формувати порядок на основі норм, а не лише сили. Саме тому вивчення таких чинників є ключовим для розуміння майбутнього міжнародної системи.

Список використаних джерел

1. International Monetary Fund. World Economic Outlook. October 2024. – Washington: IMF, 2023. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.imf.org/en/Publications/WEO/Issues/2024/10/22/world-economic-outlook-october-2024>
2. SIPRI. SIPRI Military Expenditure Database. – Stockholm: Stockholm International Peace Research Institute, 2023. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.sipri.org/publications/2024/sipri-fact-sheets/trends-world-military-expenditure-2023>
3. European Commission. Global Gateway Progress Report. – Brussels: EC, 2023. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/9a834811-fba3-11ee-a251-01aa75ed71a1/language-en>
4. World Justice Project. Rule of Law Index 2023. – Washington: WJP, 2023. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://worldjusticeproject.org/rule-of-law-index/downloads/WJPIndex2023.pdf>
5. World Economic Forum. Global Competitiveness Report 2023. – Geneva: WEF, 2023. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.imf.org/en/Publications/WEO/Issues/2024/10/22/world-economic-outlook-october-2024>

Герасименко І.О.

«Міжнародна економіка», 5 курс

*Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана
Науковий керівник – к.е.н., доц. кафедри міжнародної економіки Москалюк Н.П.*

ЗАЛУЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ ЯК ЧИННИК ПІДТРИМКИ ЗЕЛЕНОГО РОЗВИТКУ В УКРАЇНІ: ІНСТРУМЕНТИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Україна стоїть перед історичним завданням – відновити економіку після руйнівних наслідків війни та одночасно забезпечити її сталий, «зелений» розвиток. В умовах обмежених внутрішніх ресурсів ключову роль у досягненні цих амбітних цілей відіграють іноземні інвестиції, які здатні привнести необхідний капітал, сучасні технології та міжнародний досвід. Міжнародна спільнота вже акцентує увагу на тому, що повоєнна відбудова України має бути «зеленою» – з урахуванням екологічних стандартів та кліматичних цілей [1].

Іноземний капітал відіграв ключову роль у розвитку відновлюваної енергетики України. У 2015–2020 роках в сектор ВДЕ було інвестовано понад \$10 млрд – більше, ніж у будь-яку іншу галузь. Це дозволило збудувати сотні об'єктів сонячної та вітрової генерації, піднявши сукупні потужності до понад 7 ГВт на 2020 рік [3]. Значну частку цих інвестицій забезпечили

міжнародні фінансові організації (ЄБРР, IFC, НЕФКО), що надали не лише кошти, а й сучасні технології та стандарти.

Крім енергетики, іноземні інвестори активно сприяють модернізації екологічної інфраструктури – від водоочищення до транспорту та промисловості. Вони впроваджують передові ресурсощадні рішення з низьким рівнем забруднення. Наприклад, ArcelorMittal до війни інвестувала до \$500 млн щороку в екологічну модернізацію металургійного виробництва й планує повернутися до цих обсягів після завершення бойових дій [4]. Для успішного залучення іноземного капіталу в проекти зеленого розвитку Україні необхідна цілісна система інструментів та стимулів – від продуманої законодавчої бази до фінансових механізмів та інституційної підтримки. Розглянемо основні з них:

- **Законодавчі інструменти та політики.** Україна поступово формує законодавчу базу, спрямовану на підтримку сталих інвестицій. Замість фіксованих «зелених» тарифів з 2020 року впроваджено систему аукціонів для ВДЕ, що стимулює конкуренцію та знижує ціну електроенергії для споживачів. Закон «Про державну підтримку проектів зі значними інвестиціями» передбачає податкові, митні пільги та спрощення процедур для інвесторів, які вкладають понад 20 млн євро. Перші проекти вже реалізуються, зокрема з безмитним ввезенням обладнання [5]. Також створено умови для розвитку індустриальних парків з готовою інфраструктурою та пільгами. У 2023–2024 роках спрощено їх реєстрацію, особливо для інноваційних і «зелених» проектів. Синхронізація норм із законодавством ЄС у межах Угоди про асоціацію додатково підвищує довіру іноземних інвесторів.

- **Фінансові механізми та стимули.** Серед них – гранти і пільгові кредити від міжнародних фінансових організацій (МБРР, ЄБРР, ЄІБ, НЕФКО тощо), зелені облігації, а також механізми змішаного фінансування, коли приватні інвестиції доповнюються донорськими коштами чи гарантіями. Уже діють конкретні програми: Багатостороннє агентство гарантування інвестицій (MIGA) при Світовому банку у 2023 році надало перші гарантії для приватних інвесторів в Україні з покриттям воєнних ризиків. Зокрема, MIGA задіяла трастовий фонд SURE, щоб застрахувати на 10 років інвестицію в розвиток індустриального парку M10 у Львові від ризиків війни на суму до \$9,1 млн [6]. Одночасно держава стимулює Експортно-кредитне агентство (ЕКА) страхувати зовнішні інвестиції – такі кейси вже з'явилися у 2024 році [7]. В арсеналі фінансових стимулів варто згадати також державні програми компенсацій та субсидій.

- **Інституційна підтримка та платформи для інвесторів.** Україна створила спеціалізовані інституції та сервіси, покликані супроводжувати іноземних інвесторів і спрощувати їх вихід на ринок. Офіс із залучення та підтримки інвестицій *UkraineInvest* консулює потенційних інвесторів, допомагає вирішувати бюрократичні питання та формує імідж України як привабливої локації для бізнесу. Україна також активно співпрацює з міжнародними організаціями у створенні спеціальних платформ зеленого відновлення. Показовим є запуск у червні 2024 року Платформи дій для зеленої відбудови України, спільно ініційованої ПРООН, UNEP, UNECE та ОЕСР. Ця платформа покликана координувати зусилля українського уряду та міжнародних партнерів у визначенні пріоритетів «зеленої» відбудови, удосконаленні політик і мобілізації фінансування під екологічні проекти [1].

- **Залученню капіталу також сприяє долучення країни до глобальних екологічних ініціатив.** Україна приєдналася до Європейського зеленого курсу (European Green Deal) та декларує намір стати частиною європейського ринку торгівлі викидами (EU ETS). У 2023 році уряд схвалив Національний план дій з відновлюваної енергетики до 2030 року, який

встановлює амбітні цілі збільшення частки ВДЕ в енергобалансі та розвиток «зеленого» водню для експорту в ЄС.

Однак залучення іноземних інвестицій у зелену економіку України гальмується низкою бар'єрів. Найперший – воєнні ризики: інвестори побоюються прямих збитків і нестабільності. Подоланню сприятиме впровадження страхових механізмів (MIGA, SURE, EKA), створення міжнародного фонду гарантій та підтримка з боку G7, США і міжнародних фінансових інституцій [8]. Інша критична проблема – регуляторна нестабільність та борги на ринку ВДЕ. Вирішенням стане гармонізація правил з ЄС, погашення боргів (зокрема через «зелені» облігації) та зміцнення незалежності регулятора. Також спостерігається дефіцит доступного фінансування: високі ставки, короткі кредити, обмежений ринок капіталу. Рекомендовано розвивати програми співфінансування (ЄБРР, IFC), зелені облігації, *blended finance*, а також інтеграцію в InvestEU та кліматичні фонди. Бар'єром залишається корупція та слабкість інституцій. Вихід – послідовна судова й антикорупційна реформа, цифровізація сервісів, участь міжнародних партнерів та публічне висвітлення позитивних кейсів. Нарешті, інфраструктурні обмеження стримують інвесторів. Рішення: відбудова за підтримки ЄБРР, Світового банку, розвиток мереж і накопичувачів, інтеграція в ENTSO-E та TEN-T, формування банку інвестпроектів.

Попри перелічені труднощі, сьогодні Україна має унікальне вікно можливостей для стрибка в «зелене» майбутнє за підтримки іноземних інвесторів. Повоєнне відновлення може стати не просто відбудовою «як було», а справжнім *build back better* – відновленням із використанням нових, чистіших технологій. По-перше, євроінтеграція та «зелені» інвестиції є взаємопов'язаними процесами. Статус кандидата в члени ЄС означає глибшу інтеграцію українського ринку з європейським – від синхронізації електромереж (ENTSO-E, 2022) до уніфікації стандартів. По-друге, Україна може стати лідером у постачанні зеленого водню до ЄС: до 2030 року передбачено створення 10 ГВт виробничих потужностей, а включення до Hydrogen Strategy for a Climate-Neutral Europe підтверджує зацікавленість Євросоюзу. Також розглядається виробництво «зеленого» металу (ArcelorMittal, Metinvest) із підтримкою ЄБРР, що дає перспективу на ринку СВМ. По-третє, відбудова міст відкриває великий ринок для ESG-інвесторів: будівництво енергоефективного житла, смарт-інфраструктура, відновлювана енергетика. Україна також може використати тренд релокації виробництв, запропонувавши майданчики для створення підприємств з випуску компонентів ВДЕ, батарей, біопалива. За належної підтримки переробка стратегічної сировини в Україні відкриє шлях до експорту екотехнологій. У перспективі це сприятиме переходу від сировинної до інноваційної, кліматично нейтральної економіки.

Вже сьогодні іноземний капітал є рушієм зеленої енергетики, а в майбутньому стане ключовим ресурсом для декарбонізації та відбудови. Подолання викликів – безпекових, регуляторних, фінансових – вимагає стратегічних реформ і партнерства з донорами. Залучення іноземних інвестицій — необхідна умова зеленої трансформації. Як зазначає спільний звіт Світового банку та IFC, правильна стратегія здатна відкрити доступ до сотень мільярдів доларів приватних вкладень [9].

Список використаних джерел

1. UNECE, UNEP, and OECD announce Platform for Action on the Green Recovery of Ukraine. UNEP. URL: <https://www.unep.org/news-and-stories/press-release/unece-unep-and-oecd-announce-platform-action-green-recovery-ukraine#>

2. Ukraine can unleash energy investment even amid war. Volodymyr Kudrytskyi. URL: <https://www.atlanticcouncil.org/content-series/global-energy-agenda/ukraine-can-unleash-energy-investment-even-amid-war/>
3. Post-feed-in tariff Ukraine New renewable power support mechanisms. URL: https://en.ecoaction.org.ua/wp-content/uploads/2021/04/Renewables_ua_eng.pdf
4. ArcelorMittal Kryvyi Rih wants to return to pre-war investments of \$500 million annually. Yuri Grigorenko. URL: <https://gmk.center/en/news/arcelormittal-kryvyi-rih-wants-to-return-to-pre-war-investments-of-500-million-annually/>
5. Підтримка проєктів зі значними інвестиціями: Уряд дозволив безмитне ввезення обладнання для першого проєкту. Міністерство економіки України. URL: <https://me.gov.ua/News/Detail/07c43ede-9240-46ad-bfce-f8deec6110c1?lang=uk-UA&title=PidtrimkaProktivZiZnachnimiInvestitsiiami>
6. The World Bank's International Investment Guarantee Agency (MIGA) has provided the first investment guarantees for private investors in Ukraine. UkraineInvest. URL: <https://ukraineinvest.gov.ua/en/news/28-09-2023-1>
7. ЕКА застрахувало від воєнних ризиків ще один інвестпроєкт. Міністерство економіки України. URL: <https://me.gov.ua/News/Detail/94d09a16-f503-47f7-a607-8a7adadc9aa7?lang=uk-UA&title=EkaZastrakhuvaloVidVonnikhRizikivInvestprokt>
8. Why insurance arrangements are pivotal to Ukraine's rebuild. Pinsent Masons. URL: <https://www.pinsentmasons.com/out-law/analysis/insurance-arrangements-pivotal-ukraine-rebuild>
9. The World Bank Group's New Report Looks to Private Sector Potential for Green and Resilient Reconstruction of Ukraine. IFC. URL: <https://www.ifc.org/en/pressroom/2023/the-world-bank-groups-new-report-looks-to-private-sector-potenti>

Демедюк А.М.

*«Міжнародна економіка» 4 курс
Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана*

Науковий керівник – д.е.н., професор, професор кафедри міжнародної економіки Цимбал Л.І.

ТРАНСФОРМАЦІЯ СТРУКТУРИ ЗОВНІШНЬОЇ ТОРГІВЛІ УКРАЇНИ ЯК ПЕРЕДУМОВА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ В КОНТЕКСТІ ПОВОЄННОЇ ВІДБУДОВИ

Війна в Україні справляє суттєвий вплив не лише на міжнародні відносини, а й на динаміку зовнішньої торгівлі. Це, зокрема, проявляється у змінах як обсягів експорту й імпорту, так і в їхній товарній та географічній структурі. Найбільш гострими викликами для зовнішньоекономічної діяльності України в умовах воєнного часу стали різке зниження торговельної активності, перш за все через втрату важливих ланцюгів постачання та значні руйнування транспортної інфраструктури.

Сьогодні перед Україною стоїть завдання післявоєнної відбудови внаслідок російської агресії. Відновлення економіки, інфраструктури та соціально-економічного розвитку є вкрай актуальним і невідкладним процесом. Для відновлення економіки України необхідні комплексні заходи на всіх рівнях, зокрема реформування структури виробництва, сприяння залученню інвестицій, розвитку високотехнологічних галузей, боротьба з корупцією [1].

До початку повномасштабної агресії частка експорту у ВВП України коливалась в межах від 39% до 59%, а імпорту – 40-59%. У 2021 році експорт становив 2 225 млрд.грн , а імпорт – 2 286 млрд. грн. Однак з початком війни у 2022 році показники зазнали суттєвого падіння. У 2024 році частка експорту у ВВП зменшилась до 25%, а частка імпорту до 47%. Негативне сальдо сягнуло 22% ВВП, що свідчить про значну диспропорцію у торговельному балансі. [2]

У структурі експорту України у 2015-2024 роках чітко простежується переважання сировинних товарів, зокрема сільськогосподарської продукції та металів, що робить економіку вразливою до зовнішніх впливів, коливань цін на сировину та впливу геополітичних ризиків. Подібна структура вимагає від держави перегляду політики стимулювання виробництва з високою доданою вартістю, передусім у машинобудуванні, переробній та хімічній галузях. Розвиток вітчизняної переробки дозволить не лише знизити сировинну експортну залежність, а й підвищити надходження валюти, забезпечити нові робочі місця та стійкіший економічний розвиток України в контексті глобальної нестабільності [3].

Як свідчить аналіз динаміки структури товарної номенклатури імпорту товарів України у 2019-2024 роках, імпорт в основному формується завдяки мінеральним продуктам, машинам та обладнанню, а також продукції хімічної промисловості, що підтверджує залежність країни від імпорту товарів з високою доданою вартістю що у свою чергу також створює ризики для економічної безпеки України.

В контексті повоєнної відбудови України міжнародна торгівля має відігравати не лише роль джерела валютних надходжень, а й стати основою для структурної модернізації економіки. Саме завдяки експорту та імпорту країна матиме змогу інтегруватися у глобальні ланцюги доданої вартості, посилити свою конкурентоспроможність та забезпечити сталий розвиток.

У таблиці 1 представлені пріоритетні напрями трансформації зовнішньої торгівлі України.

Таблиця 1

Стратегічні підходи до трансформації торгівлі України у повоєнний період

№	Стратегія	Напрямок діяльності
1	Стимулювання експорту продукції з високою доданою вартістю	Машинобудування, ІТ-послуги та цифрові продукти, харчова переробна промисловість
2	Розвиток системи підтримки експортерів	Експортне кредитування, страхування експортних ризиків, просування експортерів через участь у виставках
3	Розвиток критичної логістичної інфраструктури	Модернізація прикордонної інфраструктури, розвиток залізничних та автомобільних коридорів з країнами ЄС
4	Поглиблення інтеграції в європейський ринок	Гармонізація стандартів та технічних регламентів з європейськими нормами
5	Розвиток власних «чутливих» секторів	Підтримка вітчизняного оборонно-промислового комплексу, розвиток власного нафтопереробного та газохімічного комплексів

Підсумовуючи, варто зазначити, що зовнішня торгівля є не тільки інструментом економічного взаємообміну, а й способом формування структурної модернізації національної економіки. Саме трансформація її структури в умовах післявоєнної відбудови сприятиме підвищенню конкурентоспроможності, диверсифікації ризиків та забезпеченню сталого розвитку України. Успіх цієї трансформації залежить від політичної готовності, економічної гнучкості та здатності адаптуватися до нових глобальних викликів.

Список використаних джерел

1. Пічкурова З. Розвиток зовнішньої торгівлі України в умовах війни. Економіка та суспільство. 2024. № 70. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-70-151> (дата звернення: 11.05.2025).
2. Мінфін. Експорт та імпорт України. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/gdp/eximp/> (дата звернення: 12.05.2025).
3. Державна служба статистики України. Статистична інформація. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 11.05.2025).

Ірклій А.О.

*«Міжнародна економіка», 5 курс
Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана*

Науковий керівник – д.е.н., професор кафедри міжнародної економіки Антонюк Л.Л.

КАРБОНЕОФЕКТИВНІСТЬ ЦИФРОВОГО Й ТРАДИЦІЙНОГО БАНКІНГУ СВІТОВА ПРАКТИКА

В останні роки Європейський Союз стикається зі стриманим темпом економічного зростання, що ставить під питання його глобальну конкурентоспроможність порівняно зі світовими лідерами, такими як Сполучені Штати та Китай. З іншого боку, ЄС активно впроваджує принципи сталого розвитку у власну економічну модель, що потребує додаткових інвестицій та оновлення регуляторної системи. З огляду на ці виклики виникла необхідність у розробці чіткої, цілісної стратегії, яка б поєднувала економічне зростання з екологічною та цифровою стійкістю, забезпечуючи збереження лідерських позицій на світовій арені.

Відповіддю Європейського Союзу на зазначені виклики стала стратегія «компасу конкурентоспроможності», ухвалена Єврокомісією у 2024 році як єдиний орієнтир для всіх економічних політик до 2030 року [1]. Її метою є забезпечення довгострокового зростання та технологічного лідерства ЄС через три взаємопов'язані вектори. Перший, «Closing the innovation gap», продовжує історичну мету збільшення інвестицій у дослідження й розробки до рівня 3% ВВП та підтримку інноваційних технологій через такі програми, як Horizon Europe, IPCEI та Chips Act [2]. Другим вектором є створення дорожньої карти для декарбонізації та промислової конкурентоспроможності, що поєднує ініціативи Green Deal, Net-Zero Industry Act та Fit for 55, з метою зменшення викидів на 55% до 2030 року без втрати виробничої потужності [3]. Третій вектор, «Reduction of excessive dependencies and increasing security», спрямований на диверсифікацію ланцюгів постачання передових матеріалів і підвищення енергетичної та кібернетичної стійкості через такі програми, як Critical Raw Materials Act та Global Gateway.

Виконання стратегічних цілей в рамках зазначених векторів дозволить ЄС створити потужну екосистему інновацій та стійкі ланцюги доданої вартості, що базуються на принципах сталого розвитку. Зокрема, зелений вектор у рамках «компаса конкурентоспроможності» ЄС, на додачу до вже згаданих програм, передбачає впровадження системи вуглецевих мит CBAM для гармонізації імпорتنих викидів, а також відповідність мінімум 40% нових промислових потужностей стандартам низьковуглецевого виробництва [2]. Додатковим інструментом є EU Taxonomy в поєднанні з директивами CSRD/ESRS, що вводять обов'язкові звітні вимоги щодо екологічної відповідальності та дозволяють спрямувати фінансові потоки в проекти з найменшим впливом на клімат. Таким чином, масштаби інвестицій у відновлювані джерела енергії мають зрости до 42.5% в загальній структурі енергетики, а кінцеве енергоспоживання скоротитися на 12% від нинішнього рівня, що забезпечить зниження собівартості виробництва та створення щонайменше одного мільйона «зелених» робочих місць до 2030 року [3].

Щодо цифрової стратегії, у межах Digital Decade 2030 ЄС встановив чіткі цілі: інтегрувати cloud та AI технології в 75% бізнесу, а також збільшити кількість ІКТ-спеціалістів до 20 млн осіб (Digital Decade Policy Programme) [4]. Це доповнюється програмами Chips Act із бюджетом 43 млрд євро для розбудови місцевих виробничих потужностей напівпровідників і Digital Finance Package, яка створює сприятливі умови для розвитку фінтех-екосистеми.

Для досягнення цілей в рамках кожного з векторів, ЄС потребує значних системних інвестицій. За оцінками Єврокомісії, для виконання кліматичних зобов'язань до 2030 року, ЄС щороку потребує додаткових 477 млрд євро інвестицій у «чисті» технології, що становить близько 3.2% ВВП регіону у 2023 р. [5]. Водночас опитування ЄЦБ 2024 р. засвідчило, що більше третини європейських фірм орієнтуються на банківські кредити як основне джерело для «зелених» інвестицій. Оскільки банки забезпечують близько 60% фінансування бізнесу та 80% кредитних потреб домогосподарств, саме вони відіграють центральну роль в мобілізації капіталу для екологічної модернізації економіки [5].

Глибока фінансова інтеграція в економіку проявляється також в структурі викидів банків: за методологією GHG Protocol, більш ніж 95% їхнього вуглецевого сліду припадає на непрямі викиди Scope 3, зокрема категорію 15 «Financed and Facilitated» [6]. Незначна (2-5 процентних пунктів в середньому) різниця в структурі викидів між великими банками, такими як Citi, BNP Paribas та HSBC з одної сторони, та цифровими необанками на зразок Revolut і Monzo, з іншої, свідчить про незначущість операційної моделі, порівняно зі структурою кредитного портфелю, в контексті екологічного впливу.

В рамках посилення екологічного регулювання, в ЄС активно впроваджуються нові вимоги щодо зеленої трансформації у фінансовому секторі. З 2024 р. банки з активами понад 100 млрд євро зобов'язані публікувати ряд показників із впливу на довкілля в рамках Pillar 3 за CRR Art. 449a. Одночасно ECB Climate Stress Test 2022 показав, що приблизно 60% банків на той момент ще не інтегрували клімат-ризиків в кредитні моделі, а решта виявили потенційні втрати капіталу обсягом до 70 млрд євро за умови негативного сценарію «зеленого переходу» [7]. Згідно з даними ЄЦБ за 2024 рік, близько 90% із 95 значущих банків Єврозони виявилися «неузгодженими» з маршрутом IEA NZE 2050, що означає загрозу зростання їхніх кредитних ризиків через фінансування контрагентів, які не встигають із переходом до низьковуглецевого виробництва. Галуззю, що мала найбільш негативний вплив на відповідність цілям щодо викидів, виявилася енергетика: понад половину загальної «неузгодженості» сектору формує недостатнє фінансування відновлювальних джерел, а ще 30% – затримки з виведенням із експлуатації вугільних і газових активів [8]. Це свідчить про нагальну потребу для банків

суттєво переглянути структуру кредитних портфелів і спрямовувати більшу частку капіталів у проекти з чітко визначеними планами досягнення вуглецевої нейтральності.

Аналізуючи дані процеси в контексті інтеграції України в ЄС, ми хочемо зазначити наступне.

По-перше, необхідне законодавче узгодження: ухвалення української таксономії (законопроект № 6004-д) та імплементація CSRD/ESRS до 2026 року, що передбачено умовами Ukraine Facility [9]. По-друге, слід зобов'язати великі банки публікувати ESG-звіти у форматі Pillar 3, зокрема враховувати показник Green Asset Ratio та викиди за Scope 3 / Cat 15, а також сприяти приєднанню до PCAF або NZBA в рамках політики зі сталого фінансування НБУ [10]. По-третє, НБУ має провести кліматичний стрес-тест найбільших банків за методологією ЄЦБ та проводити консультації для узгодження політик банків із курсом на зменшення вуглецевого сліду фінансового сектору.

З економічного боку, трансформація України потребує мобілізації фінансових інструментів в рамках 350–400 млрд євро загального фонду відбудови для відновлення та модернізації таких галузей, як енергетика, транспорт, металургія та ін. (рис. 1):

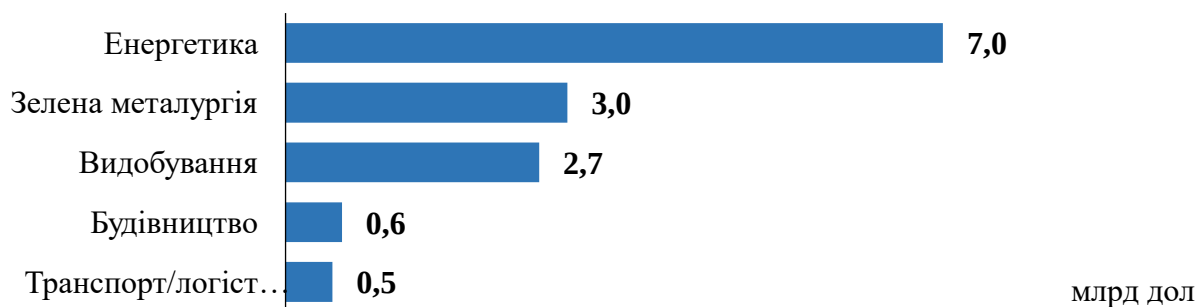

Рис. 1. Потреба в зелених інвестиціях за галузями [11]

Банки, у свою чергу, можуть зменшити фінансовий ризик через гарантії EU Facility, EIB та EBRD, а запуск державних «зелених облігацій» стимулюватиме залучення приватного капіталу. Водночас розбудова цифрової інфраструктури, зокрема інтеграція e-ID «Дія» з eIDAS та відкриття PSD2-API, створить умови для конкурентного фінтех-сектору і знизить вартість обслуговування кредитів.

В результаті поєднання регуляторного контролю та прозорості інвестиційної політики, Україна зможе залучити необхідні інвестиції, зменшити вуглецеву інтенсивність економіки і стати надійним партнером ЄС у «зеленому» та «цифровому» переході. Це партнерство стане фундаментом для відновлення та посилення глобальної конкурентоспроможності України та ЄС на принципах сталого розвитку.

Список використаних джерел

1. Європейська комісія. (2025). Communication from the commission To the european parliament, the european council, the Council, the european economic and social committee and the Committee of the regions: A Competitiveness Compass for the EU. [Посилання](#)
2. М. Дпарі. (2024). The future of European competitiveness Part B | In-depth analysis and recommendations. [Посилання](#)
3. Рада Європейського Союзу. (вебсайт). Огляд політики Fit for 55. [Посилання](#)
4. Європейська комісія. (вебсайт). Цифрове десятиліття Європи: цифрові цілі на 2030 рік. [Посилання](#)

5. Європейський центральний банк. (2025). Кліматичні ризики та можливості в банківському секторі, Економічний бюлетень, 1/2025. [Посилання](#)
6. Accenture. (2023). Sustainability: The rising challenge of net-zero banking. [Посилання](#)
7. Європейський центральний банк. (2022). Climate stress test 2022: Methodological note and results. [Посилання](#)
8. Європейський центральний банк. (2024). Banking sector alignment report 2024. [Посилання](#)
9. Уряд України. (2024). Ukraine Facility. [Посилання](#)
10. Національний банк України. (2023). Стратегія ESG для банківського сектору України (версія 13). [Посилання](#)
11. Міністерство економіки України та Київська школа економіки. (2024). Ukraine Investment Guide 2024. [Посилання](#)

Каменчук П.О.

*«Міжнародна економіка», 4 курс
Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана*

Науковий керівник – доктор економічних наук, професор кафедри міжнародної економіки, Цимбал Л.І.

CASHLESS PAYMENTS AS A DRIVER OF DIGITAL GREEN ECONOMIC TRANSFORMATION

As our economies become increasingly digital, the transition from cash to cashless payment systems is accelerating across the globe. But this shift isn't only about convenience or financial innovation — it's also emerging as a potential driver of green transformation.

First of all, it can be assumed that cashless payments are more environmentally friendly and sustainable simply because of the materials involved in their production. When we think of cash, we think of paper banknotes and metal coins. Producing these (printing banknotes, minting coins) requires substantial resources and raw materials. Second, there are additional logistics and servicing costs. Physical cash must be transported back and forth in armoured vehicles, incurring fuel, security, and handling expenses, and worn or damaged banknotes and coins must be recycled or destroyed. This disposal and replacement process generates further material and energy consumption (Figure 1). The Swedish central bank – Riksbank – estimated the average environmental impact of a cash transaction at approximately 8.7 gCO₂ [1]. About 60 % of these emissions come from logistics (transporting cash and related operations). Even if diesel fuel in cash-in-transit vehicles were replaced with renewable HVO, emissions would only fall to around 5.0 gCO₂ per transaction. At the same time, cashless transactions are not entirely “green.” Plastic bank cards require manufacturing, transportation, maintenance, and end-of-life disposal. On top of that, one must consider the production and operation of payment terminals and the ongoing energy use of data centres processing the payments (Figure 2). For card payments—considering the full life cycle of the card, terminals, and data centres – the average impact is about 0.85 gCO_{2e} per transaction. Extending the lifetime of payment terminals twofold reduces this to 0.52 gCO_{2e}, and using recycled PVC for cards can cut emissions by an additional 35 %. Replacing physical cards entirely with digital cards reduces this footprint by roughly 35-fold. Therefore, under current conditions, card payments are on average 10 times more environmentally friendly than cash transactions [1].

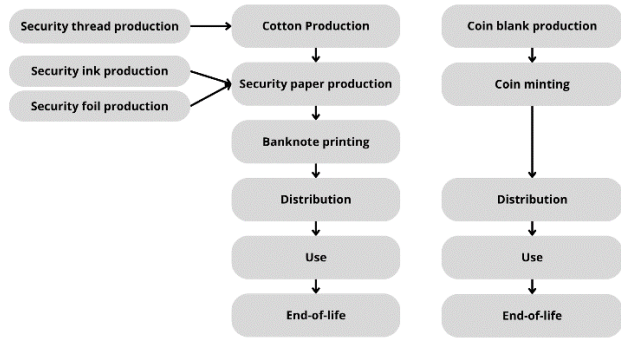

Figure 1. Lifecycle of Cash

Compiled by the author based on Source [1]

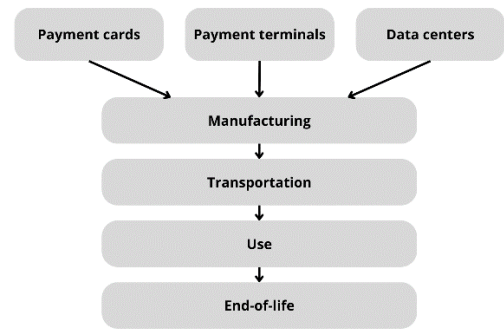

Figure 2. Lifecycle of a Payment Card

Compiled by the author based on Source [1]

In this study, the EU serves as a proxy for the global assessment of cashless payments. Over the two decades, the European Union has witnessed a remarkable transformation in its payment landscape. In 2000, the total number of non-cash payments in the euro area was approximately 80 billion. By 2020, this number had more than doubled, reaching 300+ billion transactions [2]. The total value of these transactions also saw significant growth. This growth has been driven by several factors. First, the proliferation of digital technologies has made electronic payments more accessible and convenient. Additionally, the implementation of the Single Euro Payments Area (SEPA) has standardized and streamlined cross-border euro payments, facilitating easier and faster transactions across member states [3]. Also, consumers increasingly prefer the convenience and speed of card and mobile payments over cash. Notably, card payments have become the dominant non-cash payment method, accounting for around half all transactions in 2023. The COVID-19 pandemic also accelerated this trend, as concerns over hygiene and social distancing led to a surge in contactless and online payments. This shift towards cashless payments not only reflects technological and behavioural changes but also has implications for environmental sustainability, as digital transactions can offer more efficient and potentially lower-carbon alternatives to cash handling (Figures 3 and 4).

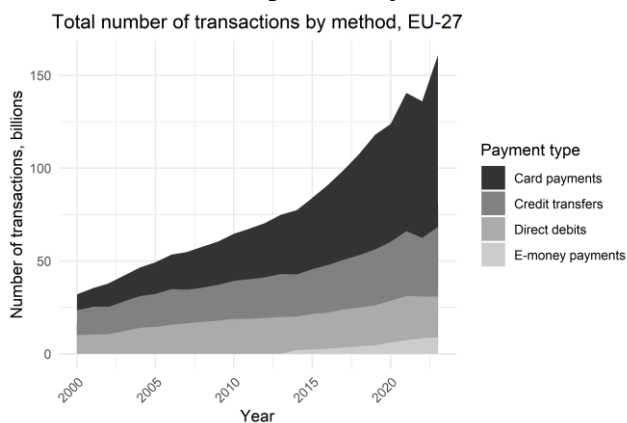

Figure 3. Total Number of Transactions by Method, EU-27

Author's calculation based on data from Source [4]

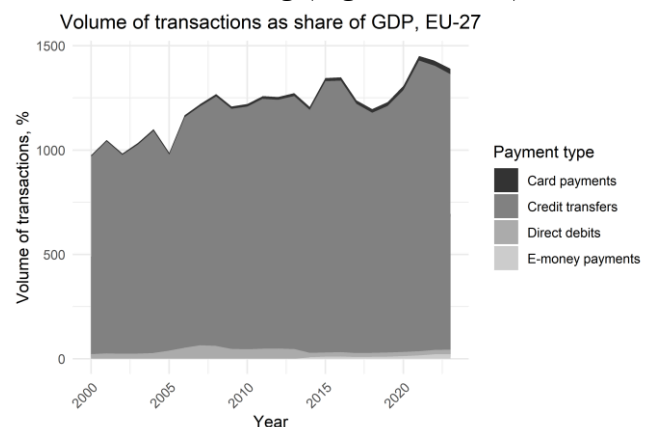

Figure 4. Volume of Transactions as a Share of GDP, EU

Author's calculation based on data from Source [4]

By examining the current situation in the EU through the example of Sweden, we can propose several additional measures to enhance the environmental performance and resilience of payment systems. First, it is essential to optimize the energy consumption of digital platforms by consolidating point-of-sale equipment. Modern POS terminals can handle multiple payment methods (cards, mobile

apps, QR codes) on a single device, reducing hardware requirements, material use, and the overall energy and water footprint of the infrastructure. Second, integrating with Smart Grids and the Internet of Things (IoT) can further optimize energy use. For instance, smart parking meters and electric vehicle charging stations with dynamic pricing control help smooth demand peaks on the grid and lower consumption during high-load periods. Third, a national transition to renewable energy sources significantly cuts the carbon footprint of digital payments. In countries with clean power systems, such as Sweden or Norway, the operational carbon intensity of data centres and devices is orders of magnitude lower than in regions reliant on fossil fuels.

The most modern development is that cashless transactions enable the analysis of consumer behaviour patterns and, using these insights, the design of targeted incentives. First, digital payments are inherently traceable, allowing governments, businesses, and NGOs to identify high- and low-emission sectors and to tailor “green” interventions [5; 6]. Swedish fintech Doconomy, in partnership with Mastercard, created the Åland Index – a comprehensive database that classifies transactions by industry and maps them against over 500 emission and energy-profile data sources. Leveraging machine learning and APIs, they automatically estimate the carbon footprint of each purchase and display it to users in real time [6; 7; 8]. Doconomy also launched the “Priceless Planet Coalition”, enabling customers to round up transactions or make direct donations to reforestation and forest-restoration projects [9; 10]. Similarly, Visa’s “EcoBenefits” program, in collaboration with fintech Ecolytiq, integrates the EcoAware Engine via PSD2 open-banking. It assigns an Estimated Climate Impact Score to every transaction. According to Visa and Ecolytiq, between 2021 and 2023, users’ average carbon footprint decreased by 13 % simply by viewing their carbon data and following the platform’s insights [11; 12; 13]. In the UK, NatWest implemented CoGo’s carbon-tech solution in its mobile app in 2021. Users receive personalized tips, such as “switch to renewable energy” or “reduce meat consumption”—based on their habits and transactions. By the end of 2023, over 300,000 users were saving approximately 11 kg CO₂ per person each month, equivalent to planting nearly 500,000 trees annually [14].

From the analysis of these cases, a number of measures can be derived that could serve as a tool for shaping consumer behaviour towards greener habits. First, cashless transactions allow real-time display of each user’s individual carbon footprint. This transparency boosts environmental awareness: when people see how much CO₂ they “emit” with each purchase, they tend to make more conscious choices. Second, gamification mechanisms—such as “green” badges or points for eco-friendly purchases – increase engagement. A points or levels system can motivate users to perform green actions regularly and turn sustainable behaviour into an engaging game. Additionally, a roundup feature—allowing users to donate spare change toward carbon-offset projects (e.g., tree-planting under the Priceless Planet Coalition) – offers a low-barrier way to contribute. Even a few cents across hundreds of thousands of transactions can generate substantial funding for green initiatives. Moreover, green cashback schemes can mirror national cashback programs: users earn a percentage back on purchases tied to sustainable goods or services (e.g., public transit, cycling infrastructure, renewable energy). Immediate monetary rewards provide a clear and direct incentive. Finally, dynamic pricing or reduced fees during “green” time windows can encourage shifting energy consumption to periods of high renewable-energy penetration. For instance, transactions processed automatically at night, when the grid is cleaner, could incur lower fees.

In summary, there is a clear upward trend in both the number and volume of cashless transactions, which are inherently more environmentally friendly due to lower logistics and material costs. Numerous collaborations between fintech providers, banks, and payment services are now

collecting and analysing transaction data, creating apps and tools for conscious consumption, and shifting user behaviour towards sustainability.

References

1. Arvidsson, Niklas; Harahap, Fumi; Urban, Frauke; Nurdawati, Anissa. Climate impact assessment of retail payment services // Working Paper Series. – № 431. Sveriges Riksbank. – Оновлено 01.06.2024. – Режим доступу: <https://ideas.repec.org/p/hhs/rbnkwp/0431.html>.
2. Bácsi, Éva. Payments statistics: 2020 // The Europe Sun. – 26.07.2021. – Режим доступу: <https://eusun.hu/europe/2021/07/26/payments-statistics-2020/>
3. European Central Bank. Single Euro Payments Area (SEPA) // ECB – Режим доступу: <https://www.ecb.europa.eu/paym/integration/retail/sepa/html/index.en.html>.
4. European Central Bank. Transactions by type of payment service – key indicators // ECB Data Portal – Режим доступу: <https://data.ecb.europa.eu/data/data-categories/payment-statistics/payment-services-large-value-payment-systems-and-retail-payment-systems/transactions-type-payment-service-key-indicators>.
5. Carbon Trackers: The Next Big Thing in European Banking Apps? // PYMNTS.com. – 2022. – Режим доступу: <https://www.pymnts.com/news/digital-banking/2022/carbon-trackers-the-next-big-thing-in-european-banking-apps/>.
6. Peters, Adele. This free tool helps brands calculate the carbon footprints of their products // Fast Company. – 13.07.2020. – Режим доступу: <https://www.fastcompany.com/90527151/this-free-tool-helps-brands-calculate-the-carbon-footprints-of-their-products>.
7. Mastercard unveils new carbon calculator tool // Mastercard Newsroom. – 2021. – Режим доступу: <https://www.mastercard.com/news/press/2021/april/mastercard-unveils-new-carbon-calculator-tool>.
8. Purchasing power plus carbon footprint tracking // Mastercard Perspectives. – 2020. – Режим доступу: <https://www.mastercard.com/news/perspectives/2020/purchasing-power-plus-carbon-footprint-tracking/>.
9. Mastercard. Priceless Planet Coalition // Mastercard. – Режим доступу: <https://www.mastercard.us/en-us/vision/corp-responsibility/priceless-planet.html>.
10. Doconomy. Resources // Doconomy. – Режим доступу: <https://www.doconomy.com/resources?c=Research%20%26%20reports>.
11. Visa and ecolytiq bring carbon emission tracking to Qatar Islamic Bank // Finovate. – Режим доступу: <https://finovate.com/climate-engagement-innovator-ecolytiq-and-visa-bring-carbon-emission-tracking-to-qatar-islamic-bank/>.
12. Visa Partner Highlight: ecolytiq Offers Sustainable Banking // Visa Developer Community Blog. – Режим доступу: <https://community.developer.visa.com/t5/Blogs/Visa-Partner-Highlight-ecolytiq-Offers-Sustainable-Banking/ba-p/>.
13. Visa joins forces with ecolytiq to bring carbon footprint tracking to users // Visa Newsroom USA. – Режим доступу: <https://usa.visa.com/about-visa/newsroom/press-releases.releaseId.18521.html>.
14. NatWest to launch free carbon footprint tracker to app users // NatWest Group News. – 2021. – Режим доступу: <https://www.natwestgroup.com/news-and-insights/news-room/press-releases/climate/2021/jul/natwest-to-launch-free-carbon-footprint-tracker-to-app-users.html>.

GLOBAL MEDIA INDUSTRY IN TIMES OF GREEN AND DIGITAL TRANSFORMATIONS: ROLE FOR ECONOMIC RECOVERY AND INNOVATIONS

In the 21st century, the Internet-driven global media industry is undergoing a dual transformation: embracing digitalization while increasingly aligning with the principles of sustainable development. Both economic opportunities and regulatory requirements have emerged as the outcome of the convergence of the digital and green agendas. Media systems have become essential platforms for innovation, resilience, awareness-raising, and public engagement as economies recover from regional conflicts like the war in Ukraine, global crises like the COVID-19 pandemic, and climate shocks [1].

Digital transformation, driven by platformization, streaming, and user-generated content, is reshaping traditional revenue models and audience behavior. By 2024, over 70% of global advertising expenditure is projected to be allocated to digital platforms, a significant increase from under 50% in 2018 [2]. This shift addresses the decline in conventional advertising efficiency and enables greater personalization and accessibility. However, it also introduces substantial ecological concerns. Digital infrastructures, including data centers and streaming services, are highly energy-intensive. For instance, one hour of high-definition streaming may result in the emission of up to 100 grams of CO₂ [1]. Thus, the digital media sector must simultaneously function as an engine of innovation and a steward of environmental responsibility.

In response to this challenge, several countries have begun implementing sustainability frameworks tailored to the media sector. The United Kingdom, for example, mandates the use of the Albert carbon calculator across independent studios and public broadcasters to monitor and reduce emissions associated with production. Such measures serve as institutional mechanisms for integrating environmental sustainability into media governance. At the European Union level, initiatives such as the Creative Europe programme foster the development of decentralized, low-carbon media ecosystems. Regulatory frameworks, including content quotas and reinvestment obligations, particularly those enforced in France (e.g., the 25% reinvestment of streaming platform revenues into local audiovisual production), demonstrate how media policy can align commercial objectives with environmental and cultural priorities [3].

Ukraine, amid a full-scale invasion, presents a distinctive case. Despite the substantial difficulties resulting from Russia's full-scale invasion, the nation's media industry has become progressively globally networked and digitally integrated. More than 28.5 million Ukrainians, or roughly 79.2% of the population, were active Internet users by 2023 [4]. A trend toward post-crisis digital modernization is reflected in services like Diia and the growth of Ukrainian-language content on online platforms like Spotify and Netflix. On top of that, new funding and co-production opportunities for Ukrainian broadcasters and filmmakers are provided by Ukraine's official 2024 accession to the EU's Creative Europe program's MEDIA strand [5].

However, sustainability is still not given enough attention in the Ukrainian media industry. There are currently no required environmental standards or incentives for media production, despite the modifications in digital governance and public service broadcasting. To advance the green digital transformation of its media industry, Ukraine should prioritize the development of a comprehensive

national strategy for sustainable media production. First, policymakers should introduce mandatory environmental standards for audiovisual content creators, including carbon tracking tools and eco-certification protocols modeled on frameworks such as the UK's Albert system. Second, state and EU co-funded programs should provide financial incentives for producers who adopt low-emission workflows, energy-efficient infrastructure, or virtual production technologies. Third, Ukraine should integrate sustainability indicators into media legislation as part of its broader alignment with the EU acquis, particularly within cultural, environmental, and digital governance chapters. This is a strategic opportunity given Ukraine's reconstruction requirements and the country's path toward EU integration. Finally, public service broadcasters and educational institutions should establish training programs in sustainable media practices to build national capacity and ensure long-term institutional adoption. Collectively, these steps would not only promote resilience and innovation but also raise awareness and position Ukraine as a regional leader in green media innovation.

The broader economic implications of media sector growth further underscore its strategic importance. According to recent projections, global revenues in media and entertainment are expected to increase from USD 2.8 trillion in 2023 to USD 3.4 trillion by 2028 [2]. This growth is contingent on the industry's capacity to simultaneously advance digital innovation and adhere to environmental sustainability standards. As a result, the global media industry is increasingly recognized as a catalyst for job creation, creative entrepreneurship, and knowledge economy development. It also plays a critical role in shaping cultural soft power and strengthening democratic resilience in times of crisis.

In conclusion, digital innovation and environmental sustainability are the two imperatives that are shaping the transformation of the global media industry. For post-war countries like Ukraine, where media serves as both infrastructure and identity, the combination of these two trajectories provides a pathway to inclusive recovery and resilient growth. Cross-border cooperation, wise regulation, and strategic investments will be crucial for ensuring that this transition benefits not only profit but also the environment and people.

Literature

1. Vaughan H., Kääpä P. Sustainable Digitalisation: Ensuring a Sustainable Digital Future for UK Film and Television. Minderoo Centre for Technology and Democracy. University of Cambridge. 2023. URL: <https://www.mctd.ac.uk/wp-content/uploads/2023/10/MCTD-SustainableDigitalisation-Report-WEB-compressed.pdf>
2. PwC. Perspectives from the Global Entertainment & Media Outlook 2024-2028. 2024. URL: <https://www.pwc.com/gx/en/issues/business-model-reinvention/outlook/insights-and-perspectives.html>
3. IDEA Consult, imec-SMIT-VUB, KUL-CiTIP, Amann S., Heinsius J. EU culture and creative sectors policy – overview and future perspectives / Research for CULT Committee. Brussels. European Parliament, Policy Department for Structural and Cohesion Policies, 2024. URL: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2024/752453/IPOL_STU\(2024\)752453_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2024/752453/IPOL_STU(2024)752453_EN.pdf)
4. IREX. VIBE 2024: Ukraine – Vibrant Information Barometer. 2024. URL: https://www.irex.org/sites/default/files/VIBE_2024_Ukraine.pdf
5. European Commission. Ukraine joins the MEDIA strand of the Creative Europe programme. 2024. URL: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/api/files/document/print/en/ip_24_6361/IP_24_6361_EN.pdf

ЦИФРОВІ ТЕХНОЛОГІЇ У ПРОСУВАННІ ЕКОЛОГІЧНО ОРІЄНТОВАНИХ ПРОДУКТІВ УКРАЇНСЬКИХ КОМПАНІЙ НА МІЖНАРОДНІ РИНКИ

У контексті повоєнного відновлення України та реалізації Цілей сталого розвитку цифрові технології стають ключовим рушієм просування екологічної продукції на світові ринки. В епоху швидких технологічних змін та екологічних викликів, взаємодія між цифровими технологіями, циркулярністю та сталим розвитком привертає значну увагу. Необхідність екологічної трансформації українських підприємств, що підтримується сучасними цифровими інструментами, стає не лише відповіддю на глобальні екологічні виклики, але й потужною конкурентною перевагою на міжнародній арені.

Цифровізація вже стала невід’ємною частиною життя українців – у застосунку «Дія» майже 21 млн користувачів, для яких доступні 21 документ та понад 30 сервісів. За час роботи Міністерства цифрової трансформації Україна піднялася з 102-го на 5-те місце у світі за рівнем розвитку цифрових держпослуг, що підтверджує створення сприятливого середовища для використання цифрових технологій [1].

У сучасному світі цифрова трансформація маркетингу все частіше розглядається як потужний рушій сталого розвитку. Розгортання передових технологій, таких як Industry 4.0, штучний інтелект та великі дані, дозволяє оптимізувати виробничі процеси, скоротити операційні витрати та значно підвищити енергоефективність. Цифрові інструменти також підтримують впровадження підходів до економічного та безвідходного виробництва, які відповідають принципам сталого розвитку. Крім технологічного прогресу, компанії, які надають пріоритет екологічним рішенням і цифровізації, отримують вигоду від підвищення конкурентоспроможності. Вони отримують доступ до нових ринків, залучають інвестиції та формують стратегічні партнерства, дотримуючись критеріїв ESG (Environmental, Social, and Governance). Ці тенденції додатково підтримуються зростаючим регулятивним тиском, ініціативами щодо декарбонізації як на національному, так і на міжнародному рівнях, а також інституційним заохоченням впровадження зелених технологій. Комплексний підхід до інтеграції цифрових технологій у маркетинг екологічно орієнтованих підприємств чи товарів включає кілька ключових вимірів наведено у табл. 1.

Таблиця 1 - Виміри інтеграції цифрових технологій у маркетинг екологічно орієнтованих підприємств

Вимір	Опис
Аналітика великих даних	Збір та аналіз великих масивів даних для підтримки персоналізованого, орієнтованого на сталий розвиток маркетингу та стратегічного прийняття рішень.
Штучний інтелект (AI) і машинне навчання	Автоматизація маркетингових функцій, прогнозування попиту та персоналізація на основі екологічних і поведінкових даних.
Інтернет речей (IoT)	Моніторинг життєвого циклу продукції та забезпечення прозорості в ланцюгах постачання за допомогою розумних сенсорів і підключених пристроїв.

Блокчейн	Перевірка походження продукції, документування вуглецевого сліду та контроль за дотриманням стандартів сталого розвитку.
Цифрові платформи та екосистеми контенту	Використання цифрових медіа та онлайн-спільнот для поширення екологічних цінностей і просвітницької роботи серед зацікавлених сторін.
Автоматизація маркетингу (MarTech)	CRM-системи, програмна реклама та інші інструменти автоматизації для послідовного та цільового просування еко-продуктів.
Зелена електронна комерція та маркетплейси	Онлайн-платформи, що забезпечують масштабований продаж і верифікацію екологічно чистої продукції.

Джерело: складено автором на основі [2]

Великі дані дозволяють збирати, обробляти та інтерпретувати великі обсяги даних про поведінку споживачів, екологічні тенденції та динаміку ринку. Такі висновки можна використовувати для розробки персоналізованих маркетингових кампаній, орієнтованих на сталий розвиток, підвищення точності таргетування та інформування про довгострокове стратегічне планування.

Штучний інтелект та машинне навчання підтримують автоматизацію маркетингових процесів, включаючи динамічне ціноутворення, персоналізацію контенту в режимі реального часу та сегментацію клієнтів. Вони також забезпечують можливості прогностичного моделювання споживчого попиту та поведінки, що є важливим для просування екологічних продуктів та прогнозування реакції на зусилля щодо сталого розвитку.

Технології Інтернету речей (IoT) сприяють підвищенню прозорості та відстежуваності в ланцюгах поставок. За допомогою інтелектуальних датчиків та підключених пристроїв компанії можуть контролювати життєві цикли продукції від постачання до переробки після споживання, тим самим підвищуючи достовірність заяв про сталий розвиток.

Блокчейн-рішення забезпечують видимість походження та руху продукції в режимі реального часу, пропонуючи децентралізовану та захищену від несанкціонованого доступу документацію щодо екологічних характеристик. Ці технології дозволяють перевіряти походження, дотримання стандартів сталого розвитку та точно звітувати про вуглецевий слід.

Цифрові платформи та екосистеми контенту, включаючи соціальні мережі, брендовані спільноти та мультимедійний контент, дозволяють компаніям ділитися своїми екологічними цінностями та залучати зацікавлені сторони глибше та інтерактивніше.

Інструменти автоматизації маркетингових процесів (MarTech), автоматизовані рекламні платформи та системи email-маркетингу, дозволяють забезпечити послідовну, масштабовану комунікацію зі споживачами та ефективніше просувати екологічні продукти.

Цифрові торговельні майданчики та канали зеленої електронної комерції сприяють продажу та розповсюдженню екологічно відповідальних товарів, підвищуючи видимість, довіру та доступ споживачів. Вони забезпечують масштабоване зростання для еко-брендів та надають споживачам доступ до прозорих, перевірених та низькошкідливих продуктів.

Ці технології відрізняються за вигодами, які вони надають: Інтернет речей, аналітика великих даних і ШІ переважно зосереджуються на підвищенні ефективності існуючих процесів, у той час як блокчейн спрямований на підвищення прозорості та довіри при обміні інформацією в межах ланцюгів створення цінності.

Спільним є те, що впровадження вищезгаданих технологій дає кілька помітних результатів: підвищення довіри споживачів, зниження витрат завдяки автоматизації та ефективності, підвищення репутації бренду та зміцнення лояльності клієнтів. У більш широкому сенсі, поєднання цифровізації та екологічної стійкості сприяє розвитку нових,

гнучких та екологічно відповідальних бізнес-моделей. Компанії, які успішно інтегрують інструменти цифрового маркетингу з екологічно орієнтованими виробничими процесами, отримують стратегічні переваги в інноваціях, управлінні ризиками та доступі до інвестиційного капіталу ESG.

Однак, щоб повною мірою використати потенціал цифрових технологій у просуванні екологічних продуктів, Україні необхідно зміцнити цифрову інфраструктуру, підтримувати зелені стартапи та заохочувати державно-приватне партнерство. Державні програми підтримки, такі як гранти на екологічні цифрові інновації та просування експорту, будуть ключовими у побудові стійких експортно-орієнтованих бізнес-моделей. Також необхідно підвищити цифрову грамотність підприємців та маркетологів у сфері зеленого міжнародного маркетингу.

Отже, цифровізація стає ключовим стратегічним інструментом інтеграції українських екопродуктів у світовий ринок. Вона підвищує видимість стійких практик, сприяє сертифікації та довірі споживачів, і зрештою сприяє побудові «зеленого бренду» для України як відповідальної та інноваційної повоєнної економіки. У глобальному контексті, де кліматичні питання знаходяться в центрі економічної політики та поведінки споживачів, поєднання екологічної відповідальності та цифрових інновацій визначатиме конкурентоспроможність українських підприємств. Синергія між цифровими інструментами та екологічними цінностями визначає майбутнє маркетингу в епоху сталого розвитку промисловості. Використання цих технологій та вирішення пов'язаних з ними проблем є ключовим у нашому спільному шляху до більш сталого та циркулярного світу.

Список використаних джерел

1. Прасад А. Україна стала п'ятою у світі за рівнем розвитку цифрових держпослуг - *Forbes.ua*. URL: <https://forbes.ua/news/ukraina-stala-pyatoyu-u-sviti-za-rivnem-rozvitku-tsifrovikh-derzhposlug-20092024-23743> (дата звернення: 13.05.2025).
2. Environmentally-oriented production and digital transformation of marketing // *Market Economy: Modern Management Theory and Practice* – 2023. – Vol. 23, Issue 2 (57). – С. 138–148. – ISSN 2413-9998. – URL: <https://dspace.onu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/b1225f53-a4cd-4069-8a43-6b5d971becd5/content>

Клименко А.М.

«Міжнародна економіка», 5 курс

Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана

Науковий керівник – к.е.н., доцент кафедри міжнародної економіки Громенкова С.В.

ЕКСПОРТ ОРГАНІЧНОЇ АГРАРНОЇ ПРОДУКЦІЇ УКРАЇНИ ЯК ЧИННИК НАРОЩУВАННЯ ЇЇ МІЖНАРОДНОЇ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ

Органічне сільське господарство в Україні вже не перший рік демонструє значний потенціал та стає все більш вагомим елементом не лише внутрішнього аграрного сектору, але й важливим гравцем на міжнародній арені. У світі зростає усвідомлення важливості здорового харчування та сталого розвитку, що зумовлює постійне збільшення попиту на екологічно чисті, органічні продукти. В цьому контексті Україна, з її родючими ґрунтами та значними площами сільськогосподарських угідь, має унікальну можливість стати одним з ключових постачальників органічної продукції на світовому ринку. Однак, для повної реалізації цього потенціалу, українським виробникам необхідно не лише нарощувати обсяги виробництва, але й постійно підвищувати свою міжнародну конкурентоспроможність.

Україна справедливо вважається однією з лідерок в Європі за площею сертифікованих органічних сільськогосподарських земель, що є потужною передумовою для розвитку експортного потенціалу. Навіть в умовах безпрецедентних викликів, спричинених повномасштабним військовим вторгненням, український органічний сектор демонструє дивовижну стійкість та продовжує здійснювати експорт своєї продукції на міжнародні ринки, підтверджуючи свою здатність адаптуватися до складних обставин. За даними дослідження 2023 року Україна експортувала до 29 країн світу близько 198 тисяч тон органічної продукції на суму 141 млн дол. США й посіла п'яте місце зі 125 країн за обсягами експортованої органічної агропродовольчої продукції до ЄС (173 720 тон). При цьому на внутрішньому ринку реалізовано 7257 тон органічної продукції власного виробництва на суму 27 млн дол. США. Цей показник є яскравим свідченням не лише значного інтересу з боку іноземних споживачів до українських органічних товарів, але й наполегливої праці вітчизняних виробників, які, незважаючи на труднощі, знаходять можливості для постачання своєї продукції на світовий ринок.

Структура експорту органічної продукції з України є досить диверсифікованою. До чільної 3-ки експортованих органічних продуктів з України увійшли: кукурудза, соя та макуха соняшникова, які користуються стабільним попитом на світових ринках. Крім того, значну частку експорту становлять різноманітні фрукти та овочі, а також продукти їхньої переробки, що свідчить про зростання потенціалу доданої вартості в українському органічному секторі.

Основними ринками збуту для української органічної продукції залишаються країни Європейського Союзу, які є найбільш вимогливими до якості та сертифікації органічних товарів. Також важливими партнерами є Швейцарія, Сполучені Штати Америки та Канада, що підкреслює глобальний інтерес до української органіки.

Участь українських компаній у престижних міжнародних виставках, таких як відома BioFach, відіграє важливу роль у підтримці та розширенні експорту. Ці заходи надають унікальну можливість українським виробникам безпосередньо презентувати свою продукцію потенційним покупцям, налагоджувати нові ділові контакти та вивчати останні тенденції світового органічного ринку. Цьогоріч Україна була представлена Національним павільйоном площею 180 м², у межах якого розкрили експортний потенціал 24 компанії. «Присутність України на виставці – це потужний сигнал для світу, що навіть у критичних умовах органічний бізнес здатний не тільки вистояти, а й знаходити нові способи для розвитку, що відображає гасло виставки цього року «Так, ми робимо!», – Марко Кройхі, менеджер програм Державного секретаріату Швейцарії з економічних питань (SECO).

Попри потенціал, український органічний експорт стикається з викликами. Складні логістичні умови через війну та проблеми з портами значно збільшують собівартість. Нерозвинена інфраструктура зберігання та переробки призводить до втрат якості. Високі вимоги до сертифікації є дорогими та складними, особливо для малих підприємств, що ускладнює вихід на міжнародні ринки. Додатковою проблемою є конкуренція з країнами, що мають кращу державну підтримку та налагоджені канали збуту. Ці фактори потребують системних рішень для підвищення міжнародної конкурентоспроможності українського органічного експорту.

Згідно дослідження, проведеного 2025 року громадською спілкою «Органічна ініціатива» у партнерстві з дослідницькою агенцією MZ HUB, українські експортери органічних продуктів зазначили такі наступні виклики:

- 60% експортерів стикаються з логістичними труднощами, особливо на польському кордоні.
- 45% залежать лише від 2-3 ринків, що збільшує ризики для їхнього бізнесу.
- 32% мають проблеми з постачанням сировини за доступною ціною.
- 29% відчувають посилену конкуренцію на міжнародному ринку.
- 28% стикаються зі зростаючими вимогами до якості продукції.

Попри наявність цих викликів, український органічний сектор має ряд суттєвих переваг, які можуть стати основою для підвищення його конкурентоздатності. Перш за все, це висока якість ґрунтів та сприятливі кліматичні умови, які дозволяють вирощувати широкий спектр органічної продукції з високими смаковими та поживними якостями. Наявність кваліфікованих фахівців у сільськогосподарській галузі також є важливим активом, який необхідно підтримувати та розвивати. Зростаючий інтерес з боку держави та міжнародних організацій до підтримки органічного виробництва створює сприятливе середовище для розвитку галузі. Поступове вдосконалення законодавчої бази у сфері органічного сільського господарства, хоча й не завжди швидке, є позитивним сигналом. Активна участь українських виробників у міжнародних заходах та конференціях, спрямованих на просування органічної продукції, свідчить про їхню готовність до співпраці та інтеграції у світовий ринок.

Для підвищення міжнародної конкурентоздатності експорту органічних продуктів українського агросектору необхідно реалізувати комплекс стратегічних заходів, спрямованих на усунення існуючих перешкод та посилення конкурентних переваг:

1. Першочергово слід розвивати логістичну інфраструктуру, включаючи будівництво та модернізацію складських приміщень та оптимізацію транспортних маршрутів.
2. Забезпечення державної підтримки процесу сертифікації органічного виробництва. Розробка та впровадження програм, які б допомагали малим і середнім виробникам у проходженні складних та часто витратних процедур сертифікації, включаючи фінансову та консультативну підтримку.
3. Активізація маркетингових зусиль на міжнародних ринках. Участь у міжнародних виставках та торгових місіях повинна бути системною та підтримуватися на державному рівні. Розробка національного бренду органічної продукції з України та його просування на цільових ринках сприятиме підвищенню впізнаваності та довіри до українських органічних товарів.
4. Спрощення експортних та митних процедур шляхом впровадження електронного документообігу та гармонізації національних стандартів з міжнародними.
5. Забезпечення стабільності та прогнозованості законодавчого регулювання у сфері органічного сільського господарства є критично важливим.
6. Підтримка наукових досліджень та інновацій для підвищення врожайності та якості продукції, а також обміну досвідом.
7. Посилення контролю за якістю та походженням органічної продукції для підтримки довіри з боку міжнародних партнерів та уникнення випадків фальсифікації.

Висновок. Експорт органічних продуктів безперечно є одним з ключових напрямків сталого розвитку українського агросектору, що володіє значним, ще не повністю розкритим потенціалом для подальшого зростання та інтеграції у світову економіку. Незважаючи на складні умови та існуючі виклики, Україна має унікальні природні ресурси, кваліфікованих фахівців та зростаючу зацікавленість з боку міжнародних споживачів. За умови ефективної та послідовної державної підтримки, активної участі самих виробників у процесах адаптації до

міжнародних стандартів та оптимізації бізнес-процесів, український органічний сектор має всі шанси не лише зберегти, але й значно зміцнити свої позиції на світовому ринку. Реалізація запропонованих комплексних рекомендацій сприятиме підвищенню міжнародної конкурентоздатності української органічної продукції, збільшенню обсягів експортних надходжень, створенню нових робочих місць та зміцненню позитивного іміджу України як надійного та відповідального постачальника високоякісних органічних продуктів на глобальному рівні.

Список використаних джерел

1. Охріменко Я. Готовність українського аграрного сектору до вступу до єс: прогрес та перспективи: аналіт. записка. Центр екон. стратегії, 2024. URL: <https://ces.org.ua/wp-content/uploads/2024/03/gotovnist-ukra%D1%97nskogo-agrarnogo-sektoru-do-vstupu-do-%D1%94s.pdf>
2. Дослідження поточного стану, планів та потреб українських експортерів органічної продукції. Органічна ініціатива, 2025. URL: https://organicinitiative.org.ua/news/organic_exporters_study/
3. Рік стійкості: як український органічний сектор відповідає на виклики 2024 року. АгроЕліта. 2024. URL: <https://agroelita.info/rik-stiykosti-iak-ukrainskyy-orhanichnyy-sektor-vidpovidaie-na-vyklyky-2024-roku/>
4. Тренди, виклики та перспективи розвитку: результати нового дослідження експорту органічної продукції з України. АгроЕліта. 2025. URL: <https://agroelita.info/trendy-vyklyky-ta-perspektyvy-rozvytku-rezultaty-novoho-doslidzhennia-eksportu-orhanichnoi-produktsii-z-ukrainy/>
5. 24 українські компанії презентували органічну продукцію на BIOFACH 2025. Дія Бізнес. 2025. URL: <https://www.business.diia.gov.ua/history-of-success/24-ukrainski-kompanii-prezentuvaly-orhanichnu-produktsiiu-na-biofach-2025>
6. Результати міжнародної онлайн-конференції щодо експорту української органічної продукції під час війни. Дія Бізнес. 2024. URL: <https://export.gov.ua/news/rezultaty-mizhnarodnoi-onlain-konferentsii-shchodo-eksportu-ukrainskoi-orhanichnoi-produktsii-pid-chas-viiny>

Коваленко А.В.

«Міжнародна економіка», 5 курс

Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана

Науковий керівник – к.е.н., доцент кафедри міжнародної економіки Громенкова С.В.

РОЛЬ КОМПЛАЄНС-ПОЛІТИК У ПРОЦЕСІ ЗАЛУЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ: ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ПІДХІД ДЛЯ УКРАЇНСЬКОГО БІЗНЕСУ

У контексті європейської інтеграції та зростання ролі ESG-критеріїв в інвестиційній діяльності комплаєнс-політики перетворюються з факультативного інструмента корпоративного управління на обов'язковий елемент стратегії компанії, що прагне залучити іноземні інвестиції. Для українського бізнесу, зокрема малого та середнього, запровадження системного підходу до комплаєнсу водночас ускладнює операційні процеси, але й відкриває нові можливості для виходу на міжнародні ринки й залучення капіталу.

Одним із ключових очікувань європейських інвесторів є наявність у компанії прозорих процедур KYC (Know Your Client), AML (Anti-Money Laundering), антикорупційного контролю, політик конфлікту інтересів, захисту персональних даних, а також механізмів whistleblowing (викриття правопорушень усередині організації). Як приклад, фонди прямого інвестування, зокрема Horizon Capital, Dragon Capital або фонди, підтримувані ЄБРР (Європейський банк реконструкції та розвитку) та ЄІБ (Європейський інвестиційний банк), вимагають від українських компаній відповідності внутрішнім стандартам ділової етики та звітності, які часто перевищують вимоги національного законодавства.

Окрему увагу варто сконцентрувати саме на KYC процесі, який наразі є фундаментом початкового етапу оцінки ризиків при співпраці з контрагентами та полягає не лише у санкційній перевірці афілійованих осіб за допомогою Dow Jones, або інших внутрішніх систем, а в комплексному аналізі та виявленні повної структури власності, зокрема ідентифікації реальних та номінальних кінцевих бенефіціарних власників (КБВ), поглибленому медіа-скринінгу, та аналізі судових справ. Must-have ресурсами для здійснення усіх вищеописаних процесів належної перевірки стали LexisNexis, Factiva, YouControl, а також корпоративних реєстрів іноземних країн — наприклад Великої Британії (Companies House) та Польщі (Central Register of Beneficial Owners та National Court Register). Додатково, одним з базових джерел перевірки в українському середовищі є Єдиний державний реєстр судових рішень України, що дозволяє виявляти ризики, пов'язані з судовими спорами контрагента чи його посадових осіб.

Згідно з даними UNCTAD (World Investment Report 2023), прямі іноземні інвестиції у світі скоротились на 12% у 2022 році, але в Європі зберігається сталий тренд на нарощення присутності в країнах Східного партнерства, зокрема в Україні [1]. Разом із цим, інституційні інвестори дедалі частіше вимагають дотримання ESG- та комплаєнс-стандартів на рівні, не нижчому за європейський.

Станом на 2023 рік у понад 40.6% угод за участю інвесторів з ЄС до договорів включаються положення про обов'язкову відповідність політикам ділової доброчесності, процедурі антикорупційного аудиту та щорічного ESG-звітування [2]. Це створює високий поріг входу для українських компаній, що не мають належно сформованих внутрішніх політик та не впровадили антикорупційне комплаєнс-середовище.

Для порівняння, відповідно до дослідження OECD (Anti-Corruption & Integrity Hub, 2023), в країнах Центральної та Східної Європи компанії з формалізованими комплаєнс-програмами залучали в середньому на 35–50% більше зовнішнього фінансування, ніж ті, що діяли без подібних процедур [3–4]. Це підтверджує пряму кореляцію між рівнем внутрішньої регуляторної культури та довірою з боку іноземних інвесторів.

З огляду на викладене, постає необхідність у виробленні чітких прикладних кроків, здатних підвищити інвестиційну привабливість українських компаній через посилення їх комплаєнс-культури та відповідності європейським стандартам.

Практичні рекомендації:

1. Українським компаніям, які мають намір залучати європейський капітал, необхідно розробити внутрішні комплаєнс-політики з урахуванням вимог AMLD (Anti-Money Laundering Directive — Директива ЄС з боротьби з відмиванням коштів), GDPR (General Data Protection Regulation — Загальний регламент про захист даних), SFDR (Sustainable Finance Disclosure Regulation — Регламент про розкриття інформації щодо сталого фінансування), а також міжнародних стандартів ISO 37301 (Compliance Management System) та ISO 37001 (Anti-Bribery Management).

2. Доцільним є запровадження позиції Compliance Officer або формування внутрішньої комплаєнс-функції, як і для компаній, так й інвестиційних фондів. Влучним прикладом може слугувати інвестиційна компанія Horizon Capital, яка активно працює в Україні, має спеціалізовану комплаєнс-команду, що включає директора з комплаєнсу, аналітика з комплаєнсу з поглибленою KYC спеціалізацією та ESG-аналітика [5].

3. Для венчурних фондів та інвестиційних хабів в Україні – розробка типових політик доброчесності та їх популяризація серед стартапів та малих підприємств.

Після розгляду загальних рекомендацій щодо впровадження комплаєнс-політик, доцільно навести приклад української компанії, яка успішно реалізує ESG-стратегії.

Preply — українська компанія, що спеціалізується на онлайн-навчанні мовам, є прикладом успішної інтеграції ESG-принципів у свою діяльність. У 2023 році Horizon Capital очолив раунд фінансування Preply на суму \$70 млн, що також включав інвестиції від МФК (Міжнародна фінансова корпорація) та ЄБРР. Ці кошти були спрямовані на розвиток штучного інтелекту для самонавчання та інструментів оцінки прогресу, а також на дослідження та розробки в Україні [6-8].

У рамках цього інвестування було проведено екологічну та соціальну експертизу (ESDD – Environmental and Social Due Diligence) Preply, яка включала аналіз політик компанії щодо праці, гендерної рівності, інклюзії, антикорупції та механізмів подання скарг. За результатами оцінки компанія взяла зобов'язання дотримуватись принципів сталого розвитку згідно з вимогами міжнародних інвесторів.

Цей приклад демонструє, як українські компанії можуть ефективно інтегрувати ESG-принципи у свою діяльність, що сприяє залученню іноземних інвестицій та підвищенню конкурентоспроможності на міжнародному ринку.

Загалом, впровадження комплаєнс-культури не лише сприяє залученню капіталу, а й є фактором зміцнення репутації українського бізнесу на міжнародній арені. Це особливо актуально в умовах післявоєнного відновлення, коли очікується значне зростання уваги іноземних партнерів до прозорості та доброчесності бізнес-процесів в Україні.

Список використаних джерел

1. United Nations Conference on Trade and Development: World Investment Report 2023. URL: <https://unctad.org/publication/world-investment-report-2023>
2. International Bar Association. Report on use of ESG contractual obligations and related disputes. 2023. URL: <https://www.ibanet.org/document?id=report-on-use-of-ESG-contractual-obligations>
3. Organisation for Economic Co-operation and Development. Anti-Corruption & Integrity Hub. 2023. URL: <https://www.oecd.org/en/topics/anti-corruption-and-integrity.html>
4. 2023 OECD Global Anti-Corruption & Integrity Forum. URL: <https://web-archive.oecd.org/2023-09-14/665117-Highlights%202023.pdf>
5. Horizon Capital. Corporate website. URL: <https://horizoncapital.com.ua/uk/#team>
6. International Finance Corporation. IFC, EBRD co-invest in Ukrainian-Founded EdTech Leader Preply. URL: <https://www.ifc.org/en/pressroom/2023/ifc-ebrd-co-invest-in-ukrainian-founded-edtech-leader-preply#:~:text=Kyiv%2C%20Ukraine%2C%20Dec%2011%2C,more%20innovative%20solutions%2C%20aiding%20economic>

7. European Bank for Reconstruction and Development. RLF - Preply (co-invest). URL: <https://www.ebrd.com/home/work-with-us/projects/psd/54896.html>

8. PR Newswire. Horizon Capital Backs Preply as the First Deal of its Historic Ukraine-focused HCGF IV Fund. URL: <https://www.prnewswire.com/news-releases/horizon-capital-backs-preply-as-the-first-deal-of-its-historic-ukraine-focused-hcgf-iv-fund-301881603.html>

Компанець В.С.

“Міжнародна економіка”, 4 курс

Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана

Науковий керівник – д.е.н., професор, Стежко Н. В.

ТОРГОВЕЛЬНІ КОНФЛІКТИ У МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИНАХ

Торговельні конфлікти впродовж всієї історії були і наразі є невід'ємною частиною міжнародних економічних відносин через їх всеохоплюючий вплив на світову торгівлю, регіональні ринки та національні економіки. Лише торговельний конфлікт між США та Китаєм у 2018-2020 роках призвів до зниження глобального ВВП на 0,34-0,50%, причому Світова організація торгівлі (СОТ) зазначає, що негативні наслідки невизначеності щодо торговельної політики значно перевищили прямі ефекти тарифних обмежень [1]. І поряд з цим масштабним протистоянням існує чисельна кількість локальних і регіональних конфліктів, які хоч і не мають такого глобального резонансу, але створюють значні проблеми для окремих економік та регіональних торговельних об'єднань.

Аналізуючи географію торговельних конфліктів, не можна не помітити певні патерни, притаманні тому чи іншому регіону. Регіональні особливості торговельних суперечок визначаються специфічною економічною структурою регіонів, історичними передумовами взаємодії між країнами та унікальними конкурентними перевагами, за які ведеться боротьба. Аналіз бази даних торговельних суперечок Світової організації торгівлі (СОТ) дозволяє виявити регіони з найбільш інтенсивними внутрішньорегіональними конфліктами. За кількістю суперечок між країнами в межах одного регіону (без залучення зовнішніх гравців) лідерами є Латинська Америка (57 суперечок), Азія (45), Європа (21), Північна Америка (10) та Африка з Близьким Сходом (6) [2]. Дослідження конкретних причин цих конфліктів та інструментів, що використовуються в їх межах є фундаментальним для пошуку рішення щодо мінімізації цієї проблеми. Особливо важливо розглянути два регіони-лідери адже вони найкраще ілюструють механізми виникнення, ескалації та наслідків торговельних конфліктів.

Дослідження регіону Латинської Америки показує, що більшість внутрішньорегіональних торговельних конфліктів зосереджена у сільськогосподарському секторі. Таким чином, шість країн Латинської Америки ініціювали 29% всіх справ СОТ, що стосуються Угоди про асоціацію, на чолі з Бразилією, яка виступила скаржником у дев'яти справах, за якою йдуть Гватемала у шести справах, Мексика у п'яти, Аргентина у чотирьох, Еквадор у двох і Гондурас в одній справі [3]. Важливо зазначити, що в цьому регіоні тяжко визначити конкретні комбінації держав, що мали б сталі конфліктні зв'язки, насправді конфлікти виникають по всій Латинській Америці. Це можна пояснити тим, що серед цих країн є певна залежність від аграрного сектору, про це говорять частки агроекспорту у ВВП [4]

Проте особливого аналізу заслуговує пара Аргентина-Бразилія, чиї торговельні конфлікти мають стратегічний характер, оскільки обидві країни є великими експортерами сільськогосподарських товарів і часто конкурують за одні й ті ж ринки збуту. Ці конфлікти характеризуються застосуванням нетарифних бар'єрів, особливо фітосанітарних норм та технічних вимог. Наприклад, коли Аргентина запровадила обмеження на експорт яловичини для стримування внутрішньої інфляції у 2021 році, Бразилія у відповідь посилила інспекції аргентинського імпорту, що створило додаткову напругу в регіональній торгівлі [5].

З іншого боку, нутрішньорегіональні конфлікти Азії не мають такого чіткого спрямування на конкретні сектори економіки як конфлікти в Латинській Америці. Разом з тим можна стверджувати, що достатньо чутливими до торговельних суперечок є сектори: промислове виробництво, а саме текстиль, сталь та електротехнічне обладнання; сільське господарство та харчова промисловість; та енергетика з сировинними товарами. У Азії торговельні конфлікти не зосереджуються на одному секторі, як у Латинській Америці, через широку економічну диверсифікацію, високий рівень регіональної взаємозалежності та багатокомпонентну структуру торгівлі. Окрім цього, часто країни Азії обирають не звертатись до СОТ, а вирішувати конфлікти через політичні переговори, неформальні обмеження, або економічний тиск. Наприклад, достатньо відома суперечка між Південною Кореєю та Японією, що розпочалась у 2019 році і була спричинена рішенням Японії обмежити експорт ключових матеріалів для виробництва напівпровідників (тобто Японія діяла не через СОТ, а через національне законодавство). У відповідь Корея подала скаргу до СОТ, скасувала преференційний торговельний статус Японії та ініціювала бойкоти японських товарів. Варто зазначити, що конфлікт призвів до зниження добробуту обох країн, зокрема Кореї на 0,144% (\$1,034 млрд) і Японії на 0,013% (\$346 млн), а також завдав шкоди хімічній та автомобільній галузям [6]. Також певною особливістю нутрішньорегіональних конфліктів в цьому регіоні є вплив конфлікту США з Китаєм на їх виникнення. Ілюстративною є ситуація, коли місцеві виробники сталі в таких країнах, як В'єтнам, Таїланд, Малайзія та Індонезія, почали скаржитися на демпінг та недобросовісну конкуренцію. У відповідь на це, ці країни активно розглядали або запроваджували власні антидемпінгові та компенсаційні мита на імпорту сталевих продукції, зокрема з Китаю. Це був захист власних металургійних галузей від торговельної диверсії, спричиненої торговельною війною США-Китай. [7]

В усіх цих випадках міжнародне співробітництво є тим способом, що мінімізує присутність конфліктів в регіонах і сприяє захисту економічних інтересів при можливих загрозах з боку інших країн. Все ж у 2025 році Китай, Японія та Південна Корея продемонстрували ефективний підхід до протидії зовнішнім торговельним загрозам, відновивши переговори про зону вільної торгівлі для захисту від нових американських мит [8]. Також не можна забувати про формування таких регіональних об'єднань як МЕРКОСУР та АСЕАН, які, незважаючи на внутрішні розбіжності, створюють платформи для вирішення суперечок та погодження спільних інтересів. Показовими є випадки з імпортом відновлених шин між Уругваєм та Бразилією у 2002 році, коли арбітражна панель винесла рішення на користь Уругваю, зобов'язавши Бразилію скасувати обмеження на імпорту, та поступове врегулювання напруги в автомобільному секторі між Бразилією та Аргентиною через укладення низки двосторонніх угод, зокрема Додаткового протоколу №14 [9]. Ці випадки демонструють, як інституціоналізовані механізми вирішення суперечок та поетапна лібералізація чутливих секторів сприяють зниженню торговельної напруги в регіоні та створюють умови для взаємовигідного зростання галузей.

Список використаних джерел

1. The Global Risks Report 2025. 20th Edition. World Economic Forum. URL: https://reports.weforum.org/docs/WEF_Global_Risks_Report_2025.pdf (date of access: 17.05.2025).
2. WTO | dispute settlement — disputes by country/territory. World Trade Organization — Home — Global trade. URL: https://www.wto.org/english/tratop_e/dispu_e/dispu_by_country_e.htm#respondent (date of access: 17.05.2025).
3. González A., Glauber J. W. WTO Dispute Settlement Cases Involving Latin American countries and the Agreement on Agriculture, 1995-2019. *The Road to the WTO Twelfth Ministerial Conference: A Latin American and Caribbean Perspective*. P. 161–162. URL: <https://cgspace.cgiar.org/server/api/core/bitstreams/0e5bfce3-3983-4014-ac4f-3197ad6d99a7/content> (date of access: 18.05.2025).
4. Agricultural sector's GDP share by country in Latin America| Statista. *Statista*. URL: <https://www.statista.com/statistics/1079120/latin-america-caribbean-agriculture-share-gdp/> (date of access: 20.05.2025).
5. Argentina self-imposes beef export ban | Meat & Livestock Australia. *MLA Corporate*. URL: <https://www.mla.com.au/prices-markets/market-news/2021/argentina-self-imposes-beef-export-ban/> (date of access: 18.05.2025).
6. November 21, 2024 | Japan's export restrictions on South Korea from an economic security perspective: What have Japan and South Korea gained and lost? | Meiji.net:Meiji University. *Meiji.net:Meiji University* |. URL: <https://english-meiji.net/articles/4894/> (date of access: 19.05.2025).
7. ASEAN Caught Between China's Export Surge and Global De-Risking. *Asia Society Policy Institute*. URL: <https://asiasociety.org/policy-institute/asean-caught-between-chinas-export-surge-and-global-de-risking> (date of access: 20.05.2025).
8. Країни об'єднуються, щоб протистояти митам Трампа: яку угоду планують Японія, Китай і Південна Корея. *OBOZREVATEL*. URL: <https://www.obozrevatel.com/ukr/ekonomika-glavnaya/analytics-and-forecasts/kraini-obednuyuyutsya-schob-protistoyati-mitam-trampa-yaku-ugodu-planuyut-yaponiya-kitaj-i-pivdenna-koreya.htm> (дата звернення: 20.05.2025).
9. Arza V. MERCOSUR as an export platform for the automotive industry. *CEPAL Review*. 2011. Vol. 2011, no. 103. P. 130. URL: <https://doi.org/10.18356/f4da8fd9-en> (date of access: 20.05.2025).

Кордик І.В.

«Міжнародна економіка», 4 курс
Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана

Науковий керівник — к.е.н., доцент кафедри міжнародної економіки Лихолет С.І.

ЗЕЛЕНИЙ МАРКЕТИНГ У СИСТЕМІ ФОРМУВАННЯ КОНКУРЕНТНИХ СТРАТЕГІЙ МІЖНАРОДНОГО БІЗНЕСУ

Вперше як окреме явище зелений маркетинг почав активно обговорюватися наприкінці 1980-х – на початку 1990-х років. Вагомий внесок у формування концепції здійснила

Американська асоціація маркетингу (АМА), яка, реагуючи на зростаючий екологічний рух, ініціювала проведення першого семінару на цю тему. Посилена увага до процесів екологізації маркетингової діяльності була зумовлена низкою глобальних викликів, а саме: погіршенням стану навколишнього середовища, виснаженням природних ресурсів, стрімким зростанням чисельності населення та підвищеною суспільною стурбованістю екологічною ситуацією [1].

Однією з ключових функцій класичного маркетингу є задоволення потреб споживачів. Усвідомлюючи важливість відповідності соціальним очікуванням, науковці та, передусім, представники бізнес-середовища дедалі активніше реагували на глобальні виклики сучасності. У цьому контексті концепція зеленого маркетингу набула особливої актуальності та інтегрувалася у стратегії багатьох транснаціональних компаній як невід’ємна складова їхніх бізнес-моделей та корпоративної політики. У стратегічних документах концепція зеленого маркетингу часто маскується під такими поняттями, як «справедлива торгівля», «орієнтація на потреби, а не на забаганки», «відповідальне споживання», «корпоративна соціальна відповідальність» тощо [2].

Незважаючи на різноманіття термінів, на сьогодні сформовано низку визначень, які чітко окреслюють основні завдання зеленого маркетингу. Одне з найбільш вдалих трактувань подають О.В. Гаврилець, Н.М. Дочинець і Г.М. Кампо, згідно з яким зелений маркетинг — це концепція, за якої компанія розглядає екологічні характеристики своєї продукції як маркетинговий актив, акцентуючи увагу на екологічних аспектах процесу виробництва. Головною метою цієї концепції є формування екологічно усвідомлених потреб серед споживачів. [1].

Для забезпечення привабливості бізнесу в очах споживачів, останні мають чітко усвідомлювати його конкурентні переваги порівняно з іншими суб’єктами ринку, зокрема тими, що пропонують аналогічні товари чи послуги. В умовах зростання екологічної свідомості споживачів одним із ключових чинників, який формує конкурентоспроможність підприємства на світових ринках, є екологічність продукції та діяльності.

Це зумовлено тим, що такі ціннісні орієнтири міжнародного маркетингу, як клієнтоцентричність, інноваційність підходів, постійне вдосконалення якості, усвідомлення соціальної місії бізнесу, а також його соціально-етична та екологічна відповідальність, перетворюються на сталі тренди розвитку міжнародного підприємництва у довгостроковій перспективі. Яскравим свідченням цього є практика таких транснаціональних корпорацій як **IKEA, Nokia, Apple** та інших, які протягом багатьох років активно впроваджують принципи зеленого маркетингу [3]. Для успішного впровадження принципів зеленого маркетингу в бізнес-модель підприємства та розширення його сфери впливу на нові ринки необхідним є дотримання стратегічного підходу.

Згідно з В. С. Карп, Н. В. Резніковою та О. А. Іващенко, це комплексний управлінський процес, який охоплює формування, прогнозування та стає задоволення споживчого попиту з урахуванням екологічних пріоритетів. Вони також виокремлюють три основні типи стратегій зеленому маркетингу [2]:

1. Стратегічний зелений маркетинг – передбачає глибокий аналіз темпів зростання «зеленого» ринку, вивчення споживчої поведінки на нішевих ринках екологічно чистої продукції, оцінку доцільності інвестування в розробку нових еко-орієнтованих товарів і послуг, а також активізацію фінансування на екологічні дослідження. Реалізація цієї стратегії включає переосмислення корпоративної місії з урахуванням принципів «озеленення» та кліматичної відповідальності, визначення цільового сегмента ринку та шляхів досягнення поставлених результатів;

2. Тактичний зелений маркетинг – орієнтований на поетапну трансформацію традиційного маркетингу в екологічно сталий. Основними завданнями є формування

інноваційної тактики, що відповідає принципам сталого розвитку, підвищення пізнаваності бренду, забезпечення прозорості діяльності, зміцнення довіри споживачів, зменшення негативного впливу на довкілля, а також зростання ринкової частки, обсягів продажу, прибутковості й конкурентоспроможності компанії;

3. Операційний зелений маркетинг – спрямований на вирішення поточних завдань у короткостроковій перспективі. Основною метою цього підходу є забезпечення стабільного приросту клієнтської бази задля досягнення фінансової вигоди.

Крім того, дослідники виокремлюють три ключові напрями зеленого маркетингу, реалізація яких на стратегічному рівні підвищує конкурентоспроможність підприємства шляхом залучення ширшого кола споживачів і сприяє досягненню визначених бізнес-цілей [1]:

- Екологізація господарської діяльності ринкового суб'єкта – передбачає впровадження заходів зі зменшення негативного впливу на довкілля, зокрема скорочення викидів вуглекислого газу, оптимізацію споживання енергетичних і водних ресурсів, мінімізацію обсягів пакування або перехід на екологічні пакувальні матеріали. Одним із актуальних напрямів є впровадження підприємствами відновлюваних джерел енергії, зокрема сонячних електростанцій для власного споживання. Попит на такі рішення зумовлений не лише економічними чинниками, а й необхідністю забезпечення енергетичної автономії в умовах воєнної загрози. Згідно зі щорічним звітом Міжнародного енергетичного агентства (МЕА), глобальне нарощування потужностей ВДЕ пришвидшиться внаслідок загострення проблем енергетичної безпеки після вторгнення росії в Україну;

- Стимулювання екологічного попиту через формування екологічної свідомості споживачів – основними інструментами є еко-брендинг (позиціонування продукції з урахуванням її екологічних характеристик), соціальна реклама (формування довгострокових моделей екологічно відповідальної поведінки), тематичні конференції, благодійні та спонсорські ініціативи, спрямовані на підтримку сталого розвитку та ін.;

- Раціональне, рекреаційне природокористування - охоплює збалансоване використання природних ресурсів з урахуванням екологічної доцільності та довгострокових соціально-економічних наслідків

Таким чином, усвідомлення та практична реалізація принципів зеленого маркетингу в умовах міжнародного бізнес-середовища сприяє ефективній інтеграції компаній у глобальні економічні процеси, підвищує їхню конкурентоспроможність та адаптивність до змін ринкового середовища.

Впровадження екологічно орієнтованих виробничих і маркетингових стратегій не лише стимулює розвиток бізнесу, а й сприяє розширенню споживчої бази за рахунок формування стабільного попиту на екологічно чисту продукцію та послуги. Унаслідок активізації цих процесів формується нова модель відповідальної споживчої поведінки, яка, поширюючись через діяльність транснаціональних корпорацій, стає основою для становлення глобальної екологічної культури [3].

Цей підхід не лише зміцнює бренд компанії та підвищує рівень лояльності з боку екологічно свідомих споживачів, а й створює умови для пропозиції ефективних ринкових рішень, що відповідають викликам сучасності. У середньо- та довгостроковій перспективі це дозволяє бізнесу активно долучатися до вирішення екологічних проблем і сприяє переходу до моделі сталого розвитку [1].

Список використаних джерел

1. Гаврилець О. В., Дочинець Н. М., Кампо Г.М. Зелений маркетинг – перспективна концепція ринкового позиціонування як реакція на виклики сьогодення. *Механізм регулювання економіки*. 2022. № 3-4. DOI: <https://doi.org/10.32782/mer.2022.97-98.19>
2. Карп В.С., Резнікова Н.В., Іващенко О.А. Сталий розвиток зеленого маркетингу: екологічний і безпековий імператив міжнародного бізнесу як складова глобальної економічної адженди. *Агросвіт*. 2023. № 17. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6792.2023.17.3>
3. Зінченко О.А. «Зелений» контекст міжнародного маркетингу. *Менеджмент та маркетинг як фактори розвитку бізнесу: матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції*, 17-19 квітня 2024 р. Київ, 2024. С. 75-77. URL: <https://elartu.tntu.edu.ua/bitstream/lib/44750/1/TEZY.pdf>

Коропенко І.Ю.

«Економіка», 5 курс

Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана

Науковий керівник – к.е.н., доцент кафедри міжнародної економіки Ольшівська І.П.

ГРОШОВІ ПЕРЕКАЗИ ТРУДОВИХ МІГРАНТІВ У ФІНАНСУВАННІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Актуальність: Грошові перекази трудових мігрантів відіграють важливу роль у підтримці економік багатьох країн, що розвиваються, сприяючи зниженню рівня бідності, підвищенню доходів домогосподарств та забезпеченню фінансової стабільності. У контексті Цілей сталого розвитку (ЦСР) перекази дедалі більше розглядаються як цінне джерело фінансування, що може сприяти економічному зростанню, зменшенню нерівності та розвитку людського потенціалу. З огляду на те, що міграція продовжує формувати глобальні ринки праці, важливо розуміти потенціал переказів для сталого розвитку.

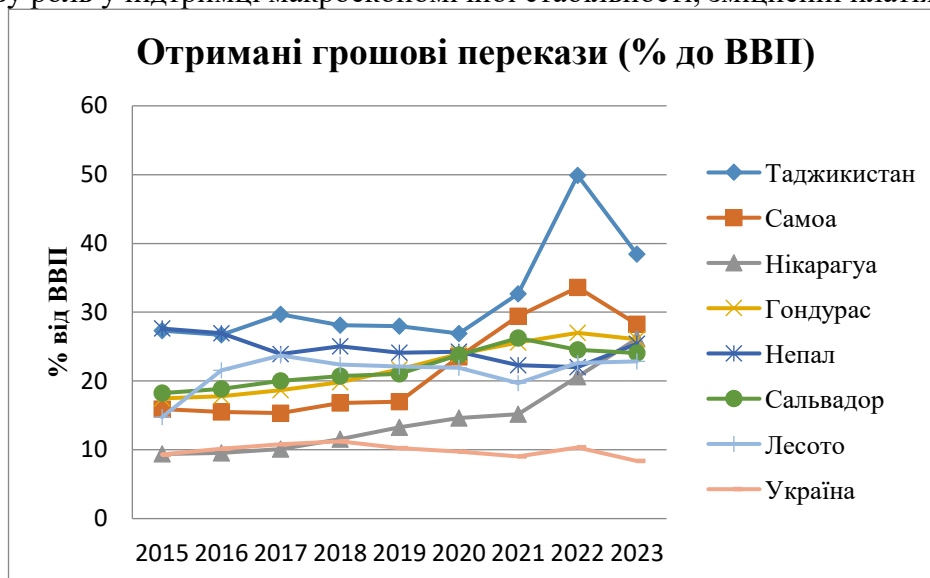
Метою є дослідити, як грошові перекази трудових мігрантів сприяють сталому розвитку. Аналізуватимуться економічні та соціальні вигоди від таких переказів, а також виклики, які обмежують їхню ефективність.

Роль грошових переказів трудових мігрантів у фінансуванні сталого розвитку набуває все більшої ваги в останні роки, оскільки ці фінансові потоки стали важливим джерелом доходу для багатьох країн, що розвиваються. У міру того, як глобалізація продовжує формувати ринки праці та міграційні потоки, перекази грошових коштів стали потужним інструментом підтримки економічного розвитку регіонів, що експортують робочу силу. Ці фінансові ресурси часто сприяють зниженню бідності, покращенню доступу до освіти та медичних послуг і стимулюють місцеві економіки. Грошові перекази трудових мігрантів, хоча й традиційно розглядалися як форма підтримки сімей, все частіше визнаються за їх широкі наслідки для досягнення Цілей сталого розвитку Організації Об'єднаних Націй.

Загалом грошові перекази до країн із низьким і середнім рівнем доходу зросли за останні роки зі 128 мільярдів доларів США у 2000 році до 656 мільярдів у 2023 році. Грошові перекази у 2023 році майже вдвічі перевищують глобальні прямі іноземні інвестиції – 382 мільярди доларів США, і приблизно втричі перевищують офіційну допомогу розвитку, зафіксовану того року – 256 мільярдів доларів США. [1; ст.11-12] Виявлення незареєстрованих потоків через як офіційні, так і неофіційні канали залишається складним завданням. З огляду на загальний стан грошових переказів та наявну статистику, можна припустити, що обсяги глобальних переказів насправді перевищують нинішні оцінки.

Грошові перекази стали важливим і стабільним джерелом зовнішнього фінансування для багатьох країн, що розвиваються. На відміну від іноземної допомоги чи інвестицій, перекази надходять безпосередньо до домогосподарств, часто минаючи неефективні державні механізми. Це робить їх ефективним інструментом боротьби з бідністю (ЦСР 1) та голодом

(ЦСР 2), адже завдяки їм родини можуть задовольнити базові потреби: харчування, житло, освіту та медичне обслуговування (ЦСР 3). У таких країнах, як Непал чи Нікарагуа, грошові перекази становлять понад 20% ВВП, відіграючи ключову роль у макроекономічній стабільності. [2] У 2023 році грошові перекази в Україну склали 8,4% ВВП, що підкреслює їхню важливу роль у підтримці макроекономічної стабільності, зміцненні платіжного балансу

та забезпеченні фінансової підтримки.

Рис. 1. Отримані грошові перекази у % до ВВП з 2015 по 2023 рр.

Джерело: побудовано автором за даними [2].

Окрім покриття поточних витрат, грошові перекази сприяють загальному людському розвитку. Родини, які отримують стабільні перекази, частіше інвестують у якісну освіту (ЦСР 4), покращення здоров'я (ЦСР 3) та житлові умови. Такі інвестиції підвищують рівень грамотності, покращують показники охорони здоров'я та сприяють соціальній мобільності. Крім того, грошові перекази можуть сприяти досягненню гендерної рівності (ЦСР 5), оскільки жінки часто виступають керівниками домашніх фінансів, що зміцнює їхню роль у прийнятті рішень і сприяє їхній фінансовій незалежності.

На макроекономічному рівні грошові перекази трудових мігрантів підтримують платіжний баланс, стабілізують національні валюти та пом'якшують вплив зовнішніх шоків. Вони є контрциклічними — у кризові періоди обсяги переказів зростають, сприяючи економічній стійкості. Крім того, перекази можуть відігравати ключову роль у досягненні ЦСР 7, 11 і 13, фінансуючи впровадження відновлюваної енергетики, сталого сільського господарства та екологічного підприємництва, зокрема інвестиції в біогаз, сонячні панелі та системи зрошення.

Наприклад, у багатьох сільських районах Непалу родини трудових мігрантів активно використовують грошові перекази для впровадження екологічно чистих технологій. Вони інвестують у встановлення біогазових установок, що дозволяють переробляти органічні відходи, зменшують потребу в дровах, покращують санітарні умови та сприяють зниженню викидів парникових газів. Також зростає популярність встановлення сонячних панелей і теплових насосів, які знижують споживання енергії з централізованих мереж, скорочують витрати домогосподарств і допомагають зменшити негативний вплив на довкілля. [3]

Попри значні переваги, потенціал грошових переказів у досягненні сталого розвитку часто не використовується повністю. Висока вартість переказів є суттєвим бар'єром для домогосподарств і перешкодою на шляху до досягнення ЦСР 10 (Скорочення нерівності). Згідно з даними Всесвітньої бази даних цін на грошові перекази Світового банку, середня вартість переказу 200 доларів США у четвертому кварталі 2022 року у світі становила 6,2%,

що дещо більше, ніж 6% рік тому, і більш ніж удвічі перевищує цільовий показник Цілей сталого розвитку у 3%. [4] Високі комісії зменшують суму, яка доходить до отримувачів, і спонукають користуватися неофіційними каналами.

Хоча грошові перекази мають фінансову користь, масовий виїзд кваліфікованих працівників спричиняє відтік мізків. Крім того, самі мігранти нерідко стикаються з експлуатацією, низькою оплатою праці чи небезпечними умовами праці, що ставить під сумнів етичність такого джерела фінансування розвитку. Також, багато родин, які отримують перекази, не мають достатніх знань для ефективного управління коштами. Замість інвестування в дохідні проекти чи заощадження, кошти часто витрачаються на поточні потреби, що обмежує довгостроковий розвиток.

Для України грошові перекази трудових мігрантів традиційно відіграють ключову роль в економіці та соціальній стабільності. За даними Національного банку України, у 2023 році обсяг переказів перевищив 12 млрд доларів США, однак у 2024 році знизився до 9,6 млрд доларів. Це скорочення пов'язане з довготривалим впливом повномасштабної війни, економічною нестабільністю у країнах, де працюють українці, а також поверненням частини мігрантів додому. [5]

Попри скорочення обсягів, грошові перекази залишаються важливим джерелом валютних надходжень, підтримують платіжний баланс і добробут мільйонів українських родин. Вони допомагають долати бідність та забезпечують доступ до базових послуг. Водночас Україна стикається з викликами: «відтоком мізків», нерівномірним розподілом переказів, низькою фінансовою грамотністю отримувачів та слабкою спроможністю інституцій спрямовувати кошти на сталий розвиток.

Для посилення внеску грошових переказів у сталий розвиток уряди й міжнародні організації мають зосередитись на зниженні вартості переказів, розширенні доступу до офіційних каналів через підтримку цифрових сервісів і фінтех-інновацій, а також підвищенні фінансової грамотності населення. Важливими є також захист прав трудових мігрантів і створення для них гідних умов праці. За умови ефективної політики грошові перекази можуть стати потужним інструментом інклюзивного зростання, сприяючи досягненню Цілей сталого розвитку у сферах подолання бідності, покращення охорони здоров'я, освіти та зменшення нерівності.

Висновок: Грошові перекази трудових мігрантів є потужним, але ще недостатньо використаним ресурсом для фінансування сталого розвитку. Хоча їх роль у боротьбі з бідністю та соціальному забезпеченні очевидна, їх стратегічне спрямування на довготривале зростання та екологічну стійкість залишається обмеженим. Для повноцінної реалізації їхнього потенціалу необхідно подолати бар'єри, зокрема високі витрати, фінансову неграмотність та вразливість мігрантів. За належного регулювання грошові перекази можуть стати не просто приватним джерелом підтримки, а потужним інструментом побудови сталого майбутнього.

Список використаних джерел:

1. Remittances Slowed in 2023, Expected to Grow Faster in 2024. DataBank | The World Bank. - 2024 URL: <https://documents1.worldbank.org/curated/en/099714008132436612/pdf/IDU1a9cf73b51fcad1425a1a0dd1cc8f2f3331ce.pdf>
2. World Development Indicators. DataBank | The World Bank. URL: <https://databank.worldbank.org/source/world-development-indicators/Series/BX.TRF.PWKR.DT.GD.ZS>
3. Mills E. Green Remittances: A novel form of sustainability finance. ScienceDirect. - 2023 - URL: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0301421523000861>

4. World Bank Group. Remittances Remain Resilient but Likely to Slow. World Bank. – 2023
- URL: <https://www.worldbank.org/en/news/press-release/2023/06/13/remittances-remain-resilient-likely-to-slow>

5. Перекази від трудових мігрантів. Національний банк України. URL: https://bank.gov.ua/files/ES/Perekaz_y.pdf

6. Remittances, investments and the Sustainable Development Goals. International Fund for Agricultural Development (IFAD). URL: <https://www.ifad.org/documents/d/new-ifad.org/remittances-investments-and-the-sustainable-development-goals-pdf>

Костенко М.К.

“Міжнародна економіка”, 6 курс

Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана

Науковий керівник – д.е.н., професор кафедри міжнародної економіки Столярчук Я.М.

СУЧАСНІ ТRENДИ РОЗВИТКУ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ЗЕЛЕНОЇ ЕКОНОМІКИ

У сучасному глобалізованому та технологічно розвиненому світі існує дуже сильна увага до екологічного впливу, який компанії завдають через свою діяльність. Оскільки люди більше усвідомлюють вплив людства на Землю, було зроблено багато спроб зменшити цей негативний вплив. Як наслідок, це призвело до створення та розвитку «зеленої економіки», головною метою якої є зменшення екологічних ризиків та екологічного дефіциту в діяльності підприємств.

З огляду на важливість такого нового економічного режиму, компанії та уряди в усьому світі адаптуються до цього нового розвитку, багато з яких використовують нові стратегії та розробки, щоб не відставати від конкурентів. Наприклад, КНР мобілізувала свою потужну промислову силу, щоб стати найбільшим у світі виробником сонячних панелей, контролюючи 80% світових виробничих потужностей, а також маючи сильні позиції на ринку електромобілів[1,2]. Тим часом США використали свій величезний капітал для інвестування 225 мільярдів доларів США у сталі проекти, зосереджені на компаніях, що займаються чистими технологіями[2].

А посеред цих двох основних гравців є Європа та Європейський Союз, які запровадили власні методи та законодавство для конкуренції в зеленій економіці.

У сучасну епоху Європейський Союз зобов'язався здійснити амбітну трансформацію до зеленої економіки, створивши Європейську зелену угоду як свою головну стратегію. Європейська «Зелена угода», запроваджена наприкінці 2019 року, являє собою низку політичних ініціатив Європейської Комісії, метою яких є усунення всіх викидів парникових газів до 2050 року, а також відокремлення економічного зростання від використання ресурсів. Така стратегія дуже важлива для розвитку зеленої економіки, водночас встановлюючи чіткі цілі, яких економіка має досягти[3].

Для досягнення цих цілей ЄС запровадив багато законодавчих актів та політик, таких як зосередження на зниженні викидів від подорожей, додаткові інвестиції у відновлювані джерела енергії та впровадження цільових показників ефективності, причому такі зусилля розпочалися ще у 2015 році з Паризької угоди.

«Зелена угода» також включає потужний інвестиційний план - Інвестиційний план сталого розвитку Європи, який мобілізував щонайменше 1 трильйон євро інвестицій у сталий розвиток, створив сприятливу базу для приватних інвесторів та державного сектору для сприяння сталому розвитку інвестицій, а також надав підтримку проектам сталого розвитку протягом наступного десятиліття, починаючи з 2020 року. План також включає Механізм

справедливого переходу, який є фондом, в першу чергу орієнтованим на надання грантів певним регіонам для зменшення втрат від переходу до сталої зеленої економіки, наприклад, шляхом підтримки працівників у розвитку навичок та компетенцій для ринку праці майбутнього та підтримки інвестицій у перехід на чисту енергетику[4].

ЄС також запровадив так звані «зелені облігації», що створюються для залучення фінансування проектів, активів та конкретної діяльності, що допомагає досягти екологічних та кліматичних цілей. Ці зелені облігації становили 6,8% від загальної кількості облігацій, випущених ЄС у 2023 році, досягнувши понад 197,3 мільярда євро, інвестованих у сталі проекти та бізнес[5].

Ці інвестиції призвели до значного інтересу, бізнес-можливостей та зростання в певних секторах зеленої економіки, таких як відновлювана енергетика, сталий транспорт та сільське господарство, причому перші два опинилися в центрі уваги через війну між Росією та Україною.

Відновлювана енергетика є однією з найважливіших складових зеленого переходу Європи. Через брак споживчих енергетичних ресурсів з боку таких основних гравців, як Росія, ЄС був змушений шукати альтернативні рішення для подолання енергетичного дефіциту, з яким він стикався. Рішенням, яке вони обрали, є використання відновлюваних джерел енергії для подолання цієї прогалини.

У 2023 році відновлювана енергія становила 24,5% енергії, споживаної в ЄС, що майже вдвічі більше, ніж 12,5% у 2008 році. Це свідчить про те, що зусилля та інвестиції ЄС мали сильний вплив на виробництво енергії, і ЄС, можливо, змінить свою ціль щодо відновлюваної енергії на 2030 рік з 32% до 45%. Більшість відновлюваної енергії припадає на вітрову та гідроенергетику, що становить понад 66,7% виробленої енергії[6].

Транспорт є найшвидше зростаючим джерелом викидів у ЄС, тому його екологізація є головним пріоритетом для ЄС. З покращенням доступності електромобілів та інфраструктури спостерігається значне зростання продажів електромобілів та гібридних автомобілів по всій Європі. Електричні та гібридні легкові автомобілі становили 48% від 10,7 зареєстрованих легкових автомобілів в ЄС у 2023 році, що на 6,8% більше, ніж у 2018 році. Деякі країни, такі як Фінляндія та Нідерланди, досягли рівня впровадження електромобілів/гібридних транспортних засобів понад 50%[7].

ЄС також дуже зосередився на регуляторному фронті в цьому секторі, запровадивши такі угоди, як «Fit for 55», яка зосереджена на меті зробити всі нові автомобілі та фургони з нульовим рівнем викидів, починаючи з 2035 року, з додатковим акцентом на скороченні викидів CO₂ автомобілями та фургонами[8].

Хоча зелена економіка в основному зосереджена на сталому енергоспоживанні та викидах, важливим фактором є також сільське господарство. Сільське господарство та землекористування спрямовуються на сталий розвиток у рамках «Зеленої угоди» із запровадженням стратегії «Від ферми до виделки». Метою стратегії є запровадження сталої продовольчої системи, яка має бути здатною пом'якшити проблеми, пов'язані зі зміною клімату, водночас зберігаючи доступність продуктів харчування[9].

Хоча «Зелена угода» встановила ціль до 2030 року 25% сільськогосподарських угідь зайняти під органічним землеробством, зростання в цьому секторі було неймовірно повільним, і поточний показник у 2022 році становив 10,5%, що лише на 5% більше, ніж у 2012 році. Це може призвести до питань щодо того, чи зможе ЄС досягти такої мети, та втрати віри в екологічність сільськогосподарського сектору ЄС[10].

З огляду на все це законодавство, слід очікувати, що цей процес може зіткнутися з деякими проблемами. Наприклад, кілька країн Центральної та Східної Європи (таких як Польща, Угорщина, Болгарія) досі покладаються на споживчу енергію та бояться економічних

чи соціальних потрясінь через занадто швидкі зміни, навіть з урахуванням захисних механізмів, створених «Зеленою угодою». Також точаться серйозні розмови про те, скільки інвестицій потребує така ініціатива, особливо враховуючи, що на її реалізацію знадобиться понад десять років.

Підсумовуючи, європейська зелена економіка зростає швидкими темпами в багатьох різних секторах, таких як відновлювана енергетика та екологічно чисті транспортні засоби, водночас відстаючи від інших, таких як сільське господарство. Україна може використати ці тенденції як урок, який допоможе їй зрозуміти поточні потреби в зеленій економіці, а також зрозуміти відповідне законодавство, яке може збільшити витрати на зелені інновації в межах її кордонів.

Список використаних джерел

1. Yujie Xue; China to erase excess solar-panel capacity by 2027, UBS forecasts - URL: <https://www.scmp.com/business/article/3293592/china-erase-excess-solar-panel-capacity-2027-ubs-forecasts>
2. Papa Saliou, Vanessa Müller, Fabio Rocha; Green Finance: The role of the EU, US and China, and how Securitization can unlock the market potential - URL: https://www.ey.com/en_lu/insights/securitization/green-finance-the-role-of-the-eu-us-china
3. The European Green Deal sets out how to make Europe the first climate-neutral continent by 2050, boosting the economy, improving people's health and quality of life, caring for nature, and leaving no one behind; прес-реліз - URL: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_19_6691
4. The European Green Deal Investment Plan and Just Transition Mechanism explained; прес-реліз - URL: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/qanda_20_24
5. Green bonds in Europe, European Environmental Agency - URL: <https://www.eea.europa.eu/en/analysis/indicators/green-bonds-8th-eap>
6. Renewable energy statistics, Eurostat - URL: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Renewable_energy_statistics
7. Passenger cars in the EU, Eurostat - URL: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Passenger_cars_in_the_EU
8. Fit for 55: EU reaches new milestone to make all new cars and vans zero-emission from 2035, European Commission URL: https://climate.ec.europa.eu/news-your-voice/news/fit-55-eu-reaches-new-milestone-make-all-new-cars-and-vans-zero-emission-2035-2023-03-28_en
9. Farm to Fork strategy, European Commission - URL: https://food.ec.europa.eu/horizontal-topics/farm-fork-strategy_en
10. Developments in organic farming, Eurostat - URL: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Developments_in_organic_farming

ТРАНСФОРМАЦІЯ БАНКІВСЬКОЇ СФЕРИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ЗЕЛЕНОГО ПЕРЕХОДУ

Посилення екологічних ризиків і глобальні виклики сталого розвитку вимагають адаптації всіх секторів економіки, зокрема фінансового. Банківська сфера, як кровоносна система економіки, повинна не лише забезпечувати стабільність, а й відігравати активну роль у фінансуванні екологічної трансформації. У контексті інтеграції України до європейського простору, що передбачає приєднання до Зеленої угоди ЄС, трансформація банківської системи відповідно до принципів зеленого фінансування стає не просто трендом, а необхідністю.

Зелений банкінг (green banking) – це діяльність фінансових установ, спрямована на фінансування екологічно сталих проєктів, впровадження ESG-принципів (екологічних, соціальних та управлінських), врахування кліматичних і екологічних ризиків у кредитній політиці та управлінні активами.

За останні роки Європа стала світовим лідером у сфері сталого банкінгу, активно інтегруючи прогресивну політику у фінансову діяльність. У рамках Європейського зеленого курсу, ЄС реалізує стратегію переходу до кліматично нейтральної економіки, спрямовуючи фінансові ресурси на підтримку екологічно стійких проєктів. Такі принципи реалізуються через таксономію сталого фінансування ЄС, Регламент про розкриття інформації щодо сталого розвитку у фінансовому секторі (SFDR), а також Регламент щодо кліматичних стандартів облігацій (EU Green Bond Standard).

Європейська таксономія сталого фінансування є ключовим інструментом ЄС для забезпечення прозорості ринку та спрямування інвестицій у види діяльності, що відповідають цілям Європейського зеленого курсу [1]. Таксономія сприяє уникненню «зеленого» маніпулювання, гармонізує ринок, створює спільну мову для фінансових та нефінансових компаній і підвищує довіру інвесторів.

Україна, як держава-кандидат до ЄС, поступово адаптує своє фінансове законодавство до європейських вимог. У 2025 році Національний банк України (НБУ) оприлюднив Білу книгу з управління ESG-ризиками у фінансовому секторі, в якій закладено основу для формування нормативно-правової бази зеленого банкінгу [3].

Національний банк України активно сприяє екологічному переходу, виконуючи свої функції із забезпечення фінансової стабільності та створення умов для довгострокових інвестицій у сталий розвиток. У 2020 році НБУ приєднався до Мережі сталого банкінгу (SBN), а вже у 2021 році розпочав співпрацю з Міжнародною фінансовою корпорацією (IFC) щодо впровадження ESG-стандартів у фінансовому секторі України [4]. Ця співпраця реалізується через програми «Зелене фінансування» та ESG-підтримку інвестицій у регіоні Європи та Центральної Азії.

Практика в АТ «УНІВЕРСАЛ БАНК» дозволила виявити, що у більшості провідних українських банків виховують екологічно свідому поведінку серед працівників та клієнтів: економне споживання природних ресурсів, електроенергії, відповідальне ставлення до утилізації відходів, тощо. Фінансові установи використовують енергозберігаючі лампи, двосторонній друк; намагаються скоротити кількість відряджень із використанням автомобілів зі шкідливими викидами та користуватися екологічно безпечними видами транспорту. Організовано також збір відпрацьованих гальванічних елементів.

Клієнтам пропонують задля збереження природних ресурсів намагатися обходитися без роздрукування квитанцій при користуванні банкоматами. Додатково, в цьому році, разом з ДП «ДІА» в банках була запущена можливість обслуговування клієнтів за електронними документами, що значно зменшило використання паперу фізичними відділеннями. Банки активно переходять на електронний документообіг, як в середні компанії, так і з контрагентами в частині підписання документів, договорів, актів тощо.

Проте нині шокуюча кількість банків України не мають усталеної політики сталого фінансування. Причини цього: відсутність законодавчого зобов'язання, недостатня експертиза, обмежений доступ до екологічних проєктів та низька обізнаність позичальників. Оцінюючи впровадження принципів зеленого переходу в УНІВЕРСАЛ БАНКУ було виявлено, що хоч у стратегії банку й містяться положення щодо підтримки інновацій та цифровізації, екологічний компонент поки представлений опосередковано, переважно через участь у міжнародних програмах технічної допомоги та клієнтській роботі з малим і середнім бізнесом.

Утім, деякі банки, зокрема Укргазбанк, виступають лідерами зеленого фінансування в Україні, залучаючи кредити від міжнародних фінансових організацій, як-от ЄБРР та IFC, для реалізації проєктів з енергоефективності, ВДЕ та екологічної модернізації [5]. Такі приклади демонструють перспективність цього напрямку, якщо існує політична воля та фінансова підтримка ззовні.

З ініціативи Офісу зеленого переходу при DiXi Group у співпраці з Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку впроваджується система ESG-таксономії в Україні, що має на меті створення єдиного підходу до класифікації сталих інвестицій. Це дозволить підвищити прозорість ринку, стимулювати банківський сектор до розробки нових продуктів, таких як зелені облігації, кредити на енергоефективність, та інші екологічно орієнтовані фінансові інструменти [6].

Зелені облігації – це боргові інструменти, кошти від яких спрямовуються на фінансування екологічно сталих проєктів. У липні 2021 року «зелені» облігації були впроваджені в Україні як окремий вид цінних паперів з набуттям чинності однієї з останніх редакцій Закону «Про ринки капіталу та організовані товарні ринки» [7]. У листопаді того ж року НЕК «Укренерго» залучила фінансування в розмірі 825 млн доларів США шляхом випуску даних цінних паперів на Лондонській фондовій біржі строком на 5 років. Банки залучаються до обслуговування та супроводу розміщення облігацій, що сприяє розвитку прозорого «зеленого» фінансування.

Серед основних викликів, які стримують повноцінну трансформацію банківської системи України в умовах зеленого переходу, варто відзначити: відсутність законодавчо затверджених стандартів ESG-звітності, нестачу кваліфікованих кадрів у банківському секторі з питань сталого розвитку, низьку обізнаність клієнтів щодо переваг зелених фінансових інструментів, недостатню координацію між регуляторами, банками та міжнародними інвесторами.

Однак наявні перспективи є позитивними. Впровадження принципів сталого фінансування створює можливості для підвищення довіри міжнародних партнерів, залучення дешевшого фінансування, покращення іміджу банків і зміцнення конкурентних переваг. У рамках повоєнної відбудови української економіки банки можуть відігравати роль ключових гравців у фінансуванні енергоефективності, відновлюваної енергетики, зеленого транспорту та кліматично-стійкої інфраструктури.

Загалом, перевтілення банківської сфери України в рамках досягнення європейського зеленого стандарту є не лише викликом, а й стратегічною можливістю. Активна позиція НБУ, міжнародна підтримка та адаптація до норм ЄС створюють основу для формування стійкої, кліматично орієнтованої фінансової системи. Підприємства, громадськість і банківські

інститути мають об'єднати зусилля задля побудови інклюзивної та екологічно відповідальної економіки України.

Список використаних джерел

1. European Commission. EU taxonomy for sustainable activities. Finance. URL: https://finance.ec.europa.eu/sustainable-finance/tools-and-standards/eu-taxonomy-sustainable-activities_en
2. European Commission. The European green bond standard – Supporting the transition. Finance. URL: https://finance.ec.europa.eu/sustainable-finance/tools-and-standards/european-green-bond-standard-supporting-transition_en
3. Національний банк України. Оприлюднено Білу книгу з управління ESG ризиками у фінансовому секторі. Національний банк України. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/oprilyudneno-bilu-knigu-z-upravlinnya-esg-rizikami-u-finansovomu-sektori>
4. Національний банк України. Національний банк долучився до Мережі сталого банкінгу для розширення стійких інвестицій в Україні. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/natsionalniy-bank-doluchivsya-do-mereji-stalogo-bankingu-dlya-rozshirenniya-stiykih-investitsiy-v-ukrayin>
5. Ukgasbank. Annual and sustainability report 2023. URL: https://www.ukrgasbank.com/upload/file/ugb_annualreport_2023.pdf
6. Офіс зеленого переходу та НАБУ скоординують зусилля щодо імплементації ESG аспектів та Таксономії ЄС в банківському секторі. Офіс зеленого переходу. URL: <https://gto.dixigroup.org/novyny/ofis-zelenoho-perekhodu-ta-nabu-planuiut-implementuvaty-systemu-taksonomii-esg-v-ukraini-shcho-tse-dast-ukrainskomu-biznesu>
7. Державне агентство з енергоефективності та енергозбереження України. Зелені облігації набрали юридичної сили в Україні. Офіційний сайт Держенергоефективності – головного енергоменеджера країни. URL: <https://saee.gov.ua/news/zeleni-obligaciyi-nabrali-iuridicnoyi-sili-v-ukrayini>

Куришин Д.О.

«Міжнародна економіка», 5 курс

Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана

Науковий керівник - д.е.н., професор кафедри міжнародної економіки Ільницький Д.О.

ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ ДО ЗЕЛЕНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ ІНТЕГРАЦІЇ ДО МІЖНАРОДНИХ ЛОГІСТИЧНИХ МЕРЕЖ

Зелений розвиток є ключовим елементом сучасної глобальної економічної політики, що спрямована на забезпечення сталості та зменшення екологічного впливу. Для України, яка прагне інтегруватися до європейських та міжнародних економічних систем, зелений розвиток у поєднанні з ефективною логістикою відкриває нові можливості для економічного зростання та зміцнення міжнародних зв'язків. Впровадження зелених технологій і практик у логістичному секторі також сприяє підвищенню конкурентоспроможності українських підприємств на світовому ринку та залученню інвестицій у сталі проекти.

Зелена економіка, за визначенням Програми розвитку ООН, є низьковуглецевою, ресурсоощадною та соціально інклюзивною [1]. Для України, яка стикається з викликами післявоєнного відновлення, зелений розвиток є не лише екологічною, але й економічною необхідністю. Згідно з Угодою про асоціацію з ЄС, Україна зобов'язана імплементувати

директиви щодо переходу до зеленої економіки, що включають енергоефективність, відновлювані джерела енергії та зменшення викидів [2].

Програма зеленого відновлення промисловості України на 2024–2028 роки, підписана з UNIDO, передбачає інвестиції в розподілену генерацію та модернізацію енергетичних мереж [3]. Крім того, проект Innovate Ukraine, фінансований Великою Британією, підтримує розробку стійких енергетичних технологій, спрямованих на відновлення енергосистеми [4].

Зелена логістика спрямована на зменшення екологічного впливу, підвищення енергоефективності та підтримку сталого розвитку, зберігаючи при цьому прибутковість бізнесу. Вона охоплює інноваційні підходи, які інтегрують екологічні, економічні та соціальні аспекти в ланцюги постачання.

Для оптимізації маршрутів та транспортних засобів використання програмного забезпечення на основі штучного інтелекту є необхідним для створення маршрутів доставки, що зменшують витрати палива та викиди CO₂. Наприклад, Zeo Route Planner допомагає створювати ефективні маршрути, знижуючи екологічний вплив [9]. Комбінування різних видів транспорту (залізничного, морського, автомобільного) допомагає зменшити залежність від вантажівок, що працюють на викопному паливі. Також, необхідним є впровадження електричних вантажівок, гібридних транспортних засобів або використання біопалива та водню.

Використання біорозкладних, перероблених або багаторазових матеріалів при створенні екологічної упаковки необхідне для зменшення кількості відходів і витрат на утилізацію [10]. Крім того, такі матеріали сприяють зниженню впливу на довкілля, підтримують принципи кругової економіки та підвищують привабливість бренду для споживачів, які цінують екологічну відповідальність.

Диджиталізація логістичних процесів також відіграє важливу роль. Українські компанії, такі як «Київстар», використовують M2M-технології для оптимізації транспортних маршрутів і відстеження вантажів у реальному часі, що зменшує витрати пального та викиди [6].

Застосування блокчейну забезпечує прозорість ланцюгів постачання, допомагаючи відстежувати викиди та походження матеріалів. Датчики на транспортних засобах і складах допомагають відстежувати споживання енергії та оптимізувати логістичні процеси.

Для створення енергоефективних складів необхідне використання відновлюваних джерел енергії (сонячні панелі, вітрові турбіни) для їх живлення. Впровадження автоматизованих систем управління складами (WMS) допомагають зменшити енергоспоживання та оптимізувати зберігання товарів.

До переваг зеленої логістики можна віднести зменшення викидів парникових газів і відходів, зниження витрат на паливо, упаковку та робочу силу в довгостроковій перспективі, покращення іміджу бренду, підвищення лояльності клієнтів, які цінують екологічну відповідальність. Крім того, впровадження зеленої логістики сприяє дотриманню міжнародних екологічних стандартів, таких як ISO 14001, та підтримує перехід до кругової економіки через використання енергоефективних технологій, оптимізацію транспортних маршрутів, а також застосування багаторазової або біорозкладної упаковки.

Логістична галузь України демонструє стійкість, попри виклики війни. За даними Держстату, обсяги вантажних перевезень у 2023 році зросли на 22% порівняно з 2022 роком. Розвиток транспортних хабів у західних регіонах та модернізація автомобільних шляхів до ЄС є пріоритетами для 66% логістичних компаній.

Інтеграція до міжнародних логістичних мереж потребує розвитку мультимодальних перевезень і контейнерних терміналів. Деблокада українських портів відкриває можливості для відновлення морських перевезень, що підтримують 84% компаній [6]. Крім того,

створення Інвестиційного фонду відбудови зі США сприятиме залученню капіталу для інфраструктурних проєктів [7].

Серед ключових викликів – недостатнє фінансування, обмежений доступ до технологій та потреба в реформах для європейської інтеграції, недостатня інфраструктура для електротранспорту та переробки, обмежена кількість фахівців із зеленої логістики, високі початкові витрати на впровадження зелених технологій. За оцінками Світового банку, прискорення реформ може залучити до \$130 млрд приватних інвестицій [8].

Для подолання цих викликів рекомендується розробити комплексний план зеленого розвитку України, розширити державно-приватне партнерство для фінансування зелених проєктів, посилити підтримку стартапів у сфері енергоефективності через грантові програми, модернізувати логістичну інфраструктуру, зокрема через розвиток стратегічних хабів і цифрових платформ, активізувати співпрацю з міжнародними організаціями, такими як UNIDO та ПРООН, для обміну досвідом, підвищувати екологічну освіту та активність населення.

Зелена логістика в Україні набирає обертів завдяки глобальним тенденціям і підтримці міжнародних ініціатив, таких як проєкти Erasmus+ та конференції з логістики. Впровадження зелених технологій, таких як автономні судна чи електромобілі, а також підтримка держави (наприклад, через субсидії на екологічні проєкти) сприятимуть розвитку галузі.

Інноваційні підходи, такі як природоорієнтовані рішення та диджиталізація, створюють міцну основу для зеленого розвитку України. Інтеграція до міжнародних логістичних мереж через модернізацію інфраструктури та залучення інвестицій посилює економічний потенціал країни. Реалізація запропонованих рекомендацій сприятиме сталому розвитку та зміцненню позицій України на глобальній арені.

Список використаних джерел

1. Програма розвитку ООН. Офіційний веб-сайт [Електронний ресурс]. – 2024. – Режим доступу: <https://www.undp.org/uk/ukraine>.
2. Програма розвитку ООН. Підтримка зеленого відновлення в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.undp.org/uk/ukraine/projects/pidtrymka-zelenoho-vidnovlennya-v-ukrayini>.
3. Кабінет Міністрів України. Україна та UNIDO підписали Програму зеленого відновлення промисловості [Електронний ресурс]. – 2024. – Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/news/ukraina-ta-unido-pidpysaly-prohamu-zelenoho-vidnovlennia-promyslovosti-ukrainy-na-2024-2028-roky>.
4. Innovate Ukraine. Фінансування проєктів зеленої енергетики [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://innovateukraine.io>.
5. Програма розвитку ООН. Українські інновації від природи для зеленого відродження [Електронний ресурс]. – 2021. – Режим доступу: <https://www.undp.org/uk/ukraine/news/ukrayinski-innovatsiyi-vid-prirody-dlya-zelenoho-vidrodzhennya>.
6. Kyivstar Business Hub. Стан логістичної галузі в Україні: тренди та особливості [Електронний ресурс]. – 2024. – Режим доступу: <https://hub.kyivstar.ua/articles/galuzevi-trendi-stan-logistichnoyi-galuzi-v-ukrayini-trendi-ta-osoblivosti>.
7. Міністерство економіки України. Результати Ukraine Recovery Conference – 2024 [Електронний ресурс]. – 2024. – Режим доступу: <https://me.gov.ua/News/Detail?lang=uk-UA&id=93cc36ca-2ede-4b7b-9548-4f1dcfca69df&title=RezultatiURC2024>.

8. Міжнародна фінансова корпорація. Новий звіт Групи Світового банку [Електронний ресурс]. – 2023. – Режим доступу: <https://www.ifc.org/uk/pressroom/2023/27849>.
9. Zeo Route Planner [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zeorouteplanner.com/uk/green-logistics/>.
10. Logos 3PL. Що таке зелена логістика та чому вона важлива у 2022/2023 роках [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://logos3pl.com/uk/blog/what-is-green-logistics-and-why-it-matters-in-2022-2023>.

Лопоха С.В.

«Міжнародна економіка», 4 курс

Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана

Науковий керівник – д.е.н., професор Стежко Н.В.

РОЛЬ ЗЕЛЕНОГО РОЗВИТКУ У ЗМІЦНЕННІ ЕКСПОРТНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ЗЕРНОВОЇ ГАЛУЗІ УКРАЇНИ В УМОВАХ ПІСЛЯВОЄННОЇ ВІДБУДОВИ

Війна завдала масштабних збитків аграрному сектору України, підірвала виробництво та експорт продовольства та спричинила глобальні наслідки для продовольчої безпеки. За оцінками ФАО, у 2022 р. через військові дії кількість людей, що страждають від недоїдання, зросла на 13 млн. **[Помилка! Джерело посилання не знайдено.]** Безперечно, ці дані підтверджують провідну роль України як постачальника зерна: до початку війни аграрний сектор забезпечував близько 40% валютних надходжень країни, а частка України на світовому ринку становила приблизно 9% пшениці, 12% кукурудзи та 46% соняшникової олії. Відтак, відновлення і нарощування експортного потенціалу зернових є ключовим завданням повоєнного відродження. Водночас післявоєнний період відкриває унікальну можливість перейти до «зеленого» розвитку – впровадження принципів сталого розвитку, біоінновацій, декарбонізації та циркулярної економіки – що здатні стати інноваційною складовою підвищення конкурентоспроможності українського зерна на глобальному ринку.

Сталий, екологічно зорієнтований розвиток аграрного виробництва прямо впливає на довгострокову продуктивність і доступність української зернової продукції на зовнішніх ринках. По-перше, біоінновації у рослинництві (нові посухостійкі та високоврожайні сорти, біологічні засоби захисту рослин, органічні добрива) дають змогу підвищити врожайність та якість продукції без виснаження ґрунтів і надмірної хімізації. За останні десятиліття Україна вже продемонструвала прогрес: модернізація технологій і впровадження кращого насіння та агротехніки дозволили подвоїти врожайність основних культур з 2000 по 2021 рр. Подальше впровадження інновацій сталого с/г закладе основу для нарощування експортного потенціалу після війни. По-друге, декарбонізація агровиробництва і логістики стає новою умовою доступу до ринків. Європейський Союз, з яким Україна поглиблює інтеграцію, впроваджує Європейський зелений курс (Green Deal) та пов'язані регуляції, що висувають вимоги до скорочення викидів парникових газів по всьому ланцюгу постачання. Згідно з ЄС таксономією сталого розвитку, для рослинництва встановлено граничні показники вуглецевого сліду (тонн CO₂ екв. на гектар чи на тону продукції) та передбачено наявність планів зі зменшення цього показника [1]. Відповідно, українським експортерам зерна необхідно впроваджувати практики, що знижують вуглецевий слід продукції – від енергозберігаючих технологій до використання екологічного транспорту. По-третє, принципи циркулярної економіки дозволяють підвищити ефективність та екологічність виробництва зернових шляхом утилізації відходів і побічної продукції. Наприклад, використання соломи та інших агровідходів для виробництва біопалива й біогазу одночасно вирішує проблеми утилізації,

заміщує викопне паливо та створює додатковий дохід для аграріїв [3]. Дослідження показують, що обсяги соломи, теоретично дозволяють виробляти понад 5,4 млн тонн біоетанолу щорічно – це приклад значного нереалізованого потенціалу «зеленої» доданої вартості в агросекторі [3].

Повоєнний експорт повинен враховувати глобальну тенденцію до посилення вимог стійкості та екологічності товарів. Як відзначила генеральний директор СОТ Нгозі Оконджо-Івеала, майбутнє торгівлі є «цифровим, зеленим та інклюзивним». Для України це означає, що «зелений» експорт зерна стане запорукою збереження і розширення позицій на світових ринках. Дослідник К. Таранець зазначає, що після війни конкуренція на ринку продовольства загостриться, і покупці (імпортери зерна, транснаціональні трейдери, переробники) надаватимуть перевагу постачальникам, які відповідають сучасним екостандартам. Невідповідність таким стандартам може призводити до втрати ринків: так, у 2023 р. низка країн тимчасово заборонила імпорт українського зерна, посиляючись на «перенасичення» ринку та виявлення заборонених пестицидів у партіях пшениці [1]. Цей інцидент висвітлює необхідність фундаментально переглянути національні підходи до забезпечення сталості та якості агроекспорту. Орієнтація на зелений курс сприятиме інтеграції України у світову торгівлю на більш вигідних умовах. ЄС уже фінансово підтримує адаптацію українського сільського господарства до стандартів Євросоюзу. Відповідність цим вимогам (зменшення викидів, дотримання екологічних норм виробництва, простежуваність ланцюга постачання) стане перевагою при доступі на ринки ЄС. По-третє, «зелений» бренд українського зерна може підвищити довіру міжнародних партнерів і споживачів, що важливо для довгострокового закріплення України як надійного постачальника. Це особливо стосується високомаржинальних ринків, орієнтованих на екологічну і органічну продукцію – наприклад, ринку ЄС та Японії. Україна вже досягла суттєвих успіхів у ніші органічного експорту, посівши 4-е місце у світі за площею сертифікованих органічних земель і увійшовши до топ-5 експортерів органіки до Європи [4].

Отже, після завершення війни курс на «зелену» перебудову експорту дозволить виконати міжнародні зобов'язання України в сфері клімату і сталого розвитку, а також зміцнить її конкурентні позиції через пропозицію продукції з доданою екологічною цінністю.

Для втілення зазначених цілей необхідна реалізація конкретних інновацій та проектів у виробничо-збутовому ланцюгу зернових. Так, використання біомаси сільськогосподарського походження для енергетичних потреб зменшить залежність агросектору від викопного палива й скоротить собівартість експортної продукції. Зернові господарства України генерують великі обсяги залишків (солома зернових і ріпаку, стебла кукурудзи та соняшнику), які зараз або частково використовуються в тваринництві, або просто спалюються/грунтуються. Переробка цих залишків на біогаз, тверді біопаливні брикети чи рідкі біопалива (біоетанол) створить замкнений цикл виробництва енергії на фермах та елеваторах. Дослідження показують колосальний потенціал: лише зі соломи зернових культур в Україні можна теоретично отримувати до 5 млн тонн біоетанолу на рік [3]. Вже зараз в Україні діють пілотні проекти із заміщення газу агровідходами, зокрема біогазові установки на елеваторах і теплогенератори на соломі. Масштабування таких технологій у ході відбудови створить передумови для вуглецево-нейтральних поставок зерна: експортована продукція матиме нижчий «вуглецевий слід» за рахунок використання відновлюваної енергії на етапах сушіння, зберігання та транспортування.

Поствоєнна модернізація логістичної інфраструктури повинна здійснюватися з урахуванням кліматичних цілей. По-перше, варто максимально перевести перевезення зерна на види транспорту з низькими викидами. Розвиток залізничної логістики у напрямку ЄС, електрифікація та підвищення пропускної спроможності прикордонних переходів здатні

скоротити частку більш вуглеємних автоперевезень. В умовах блокування морських портів Україна вже продемонструвала інноваційні підходи, відкривши альтернативні маршрути експорту через дунайські порти та новий коридор у Чорному морі вздовж узбережжя Румунії і Болгарії. За даними Мінагрополітики, у 2023/24 МР Україні вдалося зібрати ~80 млн тонн зернових і олійних, з яких експортний потенціал становить близько 50 млн тонн. Щомісячно відвантажуючи 5–6 млн тонн навіть за умов війни, Україна довела ефективність нових логістичних рішень [5]. Надалі ці маршрути можуть бути інтегровані у сталу торгівельну систему: зокрема, модернізація дунайського судноплавства (переведення флоту на сучасні паливні стандарти), розвиток потужностей з перевалки зерна на кордоні (інтермодальні термінали). Окремі дослідження пропонують створити мережу сучасних інтермодальних терміналів і технологічних парків вздовж західного кордону України, що значно підвищить ефективність перевалки зерна на європейську колію [6].

Для закріплення позицій у висококонкурентних сегментах світового ринку України необхідно забезпечити відповідність продукції найвищим екологічним стандартам і сертифікаціям. По-перше, це стосується органічної продукції. Українські виробники вже успішно експортують органічне зерно та олійні до ЄС; надалі варто розширювати присутність на інших ринках, зокрема в Північній Америці та Азії. Для цього потрібна гармонізація вітчизняної системи сертифікації з міжнародними вимогами. Наприклад, для експорту до Японії органічної агропродукції потрібне отримання сертифікату JAS, сумісного з японськими стандартами, що можливе на основі наявної євросертифікації. По-друге, перспектива впровадження вуглецевого регулювання в торгівлі вимагає розвитку системи перевірки та сертифікації вуглецевої нейтральності поставок. Компанії-експортери можуть запроваджувати аудит викидів парникових газів по всьому циклу виробництва зерна і транспортування, та сертифікувати свою продукцію за схемами на кшталт ISO 14067 (карбоновий слід продукції) чи приватних стандартів типу PAS 2060 (вуглецева нейтральність). Це підвищить довіру з боку імпортерів, особливо на ринках ЄС, де все більше уваги приділяється «прихованим» викидам у імпортованих товарах. По-третє, для доступу на екологічно чутливі ринки слід враховувати спеціальні вимоги щодо безпечності та якості. Наприклад, японський ринок відомий надзвичайно жорсткими нормативами щодо залишків пестицидів, ГМО та інших показників; європейський – поступовим впровадженням вимог до сталого використання пестицидів і добрив у ланцюгу постачання. Відповідно, інституційна розбудова має йти паралельно з технологічними інноваціями: необхідно посилити державний контроль за дотриманням екостандартів, запровадити стимулюючі програми, а також активно укладати взаємне визнання сертифікатів з ключовими торговельними партнерами.

Таким чином, повоєнне відродження України повинно ґрунтуватися структурній модернізації економіки за принципами сталого розвитку. Зелений розвиток аграрного сектору має стати одним з пріоритетів, адже він поєднує екологічні цілі з економічними вигодами. В експортно орієнтованій зерновій галузі впровадження зелених інновацій здатне підвищити ефективність виробництва, створити нові ніші доданої вартості та забезпечити довгострокову конкурентоспроможність української продукції на світових ринках. Перехід до «зеленого» експорту після війни – це інвестиція в майбутнє: він відкриває доступ до фінансових ресурсів (міжнародні інвестори та донори все більше підтримують саме сталі проекти). Практичні кроки, такі як розвиток біоенергетики, декарбонізація логістики, впровадження екостандартів і сертифікації, мають бути інтегровані в державні програми відновлення та стратегію нарощування експортного потенціалу.

Список використаних джерел

1. Jia, N., Xia, Z., Li, Y., et al. (2024). The Russia-Ukraine war reduced food production and exports with a disparate geographical impact worldwide. *Communications Earth & Environment*, 5, 765. <https://doi.org/10.1038/s43247-024-01915-5>
2. Таранець, К., Краснюк, О., & Зименко, С. (2023). Критерій сталості для продукції українського агробізнесу на основі рекомендацій ФАО та Таксономії ЄС як рушійна сила зміцнення позицій країни на товарних ринках. ЕУ Україна. https://www.ey.com/en_ua/insights/climate-change-sustainability-services/the-criterion-of-sustainability-for-ukrainian-agribusiness.
3. Pimenow, S., Pimenowa, O., Moldavan, L., Udova, L., Wasilewski, M., & Wasilewska, N. (2025). Transforming Agriculture into Energy: Unlocking Ukraine's Bioenergy Potential for Sustainable Post-Conflict Recovery. *Energies*, 18(5), 1212. <https://doi.org/10.3390/en18051212>
4. Beckmann, A. (2023). *Ukraine: A sustainable economic recovery for people and nature*. Boston Consulting Group. https://wwfeu.awsassets.panda.org/downloads/ukraine_a_sustainable_economic_recovery_for_people_and_nature_wwf_bcg_sept_2022_light.pdf
5. Nichols, M. (2023, February 13). *Ukraine on track to export all 2023 grain, says Britain*. Reuters. <https://www.reuters.com/markets/commodities/ukraine-track-export-all-2023-grain-says-britain-2024-02-13/>
6. Наумов, В., Альошинський, Ю., та Бауер, М. (2025). Сталі рішення для транзиту українського зерна через Польщу: вдосконалення термінальної інфраструктури. *Сталий розвиток*, 17 (3), 1195. <https://doi.org/10.3390/su17031195>

Лушницька В.В.

«Міжнародна економіка», 2 курс

Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана

Науковий керівник – старший викладач Коваленко М.А.

ІННОВАЦІЙНІ РІШЕННЯ ДЛЯ ВІДРОДЖЕННЯ УКРАЇНИ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНОЇ ПАРАДИГМИ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ

Сучасний світ перебуває у стані глибоких трансформацій, що охоплюють економіку, екологію, технології та суспільні відносини. Для України, яка переживає наслідки масштабних руйнувань, спричинених війною, ключовим викликом є не лише фізичне відновлення інфраструктури, а й створення нової моделі розвитку, здатної забезпечити стабільне зростання та підвищення конкурентоспроможності у глобальному середовищі. У цьому контексті особливого значення набуває пошук та впровадження інноваційних рішень, здатних трансформувати економічну систему держави.

Важливим елементом нарощення конкурентоспроможності агропромислової продукції України є цілеспрямована інноваційна діяльність. Зокрема, до пріоритетних напрямів належать: системне впровадження цифрових рішень, розвиток біотехнологій, перехід до відновлюваної енергетики, а також формування інноваційної інфраструктури. Усі ці заходи сприяють створенню сучасного, екологічно орієнтованого та економічно ефективного аграрного сектору.

Такі інновації не лише дають змогу подолати сировинну залежність, але й забезпечують перехід до високотехнологічного агробізнесу з високою доданою вартістю. Це відповідає світовим тенденціям і сприяє досягненню цілей сталого розвитку, водночас підвищуючи глобальну конкурентоспроможність української агропродукції.

Інноваційність розглядається як потужний інструмент економічного відродження, що дозволяє ефективно використовувати наявні ресурси, формувати нові ринки, модернізувати виробництво та підвищувати якість послуг. Для України інноваційний прорив є не просто бажаним, а життєво необхідним кроком. Посткризове відновлення має базуватися на впровадженні технологій, які відповідають викликам ХХІ століття. Це включає цифровізацію, розвиток штучного інтелекту, автоматизацію виробництва, новітні матеріали, енергозберігаючі технології та етичні інновації у сфері управління.

Одним із ключових напрямів, на якому варто зосередити увагу, є формування моделі зеленої економіки. Її суть полягає у поєднанні економічного зростання з охороною довкілля та раціональним використанням природних ресурсів. Для України, яка має потужний аграрний потенціал та водночас значне екологічне навантаження, перехід до зеленої моделі розвитку є стратегічно важливим. Серед першочергових завдань — розвиток енергоефективних технологій, підтримка відновлюваних джерел енергії, зменшення викидів забруднюючих речовин, створення умов для циркулярної економіки.

Крім того, актуальним є переосмислення ролі окремих галузей економіки у структурі національної конкурентоспроможності. Зокрема, значного оновлення потребує агропромисловий комплекс, який має всі передумови для виходу на новий рівень завдяки технологічним інноваціям. Потужний потенціал також мають ІТ-сфера, енергетика, машинобудування та оборонно-промисловий сектор. Саме ці галузі можуть стати драйверами змін, здатними підвищити експортний потенціал країни та забезпечити сталість економічного зростання.

Водночас, успіх інноваційного розвитку залежить від якості людського капіталу. У цьому контексті надзвичайно важливо забезпечити реформу системи освіти, яка б відповідала вимогам нової економіки знань. Необхідне створення умов для розвитку підприємництва, підтримки стартапів, стимулювання досліджень та розвитку. Важливим є і забезпечення сприятливого інституційного середовища — з прозорими правилами, ефективною державною політикою, адаптованою до європейських стандартів.

Таким чином, відновлення України на основі інновацій має ґрунтуватися на цілісному баченні, в якому поєднуються економічна доцільність, соціальна справедливість та екологічна відповідальність. Лише за умови системного підходу до впровадження інновацій у різні сфери життя держава зможе не лише відновитися після руйнувань, але й утвердитися як повноправний гравець на глобальній економічній арені.

Список використаних джерел

1. Біленкий П. С. Конкурентоспроможність підприємств: теорія, методологія, практика. – К.: Центр учбової літератури, 2020. – 312 с.
2. Гейєц, В. М. (2023). Інноваційна політика в умовах глобальних викликів: стратегічні орієнтири для України. Київ: Інститут економіки та прогнозування НАН України.
3. Гринів, В. М., & Кравчук, О. І. (2023). Цифровізація та конкурентоспроможність національної економіки в умовах воєнного стану. Львів: ЛНУ ім. Івана Франка.
4. Лукінов, І. І., & Шевчук, В. Я. (2022). Зелена економіка: теоретико-методологічні основи формування в Україні. Харків: "Консалтингова група".
5. Міністерство аграрної політики та продовольства України. Аналітичні матеріали щодо інноваційного розвитку агросектору [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://minagro.gov.ua/>
6. Портер М. Конкурентна перевага: як досягти високого результату та забезпечити його сталий розвиток. – К.: Основи, 2005. – 590 с.

7. Програма розвитку ООН в Україні (2023). Післявоєнне відновлення: стратегічні напрями сталого розвитку України. URL: <https://www.undp.org/ukraine>
8. Стренд Дж. Економіка агропродовольчого комплексу. – Львів: Новий Світ, 2021. – 348 с.
9. Тарнавська Н. П. Конкурентоспроможність аграрних підприємств: сучасний стан та перспективи розвитку. – Тернопіль: Економічна думка, 2022. – 224 с.

Меркотан Є. В.

«Міжнародна економіка», 4 курс

Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана

Науковий керівник – к.е.н., професор кафедри міжнародної економіки Черницька Т. В.

ЕНЕРГЕТИЧНА СТІЙКІСТЬ ТА ЗЕЛЕНА ТРАНСФОРМАЦІЯ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ МІЖНАРОДНОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

З початком повномасштабного вторгнення росії у 2022 році Україна опинилася перед викликом не лише відновлення зруйнованої інфраструктури, а й переосмислення своєї енергетичної стратегії. Російські атаки спричинили значні руйнування енергетичної інфраструктури України, що призвело до масштабних відключень електроенергії та втрати генеруючих потужностей. Однак, завдяки зміцненню протиповітряної оборони, міжнародній підтримці та зусиллям з децентралізації енергосистеми, Україна змогла забезпечити безперервне постачання електроенергії навіть у найскладніші періоди. Повоєнне відродження України вимагає наразі як відновлення економіки, так і формування нової моделі стійкого та екологічно безпечного розвитку. Зелена трансформація відіграє ключову роль у цьому процесі, оскільки енергетична стійкість є не лише економічним, а й безпековим чинником в умовах сучасності [1]. Саме тому Україна зараз має унікальну можливість стати прикладом для інших держав у сфері адаптивного та стійкого відновлення.

Відмова від традиційного палива та перехід на альтернативні види енергії дозволять не лише досягти цілей сталого розвитку, а й диверсифікують ризики, пов'язані з обмеженістю енергетичного кошика держави, а також зменшить залежність від іноземних партнерів. Енергетична стратегія країни передбачає децентралізацію енергосистеми з метою зменшення її вразливості до атак та підвищення стійкості. Це означає, що Україна планує розвивати розподілені енергетичні потужності, здатні працювати в автономному режимі у разі пошкодження центральної системи [2]. Ось чому під час реконструкції та модернізації української енергосистеми стали використовувати більше сонячної та вітрової енергії, а також невеликі модульні газові турбіни. За словами чиновників, у березні 2024 року, коли посилювались атаки, Україна втратила половину своїх доступних виробничих потужностей, але їй вдалося пережити холодну пору завдяки м'якій погоді, швидкому ремонту та потоку фінансування й обладнання від західних союзників.

Урахування зелених підходів є необхідним для євроінтеграції України. Питання екологічної політики та кліматичних реформ займають центральне місце у політичному порядку денному ЄС, що для України означає необхідність швидкої та ефективної імплементації європейського законодавства у сфері довкілля та клімату. Це є не лише вимогою для вступу до ЄС, але й основою для майбутнього розвитку країни. Європейська комісія рекомендує Україні інтегрувати питання екології та клімату в усі аспекти національної

стратегії відновлення, що передбачає пріоритетну увагу до екологічних стандартів у ключових секторах економіки. Зелена відбудова дасть змогу створення нових робочих місць, особливо у зелених секторах, що сприятиме також реінтеграції українців. Стає необхідним взяти до уваги процес наближення до циклічної моделі економіки, який враховує інноваційні підходи, що забезпечать не лише відновлення інфраструктури, а і її модернізацію, включно з декарбонізацією та підвищенням енергоефективності [3]. Не менш важливо те, що зелена трансформація не лише знижує ризики енергетичної залежності, а й стимулює економічну модернізацію, розвиток інновацій та зростання малого й середнього бізнесу у сфері зеленої енергетики. Це дає змогу Україні поступово змінювати структуру ВВП, зменшувати тіньовий сектор, покращувати інвестиційний клімат і створювати умови для залучення нових технологій та знань.

Оскільки Україна орієнтується на європейські стандарти сталого розвитку та реалізує стратегію кліматичної нейтральності, надається доступ до зелених фондів та європейської фінансової допомоги. Так, Європейський банк реконструкції та розвитку планує інвестувати майже 1 мільярд євро у відновлення енергетичного сектору України у 2025 році. Ці кошти спрямовані на модернізацію енергетичної інфраструктури, підвищення енергоефективності та розвиток відновлюваних джерел енергії. «ЄБРР є одним із ключових кредиторів України, і підтримка енергетичного сектору залишатиметься пріоритетом цього року», - заявив віцепрезидент ЄБРР Маттео Патроне. З початку повномасштабного вторгнення Росії в лютому 2022 року ЄБРР виділив Україні загалом 6,4 мільярда євро [4]. Беручи до уваги, що у сучасному світі енергетична незалежність є синонімом геополітичної стійкості, інвестиції в «зелену» енергетику – це не лише екологічна ініціатива, а питання національного та міжнародного виживання й сили. Російська агресія чітко продемонструвала, що залежність від викопних енергоносіїв – це вразливість, а не перевага.

Таким чином, в умовах повоєнного відродження зелений курс є способом підвищення енергетичної автономії та зміцнення внутрішньої безпеки країни. Стратегія післявоєнного економічного відновлення України має включати залучення міжнародної фінансової допомоги з ефективним контролем її використання, лібералізацію та дерегуляцію економіки, створення умов для появи нових робочих місць, орієнтацію на експорт та впровадження новітніх технологій, а також модернізацію енергетичного сектору. Зелена трансформація України також відповідає стратегічним цілям Європейського Союзу щодо декарбонізації та енергетичної безпеки, сприяючи інтеграції України до європейського енергетичного ринку. Ось чому енергетична стійкість України є не лише внутрішніми пріоритетами, а й важливими чинниками міжнародної безпеки. Інвестиції у відновлювану енергетику та децентралізацію енергосистеми сприяють зміцненню позицій України на міжнародній арені та забезпечують стабільність у регіоні.

Список використаних джерел

1. Saulius Rimutis. Lessons of War: Ukraine's Energy Infrastructure Damage, Resilience and Future Opportunities. Review. Geopolitics and security studies center. 2024.
2. Романюк Т.М., Данищук С.М.. Стратегії економічного відновлення України в умовах війни. Браславські читання. Економіка ХХІ століття: національний та глобальний виміри. Збірник матеріалів. 2024.
3. «Зелене» повоєнне відновлення України: візія та моделі. Аналітична записка. Київ: ГО „Ресурсно-аналітичний центр «Суспільство і довкілля»”, 2022.

4. Olena Harmash. EBRD to provide 1 billion euros to Ukraine's war-ravaged energy sector in 2025. Reuters. 2025.

Михайленко Р.В.

«Міжнародна економіка», 5 курс

Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана

Науковий керівник – д.е.н., професор кафедри міжнародної економіки Цимбал Л.І.

ЗЕЛЕНИЙ РОЗВИТОК ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ У КОНТЕКСТІ НАЦІОНАЛЬНИХ ІНТЕРЕСІВ

Сучасні глобальні виклики, зокрема зміна клімату, вичерпання природних ресурсів, енергетичні кризи та деградація довкілля, стимулюють держави до переосмислення власних моделей розвитку. Зелений розвиток стає не просто екологічною ініціативою, а системною трансформацією економіки, енергетики, транспорту та соціальної політики.

Так у 2008 році Велика Британія стала першою країною у світі, яка закріпила на законодавчому рівні цілі зі скорочення викидів парникових газів, ухваливши Climate Change Act. Початковою метою було скорочення викидів на 80% до 2050 року, але в червні 2019 року її було посилено до «нульового» рівня - 100%, зробивши Net Zero офіційною стратегією розвитку. У 2021 році було оприлюднено стратегічний документ "Net Zero Strategy: Build Back Greener", який конкретизував інвестиційні та політичні напрямки для досягнення цієї мети. [1]

Першочергову увагу було зосереджено на декарбонізації енергетичного сектору, транспортної інфраструктури, промисловості, а також підвищенні енергоефективності житлового фонду. У цьому контексті уряд розглядав зелений розвиток як основу нової індустріальної революції, де інвестиції в інновації та технології водню, офшорної вітрової енергетики, акумуляторів та безвуглецевих технологій відіграють центральну роль.

Щодо результатів енергетичної трансформації - згідно з даними уряду, у 2024 році відновлювані джерела енергії забезпечили 50,8% електроенергії, що є новим річним рекордом. 31,5% генерації забезпечило викопне паливо (переважно газ), що є рекордно низьким річним показником. Найбільшим джерелом екологічно чистої енергії у Великій Британії лишається вітер, виробивши рекордні 29,5% електроенергії (84,1 ТВт-год), із яких 12,3% було вироблено наземними ВЕС та 17,2% - офшорними ВЕС. [2] За встановленими потужностями офшорних вітрових електростанцій Велика Британія посідає перше місце в Європі та продовжує розвивати цей напрям. Зокрема, проект Dogger Bank Wind Farm стане найбільшою у світі офшорною ВЕС із загальною потужністю понад 8,1 ГВт. [3]

Зелений розвиток Великої Британії також тісно пов'язаний із прагненням до економічної трансформації. Інвестиції у чисті технології розглядаються як джерело нового зростання та конкурентоспроможності. До 2030 року уряд планує створити близько 2 мільйонів зелених робочих місць (На 2024 рік кількість таких робітників складала - 639 400 осіб). [4] Зокрема, у північно-східній Англії вже формується водневий індустріальний кластер, а в Шотландії активно розвивається інфраструктура для електромобілів.

Велика Британія позиціонує себе і як центр зеленої фінансової системи. У 2021 році країна випустила перші суверенні зелені облігації на суму 10 мільярдів фунтів стерлінгів. [5] Лондонська фондова біржа стала осередком біржових інструментів, що фінансують проекти сталого розвитку. Таким чином, країна поєднує фінансову експертизу з кліматичними амбіціями, створюючи нову архітектуру стійкого капіталізму.

Звісно енергетичний та економічний перехід не може відбутися без суспільної згоди та активної участі населення. Уряд Великої Британії наголошує на необхідності "справедливого

переходу" (just transition), що передбачає підтримку працівників, які залишають вугільну чи нафтову промисловість, через програми перекваліфікації та створення нових робочих місць у відновлюваних галузях.

Додатково, значну увагу приділено енергоефективності житлового сектору. Програма Home Upgrade Grant 2 (На яку виділено 700 мільйонів фунтів стерлінгів) забезпечує фінансування для утеплення будинків, що дозволяє не лише скоротити викиди, а й зменшити витрати домогосподарств на опалення. [6] Таким чином, екологічна політика набуває соціального виміру, забезпечуючи рівний доступ до вигод сталого розвитку для всіх верств населення.

Варто відмітити і яскраво виражений зовнішньополітичний компонент. Проведення кліматичного саміту COP26 у Глазго у 2021 році стало свідченням прагнення Британії виступати глобальним лідером у боротьбі зі зміною клімату. В останні ж роки країна ще сильніше активізувала свою кліматичну дипломатію і в 2024 році ініціювала створення Глобального альянсу чистої енергетики (Global Clean Power Alliance). Метою альянсу є потроєння світових потужностей відновлюваної енергетики та підвищення енергоефективності, особливо в країнах, що розвиваються. Ця ініціатива спрямована на залучення приватних інвестицій у чисту енергетику та подолання фінансових бар'єрів для країн Глобального Півдня. [7]

Також у 2024 році Велика Британія уклала нове кліматичне партнерство з Австралією, спрямоване на розвиток відновлюваної енергетики, зокрема зеленого водню та офшорної вітрової енергетики. Це партнерство також підтримує заявку Австралії на проведення COP31 разом із країнами Тихоокеанського регіону, підкреслюючи спільну відповідальність за боротьбу зі зміною клімату.

Якщо ж говорити про співпрацю Великої Британії та України у сфері зеленого розвитку, то після повномасштабного вторгнення Росії в Україну, Велика Британія стала одним із ключових партнерів не лише у військовій сфері, а й у питанні стійкого відновлення. У 2023 році міжурядові домовленості та ініціативи, як-от Innovate Ukraine Energy Partnership (з загальним фондом в 62 мільйони фунтів стерлінгів), передбачили технічну допомогу, інвестиції та експертну підтримку для розвитку відновлюваної енергетики в Україні. [8]

Україна має значний потенціал у галузі сонячної, вітрової та біоенергетики, і британський досвід у створенні офшорних вітрових електростанцій, зеленого фінансування та енергоефективності житла може стати взірцем для повоєнної реконструкції. Розбудова зеленої енергетичної інфраструктури здатна не лише зменшити залежність України від викопного палива, а й створити тисячі нових робочих місць, сприяти децентралізації енергетики та зміцненню енергетичної безпеки.

Крім того, британські банки та інвестиційні фонди готові надавати цільові кредити й гранти на реконструкцію екологічно чистих виробництв, модернізацію транспортної інфраструктури, очищення довкілля та створення нових зелених кластерів на українських територіях. Ця співпраця поєднує національні інтереси Британії у зміцненні впливу в Європі з прагненням України до сталого й модерного відновлення.

Зелений розвиток у Великій Британії демонструє, як екологічна трансформація може стати інструментом для досягнення широкого спектру національних інтересів - від енергетичної незалежності та економічного зростання до соціальної згуртованості й міжнародного авторитету. Впроваджуючи політику Net Zero, країна не лише скорочує викиди, а й формує нову економічну модель, орієнтовану на інновації, інклюзивність та глобальне лідерство. Реалізація цих підходів дає Британії змогу утримувати провідні позиції у світовій політиці та економіці, створюючи при цьому можливості для зміцнення стратегічних партнерств.

Список використаних джерел

1. Net Zero Strategy: Build Back Greener. 2021 URL: <https://assets.publishing.service.gov.uk/media/6194dfa4d3bf7f0555071b1b/net-zero-strategy-beis.pdf>
2. Official stats show renewables generated over half UK's electricity for the first time in 2024. URL: <https://www.renewableuk.com/news-and-resources/press-releases/official-stats-show-renewables-generated-over-half-uk-s-electricity-for-the-first-time-in-2024/>
3. Building the world's largest offshore wind farm. 2024. URL: <https://doggerbank.com/>
4. UK government to help creation of 2 million green jobs by 2030. 2020. <https://www.offshore-energy.biz/uk-government-to-help-creation-of-2-million-green-jobs-by-2030/>
5. UK Sovereign Green Bond. 2021. URL: <https://www.iea.org/policies/12685-uk-sovereign-green-bond>
6. What is the Home Upgrade Grant 2. 2024. URL: <https://energyadvicehelpline.org/grants/home-upgrade-grant/>
7. UK launches Global Clean Power Alliance at G20 Summit. 2024. URL: <https://energyadvicehub.org/uk-launches-global-clean-power-alliance-at-g20-summit/>
8. Innovate Ukraine Energy Partnership. 2023. URL: <https://ukrainian-climate-office.org/en/project/innovate-ukraine-energy-partnership/>

Михно П.В.

“Міжнародна економіка”, 2 курс

Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана

Науковий керівник – к.е.н., доцент кафедри міжнародної економіки Громенкова С.В.

МІЖНАРОДНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО У РОЗВИТКУ СЕКТОРУ ВІДНОВЛЮВАЛЬНОЇ ТА ЗЕЛЕНОЇ ЕНЕРГЕТИКИ УКРАЇНИ

На сьогоднішній день подальший розвиток сектору відновлювальної та зеленої енергетики України є надзвичайно важливою складовою для економічного зростання та підтримки загальних трендів щодо сталого та зеленого розвитку. Через катастрофічні пошкодження та окупацію територій, де знаходились станції, відбулося зменшення виробництва цього виду енергії. Окрім цього, негативного забарвлення набуває залежність України від традиційних джерел енергії та низька частка відновлювальних джерел порівняно з Європою, що становить серйозну енергетичну загрозу для нас та є бар'єром в інтеграції нашої країни в Європейський Союз. Всі ці фактори є приводом для збільшення частки відновлювальної та зеленої енергетики через співробітництво з організаціями для наближення до міжнародних стандартів, енергетичної незалежності та майбутнього вступу до ЄС.

У перші роки війни Україна більш зосереджувалась саме на розвитку сонячних та вітрових електростанцій. Слід відзначити, що збільшення кількості сонячних електростанцій відбулося, в першу чергу, на рівні приватних домогосподарств, що було пов'язано з намаганням бути енергонезалежними під час значних дефіцитів електроенергії та блекаутів. У збільшенні частки альтернативних джерел енергії нам всіляко допомагають міжнародні партнери, які фінансують у розвиток та відновлення та публічно виступають на підтримку України. Як зазначила Президентка Європейської комісії Урсула фон дер Ляєн: “Протягом трьох років Росія намагалася занурити Україну в темряву, невпинно атакуючи енергетичну

інфраструктуру. Цьому потрібно покласти край назавжди... Більше відновлюваної енергії та повна інтеграція енергетичних ринків призведуть до більшої енергетичної безпеки як для України, так і для Європейського Союзу.” Співпраця ж України з міжнародними партнерами має не лише декларативний характер, а й закріплена на офіційному урядовому рівні через різноманітні нормативно-правові акти. Зокрема, в серпні 2024 року була прийнята Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Національного плану дій з відновлюваної енергетики на період до 2030 року та плану заходів з його виконання». Наша держава передбачає широку співпрацю з ЄС. Як вказано в плані, Україна взяла на себе зобов’язання імплементувати положення енергетичного пакета ЄС «Чиста енергія для європейців» (RED II), а також готується до впровадження оновленої Директиви RED III. [1, 2, 3]

Окрім цього, співпраця між ЄС та Україною відбувається на рівні європейських інституцій. Наприклад, Європейський інвестиційний банк фінансує різноманітні проєкти, зокрема ФОНД ЗЕЛЕНОГО ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНИ I, які спрямовані на розвиток відновлюваної енергетики та впровадження сучасних енергетичних технологій в Україні. Банк разом з Німеччиною також допомагають впроваджувати технології відновлюваної енергетики для громадських будівель. Європейський банк реконструкції та розвитку також активно підтримує проєкти з відновлювальної енергетики, зокрема через програму Механізм підтримки енергетичної безпеки (ESSF), з допомогою якого українські малі та середні бізнеси можуть отримати інвестування, серед іншого, й у відновлювальну енергетику. Через програму «Горизонт Європа», також відбувається фінансування українських наукових інституцій, щодо розвитку зеленої та відновлювальної енергетики, що забезпечує прогрес в цьому секторі. [4, 5, 6, 7]

По – друге, міжнародні організації об’єднуються задля допомоги нашій державі вистояти та розвивати цей сектор. Наприклад, Європейським банком реконструкції та розвитку (ЄБРР), Міжнародною фінансовою корпорацією (МФК) та Чорноморським банком торгівлі та розвитку (ЧБТР) і за підтримки Європейським Союзом (ЄС), Великою Британією та Фондом чистих технологій (ФЧТ) Кліматичних інвестиційних фондів (КІФ) будуть профінансовані приватні вітрові електростанції нашої держави у 2025 році у розмірі 157 мільйонів євро, спонсором проєкту є група ОККО. Водночас, Європейська економічна комісія Організації Об’єднаних Націй (ЄЕК ООН), Програма Організації Об’єднаних Націй з навколишнього середовища (ЮНЕП) та Організація економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР) створили Платформу дій щодо зеленого відновлення України з акцентом на відновлювальні джерела енергії та енергоефективність, що показує прагнення міжнародних організацій допомогти Україні перейти на шлях зеленої трансформації енергетичного сектору. [8, 9]

По – третє, ООН також започаткувала Програму зеленого відновлення енергетики України, що має на меті вирішувати нагальні потреби стабільного енергопостачання на об’єктах критичної інфраструктури та сприяння переходу України до зеленої енергії. Бюджет програми складає 274 мільйони доларів США. Норвегія є однією з найбільших вкладників в цю програму – 105 мільйонів доларів США, що використовуватимуться на встановлення сонячних панелей у школах та лікарнях. [10, 11]

І нарешті, активну участь у зеленому переході України бере участь NEFCO (Північний зелений банк). Це – міжнародна фінансова установа, яка належить скандинавським країнам, і діяльність якої охоплює енергоефективність, чисту енергію, кругову економіку та збереження біорізноманіття. В нашій країні з липня 2022 року реалізує програму “Зелене відновлення України”, в яку входить також відновлювальна енергетика та енергоефективність. В

загальному через цю програму було проінвестовано 255 проєктів, більшість з яких вже реалізована. Загальний обсяг інвестицій складає 230 млн. євро та 26 млн. євро грантових коштів. [11]

Отже, через війну в Україні збільшилась потреба в допомозі та співробітництві з відновлення та розвитку сектору зеленої та відновлювальної енергетики з міжнародними організаціями для зменшення вразливості енергетичного сектору та гармонізації до міжнародних стандартів. В моїй роботі було розглянуто лише невелику частину організацій та проєктів, що допомагають та співпрацюють з Україною. Завдяки участі ЄС, ООН, NEFCO, ЧБТР та інших партнерів Україна зміцнює енергетичну безпеку, зменшує вразливість та наближається до інтеграції в Європейський зелений курс і вступу до ЄС. Незважаючи на війну, Україна впевнено рухається в напрямку стійкого європейського майбутнього.

Список використаних джерел

1. Ukraine. Energy mix. International Energy Agency. URL: <https://www.iea.org/countries/ukraine/energy-mix>
2. Commission steps up support for Ukraine's energy security and paves the way for full market integration. Press Corner. European Commission. 24.02.2025. URL: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_25_588
3. Про затвердження Національного плану дій з відновлюваної енергетики на період до 2030 року та плану заходів з його виконання. РОЗПОРЯДЖЕННЯ від 13 серпня 2024 р. № 761. Київ. КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/761-2024-%D1%80#Text>
4. UKRAINE GREEN RECOVERY FUND I. European Investment Bank. 08.11.2024. URL: <https://www.eib.org/en/projects/pipelines/all/20240280>
5. COP28: German government and EIB provide €20 million grant to support Ukraine's energy transition. European Investment Bank. 05.12.2023. URL: <https://www.eib.org/en/press/all/2023-498-german-government-and-eib-provide-eur-20-million-grant-to-support-ukraines-energy-transition>
6. Energy Security Support Facility (ESSF) in Ukraine. European Bank of Reconstruction and Development. URL: <https://www.ebrd.com/essf-ukraine>
7. Інформаційний посібник щодо участі українських учасників у програмі «Горизонт Європа» з акцентом на зелену енергетику та технології. Horizon Europe Office in Ukraine. 01.04.2025. URL: <https://horizon-europe.org.ua/en/news/info/info-guide-on-the-involvement-of-ukrainian-participants-into-horizon-europe-with-focus-on-green-energy-and-technology/>
8. €157 million finance package for private Ukraine wind farms. European Bank of Reconstruction and Development. 03.04.2025. URL: <https://www.ebrd.com/home/news-and-events/news/2025/-157-million-finance-package-for-private-ukraine-wind-farms--.html>
9. UNECE, UNEP and OECD launch Platform for Action on the Green Recovery of Ukraine. UNITED NATIONS Ukraine. 12.06.2024. URL: <https://surli.cc/zxswbp>
10. Програма зеленого відновлення енергетики України. United Nations Development Programme. URL: <https://www.undp.org/uk/ukraine/projects/prohrama-zelenoho-vidnovlennya-enerhetyky-ukrayiny>
11. Norway and UNDP strengthen partnership to accelerate Ukraine's energy recovery. UNITED NATIONS Ukraine. 24.09.2024 URL: <https://ukraine.un.org/en/282162-norway-and-undp-strengthen-partnership-accelerate-ukraines-energy->

Ще одним з аспектів у зеленому переході є ринок електромобілей. Як і у випадку відновлювальної енергетики Китай став драйвером світового розвитку. На початку 2010х років кількість продажів електрокарів не перевищувала декілька десятків тисяч в світі, при тому, Японію була другою країною за виробництвом, але її темпи приросту продукування авто на електродвигунах були меншими за інші країни і в особливості КНР. В 2020 р. у Китаї було продано 1 246 000 електроавтомобілів, в Німеччині майже 400 тисяч, в США 328 тисяч, у Франції, Великобританії та Норвегії більше 100 тисяч, Південна Корея та Японія закривали десятку лідерів[5].

Цього результату Китайській Народній Республіці вдалося добитися мірами державної політики стимулювання інновації та підтримки компаній виробників електромобілей, що зробило місцеві компанії першими в світі за ціною конкуренцією. Китай є єдиною економікою світу де ціна продажів електромобілів (при порівнянні до податкових пільг) вже нижча ніж у автомобілів з ДВЗ: ціни на легкові авто з електромотором в 2022 році в середньому були менше на 30-40%[6].

Підсумовуючи, Китай є головним світовим виробником відновлювальних джерел енергії та електромобілей, він має конкурентну перевагу в ціні продукції та займає більшу частину ринку по обом галузям. Державна політика Китаю по підтримці даних секторів дала результати і тепер країна має домінуюче положення у розрізі конкурентоспроможності екологічних технологій. Південна Корея та Японія також присутні на даних ринках і мають плани по продовженню їх розвитку.

Список використаних джерел

1. Hannah Ritchie, Max Roser, and Pablo Rosado. Renewable Energy. *Our World in Data*: веб-сайт. December 2020. URL: <https://ourworldindata.org/renewable-energy>
2. Countries and Regions. China. *EMBER*: веб-сайт. URL: <https://ember-energy.org/countries-and-regions/china/>
3. Solar PV Global Supply Chains. *IEA Special Report*: веб-сайт. URL : <https://www.iea.org/reports/solar-pv-global-supply-chains/executive-summary>
4. Compare and explore national renewable targets for 2030. *EMBER*: веб-сайт. URL : <https://ember-energy.org/data/2030-global-renewable-target-tracker/>
5. Felix Richter. The World's Largest EV Markets. *Statista*: веб-сайт. September 25, 2023. URL : <https://www.statista.com/chart/30898/countries-with-the-largest-electric-car-fleets/>
6. Trends in electric cars. *IEA Special Report*: веб-сайт. URL : <https://www.iea.org/reports/global-ev-outlook-2024/trends-in-electric-cars>

Пашиньська В.В.

«Міжнародна економіка», 4 курс

Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана
Науковий керівник – к.е.н., доцент кафедри міжнародної економіки Загарій В.К.

ЗЕЛЕНА ЕКОНОМІКА У ПОСТІНДУСТРІАЛЬНОМУ ФОРМАТІ ГЛОБАЛЬНОГО ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ

У ХХІ столітті людство опинилося перед новим цивілізаційним викликом: з одного боку — глобальні екологічні проблеми, кліматичні зміни, деградація екосистем і вичерпність

ресурсів, з іншого — необхідність забезпечити сталий соціально-економічний розвиток у межах планетарних обмежень. Традиційна модель економічного зростання, побудована на принципах безмежного споживання та екстенсивної індустріалізації, більше не відповідає умовам сучасного світу. Відповіддю на ці виклики стала концепція зеленої економіки — нового формату господарювання, що передбачає гармонійне поєднання економічного розвитку, збереження довкілля та забезпечення соціальної справедливості [1].

Зелена економіка — це модель розвитку, що ґрунтується на принципах довгострокової екологічної та соціальної стійкості, раціонального використання ресурсів і впровадження інноваційних екотехнологій. Вона логічно продовжує трансформацію до постіндустріального суспільства, у якому провідну роль відіграють не виробничі потужності, а знання, цифрові рішення та екологічна свідомість. Відповідно до хвильової теорії Елвіна Тоффлера, що поділяє розвиток людства на доіндустріальну, індустріальну та постіндустріальну фази, зелена економіка є втіленням третьої хвилі — епохи, де пріоритет надається сталості, інтелектуальному капіталу та відповідальному управлінню. Це — економіка майбутнього, заснована на довірі, відновленні та цифровій етичності [2].

Основні напрями зеленої трансформації охоплюють:

- енергетику — розвиток відновлюваних джерел енергії (ВДЕ), зменшення залежності від викопного палива;
- транспорт — електромобілі, воднева мобільність, громадський транспорт на чистій енергії;
- агросектор — прецизійне землеробство, органічне виробництво, збереження ґрунтів;
- промисловість і будівництво — енергоефективні технології, переробка, екологічні матеріали;
- управління відходами — розвиток циркулярної економіки, повторне використання ресурсів;
- інформаційні технології — цифрові рішення для контролю викидів, управління споживанням енергії та води [2].

У період 2015–2023 років світова статистика демонструє чітку позитивну динаміку, що підтверджує ефективність впровадження елементів зеленої економіки в глобальному масштабі:

- частка ВДЕ у глобальному енергоспоживанні зросла з 15,3% до 22,8%;
- кількість зелених робочих місць досягла 15 млн; обсяг ринку зелених облігацій зріс до 476,8 млрд дол.;
- викиди CO₂ скоротилися на понад 2,5 млрд тонн [3].

Ці показники є результатом цілеспрямованих стратегій, які реалізуються не лише окремими країнами, а й цілими економічними блоками. Зокрема, у межах Європейського Союзу активно впроваджується Європейський зелений курс (Green Deal) — комплексна ініціатива, що підтримує ідеї зеленої економіки та ґрунтується на принципах кліматичної нейтральності, енергоефективності та циркулярної моделі розвитку. Програма має на меті досягнення повної декарбонізації європейської економіки до 2050 року та створення умов для сталого зростання без шкоди для довкілля [4].

Країни-члени ЄС вже демонструють приклади успішної реалізації цих підходів:

- Данія отримує понад 50% електроенергії з вітру;
- у Швеції діють податкові пільги на ремонт побутових речей для зменшення відходів;
- Нідерланди прагнуть повністю перейти на циркулярну економіку до 2050 року [4].

Україна також активно впроваджує принципи зеленої економіки. Індекс зеленого майбутнього зріс з 3,97 у 2021 році до 4,38 у 2023 році. Частка ВДЕ в енергетичному балансі перевищила 10%, попри війну. Реалізовано понад 1000 проєктів з енергоефективності в рамках програми «Енергодім». У містах розвивається інфраструктура для роздільного збору сміття та електротранспорту [5].

У післявоєнному періоді Україна має унікальний шанс для повного перезавантаження економіки на засадах сталого розвитку. Серед основних завдань:

- створення сучасної системи управління відходами (переробка до 50%);
- модернізація комунальної та промислової інфраструктури з використанням енергоощадних технологій;
- стимулювання виробництва електротранспорту;
- гармонізація екологічного законодавства з директивами ЄС;
- підтримка інноваційного екобізнесу та інвесторів [5].

Однією з головних загроз є «зелений камуфляж» (greenwashing) — коли компанії декларують екологічність без реальних змін. Це потребує посилення державного контролю, прозорості та громадського моніторингу.

Таким чином, зелена економіка — це не лише відповідь на кліматичні виклики, а й шлях до нової якості життя, модернізації економіки та міжнародної інтеграції. Вона формує майбутнє, де сталий розвиток є основою конкурентоспроможності на глобальній арені.

Список використаних джерел

1. Tran Ngoc Son. Green Economy-Inevitable Economy of the Industrial Revolutionary Period 4.0. Journal of Global Economics. 2018. 6:3.
2. Ткачук В.І., Бугайчук В.В., Позняков В.В. Теоретичні основи розвитку зеленої економіки. Причорноморські економічні студії. 2020. № 59-2. С. 54-58.
3. Lester A. Sustainable Bonds Insight 2023. URL: <https://www.environmental-finance.com/assets/files/research/sustainable-bonds-insight-2023.pdf> (дата звернення 15.04.25).
4. The European Green Deal. URL: https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/european-green-deal_en (дата звернення 15.04.25).
5. MIT Technology Review. The Green Future Index 2023. 2023. URL: <https://www.technologyreview.com/2023/04/05/1070581/the-green-future-index-2023/> (дата звернення 15.04.25).

Солодаєв А. С.

*«Міжнародна економіка», 5 курс
Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана*

Науковий керівник – к.е.н., професор кафедри міжнародної економіки Черницька Т.В.

РОЛЬ ESG У НАРОЩЕННІ МІЖНАРОДНОЇ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ УКРАЇНСЬКИХ ІТ-КОМПАНІЙ

Актуальність: Сучасний бізнес у глобалізованому світі змушений враховувати не лише економічні показники, але й екологічні, соціальні та управлінські аспекти своєї діяльності. Концепція ESG (Environmental, Social, Governance) визначає, наскільки компанія відповідає принципам сталого розвитку та соціальної відповідальності. Зокрема, екологічний складник

передбачає скорочення впливу на довкілля, енергоефективність та управління відходами; соціальний включає права працівників, безпеку, права людини та розвиток громад; управлінський охоплює прозорість, корпоративну етику та ефективні механізми управління [1]. Визнання необхідності ESG-ініціатив зростає на тлі кліматичних викликів і посиленого регулювання. Так, у Європейському Союзі діють суворі директиви (CSRD/ESRS), що вимагають від десятків тисяч компаній, у тому числі й іноземних партнерів, звітувати про свої соціальні та екологічні показники [2]. У США майже всі великі корпорації добровільно надають інформацію про ESG – наприклад, 98% компаній з індексу S&P 500 звітували про такі показники у 2022 році [3]. Ці глобальні тенденції визначають нові правила конкурентної боротьби на світових ринках.

Для України питання ESG набувають особливої ваги в умовах євроінтеграції та війни. Партнери з ЄС очікують прозорості і відповідності стандартам сталості, а інвестиційні фонди віддають перевагу компаніям з належним ESG-профілем. Крім того, війна поставила перед бізнесом додаткові соціальні виклики (відновлення громад, турбота про біженців та ветеранів), що також відображається у ESG-сферах. На цьому тлі іноземні замовники більш обережно укладають контракти, в тому числі з українськими ІТ-компаніями, що змушує їх підвищувати стандарти діяльності. Згідно з аналітичними матеріалами, запровадження ESG-стратегій стає важливим шляхом до підвищення інвестиційної привабливості та конкурентоспроможності підприємств [4, 5]. Тому для українського ІТ-бізнесу розуміння ESG і його інтеграція у стратегію стають необхідними.

Наразі надзвичайно актуальним є дослідити роль ESG-факторів у підвищенні міжнародної конкурентоспроможності українських ІТ-компаній. Задля цього необхідно коротко окреслити сутність ESG та її складові, показати зв'язок ESG-підходу з конкурентними перевагами ІТ-бізнесу, а також проаналізувати досвід і показники українських фірм у порівнянні з аналогічними компаніями США та ЄС. Враховуючи цільова аудиторія конференції, робота також розглядає співвідношення рівня ESG-інтеграції в ІТ-секторі та в інших галузях економіки України.

ІТ-індустрія демонструє високий рівень залучення до глобальних ESG-ініціатив. За даними звіту IT Ukraine Association (Digital Tiger 2023), понад 140 українських ІТ-компаній стали учасниками Глобального договору ООН і активно звітують про свій внесок у Цілі сталого розвитку [6]. Це свідчить про готовність ІТ-компаній підтримувати високу планку стандартів.

Водночас загалом в Україні лише близько 40% компаній вже інтегрують окремі ESG-складники у свою діяльність. Понад 60% менеджерів визнають запровадження ESG важливим для майбутнього бізнесу, а 87% компаній взагалі прихильно налаштовані щодо перспектив ESG. Проте практична реалізація уповільнюється через брак знань та ресурсів: 77% підприємств скаржаться на нестачу кваліфікованих кадрів та інструментів для впровадження ESG-практик [4]. Таким чином, попри високу мотивацію, ефективність ESG-зміни в Україні обмежена, що створює розрив у порівнянні з країнами з розвиненими ринками.

Натомість найбільші міжнародні ІТ-компанії активно використовують ESG у бізнес-моделях. Наприклад, корпорація Microsoft заявила, що прагне стати вуглецево-негативною, водно-позитивною і безвідходною до 2030 року [7]. Аналогічні цілі мають інші технологічні гіганти США та Європи. Згідно з дослідженням, майже всі провідні американські фірми (98% S&P 500) звітують про свої екологічні та соціальні показники [3], що значно вище за показники українських компаній. В ЄС правила ще жорсткіші: до 2025 року понад 50 тисяч корпорацій, включно з українськими експортерами, повинні будуть публічно звітувати за новими стандартами ESRS із зовнішнім аудитом [2]. Це кардинально змінює правила гри: бізнес тепер не може просто заявляти про відповідальність без конкретних показників [2].

Порівняння рівня ESG-інтеграції в IT-секторі з іншими галузями України також показує перевагу IT-бізнесу. IT-компанії, що тісно пов'язані з глобальними ланцюгами, виявляють гнучкість та зацікавленість у впровадженні сталих практик [6]. У свою чергу традиційні галузі (вугледобування, металургія, агровиробництво тощо) часто мають менший зовнішній тиск на ESG-адаптацію. Вони стикалися з низькою поінформованістю і ресурсними обмеженнями: масштабне дослідження Офісу Зеленого переходу показало, що український бізнес не проти ESG, але йому бракує «практичних знань та інструментів» для його впровадження [4]. Таким чином, загальна готовність інших секторів суттєво поступається підготовленості IT-компаній.

Важливим є співвідношення ESG та конкурентоспроможності. Світові аналітики відзначають, що саме завдяки ESG-компонентам підприємства отримують стратегічні переваги. Зокрема Thomson Reuters стверджує, що бізнес дедалі частіше розглядає ESG-ініціативи як джерело конкурентної переваги, інвестуючи у відповідність новим стандартам та цифрові рішення [5]. Дослідження Dixi Group також підтверджують, що впровадження ESG-практик одночасно підвищує стійкість і конкурентоспроможність компанії [4]. Так, компанії, які перейшли на відновлювану енергетику та знизили викиди парникових газів, помітно поліпшили свою репутацію і інвестиційну привабливість серед стейкхолдерів [4]. У контексті IT це означає, що підготовка до глобальних ESG-стандартів дає змогу легше залучати клієнтів і партнерів із США та ЄС, отримувати доступ до «зелених» фінансових інструментів і зміцнювати імідж інноваційної компанії.

У кінцевому рахунку інтеграція ESG-факторів стає необхідною для утримання та розширення позицій українських IT-компаній у світі. Компаніям, націленим на перспективне зростання на міжнародному ринку, слід не просто виконувати мінімальні вимоги, а стратегічно впроваджувати ESG-принципи у бізнес-модель. Як підкреслює аналітика, правила гри змінилися: тепер сталий розвиток та прозорість – це не розкіш, а ключовий чинник довіри і конкурентоспроможності [4, 5]. Усвідомлення цих трендів і адаптація до них дозволять українським IT-компаніям успішно конкурувати на світових ринках, використовуючи ESG як стимул для інновацій і зростання.

Список використаних джерел

1. Федоришин О. ESG та корпоративне управління: як пройти шлях до сталого розвитку та відповідальності // F&P. — 06.03.2025 — URL: <https://www.fedoryshyn.com/esg-ta-korporativne-upravlinnya-yak-projty-shlyah-do-stalogo-rozvytku-ta-vidpovidalnosti>
2. Литвиненко О. Golden Standard для компаній: чому ESG-стандарти — це не просто репутація, а стратегічна необхідність // Forbes Ukraine. — 13.05.2025. — URL: <https://forbes.ua/company/noviy-golden-standard-dlya-ukrainskikh-kompaniy-shcho-take-esg-ta-chomu-tse-vzhe-ne-prosto-reputatsiya-a-biznes-neobkhidnist-rozpovidaie-ekspertka-oleksandra-litvinenko-13052025-29709>
3. Center for Audit Quality. S&P 500 ESG Reporting and Assurance Analysis. — 2023 — URL: <https://www.thecaq.org/sp-500-and-esg-reporting>
4. Dixi Group (Центр економічного відновлення). Аналіз ESG стандартів для українського бізнесу: практичні рекомендації та інструменти. — 08.10.2024 — URL: <https://dixigroup.org/analytic/analiz-esg-standartiv-dlya-ukrayinskogo-biznesu-praktychni-rekomendacziyi-ta-instrumenty/>
5. Thomson Reuters Institute. 2024 State of Corporate ESG: Navigating new frontiers of regulation and AI. — 4 Nov 2024 — URL: <https://www.thomsonreuters.com/en-us/posts/esg/corporate-esg-report-2024/>

6. IT Ukraine Association. Digital Tiger 2023: Ukrainian tech industry on the global stage. — Київ, 2023 — URL: https://itukraine.org.ua/files/ITU_GT.pdf
7. Microsoft Corporation. 2024 Environmental Sustainability Report. — Microsoft, 2024. — URL: <https://www.microsoft.com/en-us/corporate-responsibility/sustainability/report/>

Третяк В.С.

*«Міжнародна економіка», 4 курс
Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана*

Науковий керівник – к.е.н., доцент кафедри міжнародної економіки Громенкова С.В.

ESG-КРИТЕРІЇ В КОНТРАКТНИХ ВІДНОСИНАХ: НОВИЙ СТАНДАРТ СПІВПРАЦІ ДЛЯ УКРАЇНСЬКОГО БІЗНЕСУ

Виклики, посилені наслідками військових дій на території України, вимагають пошуку нових підходів до відновлення економіки з урахуванням принципів сталого розвитку. ESG-критерії стають не просто індикаторами корпоративної відповідальності, а й важливим елементом контрактних відносин, що формують новий стандарт бізнес-співпраці. Актуальність дослідження зумовлена необхідністю впровадження ESG-принципів у повоєнну відбудову України для забезпечення довгострокової конкурентоспроможності національної економіки. А також, інтеграція України до європейського економічного простору вимагає гармонізації бізнес-практик із стандартами ЄС, де ESG-підхід є одним із пріоритетних напрямів розвитку.

ESG-критерії являють собою набір стандартів, що використовуються для оцінки діяльності компаній з точки зору їх впливу на навколишнє середовище (Environmental), соціальної відповідальності (Social) та якості корпоративного управління (Governance). Згідно з дослідженням Принципів відповідального інвестування ООН (UN PRI), ці три компоненти формують цілісний підхід до сталого розвитку бізнесу [1].

Екологічний компонент (E) включає політики та практики компанії щодо зменшення викидів парникових газів, ефективного використання ресурсів, управління відходами та збереження біорізноманіття. Соціальний компонент (S) охоплює питання прав людини, трудових відносин, різноманітності та інклюзії, охорони здоров'я та безпеки працівників, а також взаємодії з місцевими громадами. Управлінський компонент (G) стосується структури корпоративного управління, етики бізнесу, прозорості, протидії корупції та дотримання законодавства.

В українському законодавстві концепція ESG знайшла відображення у Законі України "Про охорону навколишнього природного середовища", Законі України "Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності", а також у низці нормативно-правових актів, що стосуються корпоративного управління та соціальної відповідальності бізнесу.

Основними формами впровадження ESG-критеріїв у контрактні відносини є:

1. ESG-застереження (ESG clauses) — спеціальні положення контрактів, що зобов'язують сторони дотримуватися певних екологічних, соціальних та управлінських стандартів.

2. ESG-звітність (ESG reporting) — вимоги щодо регулярного надання звітів про дотримання ESG-критеріїв.

3. ESG-аудит (ESG audit) — право однієї сторони контракту проводити перевірку іншої сторони щодо дотримання ESG-стандартів.

4. ESG-KPI (ESG Key Performance Indicators) — ключові показники ефективності, пов'язані з ESG-критеріями, досягнення яких може впливати на умови контракту.

Згідно з дослідженням Європейської комісії, найбільш активно ESG-критерії впроваджуються у контрактні відносини у таких галузях як енергетика, будівництво, виробництво товарів широкого вжитку та фінансові послуги.

Впровадження ESG-критеріїв в українському бізнес-середовищі знаходиться на початковому етапі. За даними дослідження Центру розвитку корпоративної соціальної відповідальності, лише близько 22% українських компаній мають формалізовані ESG-політики, причому більшість з них — це великі підприємства з іноземним капіталом або компанії, що працюють на міжнародних ринках [3].

Аналіз контрактної практики українських підприємств свідчить про те, що впровадження ESG-критеріїв у договірні відносини є нерівномірним та залежить від галузі та розміру компанії. Найбільш активно ESG-положення включаються до контрактів у таких сферах як експортно-орієнтовані виробництва, агропромисловий, IT-сектор та фінансові послуги.

Серед українських компаній, основними бар'єрами для широкого впровадження ESG-критеріїв у контрактні відносини є:

- Недостатня обізнаність про ESG-концепцію та її переваги;
- Додаткові витрати на впровадження ESG-стандартів;
- Відсутність нормативно-правової бази та стандартизації;
- Складність вимірювання та звітування про ESG-показники.

Проте, впровадження ESG-критеріїв у контрактні відносини створює низку конкурентних переваг для українських підприємств:

– Доступ до міжнародних ринків та інвестицій. За даними Bloomberg, глобальні ESG-активи перевищать 50 трильйонів доларів до 2026 року, що становитиме понад третину всіх активів під управлінням у світі [4]. Відповідність ESG-критеріям стає необхідною умовою для залучення міжнародних інвестицій та виходу на нові ринки.

– Зниження ризиків у постачанні. Компанії, які інтегрують ESG-критерії у свої контрактні відносини, рідше стикаються з перебоями у ланцюгах постачання.

– Підвищення операційної ефективності. Компанії, з ESG-практики, демонструють на 10-15% вищу операційну ефективність порівняно з конкурентами.

– Покращення репутації та лояльності стейкхолдерів. Велика частка споживачів у світі вважають ESG-критерії важливими при виборі продуктів та послуг.

– Відповідність регуляторним вимогам. В умовах європейської інтеграції України впровадження ESG-критеріїв у бізнес-практику стає необхідною умовою для відповідності нормативним вимогам ЄС, зокрема Європейському зеленому курсу та Директиві про корпоративну звітність зі сталого розвитку (CSRD) [5].

На основі аналізу міжнародного досвіду та специфіки українського бізнес-середовища можна виділити такі ключові механізми інтеграції ESG-критеріїв у контрактні відносини:

1. Розробка ESG-політики, де компанія формулює власні ESG-стандарты та вимоги до партнерів, які стають невід'ємною частиною контрактів.

2. Включення до контрактів спеціальних положень, що зобов'язують сторони дотримуватися певних екологічних, соціальних та управлінських стандартів.

3. Створення системи ESG-аудиту та моніторингу, що полягає у розробці механізмів перевірки дотримання контрагентами ESG-критеріїв та відповідних санкцій за їх порушення.

4. Інтеграція ESG-показників (ESG-KPI) у загальну систему оцінки та вибору постачальників і партнерів.

5. Проведення тренінгів та розробка методичних матеріалів для працівників, відповідальних за закупівлі та управління контрактами.

На основі проведеного дослідження можна сформулювати наступні рекомендації для українських підприємств щодо впровадження ESG-критеріїв у контрактні відносини.

На макрорівні доцільним є розроблення національної стратегії, що визначатиме основні орієнтири імплементації ESG у бізнес-практику, а також гармонізація чинного законодавства з відповідними європейськими нормами. Важливою є й розробка галузевих стандартів та методичних рекомендацій, які враховуватимуть специфіку різних секторів економіки. Для стимулювання бізнесу до ESG-трансформацій варто також запровадити систему заохочень, що може включати як фінансові, так і репутаційні інструменти.

На мезорівні, доцільно створювати спеціалізовані платформи для обміну досвідом впровадження ESG та ініціювати розроблення типових положень для контрактів, адаптованих під національний контекст. Освітні заходи, зокрема тренінги, семінари та практикуми, повинні сприяти формуванню компетентностей у сфері сталого розвитку серед представників бізнесу.

На мікрорівні, кожна компанія має розпочати з проведення внутрішнього ESG-аудиту, який дозволить виявити слабкі місця у поточній політиці та сформулювати реалістичну ESG-стратегію. Важливо поетапно інтегрувати ключові елементи ESG у контрактні відносини з основними постачальниками та партнерами, створюючи систему моніторингу й звітності. Особливу увагу слід приділяти навчанню персоналу.

Проведене дослідження дозволяє зробити висновок, що впровадження ESG-критеріїв у контрактні відносини є важливим інноваційним інструментом підвищення конкурентоспроможності українського бізнесу в умовах глобальних викликів та європейської інтеграції. Це не лише відповідає вимогам міжнародних партнерів та інвесторів, а й створює додаткові можливості для підвищення ефективності, зниження ризиків та формування позитивного іміджу компаній. Попри початковий характер ESG-практик в Україні, їх розвиток є стратегічно важливим у контексті повоєнної відбудови, євроінтеграції та посилення конкурентоспроможності українських компаній. Необхідним є комплексне сприяння з боку держави, бізнес-асоціацій та самих підприємств у напрямі нормативного врегулювання, освітньої підтримки та інституціонального супроводу ESG-трансформацій. Доцільним буде розвиток типових ESG-положень у договорах, створення національних стандартів та механізмів оцінки ESG-виконання у договірній практиці. Це дозволить забезпечити ефективне впровадження ESG-принципів на усіх етапах взаємодії суб'єктів господарювання в Україні.

Список використаних джерел

1. UN PRI. "ESG Integration: How are social issues influencing investment decisions?". 2023.
2. European Commission. "Study on due diligence requirements through the supply chain". 2020. URL: https://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2014_2019/plmrep/COMMITTEES/DROI/DV/2020/06-22/Studyonduediligencerequirements_EN.pdf

3. Центр розвитку корпоративної соціальної відповідальності. "Дослідження практик КСВ в Україні". 2023. URL: <https://csr-ukraine.org/research/>
4. Bloomberg Intelligence. "ESG assets may hit \$50 trillion by 2025, a third of global AUM". 2021. URL: <https://www.bloomberg.com/company/press/esg-assets-rising-to-50-trillion-will-reshape-140-5-trillion-of-global-aum-by-2025-finds-bloomberg-intelligence/>
5. European Commission. "Corporate sustainability reporting". URL: https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/company-reporting-and-auditing/company-reporting/corporate-sustainability-reporting_en

Цимбаліст А.А.

*«Міжнародна економіка», 5 курс
Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана*

Науковий керівник – к.е.н., доцент кафедри міжнародної економіки Лихолет С.І.

РОЛЬ ЗЕЛЕНОГО ПРОТЕКЦІОНІЗМУ У ФОРМУВАННІ ТОРГОВЕЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ У ПІСЛЯВОЄННИЙ ПЕРІОД

У контексті післявоєнного відновлення Україна стоїть перед завданням не лише реанімувати експортноорієнтовану модель розвитку, але й переосмислити її пріоритети відповідно до глобальних трендів екологізації економіки. В умовах зміни клімату, зростання міжнародних екологічних вимог та наближення до Європейського Союзу, виникає потреба у глибокій трансформації зовнішньоторговельної політики. Одним із ключових елементів цієї нової стратегії стає зелений протекціонізм - система політичних і регуляторних заходів, спрямованих на захист національних виробників, які впроваджують екологічно безпечні технології, від конкуренції з боку імпортованих товарів, вироблених без дотримання високих екологічних стандартів.

Такий підхід включає встановлення вимог щодо вуглецевого сліду продукції, використання механізмів державної підтримки (зелені субсидії, податкові пільги, зелені державні закупівлі) та створення стимулів для внутрішніх виробників переходити до низьковуглецевих моделей діяльності. Водночас зелений протекціонізм може слугувати не тільки засобом екологічного регулювання, а й інструментом економічної дипломатії, який дозволяє Україні гармонізувати свої торговельні правила з європейським Зеленим курсом і захистити власний експорт від дискримінаційних заходів на зовнішніх ринках [1].

Загальна концепція зеленої економіки, яка виступає ідейною та теоретичною основою для впровадження зеленого протекціонізму, ґрунтується на принципах екологоорієнтованого розвитку. Її центральною ідеєю є мінімізація шкідливого впливу господарської діяльності на довкілля, раціональне використання природних ресурсів, розвиток відновлюваної енергетики, зниження викидів парникових газів, а також створення так званих «зелених» робочих місць, що поєднують соціальну відповідальність і екологічну ефективність.

Наукове обґрунтування цієї концепції було ґрунтовно представлено у працях Чмир О.С. та Захаркевич Н.П., які не лише окреслили базові цілі та принципи зеленої економіки, а й підкреслили її тісний взаємозв'язок із парадигмою сталого розвитку. Вчені доводять, що зелена економіка не суперечить ідеології сталого розвитку, а навпаки - забезпечує її практичну реалізацію шляхом системної трансформації структури економіки, переорієнтації державної

політики на підтримку екологічно безпечних секторів та інтеграції природоохоронних цілей у національні програми економічного зростання [2, с. 54–61].

Такий підхід дозволяє сформувати нову модель зростання, засновану на збалансованому поєднанні економічної доцільності, соціальної справедливості та екологічної безпеки.

У післявоєнних умовах, коли українська економіка потребує структурної трансформації, саме зелений протекціонізм може стати тим інструментом, який забезпечить:

- захист вітчизняного виробника від недобросовісної конкуренції товарів, вироблених без дотримання екологічних стандартів;

- стимулювання розвитку екологічно чистих виробництв, включаючи переробку, біоенергетику, «зелене» будівництво;

- лібералізацію торгівлі екотоварами та екопослугами з ЄС і країнами глобального Півдня на основі взаємного визнання сертифікатів [1].

Однак, як справедливо зауважує Т.В. Горянська, зелений протекціонізм має подвійну і водночас суперечливу природу [1]. З одного боку, його застосування створює умови для стимулювання інноваційного розвитку та модернізації національного виробництва, заохочуючи підприємства до впровадження екологічно безпечних технологій, енергозбереження, ресурсоефективності та виробництва екологічної продукції. У цьому аспекті зелений протекціонізм виконує функцію каталізатора переходу до нового технологічного укладу та формування «зеленої» конкурентоспроможності.

Проте з іншого боку, така практика може приховувати ризики зловживань екологічною риторикою - зокрема, використання екологічних стандартів та обмежень як інструменту прикритого економічного тиску на іноземних виробників. Це створює загрозу виникнення прихованих нетарифних бар'єрів, які ускладнюють доступ українських товарів, особливо з традиційних або сировинних галузей, до закордонних ринків. Особливо вразливими в цьому контексті є країни, що розвиваються, які можуть не мати достатніх ресурсів для швидкої адаптації до посилених екологічних вимог. Таким чином, застереження щодо «зеленого» протекціонізму як потенційного інструменту обмеження міжнародної конкуренції є абсолютно обґрунтованими.

Особливо важливим у цьому контексті є аналіз екологічного субсидування, яке набуває нових форм - від податкових пільг до державних закупівель екотоварів. Водночас, практика СОТ визнає лише ті субсидії, які не викривляють умови конкуренції. Тому Україні слід зважено підходити до розробки екологічної підтримки галузей, уникнувши порушення міжнародних правил [1].

На думку Чмиря О.С. та Захаркевич Н.П., інтеграція принципів «зеленої» економіки у торговельну політику можлива лише за умови наявності чіткої системи національних екологічних стандартів, обліку викидів та індикаторів якості життя, які дозволяють здійснювати прозоре екомаркування товарів [2, с. 58–59].

Україна, яка задекларувала стратегічну мету інтеграції до Європейського Союзу, повинна вже сьогодні враховувати дію Системи прикордонного вуглецевого коригування (Carbon Border Adjustment Mechanism, CBAM) - одного з ключових інструментів Європейського зеленого курсу. CBAM, який передбачає запровадження вуглецевих мит на імпорт продукції з країн, де стандарти щодо викидів CO₂ є нижчими за європейські, фактично перетворюється на системний виклик для країн-експортерів, включаючи Україну [3].

З одного боку, ця система стимулює екологізацію виробництва та запровадження вуглецевого обліку на підприємствах. З іншого - вона створює пряму загрозу втрати

конкурентних переваг для українських товарів, якщо їхній вуглецевий слід не буде прозоро задокументований та верифікований відповідно до вимог ЄС. У такому контексті СВМ слід розглядати не лише як обмеження, а й як каталізатор докорінних змін у національній торговельній політиці. Україна має поступово адаптовуватись до європейських екологічних регуляцій, впроваджуючи системи моніторингу, звітності та перевірки викидів, модернізуючи виробничі потужності та переорієнтовуючись на експорт продукції з високою доданою вартістю та низьким вуглецевим індексом. Лише за таких умов вітчизняні компанії зможуть зберегти і розширити присутність на ринку ЄС в умовах зростаючого зеленого регулювання.

Таким чином, у післявоєнний період, коли Україна одночасно потребує економічної стабілізації, модернізації промислового потенціалу та інтеграції до європейського простору, зелений протекціонізм постає як багатовекторний інструмент торговельної політики, здатний виконувати низку стратегічно важливих функцій.

Зокрема, він має забезпечувати регуляторну функцію, встановлюючи чіткі екологічні вимоги до товарів, що імпортуються або експортуються; захисну функцію, що полягає в підтримці національних виробників під час переходу до «зелених» технологій; а також інноваційно-орієнтуючу функцію, яка сприяє стимулюванню інвестицій в енергоефективні, ресурсозберігаючі та екологічно безпечні виробництва.

Реалізація зеленого протекціонізму має ґрунтуватися на принципах прозорості процедур, недискримінаційного підходу до торгових партнерів, дотримання норм Світової організації торгівлі, а також на узгодженості з міжнародними кліматичними зобов'язаннями. Водночас важливо, щоб українська модель зеленого протекціонізму не втратила національного суверенітету в ухваленні рішень, тобто враховувала інтереси економічної безпеки, збереження довкілля, соціальної справедливості та довгострокової стійкості розвитку. Лише за умов балансу між зовнішніми зобов'язаннями та внутрішніми пріоритетами цей інструмент зможе стати не бар'єром, а рушієм відновлення і сталого зростання української економіки.

Список використаних джерел

1. Горянська Т.В. «Зелена економіка» як чинник розвитку зовнішньоторговельних відносин. *Збірник наукових праць*. Донецький державний університет управління. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/47230376.pdf>
2. Чмир О.С., Захаркевич Н.П. «Зелена» економіка: сутність, цілі та базові принципи. *Економічний вісник Донбасу*. 2013. № 3 (33). С. 54–62. URL: http://www.evd-journal.org/download/2013/2013-3/EVD_2013-No.3-54-62.pdf
3. United Nation development Programme, Механізм прикордонного вуглецевого коригування (Carbon border adjustment mechanism (CBAM)). URL: https://www.undp.org/sites/g/files/zskgke326/files/2022-08/1%20FINAL%20Tree%20cbam_297x210mm_4%2B4_web_180822.pdf

ЗЕЛЕНИЙ МАРКЕТИНГ У СИСТЕМІ ПІДВИЩЕННЯ ЕКСПОРТНОГО ПОТЕНЦІАЛУ УКРАЇНИ В УМОВАХ ПОВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ

Повоєнний етап відновлення економіки України вимагає інноваційних підходів до інтеграції національного виробництва в глобальні економічні процеси, де екологічні фактори стають визначальними для конкурентоспроможності. Згідно з даними звіту «Global Sustainability Study 2024», проведеним міжнародною консалтинговою компанією Simon-Kucher, 54% споживачів у світі готові платити більше за екологічно чисту продукцію, відкриваючи нові можливості для експорту вітчизняних товарів [1]. Враховуючи ці тенденції, стратегічне впровадження зеленого маркетингу дозволить Україні не лише наростити експортний потенціал, але й стати частиною глобальної екологічної трансформації, що нині визначає майбутнє міжнародної торгівлі.

Концепція зеленого маркетингу набула значного розвитку наприкінці ХХ століття у відповідь на глобальні екологічні виклики, такі як зниження біорізноманіття, деградація земель, виснаження водних ресурсів, за рахунок зростаючої суспільної екосвідомості. Поняття екологічного просування розглядається у міждисциплінарному полі на перетині економіки, екології, соціології та поведінкових наук.

За визначенням А. Полонського, цей підхід охоплює «усі дії, спрямовані на створення, просування та реалізацію продукції чи послуг, які відповідають екологічним критеріям і мінімізують негативний вплив на навколишнє середовище» [2]. Сучасне розуміння екологічного просування охоплює низку ключових підходів, зокрема екобрендинг, свідоме споживання та управління екологічними аспектами в ланцюгах постачання. Саме ці складові дедалі частіше стають підґрунтям для формування стійких конкурентних переваг компаній на міжнародному рівні. Водночас важливо розрізняти справжні екологічні зусилля бізнесу та явище greenwashing – коли екологічна риторика використовується виключно з маркетинговою метою, без реального впровадження сталих практик.

Попри складні економічні та політичні умови, низка українських компаній активно впроваджує практики екологічного просування, орієнтуючись як на сталий розвиток, так і на зміну поведінки споживачів. Зокрема, компанія Releaf Paper стала відомою завдяки інноваційній технології виробництва паперу з опалого листя, що дозволяє не лише зменшити вирубку дерев, але й утилізувати органічні відходи. У 2023 році компанія відкрила своє перше виробництво целюлози у Франції, здатне переробляти до 20 000 тонн сировини на рік.

Цей проєкт був частково профінансований Європейською радою інновацій (EIC) Європейського Союзу на суму 3,5 млн євро [3]. Серед клієнтів Releaf Paper такі відомі бренди, як L’Oreal, Samsung, Weleda та Schneider Electric. Продукція компанії, більш точно пакети з опалого листя, вже використовуються в ресторанах Парижа, і, перебуваючи в цьому місті, я мала можливість на власні очі спостерігати використання цієї екологічно чистої упаковки через платформу Uber Eats. Цей стартап є яскравою демонстрацією успішного впровадження концепції зеленого маркетингу, оскільки компанія не лише пропонує екологічно чисті продукти, але й активно просуває їх через канали сталого споживання, що підвищує свою конкурентоспроможність на міжнародних ринках.

Ще одним визначальним прикладом є вітчизняна корпорація «Biosphere», яка активно впроваджує принципи екодизайну та зменшення пластику у власних брендах побутової хімії та гігієнічної продукції. Наприклад, у 2020 році «Біосфера» стала першим виробником в Україні, який запустив серійне виробництво повністю біорозкладних та компостованих пакетів для сміття під брендом «Go Green». Значущим є те, що ця продукція не лише реалізується на національному ринку, а й має експортний потенціал: корпорація має виробничі потужності в Румунії та Естонії, а також офіси продажів у країнах Європи, що свідчить про її інтеграцію в міжнародні екологічні бізнес-процеси [4]. Таким чином, екологічне позиціонування бренду є не лише внутрішньою стратегією, але й важливим чинником посилення конкурентоспроможності українського бізнесу на глобальному ринку експорту.

У 2024 році, попри триваючу повномасштабну війну, українська холдингова компанія «Астарта-Київ» продемонструвала приклад стійкої бізнес-моделі, зорієнтованої на збереження національного виробництва, розвиток експорту та соціальну відповідальність. Компанія зберегла свою експортну динаміку – частка експорту у 2024 році зросла з 54% до 66%, зокрема завдяки активному використанню портів Одеси [5], а її продукція експортується до Німеччини, Польщі, Румунії, Італії, Ірану, Китаю та Об'єднаних Арабських Еміратів.

Для логічного завершення можна зазначити, що в умовах повоєнного відновлення економіки України застосування принципів зеленого маркетингу є важливим інструментом для активізації експорту та інтеграції національного виробництва в глобальні економічні процеси. Аналіз практик українських компаній, таких як «Releaf Paper», «Biosphere» та «Астарта-Київ», продемонстрував, що навіть в умовах війни вітчизняні підприємства успішно використовують екологічні підходи як конкурентну перевагу, забезпечуючи своє місце на міжнародних ринках.

Водночас, для подальшого зростання експортного потенціалу українських виробників в цій сфері необхідно посилити державну підтримку через створення сприятливого правового середовища та інтеграцію екологічних стандартів на рівні національної політики. Колаборація з міжнародними екологічними фондами та організаціями, а також залучення інвестицій в інноваційні технології, здатні покращити екологічні показники виробництва, стане важливим фактором для збільшення глобальної присутності українських компаній.

Список використаних джерел

1. Simon-Kucher & Partners. Sustainability 2024 Navigating consumer behavior, с.10 URL: https://www.simon-kucher.com/sites/default/files/perspectives-files/Brochure_2024_Sustainability_Study_compressed.pdf
2. Polonsky, M. J. (1994). An Introduction to Green Marketing. Electronic Green Journal, с. 1 URL: <https://escholarship.org/uc/item/49n325b7>
3. Бровінська, М. (2024). Український екостартап Releaf Paper, що переробляє опале листя на папір, запустив виробництво у Франції. URL: <https://dev.ua/news/ukrainskyi-ekostartap-releaf-paper-1731930343>
4. Biosphere Corporation. (2023). Biosphere Corporation joins the UN Global Compact. Офіційний сайт компанії. URL: <https://biosphere-corp.com/news/biosphere-corporation-joins-the-un-global-compact/>
5. ASTRATA HOLDING PLC. Annual report 2024, с. 13 URL: <https://astartaholding.com/wp-content/uploads/2025/04/2024-annual-report.pdf>

Єлфімов С.О.

«Міжнародна економіка», 4 курс

Київський національний економічний

університет імені Вадима Гетьмана

Науковий керівник – к.філол.н., доцент Подвойська О.В.

KURZFRISTIGE PROGNOSE FÜR DIE KONJUNKTUR IN DER UKRAINE

Einführung. Konjunkturprognosen für die Ukraine werden in der Zeit der großen wirtschaftlichen und geopolitischen Unsicherheiten besonders nachgefragt. Außerdem sind die Einschätzungen der wirtschaftlichen Entwicklung die Grundlagen für Entscheidungen von Wirtschaftsakteuren. Das gilt sowohl für Privatpersonen und Unternehmen, als auch für die wirtschaftspolitischen Maßnahmen des Staates.

Analyse der Konjunkturzyklen. Anhand der Konjunkturtheorie kann man feststellen, wie eine Konjunkturprognose erstellt werden kann. Eine gute Prognose muss nicht unbedingt makroökonomische Indikatoren perfekt vorhersagen, aber diese soll die Phase des Konjunkturzyklus feststellen. Ein Konjunkturzyklus stellt die regelmäßigen Schwankungen in der Wirtschaft dar.

Jeder Zyklus besteht aus einem Aufschwung, bzw. Expansion, und einem Abschwung, auch Rezession genannt. In der Aufschwungsphase nimmt die wirtschaftliche Aktivität zu, während sie bei einer Rezession sinkt. Weil diese Konjunkturschwankungen mal schneller und mal langsamer ablaufen, sind sie besonders schwer zu prognostizieren. Des Weiteren dauern Expansionen länger als Rezessionen, deswegen kann man zusätzlich den Wachstumszyklus untersuchen, um die Konjunktur vollständig zu beurteilen. Der Wachstumszyklus beschreibt die Abweichungen der Indikatoren von ihren langfristigen Trends (Abb. 1) [4].

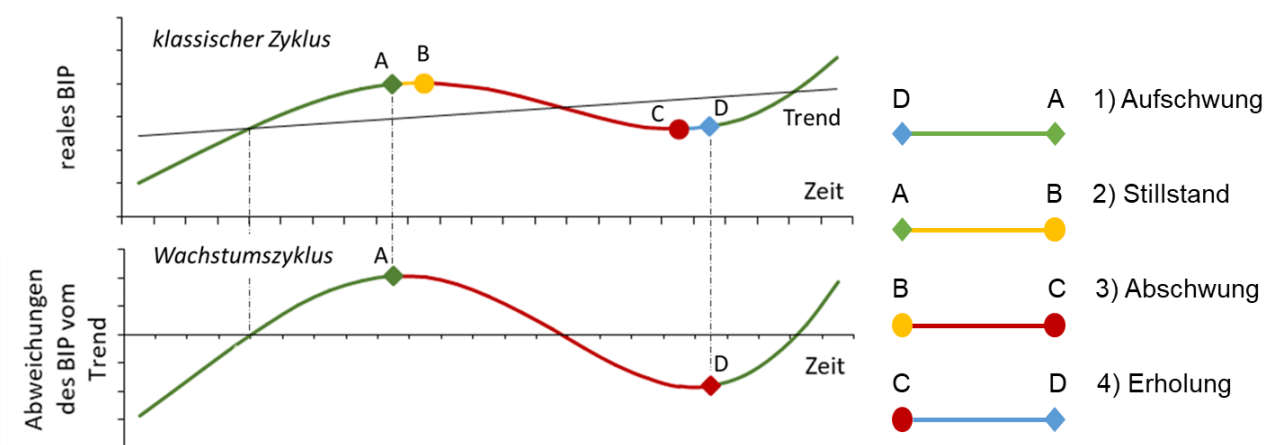

Abbildung 1. Die Phasen und Wendepunkte von Konjunktur- und Wachstumszyklus
Quelle: eigene Darstellung basierend auf [2].

Abbildung 1 zeigt den Verlauf von Konjunktur- und Wachstumszyklen. Insgesamt lassen sich vier Phasen der wirtschaftlichen Entwicklung unterscheiden: Aufschwung, Stillstand, Abschwung und Erholung. Stillstand, d. h. die Phase des schwachen Wachstums, führt aber nicht immer zu einer Rezession.

Konjunkturprognose mit Regimewechselmodellen. Zur Berechnung der Wahrscheinlichkeit einer Rezession bzw. eines Stillstandes werden die so genannten Regimewechselmodelle verwendet [1]. Im Allgemeinen handelt es sich um ein Regressionsmodell, dessen Parameter vom Regime abhängen [3]. Zum Beispiel, während der Aufschwungsphase steigt allmählich die Nachfrage der Haushalte, die Industrieproduktion usw. Diese Phase entspricht einem Regime mit positivem Mittelwert und kleiner Varianz. Andererseits kann ein Regime mit negativem Wachstum und großer Varianz die Abwärtsbewegung beschreiben, da die Rezessionsphase durch einen plötzlichen und starken Rückgang gekennzeichnet ist. Dieser Modelltyp wird beispielsweise von Eurostat zur Beurteilung der Konjunktur in der Eurozone verwendet [4]. Ein solches Regressionsmodell kann man auch zur Konjunkturanalyse für die Ukraine einsetzen.

Während der Forschung wurde jedoch festgestellt, dass die Wachstumszyklen des realen BIP für die Analyse der Konjunktur in der Ukraine nicht geeignet sind. Aufgrund der starken Rezessionen 2015 und 2022 entsprechen die Perioden mit Wachstum unter dem Trend die Rezessionen, deshalb erhält man durch die Wachstumszyklusanalyse keine zusätzlichen Informationen. Trotzdem kann man mithilfe des Regimewechselmodells die Wahrscheinlichkeit einer Rezession in der Ukraine in den kommenden Monaten einschätzen (Abb. 2).

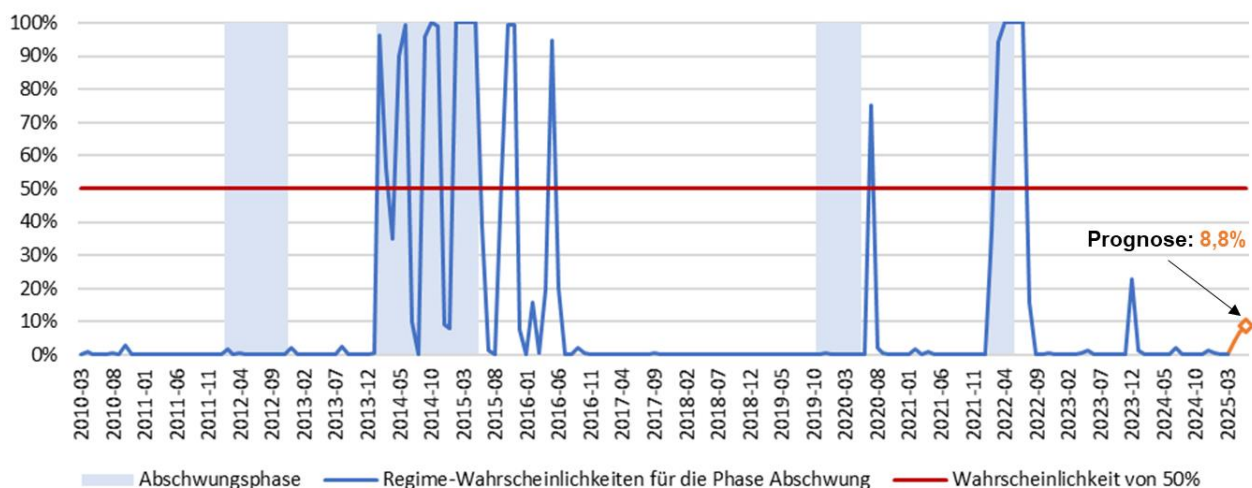

Abbildung 2. Berechnete Wahrscheinlichkeiten einer Rezession in der Ukraine

Quelle: eigene Berechnungen basierend auf Daten des staatlichen Statistikdiensts sowie der Nationalbank der Ukraine [5; 7].

In der vorliegenden Grafik werden die Rezessionswahrscheinlichkeiten laut dem Eurostat-Regimewechselmodell dargestellt. Zu den verwendeten Indikatoren gehören die folgenden monatlich verfügbaren Daten: Index der Industrieproduktion, Inflationsrate, Einlagen bei den Banken und Ausfuhren von Waren und Dienstleistungen. Die Angaben beziehen sich auf den Zeitraum von 2010 bis Anfang 2025. Für die Darstellung wurde die Form des Liniendiagramms gewählt, während die hellblauen Säulen im Hintergrund die Rezessionen anhand von BIP-Daten zeigen. Alle Angaben erfolgen in Prozent.

Die Statistik macht deutlich, dass die Ukraine in den letzten 15 Jahren vier Rezessionen erlebt hat. Übersteigt die Regime-Wahrscheinlichkeit den Schwellenwert von 50 Prozent, befindet sich das Modell in diesem Regime. Insgesamt erkennt das erhaltene Modell erfolgreich die letzten drei Rezessionen, jedoch wird die COVID-Krise mit einer Verzögerung festgestellt. Laut den berechneten Modellparametern ist die Abschwungsphase des ukrainischen Konjunkturzyklus durch einen erheblichen Rückgang von Industrieproduktion, Exporten und Einlagen, sowie durch eine steigende Inflation gekennzeichnet.

Die Wahrscheinlichkeit einer Rezession im April-Juni 2025 liegt unter 9 Prozent (z. B. beträgt sie im Juni nur 8,8 Prozent), was darauf hindeutet, dass die Wirtschaft sich in der Aufschwungsphase befinden wird. Nach dem Konjunkturtief Ende 2022 erholt sich die ukrainische Wirtschaft, obwohl sich das Wachstum auch verlangsamen kann. In den kommenden Monaten wird das Wirtschaftswachstum durch die Auswirkungen des Krieges behindert, u. a. durch Engpässe auf dem Arbeitsmarkt, die zunehmende Zerstörung der ukrainischen Gasinfrastruktur, sowie die negativen Auswirkungen der weltweiten Handelskriege wegen US-Zöllen [6]. Allerdings sehen die kurzfristigen Wirtschaftsprognosen optimistisch aus.

Schlussfolgerungen. Zusammenfassend kann festgestellt werden, dass die Wahrscheinlichkeit eines Abschwungs in der Ukraine unter 9 Prozent bleibt, was auf eine anhaltende wirtschaftliche Erholung hindeutet. Es ist auch anzunehmen, dass die Konjunkturprognosen mit der Veröffentlichung zusätzlicher statistischer Daten deutlich präziser sein könnten. Zum Beispiel, wird die Arbeitslosenquote seit 2022 nicht veröffentlicht, obwohl sie einer der wichtigsten Indikatoren für den Konjunkturzyklus ist.

Laut dem erhaltenen Modell erwartet man in den kommenden Monaten eine moderate Inflation sowie einen Anstieg der Industrieproduktion. Diese Prognose ist nur dann relevant, wenn es keine unerwarteten Störungen gibt, die im Modell nicht berücksichtigt werden.

Literatur

1. Abberger K., Nierhaus W. Markov-Switching und ifo Geschäftsklima. *ifo Schnelldienst*. №61 (10). 2008. S. 25–30.
2. Anas, J. and Ferrara, L. Detecting cyclical turning points: the ABCD approach and two probabilistic indicators. *Journal of Business Cycle Measurement and Analysis*. №2. 2004. P. 193–225.
3. Billio, M., Ferrara, L., Mazzi, G. L., Ruggeri-Cannata, R. Probabilistic coincident indicators of the classical and growth cycles. *Eurostat statistical working papers*. 2016. 68 p.
4. Ruggeri-Cannata R. The Eurostat Business Cycle Clock: a complete overview of the tool. *Statistical Journal of the IAOS*. №37 (1). 2021. P. 309–323.
5. Індекси промислової продукції в Україні. Держстат України. URL: https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2016/pr/ipp/ipp_u/arh_ipp_u.htm (Дата звернення: 25.04.2025).
6. Інфляційний звіт, квітень 2025 року. Національний банк України. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/IR_2025-Q2.pdf?v=13 (Дата звернення: 25.04.2025).
7. Статистика. Національний банк України. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic> (Дата звернення: 25.04.2025).

ZENTRALE TENDENZEN DER UKRAINISCHEN EXPORTE NACH DEUTSCHLAND: BARRIEREN, CHANCEN, EMPFEHLUNGEN

Deutschland ist seit vielen Jahren ein wichtiger strategischer Partner der Ukraine. Die Handelsbeziehungen zwischen der Ukraine und Deutschland sind sehr eng. Seit dem Beginn der russischen Invasion ist Deutschland nicht nur ein wichtiger politischer, sondern auch ein wirtschaftlicher Partner der Ukraine, der Erdölprodukte, Waffen, humanitäre Hilfe und andere wichtige Güter liefert und Produkte aus der Ukraine importiert, um die ukrainische Wirtschaft und die einheimischen Produzenten zu unterstützen.

Ende 2024 belief sich das Volumen der Wareneinfuhren aus Deutschland auf insgesamt 5,4 Mrd. USD und lag damit an dritter Stelle unter den Lieferanten, und das Volumen der ukrainischen Ausfuhren nach Deutschland betrug etwa 2,5 Mrd. USD und lag damit ebenfalls an dritter Stelle. Trotz der umfassenden Invasion Russlands trugen die geografische Nähe und neu gestaltete Logistikrouten dazu bei, den Rückgang des Handels abzumildern. Die Einfuhren ukrainischer Waren nach Deutschland gingen 2022 um 10 % zurück. Im Jahr 2024 erreichten sie jedoch wieder das Vorkriegsniveau und beliefen sich auf 3,8 Mrd. USD.

Trotz des Rückgangs des Nominalwerts der ukrainischen Ausfuhren nach Deutschland ist der Anteil des deutschen Marktes an den Gesamtexporten der Ukraine stetig gestiegen, von 4,2 % im Jahr 2021 auf 6,3 % im Jahr 2024. Die Rolle der beiden Länder im gegenseitigen Handel ist sehr unterschiedlich: Der Anteil Deutschlands an den ukrainischen Gesamtexporten liegt bei über 4 %, während der Anteil ukrainischer Produkte an den deutschen Importen bei etwa 0,2 % schwankt. Darüber hinaus zeigt die Analyse der Spiegeldaten Diskrepanzen in den Statistiken, da einige ukrainische Waren möglicherweise nach Deutschland reexportiert werden, was in den ukrainischen Zollstatistiken nicht auftaucht, aber vom deutschen Zoll erfasst wird.

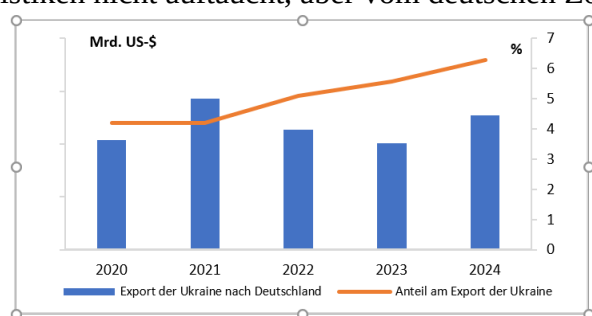

**Schaubild 1. Dynamik der Ausfuhren
der Ukraine nach Deutschland**

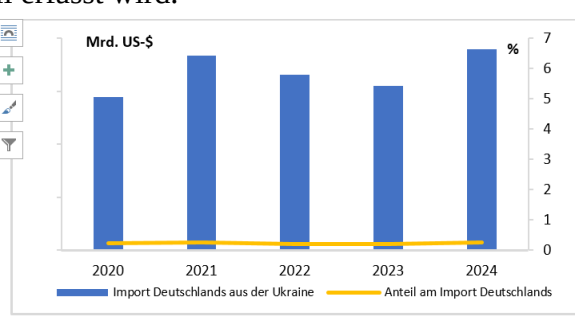

Schaubild 2. Spiegelstatistik von Deutschland

Quelle: eigene Berechnungen auf der Grundlage von [TradeMap](#) (ITC) Daten

Die wichtigsten Posten der deutschen Einfuhren aus der Ukraine im Jahr 2024 blieben im Vergleich zu 2021 nahezu unverändert. Auf Drähte und Kabel entfielen etwa 15 % der Ausfuhren, auf Sojabohnen etwa 4 %. Die Einfuhren von Eisenerz und Eisenerzkonzentraten halbierten sich, während die Einfuhren von Ferrolegierungen aufgrund der begrenzten Produktion in der Ukraine zurückgingen. Holzprodukte (Schnittholz, Sperrholz, Möbelteile) sind in Deutschland ebenfalls gefragt, da der Schwerpunkt auf einer nachhaltigen Waldbewirtschaftung liegt. Raps ist nach wie vor

einer der wichtigsten Posten, sein Anteil verdoppelt sich auf 26 % im Jahr 2021 und steigt auf 26 % im Jahr 2024, hauptsächlich als Rohstoff für Öl und Futtermittel. Auch Sojabohnen sind in den Mix aufgenommen worden [1] [2].

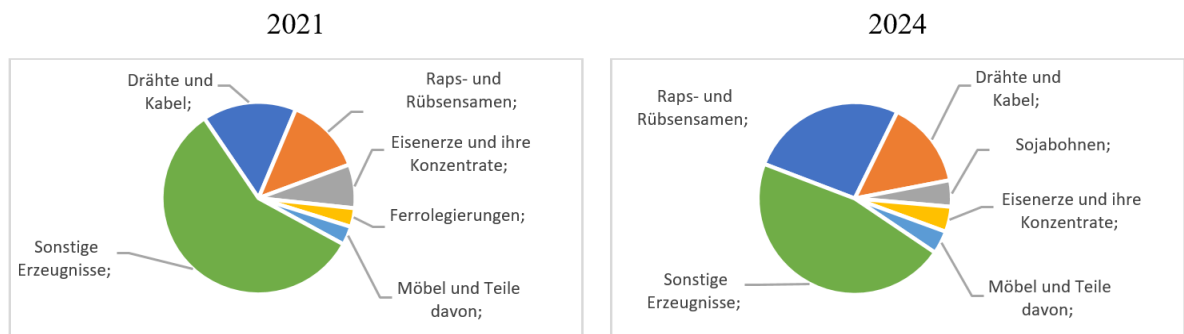

Schaubild 3. Struktur der deutschen Einfuhren aus der Ukraine

Obwohl der durchschnittliche Anteil der ukrainischen Produkte an den deutschen Importen recht gering ist, ist das Volumen der Lieferungen aus der Ukraine in einigen Kategorien für den deutschen Markt recht wichtig. Im Jahr 2024 wird Raps der wichtigste Posten unter den deutschen Importen sein: Deutschland importiert 33 % dieses Produkts aus der Ukraine. Der Anteil der Ukraine an Sonnenblumenöl (23 % der Einfuhren) und Sojabohnen (9 %) ist ebenfalls erheblich. Der Anteil der ukrainischen Ferrolegierungen ist zurückgegangen.

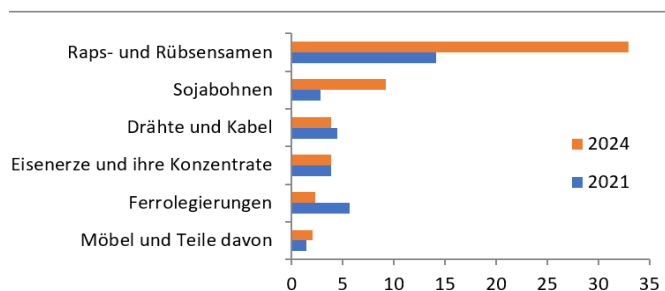

Schaubild 4. Anteil der Ukraine an den Gesamteinfuhren Deutschlands

Da Deutschland Mitglied der EU ist, müssen alle importierten Waren den technischen und sanitär-epidemiologischen Standards der EU entsprechen [3] [4]. Darüber hinaus haben die Ukraine und die EU ein weitreichendes und umfassendes Freihandelsabkommen geschlossen, so dass die überwiegende Mehrheit der Waren mit Ursprung in der Ukraine entweder von Zöllen befreit ist oder niedrigere Zollsätze hat [5]. Darüber hinaus führte die Europäische Kommission im März 2022 die so genannte „visafreie Zollregelung“ für die Ukraine ein, die bis Juni 2025 gültig ist [6] [7].

Während sich die ukrainischen Unternehmen als widerstandsfähig erweisen, treibt der russische Krieg die Versicherungs- und Logistikkosten weiter in die Höhe und verursacht Währungsschwankungen [8]. Auch auf dem deutschen Markt sind ukrainische Waren nach wie vor wenig bekannt. Gleichzeitig ist der deutsche Markt von Konservatismus und Vorsicht geprägt, so dass potenzielle Kunden eher bekannte Produkte bevorzugen [9]. Eine weitere Schwierigkeit für ukrainische Exporteure besteht darin, dass der deutsche Markt extrem gesättigt ist: Es gibt hier einheimische Hersteller und zahlreiche ausländische Anbieter.

Es gibt ukrainische Initiativen auf dem deutschen Markt, die helfen, Barrieren zu überwinden. Das Programm „Außen“ des ukrainischen Außenministeriums sowie die ukrainische Botschaft in Deutschland helfen ukrainischen Unternehmen beim Eintritt in internationale Märkte und beim Aufbau der notwendigen Verbindungen [10] [11]. Gleichzeitig sind regionale Wirtschaftsverbände und Clusterinitiativen in Deutschland weit verbreitet, die zusätzliche Möglichkeiten für globale und ukrainische Exporteure schaffen [12].

Als Schlussfolgerung lässt sich feststellen, dass Deutschland trotz des anhaltenden russischen Krieges ein verlässlicher Wirtschaftspartner der Ukraine bleibt und das Handelsvolumen 2024 wieder das Vorkriegsniveau erreicht hat. Besonders Raps, Sonnenblumenöl und Sojabohnen gewinnen als Exportgüter an Bedeutung. Gleichzeitig müssen hohe Logistikkosten und die geringe Bekanntheit ukrainischer Produkte durch gezielte Förderprogramme und EU-Handelserleichterungen weiter angegangen werden.

Literatur

1. Гайдук О. Аграрний експорт-2023 / Олена Гайдук. – 29.01.2024. URL: <https://uga.ua/meanings/agrarnij-eksport-2023-skilki-i-kudi-prodali-zerna-ta-oliyi/>.
2. Асоціація деревообробних підприємств України. Меблева галузь України адаптується та шукає нові способи сталого виробництва і дистрибуції. – 17.08.2023. URL: <https://aweu.org.ua/analytics/mebleva-galuz-ukrayiny-adaptuyetsya-ta-shukaye-novi-sposoby-stalogo-vyrobnyctva-i-dystrybuciyi/>.
3. CE-Kennzeichnung – EU-Vorschriften, Erteilung des Zertifikats [Електронний ресурс]. – Your Europe, 30.01.2025. URL: https://europa.eu/youreurope/business/product-requirements/labels-markings/ce-marking/index_de.htm.
4. Trade in plants & plant products from non-EU countries – European Commission – European Commission, без дати. URL: https://food.ec.europa.eu/plants/plant-health-and-biosecurity/trade-plants-plant-products-non-eu-countries_en.
5. Assoziierungsabkommen zwischen der Europäischen Union und ihren Mitgliedstaaten einerseits und der Ukraine andererseits, 2014A0529(01) – European Union, 2014. URL: http://data.europa.eu/eli/agree_internation/2014/295/oj/deu.
6. Appel K. Zoll und Einfuhr kompakt Ukraine / Karin Appel. – Germany Trade and Investment, 15.01.2025. URL: <https://www.gtai.de/de/trade/ukraine-wirtschaft/zoll-und-einfuhr-kompakt>.
7. European Commission. EU verlängert Handelsunterstützung für Ukraine um weiteres Jahr – European Commission, 13.05.2024. URL: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/de/ip_24_2529
8. Глущенко Д. Як війна змінила страхування в Україні: Аналіз змін на ринку та вплив воєнних ризиків / Даріна Глущенко. – Страхова компанія ІНГО, 17.01.2025. URL: <https://ingo.ua/news/yak-vijna-zminila-strahuvannya-v-ukrayini-analiz-zmin-na-rinku-ta-vpliv-voyennih-rizikiv>.
9. Havemann I., Mattusch H. Deutschlands einflussreichste Marken und ihre Treiber / Inga Havemann, Heike Mattusch. – Ipsos, 2021. URL: <https://www.ipsos.com/de-de/deutschlands-einflussreichste-marken-und-ihre-treiber>.
10. Київська міська рада. Міжнародна платформа економічної дипломатії Nazovni / Офіційний портал КМДА. – без дати. URL: https://kyivcity.gov.ua/biznes_ta_litsenzuvannia/mizhnarodna_platforma_ekonomichno_diplomati_Nazovni/.
11. Посольство України у Федеративній Республіці Німеччина. Торговельно-економічне співробітництво – 24.01.2025. URL: <https://germany.mfa.gov.ua/spivrobitnictvo/torgovelnno-ekonomichne-spivrobitnictvo>.
12. IHK Köln. Export – Überblick zum Einstieg [Електронний ресурс]. – IHK Köln, без дати. – URL: <https://www.ihk.de/koeln/hauptnavigation/international/zollrecht/export-ueberblick--5041202>.

KONZEPTIONELLE GRUNDLAGEN UND PRAKTISCHE ASPEKTE DER FUNKTIONSWEISE VON BÖRSEN

Der Wertpapiermarkt ist ein Ort, an dem finanzielle Verpflichtungen und Instrumente in Form von Wertpapieren gehandelt werden, um Gewinne zu erzielen. Wenn Emittenten im eigenen Namen Wertpapiere ausgeben und dadurch Kapital beschaffen, spricht man vom Primärmarkt. Nach der ersten Platzierung werden diese Wertpapiere am Sekundärmarkt gehandelt. Dazu gehören Börsen, an denen Investoren über einen Broker als Vermittler Geschäfte abschließen. Der Emittent erhält in diesem Fall kein Kapital mehr aus diesen Transaktionen.

Die Hauptteilnehmer an der Börse sind also Emittenten wie Staaten oder Unternehmen, die Wertpapiere ausgeben, Vermittler wie Broker, Banken und Berater, Investoren wie natürliche oder juristische Personen sowie Regulierungs- und Aufsichtsbehörden, die den Markt überwachen [1].

In den letzten fünf Jahrzehnten befindet sich der Wertpapiermarkt im Prozess der Globalisierung. Durch technologische Innovationen wie algorithmischen Handel und künstliche Intelligenz haben sich Börsen konsolidiert, ihre Dienstleistungen erweitert und effizientere Handelsinstrumente entwickelt. Diese Entwicklungen haben den Markt stärker vernetzt und den Börsen eine führende Rolle im globalen Finanzsystem verschafft.

Wenn man über die Funktionen der Börsen spricht, so zeigt sich, dass sie eine Reihe von Schlüsselaufgaben erfüllen. Sie bestimmen die Marktpreise durch das Zusammenspiel von Angebot und Nachfrage, sorgen für die Regulierung und Transparenz finanzieller Transaktionen, fördern die effiziente Umverteilung von Kapital, Eigentumsrechten und Risiken zwischen den Marktteilnehmern, bieten Liquidität für Vermögenswerte, gewährleisten den Zugang zu aktuellen Informationen und wandeln Ersparnisse in Investitionskapital um.

Die größten Börsen der Welt nach Marktkapitalisierung sind die New York Stock Exchange, die größte Börse weltweit; NASDAQ, die auf Technologieunternehmen fokussiert ist; die Shanghai Stock Exchange, die nur teilweise für ausländische Investoren zugänglich ist; die Japan Exchange Group, die größte Börse Asiens; Euronext, die größte Börse in Kontinentaleuropa; und Hong Kong Exchanges and Clearing, eine der am schnellsten wachsenden Börsen in Asien [2].

Ausländische Börsen bieten eine breite Palette an Investitionsmöglichkeiten, darunter Aktien, Anleihen, Rohstoffanlagen, Indexfonds und Derivate. Seit Beginn der russischen Invasion ist der Zugang zu Auslandsmärkten für ukrainische Investoren stark eingeschränkt, daher bleiben Staatsanleihen das meistgenutzte Anlageinstrument in der Ukraine.

Staatsanleihen, besonders Kriegsanleihen, bieten viele Vorteile, denn sie sind durch eine staatliche Garantie abgesichert und haben eine hohe Liquidität, da sie leicht auf dem Sekundärmarkt gehandelt werden können. Zudem sind sie von der Einkommensteuer befreit, was die Rendite steigert. Kriegsanleihen bieten oft höhere Renditen als Bankeinlagen und können auch zur Absicherung von Darlehen genutzt werden. Diese Anleihen sind über Broker wie ICU und KINTO oder Banken wie Sense Bank, PrivatBank und Raiffeisen Bank erhältlich [3].

Abschließend lässt sich festhalten, dass der globale Finanzmarkt durch die wachsende Integration der Volkswirtschaften geprägt ist, wobei Börsen eine Schlüsselrolle in der Kapitalmobilität und effizienten Mittelverteilung einnehmen. Der ukrainische Wertpapiermarkt

hingegen erfüllt seine zentrale Funktion noch nicht vollständig. Trotz bestehender Börsen und regulatorischer Grundlagen bleibt der Markt illiquide und konzentriert sich hauptsächlich auf Staatsanleihen, während das Handelsvolumen mit Unternehmenswertpapieren gering ist.

Literatur:

1. iTalks. Як працює фондовий ринок. Олександра Грудзевич, 2024. YouTube. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=QmO4aKQvQGI> (дата звернення: 28.04.2025).

2. Market Statistics – Focus. The World Federation of Exchanges. Focus Issue 95: April 2025 | The World Federation of Exchanges. URL: <https://focus.world-exchanges.org/issue/may-2025/market-statistics> (date of access: 29.04.2025).

3. Blackshield Capital Group. URL: <https://www.blackshield.capital/> (date of access: 28.04.2025).

Царук В.Л.

«Економіка агробізнесу та аготрейдинг», 1 курс
Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана

Науковий керівник – к.філол.н., доцент кафедри німецької мови Подвойська О.В.

AGRARWIRTSCHAFT: ÜBERBLICK UND ENTWICKLUNGSPERSPEKTIVEN

Die Ukraine führt nicht nur einen umfassenden Krieg zur Verteidigung ihrer Unabhängigkeit, sondern hält auch weiterhin kritische Wirtschaftssektoren am Leben. Einer davon – der Agrarsektor – bleibt eine tragende Säule nicht nur für die nationale Wirtschaft, sondern auch für die globale Ernährungssicherheit.

Die ukrainische Landwirtschaft ist nicht einfach ein historisch gewachsener Grundpfeiler der Wirtschaft. Sie ist ein Sektor, der über 10 % des BIP erwirtschaftet [1], fast die Hälfte der Deviseneinnahmen durch Exporte generiert und eine Schlüsselrolle auf dem Weltmarkt einnimmt. Vielleicht haben Sie gehört, dass die Ukraine vor Beginn der umfassenden Invasion weltweit führend im Export von Sonnenblumenöl war und zu den fünf größten Exporteuren von Weizen, Gerste und Mais gehörte. Im Jahr 2021 erreichten unsere Agrarexporte Rekordwerte seit der Unabhängigkeit.

Die Herausforderungen, mit denen der Agrarsektor infolge des Krieges konfrontiert ist, haben jedoch sowohl seine interne Struktur als auch die internationale Logistik verändert. Die Blockade der Schwarzmeerhäfen, die steigende Produktionskosten, die Gefahr der Minen auf den Feldern und der eingeschränkte Zugang zu Finanzmitteln haben zur Reduzierung der Anbauflächen, der geringeren Erträgen und in einigen Regionen sogar zum vollständigen

Stillstand der wirtschaftlichen Tätigkeit geführt.

Schaubild 1. Satellitenbild [2].

Auf diesem Satellitenbild können Sie das Ausmaß der Schäden an den Anbauflächen im Südwesten des Landes entlang der Frontlinie erkennen. Darüber hinaus gingen durch die Sprengung des Kachowka-Staudamms erhebliche agrarwirtschaftliche Kapazitäten in den Regionen Cherson und Saporischschja unwiderruflich verloren. Aufgrund der ignoranten Politik der Besatzer herrschen selbst in Gebieten mit grundsätzlich nutzbarem Potenzial Stillstand und Verfall.

Gleichzeitig zeigt der ukrainische Agrarsektor eine bemerkenswerte Anpassungsfähigkeit. Durch den Ausbau der Donauhäfen, die Etablierung neuer Logistikrouten über die EU-Grenzen, den aktiven Einsatz digitaler Technologien sowie die Umorientierung auf Kulturen mit geringerer logistischer Abhängigkeit und höherer Rentabilität bleibt die Branche funktionsfähig, exportiert weiterhin, wächst, passt sich an und übernimmt eine zunehmend größere Rolle in der ukrainischen Wirtschaft.

Die Unterstützung internationaler Institutionen ermöglicht es kleinen und mittleren Agrarbetrieben, zu überleben, in neue Technologien zu investieren und ihre Produktion sogar auszuweiten. Es handelt sich dabei nicht mehr nur um eine Reaktion auf eine Krise – es ist eine neue Philosophie landwirtschaftlichen Fortschritts entstanden, und wir haben die Chance, eine weltweite Führungsrolle in diesem Bereich einzunehmen.

Sicherheit, die Integration in den europäischen Agrarraum sowie die Gewährleistung langfristiger Finanzierung bleiben grundlegende Voraussetzungen für stabilen Fortschritt. Zugleich lässt sich bereits heute feststellen, dass der ukrainische Agrarsektor nicht nur ein wirtschaftliches System ist, sondern ein Beispiel für Widerstandsfähigkeit, Flexibilität und strategisches Denken in Zeiten der Ungewissheit darstellt.

Ein wesentlicher Aspekt des Wiederaufbaus ist die Entwicklung neuer Logistikstrukturen. Durch die Modernisierung der Donauhäfen, insbesondere in Ismajil und Reni, konnten bereits über 60 % der Agrarexporte selbst unter Blockadebedingungen abgewickelt werden [3]. Parallel dazu schreitet der Ausbau der europäischen Landrouten – Eisenbahnnetze, Straßeninfrastruktur und Grenzterminals – weiter voran, was die Transportunabhängigkeit der Ukraine stärkt [4].

Ebenso bedeutend ist die fortschreitende Digitalisierung und Technologisierung des Sektors. Ukrainische Landwirte setzen zunehmend auf GPS-Überwachung, Drohnentechnologie und Präzisionslandwirtschaft. Der Einsatz von Softwarelösungen, Versicherungsinstrumenten und satellitengestütztem Risikomanagement wird nach und nach zum Branchenstandard.

Vor dem Hintergrund logistischer Herausforderungen erfolgt eine Umschichtung hin zu rentableren Kulturen. Statt großer Getreidemengen konzentrieren sich die Produzenten verstärkt auf Nischenprodukte wie Kichererbsen, Leinsamen, Raps, Beeren und Honig. Dies verringert die logistische Abhängigkeit und steigert die Rentabilität insgesamt.

Auch die Integration in die Europäische Union spielt eine zentrale Rolle bei der Transformation des Agrarsektors. Die Ukraine übernimmt schrittweise sanitäre, ökologische und veterinäre Normen der EU, was Voraussetzungen für eine mögliche Teilnahme an der Gemeinsamen Agrarpolitik (GAP) nach dem EU-Beitritt schafft.

Besonders hervorzuheben ist die wachsende Bedeutung kleiner und mittlerer Agrarbetriebe. Mit Unterstützung durch staatliche Programme, internationale Finanzinstitutionen und gezielte Zuschüsse wird ein Wachstum dieser Unternehmen erwartet, wodurch ihre Wettbewerbsfähigkeit gestärkt und die gesamte landwirtschaftliche Wertschöpfungskette nachhaltig gefestigt wird [5].

Trotz der enormen Herausforderungen infolge des Krieges bleibt der ukrainische Agrarsektor ein entscheidender Stabilitätsfaktor für die nationale Wirtschaft und die globale Ernährungssicherheit. Die Fähigkeit zur Anpassung, der technologische Wandel und die Unterstützung internationaler Partner eröffnen reale Perspektiven für den Wiederaufbau und die Modernisierung. Die Agrarwirtschaft der Ukraine ist nicht nur überlebensfähig, sondern zukunftsfähig.

Literatur:

1. World Bank. Ukraine Rapid Damage and Needs Assessment: February 2022. p. 64. URL: <https://documents1.worldbank.org/curated/en/099184503212328877/pdf/P1801740d1177f03c0ab180057556615497.pdf>
2. NASA. Kakhovka Reservoir, Ukraine [Супутникове зображення]. URL: https://modis.gsfc.nasa.gov/gallery/individual.php?db_date=2023-08-14
3. United Nations Conference on Trade and Development (UNCTAD). Ukrainian exports through the Danube ports: Trends and implications // *UNCTAD Information Note*. 2023. URL: https://unctad.org/system/files/official-document/sginf2023d3_en.pdf.
4. World Bank. Ukraine: Strengthening the resilience of the agriculture sector through better connectivity and logistics. 2023. URL: <https://documents1.worldbank.org/curated/en/099061124011599512/pdf/P180318-80f461b1-beaf-4469-9c5a-33c75be0e5a7.pdf>
5. European Bank for Reconstruction and Development (EBRD). EBRD lends \$10 million to Ukraine crop producer IMC // *EBRD News*. 2023. URL: <https://www.ebrd.com/home/news-and-events/news/2023/ebrd-lends-10-million-to-ukraine-crop-producer-imc.html>

Підгорна К.А.

«Міжнародна економіка», 1 курс

Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана

Науковий керівник – к.філол.н., доцент Подвойська О.В.

DIE UKRAINE AUF DEM WEG ZUR EU: HÜRDEN DER EUROINTEGRATION UND WACHSTUMSPOTENZIAL

Das Thema der europäischen Integration der Ukraine ist sehr wichtig, weil die Ukraine heute große Veränderungen erlebt. Es gibt den Krieg, und auch andere Herausforderungen.

Gleichzeitig möchte die Ukraine ein Teil der Europäischen Union werden. Dabei werden zentrale Probleme auf dem Weg zur EU sowie das wirtschaftliche Potenzial die Ukraine thematisiert.

1. Historischer Hintergrund der EU-Annäherung.

Die Beziehungen zwischen der Ukraine und der Europäischen Union sind nicht neu. Schon vor vielen Jahren wollte die Ukraine enger mit Europa zusammenarbeiten. Ein wichtiger Moment war im Jahr 2014. Damals gab es in Kyjiw große Proteste – den sogenannten Euromaidan. Viele Menschen demonstrierten für Demokratie, Freiheit und für eine Zukunft mit Europa.

Die Regierung wurde geändert, und die neue Führung wollte sich auf Europa orientieren. Das Assoziierungsabkommen zwischen der EU und der Ukraine wurde 2014 unterzeichnet und stellt laut dem Außenministerium der Ukraine einen zentralen Schritt zur politischen und wirtschaftlichen Annäherung dar [2]. Das bedeutet mehr Handel, mehr Zusammenarbeit, aber auch viele Pflichten für die Ukraine – zum Beispiel Reformen in Politik, Wirtschaft und Justiz.

Seit 2014 ist der europäische Weg sehr wichtig für das ukrainische Volk und die ukrainische Regierung. Der Wunsch, Mitglied der EU zu werden, ist heute sogar noch stärker – besonders seit dem Beginn des totalen Krieges 2022. Im Jahr 2022 erhielt die Ukraine offiziell den EU-Kandidatenstatus – ein historischer Schritt mitten im Krieg, wie vom Rat der Europäischen Union bestätigt wurde [6].

2. Aktuelle Hürden der Eurointegration.

Der Weg der Ukraine zur Europäischen Union ist schwer. Es gibt viele Hürden – also Probleme, die man lösen muss.

Erstens: politische Probleme. In der Ukraine gibt es manchmal Konflikte zwischen der Regierung, dem Parlament und dem Präsidenten. Das macht politische Entscheidungen schwieriger und langsamer.

In der Ukraine gibt es leider noch Korruption. Die EU möchte, dass die Ukraine dagegen stark kämpft. Auch die Justiz, also die Gerichte, müssen unabhängig sein. Viele alte Strukturen müssen sich ändern. Viele Reformen bleiben auf halbem Weg stehen oder werden nur unvollständig umgesetzt, heißt es in einem Bericht der Rosa-Luxemburg-Stiftung aus dem Jahr 2023 [4].

Zweitens: wirtschaftliche Probleme. Die ukrainische Wirtschaft ist noch nicht so stark wie in vielen EU-Ländern. Viele Firmen sind klein, und das Land ist stark abhängig von Landwirtschaft und Rohstoffen. Auch durch den Krieg ist ein großer Teil der Infrastruktur – zum Beispiel Straßen, Fabriken und Energieanlagen – zerstört worden. Der Wiederaufbau wird viel Zeit und Geld brauchen. „Der wirtschaftliche Wiederaufbau der Ukraine wird laut Einschätzungen von Expertinnen und Experten der Weltbank mehrere Hundert Milliarden US-Dollar kosten“, erklärten Fachleute der Weltbank im Jahr 2024 [1].

Drittens: die geopolitische Lage. Die Ukraine ist im Krieg mit Russland. Das ist ein großes Risiko für die Stabilität in Europa. Die EU unterstützt die Ukraine politisch, wirtschaftlich und militärisch. Aber, ein aktiver Krieg stellt ein großes Hindernis für den EU-Beitritt dar, da Stabilität und Rechtsstaatlichkeit zentrale Voraussetzungen sind, so die Analyse von Free Policy Briefs aus dem Jahr 2025 [5]. Trotz dieser Schwierigkeiten macht die Ukraine Fortschritte. Viele Reformen wurden schon gemacht. Aber der Weg zur Mitgliedschaft ist noch lang und kompliziert.

3. Wachstumspotenzial der Ukraine

Trotz des Krieges und vieler Probleme hat die Ukraine großes Potenzial für die Zukunft. Es gibt viele Bereiche, in denen sich das Land entwickeln kann. Zum Beispiel, Die Ukraine hat einen sehr viel fruchtbaren Boden. Sie produziert Weizen, Mais, Sonnenblumenöl und andere Produkte. Die Ukraine gilt als „Kornkammer Europas“ und besitzt bedeutende Exportkapazitäten in der Landwirtschaft, informierte Europäische Parlament im Jahr 2024 [3]. In Zukunft kann die Ukraine noch moderner und effizienter produzieren und mehr exportieren.

Die Ukraine hat auch viele junge, gut ausgebildete Menschen. Besonders im Bereich IT und Technologien gibt es viele Start-ups. Auch während des Krieges arbeiten viele Firmen im Bereich Software, Design und Online-Dienste. Das zeigt, wie flexibel und modern die ukrainische Jugend ist.

Es ist wichtig zu merken, dass Die Ukraine wichtige Rohstoffe wie Eisen, Lithium oder Gas hat. Außerdem hat das Land ein großes Potenzial für grüne Energie: Wind, Sonne und Biomasse. Das ist wichtig für die EU, die unabhängiger von russischer Energie werden will. Lassen uns nicht vergessen, dass Die Ukraine zwischen der EU und Asien liegt. Sie kann ein wichtiges Transitland für Handel, Energie und Transport sein.

Wenn die Infrastruktur modern ist, kann die Ukraine ein Knotenpunkt für viele europäische Projekte werden. All das zeigt: Die Ukraine hat viele Chancen, sich wirtschaftlich zu entwickeln – vor allem, wenn es Frieden gibt und die richtigen Investitionen kommen.

4. Fazit und Ausblick.

Zusammenfassend: Die Ukraine steht vor vielen Schwierigkeiten, aber sie macht auch große Fortschritte. Der Weg zur Europäischen Union ist lang und schwer, aber möglich. Politisch, wirtschaftlich und geografisch hat die Ukraine ein großes Potenzial. Mit Reformen, internationaler Hilfe und starkem Willen kann das Land ein guter Partner für Europa werden.

Die EU sollte die Ukraine weiter unterstützen – nicht nur mit Geld oder Waffen, sondern auch mit einem klaren Plan für die Zukunft. Es ist klar: Die Ukraine gehört zu Europa – nicht nur geografisch, sondern auch mit ihren Werten. Die Menschen in der Ukraine kämpfen nicht nur für das Land, sondern auch für ihre Freiheit, Demokratie und ein besseres Leben. Die Ukraine verdient eine Chance auf EU-Mitgliedschaft. Nicht sofort, aber Schritt für Schritt.

Literatur

1. Aktualisierte Bedarfsanalyse für Wiederaufbau und Sanierung der Ukraine veröffentlicht. In: www.worldbank.org. Online verfügbar unter: <https://www.worldbank.org/en/news/press-release/2025/02/25/updated-ukraine-recovery-and-reconstruction-needs-assessment-released> [Datum des Zugriffs: 25.02.2025].

2. Assoziierungsabkommen mit der Ukraine. Zusammenfassend des Dokuments. In: eur-lex.europa.eu. Online verfügbar unter: <https://eur-lex.europa.eu/DE/legal-content/summary/association-agreement-with-ukraine.html> [Datum des Zugriffs: 09.06.2023].

3. EU-Kommission empfiehlt Beitrittskandidatenstatus für Ukraine – Selenskyj zeigt sich erfreut. In: www.welt.de. Online verfügbar unter: <https://www.welt.de/politik/ausland/article239412127/Ukraine-EU-Kommission-empfohl-Beitrittskandidatenstatus.html> [Datum des Zugriffs: 17.06.2022].

4. Jahresbericht 2023 der Rosa-Luxemburg-Stiftung mit dem Schwerpunkt «Friedenstüchtig werden». In: www.rosalux.de. Online verfügbar unter: <https://www.rosalux.de/publikation/id/52193/jahresbericht-2023-2#:~:text=Die%20Rosa%2DLuxemburg%2DStiftung%20stellt,stabiler%20Frieden%20erreicht%20werden%20kann> [Datum des Zugriffs: Juni 2024].

5. Projekt: KOSTENLOSES Policy Brief. Russlands Gegensanktionen: Vorwärts in die Vergangenheit! In: freepolicybriefs.org. Online verfügbar unter: <https://freepolicybriefs.org/project/free-policy-brief/> [Datum des Zugriffs: 12.05.2025].

6. Ukraine: Rat und Parlament erzielen Einigung über Verlängerung der autonomen Handelsmaßnahmen der EU. In: www.consilium.europa.eu. Online verfügbar unter: <https://www.consilium.europa.eu/de/press/press-releases/2024/03/20/ukraine-council-and-parliament-reach-a-deal-to-renew-eu-s-autonomous-trade-measures/> [Datum des Zugriffs: 20.05.2024].

Мазуренко В. Р.

*«Міжнародні економічні відносини», 4 курс
Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана*

Науковий керівник – к.філол.н., доцент кафедри німецької мови Гавриш М. М.

INTEGRATION DER UKRAINISCHEN RÜSTUNGSINDUSTRIE IN DEN WELTMARKT

Der Beginn der groß angelegten russischen Aggression gegen die Ukraine im Jahr 2022 hat die Prioritäten der ukrainischen Innenpolitik stark verändert, besonders im Bereich der

Verteidigungsindustrie. Dieser Sektor ist nicht nur ein wichtiger Teil der nationalen Sicherheit geworden, sondern entwickelt sich auch zu einem wichtigen Bereich für Technologie und Integration in die Weltwirtschaft. Heute zeigt die ukrainische Verteidigungsindustrie eine schnelle Veränderung – von sowjetischem Erbe hin zu einer flexiblen und innovativen Industrie, die auf dem globalen Waffenmarkt konkurrieren kann. Gleichzeitig steht sie vor großen Herausforderungen, die systematische Lösungen erfordern.

Nach dem Zerfall der Sowjetunion erbt die Ukraine etwa ein Drittel des militärischen Potenzials der Sowjetunion – rund 700 Betriebe und mehr als eine Million Spezialisten [1]. Doch die Ukraine hatte keinen vollständigen Produktionszyklus für Waffen, was die Anpassung an neue Bedingungen erschwerte. In den 1990er und 2000er Jahren konzentrierte sich das Land auf den Export modernisierter sowjetischer Technik, Reparaturen und Technologietransfer. Dadurch gehörte die Ukraine zu den fünfzehn größten Waffenexporteuren der Welt [1]. Richtige Veränderungen begannen aber erst nach 2014, obwohl viele neue Entwicklungen nicht in die Massenproduktion kamen.

Wie in Abbildung 1 gezeigt, hatten ukrainische Verteidigungsunternehmen schon vor dem Krieg bedeutende Exportverträge im Wert von Hunderten Millionen US-Dollar. Nach 2022 änderte sich die Situation. Einige Betriebe wurden zerstört oder befanden sich in Kampfgebieten. Trotzdem konnte die Branche ihre Kräfte sammeln und mit der Modernisierung beginnen. Anfang 2024 gab es etwa 500 Verteidigungsunternehmen in der Ukraine, davon 400 in Privatbesitz. Rund 300.000 Menschen arbeiten in der Branche. Der Staat hat die Finanzierung stark erhöht: von 2,5 Milliarden Hrywnja im Jahr 2022 auf über 51 Milliarden im Jahr 2024 [3]. Die Hauptanstrengungen konzentrieren sich auf die Herstellung von Munition, gepanzerten Fahrzeugen, Drohnen (UAV) und elektronischer Kriegsführung.

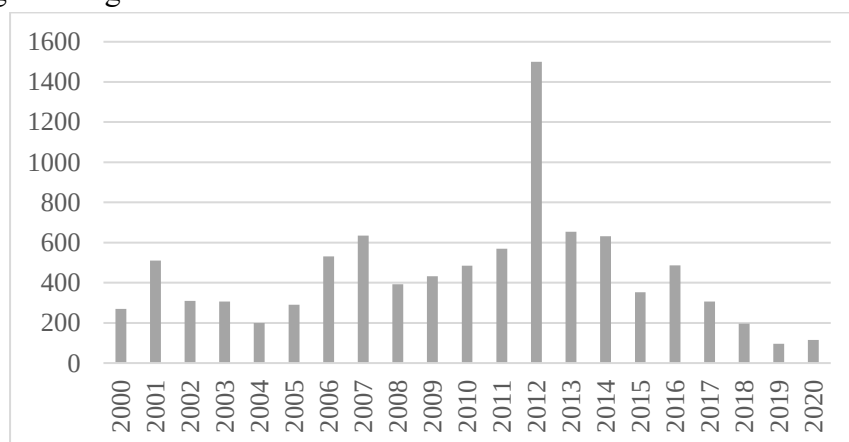

Abbildung 1 – Export von Waffen aus der Ukraine im Zeitraum 2000–2020, Millionen US-Dollar [2]

Heute deckt die ukrainische Verteidigungsindustrie die Bereiche Luftfahrt, Panzerbau, Raketenproduktion, Schiffsbau sowie Drohnen und Elektronik ab. Zu den wichtigsten Unternehmen gehören das Staatsunternehmen „Antonov“, die Aktiengesellschaft „Motor Sich“, das Unternehmen „Piwdenmasch“, das Konstruktionsbüro „Lutsch“ und viele innovative Privatfirmen. Die Branche hat eine gute technologische Basis, aber auch viele Probleme.

Die größten Herausforderungen sind die Zerstörung von Infrastruktur, Probleme in der Logistik, Mangel an Fachkräften, niedrige Automatisierung und begrenzter Zugang zu ausländischen Investitionen. Wegen des Kriegszustands ist der Export von Waffen fast vollständig gestoppt, was den Unternehmen wichtige Einnahmen und Entwicklungsmöglichkeiten nimmt. Auch das System der

staatlichen Aufträge ist kompliziert, mit viel Bürokratie und starker Regulierung des Exports. Zudem gibt es wenig klare Unterstützung für den Privatsektor in internationalen Projekten.

Trotzdem eröffnen sich der Ukraine neue Chancen. Die Welt sieht, dass ukrainische Waffen im echten Krieg sehr effektiv sind. Dadurch entsteht Nachfrage nach Produkten wie Drohnen, elektronischen Systemen, gepanzerten Fahrzeugen und Artillerie. Die Ukraine ist heute ein Testfeld für neue Technologien und ukrainische Ingenieure sammeln wertvolle Erfahrungen.

Die internationale Zusammenarbeit wächst schnell. 2023–2024 wurden mehrere Verträge mit großen internationalen Unternehmen geschlossen. Baykar baut eine Drohnenfabrik, Rheinmetall hat eine Reparaturwerkstatt für Panzertechnik eröffnet, Northrop Grumman arbeitet mit Ukroboronprom bei der Munitionsherstellung zusammen und Atlas Aerospace hat ein Forschungszentrum in Kiew eröffnet. Diese Partnerschaften sind strategisch wichtig und können nach dem Sieg der Ukraine stabile Allianzen bilden.

Westliche Partner handeln jedoch vorsichtig. Es gibt Risiken: mögliche Zerstörung von Betrieben, Technologiediebstahl, politische Unsicherheit und der unklare Kriegsverlauf. Deshalb geht es bei den meisten Projekten eher um Reparatur und Wartung, nicht um vollständige Produktion.

Für eine erfolgreiche Integration in die Weltmärkte muss die Ukraine viele Reformen durchführen. Wichtig sind die Deregulierung und Vereinfachung des Exportsystems. Es muss ein einfaches und flexibles Modell entstehen, das Exporte ermöglicht, ohne die Verteidigungsfähigkeit des Landes zu gefährden. Außerdem sollte der Staat ein spezielles Unterstützungsprogramm für private Firmen schaffen, die heute die Haupttreiber von Innovationen sind, aber nur wenig Zugang zu internationalem Kapital und Partnerschaften haben.

Die Ukraine muss die Produktion an NATO-Standards anpassen, die Abhängigkeit von importierten Teilen verringern, die Lokalisierung wichtiger Technologien fördern und die Transparenz bei der Verwendung von Haushaltsmitteln sichern. Ziel ist es, Teil globaler Lieferketten bei der Herstellung von Munition, Kommunikationstechnik und Raketenabwehrsystemen zu werden.

Wichtig ist auch die Entwicklung von Bildung, Ingenieurwissenschaften, Technologieparks und militärischen Clustern im Land. Ebenso muss ein Gleichgewicht zwischen staatlicher Kontrolle und Marktfreiheit gefunden werden. Die Ukraine sollte außerdem nicht nur auf westliche Partner setzen, sondern ihre Märkte in Afrika, Asien und im Nahen Osten wiederbeleben, wo früher sowjetische Technik erfolgreich verkauft wurde.

Zusammenfassend lässt sich sagen: Die ukrainische Verteidigungsindustrie entwickelt sich von einem Teil der sowjetischen Vergangenheit zu einem starken, flexiblen und wettbewerbsfähigen Sektor. Trotz der großen Herausforderungen durch den Krieg hat die Ukraine ihre Produktion gestärkt, internationale Partner gewonnen und neue Wege für die Unterstützung militärischer Technologien gefunden. Die hohe Kampffähigkeit ukrainischer Waffen bietet neue Chancen auf dem globalen Waffenmarkt. Aber für eine vollständige Integration müssen institutionelle, technologische und politische Hürden überwunden werden. Mit einer klaren Strategie kann die Ukraine ein starker Akteur auf dem Weltwaffenmarkt und ein verlässlicher Partner in der kollektiven Sicherheit werden.

Literatur:

1. Kuzmuk K., Scarazzato L. The transformation of Ukraine's arms industry amid war with Russia. SIPRI. February 2025. URL: <https://www.sipri.org/commentary/topical-background/2025/transformation-ukraines-arms-industry-amid-war-russia> (Дата звернення: 18.04.2025).

2. Zhuravka, F. O., Botvinov, R., Parshyna, M., Makarenko, T., Nebaba, N. Ukraine's integration into the world arms market. *Innovative Marketing*. Volume 17. Issue 4. 2021. P. 146-158
3. Кіреєв М. Оборонно-промисловий комплекс та його розвиток під час війни. *Finance.ua*. Січень 2024. URL: https://finance.ua/ua/goodtoknow/opk-ukrainy#headline_3 (Дата звернення: 18.04.2025).
4. Левчук О. Тенденції у розвитку ОПК України та здійснення оборонних закупівель в умовах відбиття збройної агресії РФ проти України. *Збірник наукових праць Центру воєнно-стратегічних досліджень НУОУ імені Івана Черняхівського*, 2024. С. 34-40.
5. Defense industry of Ukraine. Wikipedia. URL: https://en.wikipedia.org/wiki/Defense_industry_of_Ukraine#Aircraft (Дата звернення: 19.04.2025).
6. Письменний О., Кречко С., Бестюк А. Розвиток ОПК України в умовах війни та повоєнного відновлення. *Social Development and Security*. №14(2). 2024. С. 74-81.
7. Боліла С. Ю. Розвиток оборонно-промислового комплексу на підставі інноваційних технологій як драйвер економіки України в умовах війни та повоєнного відновлення. *Таврійський науковий вісник. Серія: Економіка*. № 22. 7. С. 22-33. URL: <https://doi.org/10.32782/2708-0366/2024.22.2> (Дата звернення: 19.04.2025).
8. Андрощук Г. О. Трансфер технологій в оборонно-промисловому комплексі України: проблемні питання (Частина I). *Наука, технології, інновації*. №1. 2018. С. 62-71.
9. Матеріали робочої групи «Розвиток військово-промислового комплексу». *Проект Плану відновлення України. Національна рада з відновлення України від наслідків війни*. Липень 2022. 47 с.

Мороз К.В.

*«Міжнародний Бізнес», 4 курс
Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана*

Науковий керівник – к.філол.н., доцент кафедри німецької мови Гавриш О.О.

JUNGE TALENTE DURCH FLEXIBILITÄT HALTEN: EIN PRAXISNAHER BLICK AUF HYBRIDE ARBEITSFORMEN IN DER DACH- REGION UND IHRE RELEVANZ FÜR DIE UKRAINE

Heutzutage spielt Flexibilität eine sehr wichtige Rolle für moderne Arbeitskräfte. Unternehmen stellen sich zunehmend die Frage, wie sie qualifiziertes Personal am effektivsten binden und neue Mitarbeiter gewinnen können. Dieses Problem ist jetzt besonders akut, da die sogenannte „Zoomer“-Generation (oder Gen Z) auf den Arbeitsmarkt eintritt.

Gen Z sind die Gruppe der Personen, die zwischen 1997 und 2012 geboren wurden und keine Erinnerungen an ein Leben ohne Internetzugang haben [1]. Der durchschnittliche Vertreter dieser Generation kann als eine Person beschrieben werden, die sich gut mit neuen Technologien auskennt, sich um die Umwelt kümmert und immer auf dem Laufenden über die neuesten Nachrichten in den sozialen Medien ist. Auf dem Arbeitsmarkt sucht eine solche Person nicht nur nach anständigem Gehalt, sondern auch nach interessanten Aufgaben sowie nach einem kollaborativen Arbeitsplatz, wo sie gehört werden können. Flache Hierarchien und „Work-Life Balance“ ist für Gen Z kein Vorteil mehr, sondern ein Muss. Deswegen ist es für die Unternehmen derzeit notwendig ihren Mitarbeitern Flexibilität zu bieten [2].

In der Ukraine gehören etwa 20 Prozent der Bevölkerung (ca. 6,7 Millionen Menschen) der Generation Z an. Laut Daten von Work.ua sind derzeit rund 46 Prozent von ihnen aktiv auf der

Arbeitssuche [3]. Ähnliche Tendenzen lassen sich auch in der DACH-Region beobachten, wo der Wettbewerb um junge Talente zunehmend intensiver wird.

Hinzu kommt, dass infolge der russischen Invasion Millionen von Ukrainern ins Ausland geflüchtet sind, viele davon junge, hochqualifizierte Fachkräfte. Derzeit befinden sich in Ländern, die Teil der DACH-Region sind, rund 1,5 Millionen Ukrainer [4,5]. Ein Großteil dieser Menschen gehört zur jungen Generation, die entweder bereits eine Beschäftigung in diesen Ländern sucht oder plant, demnächst in den Arbeitsmarkt einzutreten. Diese Talente sind von besonderer Bedeutung für den Wiederaufbau der Ukraine, da sie durch ihren Aufenthalt in der DACH-Region bereits über wertvolle Fremdsprachenkenntnisse sowie interkulturelle Kompetenzen verfügen, die für die zukünftige wirtschaftliche und gesellschaftliche Entwicklung des Landes von entscheidendem Vorteil sein können. Angesichts dieser Situation wird deutlich, wie wichtig es ist, flexible und attraktive Arbeitsmodelle zu entwickeln, um junge Talente sowohl in der Ukraine als auch im internationalen Kontext zu gewinnen und langfristig zu binden.

Ziel dieser Untersuchung ist es daher, hybride Arbeitsformen in der DACH-Region praxisnah zu analysieren und daraus Handlungsempfehlungen für die Ukraine abzuleiten.

Zuerst ist es sehr wichtig hybride Arbeitsformen zu definieren. Derzeit sind hybride Arbeitsmodelle die beste und effizienteste Möglichkeit, Online-Heimarbeit und Büroarbeit zu kombinieren. Trotzdem hat sich die Wissenschaft noch nicht auf eine einheitliche Definition dieses Konzepts geeinigt. Vereinfacht ausgedrückt, ist hybride Arbeit eine Strategie, die Büro- und Onlinearbeit im Arbeitsplan eines Mitarbeiters kombiniert. Die Mitarbeiter haben die Möglichkeit manchmal von zu Hause aus zu arbeiten und manchmal ins Büro zu kommen [7]. Momentan benutzt jedes Unternehmen das Hybridmodell auf seine eigene Weise. Zum Beispiel, Siemens AG bietet ihren Bewerbern und Bewerberinnen zwei bis drei Tage Homeoffice pro Woche und Vertrauensarbeitszeiten [9]. Österreichisches "Red Bull" hat auch ähnliche Ansichten zu hybriden Arbeitsformen. Dort hängt die Anzahl der Tage im Büro von der Position und den Wünschen des Mitarbeiters ab. Novartis AG, eines der führenden Schweizer Unternehmen im Bereich Medizin, lässt seinen Mitarbeitern ebenfalls die Freiheit, ihren Arbeitsplatz zu wählen. Diese Beispiele zeigen die generelle Ausrichtung der Region auf die Nutzung hybrider Arbeitsformen.

Eine weitere wichtige Tendenz in der DACH-Region ist die staatliche Unterstützung hybrider Arbeitsformen. Diese Modelle tragen nicht nur dazu bei, die junge Generation für den Arbeitsmarkt zu gewinnen, sondern wirken sich auch positiv auf die Umwelt aus, da durch weniger Pendelverkehr die Emissionen reduziert werden. Ein konkretes Beispiel dafür ist Österreich: Dort haben Arbeitnehmerinnen und Arbeitnehmer, die regelmäßig im Homeoffice arbeiten, die Möglichkeit, bestimmte Kosten steuerlich geltend zu machen und einen Teil ihrer Steuern zurückzuerhalten [8]. Auch in Deutschland fördert der Staat flexible Arbeitsmodelle, indem er Homeoffice-Pauschalen eingeführt hat, die Arbeitnehmerinnen und Arbeitnehmer in ihrer Steuererklärung geltend machen können. In der Schweiz wiederum unterstützen viele Kantone die Digitalisierung von Arbeitsplätzen durch Förderprogramme und schaffen damit Rahmenbedingungen, die hybrides Arbeiten erleichtern. Diese sozial-politischen Maßnahmen unterstreichen die strategische Bedeutung flexibler Arbeitsformen sowohl für die Wettbewerbsfähigkeit der Unternehmen als auch für die nachhaltige gesellschaftliche Entwicklung.

In der Ukraine hängt ein Trend für hybride Arbeit auch mit dem Krieg zusammen, da es für Unternehmen aufgrund der Gefahr von Raketenangriffen und der Abwanderung der Bevölkerung schwierig ist, ihre Mitarbeiter in einer Stadt zu versammeln. Die hybride Arbeitsform ermöglicht es den Mitarbeitern jedoch, flexibel zu sein und sich an die Kriegsbedingungen anzupassen, und gibt den Teams überall Zugang zu den erforderlichen Ressourcen und der Infrastruktur.

Beispielsweise bieten Unternehmen wie Kyivstar und Vodafone Ukraine ihren Mitarbeitenden die Möglichkeit, zwischen verschiedenen Arbeitsformaten zu wählen, einschließlich

Homeoffice und flexiblen Arbeitszeiten. Dennoch ist der hybride Arbeitsansatz in der Ukraine noch nicht so weit verbreitet und reguliert wie in der DACH-Region.

Für den weiteren Wiederaufbau der Ukraine nach dem Krieg wird es nützlich sein, die Praxis der hybriden Arbeitsformen zu nutzen und dabei auf den Erfahrungen der Region aufzubauen.

Erstens fehlt vielen ukrainischen Unternehmen ein klarer rechtlicher Rahmen für solche Arbeitsformen. Eine klare gesetzliche Unterscheidung zwischen hybriden Arbeitsformen und Fernarbeit würde dazu beitragen, Überstunden und ein daraus resultierendes Burnout der Mitarbeiter zu vermeiden, und wäre ein erster Schritt in Richtung staatlicher Unterstützung für solche Arbeitsformen.

Der zweite wichtige Schritt ist eine angemessene Ausstattung von Heimarbeitsplätzen für Mitarbeiter. Nach den Erfahrungen der Dachländerregionen wird dies sowohl von den Unternehmen als auch vom Staat geleistet. Derzeit helfen einige Unternehmen in der Ukraine ihren Mitarbeitern bereits dabei, aber es gibt keine zentralisierte staatliche Unterstützung, was in Kriegszeiten gerechtfertigt ist, da der Staat dringendere Verpflichtungen hat. Nach dem Krieg kann man aber auch die Erfahrungen Österreichs nutzen und den Staat in den Prozess der Unterstützung beim Aufbau von Büros in der Heimat einbeziehen.

Ein weiterer wichtiger Schritt ist, dass Unternehmen in Cybersicherheit und digitale Infrastruktur investieren. Der Einsatz von zuverlässigen Kommunikationsdiensten und VPNs für die Verbindung zu Unternehmensservern schützt die Unternehmen vor Datenlecks. In diesem Zusammenhang ist es auch wichtig, die Mitarbeiter in den Grundlagen der Cybersicherheit zu schulen.

Nicht zuletzt ist es auch wichtig, Teams, die in einem Remote- oder Hybridformat arbeiten, richtig zu verwalten. Es muss sichergestellt werden, dass die Arbeitszeiten von Führungskräften und Untergebenen mit den Tagen im Büro übereinstimmen, da dies die größte Effizienz der Teams gewährleistet.

Zusammenfassend lässt sich sagen, dass diese Maßnahmen zur Verbesserung hybrider Arbeitsformen in der Ukraine nicht nur zu einer besseren Organisation der Arbeitsabläufe beitragen, sondern auch wichtige strategische Vorteile mit sich bringen werden. Erstens können sie die Rückkehr und langfristige Bindung von jungen Fachkräften erleichtern, die derzeit im Ausland oder in der Ukraine tätig sind und aus der Ferne für ukrainische Unternehmen arbeiten möchten.

Zweitens erhöhen hybride Modelle die Krisenresistenz ukrainischer Unternehmen, da sie in Notsituationen noch flexibler auf Herausforderungen reagieren können.

Drittens trägt die Orientierung an europäischen Standards, wie etwa in der DACH-Region, zur weiteren wirtschaftlichen Integration der Ukraine in den europäischen Arbeitsmarkt bei.

Der Einsatz digitaler Werkzeuge und flexibler Formate stärkt die Wettbewerbsfähigkeit ukrainischer Unternehmen im internationalen Kontext.

Die hybride Arbeitsweise eröffnet neue Perspektiven für die regionale Entwicklung, indem sie Fachkräften die Möglichkeit gibt, unabhängig von ihrem Wohnort zu arbeiten und so zur Entwicklung der lokalen Wirtschaft beizutragen.

Literatur:

1. Henna Merikivi. Employer attractiveness among Gen Z in the DACH region URL: <https://epub.jku.at/obvulihs/download/pdf/9414528>
2. Die Generation Z: Wie sie arbeitet und wie sich Unternehmen auf sie einstellen müssen. URL: <https://digital.pwc.at/2023/09/26/die-generation-z-wie-sie-arbeitet-und-wie-sich-unternehmen-auf-sie-einstellen-muessen/>

3. Погончук Я. Топ-10 вакансій, які обирають українські зумери: що шукають і на яку зарплату розраховують URL: https://24tv.ua/trends24/yaku-robotu-obirayut-zumeri-shho-voni-zvertayut-uvagu_n2621230

4. Ungenutzte Talente? Die Arbeitsmarktintegration ukrainischer Vertriebener im europäischen Vergleich URL: <https://www.oegfe.at/policy-briefs/ungenutzte-talente-die-arbeitsmarktintegration-ukrainischer-vertriebener-im-europaeischen-vergleich/>

5. Schweizerische Flüchtlingshilfe. Asylgesuche in der Schweiz. URL: <https://www.fluechtlingshilfe.ch/themen/laenderinformationen/herkunftslander/ukraine#:~:text=Rund%20112'000%20aus%20der,Gruppe%20Schutzsuchender%20in%20der%20Schweiz.>

6. Deloitte. Дослідження настроїв та думок міленіалів і зумерів у 2023 році свідчить про досягнення прогресу в організації робочих процесів, незважаючи на нові виклики. URL: <https://www.deloitte.com/ua/uk/about/press-room/2023-gen-z-and-millennial-survey.html>

7. Лизак М., Федик О., Бінерт О. Гібридні моделі управління підприємствами в сучасному менеджменті URL: <https://ir.kneu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/98fa1332-12f6-4a29-b16e-fe47edbb9195/content>

8. Red Bull Jobs. URL: <https://jobs.redbull.com/my-en/career-faq>

9. Steuerliche Homeoffice-Regelungen. Österreich. URL: https://www.oesterreich.gv.at/themen/arbeit_beruf_und_pension/arbeitnehmerveranlagung/Steuerliche-Homeoffice-Regelungen.html

Колодій Я.В.

*«Міжнародна економіка», 1 курс
Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана*

Науковий керівник – к.філол.н., доцент Подвойська О.В.

UKRAINISCHER TOURISMUS: POPULARISIERUNG DER INLANDSROUTEN

In Zeiten tiefgreifender politischer und wirtschaftlicher Herausforderungen, eingeschränkter Möglichkeiten für Auslandsreisen und des anhaltenden Krieges seit 2022 entdecken immer mehr Ukrainer ihr eigenes Land als Reiseziel. Der Inlandstourismus in der Ukraine hat eine neue Bedeutung erlangt – als Instrument zur Erhaltung der Identität, zur wirtschaftlichen Unterstützung und zur Stärkung des nationalen Zusammenhalts.

Vor 2014 war der Tourismus in der Ukraine hauptsächlich auf ausländische Gäste ausgerichtet. Die beliebtesten Ziele waren Kiew, Odessa, die Karpaten und Lwiw. Doch nach der Annexion der Krim, dem Beginn der Kampfhandlungen im Osten, der COVID-19-Pandemie und dem umfassenden Krieg ab 2022 änderte sich die Situation radikal. Laut der Staatlichen Agentur für Tourismusentwicklung [2] stieg der Inlandstourismus im Jahr 2021 um 20 % im Vergleich zu 2020. Trotz des Krieges blieb die Nachfrage nach sicheren Reisegebieten auch in den Jahren 2022–2023 stabil.

Die Ukraine ist ein großes Land mit einer enormen landschaftlichen und kulturellen Vielfalt – das eröffnet zahlreiche Möglichkeiten für den Inlandstourismus.

Die Karpaten sind unangefochten führend unter den Reisezielen. Im Jahr 2023 besuchten über 1,5 Millionen inländische Touristen die Oblast Iwano-Frankiwsk. Berge, Wälder, traditionelle Huzulendörfer und ganzjährige Freizeitangebote machen die Region attraktiv.

Transkarpatien ist bekannt für seine Thermalquellen (z. B. in Berehowe und Kosyno), mittelalterliche Burgen (wie Palanok in Mukatschewo) und multikulturelle Geschichte. Lwiw ist das

kulturelle Zentrum der Westukraine. 2023 besuchten etwa 2 Millionen Touristen die Stadt, mehr als 85 % davon waren Ukrainer. Die Stadt beeindruckt mit Architektur, Museen, Kaffeehauskultur und Festivals (z. B. Leopolis Jazz Fest).

Tscherniwzi wird oft als „kleines Wien“ bezeichnet, unter anderem wegen der UNESCO-geschützten Universität.

Kamjanez-Podilskyj beeindruckt mit seiner berühmten Festung über dem Smotrytsch-Canyon und gehört zu den meistbesuchten Kulturtourismuszielen.

Die südlichen Städte (Odesa, Mykolajiw) haben großes Potenzial für den Sommertourismus, sind aber aufgrund des Krieges derzeit nur eingeschränkt zugänglich. Nach dem Krieg könnten sie jedoch wieder zu beliebten Urlaubsorten werden.

Im Jahr 2020 verabschiedete das ukrainische Kabinett die Strategie zur Entwicklung des Tourismus bis 2030 [1], die regionale Entwicklung, Infrastrukturverbesserung, Digitalisierung und nachhaltigen Tourismus fördert. Wichtige Initiativen: Ukraine NOW [3] – staatliche Kampagne zur Förderung des Landes als Tourismus- und Kulturdestination. Visit Ukraine [5] – Plattform mit Reiserouten, Veranstaltungen und Tipps. Auch Regionen entwickeln neue Tourismusformen: Gastronomietouren (z. B. Käsefestivals in Transkarpatien), Agrotourismus (Urlaub auf Bauernhöfen), Ökotourismus und Fahrradrouten. Informationen zu Natur- und Nationalparks findet man z. B. auf der Seite der Ukrainischen Naturschutzgruppe [4].

Der Tourismus bietet der Ukraine viele Vorteile und ich möchte Ihnen davon erzählen. Laut der Kyiv School of Economics gibt ein Inlandstourist pro Reise durchschnittlich 1.500–2.500 UAH aus, was Arbeitsplätze im lokalen Gewerbe schafft. Tourismus fördert Handwerk, Schutz von Denkmälern und kulturelle Veranstaltungen. Neue Angebote setzen auf Nachhaltigkeit, umweltfreundliche Unterkünfte und naturschonende Aktivitäten. Reisen im eigenen Land stärkt das Gemeinschaftsgefühl und den Stolz auf die Ukraine – besonders in Kriegszeiten.

Doch neben den Vorteilen gibt es auch Herausforderungen. In vielen Regionen mangelt es an guten Straßen, sanitären Anlagen, Barrierefreiheit und Internetzugang. Es fehlt an gut ausgebildetem Personal im Hotelgewerbe und Tourismusbereich. Der Krieg ist für viele Regionen ein schwerwiegender limitierender Faktor. Es fehlen moderne, benutzerfreundliche touristische Plattformen, Karten und Apps. Der Inlandstourismus in der Ukraine ist mehr als nur ein Ersatz für Auslandsreisen. Er ist ein Motor für wirtschaftliche Erholung, ein Raum für kulturellen Austausch und ein Mittel zur Stärkung der nationalen Identität. In Kriegszeiten ist er auch ein Element der seelischen Resilienz der Gesellschaft. Die Ukraine ist bereits ein einzigartiges Reiseziel mit großem Potenzial – lassen wir uns gemeinsam zeigen, wie schön dieses Land ist.

Literatur:

1. Ministerium für Kultur und Informationspolitik der Ukraine. Strategie zur Tourismusentwicklung bis 2030. ULR: <https://mkip.gov.ua>
2. Staatliche Agentur für Tourismusentwicklung der Ukraine. Statistische Daten zum Inlandstourismus 2021–2023. ULR: <https://www.tourism.gov.ua>
3. Ukraine NOW – Staatliche Kampagne zur Tourismusförderung. ULR: <https://ukraine.ua>
4. UNCG – Ukrainian Nature Conservation Group. Nationalparks der Ukraine. ULR: <https://uncg.org.ua/en/national-parks-of-ukraine>
5. Visit Ukraine. Offizielle Plattform für Reisen in der Ukraine. ULR: <https://visitukraine.today>

BILDUNG IN DER UKRAINE IM KRIEG: HERAUSFORDERUNGEN UND NEUE WEGE

Bildung ist die Grundlage der Entwicklung eines Landes und ihre Zerstörung wird immer das Ziel des Feindes sein. Trotz dieser Schwierigkeiten konnte das Bildungssystem in der Ukraine überleben, es gibt jedoch auch negative Folgen, die später im Bericht dargestellt werden.

1. Bildungssystem in der Ukraine.

Das ukrainische Bildungssystem unterscheidet sich im Ganzen von europäischen Standards nicht. Dazu gehören die Vorschulbildung, die vollständige allgemeine mit ihren drei Stufen, die berufliche und technische Hochschulbildung [5]. Seit der Covid-Zeit hat die Digitalisierung begonnen und es sind Online-Bildungsplattformen entstanden, wie beispielsweise “ Diia.Osvita”. Seit 2017 wird die Neue Ukrainische Schule umgesetzt, deren Schwerpunkt auf der Entwicklung kritischen Denkens und einer individuellen Herangehensweise an den Schüler liegt.

2. Auswirkungen des Krieges.

Der stellvertretende Minister für Bildung und Wissenschaft, Jewhen Kudrjawz, erklärte auf dem Forum «Ukraine. Jahr 2024»:

«Seit Anfang 2022 wurden jede siebte Schule in der Ukraine heute durch eine groß angelegte Invasion beschädigt. Mehr als 3,5 Tausend Bildungseinrichtungen erlitten Schäden unterschiedlichen Ausmaßes, fast 400 wurden vollständig zerstört. [3]» Am stärksten betroffen waren Institutionen in den östlichen und südlichen Regionen der Ukraine.

Eines der Hauptprobleme ist natürlich auch die Sicherheit. Im September 2023 gab es in der Ukraine fast 13.000 Schulen, davon 7.500 im Präsenzunterricht, 3.800 im gemischten Unterricht und 2.500 Schulen ausschließlich im Fernunterricht. Außerdem unterbrechen Luftangriffe und Artilleriebeschuss den Unterricht und verursachen bei den Schülern großen Stress. In manchen Regionen fand der Unterricht in Schutzräumen oder Luftschutzbunkern statt.

Außerdem befinden sich laut der Neuen Ukrainischen Schule eine Million ukrainische Schulkinder im Ausland. Dies entspricht etwa 25 % der Gesamtzahl der Schulkinder in der Ukraine vor Beginn des totalen Krieges [6]. Einige Lehrer und Schüler flohen ins Ausland oder zogen in sicherere Regionen des Landes um. Dies führte zu Personalmangel und Anpassungsproblemen an neue Bedingungen.

3. Psychologische und soziale Herausforderungen

Der Krieg hat viele Probleme für Kinder, Lehrer und Eltern gebracht. Besonders schwer sind die psychischen und sozialen Folgen. Laut Save the Children UK sind fast 1,4 Millionen Kinder in der Ukraine in Gefahr, psychische Probleme zu bekommen.

Luftangriffe, Angst, (Evakuierungen) und der Verlust von nahestehende Personen (Familie oder Freunden) machen viele Kinder traurig oder ängstlich. Manche Kinder können schlecht schlafen, sind aggressiv oder ziehen sich zurück. Auch haben viele Lehrer Probleme: sie (fühlen sich erschöpft und) verlieren die Motivation.

Ein weiteres großes Problem ist soziale Isolation. Viele Kinder mussten umziehen oder lernen jetzt nur online. Sie haben keinen Kontakt mehr zu ihren Freunden. Kinder, die ins Ausland geflüchtet sind, fühlen sich oft fremd. Sie haben Schwierigkeiten mit der Sprache oder neuen Kultur.

4. Technologische und organisatorische Herausforderungen

Viele Schulen und Universitäten mussten auf Online-Unterricht oder gemischtes Lernen (Blended Learning) umstellen. Doch oft gab es keine gute Technik oder nicht genug Schulungen für Lehrer. Ein großes Problem war, dass viele Schüler keinen elektronischen Geräten als eigenen Laptop, Tablet oder Smartphone hatten. In manchen Dörfern gab es kein gutes Internet. Viele Kinder konnten deshalb nicht regelmäßig online lernen.

Dazu kam, dass durch Angriffe auf die Stromversorgungsanlagen oft der Strom ausfiel. Die Kinder mussten dann im Dunkeln oder bei Kerzenlicht lernen – oft nur mit dem Handy. Auch einige Schulen wurden bei Schäden für mehrere Tage geschlossen.

Auch viele Lehrer hatten Probleme: Einige wollten nicht online unterrichten. Andere hatten keine technischen Geräte, nicht genug Zeit oder nicht genug Erfahrung. Es gab auch keinen festen Plan, wie Online-Unterricht gemacht werden soll. Deshalb konnten viele Lehrer nicht alle Lernmaterialien geben.

5. Umgang mit Problemen

Eine der bereits erwähnten Lösungen wurde das Fernstudium. Dank dessen begannen sich viele digitale Plattformen zu entwickeln, wie etwa Classroom, Zoom, Moodle und andere.

In den östlichen Regionen wurden Schutzschulen überdacht, damit Luftangriffe den Unterrichtsablauf nicht beeinträchtigen konnten. Auch die Prüfungen wurden an den Krieg angepasst und dauerten nun 4 Stunden, sodass die Schüler alles an einem Tag bestehen konnten. Außerdem wurden einige Prüfungszentren in einem Schutzraum betrieben.

Internationale Organisationen wie UNICEF, Save the Children, UNESCO und EU4Skills unterstützen Schüler und Lehrer aktiv. Dank dieser Initiative erhielten beispielsweise in den Jahren 2022–2023 Tausende von Schülern in Frontregionen Lernpakete und Schulen Ausrüstung und Unterstützung bei der Bereitstellung von Notunterkünften. Diese Organisationen bieten insbesondere Ressourcen zur psychologischen Unterstützung an [2].

Zum Schluss möchte ich meine Meinung sagen, hat sich unser System an den Krieg sehr gut angepasst. Natürlich gibt es noch Raum für Wachstum und Entwicklung, aber es muss seine Bildungspläne noch anpassen und mehr Programme zur psychologischen Unterstützung und Motivation anbieten. Für Lehrkräfte ist die Einführung einer psychologischen Betreuung, die sie auf Wunsch in Anspruch nehmen können, sowie die Möglichkeit von Kursen zu verschiedenen pädagogischen Themen wünschenswert. Der Einfluss und Beitrag internationaler Organisationen sind groß, aber wir sollten die Freiwilligen nicht vergessen, die Kindern ebenfalls aktiv beim Lernen helfen. Der Krieg hat unser Leben grundlegend verändert, doch ist das kein Grund, unsere Entwicklung einzustellen. Bildung gibt uns Auftrieb für die Zukunft und ich bin überzeugt, dass wir sie trotz aller Schwierigkeiten an hohe Weltstandards anpassen können.

Literatur:

1. Schulen in der Ukraine: Bildung im Krieg. *ZEIT ONLINE*. URL: <https://www.zeit.de/gesellschaft/schule/2024-02/schulen-ukraine-krieg-bildung>
2. UNICEF Won't Stop Helping Children in Ukraine: Full-Scale War Hits 2-Year Mark. *UNICER USA*. URL: <https://www.unicefusa.org/stories/unicef-wont-stop-helping-children-ukraine-full-scale-war-hits-2-year-mark>
3. В Україні внаслідок війни повністю зруйновані 400 закладів освіти. *УКРІНФОРМ*. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/3832111-v-ukraini-vnaslidok-vijni-povnistu-zrujnovani-400-zakladiv-osviti.html>
4. Гуревич Р. С., Коношевський Л. Л., Коношевський О. Л., Кобися В. М., Люльчак С. Ю. Методологічні проблеми впровадження цифрових технологій та інноваційних методик навчання. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці*

фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми. Випуск 71, 2024. URL: <https://pdfs.semanticscholar.org/d548/0c1f071a2304f85f8443700d50d6f2fae67f.pdf>

5. Національна система освіти. ВІЩА РАДА ЮРИСТІВ УКРАЇНИ. URL: <https://ukrlawcouncil.org/naczionalna-systema-osvity/>

6. Що зміниться з 1 вересня для учнів-переселенців, учнів на ТОТ, прикордонних і прифронтових територіях та тих, хто за кордоном. *Нова українська школа*. URL: <https://nus.org.ua/2024/07/29/shho-zminytsya-z-1-veresnya-dlya-uchniv-pereselentsiv-uchniv-na-tot-prykordonnyh-i-pryfrontovyh-terytoriyah-ta-tyh-hto-za-kordonom/>

Сич В.В.

Маркетинг, 2 курс

*ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана»*

*Науковий керівник - старший викладач кафедри німецької
мови Слободзян Р.Д.*

BILDUNGSVERLUSTE IM SCHULSYSTEM DER UKRAINE WÄHREND DES KRIEGES

Seit dem 24. Februar 2022 befindet sich die Ukraine im Ausnahmezustand: Der großangelegte Angriffskrieg Russlands hat nicht nur Leben und Infrastruktur zerstört, sondern auch das Bildungssystem massiv geschädigt. Die Sicherstellung von Bildung unter solchen Bedingungen stellt eine der größten gesellschaftlichen Herausforderungen dar. Diese wissenschaftliche Arbeit analysiert die konkreten Auswirkungen des Krieges auf den Bildungssektor in der Ukraine und beleuchtet aktuelle Maßnahmen zur Bewältigung der entstandenen Krise.

Ziel der Untersuchung ist es, das Ausmaß der bildungsbezogenen Verluste darzustellen, strukturelle und psychologische Probleme im schulischen Alltag betroffener Kinder und Jugendlicher zu identifizieren sowie Lösungsansätze zu skizzieren, die zur Stabilisierung des Systems beitragen können.

Nach Angaben des ukrainischen Bildungsministeriums wurden seit Kriegsbeginn über 3.800 Bildungseinrichtungen beschädigt, davon rund 400 vollständig zerstört [1]. Viele Schulen sind nicht mehr nutzbar oder befinden sich in unsicheren Regionen. Infolge dessen waren mehr als 5,3 Millionen Kinder gezwungen, auf Online-Unterricht auszuweichen – oftmals ohne stabile Internetverbindung, digitale Ausstattung oder geeignete Lernumgebung. Über 1,5 Millionen Kinder flohen mit ihren Familien ins Ausland oder in andere Regionen der Ukraine. Besonders betroffen sind sozial benachteiligte Familien, für die digitale Bildung nur eingeschränkt zugänglich ist [2].

Neben den materiellen Verlusten sind auch psychologische Folgen gravierend: Laut UNICEF zeigen etwa 57 % der Kinder in der Ukraine Anzeichen von Angststörungen, Depressionen oder posttraumatischem Stress [4].

Gleichzeitig berichten Lehrkräfte über zunehmende Konzentrationsprobleme, emotionale Überforderung und wachsende Leistungsdefizite, insbesondere in den Kernfächern wie Mathematik, Sprachen und Naturwissenschaften. Diese Entwicklungen gefährden nicht nur kurzfristig den Lernerfolg, sondern haben auch langfristige Folgen für Chancengleichheit und soziale Mobilität.

Ein besonderes Problem stellt die Situation geflüchteter Kinder dar, die oft gleichzeitig an ukrainischen Online-Schulen und an lokalen Schulen im Aufnahmeland (z. B. Deutschland, Polen, Tschechien) teilnehmen. Diese doppelte Bildungsbelastung führt zu emotionaler Erschöpfung, mangelnder Integration sowie Überforderung in beiden Systemen. Viele Kinder erleben ein Gefühl

der Entwurzelung und befinden sich in einem Zwischenraum – weder vollständig Teil des neuen Systems, noch in der Lage, dem alten zu folgen.

Gleichzeitig entwickeln sich in der Ukraine vielfältige Bildungsinitiativen, die Hoffnung geben. Ein Beispiel ist das Projekt „Освітній Суп“ („Bildungssuppe“), das kostenlose Online-Nachhilfe in Kleingruppen für Kinder aus besonders gefährdeten Regionen anbietet [3]. Fächer wie Ukrainisch, Mathematik, Geschichte und Naturwissenschaften werden von qualifizierten Lehrkräften unterrichtet, um Lernlücken zu schließen und den Schulalltag zu stabilisieren. Der Zugang zu Bildung wird dadurch auch in Krisengebieten ermöglicht.

Darüber hinaus arbeitet das ukrainische Bildungsministerium an einem umfassenden Wiederaufbauplan. Im Jahr 2025 liegt der Schwerpunkt auf individueller Förderung, psychologischer Betreuung und der breiten Nutzung digitaler Lernplattformen. Die landesweite Plattform „Всеукраїнська школа онлайн“ bietet allen Schüler*innen unabhängig vom Wohnort oder sozialen Status Zugang zu qualitativ hochwertigen Bildungsinhalten [1]. Ziel ist es, nicht nur kurzfristig Unterstützung zu leisten, sondern strukturell gerechte Bildungschancen zu sichern und langfristige Lernverluste zu minimieren.

Fazit. Der Krieg hat das ukrainische Bildungssystem schwer getroffen, doch zahlreiche Initiativen – sowohl staatlich als auch zivilgesellschaftlich – zeigen, dass kreative und solidarische Lösungsansätze möglich sind. Entscheidend wird sein, diese Programme nachhaltig zu unterstützen, psychosoziale Komponenten zu integrieren und internationale Zusammenarbeit zu fördern, um Bildung in der Ukraine wieder zukunftsfähig zu machen.

Literatur:

1. Ministerium für Bildung und Wissenschaft der Ukraine. (2024). *Bericht zur Situation des Bildungssystems während des Krieges*. <https://mon.gov.ua/ua/news/aktualni-dani>
2. Save the Children. (2023). *Two Years of War in Ukraine: Children's Education in Crisis*. <https://www.savethechildren.net/news/ukraine-war-two-years-children-education-crisis>
3. Teach for Ukraine. (2023). *Проект „Освітній Суп“*. <https://teachforukraine.org/en/osvitnij-sup/>
4. UNICEF. (2023). *Child Alert: Education under Attack in Ukraine*. <https://www.unicef.org/ukraine/en/stories/education-under-attack>

Коцюбняк К.В.

«Міжнародний бізнес», 4 курс

Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана
Науковий керівник – к.філол.н, доцент кафедри німецької мови Гавриш М.М.

NOTWENDIGKEIT DER REFORMEN IM BILDUNGSSYSTEM DER UKRAINE

Das Bildungssystem ist ein grundlegender Bestandteil der Entwicklung eines Landes und ein entscheidender Faktor für seine Wettbewerbsfähigkeit auf dem internationalen Markt. Vor dem Hintergrund der Globalisierung, Digitalisierung und des raschen Strukturwandels muss das ukrainische Bildungssystem umfassend reformiert werden, um sicherzustellen, dass es den Anforderungen des modernen Arbeitsmarktes und internationalen Standards entspricht.

Allgemein hat die Ukraine eine reiche Bildungstradition und ein großes geistiges Potenzial, leider ist aber die Ukraine durch strukturelle Probleme und niedrige Leistungsindikatoren im Vergleich zu internationalen Standards gekennzeichnet.

Hauptsächlich arbeitet das ukrainische Bildungssystem mit den veralteten Lehr- und Lernmethoden, dabei besteht aber seine Hauptaufgabe darin, Wissen zu vermitteln. Dieser Ansatz ist bedenklich, da er die Schüler und Studenten nicht auf die Anforderungen des modernen Arbeitsmarktes und des Lebens im Allgemeinen vorbereitet [4].

Noch ein wichtiges Problem ist die Lücke zwischen Bildungsprogrammen und Arbeitsmarkterfordernissen. Heute gibt es in der Ukraine eine große Lücke zwischen Kompetenzen der Absolventen und Arbeitsmarkterfordernissen. Das bedeutet, dass Absolventen nicht auf dem Arbeitsmarkt gefragt sind und Arbeitgeber einen Mangel an qualifizierten Fachkräften verspüren. Die Qualifikationsentwicklung ist nicht nur ein Problem in der Ukraine, sondern auch in entwickelten Ländern. Aber in der Ukraine liegt die Lücke bei 45%, während sie in entwickelten Ländern etwa 25% ausmacht [2, S. 98]. Der Bericht der Weltbank "Studie über Bildung in der Ukraine für mehr Effizienz, Gerechtigkeit und Effektivität" stellt fest, dass die Ausbildung von qualifiziertem Personal immer noch nicht den Bedürfnissen der Fachleute, der nationalen Wirtschaft und der Gesellschaft insgesamt entspricht [3]. Darüber hinaus vertreten die meisten der befragten Arbeitgeber die Meinung, dass das Bildungssystem der Ukraine nicht genügend Fachkräfte mit praktischen Fähigkeiten oder aktuellem Wissen ausbildet. Der Grund für diese Abweichung liegt im folgenden Problem des ukrainischen Bildungssystems – Mangel an Partnerschaften zwischen Unternehmen, dem Arbeitsmarkt und Bildungseinrichtungen. Während in vielen europäischen Ländern duale Ausbildungsmodelle, praxisorientierte Studiengänge und strategische Allianzen zwischen Hochschulen und Unternehmen etabliert sind, bleibt die Ukraine in diesem Bereich deutlich zurück. In der Praxis bedeutet dies, dass Lehrpläne und Ausbildungsinhalte oft ohne Rücksprache mit der Wirtschaft entwickelt werden. Bildungseinrichtungen arbeiten weitgehend isoliert und reagieren nur langsam oder gar nicht auf die sich schnell wandelnden Anforderungen des Arbeitsmarktes.

Auch ist der Mangel an Praxis ein wichtiges Problem des Bildungssystems der Ukraine. Der Mangel an Praxisbezug äußert sich in Folgendem: Lehrpläne sind vorwiegend theoretisch konzipiert und orientieren sich kaum an realen beruflichen Situationen oder aktuellen technologischen Entwicklungen. Dies führt dazu, dass Absolventen Schwierigkeiten haben, diese theoretischen Kenntnisse in ihrem Beruf richtig anzuwenden. Arbeitgeber berichten regelmäßig, dass Berufsanfänger nicht über die erforderlichen praktischen Fähigkeiten verfügen. Die vom Arbeitsmarkt geschätzten Qualifikationen werden durch informelles und formales Lernen sowie durch Ausbildung am Arbeitsplatz entwickelt. Fast 70% der befragten Unternehmen bestätigten, dass Absolventen der allgemeinbildenden Sekundarstufe, der höheren Schulen und der beruflichen Bildung nicht über praktische Fähigkeiten oder aktuelles Wissen verfügen. Darüber hinaus stellten mehr als 58% einen Mangel an Arten und Niveaus der von den Arbeitgebern geforderten Fähigkeiten fest [4].

Ein weiterer kritischer Aspekt ist die unzureichende Finanzierung des Bildungssystems. Die staatlichen Ausgaben für Bildung liegen in der Ukraine unter dem Durchschnitt vergleichbarer Länder. Das wirkt sich negativ auf die Infrastruktur, die Qualität der Lehrmaterialien sowie die Entlohnung und Weiterbildung der Lehrkräfte aus [1, S. 3]. Viele Bildungseinrichtungen – insbesondere in ländlichen Regionen – sind baulich veraltet und technisch unzureichend ausgestattet, was moderne Lehrmethoden zusätzlich erschwert. Darüber hinaus behindert die unzureichende Finanzierung auch die dringend notwendige Digitalisierung des Bildungssystems. In einer Zeit, in der digitale Kompetenzen zu den Schlüsselqualifikationen des 21. Jahrhunderts zählen, bleibt die Ukraine in Bezug auf digitale Ausstattung, E-Learning-Plattformen und digitale Unterrichtsmethoden deutlich hinter anderen Ländern zurück.

Die Probleme, mit denen das moderne Bildungswesen in der Ukraine in den letzten Jahrzehnten konfrontiert war, wurden durch die Probleme, die sich aus der COVID-19-Pandemie und dem militärischen Angriff Russlands auf die Ukraine ergaben, noch verschärft [4].

Daher muss das derzeitige Bildungssystem verbessert werden, um wettbewerbsfähige Fachkräfte der Zukunft auszubilden. Dazu arbeiteten wir einige Vorschläge aus, die wir hier kurz vorstellen möchten. Zuerst ist es wichtig, veraltete Lehrmethoden in der Ukraine zu überwinden. Eine Lösung besteht darin, die Lehrpläne zu reformieren und den Schwerpunkt auf kritisches Denken, Kreativität und Problemlösungsfähigkeit zu legen. Ein wichtiger Aspekt der Verbesserung des ukrainischen Bildungssystems ist auch die Überbrückung der Qualifikationslücke zwischen dem Arbeitsmarkt und dem Bildungssystem, die sich zurzeit auf die Ausbildung hochqualifizierter und wettbewerbsfähiger Spezialisten negativ auswirkt.

Besonders wichtig ist es, mehr Praxis in Bildung einzuführen. Eine mögliche Lösung wäre die Einführung von landesweiten dualen Lernmodellen, die Schulbildung mit praktischer Arbeitserfahrung verbinden. Mit dieser Umsetzung können Absolventen deutlich besser auf ihren zukünftigen Beruf vorbereitet werden.

Nach der Analyse der bestehenden Probleme und Möglichkeiten, sie zu lösen, können wir uns vorstellen, wie die Ausbildung der Zukunft aussehen könnte. Die Ausbildung der Zukunft sollte in der Ukraine flexibel, praxisorientiert und technologisch fortgeschritten sein. Sie sollte den Studierenden nicht nur das Fachwissen, sondern auch die Schlüsselkompetenzen, zum Beispiel kritisches Denken, Teamarbeit, interkulturelle Kompetenz und digitale Kompetenzen vermitteln. Die Ausbildung sollte auch **eng mit der Arbeitswelt verbunden sein**, so dass die Schüler und Studenten, die regelmäßig **Praktika** in Firmen machen oder an echten Aufgaben aus der Wirtschaft arbeiten, schon früh wissen, was sie später im Beruf brauchen werden.

Nur durch eine Reform des ukrainischen Bildungssystems kann die Ukraine qualifizierte Fachkräfte ausbilden, die auch in der Lage sein werden, die wirtschaftliche Situation der Ukraine zu verbessern und sie in einen wettbewerbsfähigen internationalen Markt zu bringen.

Literatur:

1. Актуальні проблеми управління закладами освіти в контексті стратегії модернізації освітньої галузі: колективна монографія / за загальною редакцією В.П. Кравця, Г.М. Мешко. Тернопіль: ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2020. 310 с.
2. Бугас В., Бугас В., Бугас Н. Проблеми регулювання взаємодії освітніх послуг та ринку праці. URL: https://er.knutd.edu.ua/bitstream/123456789/16867/1/PIONBUG_2020_P067-069.pdf.
3. Дослідження сфери освіти в Україні. До більшої результативності, справедливості та ефективності: звіт Світового банку. 2020. URL: <https://is.gd/feoDwf>.
4. Корильчук Н.І., Дзевицька Л.С., Василюк-Зайцева С.В. Проблеми та перспективи сучасної освіти України: спроби наукової рефлексії. Академічні візії. №16. 2023. DOI: <http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.7664630>.

ZEIT ALS RESSOURCE ODER ALS WERT? EINE NEUBEWERTUNG DER KAPITALISTISCHEN LOGIK

In der modernen Welt denken viele Menschen, Zeit dem Geld gleich ist. Besonders in kapitalistischen Ländern ist Zeit sehr wichtig für die Arbeit. Man sagt oft: „Zeit ist Geld“. Aber Zeit ist nicht nur für die Arbeit da – sie ist auch wichtig für unser Leben.

In der Ukraine können wir ebenfalls sehen, dass sich viele Menschen nicht ausruhen können. Wenn man im Bett liegt und nichts macht, ist das für viele sehr beschämend, weil man diese Zeit für Arbeit nutzen könnte. Viele Menschen fühlen sich deshalb gestresst und haben gesundheitliche Probleme.

Im kapitalistischen Wirtschaftssystem wird Zeit vorwiegend unter dem Gesichtspunkt ihrer ökonomischen Verwertbarkeit betrachtet. Arbeitszeit gilt als produktiv und wertvoll, während Freizeit oft als „unproduktive“ Zeit marginalisiert wird. Das zeigen auch bekannte Denker wie Karl Marx. Er sagte: "Im Kapitalismus wird Lebenszeit zur Arbeitszeit". In seinem Werk Das Kapital erklärt Marx, dass der Kapitalismus versucht, möglichst viel Arbeitskraft aus dem Menschen herauszuholen – oft ohne Rücksicht auf Gesundheit oder Lebensqualität. Der Arbeiter „verkauft“ seine Zeit, und dadurch wird seine Lebenszeit vom Kapital „verbraucht“, um Profit zu erzeugen [3].

Aber die Wahrnehmung der Zeit begann sich zu ändern. Zum Beispiel sagt die Soziologin Lisa Suckert: Die Pandemie macht einen Umgang mit Zeit erforderlich, der mit der vorherrschenden kapitalistischen Ordnung von Wirtschaft und Gesellschaft kollidiert. Die Menschen mussten langsamer leben und mehr warten – nicht nur schnell arbeiten wie früher [5]. Zeit wurde nicht mehr nur als Ressource für Produktivität gesehen, sondern auch als Raum für Reflexion, Stillstand und soziale Verantwortung.

Der technische Fortschritt soll eigentlich Zeit sparen und das Leben erleichtern. Doch in Wirklichkeit fühlen sich viele Menschen dadurch noch gestresster. In der kapitalistischen Logik geht es immer um mehr Leistung und Wachstum – das verändert auch, wie wir Zeit erleben. Deshalb ist es wichtig zu fragen, ob wir durch den Fortschritt wirklich mehr Zeit gewinnen oder ob wir am Ende noch mehr Zeitdruck haben.

Hartmut Rosa, ein deutscher Soziologe, meint, dass die Vielzahl der Möglichkeiten dazu führt, dass ein Mensch die ihm gegebenen Möglichkeiten nicht mehr im Laufe seines Lebens ausschöpfen kann. Die „Steigerungsrate übersteigt die Beschleunigungsrate“, was dazu führt, dass das gerade Erlebte bereits nicht mehr up to date sein. Rosa kreiert das „Slippery-Slope-Phänomen“: Demnach dürfe – oder vielmehr: könne – der Mensch sich nie ausruhen und sich nie zufriedengeben, da er sonst mit einem Verlust oder Nachteil rechnen müsse [4].

Auch Karlheinz A. Geißler, ein Kritiker der kapitalistischen Vorstellung von Zeit, war ein deutscher Zeitforscher. Er sagte: „Zeit ist Leben – nicht Geld“. Er meinte, dass wir auf unseren eigenen Rhythmus hören sollen – nicht auf den mechanischen Takt der Uhr. Geißler sagte, dass der natürliche Rhythmus des Körpers besser für unsere Gesundheit ist als striktes Zeitmanagement. Anstatt ständig die Uhr im Blick zu haben, sollen wir unser Zeitgefühl entwickeln und bewusster leben. So können wir Stress reduzieren und ein freieres, zufriedeneres Leben führen [2].

Kapitalismus hat einige Auswirkungen auf unsere geistige und emotionale Gesundheit. Ein Faktor ist der Individualismus, den der Kapitalismus oft betont. Indem wir uns auf unsere eigenen Bedürfnisse und Ziele konzentrieren, kann es passieren, dass wir den Wert von zwischenmenschlichen Beziehungen und dem Gemeinschaftsgefühl vernachlässigen. Außerdem die Vorstellung, dass individueller Wert und Selbstachtung von Produktivität und Erfolg abhängen, kann zu einem hohen Maß an Stress, Überarbeitung und Burnout führen. Darüber hinaus kann der Kapitalismus zu erheblichen wirtschaftlichen Ungleichheiten führen, was soziale Spannungen hervorrufen kann [1].

Wenn Zeit nur für Arbeit da ist, bleibt wenig Raum für Erholung, Familie oder persönliche Entwicklung. Ich finde, dass Zeit mehr sein sollte als nur ein Mittel zur Produktivität. Denkende wie Marx, Rosa oder Geißler zeigen, dass wir Zeit anders verstehen und nutzen können. Ich glaube, wir sollten unser Leben nicht nur nach Arbeit und Leistung ausrichten, sondern auch nach Ruhe, Zufriedenheit und Menschlichkeit. Eine gute Idee wäre zum Beispiel die 4-Tage-Woche – dann werden die Menschen produktiver sein und mehr Freizeit haben, die sie mit ihrer Familie oder mit Freunden verbringen, ihre Gesundheit verbessern oder sich einfach ausruhen können. Wir brauchen also nicht nur technischen, sondern auch menschlichen Fortschritt im Umgang mit Zeit.

Literatur:

1. *Auswirkungen des Kapitalismus auf die menschliche Psyche*. In: *talentum-hamburg.de*. Online verfügbar unter: <https://talentum-hamburg.de/auswirkungen-des-kapitalismus-auf-die-menschliche-psyche/> [zuletzt abgerufen am 17.05.2025].
2. Frei, Wilfried; Geißler, Karlheinz A.: Irgendwann ist genug. Ein Gespräch mit Karlheinz A. Geißler übers Zeitnehmen für die wichtigen Fragen des Lebens - In: *Magazin erwachsenenbildung.at* (2020) 41, 6 S. - URN: urn:nbn:de:0111-pedocs-213189 - DOI: 10.25656/01:21318
3. Marx, Karl: *Das Kapital. Kritik der politischen Ökonomie*. Band I. Hamburg: Otto Meissner Verlag, 1867.
4. Rosa, Hartmut. *Social acceleration: A new theory of modernity*. Columbia University Press, 2013.
5. Suckert, Lisa: *Zeitsoziologische Perspektiven: Die Corona-Krise als Erschütterung des kapitalistischen Zeitregimes*. In: *Coronasozioologie*, WZB Berlin. Online verfügbar unter: https://coronasozioologie.blog.wzb.eu/podcast/lisa-suckert-zeitsoziologische-perspektiven-die-corona-krise-als-erschuetterung-des-kapitalistischen-zeitregimes/?podlove_template_page=episode-transcript [zuletzt abgerufen am 17.05.2025].

Крупницька П.О.

«Міжнародна економіка», I курс
Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана
Науковий керівник – к.філол.н., доцент Подвойська О.В.

SPORT UND SEINE ENTWICKLUNG IN DEN KRIEGSZEITEN IN DER UKRAINE

Das Thema des Sports könnte während eines Krieges sinnlos erscheinen – doch in der Ukraine zeigt sich das Gegenteil. Obwohl der Krieg andauert, berichten ukrainische Sportler von großen Erfolgen. Trotz der schwierigen Zeiten haben sie die Ukraine bei internationalen Wettbewerben gut

vertreten, besonders bei den Olympischen Spielen 2024 in Paris. Ihre Erfolge und ihr starker Wille haben den ukrainischen Sport bekannt gemacht. In diesem Artikel handelt es sich darum, welche Probleme die Sportler hatten und welche Bedeutung der Sport in der Ukraine heute hat – sowohl im Land als auch im Ausland. Im Mittelpunkt stehen die Erfolge, die zeigen, dass Sport in der Ukraine Hoffnung gibt und die Menschen stolz macht

1. Die Auswirkungen des Krieges auf die Sportinfrastruktur. Zahlreiche Sportanlagen in der Ukraine wurden seit Kriegsbeginn 2014 und insbesondere nach der groß angelegten Invasion 2022 zerstört oder beschädigt. Nach Angaben des ukrainischen Ministeriums für Jugend und Sport wurden bis Ende 2023 mehr als 500 Sportanlagen beschädigt “343 Sportstätten sind zerstört worden - darunter neue und moderne für Kinder, für unsere Nationalmannschaften” - Ministerium für Jugend und Sport der Ukraine, 2023[1] .

2. Die Widerstandsfähigkeit ukrainischer Athleten. Trotz der schwierigen Bedingungen trainieren viele ukrainische Sportler weiter, oft unter schwierigen Bedingungen oder im Ausland. Ihre Teilnahme an internationalen Wettbewerben ist nicht nur ein sportlicher Erfolg, sondern auch ein Zeichen der Widerstandsfähigkeit und Hoffnung. Ein Beispiel ist die ukrainische Delegation bei den Paralympischen Winterspielen 2022 in Peking, die mit 29 Medaillen (9 Gold, 10 Silber, 10 Bronze) den zweiten Platz im Medaillenspiegel belegte. “Wir sind stolz auf unser Team - die Jungs und Mädchen, die es trotz dieses aggressiven Krieges geschafft haben, sich auf die Olympischen Spiele vorzubereiten und den Geist aller Ukrainer zu zeigen. Sie haben unseren Siegeswillen und ukrainischen Charakter” — Wolodymyr Selenskyj [7] .

3. Sport als Mittel der Hoffnung und des Zusammenhalts. In Schulen und Flüchtlingslagern wird Sport genutzt, um Kindern ein Gefühl von Normalität zu geben. Initiativen wie „Play for Peace“ oder „Football for Ukraine“ unterstützen Kinder durch Sportprogramme in der Ukraine und im Exil. Laut UNICEF haben mehr als 100.000 geflüchtete ukrainische Kinder an sportpädagogischen Programmen in Europa teilgenommen [10] .

4. Sport als Teil des internationalen Dialogs. Ukrainische Sportverbände arbeiten eng mit Partnern in Europa zusammen. Das Internationale Olympische Komitee (IOC) hat spezielle Unterstützungsprogramme für ukrainische Sportler bereitgestellt. Ukrainische Vereine wie Schachtar Donezk spielen mittlerweile im Exil, beispielsweise in Polen oder Deutschland.

5. Ukrainische Erfolge bei den Olympischen Spielen in Paris 2024. Trotz der Herausforderungen des Krieges erzielte die Ukraine bei den Olympischen Spielen 2024 in Paris große Erfolge. Die ukrainischen Athleten gewannen insgesamt 12 Medaillen: 3 Gold-, 5 Silber- und 4 Bronzemedailles. *Goldmedaillen:* Yaroslava Mahuchikh gewann Gold im Hochsprung mit 2,00 Metern [2]. „In meinem Land haben die Russen Menschen getötet, fast 500 Sportler sind in diesem Krieg gestorben. Sie werden nie wieder antreten und feiern können.“ — Yaroslava Mahuchikh [3] . Oleksandr Khyzhniak gewann Gold im Boxen bis 80 kg [5]. „Seit ich ein Junge war, habe ich davon geträumt, auf oʃodiesem Podium zu stehen.“ — Oleksandr Khyzhniak [4]. Das ukrainische Frauensäbelteam, bestehend aus Olha Kharlan, Alina Komashchuk, Olena Kravatska und Yuliia Bakastova, gewann Gold im Mannschaftswettbewerb [8]. „Ich dachte, das war's, so würde meine Karriere enden. Ich habe es akzeptiert, ich glaubte, es sei vorbei. Ich musste das Schlimmste denken. Genau da fühlte ich mich in der schlimmsten Verfassung meines Lebens.“ — Olha Kharlan [9] .

Weitere Medaillen: Iryna Herashchenko gewann Bronze im Hochsprung mit 1,95 Metern. Weitere Medaillen wurden in den Disziplinen Sportschießen, Turnen, Kanurennsport und Ringen gewonnen, was die Vielseitigkeit und Stärke des ukrainischen Sports zeigt.

6. Weitere Erfolge: Boxweltmeister Oleksandr Usyk. Neben den Olympischen Spielen sorgte Oleksandr Usyk weltweit für Aufsehen. Im Mai 2024 verteidigte er seinen Titel als Schwergewichts-Weltmeister in Saudi-Arabien gegen Tyson Fury. Er ist der erste Boxer seit Lennox Lewis, der alle vier großen WM-Gürtel im Schwergewicht gleichzeitig hält (WBA, WBC, IBF, WBO) [6]. „Dieser Sieg gehört meinem Volk. "Ich kämpfe für mein Land, Fury - für sich selbst" — Oleksandr Usyk, 2024 [11]. Sein Triumph wurde in der Ukraine als Symbol für Stärke, nationale Einheit und ungebrochenen Kampfgeist gefeiert.

Trotz der schwierigen Zeiten bleibt der Sport in der Ukraine ein Symbol der Hoffnung und des Widerstands. Die Erfolge der ukrainischen Athletinnen und Athleten bei den Olympischen Spielen 2024 zeigen, dass die Ukraine trotz des Krieges stolz und stark bleibt. Sport stärkt den Zusammenhalt und gibt den Menschen Hoffnung in schweren Zeiten.

Literatur:

1. Der ukrainische Jugend- und Sport-Minister Wadym Hutzajt im Interview. *Sky Sport*. URL: <https://sport.sky.de/artikel/der-ukrainische-jugend-und-sport-minister-wadym-hutzajt-im-interview/12818313/35311?>
2. Emotional Mahuchikh dedicates Olympic high jump gold to slain Ukrainian athletes. *Le Monde*. 5. August 2024. URL: https://www.lemonde.fr/en/sports/article/2024/08/05/emotional-mahuchikh-dedicates-olympic-high-jump-gold-to-slain-ukrainian-athletes_6709130_9.html
3. Jaroslawa Mahutschich bei Olympia 2024. *ZDF Nachrichten Sport*. URL: <https://www.zdf.de/nachrichten/sport/olympia-2024-ukraine-jaroslawa-mahutschich-100.html>
4. Oleksandr Khizhniak spricht über seine Pläne nach dem Sieg im Finale der OI 2024. *Ringside24*. URL: <https://ringside24.com/de/news/boxing/164612-khizhnyak-sprach-ber-seine-plne-nach-dem-sieg-im-finale-der-oi-2024?>
5. Oleksandr Khyzhniak claims gold medal in men's 80kg weight class. *Olympics.com*. URL: <https://olympics.com/en/news/oleksandr-khyzhniak-claims-gold-medal-men-80kg-weight-class>
6. Oleksandr Usyk beats Tyson Fury to become undisputed world champion. *BBC Sport*. URL: <https://www.bbc.com/sport/boxing/66414116>
7. Selenskyj: „Wir sind stolz auf unser Team“. *Ran.de*. URL: <https://www.ran.de/sports/olympia/news/selenskyj-quot-sind-stolz-auf-unser-teamquot--410726?>
8. Ukraine wins gold in women's sabre team event. *Reuters*. 3. August 2024. URL: <https://www.reuters.com/sports/olympics/fencing-ukraine-win-gold-womens-sabre-team-event-2024-08-03/>
9. Ukrainian fencer Olha Kharlan: „With that black card, they destroyed me, my country, everything“. *The Guardian*. 17. September 2023. URL: <https://www.theguardian.com/sport/2023/sep/17/ukrainian-fencer-olha-kharlan-with-that-black-card-they-destroyed-me-my-country-everything?>
10. UNICEF Ukraine: Supporting children in times of war. *UNICEF Ukraine*. URL: <https://www.unicef.org/ukraine/en/node/5791?>
11. Usyk: „Ich kämpfe für mein Land, Fury für sich selbst“. *Ringside24*. URL: <https://ringside24.com/de/111970-usik-ich-kmpfe-fr-mein-land-fury-fr-sich-selbst?>

**КАФЕДРА БІЗНЕС-ЛІНГВІСТИКИ
ПЛАТФОРМА
«ПОГЛИБЛЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ МОВЛЕННЄВОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ В ПАРАДИГМІ
ПІДГОТОВКИ ЕКОНОМІСТІВ»**

Секція 1. Українська мова в парадигмі підготовки економістів

Секція 2. Польська мова в міжкультурній освітній парадигмі

Антонюк Р.О.
*«Маркетинг», 1 курс
Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана
Науковий керівник - старший викладач
кафедри бізнес-лінгвістики Подгурська Т.А.*

**РОЛЬ ЕКОНОМІЧНИХ ТЕРМІНІВ У РЕАЛІЗАЦІЇ
ЕФЕКТИВНИХ МАРКЕТИНГОВИХ СТРАТЕГІЙ**

У сучасному інформаційному суспільстві, де економіка все тісніше переплітається з мовою, комунікацією та ідентичністю, терміни, що використовуються у сфері маркетингу, не можна розглядати винятково як технічні одиниці. Вони є виразом не лише економічної думки, а й національного мислення, історичної традиції, мовного чуття. Саме тому вивчення ролі економічних термінів у реалізації маркетингових стратегій потребує цілісного, міждисциплінарного підходу, що охоплює лінгвістичні, культурологічні й українознавчі аспекти.

Термін – це не лише одиниця економічного словника, а й фрагмент мовної картини світу, який формує уявлення про цінності, пріоритети та стиль взаємодії в суспільстві. Особливо виразно це помітно на прикладі застосування таких маркетингових стратегій, як стратегія проникнення на ринок та стратегія диференціації продукту. Обидві стратегії ґрунтуються на чітко сформованих поняттях, термінах і мовних образах, які мають як прагматичний зміст, так і глибоко закорінене культурне підґрунтя. Почнемо з терміна «проникнення», який у поєднанні зі словом «ринок» утворює словосполучення, що широко вживається в маркетинговій практиці – «проникнення на ринок». У мові цей іменник має як фізичне, так і метафоричне значення. Проникнення означає не просто механічне входження в якийсь простір, а делікатне, обережне, але цілеспрямоване наближення до чогось нового, незвіданого. З огляду на це, стратегія проникнення у маркетингу передбачає, що суб'єкт ринку діє не агресивно, а адаптивно, враховуючи потреби, очікування і звички потенційного споживача. Це також мовний образ певного «намагання стати своїм», що перегукується з традиційним українським уявленням про гармонію в суспільних відносинах, про те, що будь-яка нова ініціатива має бути м'якою, неконфліктною, а також морально виправданою. Термін «ринок», що часто здається нейтральним, насправді має багате українознавче підґрунтя. У фольклорі, історичних документах і художній літературі ринок був місцем не лише торгівлі, а й соціальної комунікації, живого діалогу, співжиття традицій і новацій. Українські ярмарки, як Сорочинський, зображалися не просто як економічне явище, а як мікрокосм національного життя, де зустрічалися селянин і купець, ремісник і співак, продавець і поет. Таким чином, термін «ринок» у національній мовній картині світу сприймається як щось відкрите, людяне, демократичне. І коли маркетинголог говорить про проникнення на ринок, то у свідомості українського споживача це має звучати не як вторгнення чи захоплення, а як культурна пропозиція, заклик до взаємної вигоди, прагнення до рівноправної участі. У центрі цієї стратегії стоїть також термін «ціна», який є не просто числовим вираженням вартості товару. У традиційному українському мовленні ціна часто була пов'язана зі словами «цінність», «достойність», «вартість», що мають емоційно-етичне забарвлення. Українець історично цінував не лише економічну вигоду, а й моральну справедливість. «Чесна ціна» означала щось значно більше, ніж просто вигідну купівлю – це була ознака поваги між сторонами угоди. Тому стратегія проникнення, яка передбачає пропозицію продукції за помірною, нижчою за середньоринкову ціною, у культурному сприйнятті резонує з

глибоко вкоріненим уявленням про добросовісного, гідного торговця, який «не надбає на людях», а пропонує доступне, корисне і з душею. На відміну від проникнення, стратегія диференціації продукту ґрунтується на іншому принципі – на відмінності, виокремленні, унікальності. Термін «диференціація» походить з латинської мови, однак у сучасній українській термінології закріпився як ознака спеціалізації, точності, акценту на розмежуванні. Мовознавчо це слово передає не стільки розрив чи протиставлення, як акцент на індивідуальності, неповторності, що особливо відповідає культурному коду українського народу, в якому завжди цінувалася самобутність. Історично українці прагнули не бути як усі, а зберігати свою традицію, стиль, національний колорит. Це виявляється і в народному мистецтві, у піснях, у побуті, у прагненні створити щось «своє», навіть у межах однакового функціоналу. Саме ця ідея закладена в суть диференціації – зробити не просто продукт, а продукт з душею, який вирізняється на фоні інших. Термін «продукт», хоч і запозичений, активно адаптований в українському мовному середовищі. Водночас поряд із ним функціонують такі питомі слова як «виріб», «товар», «річ», що несуть емоційніше навантаження і вказують на більший зв'язок зі споживачем. У лексиконі українського селянина чи міщанина товар – це не лише річ для продажу, а й результат праці, майстерності, турботи. Таким чином, стратегія диференціації працює не лише як економічний інструмент, а як трансляція культурної ідентичності через комерційний об'єкт. Продукт, що диференціюється, повинен мати образ, який відгукується у свідомості споживача, викликає емоції, довіру, прихильність. Суттєвим у цій стратегії є і термін «унікальність», що походить від латинського слова *unicus*, тобто «єдиний». Це слово закріпилося в українській мові у значенні винятковості, особливості, і дуже часто має позитивну конотацію. У культурі українців «унікальний» означає не просто відмінний, а гідний, вартісний, той, що заслуговує на повагу. Унікальність у традиційній свідомості пов'язана з талантом, авторством, спадковістю, що формує особливу цінність продукту. Наприклад, в регіональному маркетингу ідея унікальності часто апелює до географічного походження продукту, традицій виробництва, ручної праці, чого не знайти у масовому товарі. І в стратегії проникнення, і в стратегії диференціації економічні терміни стають не лише інструментами ділової мови, а й засобами культурної комунікації. Їх вибір і вживання несуть не тільки функціональне навантаження, а й відображають глибинну ментальність народу, його мовну чутливість, етнічні уявлення про справедливість, гідність, індивідуальність.

Роль економічних термінів у реалізації маркетингових стратегій полягає не лише у забезпеченні ефективної комунікації, а й у трансляції цінностей, у побудові довіри, у формуванні культурно обґрунтованого іміджу продукту і бренду. Мова маркетингу, коли вона враховує національні особливості, стає живим інструментом діалогу, що поєднує ринок і душу, розрахунок і емоцію, логіку бізнесу й чуття культури.

Література

1. Фурт Д. В., Дмитрук Л. А. Термінологія. Навчальний посібник. Кривий Ріг : [ДонНУЕТ], 2020.
2. Кочерган, М. П. (2003). Вступ до мовознавства. Київ : Видавничий центр «Академія», 2000.

Дрегуца М.В.

«Міжнародні фінанси», 2 курс,

Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана

Науковий керівник – кандидат філологічних наук, доцент Бондарчук Л.М.

ПОЛЬСЬКІ ТА УКРАЇНСЬКІ МОЛОДІЖНІ СУБКУЛЬТУРИ

Зараз, коли українці та поляки активно співпрацюють та подорожують між країнами, молодь обмінюється ідеями та стилями. Розуміння субкультур дозволяє побачити, як світові тренди пристосовуються до місцевих умов, і як ці зміни впливають одна на одну. Молодіжні субкультури

стають платформою для переосмислення минулого та формування нової національної ідентичності. Вивчення того, як українська та польська молодь бачить своє минуле та сьогодення через призму субкультур, допомагає зрозуміти їхнє бачення майбутнього та відносин між країнами.

В Україні та Польщі молодіжні субкультури відіграють важливу роль у соціальних та політичних рухах, виражаючи свої ідеали через протести та волонтерство. Дослідження цих субкультур показує, які проблеми хвилюють молоде покоління та їхню роль у розвитку суспільства.

Молодіжні субкультури допомагають виражати себе, знаходити ідентичність та створювати спільноти. В епоху інтернету, дослідження цих субкультур допомагає зрозуміти, як онлайн-спілкування впливає на формування ідентичності та соціальної активності. Розуміння цінностей молодіжних субкультур корисне для бізнесу та маркетингу, де важливо враховувати інтереси молодого покоління.

У сучасному світі молодіжні субкультури є важливою частиною соціокультурного середовища кожної країни. Вони виступають своєрідним маркером епохи, способом вираження ідентичності, протесту, або ж просто формою творчої самореалізації. Україна та Польща, незважаючи на географічну близькість, мають свої унікальні підходи до формування.

Молодіжних субкультур, що відображають національні цінності, історичний досвід та сучасні соціальні процеси.

У Польщі, як і всюди, вирує різноманітний калейдоскоп субкультур, що постійно змінюються та еволюціонують. Скейтери, з їхньою любов'ю до трюків на дошці, вільного одягу та вуличної естетики, збираються у скейт-парках та на міських площах під звуки панк-року чи хіп-хопу.

Райтери, що перетворюють міські стіни на полотна, виражаючи себе графіті та стріт-артом, обирають для цього покинуті будівлі та мости, ховаючись під капюшонами у супроводі ритмів хіп-хопу чи реггі. Отаку, занурені у світ аніме, манги та японської культури, збираються на фестивалях та інтернет-форумах, демонструючи яскраві косплеї та слухаючи J-pop і J-rock. Геймери, захоплені віртуальними світами, знаходять притулок у комп'ютерних клубах та онлайн-іграх, слухаючи саундтреки з улюблених ігор. Металісти, з їхнім чорним одягом, шкіряними куртками та довгим волоссям, віддаються важкій музиці на концертах та у клубах, слухаючи різноманітні жанри металу. Хіпстери, що шукають унікальності у вінтажному одязі, незалежній музиці та альтернативному мистецтві, збираються у кав'ярнях та арт-галереях, обговорюючи екологію та здорове харчування під звуки інді-року. Техно-ентузіасти, захоплені сучасними технологіями та програмуванням, збираються на конференціях та хакатонах, одягнені у зручний одяг з логотипами технологічних компаній, слухаючи електронну музику. Важливо розуміти, що ці субкультури не є ізольованими – вони часто перетинаються, взаємодіють та впливають одна на одну. Всередині кожної з них існують різні течії та варіації, і молодь часто експериментує з різними стилями та ідентичностями, розмиваючи межі між субкультурами. На формування польських субкультур впливають як глобальні тенденції, так і місцеві традиції та культурні особливості, створюючи унікальний та динамічний соціальний ландшафт.

У Польщі молодіжні субкультури почали активно формуватися ще в період 1980-х років, у контексті соціальних та політичних змін, зокрема, руху «Солідарність» та боротьби за демократизацію. Молодь об'єднувалась у неформальні групи, які не лише захоплювалися музикою чи модою, а й мали чітку політичну позицію. З роками польські субкультури стали більш різноманітними. Серед найбільш поширених — репери, металісти, панки, готи, а також сучасні хіпстери, скейтери та активісти, орієнтовані на захист навколишнього середовища. Польська молодь активно впроваджує європейські тенденції, інтегруючи їх у локальний контекст.

Українська молодь, натомість, пережила активну хвилю субкультурного розвитку після розпаду СРСР. У 1990-х роках з'явилися перші ознаки субкультур західного типу — рокери, панки, готи, аніме-фани. З приходом цифрових технологій у 2000-х роках зросла популярність таких течій, як кежуал, техно-культура, хіп-хоп та реп. Українські субкультури стали тісно пов'язаними з розвитком інтернету, форумів, соціальних мереж та платформ для поширення музики та візуального контенту.

Особливістю українського контексту є наявність патріотичних і волонтерських молодіжних рухів, які виникли після Революції Гідності та початку війни. Молодіжні ініціативи, пов'язані з допомогою армії, просвітництвом, культурною спадщиною, стали своєрідною субкультурою з чіткою громадянською позицією. Також варто згадати про феномен «альтушок» — альтернативну молодь, яка тяжіє до креативного самовираження, постіронії, експериментів із зовнішністю та епатажної поведінки. Вони активно впливають на формування візуальної культури в TikTok, Instagram та інших медіаплатформах. Альтушки руйнують стереотипи щодо макіяжу та одягу. Зараз серед них популярний стиль під назвою «Няшка». Його особливостями є наявність великий чорних лінз на очах, довгих та виразних стрілок, що візуально збільшують очі, надаючи їм лялькового погляду. Варто зазначити, що на такий незвичайний макіяж вплинула саме сучасна японська мода.

А хлопців, яких можна часто помічати біля представниць альтернативної субкультури, називають «Гулями». Ця назва походить від популярного серед молоді аніме «Токійський гуль». Зовнішній вигляд гулів також майже повністю співпадає з зовнішністю героїв однойменного аніме. Вони ховають своє обличчя за довгим волоссям білого або чорного кольору, а їх одяг завжди має вільний фасон.

Польські та українські субкультури мають схожі риси — прагнення до індивідуальності, критика соціальних норм, творча самореалізація, проте й існують відмінності, зумовлені історичним досвідом, мовним середовищем, ментальністю та державними політиками у сфері молоді.

Наприклад, у Польщі значну підтримку отримують молодіжні проекти на рівні ЄС, в той час як в Україні значна частина ініціатив виникає самостійно або за підтримки волонтерських фондів.

Зростання ролі медіа, глобалізація та цифрова трансформація стимулюють появу нових субкультур, що поєднують локальні й глобальні елементи. Для дослідників, педагогів і політиків вкрай важливо розуміти ці

Процеси, аби підтримувати позитивне середовище для молоді, її творчого потенціалу й самореалізації.

Отже, молодіжні субкультури в Польщі та Україні — це не лише мода чи стиль життя. Це складна соціокультурна система, що впливає на цінності, комунікацію, самоідентифікацію та майбутнє молодих поколінь.

Література

- 1.<https://www.nikopoltoday.com/article-3352/ukraina-tipi-molodiznih-subkultur-ukraini-alternativna-istoria-so-vplinula-na-vsih>
- 2.<https://skleptmk.pl/blog/polskie-subkultury-punks-skins-metale-depesze-hip-hopowcy-i-inne-68>
- 3.<https://uk.m.wikipedia.org/>

*Дворник А. А.
«Міжнародний бізнес», 2 курс
Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана
Науковий керівник - кандидат
філологічних наук, доцент
кафедри бізнес-лінгвістики
Бондарчук Л.М..*

ВИДАТНІ ПИСЬМЕННИКИ ПОЛЬСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Польська література має багату історію, що охоплює різні епохи та стилі. Творчість таких авторів, як **Адам Міцкевич**, **Генрик Сенкевич** і **Віслава Шимборська**, визначила нові стандарти в літературі та стала джерелом натхнення для багатьох митців. У цьому рефераті я хочу розглянути, чому саме вони є видатними письменниками, які твори мають особливості та як автори передають людські переживання через свої унікальні підходи до мистецтва.

1. Адам Міцкевич: романтизм і національна ідентичність

Адам Міцкевич (1798–1855) — один із найвидатніших польських поетів, засновник польського романтизму та діяч національно-визвольного руху. Народився 24 грудня 1798 року на хуторі Заосся біля Новогрудка (нині територія Білорусі). Його батько, Микола Міцкевич, був адвокатом і належав до дрібної шляхти, а мати, Барбара Маєвська, походила з шляхетного роду.

Освіту здобув у Вільнюському університеті, де вивчав історію та філологію. У студентські роки став одним із засновників патріотичних гуртків філоматів і філаретів, які боролися за збереження польської культури та незалежність. Через революційну діяльність у 1823 році був заарештований і засланий до Росії, де познайомився з Олександром Пушкіним. Після заслання Міцкевич подорожував Європою, жив у Римі, Дрездені та Парижі. У Франції він став професором слов'янської літератури в Колеж де Франс. Його творчість глибоко пов'язана з боротьбою за незалежність Польщі та пошуком національної ідентичності.

Останні роки життя провів у Константинополі, де займався організацією польських військових формувань. Помер 26 листопада 1855 року, ймовірно, від холери. Його прах був перепохований у Кракові, у Склепі національних пророків на Вавелі.

Міцкевич вважається національним героєм Польщі, а його творчість мала величезний вплив на польську культуру та літературу.

Найвідоміші твори:

- *"Дзяди"* (1823) — містична поема, що досліджує теми пам'яті та духів предків.
- *"Пан Тадеуш"* (1834) — національний епос Польщі.
- *"Конрад Валленрод"* (1828) — історична поема про боротьбу за свободу.

Рисунок 1. Адам Міцкевич

2. Генрик Сенкевич: історична проза та Нобелівська премія

Генрик Сенкевич (1846–1916) — видатний польський письменник, лауреат Нобелівської премії з літератури (1905), автор історичних романів, які стали класикою світової літератури. Народився 5 травня 1846 року в селі Воля-Окшейська (нині Польща) у збіднілій шляхетській

родині. Його батько, Юзеф Сенкевич, походив із татар-липків, які переселилися до Великого князівства Литовського, а мати, Стефанія Цецішовська, була з білорусько-литовської шляхти.

Сенкевич навчався у Варшавському університеті, де спочатку обрав медичний факультет, але згодом перейшов на історико-філологічний. Уже в студентські роки він почав писати, а його перші твори з'явилися у польських газетах. У 1876–1879 роках він подорожував Європою та США, що суттєво вплинуло на його світогляд.

Його ранні твори, такі як *"Янко-музикант"* (1879) та *"Ангел"* (1880), відображали соціальні проблеми польського суспільства. У 1880-х роках Сенкевич звернувся до історичної тематики, що принесло йому світову славу.

Сенкевич помер 15 листопада 1916 року у Веве, Швейцарія. Його творчість мала величезний вплив на польську культуру, а його романи досі читають у всьому світі. Його ім'я стало символом польської літератури, а його історичні твори допомогли зберегти національну пам'ять Польщі.

Найвідоміші твори:

- *"Вогнем і мечем"* (1884) — перша частина історичної трилогії про боротьбу Польщі та України.
- *"Потоп"* (1886) — роман про шведське вторгнення в Польщу.
- *"Камо грядеши"* (1895) — роман про ранніх християн у Римі.

Рисунок 2. Генрик Сенкевич

3. Віслава Шимборська: поезія як філософія життя

Віслава Шимборська (1923–2012) — видатна польська поетеса, есеїстка, літературна критикиня та перекладачка, лауреатка Нобелівської премії з літератури (1996). Народилася 2 липня 1923 року в Бніні (нині частина міста Курник, Польща). Її батько, Вінцентій Шимборський, був управителем маєтків графа Владислава Замойського, а мати, Анна Шимборська, займалася вихованням дітей.

У 1929 році родина переїхала до Кракова, де Віслава здобула освіту. Під час Другої світової війни навчалася на підпільних курсах, а з 1943 року працювала клерком на залізниці, щоб уникнути примусової праці в Німеччині. Після війни вступила до Ягеллонського університету, де вивчала польську літературу та соціологію, але не завершила навчання.

Літературну діяльність розпочала у 1945 році, дебютувавши віршем *"Шукаю слова"*. У 1952 році вийшла її перша збірка *"Ось чому ми живемо"*. У 1953–1966 роках працювала редакторкою відділу поезії в тижневику *"Życie Literackie"*.

Творчість Шимборської вирізняється філософською глибиною, тонкою іронією та лаконічною метафорою. Її найвідоміші збірки: *"Кінець і початок"*, *"Великі числа"*, *"Можливості"*. У 1996 році отримала Нобелівську премію, а в 2011 році була нагороджена Орденом Білого Орла.

Померла 1 лютого 2012 року у Кракові. Її творчість залишила значний слід у світовій літературі, а її поезія продовжує надихати читачів.

Найвідоміші твори:

- *"Кінець і початок"* (1993) — збірка поезій про історичні зміни.
- *"Великі числа"* (1976) — філософські роздуми про життя.
- *"Можливості"* (1972) — поезія про вибір і випадковість.

Рисунок 3. Віслава Шимборська

Вплив польської літератури

Твори Міцкевича, Сенкевича і Шимборської здатні змінювати нас, торкаючись найглибших струн нашої душі. Вони надихають нас ставати більш людяними, шукати красу у найтемніші моменти та розуміти, що в кожній історії є щось більше, ніж просто слова на сторінці.

Ці письменники не лише створюють літературу, а й формують культурний дискурс, змушуючи читачів замислюватися над важливими питаннями. Їхній вплив виходить далеко за межі літератури, торкаючись соціальних, політичних і культурних аспектів нашого життя.

Список використаних джерел

1. [Адам Міцкевич — Вікіпедія](#)
2. [Адам Міцкевич. Біографія Адама Міцкевича — УкрЛіб](#)
3. [Генрик Сенкевич — Вікіпедія](#)
4. [Генрик Сенкевич. Біографія Генрика Сенкевича — УкрЛіб](#)
5. [Віслава Шимборська — Вікіпедія](#)

СУЧАСНА УКРАЇНСЬКА ЕКОНОМІЧНА ТЕРМІНОСИСТЕМА ЯК СКЛАДНИК КАРТИНИ СВІТУ

Мовна картина світу — це сукупність знань, уявлень, цінностей і способів осмислення дійсності, зафіксованих у мові певного народу. Вона формується на основі досвіду соціуму, його культури, традицій, моральних та естетичних норм, а також визначається особливостями граматичної й лексичної структури мови. Через мову людина пізнає світ, класифікує явища, виражає емоції та осмислює реальність. Поняття мовної картини світу тісно пов'язане з ідеєю **мовного світогляду**, уперше сформульованою Вільгельмом фон Гумбольдтом, який вважав мову не лише засобом комунікації, а духовною силою, що формує мислення й саму особистість.

Тому мовна картина світу — це не лише знання, виражені в мові, а й спосіб світосприйняття, закріплений у мовній системі.

Традиційно в науковому стилі вирізняють такі підстили: 1) суто науковий стиль – статті в журналах, наукові праці, дисертації, монографії, доповіді; 2) науково-популярний – нариси, книги, лекції, статті; 3) навчально-науковий – підручники, навчальні та методичні посібники, програми, збірники задач, завдань і вправ, лекції, конспекти, навчально-методичні матеріали; 4) науково-діловий – технічна документація (контракти, інструкції, повідомлення про випробування та аналізи, формули винаходів, реферати тощо); 5) науково-інформативний – реферати, анотації, патентні описи; 6) науково-довідковий – словники, довідники, каталоги. Науковий виклад завжди потребує аргументації авторської думки та виявлення причиново-наслідкових зв'язків, повинен бути логічним і точним, тому для наукових текстів характерні складні й ускладнені речення різних типів. Перевагу складнопідрядних речень можна пояснити тим, що підрядні конструкції виражають складні причинові, часові, умовні, наслідкові, допустові й інші відношення. Науковий дискурс є складною єдністю мовної практики та позамовних факторів, необхідних для розуміння тексту наукового характеру. Саме ці фактори дають уявлення про учасників комунікаційної ситуації, їхні цілі, умови вироблення і сприйняття повідомлення.

Наукову мову використовують з пізнавально-інформативною метою в галузі науки та освіти. Основною одиницею мови науки є термін. Його характеризують такі ознаки: системність (належність до певної терміносистеми), наявність чіткого визначення, однозначність у межах системи, стилістична нейтральність, точність і відсутність емоційного забарвлення. Термін також може бути багатослівним. Термін слід уживати лише в одній, зафіксованій у словнику формі та з одним значенням, дотримуючись правил творення похідних. Економічні терміни, як і всі інші, відрізняються ступенем спеціалізації значення. Існує поділ терміноодиниць на три основні групи: загальнонаукові (вживані в усіх галузях), міжгалузеві (використовуються в кількох споріднених або різних сферах) та вузькогалузеві (характерні лише для певної галузі). Важливу роль у науково-технічній мові відіграють міжнародні терміноодиниці, що сприяють розвитку міждержавних зв'язків. Міжнародні терміноелементи полегшують творення нових термінів, особливо коли неможливо утворити

короткий і точний відповідник із національних мовних ресурсів. Формально всі запозичені терміни можна поділити на дві великі групи: 1) терміни з повним структурним збігом: *маркетинг* – англ. marketing, *лізинг* – англ. leasing, *каса* – нім. die Kasse ; 2) терміни з частковою заміною компонентів, оформлені словотвірними засобами мови-реципієнта (*рентабельність* – нім. die Rentabilität). У кінці XIX – на початку XX ст. в економічній термінології переважали словотвірні кальки з німецької мови (*Selbstkosten* – *собівартість*, *Kostenanschlag* – *кошторис*), у сучасній превалюють кальки, основним джерелом яких є англійська мова (причому переважно в її американському варіанті): *shadow economy*, *shadow business*, *shadow cabinet*, *shadow capital* – *тіньова економіка*, *тіньовий бізнес*, *тіньовий кабінет*, *тіньовий капітал*.

Спільною для суспільної, природничої, технічної та іншої сфер уживання наукової мови є орієнтація на книжкову лексику, на логічний виклад інформації, застосування класифікаційного підходу до опису наукових об'єктів, використання абстрактних понять, формулювання дефініцій (визначень). Наука оперує не образами, а поняттями, науковий текст насичений абстрактною лексикою. Характерно, що в суто наукових текстах, призначених для фахівців певної галузі, терміни не пояснюють. Для наукового стилю характерні точність, відсутність емоційності та експресивного забарвлення, тому синоніми використовують як засіб контекстуального уточнення. Своєрідним проявом антонімії є наявність термінів, що позначають протилежні явища, процеси. Наукова мова використовує антоніми як засіб відтворення шляху логічних роздумів, як засіб посилення впливу на сприймача інформації. У науковій мові вживають інтернаціоналізми, власне іншомовні слова, запозичення. Слід зауважити, що слова іншомовного походження переважно вживаються в суто науковому стилі, а питомі українські – у науково-навчальному, науково-популярному його різновидах. Особливою прикметою мови сучасних науково-технічних термінологічних систем є активне поповнення новими словами, які виконують у науковій мові номінативну функцію. Цікавим аспектом аналізу наукової мови є словотворення. Суфікси та префікси іншомовного походження утворюють загальні й абстрактні назви дії, надаючи словам відтінок книжності, а осново- та словоскладання є популярним способом творення нових термінів.

Існують спільні ознаки, які визначають суть будь-якого терміна як лексичної одиниці спеціального, обмеженого функціонування, а саме: системність (кожен термін входить до певної терміносистеми, в якій має термінологічне значення, за межами своєї терміносистеми термін може мати зовсім інше значення, пор.: *ножиці цін* – розбіжність рівнів і динаміка цін у сфері міжнародної торгівлі на окремі групи товарів і значення загальноживаного слова *ножиці*), наявність визначення (напр.: дефініцією терміна *аудиторський висновок* є вислів „документ, що містить результати аудиторської перевірки”), тенденцію до однозначності в межах конкретної системи термінів (наприклад, економічної термінології: *ажіо* – відхилення курсу цінних паперів від їхньої номінальної вартості в бік перевищення; *індосамент* – передавальний напис на звороті векселів, чеків та інших цінних паперів; *інфляція* – надмірне проти потреб товарообігу збільшення кількості паперових грошей і їхнє швидке знецінення тощо), відсутність супровідних експресивних значень, стилістичну нейтральність, точність (термін повинен якнайповніше передавати суть поняття, яке він позначає: *короткотерміновий кредит*, *чекодавець*); часте використання багатослівних термінів: *міжнародна фінансово-господарська операція*, *Міжнародне товариство міжбанківських фінансових телекомунікацій* тощо).

У науковому тексті мовні засоби часто виконують роль кліше, якими зручно користуватися для формулювання думки. Кліше – це стандартні звороти, які регулярно повторюються у певних умовах і контекстах, економлять мовні зусилля й полегшують спілкування. Коли кліше бездумно переносяться в усне мовлення, вони перетворюються на штампи. Штамп – це мовний зворот, який багаторазово повторюється без творчого осмислення, втрачає образність і експресивність. Користування штампами призводить до втрати змісту, знеособлення вислову, нівелює індивідуальність письма. Втрата нормативності проявляється у вживанні канцеляризмів, надлишкових конструкцій, повторюваних означень та нелогічних словосполучень. Часто спостерігається нанизування абстрактних іменників, уживання невластивих прикметників, логічних прокладок і формул, що не несуть смислового навантаження. Штампи трапляються на всіх мовних рівнях, тому їх необхідно виявляти й уникати в кожному конкретному випадку.

Отже, попри стандартизованість наукової мови, науковий стиль слід розглядати як поєднання індивідуальних стилів дослідників, які постійно формують власні тексти. Мова економічної науки втілює систему фахових знань і є важливою частиною української мовної картини світу. Її розвиток зумовлений науковою традицією, що охоплює як практичні дослідження, так і теоретичні узагальнення для здобуття нових знань. Сучасна українська економічна терміносистема відзначається системністю, точністю, логічністю та стилістичною нейтральністю. Вона формується під впливом процесів інтернаціоналізації, потреб наукової стандартизації й активного розвитку спеціальної лексики. Економічна термінологія забезпечує ефективну фахову комунікацію, сприяє інтеграції української науки у світовий простір і водночас збагачує національну мовну картину світу.

Література

1. Козловська Л. С., Товстенко В. Р. Культура наукової мови: навчально-методичний посібник. Київ: КНЕУ, 2009.
2. Лінгвосвіт сучасної фахової комунікації. [Електронний ресурс]: монографія [І. Колеснікова, Н.Краснопольська, Л.Малевиц, В.Товстенко, І.Ярошевич] ; упоряд. Л. Козловська. М -во освіти і науки України, ДВНЗ "Київ. нац. екон. ун-т ім. Вадима Гетьмана". Київ : КНЕУ, 2022.
3. Товстенко В.Р. Культура наукової мови [Електронний ресурс]: практикум для студентів-економістів. Київ : КНЕУ, 2013.
4. Товстенко В.Р., Ярошевич І.А. Культура ділового спілкування. Лексико-граматичний практикум [для студентів закладів вищої освіти економічного профілю]. Київ: КНЕУ, 2025.

Луханіна Є.А.

«Міжнародний бізнес», 2 курс

*Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана*

*Науковий керівник –кандидат філологічних наук, доцент кафедри бізнес-лінгвістики
Бондарчук Л.М.*

ПОРІВНЯННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ТА ПОЛЬСЬКОЇ ПОБУТОВОЇ ЛЕКСИКИ

Українська та польська мови належать до західнослов'янської мовної групи, тому мають чимало спільних рис. Особливо це помітно у сфері побутової лексики, яка

безпосередньо стосується повсякденного життя: їжі, побуту, предметів домашнього вжитку. Вивчення такої лексики важливе для міжкультурної комунікації, а також для уникнення помилок у спілкуванні.

Українська та польська мови мають багато спільного, оскільки належать до слов'янської мовної групи. Проте навіть у побутовій лексиці можна помітити як схожість, так і суттєві відмінності. Наприклад, українське слово «ложка» відповідає польському «*łyżka*», «тарілка» — «*talerz*», а «склянка» — «*szklanka*». Ці слова дуже подібні за звучанням і легко впізнаються носіями обох мов.

Водночас існують слова, які звучать схоже, але мають інше значення. Наприклад, українське «магазин» (місце для покупок) у польській буде «*sklep*», а слово «магазин» у польській означає «комора» або «склад». Українське «рука» — це «*gęka*» по-польськи, але «*gękaw*» — це вже «рукав». Такі випадки можуть викликати труднощі у спілкуванні.

Деякі слова зовсім різні за формою, хоча позначають одне й те саме. Наприклад, «пральна машина» українською — це «*pralka*» польською, «холодильник» — «*lodówka*», «дзеркало» — «*lustro*». Незважаючи на відмінності, поляки й українці досить швидко розуміють один одного завдяки контексту і подібності граматичних структур.

У сфері техніки українське слово «комп'ютер» повністю збігається з польським «*komputer*». Так само українське «монітор» відповідає польському «*monitor*», «миша» — «*mysz*», а «клавіатура» — «*klawiatura*». Тут простежується багато запозичень з англійської мови, тому терміни схожі або однакові. Але трапляються і відмінності: наприклад, «папка» українською — це «*folder*», а в польській мові використовується також «*folder*», але слово «*teczka*» може мати подібне значення в офісному вжитку.

У медичній термінології також помітні як спільні риси, так і різниця. Наприклад, «лікар» українською — це «*lekarz*» польською, «лікарня» — «*szpital*», а «медсестра» — «*pielęgniarka*». Однак, наприклад, українське «діагноз» збігається з польським «*diagnoza*», але «ін'єкція» — це «*zastrzyk*», що звучить зовсім інакше. Такі відмінності можуть бути важливими для точного розуміння медичних текстів.

У юридичній сфері українське «закон» — це «*prawo*» польською, «суд» — «*sąd*», «суддя» — «*sędzia*», а «порушення» — «*naruszenie*». Попри подібність, деякі терміни мають інші граматичні форми або вживаються в специфічних контекстах. Наприклад, «угода» — це «*umowa*», а «договір» також перекладається як «*umowa*», що вимагає точності під час перекладу.

Таким чином, термінологія в українській та польській мовах часто має спільні корені або подібне звучання, особливо в міжнародних сферах. Проте вживання окремих термінів і формулювань потребує уважності, адже навіть у схожих мовах важлива точність і контекст. Знання таких деталей допомагає краще орієнтуватися в професійному мовленні й писемному перекладі.

Також варто звернути увагу на зменшувальні та пестливі форми, які активно вживаються в обох мовах. Наприклад, українське «хатинка», «ложечка» мають польські відповідники «*domек*», «*łyżeczka*». Це створює особливу теплоту в побутовому спілкуванні і свідчить про схожість менталітету обох народів.

Отже, побутова лексика української та польської мов демонструє як глибоку спорідненість, так і цікаві лексичні розбіжності. Завдяки спільним кореням багато слів легко впізнавані, що полегшує розуміння між носіями обох мов. Проте варто бути уважним до «хибних друзів перекладача» — слів, які звучать схоже, але мають різні значення. Загалом,

лексична близькість обох мов дозволяє швидко адаптуватися до спілкування, особливо у побутових ситуаціях. Вивчення подібностей і відмінностей не лише збагачує мовний досвід, а й сприяє кращому порозумінню між українцями та поляками.

Література

1. Онлайн-словник української мови. — <https://uk.worldwidedictionary.org/>
2. Wielki słownik języka polskiego. — <https://wsjp.pl/>
3. Język polski dla cudzoziemców. — Warszawa: PWN, 2020.
4. Жайворонок В. Українська лексикологія. — К.: Либідь, 2012.
5. Materiały dydaktyczne dla cudzoziemców uczących się języka polskiego. — Uniwersytet Warszawski, 2021.

Калашнікова С. С.

«Міжнародний бізнес», 2 курс

*Київський Національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана*

*Науковий керівник – кандидат філологічних наук, доцент кафедри
бізнес-лінгвістики Бондарчук Л.М.*

МУЗИЧНЕ МИСТЕЦТВО ПОЛЬЩІ

Музичне мистецтво Польщі має глибоке історичне коріння і відіграє важливу роль у формуванні національної ідентичності. Польська музика — це поєднання європейської класичної традиції з народними мотивами, героїчними історіями, духовністю і патріотизмом. Вона не лише збагачує європейську культурну спадщину, а й служить важливим інструментом вираження національної єдності.

Історія польської музики бере початок у середньовіччі, коли церковні хорали та релігійні піснеспіви лунали в католицьких монастирях. Уже в X-XIII століттях на території Польщі були відомі григоріанські хорали. Музика в цей період виконувалася латиною і була тісно пов'язана з християнською релігією. У добу Відродження (XVI століття) Польща входить до кола європейських держав із розвиненим музичним життям. Королівський двір у Кракові підтримував придворних музикантів, організовувалися капели, писалися твори для органа та хора. Відомим композитором цього періоду був Вацлав з Шамотул, один із перших, хто творив на польські тексти. У XVIII столітті розвивається оперна музика, світська інструментальна музика та балет. Водночас вкорінюється традиція польських танців як основи для композицій.

Справжньою гордістю польської музики став Фридерик Шопен (1810–1849) — композитор і піаніст, чий мазурки, полонези, ноктюрни і балади стали не лише музикою, а символом польської душі. Шопен поєднав європейський романтизм із глибинними польськими мотивами. Його твори часто звучать у найпрестижніших залах світу.

У XX столітті Польща дала світові таких інноваційних композиторів, як Кароль Шимановський, який поєднував модернізм із гірським фольклором Татр. У другій половині століття з'явилися Кшиштоф Пендерецький і Генрик Гурецький, які використовували новітні техніки, зокрема алеаторику, серіалізм, а також глибокі релігійні теми. Їхня музика отримала міжнародне визнання. У роки комуністичного режиму музика ставала способом культурного опору — особливо популярною була протестна пісня та рок-групи, як-от Perfect чи Republika.

Польський гімн — «Мазурка Домбровського» (польською: «Jeszcze Polska nie zginęła») — був написаний у 1797 році поетом Юзефом Wybickim. Він присвятив його легіонам генерала Домбровського, які на той час перебували в Італії та сподівалися знову вибороти

незалежність Польщі. Гімн висловлює надію на те, що Польща ніколи не загине, поки живий польський дух. Мелодія гімну базується на мазурці — традиційному польському танці з характерним ритмом 3/4. Ця музична форма була надзвичайно популярною серед селян та шляхти. Мазурка швидка, жвава, сповнена енергії — ідеально передає дух бойового патріотизму. Гімн офіційно став державним у 1926 році, і після відновлення незалежності в 1989 році залишився головним музичним символом нації. Подібно до українського гімну «Ще не вмерла Україна», польський гімн акцентує на незламності національного духу, навіть у найтемніші часи.

Польська народна музика — барвиста і ритмічна. Вона різноманітна за регіонами: наприклад, у Підгальському регіоні популярні гуцульські мотиви, а в Великопольщі — мелодії з використанням скрипки та дуд. Інструментально польський фольклор часто використовує цимбали, акордеон, барабани, скрипку, дуду та флейти. У Підгалі живе традиція гірських ансамблів (*kapela góralska*) — подібна до гуцульських троїстих музик в Україні. Основні народні танці — полонез, мазурка, оберек, куяв'як — мають ритмічну структуру і виконуються в традиційному вбранні з вишивкою та яскравими барвами.

Важливо, що фольклор у Польщі досі живий — численні ансамблі, фестивалі (наприклад, у Закопаному чи Кракові) підтримують зв'язок між поколіннями. Польські колядки, весільні пісні та обрядова музика виконуються не тільки в селах, але й у містах, де традиції трансформуються в нові форми.

У ХХІ столітті Польща активно розвиває всі жанри музики — від класики до хіп-хопу. На сцені виділяються такі виконавці, як Давид Подсядло (поп-рок), Тасо Hemingway (реп), Behemoth (метал). У Варшаві проходить престижний конкурс імені Шопена, а фестивалі *Chopin and His Europe* чи *Wroclavia Cantans* збирають світових зірок.

Українське музичне мистецтво теж має багатовікову історію, що розпочинається з княжих часів, коли скоморохи, бандуристи і кобзарі прославляли героїв. Характерною рисою є багатоголосся, особливо в церковній музиці та народних хорах (наприклад, знамените "поліфонічне" звучання Лемківщини чи Слобожанщини). Як і в Польщі, фольклор відіграє ключову роль: українська музика — це пісні жнив, колядки, весільні наспіви, думи. Народні інструменти — сопілка, бандура, трембіта, ліра — мають духовне і символічне значення.

Сучасна українська сцена, як і польська, охоплює безліч жанрів — від етно-року («ДахаБраха», «Курган і Агрегат») до попу та репу (Kalush, Alyona Alyona, Jerry Heil). Обидві нації використовують музику як засіб спротиву та самоусвідомлення, особливо в умовах війни чи політичного тиску. Українська музика більш вокальна, із глибоким зв'язком до козацьких дум, хорової традиції, багатоголосся. Польська ж традиція сильніше тяжіє до танцювальної музики, з чітким ритмом і акцентом на інструментальності. В обох країнах музика — це не лише мистецтво, а й спосіб збереження національної ідентичності. У часи поневолення і війни саме пісня підтримувала дух народу. Також і в сучасній Україні, як і в Польщі, музиканти відіграють важливу роль у громадському житті — часто виступають на захист свободи та прав людини.

Музичне мистецтво Польщі — це не просто окрема сфера культури, а своєрідний дзеркальний відбиток національної історії, боротьби, духовності та ідентичності польського народу. Від перших церковних наспівів до блискучих творів Шопена, від народних танців сільської глибинки до сучасних сценічних зірок — польська музика постійно змінювалась, але завжди залишалась вірною своїм глибоким емоційним джерелам. Гімн, побудований на основі народної мазурки, є яскравим прикладом того, як музика перетворюється на символ нації.

Польща та Україна — сусідні країни, але й духовно дуже близькі. Обидві пережили століття поневолення, але саме через музику змогли зберегти свою душу, мову й характер. У традиційній музиці ми бачимо спільні елементи — любов до ритмічних танців, обрядовість, зв'язок із природою та релігією. У класичному спадку — власні генії, що прославили свої країни на весь світ. У сучасній музиці — прагнення молодого покоління поєднувати автентичність зі світовими трендами.

Музика — це мова, яку розуміє кожен, незалежно від походження чи політичних кордонів. І саме в цьому полягає її сила. Вивчаючи музику Польщі, ми краще розуміємо не лише її культуру, а й свою — українську. Ми бачимо, наскільки важливо плекати свої традиції, розвивати мистецтво і передавати його наступним поколінням. Бо саме в музиці закодована наша історія, надія і майбутнє.

Література

1. Jabłońska A. Ludzie muzyki i ich rola w średniowiecznej Polsce, Edukacja Muzyczna, vol. 2, nr 1: 14–15. 2006.
2. Jankowski B. M. O muzyce i muzykach, Warszawa, Instytut Wydawniczy CRZZ, 1977: 32. 1977.
3. Jankowski W. Polskie szkolnictwo muzyczne. Geneza i ewolucja systemu, Warszawa: Stowarzyszenie Historyków Sztuki. 2005.
4. Kochanowicz J. Geneza, organizacja i działalność jezuickich burs muzycznych, Kraków. 2002.

Гаврилов Д.О.

*«Міжнародний бізнес», 2 курс
Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана*

Науковий керівник – кандидат філологічних наук, доцент кафедри бізнес-лінгвістики

Бондарчук Л.М..

НАЦІОНАЛЬНІ СТРАВИ ПОЛЬЩІ ТА УКРАЇНИ: ГАСТРОНОМІЧНА СПАДЩИНА ДВОХ НАРОДІВ

Національна кухня є важливою складовою культурної ідентичності кожного народу. Вона відображає історію, традиції, побут і навіть менталітет людей. Українська та польська кухні мають спільні риси, сформовані багатовіковими зв'язками, але водночас зберігають власні особливості. У цій доповіді розгляну характерні страви обох країн, їхнє символічне значення, а також гастрономічну роль у формуванні національного духу.

Українська кухня: традиція щедрості та душевності.

Українська кухня вважається однією з найрізноманітніших у Європі. Вона сформувалась під впливом природних умов, а також багатьох культур, з якими українці взаємодіяли протягом століть. Основу раціону складають овочі (буряк, картопля, капуста), крупи, м'ясо, сало, а також борошняні вироби.

Найвідомішою стравою є борщ – наваристий суп з буряка, капусти, картоплі, м'яса, моркви та часнику. Він став справжнім символом української кулінарної спадщини і подається як у щоденному меню, так і на свята. Іншою популярною стравою є вареники – вироби з тіста з різноманітними начинками: картоплею, капустою, сиром або вишнями. Серед інших страв слід згадати сало – національний продукт, який споживають сирим, соленим або смаженим, а також голубці – капустяні листки, фаршировані м'ясом і рисом.

Українська кухня тісно пов'язана з обрядами. Так, на Різдво готують кутю, а на Великдень – паску і крашанки. Страви не лише насичують, але й передають емоції: щедрість, гостинність, тепло.

Польська кухня: гармонія смаку й традиції.

Польська кухня також має глибоке історичне коріння, на яке вплинули німецька, австрійська, єврейська та литовська кулінарні традиції. Вона славиться використанням м'яса, квашеної капусти, спецій і різноманітних заквасок.

Однією з найвідоміших страв є бігос – ароматне рагу з квашеної капусти з м'ясом, грибами та спеціями. Це типова зимова страва, яку готують у великих кількостях і часто «вистояють» кілька днів, щоб посилити смак. Іншою популярною стравою є журек – кислуватий суп на основі житньої закваски, з ковбасою та яйцем. Особливо шанується у Великодній період.

Також польські піроги (аналог вареників) з м'ясом, сиром або капустою є невід'ємною частиною національної кухні. У польській традиції значне місце посідає випічка: макивки, пончики, серники. Польські кулінарні звичаї відзначаються любов'ю до ситних, ароматних і візуально привабливих страв.

На Різдво поляки традиційно подають 12 пісних страв: піроги, рибу, капусту з грибами, компот із сухофруктів. Це символізує достаток і духовне очищення.

Спільне та відмінне

Обидві кухні мають багато спільного: любов до тіста, капусти, м'яса, а також глибоке поєднання їжі з обрядами. Водночас кожна кухня має власні акценти: українська – на борщ, сало та вареники, польська – на журек, бігос і житні закваски. Польська кухня більш активно використовує соуси, маринади, закваски, тоді як українська тяжіє до простоти і натуральності інгредієнтів.

Отже, кухня – це мова культури. Вона розповідає про цінності, звички та спадщину народу краще за будь-який підручник. Українська і польська кухні не просто зберігають смаки минулого, а й формують гастрономічну ідентичність сучасності. Через страви ми дізнаємось більше одне про одного, будуюмо діалог і зберігаємо найцінніше – традицію.

Література

1. https://uk.wikipedia.org/wiki/Українська_кухня
2. <https://culture.pl/en/tag/polish-cuisine>
3. <https://www.polskatravel.org/polish-cuisine>
4. <https://etnoxata.com.ua/statti/ukrayinska-kuhnya-nash-gastronomichniy-kod/>

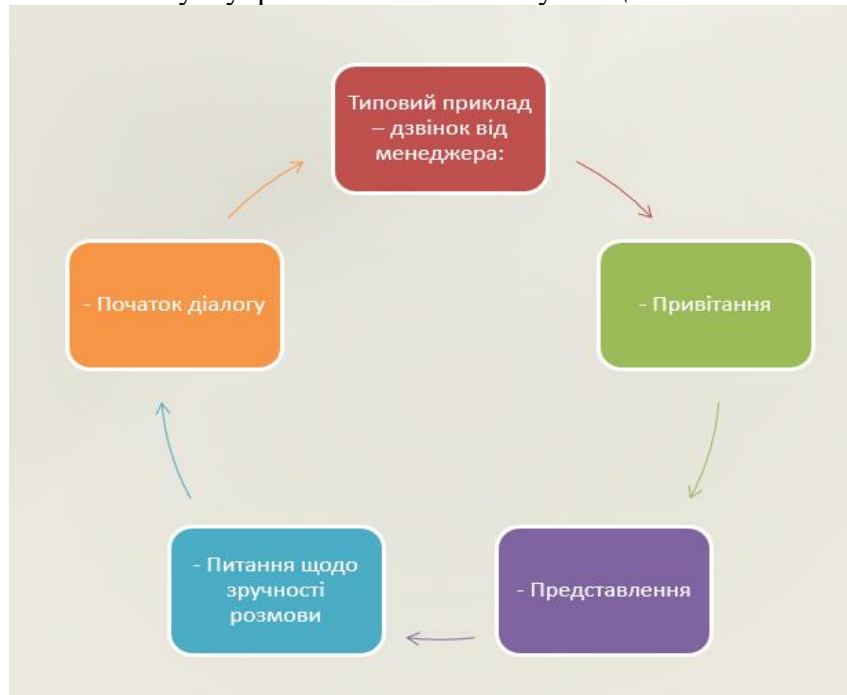
Солодковський І. Ю.
«Системний аналіз», 1 курс
Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана
Науковий керівник –старший викладач
кафедри бізнес-лінгвістики
Подгурська Т.А.

МОВНИЙ ЕТИКЕТ ЯК МЕТОД СТРУКТУРУВАННЯ СУЧАСНОЇ БІЗНЕС-КОМУНІКАЦІЇ

У сучасному українському бізнес-середовищі комунікація відіграє основну роль у створенні та забезпеченні ділових відносин. Одним з ключових елементів комунікації у середовищі нашої країни є мовний етикет. Зараз він досягнув максимальної точки своєї вагомості. Використання української є одним з критеріїв, за яким оцінюють національний бізнес.

Розглянемо приклад телефонної комунікації між менеджером компанії та клієнтом. Цей процес має чітку послідовність, яка допомагає не лише структурувати розмову, але й покращити взаєморозуміння між сторонами. Типовий дзвінок зазвичай починається з привітання, переходить до представлення, далі менеджер обов'язково повинен запитати, чи зручно клієнтові говорити, і лише після позитивної відповіді розпочинається обговорення теми дзвінка. Дотримання цього алгоритму підкреслює ввічливість,

професійність та турботу про співрозмовника. Цей сценарій є чудовим прикладом сучасного мовного етикету в українській бізнес-комунікації.

(Рис. 1)

Рис. 1 Алгоритм типового дзвінка від менеджера

Але мовний етикет, це не лише про використання своєї мови. А й про вміння правильно спілкуватися за різних обставин. Саме це явище створює сталі вирази, якими мають користуватися носії. В українській культурі мовний етикет відзначається ввічливістю, повагою до співрозмовника та дотриманням певних мовних формул. У комплексі всі ці вимоги формують структуру нашої комунікації. Як приклад розглядаємо таку ситуацію, нам телефонує менеджер компанії, яка вже надає нам певні послуги. Наш співрозмовник відається, представляється, називає, яку компанію він представляє далі менеджер має запитати чи зручно нам зараз розмовляти, коли він отримує позитивну відповідь зав'язується діалог. Саме це і є структурою бізнес-комунікації за даної ситуації. Це не є обов'язковими правилами, але дотримання цього алгоритму представляє нам культуру даної компанії і формує враження у клієнта. За даними взятими з порталу business.diia.gov.ua можна побачити доволі незадовільну статистику, щодо вміння

Розповсюджені помилки під час розмови менеджерів із клієнтами

Початковий етап розмови став рекордсменом за загальною кількістю помилок:

- частіше за все менеджери не представляються;
- у понад третині випадків — не називають компанію;
- у 20% випадків не запитують при вихідному дзвінку, чи зручно клієнтам розмовляти;
- у 11% випадків — не вітаються повноцінно, наприклад, не кажуть: «Добрий день».

Рис.2 Середня оцінка менеджерів за обробку дзвінків

Такі алгоритми існують на кожних рівнях комунікації у бізнесі. Існують певні правила спілкування всередині компанії, у b2p та у b2b спілкуванні. Також не потрібно забувати про культурні аспекти у соціальних зв'язках. Завжди потрібно вивчати культурні особливості спілкування з бізнес-партнерами оскільки їх мовний етикет може суттєво відрізнятися і структура, яка була побудована для використання у нашому мовному середовищі може не працювати за його межами і навпаки погіршити ситуацію.

Мовний етикет є невід'ємною складовою ефективної бізнес-комунікації в Україні. Його дотримання сприяє встановленню довіри, підвищенню ефективності співпраці та формуванню позитивного іміджу компанії. В умовах сучасних викликів важливо адаптувати етикетні норми до нових реалій та інтегрувати міжнародний досвід для успішного розвитку українського бізнесу.

Література

1. Гоць Ю.І. Мовленнєвий етикет в українській діловій комунікації: навч. посіб. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2018..
2. Кочерган М.П. Вступ до мовознавства. 5-те вид., перероб. і допов. Київ: Академія, 2014.
3. Офіс з розвитку підприємництва та експорту. Як комунікувати з клієнтами: поради для українського бізнесу [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://business.dia.gov.ua/cases/marketing/yak-komunikuvati-z-klientami-poradi-dla-ukrainskogo-biznesu>
4. Work.ua. Дослідження: українська мова у вакансіях [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://www.work.ua/articles/jobseeker/2359/>

ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ СИСТЕМ МІНІСТЕРСТВ У ПОЛЬЩІ ТА УКРАЇНИ

У сучасних умовах розвитку державного управління актуальним є порівняльний аналіз виконавчих структур в Україні та країнах Європейського Союзу. Особливо важливим є вивчення досвіду Польщі — країни, що пройшла шлях постсоціалістичних реформ та стала повноцінним членом ЄС. Мета цієї доповіді – виявити ключові подібності та відмінності в організації міністерств Польщі та України, з урахуванням їхньої ролі в системі публічного управління.

Аналіз показав, що в обох країнах міністерства є базовими елементами виконавчої влади, однак у Польщі структура уряду є більш гнучкою, зі схильністю до реорганізації міністерств відповідно до змін політичного порядку денного. В Україні ж структура міністерств є більш стабільною, хоча не завжди ефективною.

Польські міністерства функціонують у чітко регламентованій системі підзвітності, де кожне міністерство має обмежену, але добре визначену сферу впливу. У той час як в Україні функціональна невизначеність між міністерствами часто призводить до дублювання повноважень або політичного впливу на адміністративні рішення. Кадрова політика в Польщі базується на сталих принципах державної служби, тоді як в Україні, попри наявність конкурсної процедури, політичні призначення все ще домінують. Європейська інтеграція суттєво вплинула на організацію польських міністерств, що активно адаптувалися до вимог ЄС, тоді як Україна ще перебуває на етапі наближення до цих стандартів.

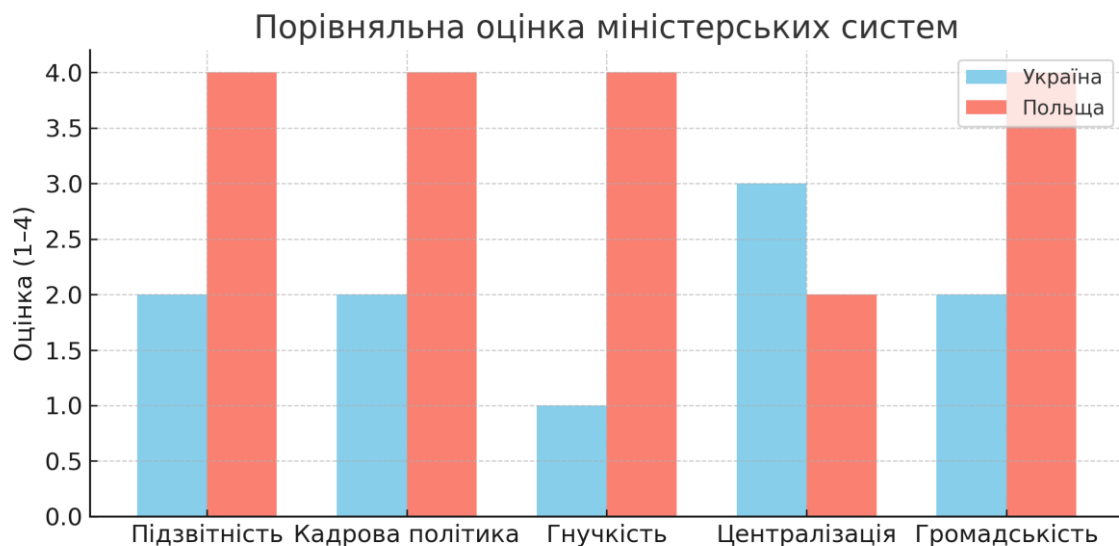
Таким чином, можна стверджувати, що українська система міністерств перебуває в процесі інституційної трансформації. Вивчення польського досвіду дає змогу сформулювати рекомендації для підвищення ефективності функціонування українських міністерств, зокрема в аспектах прозорості, підзвітності, кадрової стабільності та адаптації до європейських норм.

Таблиця 1. Порівняльна характеристика міністерств України та Польщі

Критерій	Україна	Польща
Кількість міністерств	20	18
Форма призначення міністрів	За поданням Прем'єра	За поданням Прем'єра
Підзвітність	Слабша	Сильна
Євроінтеграційний вплив	Частковий	Повний
Конкурсний добір кадрів	Частково	Системно
Гнучкість структури	Низька	Висока
Централізація	Сильна	Децентралізація
Взаємодія з громадськістю	Вибіркова	Постійна

Джерело: сформовано автором за даними відкритих урядових порталів України та Польщі.

Рис. 1. Порівняльна оцінка міністерських систем

Джерело: побудовано автором за даними Кабінету Міністрів України та уряду Республіки Польща.

Література

1. Закон України «Про Кабінет Міністрів України».
2. Офіційний сайт уряду Польщі: www.gov.pl.
3. Процишен М. І. Публічне управління в умовах євроінтеграції. Київ, 2022.
4. Портал відкритих даних України: data.gov.ua.
5. OECD Review of Public Governance: Poland 2021.

Невінчана Д.О., Кизим В.О.

*«Економічна кібернетика», I курс
Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана*

*Науковий керівник – кандидат філологічних наук, доцент кафедри
бізнес-лінгвістики Товстенко В.Р.*

ІСТОРІЯ ТА ШЛЯХИ ФОРМУВАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ТЕРМІНОСИСТЕМИ

Формування фахової термінології є одним із важливих напрямів сучасного мовознавства. Розвиток української економічної терміносистеми відіграє суттєву роль у забезпеченні підготовки спеціалістів, функціонуванні наукової комунікації та адаптації української мови до сучасних умов глобалізованого професійного середовища. Актуальність вивчення цього питання зумовлена необхідністю уніфікації термінів, гармонізації їх із міжнародними стандартами, а також потребою в дослідженні історичних витоків, шляхів запозичення та словотвірних моделей, що використовуються в економічній лексиці. У цій роботі розглянемо ключові етапи становлення української економічної терміносистеми, її джерела, шляхи запозичення та стандартизації, а також проблеми інтерференції та метафоризації в процесі термінотворення.

Формування української економічної термінології бере свій початок ще з часів Київської Русі. Уже в мові тогочасних монастирських книг, купчих і дарчих записів, реєстрів майна та приватних листів відображено окремі слова, що фактично започаткували сучасну економічну

галузеву терміносистему. Наприклад, *мит, куни, данина (дань), мостове, порядне, перевоз, печать* та ін. В основному це назви повинностей і зборів (спочатку натуральних, а потім грошових), які сформувалися на основі загальноновживаних слів. В українських пам'ятках XIV–XV ст. спеціальні поняття сфери фінансових відносин передано словами, що спочатку використовували і як загальноновживані, і як спеціальні. З часом такі слова спеціалізуються, набуваючи властивостей термінів у сучасному розумінні. Наприклад, *выраховувати, длжъникъ, заплата, полтына, личба, мыто, мытник, гривня, деньга, накладъ, позычити, розходъ, отмънити (компенсувати), приход (прибуток, доход), пожиток (користь, вигода, зиск)* і т.ін. Багато з цих слів виникли внаслідок термінологізації загальноновживаної лексики. Вони не лише фіксували економічні відносини, а й відображали особливості господарського устрою, побуту та правових норм тогочасного суспільства. Окрему мікросистему в складі соціально-економічної лексики становили назви податків і повинностей, які перейшли до розряду історизмів, наприклад: *осадне* – плата за поселення на новій землі, *побережне* – плата за користування узбережжями річок, *шляхове* – плата за привласнення прибудного коня або вола, *помірне* – плата за викочену з воза бочку для продажу, *гребельне* – плата за переїзд греблі, *колодне* – плата від колоди меду, *ярмаркове* – торгове мито на ярмарку тощо. У XIV–XV століттях економічна лексика поступово набуває більш специфічного змісту, закріплюючись у правових актах і словниках. Джерелами цього періоду слугують статuti міст, судові документи й адміністративна документація, де формуються терміни, пов'язані з оподаткуванням, торговими операціями, організацією міського господарства.

У XVI–XVII століттях у зв'язку з активізацією торгівлі та фінансової діяльності економічна термінологія збагачується іншомовними запозиченнями. Саме в цей період виникають терміни, які згодом набувають статусу повноцінних термінологічних одиниць: *обмитити, копійка, кредитор, віритель, ціна*. Вони трапляються в ділових текстах, словниках і правових джерелах, зокрема в «Лексиконі словенороському» Памви Беринди, «Актовій книзі Житомирського магістрату», збірнику «Ділова мова Волині й Наддніпрянщини XVII ст.». Багато з цих лексем активно використовувалися у практиці купців і ремісників, стаючи частиною професійної мови.

У XVIII–XIX століттях, на тлі значних соціально-економічних зрушень, спостерігається еволюція значень багатьох економічних термінів. У мовну практику входять слова, які остаточно закріплюються в економічному дискурсі: *гроші, кредит, фінанси, біржа, податок*. Зростає обсяг іншомовних запозичень — із латинської, грецької, французької, італійської, німецької, а згодом і англійської мов. До сучасних прикладів таких запозичень належать: *маркетинг, лізинг, офшор, холдинг, франко, моніторинг, роялті, неттинг, алонж*. Водночас давні слова починають набувати нового змісту, відбувається семантичне збагачення лексики, що відображає суспільні зміни та нові потреби.

Одним із важливих явищ у розвитку термінології є лексична інтерференція, яка охоплює лексичні запозичення, кальки, а також зміни у вживанні українських слів під впливом іншомовних моделей. Ці процеси сприяють розширенню термінологічного фонду, але водночас ускладнюють його стандартизацію, особливо в сучасному бізнес-дискурсі, де часто співіснують питомі українські та англійські терміни. Адаптація іншомовних понять здійснюється різними мовними механізмами: транслітерацією — коли термін передається засобами української графіки, трансфонацією — коли відтворюється його звукова форма, а також транспозицією — тобто зміною частиномовної належності, коли слово переходить із загальної мови у спеціалізовану або змінює граматичну функцію. Наприклад, у результаті транслітерації фахівці отримують однозначне та стандартизоване „інтернаціональне” написання лексичних одиниць мов з нелатинськими системами письма, а головне її призначення — гарантоване стовідсоткове відтворення транслітерованої лексичної одиниці в

оригінальному написанні без будь-яких спотворень: англ. *holding*, нім. *das Holding*, укр. *холдинг*.

Стандартизація економічної термінології є ключовою умовою її ефективного функціонування, особливо в умовах глобалізації. Важливу роль у цьому процесі відіграє Міжнародна організація зі стандартизації (ISO), яка розробляє єдині системи транслітерації та затверджує міжнародно визнані терміни. В Україні питання терміностандартизації координує Національна комісія з питань стандартів у сфері термінології.

У розвитку термінології значну роль відіграє словотворення. В економічній лексиці активно формуються нові терміни за допомогою суфіксів, префіксів і складання основ. Такі моделі дають змогу створювати слова як на національному ґрунті, так і з використанням інтернаціональних компонентів, що дозволяє поєднувати українські та світові традиції термінотворення. У сучасній терміносистемі функціонують явища омонімії, антонімії, синонімії та паронімії. Завдяки метафоризації з'являються образні вислови, що надають мові виразності: *грошовий голод, біржова паніка, парасолька цін*. Останнім часом дедалі активніше проникають у мову новітні терміни, пов'язані з цифровими фінансами: *криптовалюта, блокчейн, токен, ICO*, які швидко інтегруються в сучасний український економічний дискурс.

Отже, українська економічна терміносистема сформувалась як результат багатовікового розвитку, у взаємодії з внутрішніми мовними процесами та зовнішніми запозиченнями. Її сучасний стан свідчить про глибоку інтеграцію в міжнародний науковий дискурс і потребує подальшої кодифікації, уніфікації та гармонізації. Використання усталених терміноодиниць сприяє точності професійного спілкування, розвитку науки, освіти та економіки загалом.

Література

1. Козловська Л.С., Товстенко В.Р. Культура наукової мови: навч. метод. посіб. для самост. вивч. дисц. для студентів кредит.-екоп. ф-ту. Київ: КНЕУ, 2009.
2. Лінгвосвіт сучасної фахової комунікації. [Електронний ресурс]: монографія [Л. Колеснікова, Н.Краснопольська, Л.Малевиц, В.Товстенко, І.Ярошевич] ; упоряд. Л. Козловська. М-во освіти і науки України, ДВНЗ "Київ. нац. екоп. ун-т ім. Вадима Гетьмана". Київ : КНЕУ, 2022.
3. Товстенко В. Р. Культура наукової мови [Електронний ресурс] : практикум для студентів-економістів. Київ : КНЕУ, 2013.
4. Товстенко В.Р., Ярошевич І.А. Культура ділового спілкування. Лексико-граматичний практикум [для студентів закладів вищої освіти економічного профілю]. Київ: КНЕУ, 2025.

Місюра А.В.

“Системний аналіз”, 1 курс

Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана

Науковий керівник – ст.викладач кафедри бізнес-лінгвістики

Подгурська Т.А.

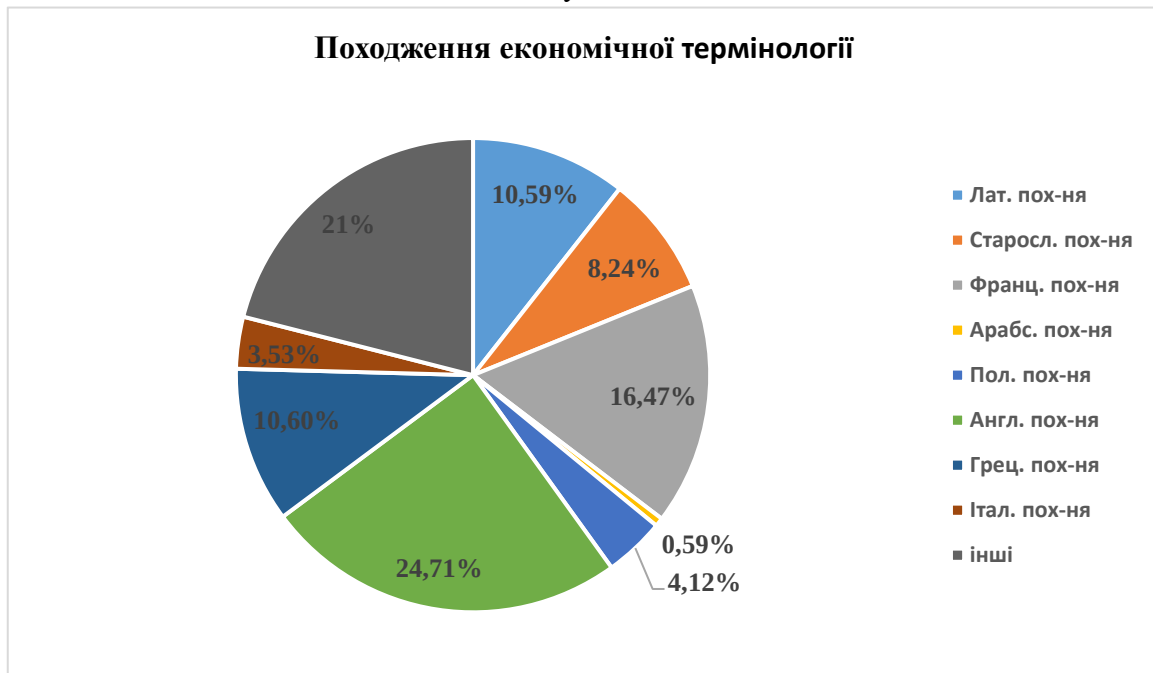
УКРАЇНСЬКА ЕКОНОМІЧНА ТЕРМІНОЛОГІЯ: НАЦІОНАЛЬНА ЧИ ІНТЕРНАЦІОНАЛЬНА?

Термінологія є важливою складовою будь-якої науки, зокрема й економіки. В умовах глобалізації мовний аспект економічної діяльності зазнає суттєвих змін. Ми розглянемо, наскільки українська економічна термінологія є національною, а наскільки вона інтегрована у міжнародний контекст.

Розглянемо походження економічної термінології яка нині присутня в українській мові. Багато економічних термінів мають іншомовне походження. Запозичених з латини, грецької, англійської та німецької мов, вплинули на формування сучасного лексикону. Однак поряд з

цими словами існують власне українські терміни, які активно використовуються в економічному дискурсі.

За дослідженням студентів Сумського державного університету, відсоток запозичених слів має наступні показники.

Інтернаціональні терміни в економіці сприяють глобальному спілкуванню, надаючи українським фахівцям доступ до світових знань і технологій. Сучасна економіка характеризується великою кількістю запозичень, які стали загальноновживаними. Наприклад, такі терміни, як "інфляція", "девальвація", "маркетинг", "менеджмент", використовуються у більшості мов для пояснення економічних норм, і в більшості випадків хоч й існують українські відповідники, але попередні терміни є більш загальноновживаними. Глобалізація змінює економічний словник, вимагаючи адаптації термінів для відповідності міжнародним стандартам і практикам у бізнес-середовищі.

Порівняємо інтернаціоналізми в загальноновживаній українській мові та саме в економічній тематиці.

Безумовно, у нинішній ситуації в світі, а особливо в Україні, коли ми намагаємось бути ближчими до “ЄС”, повністю позбавитись іномовних слів майже неможливо, але потрібно стрім итись хоча б до якогось балансу, та зменшити частку інтернаціоналізмів в економічній термінології. Інтернаціональні терміни забезпечують зрозумілість у глобальному контексті та полегшують співпрацю. Водночас використання національних термінів сприяє збереженню мовної ідентичності та розширенню україномовного економічного простору. Окрім запозичень, в українській мові існують власні економічні терміни, які мають давню історію. Наприклад, "господарство", "позика", "заробіток" є питомо українськими словами. Також створюються нові терміни, які замінюють іноземні аналоги, зберігаючи українську мовну

традицію. Для того щоб забезпечувати баланс, необхідно використовувати українські відповідники. Деякі іноземні терміни мають українські відповідники. Наприклад, "лізинг" можна перекласти як "оренда з викупом", "стартап" – "початкове підприємство", "франчайзинг" – "франшиза". Використання українських варіантів допомагає адаптувати економічну термінологію до мовного середовища.

Українська економічна термінологія поєднує національні та інтернаціональні елементи. Запозичення є неминучими, проте важливо підтримувати розвиток власної термінології. Оптимальний підхід – гармонійне співіснування двох мовних тенденцій для збереження ідентичності та міжнародної взаємодії.

Література

1. https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstreamdownload/123456789/89325/1/Prytyka_bac_rob.pdf;jsessionid=A8F07374E42312D89D3ECD CDC7B24923
2. Термінологія: навчальний посібник / М-во освіти і науки України, Донец. нац. ун-т економіки і торгівлі ім. М. Туган-Барановського, каф. іноземної філології, українознавства та соціально-правових дисциплін. Д. В. Фурт, Л. А. Дмитрук. Кривий Ріг : [ДонНУЕТ], 2020.
3. Панченко С. Термінологія в її історичному розвитку / Світлана Панченко // Вісник Держ. ун-ту «Львівська політехніка». Серія «Проблеми української термінології» : матер. 6-ї Міжн. наук. конф. СловоСвіт 2000. 2000. № 402. С. 82–84.

*Куц М. А.
«Міжнародний бізнес», 2 курс
Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана
Науковий керівник – кандидат
філологічних наук, доцент кафедри
бізнес-лінгвістики Бондарчук Л. М.*

УКРАЇНСЬКИЙ ТА ПОЛЬСЬКИЙ КІНЕМАТОГРАФ

Польський кінематограф

Польський кінематограф має глибокі історичні корені та багату культурну спадщину. Його становлення розпочалося ще на початку ХХ століття, але особливо яскраво він проявив себе після Другої світової війни. У 1945 році було створено державну кіностудію «Film Polski», яка дала старт потужному розвитку галузі в умовах соціалістичної Польщі. Уже в 1950–60-х роках з'явилася так звана «Польська кіношкола» — інтелектуальний рух у кіномистецтві, що фокусувався на екзистенційних, історичних і філософських питаннях. Серед головних представників цього періоду — Анджей Вайда, чия трилогія про Другу світову війну («Покоління», «Канал», «Попіл і діамант») стала класикою світового кіно.

Польське кіно вирізняється здатністю глибоко аналізувати суспільні проблеми, релігійні питання та моральні дилеми. Наприклад, Кшиштоф Кесльовський у своїй знаменитій серії «Декалог» звернувся до десяти біблійних заповідей через призму сучасного життя. У ХХІ столітті Польща продовжила традицію створення глибоких, візуально та змістовно сильних фільмів. Значного міжнародного визнання досяг Павел Павліковський, чий фільм «Іда» (2013) здобув премію «Оскар» за найкращий іноземний фільм, а «Холодна війна» (2018) отримала «Золоту пальмову гілку» в Каннах за режисуру.

Польща має налагоджену систему підтримки кіно: Польський інститут кіно (PISF) фінансує проекти, проводить освітні програми, підтримує молодих режисерів. Це дозволяє країні стабільно виробляти якісне авторське кіно, що презентує польську ідентичність у світі.

Польські фільми активно беруть участь у міжнародних фестивалях, мають ефективну дистрибуцію за кордоном і формують позитивний імідж країни.

Однак останніми роками у Польщі спостерігається певна політизація культури, зокрема спроби обмежити фінансування для фільмів, які не відповідають офіційній ідеології. Це викликає занепокоєння серед творчої спільноти, але загалом польський кінематограф залишається одним із найпотужніших у Східній Європі.

Український кінематограф

Українське кіно, попри довгу історію, довгий час розвивалося в складних умовах. У радянський період воно зазнавало тиску з боку цензури, а українська мова та культура часто витіснялися на другий план. Водночас у цей час з'явилися класики українського кіно — Олександр Довженко, автор фільму «Земля», який вважається одним із шедеврів світового німого кіно, та Сергій Параджанов, чий «Тіні забутих предків» став естетичним проривом і зразком поетичного кіно.

Після здобуття незалежності в 1991 році український кінематограф опинився в кризі через відсутність фінансування, інфраструктури та ринку. Протягом 1990-х і початку 2000-х років в Україні знімалося дуже мало повнометражних фільмів, і більшість із них не мали помітного впливу ні в країні, ні за її межами.

Справжній прорив розпочався після Революції гідності 2014 року. Зростання національної свідомості, підтримка з боку держави (зокрема завдяки Держкіно та Українському культурному фонду), а також запит суспільства на фільми українською мовою про українську історію і сучасність дали поштовх до якісного оновлення індустрії. З'явилися фільми, які викликали резонанс як в Україні, так і за кордоном: «Плем'я» Мирослава Слабошпицького, «Кіборги» Ахтема Сеїтаблаєва, «Мої думки тихі» Антоніо Лукіча, «Атлантида» Валентина Васяновича.

Сучасне українське кіно звертається до тем війни, травми, пам'яті, пошуку ідентичності. Особливої актуальності набули документальні стрічки, які фіксують події російсько-української війни (наприклад, «20 днів у Маріуполі»). При цьому зберігається потяг до експерименту, іронії, емоційної глибини. Українські стрічки все частіше потрапляють до програм міжнародних фестивалів, а режисери співпрацюють з європейськими продюсерами.

Незважаючи на війну, українська кіноіндустрія продовжує працювати, знімаючи як документальне, так і ігрове кіно. Кінематограф став інструментом спротиву, зброєю в інформаційній війні, а також засобом для світу зрозуміти українську культуру, біль і прагнення до свободи.

Література

- «Як змінилось польське кіно за останні 20 років?» — Culture.pl, 2021 <https://culture.pl/en/article/a-brief-history-of-polish-cinema>
- «Українське кіно: десятиріччя змін» — Люк: культурний журнал, 2022 <https://lyuk.media/cinema/ukrainian-cinema-review/>
- Polski Instytut Sztuki Filmowej (PISF) — офіційний сайт польського кіноінституту <https://pisf.pl>
- Державне агентство України з питань кіно (Держкіно) <https://usfa.gov.ua>

СУЧАСНІ ПОЛЬСЬКІ РЕЖИСЕРИ: ВІДОБРАЖЕННЯ ЛЮДСЬКИХ ІСТОРІЙ У КІНО

Польський кінематограф є своєрідним дзеркалом душі, через яке митці передають складні емоції, історичні події та універсальні теми людського життя. Творчість таких видатних режисерів, як Роман Полянський, Агнешка Голланд і Павел Павліковський, визначила нові стандарти у кінематографі та стала джерелом натхнення для багатьох митців. В цій доповіді я хочу розглянути, чому саме вони є видатними режисерами сучасності, які фільми мають особливості та як режисери передають людські переживання через свої унікальні підходи до мистецтва.

1. Роман Полянський: психологія в кожному кадрі

Роман Полянський є одним із найвпливовіших режисерів у світовому кінематографі. Його роботи, такі як “Піаніст” та “Відраза”, стали класикою, яка надихає нові покоління режисерів. Полянський поєднує психологічну глибину з візуальною майстерністю, створюючи фільми, які досліджують людську природу. Його стиль вплинув на розвиток жанру психологічного трилера, а також на авторське кіно, яке балансує між комерційним успіхом і мистецькою цінністю.

Роман Полянський народився 18 серпня 1933 року в Парижі. Його дитинство було сповнене трагедій, адже він пережив Голокост, втративши матір у концтаборі. Полянський навчався в Лодзькій кіношколі, де розпочав свою кар'єру. Його дебютний фільм “Ніж у воді”(1962) став першим польським фільмом, номінованим на Оскар.

Найвідоміші роботи:

- “Піаніст” (2002), який отримав Оскар за найкращу режисуру.
- “Відраза” (1965) — психологічний трилер, що досліджує теми самотності та страху.
- “Квартирант”(1976) — фільм про ізоляцію та параною.

Полянський також отримав численні нагороди, включаючи Золоту пальмову гілку Каннського кінофестивалю та премію Сезар.

Рис. 1. Роман Полянський

2. Агнешка Голланд: голос правди через мистецтво

Агнешка Голланд відома своїм соціальним і політичним підходом до кінематографу. Її фільми, такі як “Європа, Європа” та “У темряві”, досліджують складні історичні події через призму людських історій. Голланд активно використовує кіно як інструмент для підвищення обізнаності про важливі соціальні проблеми, такі як Голокост, міграція та права людини. Її роботи вплинули на розвиток європейського кіно, а також на серіальне мистецтво, зокрема через її внесок у “The Wire” та “House of Cards”.

Агнешка Голланд народилася 28 листопада 1948 року у Варшаві. Вона навчалася в Празькій академії виконавських мистецтв і розпочала кар'єру як асистент режисера Анджея Вайди. Її дебютний фільм “Провінційні актори” (1978) отримав премію ФІПРЕССІ на Каннському кінофестивалі.

Найвідоміші роботи:

- “Європа, Європа” (1990) — фільм про єврейського хлопчика, який виживає під час Другої світової війни.
- “У темряві” (2011) — історія про людяність у часи Голокосту.

Голланд також працювала над серіалами “The Wire” та “House of Cards”. Вона отримала Золотий глобус та приз Альфреда Бауера

Рис. 2. Агнешка Голланд

3. Павел Павліковський: майстер атмосферного кіно

Павел Павліковський створив свій унікальний стиль, який поєднує мінімалізм із глибокими емоціями. Його фільми, такі як “Іда” та “Холодна війна”, досліджують теми ідентичності, історичної пам’яті та кохання. Павліковський вплинув на розвиток сучасного європейського кіно, зокрема через використання чорно-білої естетики та увагу до деталей. Його роботи надихають режисерів на створення фільмів, які поєднують особисті історії з глобальними темами

Павел Павліковський народився 15 вересня 1957 року у Варшаві. Він навчався в Оксфорді та розпочав кар'єру як документаліст. Його фільм “Іда” (2013) отримав Оскар за найкращий фільм іноземною мовою, а “Холодна війна” (2018) — приз за найкращу режисуру на Каннському кінофестивалі. Його стиль вирізняється мінімалізмом та глибокими емоціями.

Найвідоміші роботи:

- “Моє літо любові”(2004) — історія про складні стосунки двох дівчат.
- “Жінка з п'ятого округу”(2011) — психологічна драма

Рис. 3. Павел Павліковський

Павел Павліковський майстерно поєднує простоту кадру із складністю емоцій. Його фільми ніби запрошують глядача відчувати красу кожного моменту, побачити в простому складне і знайти нове значення у вже відомому. Його робота над музикою, освітленням і деталями створює атмосферу, яка залишає незабутнє враження.

Філософія та вплив польського кіно

Фільми Полянського, Голланд і Павліковського здатні змінювати нас, торкаючись найглибших струн нашої душі. Вони надихають нас ставати більш людяними, шукати красу у найтемніші моменти і розуміти, що в кожній історії є щось більше, ніж просто кадри на екрані.

Ці режисери не лише створюють фільми, а й формують культурний дискурс, змушуючи глядачів замислюватися над важливими питаннями. Їхній вплив виходить далеко за межі кінематографу, торкаючись соціальних, політичних і культурних аспектів нашого життя.

Список використаних джерел

1. <https://novapolshcha.pl/article/polskii-kinematograf-za-kordonom-vid-romana-polyanskogo-do-agnyeshki-golland/>
2. <https://vogue.ua/article/culture/kino/7-prekrasni-polskih-filmiv-yaki-varto-podivitisya-48795.html>
3. <https://culture.pl/ua/stattia/polski-laureaty-oskara>

Краснопольська С.О.

«Міжнародні економічні відносини», 2 курс

Київський національний економічний

університет імені Вадима Гетьмана

Науковий керівник – кандидат

філологічних наук, доцент кафедри бізнес-лінгвістики

Бондарчук Л.М.

TATRY — CUD NATURY

Tatry są najwyższym pasmem górskim w łańcuchu Karpat i zarazem najwyżej położonym obszarem w granicach Polski, choć znacznie większa ich część leży po stronie słowackiej. Góry te, o długości około 60 kilometrów i szerokości od 15 do 20 kilometrów, zajmują powierzchnię blisko 800 km². Ich wyjątkowość wynika nie tylko z alpejskiego charakteru rzeźby, ale także z bogactwa przyrody, unikalnej historii, geologii oraz ogromnego znaczenia kulturowego i naukowego. Tatry dzielą się na trzy główne części: Tatry Zachodnie, Tatry Wysokie i Tatry Bielskie — te ostatnie położone są w całości po stronie słowackiej. Naturalną granicę między Polską a Słowacją wyznacza główna grań Tatr, która w wielu miejscach przebiega przez ich najwyższe szczyty.

Teren Tatr to niezwykle dynamiczna przestrzeń przyrodnicza. Rzeźba polodowcowa, obecność licznych dolin, wodospadów i jezior, a także występowanie niemal wszystkich pięter roślinności górskiej sprawiają, że jest to region o ogromnej wartości naukowej i ekologicznej. Najwyższym szczytem po polskiej stronie jest Rysy (2 499 m n.p.m.), które stanowią zarazem najwyższy punkt całej Polski. W Tatrach Zachodnich dominuje Starorobociański Wierch (2 176 m n.p.m.), którego zbocza opadają ku dolinom Starorobociańskiej, Raczkowej i Gaborowej. Wierchołki te, zbudowane z białych granitów i łupków krystalicznych, stanowią znakomite przykłady młodych gór fałdowych z wyraźnymi cechami działalności lodowców plejstocenских.

Tatry to także królestwo dolin i jezior. Spośród około 200 stawów tatrzańskich, niemal wszystkie mają pochodzenie polodowcowe. Największym i jednym z najgłębszych jest Morskie Oko, o powierzchni 35 hektarów i głębokości dochodzącej do 51 metrów. Stanowi ono przykład naturalnie zarybionego jeziora wysokogórskiego. Morskie Oko ma ogromne znaczenie - nie tylko jako największe jezioro w Tatrach, ale także jako jeden z najsłynniejszych symboli tych gór. Jego wyjątkowe położenie w sercu gór oraz otaczające je monumentalne szczyty sprawiają, że stanowi ono miejsce o szczególnym znaczeniu przyrodniczym, krajobrazowym i kulturowym. Od lat pełni funkcję nie tylko obiektu badań naukowych, lecz także przestrzeni, w której wyraźnie spletają się wartości natury i tożsamości narodowej.

Zjawiskiem równie interesującym są tatrzańskie jaskinie. W całych Tatrach zidentyfikowano ich około 780, głównie w Tatrach Zachodnich. Największa z nich, po stronie słowackiej, to Wielka Śnieżna o długości korytarzy przekraczającej 23 kilometry i różnicy poziomów 824 metry. Tego typu obiekty stanowią przedmiot zainteresowania nie tylko speleologów, lecz również klimatologów i geologów badających mikroklimat oraz procesy krasowe.

Tatry cechuje klimat typowo alpejski, z dużą zmiennością warunków pogodowych, częstymi mgłami, silnymi opadami i długotrwałą pokrywą śnieżną. Wśród zjawisk meteorologicznych szczególną uwagę zwraca halny — silny, suchy i porywisty wiatr fenowy, który powstaje wskutek przemieszczania się mas powietrza z południa na północ. Zjawisko to ma istotny wpływ nie tylko na warunki atmosferyczne, ale i na stan zdrowia ludzi oraz funkcjonowanie ekosystemów górskich.

Pod względem biologicznym Tatry są obszarem o wyjątkowej różnorodności. Występuje tu około 1300 gatunków roślin naczyniowych, z czego blisko 200 to gatunki endemiczne dla polskiej części Tatr. Obecność pięter roślinnych — od pogórza przez regła dolny i górny, aż po piętro turni — umożliwia obserwację zróżnicowanych zespołów florystycznych w relatywnie niewielkiej przestrzeni. Wśród gatunków szczególnie cennych wymienić należy szarotkę alpejską, goryczkę wiosenną, skalnicę tatrzańską czy urdzika karpackiego. Świat zwierząt reprezentują zarówno duże ssaki — niedźwiedzie brunatne, jelenie, kozice — jak i rzadkie ptaki, takie jak orzeł przedni, puchacz czy głuszec.

Zarówno polska, jak i słowacka część Tatr objęta jest ochroną w formie parków narodowych: Tatrzańskiego Parku Narodowego (TPN) i TANAP-u. Oba obszary uznane zostały przez UNESCO za rezerwat biosfery, co świadczy o ich unikalnym znaczeniu w skali globalnej. Rygorystyczne zasady poruszania się po Tatrach mają na celu ochronę ich delikatnych ekosystemów — dozwolone jest przemieszczanie się wyłącznie po oznakowanych szlakach, a wejścia na niektóre szczyty wymagają obecności licencjonowanego przewodnika.

Tatry są miejscem o bogatej historii. W czasie II wojny światowej przez zieloną granicę tatrzańską przedzierali się kurierzy, narażając życie w imię walki o wolność. To właśnie tu narodziło się taternictwo — forma eksploracji i zdobywania gór, która w kolejnych dziesięcioleciach przerodziła się w ruch wspinaczkowy i turystyczny o szerokim zasięgu.

Tatry, choć stosunkowo niewielkie powierzchniowo, stanowią niezwykłą mozaikę wartości przyrodniczych, krajobrazowych, kulturowych i naukowych. Ich zachowanie dla przyszłych pokoleń jest obowiązkiem nie tylko Polski i Słowacji, lecz całej wspólnoty europejskiej. W dobie zmian klimatycznych, intensyfikacji ruchu turystycznego i presji cywilizacyjnej, troska o ten górski świat staje się symbolem odpowiedzialnego współistnienia człowieka i natury.

Lista wykorzystanych źródeł

1. URL: <https://www.zakopane.pl/strefa-turystyczna/turystyka/tatry/>

2. URL: <https://hasajacezajace.com/tatry-atrakcje/>
3. URL: <https://portaltatrzański.pl/przewodnik/miejsca/tatry-polskie/>
4. URL: <http://www.dobreschronisko.pl/tatry-polskie-krotka-charakterystyka-szczyty-doliny-przyroda,d3,s54>

Шенфельд Д. С.

«Маркетинг», 1 курс, 101 гр., КНЕУ

Науковий керівник – к.філол.н., доцент кафедри бізнес-лінгвістики Ярошевич І.А.

МОВНА СВІДОМІСТЬ УКРАЇНЦІВ У ЗАГРОЗЛИВИХ УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ СВІТУ

Глобалізація як виклик і загроза. Сучасні глобалізаційні процеси відкривають нові можливості розвитку для суспільства, але несуть і загрозу розмивання національної ідентичності, і саме мова відіграє ключове значення в консолідації нації.

Збереження мовної ідентичності як націєтворчий фактор. В умовах глобалізації, усвідомлення цінності української мови та її активне використання стає важливим чинником збереження національної самобутності, культурної спадщини, переемності традицій та зміцнення національної свідомості.

Уплив інформаційного простору та технологій. Інтернет, соціальні мережі та цифрові технології можуть як сприяти поширенню активного функціонування української мови, так і створювати середовище для домінування інших мов, особливо в молодіжному середовищі.

Роль освіти та культури у формуванні мовної свідомості. Система освіти та культурні інституції відіграють вирішальну роль у вихованні поваги до української мови, популяризації її використання та підтримці високих стандартів мовленнєвої культури.

Мовна політика та законодавство. Українці мають велику кількість творів, присвячених рідній мові, вони завжди боролися за право називатися окремим, самобутнім слов'янським народом. І головною ознакою їхньої окремішності була рідна українська мова (Єрмоленко, 2007). Б. М. Ажнюк (2008, 2013а, 2013б) зазначає, що Україна успадкувала деформовану мовну ситуацію, що є потенційною загрозою та джерелом конфліктів у не тільки у соціолінгвістичній сфері. Ефективна державна мовна політика, спрямована на підтримку та захист української мови у всіх сферах суспільного життя, є необхідною умовою для її сталого розвитку в умовах сучасної глобалізації.

Саме глобалізація на сьогодні створює ту лінгвістичну асиметрію, де домінування окремих мов, зокрема англійської, становить загрозу для функціонування та розвитку національних мов, включаючи українську (Масенко, 2004а, 2004б).

В умовах кількісного зростання міжкультурної комунікації та інформаційного обміну, збереження української мови як основи національної ідентичності є ключовим чинником самозбереження нації (Селігей, 2023а, 2023б).

Сучасні соціолінгвісти зазначають, що мовна свідомість українців, що базується на усвідомленні історичної та культурної цінності рідної мови, є потужним інструментом протидії нівелюванню національної самобутності в глобалізованому світі (Ажнюк, 2013а).

Активне використання української мови в усіх сферах суспільного життя, підкріплене високим рівнем мовної культури та відповідальною мовною політикою, є необхідною умовою для її конкурентоздатності в глобальному просторі (Масенко, 2004б).

На думку фахівців, формування мовної свідомості починається з освіти та виховання поваги до рідної мови, а також підтримується якісним українськомовним контентом у медіа та культурних ініціативах (Мацюк, 2021; Селігей, 2023а).

Інертність мовної свідомості суспільства та недостатній рівень державної підтримки, на жаль, можуть призвести до багатьох негативних наслідків, зокрема до послаблення позицій української мови в умовах глобальної конкуренції (Масенко, 2004б). Розвиток цифрових технологій та інтернету створює як нові можливості для популяризації української мови, так і ризики її маргіналізації за

відсутності якісного україномовного онлайн-контенту та активної присутності в цифровому просторі (Мацюк, 2010). Сучасному українському суспільству вкрай необхідно усвідомити, що зміцнення мовної свідомості українців є не лише питанням збереження мови, але й важливим елементом національної безпеки та культурної стійкості в умовах глобальних викликів для нашої країни.

Глобалізація як каталізатор мовної конкуренції. Сьогодні спостерігаємо, що глобальні процеси лише посилюють конкуренцію між мовами за сфери вживання, інформаційний простір та увагу користувачів, на жаль, ставлячи менш поширені мови, зокрема такі як українська, у вразливе становище (Масенко, 2004б).

Вплив англоцентричної глобалізації на мовну ідентичність Мовна свідомість як чинник національної консолідації. Оскільки домінування англійської мови в науці, технологіях, бізнесі та масовій культурі може призводити до поступового витіснення української мови з певних сфер та формування комплексу меншовартості щодо її використання (Мацюк, 2021), вкрай важливо в умовах зовнішніх та внутрішніх загроз усвідомити, що спільність мови сприяє національній єдності та зміцненню громадянської ідентичності (Селігей, 2023а).

Захисна функція мовної свідомості. Високий рівень мовної свідомості спонукає громадян активно використовувати рідну мову, підтримувати україномовний контент та протистояти спробам її маргіналізації. Ефективна державна мовна політика, спрямована на підтримку української мови в освіті, культурі, медіа та публічному просторі, є ключовим інструментом формування позитивної мовної свідомості (Масенко, 2004б). Низький рівень мовної свідомості послаблює позиції української мови (Селігей, 2023а).

Мовна свідомість молоді в умовах глобалізації. Молоде покоління, яке зростає в умовах віртуального спілкування та мультимедійного інформаційного простору, потребує особливої уваги у формуванні їхньої мовної ідентичності (Мацюк, 2010).

Уплив російської мовної експансії як окремий аспект глобалізаційного тиску. Для України особливу загрозу становить не лише загальносвітова глобалізація, але й цілеспрямована мовна експансія з боку сусідньої держави, що потребує усвідомлення та активної протидії (Масенко, 2004а).

Мовна свідомість як основа розвитку українськомовної культури та науки. Активне використання української мови в усіх сферах інтелектуальної діяльності сприяє розвитку національної науки, літератури, мистецтва та збагачує світову культурну спадщину (Ажнюк, 2008).

Важливість критичного осмислення іншомовного впливу. Розвинена мовна свідомість передбачає не сліпе копіювання іншомовних зразків, а творче засвоєння корисного досвіду з одночасним збереженням самобутності української мови (Мацюк, 2010).

Мовна свідомість як елемент національної безпеки. Захист і розвиток української мови є важливим аспектом національної безпеки, оскільки мова є ключовим інструментом консолідації суспільства та протидії інформаційним війнам (Селігей, 2023а; Масенко, 2004б).

Державна підтримка як інвестиція в майбутнє мови. Системна державна підтримка української мови у сфері освіти, науки, культури, медіа, діловодства та законодавства є не витратою, а стратегічною інвестицією в збереження національної ідентичності та забезпечення сталого розвитку мови в умовах глобалізації (Масенко, 2004б).

Законодавче забезпечення мовних прав громадян. Тож підсумуємо: законодавство має чітко визначати та захищати права громадян на використання української мови в усіх сферах суспільного життя, створюючи сприятливі умови для її повноцінного функціонування (Масенко, 2004б).

ЛІТЕРАТУРА

1. Ажнюк, Б.М. (2008). Шляхи і методи розширення сфери застосування української мови: концептуальні й практичні аспекти. // *Мовна ситуація в Україні: між конфліктом і консенсусом*, кол. монографія Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України, Київ: Дельта, с. 343–367.

2. Ажнюк, Б.М. (2013). Мовна політика: європейські критерії і Україна // *Українське мовознавство*. Вип 1 (49). — К., ВПЦ «Київський університет», с. 9-31.
3. Ажнюк, Б.М. (2013). Статус мови як інструмент мовного планування // *Мова, культура, самоідентичність*. Київ, с. 138—148.
4. Єрмоленко, С. (2007). *Мова і українознавчий світогляд*. Монографія, Київ: НДІУ, 444 с.
5. Масенко, Л. (2004). *Мова і суспільство: Постколоніальний вимір*. Київ: Видавн. дім «КМ Академія».
6. Масенко, Л. (2004). *Мова і політика* // 2-ге вид., доп. Київ: Соняшник, с. 120 с.
7. Мацюк, Г. (2010). Сучасна соціолінгвістика: тенденції в розвитку теорії і завдання // *Мова і суспільство* / Голов. ред. Г. Мацюк. Вип.1. Львів: Львівський національний університет імені Івана Франка, с.5-20.
8. Мацюк, Г. (2021). Взаємодія понять мова-війна як об'єкт лінгвістичного аналізу: результати і нові підходи. // *Актуальні питання гуманітарних наук*. Дрогобич, 2021. Вип. 35. Том 7, с. 101-106.
9. Селігей, П. (2023). [Комунікативна потужність і престиж української мови як параметри її життєстійкості // Соціальне у мові та мова в соціумі: Монографія на пошану доктора філологічних наук, професора Лариси Масенко. Київ: НаУКМА, с. 48–82.](#)
10. Селігей, П. (2023). [Українська мова у 2222 році: Вступ до лінгвофутурології. Київ: Академперіодика.](#)

**КАФЕДРА ІНОЗЕМНИХ МОВ І МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ
ПЛАТФОРМА
«ПОГЛИБЛЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ МОВЛЕННЄВОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ В ПАРАДИГМІ
ПІДГОТОВКИ ЕКОНОМІСТІВ»
Секції англійської, іспанської та французької мов
СЕКЦІЯ «АНГЛІЙСЬКА МОВА»**

Bondar Dariia

«International economics», 2nd year

Kyiv National Economic

University named after Vadym Hetman

Scientific Supervisors – Senior Lecturer, Department of foreign languages and intercultural communication, Tsyrukun O.I.,

Associate Professor, Department of foreign languages and intercultural communication, Romaniuk O.I.

INNOVATIVE STRATEGIES AND COMPETITIVE ADVANTAGES OF UKRAINE IN THE ERA OF INDUSTRY 5.0

The transition to Industry 5.0 marks a new phase in global industrial evolution, characterized by a human-centric, sustainable, and resilient approach to technological advancement. Unlike Industry 4.0, which primarily focused on automation and digitalization, Industry 5.0 emphasizes the integration of human intelligence with smart technologies to create more adaptive, sustainable, and competitive economies. For Ukraine, this transition presents both significant challenges and unique opportunities. By leveraging innovative strategies, the country can enhance its global competitiveness and secure a leading role in the new industrial era.

As technology evolves, Industry 5.0 presents opportunities beyond just automation and robotics. Key opportunities are: personalization, human-centric innovation and systems integration.

Picture 1- Key opportunities in industry 5.0 [1].

AI and Data Analytics: AI enhances efficiency by detecting defects, predicting failures, and optimizing supply chains while improving collaboration with robotics.

Robotics and Smart Automation: Robots now integrate AI, handling complex tasks like welding, transport, and inspection while improving safety and productivity.

Systems Integration and Connectivity: Industry 5.0 thrives on real-time data sharing between AI, robotics, IoT, and cloud computing, boosting efficiency and competitiveness.

Personalization: AI-driven manufacturing enables mass customization, offering tailored products in industries like fashion, automotive, and food without sacrificing efficiency.

Human-Centric Innovation: Collaborative robots (cobots) enhance teamwork, while AI-driven monitoring ensures ethical, sustainable supply chains, strengthening businesses for long-term success [1].

In the times when the whole world changes rapidly, Ukraine is making significant progress in adopting Industry 5.0 as well, integrating advanced technologies with human creativity and decision-making. This transition is driven by the country's focus on human-centric innovation, sustainability, and digital transformation. Therefore, Ukraine has some major advantages in industry 5.0. Among them are:

1. Highly Skilled IT and Engineering Workforce

Ukraine is renowned for its exceptional engineering talent. Approximately 307,000 professionals were employed in the IT sector in 2021, with around 244,000 operating as individual entrepreneurs [2].

2. Established Industrial Base

Ukraine's industrial sector is well-developed, particularly in aerospace, metallurgy, and engineering. The country has significant reserves of raw materials, supporting its robust metallurgy industry and machine-building enterprises, primarily located in the eastern regions.

3. Emerging Technology and Startup Ecosystem

Ukraine's tech ecosystem has demonstrated resilience and growth. Despite challenges, around 85% of Ukrainian developers have maintained full-time work, and the industry continues to supply global talent [3].

Several Ukrainian companies are already applying the principles of Industry 5.0, which emphasize human-centered innovation, sustainability, and collaboration between people and intelligent systems.

SolarGaps- a green-tech startup producing smart solar blinds that adjust to sunlight and generate electricity. Using IoT and AI, users can control the system via a mobile app. The product combines environmental sustainability with personalized energy solutions [4].

MacPaw- a software company based in Kyiv. MacPaw integrates machine learning into user-friendly applications like CleanMyMac. Its focus on enhancing—rather than replacing—human input reflects the core values of Industry 5.0.

Liki24 - a digital healthcare platform that uses AI to optimize medicine delivery. Human pharmacists and logistics experts remain central to the process, ensuring accuracy and care in a tech-supported system.

AgriEye- an AgriTech platform offering AI-driven drone imaging and analytics for farmers. Human agronomists interpret data and provide tailored advice, combining precision technology with expert judgment for sustainable agriculture.

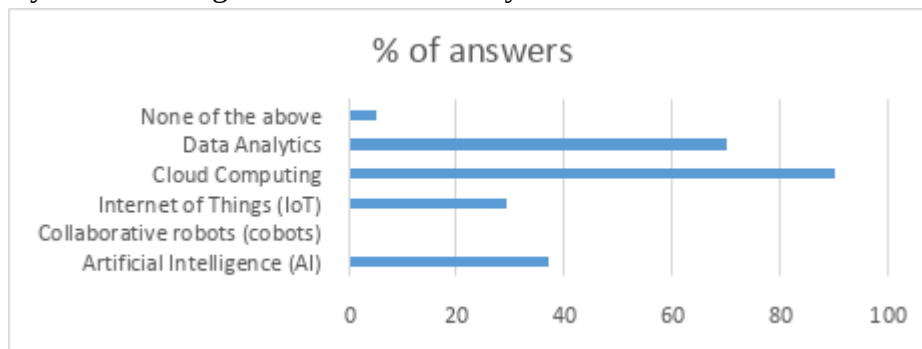
However, Ukraine also faces several challenges in adapting to Industry 5.0, including outdated infrastructure, the impact of war on industrial capacity, and limited investment in high-tech sectors. Additionally, brain drain and an insufficiently developed innovation ecosystem hinder the country’s ability to foster technological advancements. However, by addressing these challenges with targeted policies and strategic initiatives, Ukraine can turn these obstacles into opportunities for growth.

Table 1 - Key challenges Ukraine faces in transitioning to Industry 5.0 [5]-[7].

Challenge	Description
Outdated Industrial Infrastructure	War and underinvestment have damaged key industries and facilities, raising energy costs and limiting development.
Impact of War on the Economy and Industry	GDP has fallen by almost 30% since 2022; vital sectors like agriculture and manufacturing along with transport and energy networks have been disrupted.
Limited Investment in High-Tech Sectors	Research and innovation funding is limited.
Brain Drain and Workforce Challenges	5 million jobs have been lost; skilled professionals are leaving, weakening growth and innovation.
Underdeveloped Innovation Ecosystem	Corruption, instability, and outdated systems slow progress despite a well-educated workforce.

Addressing these challenges requires comprehensive strategies focused on rebuilding infrastructure, fostering economic stability, investing in high-tech sectors, retaining talent, and reforming the innovation ecosystem to facilitate Ukraine’s successful transition to Industry 5.0.

To complement the research, a questionnaire was conducted to assess the current state of Industry 5.0 technology adoption in Ukraine. The survey targeted students. Participants were asked to identify Industry 5.0 technologies which are currently in use at their universities.

Picture 2 – Adoption of Industry 5.0 Technologies Among Respondents

The results indicate a strong emphasis on cloud computing (90%) and data analytics (70%), reflecting the growing importance of data-driven and scalable digital infrastructures in Ukraine's innovation landscape. However, the absence of collaborative robots (0%) highlights that more advanced Industry 5.0 elements—especially those focused on human-robot collaboration—are not widely introduced. Furthermore, Artificial Intelligence (AI) adoption sits at 37%, while IoT use is reported by 29% of participants, suggesting moderate engagement with smart and interconnected technologies. The relatively low implementation of these technologies reveals the existing gap between awareness and actual deployment, underscoring the need for investment, education, and innovation-friendly policies to support broader Industry 5.0 integration.

To successfully transition into Industry 5.0, Ukraine must adopt a comprehensive and forward-thinking strategy focusing on public and private sectors. Here are key recommendations to help the country leverage its strengths and overcome challenges in the evolving global industrial landscape:

1. **Policy and Government Support.** The government should boost R&D funding and offer tax incentives to foster innovation and strengthen Ukraine's global industrial position.

2. **Public-Private Partnerships (PPP).** Collaboration among businesses, academia, and government can accelerate Industry 5.0 adoption through shared resources and expertise.

3. **Investment in Digital Infrastructure.** Expanding IoT networks, cloud systems, and AI capabilities is essential to enable smart manufacturing and digital transformation.

4. **Talent Development and Reskilling.** Educational reforms and training programs must prepare the workforce for emerging Industry 5.0 roles and technologies.

5. **International Cooperation.** Engaging with global partners and attracting investment will support technology transfer and integration into the digital economy.

6. **Sustainable Manufacturing.** Adopting green technologies and circular economy practices will align industrial growth with environmental sustainability.

In conclusion, the global shift to Industry 5.0, prioritizing human-centric values, sustainability, and resilience, presents opportunities and challenges for all nations. Ukraine is actively positioning itself by focusing on human-centric innovation, digital transformation, and sustainability. While Ukraine has advantages like a skilled IT workforce and a growing tech sector, it faces challenges including outdated infrastructure and the impact of war. To succeed in Industry 5.0, Ukraine must invest in digital infrastructure, foster partnerships, develop its workforce, and encourage sustainable practices. By addressing challenges and leveraging its strengths, Ukraine can modernize its industries and contribute to the global Industry 5.0 landscape.

REFERENCES:

1. Global Trade 2025 - The Evolution of Industry & What's To Come For Industry 5.0. URL: <https://www.globaltrademag.com/the-evolution-of-industry-whats-to-come-for-industry-5-0/>
2. Tech Ukraine: Ukraine's machine-building: huge potential for growth. URL: <https://techukraine.org/welcome-to-the-machine-building-industry>
3. Ukrainian Tech, 2023. URL: [Ukrainian Tech Talent Proves Resilient - Sequoia Atlas](#)
4. Inspired by Ukraine's sunflowers, SolarGaps is reimagining renewable energy. SolarGaps. 2024. URL: <https://www.google.com/url?sa=t&source=web&rct=j&opi=89978449&url=https://kyivindependent.com/how-a-ukrainian-company-reimagined-solar-panels-for-a-bright-renewablefuture/&ved=2ahUKEwjAhbvm6I6NAxXQBNsEHTU6N8kQFnoECBcQAQ&usg=AOvVaw27DBCDFuCJCxNRTEQT3067>

1. Building back a better innovation ecosystem in Ukraine 2022. URL: https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/publications/reports/2022/11/building-back-a-better-innovation-ecosystem-in-ukraine_8d07cd2d/85a624f6-en.pdf
2. Ukraine and the SDGs: How the War Has Influenced Global Development, 2025. URL: <https://unu.edu/merit/news/ukraine-and-sdgs-how-war-has-influenced-global-development>
3. "Brain Drain": dynamics and state management mechanisms of countermeasures in the conditions of European integration of Ukraine, 2024. URL: https://www.researchgate.net/publication/375351993_Brain_Drain_dynamics_and_state_management_mechanisms_of_countermeasures_in_the_conditions_of_European_integration_of_Ukraine
4. World Economic Forum - Balancing innovation and governance in the age of AI, 2024. URL: <https://www.weforum.org/stories/2024/11/balancing-innovation-and-governance-in-the-age-of-ai/>

Bondar Kateryna

«International economics», 2nd year

Kyiv National Economic

University named after Vadym Hetman

*Scientific Supervisors – Senior Lecturer, Department of foreign languages and intercultural communication, Tsyrukun O.I.,
Associate Professor, Department of foreign languages and intercultural communication, Romaniuk O.I.*

GREEN INVESTMENTS AND POST-WAR RECONSTRUCTION IN UKRAINE

The post-war reconstruction of Ukraine presents a significant opportunity to integrate sustainable and resilient green investments. Drawing on international experiences from countries that have successfully implemented green rebuilding strategies, Ukraine can leverage renewable energy, circular economy principles, and innovative financing mechanisms to build a more sustainable and economically viable future.

Green investment refers to financial commitments directed toward projects that promote environmental sustainability, resource efficiency, and climate resilience. In the context of post-war reconstruction, green investments focus on rebuilding infrastructure, industries, and public services using sustainable technologies and practices. Rather than restoring Ukraine's economy to its pre-war state, green investment presents an opportunity to modernize and future-proof the country by embedding climate-conscious policies into its development strategies.

Like many other countries, Ukraine has embarked on the path of developing a green economy. In 2016, the country ratified the Paris Climate Agreement, and in 2020, the government presented the "Ukraine Green Deal", a concept for Ukraine's Green Energy Transition by 2050. According to this concept, Ukraine aims to achieve climate neutrality (net-zero greenhouse gas emissions). The key directions of the transition include:

1. Energy – increasing the share of renewable energy sources to 70% of the energy mix by 2050, improving energy efficiency, developing distributed generation, and implementing "smart" grids.
2. Industry – modernization and decarbonization of the metallurgy, chemical, and cement sectors, as well as the implementation of circular economy principles.
3. Transport – electrification of all types of vehicles, expansion of public electric transport, and promotion of clean fuel usage.

4. Agriculture – development of organic farming, use of eco-friendly fertilizers, and integration of sustainable natural resource management standards.
5. Construction – thermal modernization of buildings, introduction of green standards, and the use of low-carbon materials.

However, achieving these ambitious climate goals requires significant investment—estimated at up to 5% of GDP annually. This necessitates the development of green financing instruments and the attraction of private capital alongside government support. Among the key initiatives to support the green transition are: Developing legislation for the green bond market; Establishing the Energy Efficiency Fund to support the thermal modernization of housing; Introducing auctions for renewable energy projects; Supporting organic agriculture.

Ukraine has also established a legal framework for issuing green bonds. On July 1, 2021, a law came into force recognizing green bonds as a separate type of securities. Funds raised through green bonds can be used for improving energy efficiency in public buildings, developing clean transportation, modernizing heating systems, and waste management.

At the same time, Ukraine still faces a number of challenges, including regulatory gaps, a lack of investment capital, and limited experience in implementing green projects. In the Global Innovation Index 2024, Ukraine ranked 60th out of 133 countries [1]. To improve this position, systematic efforts are needed, including infrastructure development, R&D incentives, and removing barriers to green financing.

As Ukraine embarks on post-war reconstruction, integrating green technologies is essential for sustainable development and economic resilience. Key areas of focus include carbon capture technologies, electric vehicles (EVs), smart agriculture, sustainable transport, and green software development.

Implementing Carbon Capture, Utilization, and Storage (CCUS) [2] can significantly reduce CO₂ emissions in Ukraine's industrial sectors. Studies suggest that using blue hydrogen (H₂) as a fuel could cut emissions by 21.4 million tonnes annually, while its application in iron, steel, and ammonia production could further reduce emissions by 18.4 million tonnes per year. Companies like SGS Ukraine offer technical support for CCUS projects, aiding in the design and optimization of CO₂ treatment systems.

The EV market in Ukraine is expanding rapidly, with approximately 120,000 electric vehicles registered as of 2024 and an increase of 4,000–5,000 units monthly. To support this growth, about 17,000 charging connectors have been installed nationwide. Companies like Ukrnafta are contributing by installing high-power charging stations at 22 of their fueling stations, capable of rapidly charging multiple EVs simultaneously [3]. Further development of charging infrastructure, including fast-charging stations along major routes, is essential to meet the rising demand.

Ukrainian agribusinesses are adopting precision agriculture tools to enhance efficiency and sustainability. For instance, Agroholding MHP utilizes GPS-guided equipment, drones, and IoT sensors for optimized field management and crop monitoring. Similarly, IMC has implemented IoT sensors and data analytics to improve crop yield predictions and resource management [4]. These technologies contribute to increased productivity and reduced environmental impact.

Investing in high-speed rail projects is a priority for Ukraine's sustainable transport strategy. The Ministry of Infrastructure has initiated projects to construct railway lines with speeds up to 250 km/h, aiming to modernize infrastructure and enhance connectivity with the European Union. Collaborations with neighboring countries, such as Poland, are also underway to develop cross-border high-speed rail links, improving regional integration.

Embracing green software practices can reduce the environmental footprint of Ukraine's IT sector. This includes developing energy-efficient algorithms, utilizing data centers powered by renewable energy, and implementing sustainable coding practices. Companies like Google and Microsoft have set examples by investing in green data centers that minimize carbon footprints through advanced cooling technologies and renewable energy use. Adopting similar approaches can enhance system efficiency and support eco-friendly IT solutions in Ukraine.

A compelling international example of successful green investment is Germany's Energiewende [6] (Energy Transition) policy, which aimed to reduce greenhouse gas emissions while phasing out nuclear power and increasing the share of renewables in energy production. Through substantial public and private sector investments, Germany raised the share of renewable energy to over 40% of its electricity mix by 2019. Crucially, the country mobilized green bonds, feed-in tariffs, and regulatory incentives to attract investors, catalyze innovation, and support green infrastructure at scale. This model illustrates how coherent policy frameworks and financial instruments can successfully drive the transition to a low-carbon economy.

Ukraine can draw on these global lessons to tailor its own path, ensuring that reconstruction is not merely restorative but transformative. Strategic public-private partnerships, regulatory coherence, and a focus on innovation will be essential to overcome existing barriers—such as capital constraints and limited technical capacity—and to position Ukraine as a leader in sustainable development within Eastern Europe.

REFERENCES:

1. Global Innovation Index 2024. URL: <https://www.wipo.int/web-publications/global-innovation-index-2024/en/>
2. Carbon Capture, Utilization and Storage (CCUS). URL: <https://www.sgs.com/en-ua/service-groups/carbon-capture-utilization-and-storage-ccus>
3. Ukrnafta installs 22 electric vehicle charging stations in Ukraine. URL: <https://en.interfax.com.ua/news/economic/1052756.html>
4. Resilience and innovation: how Ukraine's agricultural sector is improving logistics and optimizing operations. URL: <https://www.dentons.com/en/insights/articles/2024/december/18/resilience-and-innovation-how-ukraine-agricultural-sector-is-improving-logistics>
5. Decarbonization and sustainability trends to watch in 2025. J.P. Morgan. URL: <https://www.jpmorgan.com/insights/sustainability/q1-2025-decarbonization-and-sustainability-trends#:~:text=In%20this%20quarterly%20update%2C%20experts%20from%20across%20JPMorganChase,industries%2C%20emerging%20climate%20technologies%20continue%20to%20reshape%20markets.>
6. Germany's Energiewende – The Easy Guide. URL: <https://www.cleanenergywire.org/easyguide>

THE FUTURE OF THE SPACE ECONOMY: OPPORTUNITIES FOR BUSINESS GROWTH

The world is changeable, and so are business ideas. You can't make much money if you are not a forward-thinking person. Humanity did not know about the internet only a few decades ago, but nobody can imagine life without it now. When you start thinking about the possibilities, you change the world.

According to the World Economic Forum and McKinsey Company Report 2024 Space Technologies, the field is only at the beginning of its spread as an innovative product. «The space economy is forecast to reach \$1.8 trillion by 2035, up from \$630 billion in 2023 and growing at an average of 9% per annum – well above the global gross domestic product (GDP) growth rate.» [1] Space technologies are more connected to people's daily lives than we could possibly imagine. [1] Countries such as Japan, Peru, Saudi Arabia, and Thailand are boosting public sector investments in space initiatives. The number of satellites launched has doubled from 2019 to 2023, while the cost of launching has fallen. It is predicted that the costs of research and development in the field of space will decrease over the years, and the demand will increase by 60 percent. In the article “The Space Industry Is Booming. Manufacturers Must Catch Up”, published by Boston Consulting Group, M. Martinez, T. Thomas, A. de Blasi, G. Smith, and F. Fattori state that companies that produce critical space hardware must increase production volumes to meet that demand. As reported by the article in 2023, the industry saw 221 orbital launches worldwide, the highest number yet. And more growth is coming. With an estimated 24,000 satellites set to be launched between 2023 and 2031, the demand for space products and services is soaring.

As stated by the World Economic Forum, investors have shown a great interest in the space sector, with private sector investment reaching all-time highs of more than \$70 billion in 2021 and 2022. And activities that are likely to be fiction movies, like space tourism sounds more realistic than ever. Harnessing the vast potential of space capabilities can help meet some of the world's toughest challenges. Space technology could situations such as ground movements and natural disasters. It has already been implemented in disaster warning and management, but with the improvement and development of these technologies, humanity will be able to prevent or at least mitigate the consequences of cataclysms, by providing real-time information because of advanced sensors. “Satellite data and analytics would allow for the prediction of where and under what conditions a fire could start, and the scale it could reach. Mitigation measures of various scales could be put in place, including first-aid resources stationed nearby in advance and early evacuations”. Satellite tracking of sea level, monitoring structures where failure could cause outsized risk for local communities, or even intelligence gathering and border control monitoring, can prevent crimes and human trafficking. In most remote areas, satellite communications are the only form of connectivity available. With satellite constellations providing cheaper and more widespread connections, populations can gain access to the digital economy. It reduces human rights inequalities and provides access to education and health care to these regions.

Russia's war against Ukraine has shown the growing importance of commercial space systems in crises. Satellite data is helping governments with communication, military tracking, and civilian protection. However, the war also exposed weaknesses in space infrastructure and supply chains, as well as new threats like misuse of satellite data and disruptions to telecom services. The current global tensions raise concerns about future space cooperation, which is crucial for managing shared space resources.[6] On April 9, 2025, Ukraine officially joined the Copernicus component of the European Union Space Program. The agreement was signed as part of the Association Council meeting and became an important step towards strengthening cooperation with the EU in the space sector. "Against the backdrop of the new agreement, Ukraine continues to consistently develop its space policy: the Ministry of Defense recently created the Space Policy Department, which will coordinate interaction between state and private companies, scientists, and the Defense Forces in the field of space technologies". [4] "It is expected that Ukraine's participation in the Program will contribute to the development of Ukraine's cooperation with the EU in the field of space activities, the expansion of Ukraine's competencies in the areas of application of remote sensing of the Earth and observation of space objects for making management decisions and monitoring in the field of agriculture, civil protection, climate change, protection of power grids and communications, the environment, development of transport, security and defense, infrastructure, as well as building Ukraine's potential in the space sector" was announced by the Ministry of Strategic Industries of Ukraine.[5]

Space will be a trillion-dollar industry by 2025, and although most customers may not even know that these technologies are used to have a conversation on their smart watch, and they provide some high-end pharmaceuticals to save lives, it can also prevent or mitigate global warming, but leaders in most industries will. For Ukraine, active integration into the global space ecosystem means more than just economic growth. It strengthens national resilience, fosters technological independence, and provides crucial tools for defense and security. In the context of the ongoing war, these advancements are not just strategic—they are vital for protecting the country and ensuring its sovereignty and long-term independence.

References:

1. «Space: The \$1.8 Trillion Opportunity for Global Economic Growth» report by the World Economic Forum and McKinsey & Company URL: https://www3.weforum.org/docs/WEF_Space_2024.pdf
2. Article «The Space Industry Is Booming. Manufacturers Must Catch Up.»
By Matthew Martinez, Troy Thomas, Andrea De Blasi, Greg Smith, and Fabio Fattori Boston Consulting Group.
URL: <https://www.bcg.com/publications/2024/space-industry-manufacturer-catch-up>
3. World Economic Forum, Space Industry Debris Mitigation Recommendations, 2023, URL: https://www3.weforum.org/docs/WEF_Space_Industry_Debris_Mitigation_Recommendations_2023.pdf.
4. The article: <https://rubryka.com/en/2025/04/10/ukrayina-stala-uchasnytseyu-kosmichnoyi-programy-suputnykovogo-sposterezheniya-copernicus/>
5. «Україна та ЄС підписали Угоду про участь в окремих компонентах Космічної програми Союзу» <https://mspu.gov.ua/news/ukraina-ta-ies-pidpysaly-uhodu-pro-uchast-v-okremykh-komponentakh-kosmichnoi-prohramy->

[soiuzu?fbclid=IwY2xjawJjrm1leHRuA2FlbQIxMAABHrgmjMn8gOOwUzTWAikx4QVDESqxELmSxuNnajRG8pgHXS3xJM_myapf14c2_aem_6W9Y3DBzKTOo5mTlc9iSJA](https://www.oecd.org/en/publications/how-the-war-in-ukraine-is-affecting-space-activities_ab27ba94-en.html)

6. «How the war in Ukraine is affecting space activities: New challenges and opportunities» report by Organisation for Economic Co-operation and Development
https://www.oecd.org/en/publications/how-the-war-in-ukraine-is-affecting-space-activities_ab27ba94-en.html

Popovych Mariya

International Economics, 2nd year of studies

Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman

Scientific supervisors: Senior Lecturer at the Department of Foreign Languages and Intercultural Communication

Tsyркun O. I.

Associate Professor at the Department of Foreign Languages and Intercultural Communication

Romaniuk O. I.

Smart Cities and Digital Transformation: A Path to Ukraine's Future

The global shift towards smart cities represents a crucial element in the digital transformation of modern societies. For Ukraine, which is undergoing both economic and political transformation, the concept of smart cities offers a strategic opportunity to modernize urban infrastructure, enhance public services, and accelerate integration into the global digital economy. This paper explores the role of smart city development as a catalyst for sustainable growth and post-war recovery in Ukraine.

As urbanization accelerates and digital technologies evolve, smart cities have become central to strategies aimed at improving urban life. A smart city uses digital innovation, data analytics, and sustainable practices to enhance the quality of life for its citizens. In the context of Ukraine, particularly during the challenges of war and reconstruction, digital transformation offers a promising pathway to building resilient, efficient, and inclusive urban environments.

Smart cities integrate technology with urban planning to create more efficient services, reduce environmental impact, and improve governance. In the Ukrainian context, digital transformation is already taking shape through several key elements. One of the most significant is **e-governance and digital services**. Ukraine's rapid development of the *Diia* platform has become a symbol of digital progress, offering citizens access to over 100 public services online — from ID cards to business registration — all in one place.

Another crucial aspect is **smart infrastructure**, which involves the use of advanced technologies such as the Internet of Things (IoT), smart energy grids, intelligent traffic systems, and sustainable building practices. These innovations have the potential to make Ukrainian cities more livable, resilient, and energy-efficient.

Lastly, **data-driven decision-making** plays a vital role in optimizing urban management. By analyzing big data, local authorities can improve urban planning, enhance public safety through predictive crime prevention, and monitor environmental conditions in real time. Together, these components form the backbone of smart city development and open new opportunities for Ukraine's digital future.

Benefits for Ukraine

1. Post-War Reconstruction and Modernization

Smart city initiatives can be integrated into Ukraine's recovery strategy, ensuring that rebuilding efforts are future-oriented and digitally enabled.

2. Economic Growth Investments in digital infrastructure can attract international capital, boost the IT sector, and foster entrepreneurship.

3. Environmental Sustainability With smart energy systems, waste management, and public transport, Ukrainian cities can reduce pollution and meet EU environmental standards.

4. Social Inclusion Digital tools can improve access to education, healthcare, and employment, especially for internally displaced persons and vulnerable groups.

Diia is a new level of interaction between the state and citizens: convenient, invisible, humane. It is the only brand that combines a mobile application with access to citizens' digital documents, and a single portal of public services for the population and business. The main goal is to make 100% public services available online. As of December 2022, almost 18,5 million Ukrainians have updated the Diia application. There are more than 21,7 million users of the Diia portal by now — over 70 government services are available online. Mobile application Diia allows Ukrainians to access 14 digital documents (ID card, foreign biometric passport, student card, driver's license, vehicle registration certificate, vehicle insurance policy, tax number, birth certificate, IDP certificate) and 21 services in total. Just recently, Ukraine has become the first country with a digital ID that is valid and can be used everywhere within the country and the fourth in Europe to launch a digital driving licence. All digital documents in Diia now have the same legal force as their plastic or paper counterparts. Using the Diia app, Ukrainians can also share digital copies of the documents, and pay debts or fines. [1]

The Digital Transformation Activity (DTA) is a five-year initiative aimed at strengthening Ukraine's digital infrastructure and promoting efficient governance. Supported by the United States Agency for International Development (USAID) and UK International Development (UK Dev), the program focuses on building resilient systems that contribute to the country's long-term safety and prosperity.

DTA promotes government efficiency and bolsters the digital transformation of Ukraine through a three-pronged approach: economic revitalization, transparency in reconstruction, and

responsive governance during the ongoing war and beyond. Together, these objectives create a transparent and efficient digital ecosystem, stimulate economic growth, enhance government efficiency, and improve the citizen-government relationship in Ukraine. [4]

Digital technologies play a vital role in ensuring the stability and growth of Ukraine's economy — both in the present and in the future. To support economic recovery, DTA promotes strategic investments in digital infrastructure, streamlines export-related procedures, encourages the development of small and medium-sized enterprises, and works to create a more attractive environment for business and investment in Ukraine.

Challenges and Solutions

Despite its potential, the transition to smart cities in Ukraine faces obstacles:

- **Limited Funding** *Solution:* Establish public-private partnerships and seek support from international financial institutions.
- **Cybersecurity Risks** *Solution:* Develop national cybersecurity strategies and increase digital literacy among the population.
- **Digital Divide** *Solution:* Expand internet access and ensure affordable digital tools in rural areas.

The full-scale invasion of Ukraine by the Russian Federation, which began in February 2022, has significantly reshaped the country's socio-economic conditions. The conflict has resulted in the occupation of territories across multiple regions — including Donetsk, Luhansk, Zaporizhzhia, and Kherson — and has sparked the largest displacement crisis in Europe since World War II (IOM, 2024). In the face of these challenges, digital transformation has proven to be an essential instrument for sustaining economic resilience and promoting social inclusion. It has enabled Ukraine to adapt to wartime realities by supporting internally displaced persons and preserving access to vital public services (Data Friendly Space, 2024).

Digital technologies have rapidly adjusted to the demands of the conflict, helping various sectors continue to function under extreme conditions. From facilitating communication and managing information to ensuring the continuity of business operations, digitalization has demonstrated its relevance in both conflict and recovery contexts. Furthermore, promoting inclusivity during wartime means ensuring that all segments of the population — particularly vulnerable groups — can actively engage in economic and social life.

References:

1. **BRAND UKRAINE** NGO in cooperation with MFA Ukraine. Retrieved from: <https://ukraine.ua/invest-trade/digitalization/>
2. Ministry of Digital Transformation of Ukraine. (2023). *Digital Ukraine Report*. Retrieved from <https://thedigital.gov.ua>

3. Ministry of Digital Transformation of Ukraine. Government portal official website: <https://www.kmu.gov.ua/en/yevropejska-integraciya/coordination/cifrova-transformaciya>
4. Eurasia Foundation: Ukraine Digital Transformation Activity (2023 – 2028): <https://www.eurasia.org/project/digital-transformation-activity-en/>
5. Oleh Kolodiziev, Valeriia Shcherbak, Tetiana Kostyshyna, Mykhailo Krupka, Tetiana Riabovolyk, Ilona Androshchuk, Nataliia Kravchuk. (2024). Digital transformation as a tool for creating an inclusive economy in Ukraine during wartime

Shapoval Anna

«International economics», 2nd year

Kyiv National Economic

University named after Vadym Hetman

Scientific Supervisors – Senior Lecturer, Department of foreign languages and intercultural communication, Tsyrukun O.I.,

Associate Professor, Department of foreign languages and intercultural communication, Romaniuk O.I.

THE IMPACT OF THE BLACK SEA GRAIN INITIATIVE ON UKRAINE

The full-scale Russian attack on Ukraine in February 2022 has had significant humanitarian and economic impacts. Several studies have shown that the invasion led to sharp increases in wheat and corn prices, although these increases were lower than initially projected. Efforts such as the EU Solidarity Lanes and the Black Sea Grain Initiative were implemented to facilitate agricultural trade amidst the conflict [1].

The Black Sea Grain Initiative, launched on July 22, 2022, was a significant diplomatic breakthrough amid the ongoing Russian invasion of Ukraine. It was facilitated by the United Nations and Turkey to address the global food crisis caused by the blockade of Ukrainian ports. The initiative allowed the safe export of grain and foodstuffs from Ukraine through secure maritime corridors, playing a crucial role in maintaining global food security and supporting Ukraine's economy during wartime. This paper explores the strategic, economic, and geopolitical implications of the initiative on Ukraine [3].

Prior to the war, Ukraine was one of the world's leading grain exporters, supplying over 45 million tonnes of agricultural products annually. The invasion in February 2022 led to the closure of Black Sea ports, particularly Odesa, trapping nearly 20 million tonnes of grain [5]. This not only caused significant financial losses for Ukraine but also intensified global food insecurity, especially in developing countries. The initiative aimed to establish a humanitarian maritime corridor that would allow Ukraine to export grain while mitigating the risk of famine worldwide.

The initiative provided Ukraine with a critical economic lifeline. Between July 2022 and July 2023, over 1,000 vessels transported nearly 33 million tonnes of grain and other food products to 45 countries [6]. This helped stabilize Ukraine's agricultural sector, which accounts for around 10% of the country's GDP and employs a significant portion of its population. The influx of foreign currency from grain exports supported the national economy and helped finance wartime expenditures.

Furthermore, the initiative partially restored investor confidence in Ukraine's logistical and export capacity, fostering resilience in the face of Russian aggression. Ukrainian farmers were able to plan harvests with a degree of certainty, and the government could collect taxes from the revived agricultural trade [4].

Strategically, the initiative underscored Ukraine's ability to cooperate with international institutions and regional powers to pursue its national interests. Although Russia and Ukraine did not

sign a direct agreement, the parallel arrangements with Turkey and the UN reflected a complex but functional diplomatic structure. The involvement of Turkey was particularly notable due to its control of the Bosphorus Strait and its balancing role between Russia and the West.

The initiative also demonstrated Ukraine's leverage in global affairs. By ensuring the flow of grain to food-insecure regions, Ukraine strengthened ties with countries in Africa, Asia, and Latin America, bolstering diplomatic support in international forums.

Despite its success, the initiative faced repeated threats of suspension. Russia temporarily exited the deal in October 2022 following a drone attack on its naval fleet but rejoined under international pressure. Ultimately, in July 2023, Russia refused to renew the deal, citing unmet demands regarding its own food and fertilizer exports. The termination of the initiative led to renewed instability in global grain markets and posed renewed risks to Ukraine's agricultural sector [3].

The Black Sea Grain Initiative significantly impacted Ukraine by offering economic relief, diplomatic leverage, and a partial return to normalcy in maritime trade. It highlighted the interconnectedness of global food systems and the potential of multilateral diplomacy even in times of war. While the initiative's termination marked a setback, its legacy remains a testament to the importance of cooperation and humanitarian negotiation in conflict settings [2].

REFERENCES:

1. UNCTAD. *The Black Sea Grain Initiative: What It Is, What It Achieved and What Is at Stake*. 2023. URL: https://unctad.org/system/files/official-document/osginf2023d3_en.pdf (дата звернення: 01.05.2025).
2. UNCTAD. *A Trade Hope II: The Role of the Black Sea Grain Initiative in Bringing Ukrainian Grain to the World*. URL: <https://unctad.org/a-trade-hope-2> (дата звернення: 05.05.2025).
3. Paul Schmidt. *Terminating a Multilateral Agreement Amidst War: The End of the Black Sea Grain Initiative and Russia's Attempt to Weaponize Food*. Institut für den Donauraum und Mitteleuropa (IDM), 2023. URL: <https://www.idm.at/terminating-a-multilateral-agreement-amidst-war-the-end-of-the-black-sea-grain-initiative-and-russias-attempt-to-weaponize-food/> (дата звернення: 02.05.2025).
4. FAO. *The Importance of Ukrainian Grain Exports for Global Food Security*. 2022. URL: <https://openknowledge.fao.org/server/api/core/bitstreams/6c9395e2-a199-4df5-a2f2-620e960512e0/content> (дата звернення: 05.05.2025).
5. Carter C.A., Steinbach S. *Did Grain Futures Prices Overreact to the Russia-Ukraine War?* MPRA Working Paper No. 118248, 2023. URL: <https://mpra.ub.uni-muenchen.de/id/eprint/118248> (дата звернення: 01.05.2025).
6. Goyal R., Steinbach S. *Agricultural Commodity Markets in the Wake of the Black Sea Grain Initiative*. *Economics Letters*, Vol. 231, 2023, Article 111297. URL: <https://doi.org/10.1016/j.econlet.2023.111297> (дата звернення: 02.05.2025).

Sadlivska Viktoria

estudiante de cuarto curso de la facultad de economía y gestión internacionales

Universidad nacional de economía Vadym Hetman de Kyiv

Tutor académico – doctora en filología, profesora titular del

Departamento de Lenguas Extranjeras y Comunicación Internacional

Vasylieva T.O.

Escuelas del futuro para Ucrania: proyectos internacionales para restaurar las infraestructuras sociales dañadas por la guerra

Como resultado de la guerra a gran escala en Ucrania, la infraestructura social, incluidas las instituciones educativas, ha sufrido significativamente. La restauración de las escuelas no es sólo una cuestión de reconstrucción física, sino también una condición importante para estabilizar la sociedad, apoyar a los niños y jóvenes y sentar las bases para el desarrollo futuro del país. En este contexto, un papel especial lo desempeñan los proyectos internacionales destinados a crear escuelas innovadoras: seguras, inclusivas, tecnológicamente modernas y resistentes a los desafíos de nuestro tiempo.

Uno de esos proyectos es una iniciativa para restaurar ocho escuelas ucranianas dañadas por las hostilidades. Este proyecto es implementado por el Programa de las Naciones Unidas para el Desarrollo (PNUD) en Ucrania con el apoyo financiero del Gobierno de España y en cooperación con la Agencia Española de Cooperación Internacional para el Desarrollo (AECID) [2].

El objetivo principal del proyecto es restaurar ocho escuelas dañadas por la guerra en cuatro regiones de Ucrania: Volyn, Kyiv, Lviv y Sumy para diciembre de 2026, garantizando un entorno educativo inclusivo, energéticamente eficiente y seguro. Esto permitirá que más de 5.000 escolares y 450 profesores puedan estudiar y trabajar en condiciones seguras y cómodas.

El presupuesto total de la iniciativa es de 4 millones de euros. La restauración comprende trabajos de reparación ligeros y medianos en instalaciones donde el nivel de daño no supere el 60%. En particular, prevé:

- implementación de soluciones energéticamente eficientes para el aislamiento de edificios, aislamiento térmico de fachadas para reducir el consumo de energía en invierno y proteger contra el sobrecalentamiento en verano;
- instalación de colectores y paneles solares para calentar agua, iluminación LED de bajo consumo y sensores de movimiento en pasillos;
- garantizar la accesibilidad de las instalaciones.

Está previsto que una de las escuelas que participan en el proyecto sea sometida a importantes renovaciones basadas en los principios de la Nueva Escuela Ucraniana.

El Embajador de España en Ucrania, D. Ricardo López-Aranda Hagu, destacó la importancia del proyecto para la implementación del Plan de Recuperación Rápida de Ucrania, señalando que apoyar la modernización y reconstrucción de escuelas según el principio "Build Back Better" ("Reconstruir Mejor") contribuye al desarrollo de las comunidades locales y garantiza una reconstrucción verde, justa e inclusiva de la infraestructura educativa.

El Representante Residente del PNUD en Ucrania, Jako Silje, enfatizó que debido a los cortes de energía y los problemas de seguridad, muchos niños se ven obligados a estudiar de forma remota, lo que ha provocado pérdidas educativas y problemas de socialización. El proyecto "Renovación de instituciones educativas en Ucrania" tiene como objetivo garantizar la continuidad de la educación e implementar prácticas de eficiencia energética en las escuelas.

Debido a la guerra, muchas escuelas ucranianas fueron destruidas o gravemente dañadas, dejando a miles de niños sin condiciones de aprendizaje adecuadas. Para apoyar la educación en

Ucrania se están desarrollando activamente proyectos internacionales. En particular, los socios extranjeros están ayudando a construir nuevas escuelas y restaurar las dañadas. A continuación se presentan varias iniciativas de este tipo.

1. El proyecto italiano *Neighborhood for Educational Wonder (NEW)*, presentado en Vilna, fue desarrollado por el estudio italiano Scandurra en colaboración con el arquitecto ucraniano Mykhailo Vustiansky. *Deerns Italia* es responsable de los sistemas energéticos y *CEAS* es responsable de los diseños modulares [4].

La innovación, la eficiencia energética y la sostenibilidad se convirtieron en las principales prioridades: las nuevas escuelas debían reducir el consumo energético en un 65% y disminuir las emisiones de CO₂ en más de 20 toneladas al año. El proyecto está diseñado para reconstruir rápidamente más de 1.600 escuelas en Ucrania según los estándares medioambientales europeos DNSH (Do No Significant Harm) y será financiado por el gobierno de Ucrania y fondos europeos.

Las escuelas están diseñadas para ser autosuficientes energéticamente. Cada instalación se convertirá en productora de energía renovable, se recogerá agua de lluvia para regar zonas verdes y cada edificio podrá compartir la energía que produce con los edificios residenciales vecinos, creando así pequeñas comunidades energéticas. Estructuras modulares de hormigón y madera permitirán construir escuelas rápidamente, adaptándolas a las condiciones locales. También se utilizarán materiales locales y se considerará la posibilidad de reutilizar los residuos. El proyecto implica la creación de espacios multifuncionales: las escuelas se convertirán no sólo en instituciones educativas, sino también en centros deportivos y de ocio, con especial atención a las zonas verdes y la iluminación natural.

2. Colegio Panno es un espacio educativo innovador creado para promover el aprendizaje integral e inclusivo. El proyecto, desarrollado en colaboración entre *NOVA* (New Office of Vital Architecture, Ucrania) y *Orange Architects* (Países Bajos), obtuvo el segundo lugar en el concurso “*Future School for Ukraine*” [5].

El diseño de la escuela combina motivos tradicionales ucranianos en las fachadas y el espacio, enfatiza los materiales naturales, la construcción sustentable, las áreas verdes y la creación de un centro cultural para la comunidad. El proyecto arquitectónico se asemeja a un pequeño asentamiento con edificios separados para biblioteca, centro multimedia, laboratorios, gimnasios y espacios públicos conectados por “calles”. El proyecto implica la adaptación a diferentes regiones de Ucrania, el uso de materiales locales y secundarios de edificios dañados y flexibilidad de planificación para las condiciones urbanas y rurales. La escuela se está construyendo según los principios del desarrollo sostenible: paneles solares, techos verdes, ventilación natural, biomateriales y la integración de la flora y fauna local para restaurar la naturaleza.

3. El Ministerio de Transformación Digital, el Ministerio de Educación y Ciencia de Ucrania, Big City Lab y Rebuild the Wonderful presentaron 5 conceptos para la modernización de escuelas soviéticas típicas en las regiones desocupadas. Donantes del proyecto: Mariupol Reborn, DTEK y Metinvest [6].

Alrededor del 35% de las escuelas en las regiones desocupadas son cinco proyectos soviéticos típicos, por lo que pueden actualizarse de acuerdo con cinco conceptos universales, que incluyen: diseño moderno sin barreras, eficiencia energética y creación de espacios seguros para la comunicación y el aprendizaje. Tras la transformación, las escuelas se convertirán en los espacios:

- sin barreras para niños y profesores con movilidad reducida;
- flexibles: será posible cambiar la iluminación, la temperatura y el mobiliario en función de las necesidades de aprendizaje;
- seguros, con refugios modernos;
- multifuncionales: lugares para estudiar, recrearse y trabajar;
- las escuelas se convertirán en centros comunitarios integrados al entorno urbano.

Bibliografia:

1. <https://pon.org.ua/novyny/11736-v-ukraini-vidbuduut-8-shkil-za-pidtrymky-uriativ-ukrainy-ta-ispanii.html>
2. <https://mon.gov.ua/news/v-ukraini-vidbuduiut-visim-shkil-za-pidtrymky-proon-i-uriativ-ukrainy-ta-ispanii>
3. <https://www.undp.org/uk/ukraine/press-releases/proon-spilno-z-uryadamy-ukrayiny-ta-ispaniyi-vidnovyt-poshkodzheni-viynoyu-shkoly>
4. <https://www.deerns.com/news/deerns-engineers-the-future-of-ukranian-schools/>
5. <https://arqa.com/arquitectura/panno-school.html>
6. <https://pragmatika.media/es/news/u-mon-prezentuvaly-shkoly-majbutnoho-iaki-dozvoliat-zalyshyty-spadok-totalitarnoi-arkhitektury-v-mynulomu/>

СЕКЦІЯ «ФРАНЦУЗЬКА МОБА»

Skvortsova M.O.

«Business international», 2e année

Université économique nationale de Kyiv Vadym Hetman

*Directeur scientifique — professeur agrégé de la chaire des langues étrangères
et de la communication interculturelle V.E.Turchaninova*

L'UTILISATION DE L'ÉNERGIE; EXPÉRIENCE DE LA FRANCE DANS LE DÉVELOPPEMENT DES ÉNERGIES VERTES POUR LA RECONSTRUCTION DE L'UKRAINE D'APRÈS-GUERRE

Avant l'invasion à grande échelle, l'Ukraine a été confrontée à des défis importants dans le domaine de la sécurité énergétique. L'occupation et la destruction des infrastructures énergétiques, les ruptures d'approvisionnement et la dépendance à l'énergie importée ont eu un impact significatif sur l'activité économique du pays et sur la vie de la population en général. Dans le même temps, la guerre est devenue un catalyseur d'une attention accrue portée aux sources d'énergie renouvelables, qui peuvent devenir la base de l'indépendance énergétique et de la durabilité dans les nouvelles réalités.

Le secteur des énergies alternatives en Ukraine se développait assez rapidement avant l'agression. En 2019, nous sommes entrés dans le top 10 des pays au monde en termes de développement des énergies renouvelables et avons attiré au cours des dix dernières années plus de 12 milliards de dollars d'investissements, dont 35% proviennent d'investisseurs étrangers. En 2021, la part de l'électricité produite à partir de sources renouvelables était de 8,1%, avec plus de 10% d'électricité produite par l'énergie solaire, 33% par l'énergie éolienne, près de 8% par la combustion de biomasse et de biogaz et 3% par l'hydroélectricité. De plus, des euro-obligations vertes et durables sont devenues disponibles pour la première fois sur le marché intérieur ukrainien [1].

Cependant, malgré des tendances optimistes, un sérieux obstacle au développement ultérieur du secteur a été l'invasion russe en 2022. Les pertes causées aux producteurs d'énergie verte sont estimées à 282 millions de dollars, sans compter les pertes dues aux dommages causés aux grandes centrales hydroélectriques et PSPP. Les secteurs de l'énergie éolienne et solaire ont été les plus touchés, avec respectivement plus de 80 % et 21% de leurs installations détruites par des attaques ennemies ou situées en territoire occupé. Quatre usines de biogaz ont également été endommagées. Et même si en 2024 la part des énergies renouvelables dans le bilan énergétique a augmenté à 9,8%, la raison en est la destruction de 90% de la capacité de production thermique du pays [2].

Dans le même temps, les sources d'énergie renouvelables ont commencé à être considérées comme l'un des domaines clés pour rétablir la sécurité énergétique.

À cet égard, nous pensons qu'il est utile d'analyser l'expérience de la France, un pays qui est un exemple réussi de modèle d'approvisionnement en énergie durable.

Le développement de son secteur des énergies renouvelables a commencé dans les années 1970 avec le début des crises pétrolières et a fait que s'intensifie l'année en année. En 2022, la France se situe au deuxième rang de l'Union européenne en termes de production d'énergies renouvelables [3]. Elle est troisième dans la structure de la consommation d'énergie primaire et sa part dans le bilan énergétique en 2023 est de 15,4%. La structure de la filière est très diversifiée. Le bois-énergie est la première source, avec 30,1%. Viennent ensuite l'énergie hydraulique et l'énergie éolienne, avec respectivement 14,5% et 13,5%, et les pompes à chaleur avec 12,9% [4].

Le financement est basé sur un modèle mixte. Le gouvernement alloue 3 à 4 milliards d'euros par an pour soutenir le secteur. Quant à l'investissement privé, il a atteint 15 milliards d'euros en 2022. L'élément central du modèle français est un système de soutien financier aux énergies renouvelables. Il comprend des primes de marché pour les producteurs, des appels d'offres annuels pour les nouvelles capacités et des remboursements d'impôts pouvant aller jusqu'à 30% du coût des équipements. Un cadre réglementaire stable garantit des contrats à long terme et des règles transparentes. Le mécanisme des obligations vertes est activement utilisé, avec un volume de 8 milliards d'euros en 2024 [5].

La France soutient également les innovations dans le secteur de l'énergie par le biais d'accélérateurs, d'incubateurs, de fonds de capital-risque et de programmes de recherche européens. Des parcs éoliens en mer, des systèmes agro électriques, de l'hydrogène vert et des réseaux intelligents avec optimisation de la charge sont en cours de développement.

Une attention particulière est accordée à la décentralisation. Le pays compte plus de 500 coopératives énergétiques qui gèrent des projets locaux d'énergie renouvelable. Le gouvernement accorde jusqu'à 40% de subventions, simplifie les procédures administratives et encourage la participation des communautés. D'ores et déjà, 15% des énergies renouvelables sont produites par les communautés et 70% des nouvelles centrales solaires sont mises en œuvre par l'intermédiaire de coopératives.

Après avoir analysé tout ce qui précède, nous sommes arrivés aux conclusions suivantes :

La stratégie de la France démontre qu'une combinaison d'incitations financières, d'un cadre réglementaire transparent et d'innovation crée un environnement favorable au développement des énergies renouvelables. L'Ukraine peut utiliser cette approche en introduisant un modèle d'appel d'offres au lieu de tarifs fixes, des incitations fiscales et en créant un fonds national de soutien aux énergies renouvelables avec la participation de l'État, des donateurs et des capitaux privés.

Dans notre pays, le développement de pôles d'hydrogène et de systèmes agro voltaïques, qui ont le potentiel de devenir un élément clé du développement durable, en tenant compte des spécificités agraires de l'État, est pertinent pour notre pays. En outre, le soutien aux coopératives énergétiques contribuera à la décentralisation énergétique et à l'implication des communautés dans la production et la consommation d'énergie renouvelable. Pour accélérer la transition énergétique, l'Ukraine doit tirer le meilleur parti des opportunités de coopération avec l'UE et synchroniser les normes nationales avec celles européennes.

Ainsi, en temps de guerre, l'Ukraine est obligée de rechercher des solutions rapides et efficaces pour construire son indépendance énergétique. L'une de ces solutions est le développement

des sources d'énergie renouvelables, et la base de cela peut être les stratégies réussies de la France, qui se caractérisent par un système financier transparent, l'attractivité pour les investisseurs, l'innovation et le développement de la production locale. L'approche ukrainienne devrait inclure : une politique publique efficace, le développement du financement vert et de l'innovation, et le renforcement de la coopération locale et internationale.

Références:

1. Омельченко В. Сектор відновлювальної енергетики України до, під час та після війни. Центр Разумкова. 2022. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://razumkov.org.ua/statti/sektor-vidnovlyuvanoyi-energetyky-ukrayiny-do-pid-chas-ta-pislya-viyny>.
2. Україна втратила 85% потужностей теплової генерації через обстріли енергосистеми. Dixi Group. УНІАН. 2024. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://www.unian.ua/economics/energetics/ukrajina-vtratila-85-potuzhnostey-teplovoji-generaciji-cherez-obstrili-energosistemi-dixi-group-12650109.html>.
3. MtaTerre. Énergies renouvelables : où en est la France ?. 2023. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://mtaterre.fr/articles/energies-renouvelables-ou-en-est-la-france/>.
4. Chiffres clés des énergies renouvelables. Ministère de la Transition écologique et de la Cohésion des territoires. 2024. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: https://www.ecologie.gouv.fr/sites/default/files/documents/chiffres-cles-des-energies-renouvelables-2024_DEF.pdf
5. Agence France Trésor. Green OAT. [Електронний ресурс]— Режим доступу: <https://www.aft.gouv.fr/en/green-oat>.

Наукове видання

**«ІННОВАЦІЙНІ РІШЕННЯ ДЛЯ ВІДРОДЖЕННЯ УКРАЇНИ
У ГЛОБАЛЬНІЙ ПАРАДИГМІ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ»**

**ЗБІРНИК ДОПОВІДЕЙ
92-ї щорічної студентської наукової конференції**

(17 квітня – 17 травня 2025 р.)

Видано в авторській редакції

Підп. до друку 00.00.2025. Формат 60×84/8.
Друк. арк. 16,25. Зам. 25-5929

Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана
03680, м. Київ, проспект Берестейський, 54/1

Свідоцтво про внесення до Державного реєстру
суб'єктів видавничої справи (серія ДК, № 235 від 07.11.2000)

E-mail: litera@kneu.edu.ua